

ÖZET

Osmanlı Devleti, en parlak dönemini Kanunî Sultan Süleyman zamanında yaşamıştır. Kanunî'nin kırk altı yıllık saltanat hayatı boyunca Osmanlı Devleti hukuk, mimarî, sanat ve bilim gibi alanlarda büyük gelişme göstermiştir. Devlet, onun düzenli yönetimi sayesinde altın çağına ulaştı ve dünya gücü haline geldi. Osmanlı Devleti, onun ölümünden sonra da genişlemesini bir yüzyıl daha sürdürdü.

Gazavatnâme geleneği Türk edebiyatında 15. yüzyılda başlar. Bunun ilk örneği *Kâşîfî*'nin, *Gazânâme-i Rum* adlı eseridir.

Gazavatnâmeler, ordunun savaşlarını, akınlarını şiir ya da düz yazı şeklinde anlatan ve tarih niteliği taşıyan eserlerdir. Savaşları bütün ayrıntılarıyla anlattıkları için canlılık taşırlar. Gazavatnâmeler, savaşların yanında padişahların kişiliğini yansıtması açısından da önemlidir. Padişahın, orduyu nasıl yönettiği, nasıl zorluklarla karşılaştığı, esirlere ve askerlere nasıl davrandığı hakkında bize bilgi veren gazavatnâmeler, hem edebiyat hem de tarih açısından büyük önem taşımaktadırlar.

Kaynaklarda adı *Cihâdü'l-Mücahidîn* olarak geçen eserimiz, Kanunî Sultan Süleyman döneminde yazılmış önemli gazavatnâmelerden biridir. Levhî adlı bir müellife ait olan eserde Kanunî'nin 1521 ile 1531 yılları arasında gerçekleştirdiği savaşları yer almaktadır.

Bu çalışmada eserin, transkripsiyon alfabesine uygun olarak çevirisi yapılmış, sözlük hazırlanmış ve metnin gramer açısından incelemesi yapılmıştır.

ABSTRACT

The Ottoman Empire experienced her heyday during the reign of Solomon the Magnificent. Throughout the reign of Solomon the Magnificent for forty six years, the Ottoman Empire took great strides in the field of law, architecture, art and science. The state reached her golden era thanks to his well – ordered reign and she became a world power. Following his demise, the Ottoman Empire sustained her enlargement and development for a century more.

The tradition of war stories commenced in Turkish literature in the fifteenth century. The very first example of this tradition is the work titled *Gazânâme-i Rum* by *Kâşifî*.

The war stories are the works with historical essence that conveys the battles and the invasions of the army in prose or verse style. They are of vigour by their nature on the grounds of the fact that they depict the battles in details. The war stories are also of significance in that they reflect the characteristics and personality of the emperors besides the battles. Those conveying information with regard to the facts how the emperor directed the army, and what sorts of difficulties he encountered and how he behaved to the soldiers and the captives, are of capital importance in terms of both literature and history.

The work, referred to as *Cihâdü'l-Mücahidîn* in the resources, is one of the war stories produced during the reign of Solomon the Magnificent. In this work, by an author called *Levhî*, the battles that Solomon the Magnificent went in for between the years 1521 and 1531 are depicted.

In this study hereby, the translation of the work has been made in line with its transcription alphabet, a glossary has been created and the examination of the text has been made in terms of grammer structure.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	: i
ABSTRACT	: ii
İÇİNDEKİLER	: iii
ÖNSÖZ	: ix
KISALTMALAR CETVELİ	: xi

I. BÖLÜM

GİRİŞ	: 1
1. Kanunî Sultan Süleyman'ın Hayatı	: 2
2. Kanunî Sultan Süleyman'ın Batı'ya Bazı Seferleri	: 6
2.1. Belgrad Seferi	: 6
2.2. Rodos'un Fethi	: 7
2.3. Mohaç Meydan Muharebesi	: 7
2.4. Budin'in Alınması	: 8
2.5. Macar Kralı'nın Atılması	: 8
3. Kanunî Döneminde Yazılan Gazavatnâmeler	: 9
4. Levhî ve Cihâdü'l-Mücahidîn Adlı Eseri	: 17
4.1. Levhî	: 17
4.2. Nüsha Tavsifi	: 20
5. Transkripsiyon Alfabesi	: 22

II. BÖLÜM

GRAMER İNCELEMESİ	: 23
I. İMLÂ	: 24
1. Tamlama Takısının (ye) Harfi İle Yazılması	: 24
2. Bağlama Takısının “ i ” İle Gösterilmesi	: 24

3. Akkuzatif Ekinin (hemze) İle Yazılması	: 24
4. “ i-” Fiilinin (hemze) İle Yazılması	: 24
5. (be) İle Yazılıp (p) İle Okunan Kelimeler	: 24
6. (cim) İle Yazılıp “ç” İle Okunan Kelimeler	: 25
II. SES BİLGİSİ	: 25
1. ÜNLÜLER	: 25
A. Ünlü Uyumları	: 25
A.1. Dil Uyumu	: 25
A.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu	: 25
A.1.1.1. Kök Morfemlerde Uyumu	: 25
A.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	: 26
A.1.2.1. Kök Morfemlerde Uyum	: 26
A.1.2.2. Ek Morfemlerde Uyum	: 26
A.1.2.2.1. -up / -üp (Zarf-Fiil Eki)	: 27
A.1.2.2.2. -up / -üp (Öğrenilen Geçmiş Zaman Fonksiyonunda).....	: 27
A.1.2.2.3. -uban / -üben (Zarf-Fiil Eki)	: 27
A.1.2.2.4. - dukda / -dükde (Zarf-Fiil Eki)	: 27
A.1.2.2.5. -ınca / -ince (Zarf-Fiil Eki)	: 27
A.1.2.2.6. -sun /-sün (Teklik 3. Şahıs Emir Eki)	: 27
A.1.2.2.7. -m ,-um /-üm (Teklik 1.Şahıs İyelik Eki)	: 28
A.1.2.2.8. -ı /-i , -sı /-si (Teklik 3. Şahıs İyelik Eki)	: 28
A.1.2.2.9. -muz /-müz (Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki)	: 28
A.1.2.2.10. -ñuz /-ñüz (Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki)	: 28
A.1.2.2.11. -van /-ven (Zamir Menşeli Teklik 1.Şahıs Eki)	: 28
A.1.2.2.12. -sın /-sin (Zamir Menşeli Teklik 2. Şahıs Eki)	: 28
A.1.2.2.13.-vuz /-vüz, -uz/-üz (Zamir Menşeli Çokluk 1.Şahıs Eki) :	29
A.1.2.2.14. -sız /-siz (Zamir Menşeli Çokluk 2.Şahıs Eki)	: 29
A.1.2.2.15. -gıl /-gil (Teklik 2.Şahıs Emir Eki)	: 29
A.1.2.2.16. -sun /-sün (Teklik 3.Şahıs Emir Eki)	: 29
A.1.2.2.17.-duñ/-düñ (Teklik 2.Şahıs Görülen Geçmiş ZamanEki)..	: 29

A.1.2.2.18. -du /-dü (Teklik 3. Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki)..	: 29
A.1.2.2.19.-duk /-dük (Çokluk 1.Şahıs Görülen Geçmiş Zaman)....	: 30
A.1.2.2.20. -miş /-miş (Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki)	: 30
A.1.2.2.21. -ur /-ür (Geniş Zaman Eki)	: 30
A.1.2.2.22. -ısar /-iser (Gelecek Zaman Eki)	: 31
A.1.2.2.23. -ısar /-iser (Gelecek Zaman Eki)	: 31
A.1.2.2.24. -ı /-i (Belirtme Eki)	: 31
A.1.2.2.25. -uñ /-üñ , -nuñ /-nüñ (İlgi Eki)	: 31
A.1.2.2.26. -ur /-ür ve -gur /-gür (Ettirgenlik Eki)	: 31
A.1.2.2.27. -lu /-lü (İsimden İsim Yapma Eki)	: 31
A.1.2.2.28. -lık /-lik (İsimden İsim Yapma Eki)	: 32
A.1.2.2.29. -layın /-leyin (Eşitlik Eki)	: 32
A.1.2.3. Ek Morfeplerde Uyumsuzluk	: 32
A.1.2.3.1. -up /-üp (Zarf-Fiil Eki)	: 32
A.1.2.3.2. -up /-üp (Öğrenilen Geçmiş Zaman Fonksiyonunda)....	: 33
A.1.2.3.3. -uban /-üben (Zarf-Fiil Eki)	: 33
A.1.2.3.4. -ıcağ /-iceğ (Zarf-Fiil Eki)	: 33
A.1.2.3.5. -dukda /-dükde (Zarf-Fiil Eki)	: 34
A.1.2.3.6. -madın /-medin (Zarf-Fiil Eki)	: 34
A.1.2.3.7. -m, -um /-üm (Teklik 1.Şahıs İyelik Eki)	: 34
A.1.2.3.8. -ñ , -uñ /-üñ (Teklik 2. Şahıs İyelik Eki)	: 35
A.1.2.3.9. -ı /-i , -sı /-si (Teklik 3. Şahıs İyelik Eki)	: 35
A.1.2.3.10. -muz /-müz (Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki)	: 35
A.1.2.3.11. -sın /-sin (Zamir Menşeli Teklik 2. Şahıs Eki)	: 35
A.1.2.3.12. -sız /-siz (Zamir Menşeli Çokluk 2.Şahıs Eki)	: 35
A.1.2.3.13. -sun /-sün (Teklik 3. Şahıs Emir Eki)	: 36
A.1.2.3.14. -ñ, -uñ /-üñ (Çokluk 2. Şahıs Emir Eki)	: 36
A.1.2.3.15. -dum /-düm (Teklik 1.Şahıs Görülen Geçmiş Zaman)...	: 36
A.1.2.3.16. -duñ /-düñ (Teklik 2.Şahıs Görülen Geçmiş Zaman)....	: 36
A.1.2.3.17. -dı/-di (Teklik 3.Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki)....	: 37
A.1.2.3.18. -duk /-dük (Çokluk 1. Şahıs Görülen Geçmiş Zaman)...	: 38
A.1.2.3.19. -miş /-miş (Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki)	: 38

A.1.2.3.20. -ur /-ür (Geniş Zaman Eki)	: 38
A.1.2.3.21. -ı /-i (Belirtme Eki)	: 39
A.1.2.3.22. -uñ /-üñ , -nuñ /-nüñ (İlgi Eki)	: 39
A.1.2.3.23. -dur /-dür (Bildirme Eki)	: 40
A.1.2.3.24. -lu /-lü (İsimden İsim Yapma Eki)	: 42
A.1.2.3.25. -suz /-süz (İsimden İsim Yapma Eki)	: 42
A.1.2.3.26. -lık /-lik (İsimden İsim Yapma Eki)	: 42
A.1.2.3.27. -gur/-gür, -ur/-ür, -dur/-dür, -tur/-tür (Ettirgenlik Eki)... :	42
A.1.2.3.28. -aru /-erü (Yön Eki)	: 43
B. Ünlü Değişmesi	: 43
B.1. i > e Değişmesi	: 43
B.1.1. i'li Kelimeler	: 44
B.1.2. e'li Kelimeler	: 45
C. Ünlü Türemesi	: 45
C.1. Kelime Başında	: 45
C.2. Kelime Ortasında	: 45
C.3. Kelime Sonunda	: 46
D. Ünlü Düşmesi	: 46
D.1. Kelime Başında	: 47
D.2. Kelime Ortasında	: 47
D.2.1. Derilme-Birleşme	: 47
2. ÜNSÜZLER	: 48
A. Ünsüz Değişmeleri	: 48
A.1. t- > d- Değişmesi	: 48
A.1.1. t'li Kelimeler	: 48
A.1.1.1. Kelime Başında	: 48
A.1.1.2. Kelime Ortasında	: 49
A.1.2. d'li Kelimeler	: 49
A.1.2.1. Kelime Başında	: 49
A.1.2.2. Kelime Sonunda	: 49
A.2. k > g Değişmesi	: 49
A.2.1. Kelime Başında	: 50

A.2.2. Kelime Sonunda	: 50
A.3. $\text{ğ} > \text{ğ}$ Değişmesi	: 50
A.3.1. Kelime Ortasında	: 50
A.3.2. Kelime Sonunda	: 50
A.4. $\text{ğ} > \text{ğ}$ Değişmesi	: 50
A.5. $\text{d} > \text{z}$ Değişmesi	: 51
A.6. $\text{f} > \text{y}$ Değişmesi	: 51
A.7. $\text{g} > \text{ğ} (\text{y})$ Değişmesi	: 51
A.8. v'li Şekillerin Korunması	: 51
A.9. Değişime Uğramamış Şekiller	: 52
A.9.1. $\text{ñ} > \text{m}$: 52
A.9.2. $\text{b} > \text{p}$: 52
A.9.3. $\text{g} > \text{v}$: 52
A.9.4. $\text{ğ} > \text{v}$: 52
B. Ünsüz Düşmesi	: 52
B. 1. v Düşmesi	: 52
B.2. r Düşmesi	: 52
B.3. n Düşmesi	: 52
B.4. y Düşmesi	: 53
B.5. Tekleşme	: 53
B.6. Hece Düşmesi (Haploloji)	: 53
C. Ünsüz Türemesi	: 53
C.1. n Türemesi	: 53
C.2. y Türemesi	: 53
C.3. İkizleşme	: 53
D. Metatez	: 54
E. Dudaksılaşma	: 54
3. ÜNLÜ-ÜNSÜZLER	: 54
A. Ünlü-Ünsüz Uyumu	: 54
A.1. Ünsüzlerin Ünlüleri Değiştirmesi	: 54
A.1.1. Genişleme	: 54

A.1.2. Yuvarlaklaşma	:54
A.1.3. Düzleşme	: 55
A.2. Ünlülerin Ünsüzleri Değişirmesi	: 55
A.2.1. İki Ünlü Arasında Sedalılışma	: 55
A.2.2. Ünlü-Ünsüz Yer Değişirme	: 56
4 . ÇEŞİTLİ HUSUSLAR	: 56
A. Hal Eklerinin Farklı Fonksiyonlarda Kullanılması	: 56
A.1. Belirtme Ekinin Yönelme Fonksiyonunda Kullanılması	: 56
III. BÖLÜM	
METİN	: 58
EKLER	
SÖZLÜK	: 299
NOTLAR	: 407
1. Kişiler	: 408
2. Yer Adları	: 415
SONUÇ	: 426
KAYNAKÇA	: 427
TIPKI BASIM	: 430

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin şüphesiz ki en parlak dönemi Kânûni Sultan Süleyman dönemidir. Bu döneme, Osmanlı Devleti'nin altın çağı diyebiliriz. Kânûni Sultan Süleyman, Osmanlı Devleti'nde en uzun süre tahtta kalan hükümdardır. Tam kırk altı yıl hüküm sürmüştür. Onun zamanında Osmanlı Devleti en geniş sınırlarına ulaşmıştır. Babası Yavuz Sultan Selim'in doğu seferlerine karşılık Kânûni Sultan Süleyman yüzünü Batıya çevirmiştir. Bununla beraber doğuda da seferlere çıkmış ve doğu ile batı arasında dengeli bir politika kurmuştur.

Koyduğu kanunlar ve adaletli yönetimi sayesinde kendisine “Kânûnî” ismi verilmiştir. Ona bu ünvanı kazandıran kişi Ebu-Suud Efendi'dir. Bu kanunlar sayesinde her bölgeyi ayrı ayrı yönetmiş ve kanunları hiçbir zaman birbiriyle karışmamıştır.

Çalışmamızın temelini, Levhî adlı birisi tarafından *Cihâd-ı Mücâhid Gâzi Hudâvendigâr Sultan Süleyman İbn-i Selîm bin Bâyezîd Han Şehriyâr-ı Cihân-âra* başlığı ile yazılmış ve sonu eksik olan kitap oluşturmaktadır. Eser, Kanunî'nin 1521-1531 yılları arasında çıktığı Avrupa seferlerini konu almaktadır.

Levhî hakkında kaynaklarda hiçbir bilgiye rastlayamadık. Kendisinin bir asker olması da alelâde bir şair olması da muhtemeldir. Kânûnî'den önceki padişahlardan bir kısmını daha görmüş olması, Kânûnî dönemindeki seferlerin muhtemelen hepsine katılmış olması - verdiği ayrıntılar ve yaptığı tasvirler bize bunu düşündürmekte - onun bir asker olabileceği ihtimalini güçlendiriyor olsa da buna dair kesin bir şey söyleyemeyiz.

Çalışmamız, *Giriş, Gramer İncelemesi, Metin, Sözlük, Notlar ve Tıpkı Basım* bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde gazavatnâmeler, Kanunî Sultan Süleyman'ın hayatı, Avrupa'ya seferleri ve eserin müellifi hakkında bilgi vermeye çalıştık.

Gramer İncelemesi bölümü oldukça ayrıntılıdır. Eser, başlangıç devri Osmanlı Türkçesi dönemine ait bir metindir. Metni, hem Eski Anadolu Türkçesi hem de Osmanlı Türkçesi döneminin genel özelliklerini göz önünde bulundurarak

inceledik. Ait olduğu dönemin dil yapısına uymayan kelimeleri ve ekleri belirttik. Bunun yanında kelimelerin günümüz şekilleriyle olan farklılık ve benzerliklerini de göstermeye çalıştık.

Metin kısmı; Arap harfli metnin, Latin harflerine transkripsiyonlu bir şekilde çevrilmesinden oluşmaktadır.

Sözlük bölümünde, bütün kelimeler en az üç dört defa alınmıştır. Kelimelerin anlamları verilirken metindeki anlamı söz konusu edilmiştir. Sözlükte yer alan her kelimenin, kökeni ile beraber buldukları varak numaraları ve beyit numaraları da belirtilmiştir. Sözlüğe dikkat edildiğinde bazı arkaik kelimeler görülmektedir. Hatta *Tarama Sözlüğü*'nde bulunmayıp, *Derleme Sözlüğü*'nde geçen bazı kelimelere bile rastlanmaktadır.

Notlar kısmında, metinde geçen kişi ve yer adları söz konusu edilmiş, bunların geçtikleri yerler belirtilmiştir. Kişiler ve yerlerle ilgili bilgi verirken, metinle bağlantılı bir şekilde olmasına dikkat edilmiştir.

Metin, tarihî bir metin olması sebebiyle oldukça ilgi çekicidir. Metin içerisine müellif, *Gazel-i Münasib* ve *Gazel-i Rast* şeklinde bölümler de koymuş ve bu bölümlerde Mevlana, Hacı Bektaş gibi önemli şahsiyetleri överek onlar hakkında çeşitli bilgiler vermiştir. Bazı bölümlerin başlıkları belirtilmemiştir. Bunun sebebi muhtemelen eserin birinci elden çıkmış olmasıdır. Yani müellif, eseri yazdıktan sonra temize çekilmesi için herhangi birine vermemiş veya bunun için ömrü vefâ etmemiştir.

Çalışmamız boyunca her konuda bana yardımcı olan değerli hocam Doç. Dr. Mehmet Gümüşkılıç'a ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme çok teşekkür ederim.

Ayşe Tuba Tokay
İstanbul - 2008

KISALTMALAR CETVELİ

A .	: Arapça
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.s.	: Aleyhi's-selam
bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
çoğ.	: Çoğul
F.	: Farsça
H.	: Hicrî
ktp.	: Kütüphane
M.	: Milâdî
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı
nu.	: Numara
OS.	: Osmanlıca
s.	: Sayfa
T.	: Türkçe
TDK.	: Türk Dil Kurumu
YUN.	: Yunanca
YAH.	: Yahudi
yay.	: Yayınlayan

GİRİŞ

Gaza; savaşmak, savaşa gitmek demektir. Türk edebiyatında bu şekilde savaşları anlatan eserlere *gazânâme* ya da *gazavatnâme* denir. Yalnız bu ikisi arasında bir fark vardır. *Gazânâmeler*de tek bir savaş anlatılırken, *gazavatnâmeler*de ise çeşitli savaşlar söz konusu edilir.

Gazavatnâmeler, manzum ya da mensur olabilirler. Arap edebiyatında bu tür *megâzi* olarak bilinir. Bunlar Hz. Muhammed'in gazâlarını anlatan eserlerdir.

Türk edebiyatında çok sayıda *gazavatnâme* türünde eser vardır. Bunların içerisinde çok önemsiz sayılabilecek eserler olduğu gibi, değeri yüksek eserler de bulunmaktadır. Bu gibi eserlerde savaşlarda kullanılan silahların tasvirinden, asker sayısından, silah ve malzeme miktarından, savaş tekniklerinden, yollarda kurulan menzillerden, savaş hazırlıklarından bahsedilebilir.

Bu eserlerden bazıları günümüze kadar gelmiş, bazıları ise yok olmuştur. Bazılarını sadece kaynaklarda geçen isimleriyle biliyoruz. Bazıları hakkındaki bilgimiz ise çok sınırlı ve hatta şüphelidir.

Türk edebiyatında *gazavatnâmelerin* ilk örnekleri 15. yüzyılda başlar. *Kâşîfî*'nin *Gazânâme-i Rum* adlı eseri ilk örneklerden biridir. 16. yüzyılda bu tür eserlerde bir artış görülmeye başlar. Bunun nedeni Yavuz Sultan Selim ve oğlu Kanunî Sultan Süleyman'dır; onların akınları, seferleridir. Bu iki padişahın dönemi, Osmanlı Devleti'nin yükselme dönemidir. Yavuz Sultan Selim de Kanunî Sultan Süleyman da devletin topraklarını oldukça genişletmişlerdir. Yavuz Sultan Selim öldüğü zaman Anadolu'nun neredeyse tamamı, Musul, Halep, Mekke, Medine, Şam, Kudüs, Kırım Yarımadası, Eflâk, Boğdan, Bulgaristan, Yunanistan, Bosna, Rumeli, Sırbistan, Osmanlı hakimiyeti altındaydı Kanunî de babasından aldığı bu mirası genişleterek hayatını tamamlamıştır. Nitekim Yavuz Sultan Selim zamanında

6.557.000 km² olan Osmanlı toprağı, Kanunî zamanında 14.893.000 km²'ye çıkmıştır. İşte bütün bunlar gazavatnâmelere konu oluşturmuştur.

Gazavatnâmeler, konuları itibariyle üçe ayrılır:

1) Padişahlardan birinin hayatını ve dönemindeki savaşlarla beraber belli başlı olayları tasvir eden manzum ve mensur eserler. *Selimnâmeler* ve *Süleymannâmeler* bu türe örnek teşkil eder.

2) Vezirlerden ya da önemli komutanlardan birinin savaşlarını konu eden eserler. *Barbaros Hayreddin Paşa*, *Köprülü Fazıl Ahmed Paşa*'nın seferlerini anlatan eserler bu türün içerisinde yer almaktadır.

3) Belli bir seferi veya bir kalenin alınmasını anlatan eserler. *Preveze Deniz Savaşı*, *Bağdat Seferi*, *Budin Seferi* gibi olaylar da bu türün konularındandır.

Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde çok görülen gazavatname türünde eserler, Osmanlı'nın gerileme döneminde oldukça azalmıştır. En son yazılan gazavatnâmeler 1853 Kırım Seferi ve 1897 Yunan Savaşı'na ait gazavatnâmelerdir.

Gazavatnâmeler, tarih niteliğı taşıyan türden eserlerdir. Çünkü onlar, tarihteki fetihlerin, cenklerin yarım bıraktıklarını tamamlarlar. Ayrıca savaşları bütün ayrıntılarıyla anlattıkları için daha canlı olurlar. Örneğın *Gazavât-ı Sultan Murad Han* adlı eserde Sultan Murad'ın, Macar Kralına, askerlerine ve esirlere karşı davranışları hakkında da ayrıntılı bilgi yer almaktadır.

Gazavatnâmeler, tarih sırasına göre incelenebileceğı gibi padişahların sırasına göre de söz konusu edilebilirler. Nitekim padişahların tahta çıkış sıralarına göre incelenip değerlendirilmesi daha iyi olacağı gibi kolaylık da sağlayacaktır.

1. KANUNÎ SULTAN SÜLEYMAN'IN HAYATI

Kanunî Sultan Süleyman, 1494 tarihinde dünyaya geldi. Babası Yavuz Sultan Selim o sırada şehzade ve sancakbeyi idi. Babası onu çok titiz bir şekilde yetiştirdi. Eğitimine çok önem verdi. 26 yaşında padişah oldu.

Babası Yavuz Sultan Selim'in padişahlığı döneminde ilk olarak Karahisar'a sancakbeyi olarak atandı. Ancak Amasya'da o sırada sancakbeyi olan şehzade Ahmet bu duruma itiraz etti. Bunun üzerine de Kanunî, Bolu'ya sancakbeyi olarak atandı. Ama bu durum, şehzade Ahmet'in düşüncesine ters düşen bir durumdu. O buna itiraz etti. Çünkü şehzade Ahmet, babası Yavuz'un yerine geçmeyi kafasına koymuştu. Bolu, Amasya ve İstanbul arasında bir şehirdi. Eğer Kanunî, Bolu'ya atanırsa kendisinin İstanbul'a yani saltanatın merkezine ulaşması güç olacak, zorlaşacaktı. İşte bu sebeplerden dolayı şehzade Ahmet, Kanunî'nin Bolu'ya gitmesini istemedi. Bunun üzerine Kanunî Sultan Süleyman, Kefe'ye gönderildi. Bu değişiklik, Yavuz Sultan Selim'in, kardeşleriyle olan taht kavgasında çok işe yaradı. Kanunî, Kefe sancakbeyliğinde üç yıl kaldı. Bu süre içerisinde Yavuz, bütün rakiplerini yenip tahta geçmeyi başardı. Tahta geçtikten sonra da oğlu Kanunî'yi İstanbul'a kaymakam olarak aldırdı. Burası karışık bir bölgeydi. Kanunî, lalası Kâsım Paşa ile beraber başarılı bir yönetim uyguladı. Zaten Sultan Süleyman da ilk kanun koyucu sıfatını yani *Kanunî* sıfatını, burada yayınladığı *Sultan Süleyman Kanunnâmesi* ile aldı.

Kanunî Sultan Süleyman, şehzade olduğu dönem boyunca babası Yavuz, Mısır'a ve İran'a sefere çıktığında Edirne muhafazasında kalmıştır. Yani Kanunî daha tahta geçmeden önce bulunduğu görevler ona çok iyi, çok başarılı bir yönetim tecrübesi kazandırmış oldu.

Kanunî'nin tahta geçişi diğer padişahlara göre farklıdır. O tahta geçeceği zaman, Osmanlı'da, Fatih Sultan Mehmet döneminden beri bir gelenek olan kardeş katline gerek kalmamıştı. Çünkü babası Yavuz Sultan Selim, Kanunî dışında bütün oğullarını bir bahane ile ortadan kaldırmıştı. Bunun sonucunda Kanunî, rakipsiz bir şekilde tahta geçti.

Kanunî, babasının ölüm haberine uzun süre inanamamıştır. Çünkü babası Yavuz, çok sert bir hükümdardı ve disipline çok önem verirdi. Kardeşlerini ortadan

kaldırıldığından dolayı kendisini de öldürmek için İstanbul'a çağırıldığını düşünmüştür. Farkında olmadan bir hata yapmıştı belki ve o yüzden çağrılıyordu. İşte bu düşünceler Kanunî'yi İstanbul'a gitmekten uzun süre alıkoymuştur. Bir süre sonra İstanbul'dan çok güvendiği bir elçinin gelip kendisine durumu açıklaması üzerine İstanbul'a gitmeye karar verir.

Tahta çıktığı zaman babasının sert politikasını biraz yumuşatmak istemiştir. Ama bu durum ilerleyen saltanat döneminde yerini babasına benzeyen sert bir politikaya bırakmıştır.

Her padişahın tahta çıkışında olduğu gibi Kanunî Sultan Süleyman da tahta çıktığında içte karışıklıklar baş göstermeye başladı. Bu isyanların nedeni genellikle bir padişah tahta yeni çıktığında oluşabilecek otorite boşluğu idi. Zaten Osmanlı'nın son dönemlerinde bu durum kendini göstermeye başlamıştı. Ama bütün bu karışıklıkları, isyanları Kanunî, çok başarılı bir şekilde bastırdı. Çünkü daha önce de söylediğimiz gibi o, tahta geçmeden önce aldığı eğitim ve bulunduğu görevler nedeniyle iyi bir yönetici olmayı başarmıştı.

Kanunî, tahta geçtiği andan ölümüne kadar babasının vasiyetini yerine getirmek için çalışmıştır. Babası Yavuz ondan, Batıya yönelmesini istemişti. Bu nedenle Kanunî'nin yüzü ve akınları hep batıya dönüktü.

Kanunî'yi en güzel tanıtan, ifade eden yine kendisiydi. 1538 yılında Bender Kalesi üzerine koyduğu kitâbede bakın kendisini nasıl tanıtmıştır:

“ Ben Allah'ın kuluyum ve bu cihân mülkünde sultanım, Allah'ın lutfuyla Muhammed ümmetinin başındayım. Allah'ın üstünlüğü ve Muhammed'in mucizeleri bana yoldaştır. Ben Mekke ve Medine'de adına hutbe okutan Süleyman'ım; Avrupa denizlerinde, Mağrib'te ve Hind'de donanmalar yürüten ben, Bağdat'a Şah, Bizans ülkelerine Kayser ve Mısır'a sultanım. Ben Macar kralının taç ve tahtını alıp bir mütevazi kuluna bağışlamış bir sultanım, Petru Voyvoda baş kaldırdı ama atımın nalı onu toza kattı ve ben Boğdan ülkelerini fethettim.”

Başka bir defa da şöyle demiştir:

“ Ben Süleyman: Ne çağrıştırıyor sizde bu ad. Sultan Süleyman mı? İşte bu isim bana hem yakıştı hem de sorumluluklar yükledi. Tahta geçtiğimimde elde ettiğim başarılarla Rumeli'nin ve Anadolu'nun, Arap'ın ve Acem'in, Çin ülkelerinin, Akdeniz'in ve Karadeniz'in, Afrika'nın, Mısır'ın, Mekke'nin ve Medine'nin, Kudüs'ün, Yemen'in, Eflak ve Boğdan'ın sultanı oldum. Vezirim bütün dönemlerin en büyüğü Sokullu, denizcim Barbaros, mimarım Sinan, şairim Baki idi. Batı beni muhteşem Süleyman olarak tanıdı, siz Kanunî...”¹

Evet. Bütün dünya onu muhteşem Süleyman olarak tanıdı, bildi. Kendisine verilen bu muhteşem sıfatı öylesine verilmiş değildi. Onun zamanı hep fetihlerle, savaşlarla geçti. Batılı bir tarihçi, onun dönemi ve şahsiyetiyle ilgili bilgi verirken şu ifadeleri kullanmıştır:

"Kanunî", "Muhteşem" ve "Büyük" gibi ünvanlarla anılan Süleyman'ın sultanlık çağı, Osmanlı tarihinin en önemli devresidir. Devlet; kudret, yeni fetihler, medeniyetinin, kanun ve mimarlık anıtlarının en güzel varlığını bu padişaha borçludur. Osmanlıların sadece "Kanunî" ünvanını verdikleri, fakat Avrupa tarihçilerinin "Büyük" sıfatı ile adlandırdıkları Osmanlı padişahı sadece Sultan Süleyman'dır. Sultan Süleyman devri, bütün dünyada gelişen büyük olaylar dolayısıyla Yeni Çağ tarihinin en dikkate değer safhalarından birini teşkil eder. XVI. yüzyılın başlarında, Amerika'nın keşfinden sonra, Avrupa politikasının denge sistemi kurulmuş ve kuvvetlenmiş; Hristiyanlıkta ortaya çıkan reform, insan esprisine yeni bir yol açmıştır. Fransa'da I. François ve İngiltere'de VIII. Henri'nin kurdukları hükümetler; Papa X. Leo'nun kültür, bilim ve sanayinin gelişmesine ön ayak olması, Şarlken'in yeni mezhebe karşı baş kaldırışı, Andreas Gritti'nin Venedik Doçu makamını işgal etmesi gibi tarihin önemli olaylarını bünyesinde toplayan bir asra az rastlanır. İşte Kanunî, şöhret sahibi bütün bu hükümdarlarla hakkıyla rekabet edebilecek bir hükümdardır. Kanunî, Osmanlı padişahlarının onuncusudur. Bu

¹ Yaşar Yücel, *Muhteşem Türk Kanunî İle 46 Yıl*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1991, s. III.

rakam, uğurlu telakki edilmiştir. Ayrıca, padişahın onuncu hicret asrının başında (H. 900 / M. 1495) doğmuş olması da mânalı sayılmıştır."

2. KANUNÎ SULTAN SÜLEYMAN'IN BATIYA BAZI SEFERLERİ

Çalışmamızı oluşturan metin, Kanunî'nin 1521 Belgrad Seferi ile başlamakta ve 1531 yılına kadar geçen olaylardan bahsetmektedir. Bunların içinde dediğimiz gibi Belgrad seferi, Rodos'un fethi, Üngürüs (Macaristan) Seferi, Mohaç Meydan Muharebesi ve bunlara bağlı olarak yol üzerindeki kalelerin alınışı anlatılmaktadır. Aralarda da "*gazel-i münâsip*" başlığı altında Hacı Bektaş, Mevlâna, Âl-i Osman övülmektedir. Şimdi metnimizde geçen bu seferlerden bahsedelim:

Belgrad Seferi : Kanunî Sultan Süleyman tahta çıktıktan sonra çeşitli ülkelerden elçiler, beraberlerinde hediyelerle gelerek onu tebrik ediyorlar ve hükümdar olarak tanıdıklarını belirtiyorlardı. Bir tek Macaristan'dan böyle bir tebrik gelmedi. Kanunî, bir süre bekledi ama Macaristan'dan ses çıkmayınca Macarların üzerine sefer kararı aldı. Aslında padişahın bu kararı almasının tek nedeni beklenen tebriğin gerçekleşmemesi değildi. Macaristan, Yavuz'un son dönemlerinden beri ödemedikleri vergilerini de ödemiordu. Kanunî, sefere çıkmadan önce Macaristan'a bir elçi gönderdi ve hem vergilerini ödemelerini hem de kendisini Osmanlı padişahı olarak tanımalarını söyledi. Ama Macar Kralı, vergi ödemeyi de Kanunî'yi tanımayı da reddetti. Artık Kanunî için sefer kaçınılmazdı. Bu sefer, Kanunî'nin ilk seferidir.

Sefer hazırlıkları tamamlandıktan sonra 1521'de yola çıkıldı. Edirne ve Sofya'da mola verilerek görüşler tartışıldı. İki farkı görüş vardı. Rumeli Beylerbeyi, yol üzerindeki Böğürdelen Kalesi'nin alınmasını, ardından Sirem Yarımadası'na geçilmesini ve oradan da Macarlarla çarpışmayı önerdi. Piri Mehmed Paşa ise Böğürdelen'in önemsiz olduğu ve Belgrad'ın alınması gerektiği görüşünü önerdi. Kanunî, Rumeli Beylerbeyi'nin görüşünü kabul etti. Piri Mehmed Paşa'ya da Erdel üzerine yürüme görevi verildi. Böğürdelen Kalesi alındıktan sonra Piri Mehmed Paşa görevini tamamlayıp Belgrad'a geldi. Bu kale Macarlar için çok önemli bir kaleydi. Uzun süre bir sonuç elde edilemeyince lağımçılar, kale kulelerinin diplerine patlayıcılar yerleştirip bunları patlattılar. Bundan sonra dayanamayacaklarını anlayan

kale muhafızları da kaleyi teslim etti. Bu fetih, Avrupa ülkelerini tedirgin etmek için atılmış olan ilk tohumdu.

Rodos'un Fethi : Belgrad, Osmanlı topraklarına katılmıştı. Bundan sonra Kanunî'nin nerenin fethedileceğini düşünmesine gerek kalmadı. Çünkü Rodos'ta bulunan şövalyeler, Osmanlı'nın ticaret gemilerine saldırıyor, mallara el koyuyor, hacılara eziyet ediyor ve İstanbul ve İskenderiye'yi birbirine bağlayan deniz yolunu tehdit ediyorlardı. Bütün bunları yapmaktan çekinmiyorlardı. Çünkü Avrupa'nın kendilerine yardım edeceğini düşünüyorlardı. Daha önce Fatih Sultan Mehmet de burayı almak istemiş ama çok iyi korunduğu için bunu başaramamıştır. Kanunî'nin bir de avantajı vardı bu sefer için; babası Yavuz Sultan Selim zamanında hazırlanmış olan Osmanlı donanması.

Kanunî, sefere çıkmadan önce diğer Avrupa ülkelerinin, Rodos şövalyelerine yardım edip etmeyeceğinden emin olmak istedi ve yaptığı araştırmalar Osmanlı açısından olumluydu. Hiçbir Avrupa ülkesi, Rodos'u destekleyecek güçte değildi. Osmanlı'nın ilgilenmesi gereken sadece Venedik donanmasıydı.

Rodos Adası'na gelindiği zaman bir gelenek olduğu üzere şövalyelere, çarpışmadan kaleyi teslim etmeleri söylendi. Osmanlı'nın bu önerisi kabul edilmedi. Kale çok sağlam olduğu için düşürülmesi çok zordu. Uzun süren çarpışmalar bir sonuç vermeyince lağımıcılar devreye sokuldu. Lağımıcıların kaleye epey bir zarar vermesinden sonra artık dayanamayacaklarını anlayan şövalyeler kaleyi teslim etmek zorunda kaldılar.

Kanunî, bu zaferini Avrupa'ya duyurduğunda sadece Venedik'ten kutlama mesajı aldı. Artık Avrupa'da tedirginlik artmaya başlamıştı.

Mohaç Meydan Muharebesi : Kanunî, yine Macaristan üzerine yürüyecekti. Onu bu sefere iten nedenler, Belgrad seferine yol açan nedenlerin yanında yüzünü hep Batıya çevirmek istemesiydi.

Padişah, ilk olarak Macaristan üzerine başveziri İbrahim Paşa'yı gönderdi. İbrahim Paşa da yol üzerindeki önemli kaleleri alarak yoluna devam etti. Petervaradin ve Ösek Kaleleri alındıktan sonra Tuna'yı izleyerek kurdukları köprüden ordu, Drava Nehri'ni geçeceği sırada Macar ordusu buna engel olmak istedi ama başarılı olamadı.

Bu seferdeki asıl hedef Budin'di. Macar ordusunun Mohaç'ta olduğu haberi alındıktan sonra Osmanlı ordusu, Mohaç'a doğru yola koyuldu. Macar ordusunun kuvvetli olduğunu bilen Kanunî, her zamanki savaş düzeninde savaşılırsa yenileceklerini biliyordu. Farklı bir plan yapıldı. Tabii bu planı bilmeyen ve Osmanlı'nın eski düzen ile savaşacağını düşünen Macar ordusu hemen saldırıya geçti. Macarlar daha ne olduğunu anlayamadan dört bir yandan kuşatıldılar. İki saat gibi kısa bir sürede savaş, Osmanlı lehine sonuçlandı.

Budin'in Alınması : Mohaç zaferinden sonra Osmanlı ordusu, Budin'e geldi. Şehirde bulunan halkın çoğu kaçmıştı. Kanunî, şehirdeki halka ve mallarına dokunulmamasını emretti. Budin'de bulunan Yahudilerin başkanı, Kanunî'nin ve ordusunun kötü bir şey yapmayacağını anladığından şehri teslim etti.

Avrupa artık büyük bir şaşkınlık içindeydi. Osmanlı ordusunun Belgrad'ı aldıktan sonra Orta Avrupa'nın içlerine kadar gelerek Budin'i alabileceklerini kimse düşünmemişti.

Macar Kralının Atılması : Macar Kralı II. Layoş, Mohaç'ta ölmüştü ve onun yerine tahta geçebilecek bir oğlu yoktu. Bunun üzerine Kralın kız kardeşi Anne ile evli olan Ferdinand, tahta geçmek istedi. Ama Macar beylerinin çoğu, Fransa ve İngiltere, Eflak Voyvodası Jean Zapolya'nın tahta geçmesini istiyorlardı ve öyle de oldu.

Anne, Şarlken'in kızkardeşi idi. Şarlken, bir meclis topladı ve toplantı sonunda Ferdinand meşrû kral, Zapolya da asi ve din düşmanı olarak ilan edildi.²

² Yaşar Yücel, *Muhteşem Türk Kanunî İle 46 Yıl*, Ankara, Türk Tarih Kurumu , 1991, s. 33.

Artık Macaristan'da iki kral vardı. Biri Osmanlı korumasındaki Zapolya, diğeri ise Almanların korumasındaki Ferdinand.

Osmanlı ordusu İstanbul'a döndükten sonra bunu fırsat bilen Ferdinand, Budin'e saldırdı. Zapolya, Ferdinand'a yenildi. Ferdinand, Osmanlı Devleti'nin kendisini rahatsız edeceğini düşünerek İstanbul'a bir elçi gönderdi ve vergi vermesi şartıyla kendisini Macar Kralı olarak tanımalarını istedi. Kanunî, bunu kabul etmedi.

Kanunî, Zapolya'ya kendisini koruyacağına dair söz vermişti. Osmanlı ordusu, İstanbul'dan hareket ederek Mohaç'a geldi ve Budin'i geri alarak Zapolya'yı da tahta geçirdi.

3. KANUNÎ DÖNEMİNDE YAZILAN GAZAVATNAMELER

Metnimizin konusu Kanunî Sultan Süleyman ve onun savaşları olduğu için biz burada sadece Kanunî devri gazavatnâmelerinden bahsedeceğiz.

Feth-i Kal'a-i Belgrad : Sa'yî'nin 1521'deki Belgrad fethinden bahseden manzum ve mensur eseri. İstanbul Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu'nda, eserin o devirde yaşayan biri Prizrenli, diğeri Memekzâde iki Sa'yî'den hangisine ait olduğunun belli olmadığı ifade edilmektedir. Sehi Bey, Latîfî ve Âşık Çelebi Tezkirelerinde eserin, Memekzâde Sa'yî'ye ait olduğu belirtilmektedir.

Fetih-nâme-i Kal'a-i Belgrad : Lâmi'î'nin Kanunî devrindeki Belgrad seferinden bahseden eseri. Müelliften bahseden kaynaklarda bu eserin adı geçmez; eser de ortada yoktur.

Belgrad Fetih-nâmesi : Celâlzâde Sâlih'in eseri. Hasan Çelebi ve Âşık Çelebi Tezkireleri bu eserden bahseder.

Cihâdü'l-Mücâhidîn : Kanunî devrinde Belgrad'ın fethinden başlayarak 1531 tarihinde şehzadelerin sünnet düğününe kadar geçen olaylardan bahseden manzum eser. Eser tamam değildir. Çalışmamızı oluşturan eser, bu eserdir.

Fetih-nâme-i Rodos : Eserin Celâlzâde Nişancı Koca Mustafa Çelebi tarafından yazıldığı belirtilir. Fakat kaynaklarda Mustafa Çelebi'nin bu isimli bir eserine rastlanmaz. Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi'nin tezkirelerinde, Mustafa Çelebi'nin küçük kardeşi Celâlzâde Sâlih'in Rodos fethinden bahseden bir eseri olduğu belirtilmektedir.

Rodos Fetih-nâmesi : Celâlzâde Sâlih'in eseri.

Feth-i Rodos : Kanunî Sultan Süleyman devrinde 1522'de Rodos Adası'nın fethinden bahseden eser. Bu eser, Nişancı Koca Mustafa Çelebi'nin *Tabakatü'l-Memâlik* adlı eserinin Rodos'un fethine ait bölümüdür.

Fetih-nâme-i Cezîre-i Rodos : Gelibolulu Âli'nin eserleri arasında gösterilir. Ama İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, *Menâkıb-ı Hünerveran* adlı eserinde bunun doğru olmadığını söyler.

Târih-i Rodos : Cennâbî Paşa'nın eseri. Âşık Çelebi, Hasan Çelebi, Lâtîfî, Ahdi, Beyânî, Riyâzî ve Kafzâde Tezkirelerinde adı geçer.

Rodos Fetih-nâmesi : Tabîb Ramazân'ın eseri. Babinger, Kanunî devrine ve seferlerine ait eserlerinden bahsederken, Kanunî'nin özel hekimi Ramazân'ın *Er Risâletü'l-fethiyyeti'r-Rodosiyye* adlı Arapça bir eseri olduğunu ve nüshasının da Paris'te bulunduğunu söyler.

Fetih-nâme-i Rodos : Lâmi'î Çelebi'nin eseri. Bu eserin adı da Lâmi'î'nin *İbretnâme* adlı eserinde geçer.

Zafer-nâme-i Sultân Süleymân : Kemâl Paşazâde'nin Kanunî'nin 1526'da yaptığı Macaristan seferini anlatan eseri. Bu eser, başlıbaşına bir gazavatnâme olmayıp müellifin *Tevârih-i Âl-i Osmân* adı altında, I. Osman'dan Kanunî'ye kadar on padişah devrini, her padişah bir cilt teşkil etmek üzere kaleme aldığı eserinin X. cildinin Üngürüs seferine ait son bölümüdür.

Fetih-nâme-i Üngürüs : Bahâri'nin 1526'daki Macaristan seferini tasvir eden 306 beyitlik manzum eseri.

Enîsü'l-Guzât : Fütühî Hüseyin Çelebi'nin 1526'daki Macaristan seferine ait manzum eseri.

Nâme-i Fütühât-ı Memâlik-i Üngürüs : Belgrad'ın fethiyle, 1526'daki Budin'in fethi hakkında iki küçük risâle.

Budin Fetih-nâmesi : Celâlzâde Sâlih'in eseri. Eserin adı eski kaynaklardan yalnız Âşık Çelebi ile Hasan Çelebi Tezkirelerinde geçer.

Mohaç-nâme : Celâlzâde Koca Nişancı Mustafa Çelebi'nin eseridir. Eser, başlıbaşına bir gazânâme olmayıp Mustafa Çelebi'nin *Tabakatü'l-Memâlik* adlı eserinin Üngürüs seferine ait olan bölümüdür.

Sefer-i Irâkayn-ı Kanunî yahut Mecmû'-ı Menâzil : Matrakçı Nasûh'un, Kanunî'nin 1534'de yaptığı Irakeyn seferinden ve geçtiği yollardaki menzillerden bahseden eseri.

Süleymân-nâme : Mahremî'nin, Kanunî'nin tahta çıktığı tarihten Bağdat seferine kadar geçen olayları tasvir eden manzum eseri.

Bağdat Fethi : Bağdat'ın 1534 yılındaki fethi hakkında bir yazı. Eserin başına bakıldığında onun bir tarihten alınmış bir parça olabileceği düşünülmektedir.

Fetih-nâme-i Kara Boğdan : Matrakçı Nasûh'un eseri.

Münşeât-ı Fetih-nâme-i Kara Boğdan : Ebû İshak Hâce-i Cihân'ın eseri. Eser hakkında başka bilgi yoktur.

Fetih-nâme-i Kara Boğdan : Eser; Pertsch, Berlin Kataloğunda mektuplardan toplanmış bir mecmua içinde yar almaktadır.

Gazavât-ı Sultân Süleymân : Koca Nişancı Mustafa Çelebi'nin *Tabakatü'l-Memâlik* adlı eserinin Kara Boğdan seferinden bahseden bölümüdür.

Gazavât-ı Sultân Süleymân : Bostân'ın, Kanunî'nin tahta çıktığı 1520 yılından 1566 yılına kadar geçen olayları hikâye eden eseri.

Feth-i Kal'a-i Nova : Murâdî'nin, Kanunî devrinde 1539'da Nova Kalesi'nin Barbaros tarafından geri alınmasını tasvir eden manzum eseri.

Fetih-nâme-i Kal'a-i Budûn : Kanunî devrinde 1541'de Budin'in ikinci defa alınmasından bahseden eser. Müellifi belli değildir.

Fetih-nâme-i Kal'a-i Budûn der Vakt-ı Sâni : Budin'in, 1541'de ikinci defa fethine ait yazı.

Târih-i Şâklôş ve Estergôn ve İstôni-i Belgrad : Kanunî'nin emriyle Barbaros'un gazâlarını yazmış olan Sinân Çavuş'un, 1541'den 1543'e kadar devam eden bu seferlerden bahseden eseri.

Târih-i Feth-i Şıkloş : Kanunî'nin, Hırvatistan'daki kalelerle Şıkloviş, Estergon ve İstoni-i Belgrad kalelerinin fethinden bahseder. Eser, sadrâzam Rüstem Paşa'nın emriyle yazılmıştır. Müellifi belli değildir.

Fetih-nâme : Kanunî'nin 16 Kasım 1542'de Edirne'ye hareketinden başlayarak Eylül 1543'te İstoni-i Belgrad Kalesi'nin alınmasına kadar geçen olayları anlatır.

Menâkıb-ı Sultân Süleymân Hân : Eyyûbî'nin; Kanunî'nin Belgrad seferinden başlayarak Rodos, Budin, Peç, Alman Bağdat, Korfos, Boğdan, İstoni-i Belgrad, Van ve Nahcivan seferlerini tasvir eden 1495 beyitlik manzum eseri.

Süleymân-nâme : Hâkî'nin, Niğde kadısı iken Kanunî Sultan Süleyman'ın emriyle başka kadılarla birlikte rikâb-ı hümayun'da bulunarak padişahın Nahcivan, Revan, İsfahan, Şirvan ve Van seferini tasvir eden manzum eseri.

Nüzhetü'l-Esrâri-'l-Ahyâr der-Ahbâr-i Sefer-i Sigetvâr : Feridun Bey'in; Zigetvar seferi ile Sokullu Mehmet Paşaya ve Kanunî'nin ölümünden sonra tahta geçen II. Selim'in ilk yıllarına ait eseri.

Fetih-nâme-i Sefer-i Sigetvâr : Merâî'nin manzum eseri. Baş tarafta padişaha ve Sokullu Mehmet Paşa'ya övgü vardır. Eski kaynaklarda bu şaire rastlanmaz. Sadece Hammer ve Babinger bu şairin adını verirler.

Fetih-nâme-i Kal'a-i Sigetvâr : Agehî Mansûr Çelebi'nin 1540'da yazdığı eseri.

Heft Dâstân : Zigetvar fethi ile Kanunî'nin ölümünü ve II.Selim'in tahta geçişini anlatır. Eserde müellifin adı geçmemektedir.

Heft Meclis : Gelibolulu Âli'nin, Kanunî'nin 1565'te Zigetvar fethi ve ölümü ile II.Selim'in tahta geçmesini tasvir eden mensur eseri.

Sigetvâr-nâme : Âşık Çelebi'nin manzum eseri. Eser, günümüze ulaşmamış ya da kaybolmuştur.

Sigetvâr Fetih-nâmesi : İstanbullu Seyfî'nin Sokullu Mehmet Paşa adına yazdığı manzum ve mensur eseri. Eserin adı sadece Âşık Çelebi Tezkiresi'nde geçer. Eser meydanda yoktur.

Tabakâtü'l-Memâlik ve Derecâtü'l-Mesâlik : Celâlzâde Koca Mustafa Çelebi'nin eseridir. Müellif, eserini otuz taba olarak tertiplemiş ve ilk yirmi dokuz tabakanın listesini eserin başına ekledikten sonra otuzuncu tabakada Kanunî'nin tahta çıkmasından başlayarak zamanındaki gazâları anlatmıştır.

Gazavât-ı Sultân Süleymân-ı Kânûnî : Kanunî'nin sefer ve zaferlerinden bahseder. Müellifi belli değildir.

Süleymân-nâme : Kara Çelebizâde Abdü'l-Aziz'in, Kanunî'nin tahta çıkışından ölümüne kadar, zaferlerinden bahseden eseri. Eserin sonu bazı nüshalarda değişiktir.

Süleymâniye : Senâyî'nin, Kanunî'nin bazı gazâlarını tasvir eden manzum eseri. Bu eserin hangi Senâyî'ye ait olduğu belli değildir.

Süleymân-nâme : Şemseddin Mehmed b. Ahmed-i Sivâsî adına kayıtlı eser. Eser, IV.Murad için yazılmıştır. Kanunî'nin tahta geçtiği tarihten ölümüne kadar geçen olaylardan bahseder.

Süleymân-nâme : Bursalı Şemsî'nin eseri. Lâtîfî, Hasan Çelebi ve Beyânî Tezkirelerinde adı geçen Bursalı Kara Şemsi 1529'da öldüğünden ve Bursalı başka Şemsi olmadığından bu eserin sahibi hakkında bilgi edinilememiştir. Eser meydanda yoktur.

Süleymân-nâme : Kastamonulu Harîrî Abdülcelîl Çelebi'nin, Kanunî'nin zaferlerinden bahseden eseri. Eser ortada yoktur.

Süleymân-nâme : Tebrizli Şâhî b. Kâsım Çelebi'nin, Kanunî devrindeki olaylardan bahseden eseri.

Hikâye der-zamân-ı Sultân Süleymân : Kanunî'den ve bazı padişahların zamanındaki olaylardan bahseder. Eserde gazavatnâme karakteri yoktur. Başta, Kanunî'nin vasıfları sayılarak övüldükten sonra olaylar gelişigüzel anlatılmıştır. Müellifi belli değildir.

Zafer-nâme : Edirneli Hâtifi Abdurrahman'ın eseri. Eserin nerede bulunduğu ve hangi zaferden bahsettiği belli değildir.

Süleymân-nâme : Taşlıcalı Yahyâ'nın eseri. Eserin Kanunî'ye ait olup olmadığı belli değildir.

Kânûnî Devri Târîhi : Matrakçı Nasûh'un, Kanunî'nin tahta çıktığı tarihten 1547 tarihine kadar geçen olaylardan bahseden eseri. Eser hakkında başka bilgi yoktur.

Süleymân-nâme : Hayâtî'nin eseri. Hammer'den başka bir yerde kaydına rastlanmamıştır.

Süleymân-nâme : Babinger, *Süleymannâme*'lerden bahsederken bu eserin Roma'da Vatikan'da bulunduğundan söz eder. Ayrıca bu eserin bir *Süleymannâme* olmayıp 1243'ten 1538'e kadar geçen olayları hikâye eden manzum ve mensur Osmanlı tarihidir.

Tevârih-i Sultân Süleymân Hân : Babinger, 1559'dan 1567'ye kadar Kanunî devrine ait olan bu eserin Londra'da bulunduğundan bahseder.

Süleymân-nâme : Babinger, bu eserin Paris'te bulunduğunu söyler.

Kânûnî Sultân Süleymân Târihi : Babinger, Kanunî devrine ait olan bu eserin Glasgow'da bulunduğundan söz eder.

Târih-i Âl-i Osmân : Kanunî devrini hikâye eden bu eser, Paris'tedir. Eser, Kanunî devrinden bahsetmekle beraber bu adı taşıdığına göre herhangi bir Osmanlı tarihinin Kanunî devrine ait bir cildi olabilir.

Fetih-nâme-i Hayreddin Paşa : Murâdî'nin, Barbaros ile kardeşi Oruç Reis'in gazâlarını tasvir eden manzum eseri.

Gazavât-ı Hayreddin Paşa : Barbaros ile kardeşi Oruç Reis'in gazâları hakkında Kanunî'nin emriyle yazılan eser. Eserin sonunda Kanunî'den "*aleyhi'r-rahmeti ve'l-gufrân*" diye bahsedildiğine göre Kanunî'nin ölümünden sonra tamamlandığı anlaşılmaktadır.

Gazavât-ı Hayreddin Paşa : Çavuş Paşa'nın Barbaros'un gazâlarından bahseden eseri.

Lüccetü'l-Ahyâr : Yetîm Ali Çelebi'nin Barbaros ile kardeşi Oruç Reis'in gazâlarını tasvir eden manzum eseri.

Cihâd-nâme : Sâfî'nin, Barbaros'un gazâlarından bahseden eseri. Müellif, Sinân Çavuş'un eserlerinden faydalanarak kaleme aldığı ve *Terceme-i feth-i Cezâyiristân* diye vasıflandırdığı eserini III.Murad'a sunmuştur.

Ez-Zühretü'n-Neyyire : Barbaros ile kardeşi Oruç'un 1519'da Cezâyir'i zaptından sonra, Hıristiyanlar tarafından Cezâyir'e yapılan sekiz hücumu hikâye eder. Müellifi belli değildir.

Târih-i Cezâyir, Gazavât-ı Barbaros Hayreddin Paşa : Kastamonulu Hüseyin b. Ali'nin eseri.

Fetih-nâme-i Hayreddin Paşa : Barbaros'un gazâlarını tasvir eden manzum eser. Eser, Seyyid Murâdî'nin *Fetih-nâme*'si olabilir.

Sefer-nâme : Şehnâmeeci Fethullah Ârif Çelebi'nin, Hadım Hüseyin Paşa'nın Hint seferinden bahseden manzum eseri.

Sinân Paşa'nın Gazavâtı : Galatalı Nakkaş Nigârî Haydar Çelebi'nin, Kaptan-ı Derya Sinan Paşa'nın Trablusgarb'ı fethini, 1553-1554'te İspanyol donanmasına karşı kazandığı zaferi tasvir eden manzum eser.

Dürer-i deryâ : Galatalı Nakkaş Nigârî Haydar Çelebi'nin deniz gazâlarından bahseden eseri.

Fetih-nâme : Şehzade Selim'in 1559'da Konya Meydan Savaşı hakkında babası Kanunî Sultan Süleyman'a gönderdiği yazı.

Fetih-nâme-i Kal'a-i Cebre : Nidâ'i'nin, Kanunî devrinde 1560'da Kaptan-ı Derya Piyale Paşa'nın Cerbe'deki düşman filosuna karşı kazandığı zaferi anlatan eseri. Müellif, eserini zaferin kazanıldığı 1560'da tamamlamıştır.

Ferah : Zekeriyâyâde'nin, Piyâle Paşa'nın 1560'daki Cebre zaferinden bahseden eseri.³

4. LEVHÎ ve CİHÂDÜ'L-MÜCÂHİDÎN ADLI ESERİ

4.1. LEVHÎ

Eserin müellifi ile ilgili kaynakların hemen hemen hepsinde aynı bilgi geçmektedir. Kaynaklara göre bu eserin müellifi belli değildir. Ama bu bilgi doğru değildir. Metin incelendiğinde görülecektir ki müellif, ismini metin içerisinde pek

³ Ağâh Sırrı Levend , *Gazavatnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavatnâmesi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1956, s. 39-79

çok kez zikretmektedir. Eserin müellifi “*Levhî*” dir. Müellif, ismini neredeyse her gazel ve mesnevînin sonunda belirtir. Buna birkaç örnek verelim:

“*Yâ ilâhî birligin haqqı habîbün hürmeti*
Levhî-i Üftâde’yi imân u dînden kıılma dūr”⁴

“*Bu bâbuñ Levhî şerhi bî-gerâna*
Gelelüm kışsa-ı şâhib-ķırâna”⁵

“*Du‘âcılar arasında bugün Levhî gey ednâsı*
İlâhî ‘ömri çoğ olsun hemîşe yansun ocağı”⁶

“*Gel imdi yine Levhî fetḥ-i bâba*
Ġazâ-yı cebhe meh-rû âfitâba”⁷

Görüldüğü gibi eser incelendiğinde müellifin ismi hemen göze çarpıyor. Müellif, birkaç yerde de ismiyle beraber *üftâde* sıfatını zikretmektedir. *Üftade* kelimesinin yine Kanunî döneminde Bursa’da yaşayan meşhur mutasavvıf ve şair Üftade Hazretlerini temsil etmediği kanaatindeyiz. Üftâde, “*düşkün, düşmüş*” demektir. Müellif, kendisini çok büyük bir şahsiyet olarak değil, sıradan ve çaresiz birisi olarak gördüğü için bu sıfatı kullanmış olabilir. Üftâde kelimesinin kullanıldığı birkaç beyite bakalım:

“*Birligiñ haqqı ilâhî şefkatinden ol şehün*
Ġıl müyesser Levhî-i üftâde’ye olup mu‘în”⁸

⁴ Levhi, *Cihâdü’l-Mücâhidîn*, Topkapı Sarayı, Hazine bl. nr. 1434, 2b / 4

⁵ a.g.e. 11a / 6

⁶ a.g.e. 32a / 8

⁷ a.g.e. 70b / 9

⁸ a.g.e. 3b / 4

“Yaḥūd perr-i meges mūrîçe ma‘nî
Daḥî ednâ za‘îf **üftâde** ya‘nî”⁹

“Uyan **üftâde** Levhî geçdi eyyâm
Nedür ḥâlûñ nite ola serencâm”¹⁰

Elimizde, eserin müellifini zikreden bir tek kaynak vardır. Bu kaynakta eserle ilgili şu cümleler geçmektedir:

“Katalokta ve bazı tetkiklerde müellifi meçhul denilen “Cihâd-ı Sultan Süleyman ber İklîm-i Rumili” başlıklı ve sonu noksan olup mevcut haliyle dört bin beyite yakın olan bu mesnevi, Levhi Efendi’nindir. Macar seferinden, Belgrad, Rodos vs.nin, fetihlerinden bahsedilmektedir.”¹¹

Bu çalışmadan çok sonra Erhan Afyoncu, Levhi’nin bu eseri için “Yazarı belli olmayan Cihâdü’l-Mücâhidîn isimli eserde ise Kanunî’nin Belgrad’ı fethinden 1531’de şehzâdelerin sünnetine kadar olan hadiseler manzum olarak anlatılır.” notunu düşer.¹²

Kaynaklarda üç tane Levhî’den söz edilmektedir.¹³ Fakat bu Levhîlerin hiçbirisinin bizim Levhî olmadığı kanaatindeyiz.

Levhî, eserde Kanunî Sultan Süleyman ve ondan önce de pek çok padişah ve olay gördüğünü ifade ediyor:

“Kocaldum sâl-i ömrüm şeste irdi

⁹ a.g.e. 72b / 9

¹⁰ a.g.e. 89b / 7

¹¹ Amil Çelebioğlu, *Kanunî Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı*, MEB., İstanbul, 1994, s. 96.

¹² Bkz. Erhan Afyoncu, *Tanzimat Öncesi Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, Yeditepe Yay., İstanbul, 2007, s. 46-47

¹³ Haluk İpekten, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1988, s. 265-266

Nişâne tîr i yâ çün şasta girdi ”¹⁴

“Heme ‘ömrüm siyâhat üzre geçdi

Bu kârı yahşılardan tutdı seçdi ”¹⁵

“Bihamdillâh cihan milkinde hâñum

Devâm-ı devletüñde hoş zamañum ”¹⁶

“Ne sulţanlar ziyaret eyledüm şâh

Muhammed ravzasına iltüp Allah ”¹⁷

Levhi, eserini yazdığında altmış yaşındadır. Eserde, Kanunî Sultan Süleyman’ın 1531 yılından sonraki fetihleri ile ilgili ufak belirtiler göze çarpmaktadır; Hürmüz seferi, İrakeyn ve İran seferleri gibi. Bunlardan İrakeyn seferi ve İran (Bağdat) seferi 1534 yılında, Hürmüz seferi (Trablus) de 1551 yılında yapılmıştır. Eserin tam olmadığını daha önce belirtmiştik. Müellif, bu eseri yazdığında altmış yaşında olduğunu ifade ediyor. Belki eseri tamamlayamadan vefat etti. Belki de müellifimiz altmış yaşındayken Kanunî Sultan Süleyman’ın 1566 yılına kadar olan bütün hayatını, seferlerini gördü ve eserini yazmaya başladığında ömrü vefâ etmedi. Ya da gerçekten Kanunî’nin bütün hayatını göremedi ve eserin sadece o kadarını yazabildi. Daha önceki padişahların dönemlerini de idrak ettiğine göre Kanunî dönemini tamamlamış olamaz. O zaman Kanunî Sultan Süleyman’ın daha ileri tarihlerde olan seferlerinden nasıl bahsedebiliyor? Bu konu hakkında kesin bir yargıya varamıyor ve bir şey söyleyemiyoruz.

4.2. NÜSHA TAVSİFİ

¹⁴ a.g.e.1 14b / 5

¹⁵ a.g.e. 114b / 7

¹⁶ a.g.e. 114b / 8

¹⁷ a.g.e. 114b / 9

Metnimiz, tek nüshadır ve Topkapı Sarayı Müzesi, Hazine Kitaplığı, 1434 numarada yer almaktadır. Eserle ilgili şu bilgiler verilmektedir:

“Aharlı kâğıt. 175 mm. boy ve 120 mm. eninde 131 yaprak. Sahifede harekeli adi nesihle 95 mm. uzunluğunda 13 satır. Miklepli kahverengi deri cilt.

جہاد سلطان سلیمان

Cihâd-ı Sultân Süleymân

*Kanunî Sultan Süleyman, (926 / 1520 - 974 / 1566)'ın Avrupadaki fütûhat ve gazâlarını mesnevî tarzında nazmen nakleden ve ismini vermeyen bir şairin eseridir. Eser takriben 3800 beyiti ihtivâ etmektedir. İçinde gazeller, münâcatlar da vardır. Sonu eksiktir.”*¹⁸

Burada verilen bilgilerin hepsi doğru değildir. Müellifin belli olduğunu ve eserin Levhi adlı bir şaire ait olduğunu daha önce birkaç kez belirttik. Ayrıca eser 3800 beyit değil, 3260 beyitten oluşmaktadır. Katalokta bazı yanlış bilgiler verilmesinin sebebi, eserin daha önce incelenmemiş olmasıdır.

Metin, tarihî bir metindir. Kanunî Sultan Süleyman dönemi, Osmanlı tarihi açısından oldukça önemli bir dönemdir. Kanunî, bütün dünyanın tanıdığı ve üzerinde en çok araştırma yapılan Osmanlı padişahıdır. Eserde müellif, her şeyi ayrıntılarıyla vermiştir. O kadar ki savaşlarda kullanılan silahlara kadar tasvir etmiştir. Savaşlarda bulunan asker sayısını, nehirleri geçmek için ordunun nasıl köprüler yaptığını, yollarda durulan menzilleri vb. pek çok ayrıntı eserde mevcuttur. Biz eseri edebî açıdan inceledik. Yaptığımız çalışmanın tarihçilerin de ilgisini çekeceğini ümit ediyoruz.

¹⁸ Fehmi Karatay, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, 1961, s. 228.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Arap harflerinin, Latin Alfabesinde karşılığı yoktur. Eski metinlerin ilmî neşirlerinde, bütün harfleri karşılamak üzere birtakım işaretler ve harfler kullanılır.

Bir metnin eski yazıdan, kullanılan yazıya çevrilmesine *transkripsiyon* (çeviri yazı) denilir.

,	ء	،	ع
a	ا	ġ	غ
b	ب	f	ف
p	پ	ķ	ق
t	ت	k	ك
s	ث	ñ	گ گٹ
c	ج	l	ل
ç	چ	m	م
ḥ	ح	n	ن
ḫ	خ	v	و
d	د	h	ه
z	ذ	ā	آ
r	ر	ī	ای
z	ز	ū	او
j	ژ		
s	س		

ş	ش
ş	ص
z d	ظ
t	ط

GRAMER İNCELEMESİ

Metnimiz, Eski Anadolu Türkçesi özellikleri taşımaktadır. Kanunî Sultan Süleyman'ın 1521-1531 yılları arasındaki savaşlarından bahseden metnin son kısımları eksiktir. Eserimizin 1531'den sonra, muhtemelen 16. yüzyılın ikinci yarısında yazıldığını söyleyebiliriz. Bu dönem bilindiği gibi dil tarihi bakımından Başlangıç Dönemi Osmanlı Türkçesi'ni ifade etmektedir. Metnimizde Eski Anadolu Türkçesi özellikleri bulunması, metnin yazıldığı devrenin, Eski Anadolu Türkçesi'nden Osmanlı Türkçesi'ne geçişi gösterdiğinin bir ifadesidir.

I. İMLÂ

1. Tamlama Takısının "ى" (ye) Harfi İle Yazılması: *maḥzen-i esrār* "sırların mahzeni" 44; *maḳam-ı ber-güzīn* "seçilmişlerin makamı" 44; *şehriyār-ı ḥūb* "güzel, latif padişah" 56; *cülūs-ı taḥt* "tahta çıkma" 150; *ķıral-ı bed-liķā* "çirkin yüzlü kral" 151; *ḥudāvend-i mūkerrem* "kerem sahibi padişah" 176; *semend-i bād* "rüzgâr gibi at" 181; *zād-ı taru* "darı tanesi" 206; *şehenşāh-ı ziyā* "aydınlık padişah" 220; *penāh-ı dīn* "din kanadı" 224; *ķışşa-i şāḥib-ķırān* "padişah kıssası" 252; *devr-i ķamer* "ay zamanı" 262; *cām-ı mūdām* "devamlı içki içen" 950.

2. Bağlama Takısının " i " ile Gösterilmesi : *tīr i yā* "ok ve yay" 2852 .

3. Akkuzatif Ekinin ة (hemze) İle Yazılması : *livā'ı* "liva'yı" 171; *nevā'ı* "kuvveti, levâzımı" 171 .

4. " i-" Fiilinin ة (hemze) İle Yazılması : *emre-ıdı* "emriydi" 315 .

5. ب (be) İle Yazılıp p İle Okunan Kelimeler : *gırbık* "kırpık" 2101; *şabka* "şapka" 2993 .

6. ج (cim) İle Yazılıp ç İle Okunan Kelimeler : *kılıc* "kılıç" 33; *harç* "harç, katmak, karıştırmak" 84; *gökcek* "gökçek, güzel, şirin" 114; *pence* "pençe" 138; *gerec* "gereç, gerekli olan şey" 168; *bekci* "bekçi" 170; *burc* "burç, kale burcu" 206; *âğac* "ağaç " 545; *üc* "üç " 845; *uc* "uç " 1390; *gülec* "güleç" 1737; 2197.

II . SES BİLGİSİ

1.ÜNLÜLER

Eski Anadolu Türkçesi'nde günümüz Türkçesi'nde kullandığımız sekiz tane ünlü yer almaktadır. Bunlar bilindiği gibi *a, e, ı, i, o, ö, u, ü* ünlüleridir. Bunların yanında bir de *kapalı e* ünlüsünün varlığından söz edilebilir. Fakat bu tartışmalı bir konudur. Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait metinlerde *i > e* açısından genellikle *i* ünlüsü kullanılmaktadır.

A . ÜNLÜ UYUMLARI

A.1. Dil Uyumu

A.1.1.Kalınlık-İncelik Uyumu : Kalınlık-incelik uyumu, Türkçe'nin her devresinde karşımıza çıkan çok kuvvetli bir uyumdur. Günümüzde kalınlık-incelik uyumuna girmeyen nadir sayıdaki eklerin bile, Eski Anadolu Türkçesi döneminde genellikle uyuma girdiğini görüyoruz. *-ki* aitlik eki ile *ile* ve *için* edatını buna örnek gösterebiliriz. Aşağıdaki örneklerde günümüzde kalınlık-incelik uyumuna girmeyip metnimizde uyuma giren kelimeler bulunmaktadır:

A.1.1.1. Kök Morfemlerde Uyum : *peyember* "peygamber" 34; *dahı* "dahi" 77, 98, 138, 144, 154, 159, 169, 230, 254, 308, 380, 402, 413, 444, 452, 480, 512, 541, 546, 554, 565, 596, 621, 627, 636, 637, 647, 681, 687, 695, 717, 761, 784, 872, 925, 955, 970, 1073, 1081, 1090, 1120, 1151, 1231, 1248, 1267, 1303, 1358, 1427, 1463, 1481, 1499, 1669, 1698, 1761, 1786, 1794, 1816, 1818, 1979, 2214, 2302, 2331, 2556, 2597, 2712, 2736, 2757, 2787, 2829, 2888, 2985, 3057, 3087, 3104, 3169; *dāstān* "destan" 132; *ḥundkār* "padişah" 133, 173, 615, 837, 998, 1031, 1077, 1087, 1352, 1490, 1532, 1916, 2009, 2156, 2178, 2407, 2487, 2740, 2832, 2916; *şadā* "ses, seda" 162, 201, 363, 375, 385, 400, 437, 589, 605, 698, 777, 791, 982, 1358, 1439, 1478, 1725, 2000, 2017, 2155, 2517, 2618, 3230; *yaḥşı* "güzel" 165, 287, 946, 1153, 1176, 1192, 1202, 1626, 1761, 1839, 2040, 2066, 2322, 2484, 2590, 2854, 3065, 3176; *siyeh* "siyah" 175, 227, 410, 616, 960, 988, 1318, 1345, 1423, 1458, 1652, 1823, 1913, 2166, 2368, 2813; *dāmān* "etek" 182; *fulan* "filan, falan" 250; *Budun* "Budin" 304, 1590, 1796, 1904, 1908, 1982, 2113, 2215, 2246, 2268, 2300, 2581, 2687, 2846, 3059, 3102, 3142, 3148; *güneh* "günah" 1445; *şahin* "şahin" 1497; *güzergah* "güzergah, yol" 1694; *silih* "silah" 1008; *mūnus* "mūnis, uysal" 1757; *nağma* "nağme" 2517; *gerden* "gerdan" 2772; *ağça* "akçe" 2784; *dergeh* "dergah" 2903; *Yaman* "Yemen" 3023.

A.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu : Bu bölümde, günümüze göre uyumlu olan şekilleri söz konusu edeceğiz.

A.1.2.1. Kök Morfemlerde Uyum : *mūznübīn* "günah işleyenler, suç işleyenler" 40; *mūslüm* "müslim, müslüman" 93, 892, 2944, 2947; *mūşrük* "müşrik" 904, 1975, 2339, 2955; *mūnkūr* "münkir, inkār eden" 1113.

A.1.2.2. Ek Morfemlerde Uyum : Eski Anadolu Türkçesi döneminde ek morfemlerde düzlük-yuvarlaklık uyumu yoktur. Birçok ekin ya düz ya da yuvarlak şekli vardır. Aşağıda vereceğimiz örneklerde, düzlük-yuvarlaklık uyumuna giren şekiller söz konusudur.

A.1.2.2.1. -up /-üp (Zarf-Fiil Eki): *kılıp* "kılıp" 360; *şalıp* "salıp, salarak" 150, 155, 264, 522, 849, 1432, 1584, 2811; *çıkıpdı* "çıkıştı, çıktı" 791; *sekip* "sekerek" 1349; *irip* "ulaşım, erişim" 1356; *diyip* "diyerek" 1384; *şıyıp* "yenilip, mağlup olup" 1450; *içip* "içerek" 1627; *delip* "delerek" 1803; *kıyıp* "kıyarak, kıyıp" 1920; *geyip* "giyip, giyerek" 2245; *yaşayıp* "yerleşerek" 2325; *dilip* "delerek" 2326; *delip* 2479; *siñip* "gizlenerek" 2713; *kırıp* 2954; *silkip* 3005; *görüp* "görerek" 1013; *tutup* "tutarak" 1045, 1278; *koşup* "koşarak" 1346; *yürüyüp* 1341; *öpüp* "öpererek" 1622; *şolup* "solup, solarak" 2744; *yügünüp* "diz çöküp" 2878; *sürüp* 2955; *koyup* "bırakıp" 3057.

A.1.2.2.2. -up /-üp (Öğrenilen Geçmiş Zaman Fonksiyonunda) : *viripdi* "vermişti" 1371, 1385; *sürüpdür* "sürdüğünde" 1302; *tolupdur* "dolduğunda" 1544, 1550.

A.1.2.2.3. –uban /-üben (Zarf-Fiil Eki) : *yazıben* "yazarak, yazdığında" 2184.

A.1.2.2.4.–duğda / -dükde (Zarf-Fiil Eki) : *kıldığda* "kıldığında, kıldığı zaman" 810; *bağdığda* "baktığında" 805; *irdikde* "ulaştığında" 1889; *göyünmüş* "yanmış" 1899; *işitdikde* "işittiğinde" 268; *gördükde* "gördüğünde" 1279; *bulduğda* "bulduğunda" 1787.

A.1.2.2.5. -mca / -ince (Zarf-Fiil Eki) : *olunca* 1110; *şolunca* 1110.

A.1.2.2.6. -sun /-sün (Teklik 3. Şahıs Emir Eki) : *binsin* 1799; *şınsın* "yenilsin" 2308; *eşsin* 2333; *deşsin* 2335; *kessin* 2334; *uyarsın* "yaksın" 2665; *şalışın* 3025; *virsin* "versin" 3041.

A.1.2.2.7. -m ,-um /-üm (Teklik 1.Şahıs İyelik Eki) : *rāyim* "düşüncem" 1073; *ümmetim* 1108; *ceddim* "atalarım, atam" 3033; *kulum* 1297; *düşüm* "rüyam" 3207.

A.1.2.2.8. -ı /-i , -sı /-si (Teklik 3. Şahıs İyelik Eki) : *hāşı* "has adamı" 976; *sipāhı* "askeri " 985; *padişahı* "padişahı " 985; *müşiri* "müşiri, komutanı" 1029; *ilini* "ülkesini" 1035; *ayağı* "ayağı" 1042; *ķavmi* "kavmi" 1053; *ķanı* 1116; *canı* "(onun) canı" 1116; *ķırağı* "mumu, ışığı" 1627; *ķılıcı* 1804, 3023; *ağızı* 1851; *lebi* "dudağı" 1891; *beñzi* "yüzü" 1899; *makamı* 2433; *merkadı* "mezarı" 2433; *fetvāası* 2559; *vahyi* "vahyi " 2980.

A.1.2.2.9. -muz /-müz (Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki) : *reddimiz* 553; *mülkümüz* 1165.

A.1.2.2.10. -ñuz /-ñüz (Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki) : *ednāñız* "en alçağınız, en alçak olanınız " 659.

A.1.2.2.11. -van /-ven (Zamir Menşeli Teklik 1.Şahıs Eki) : *ķulunvan* "kulunum" 1002; *varurvan* "varırım, ulaşıırım" 1005, 1036; *ķomazvan* "koymam" 1038; *dimezven* "söylemem" 1234; *bulupvan* "bulurum" 1706; *görürven* "görürüm" 1754, 2044; *yokvan* "yokum" 1817; *yaķınvan* "yakınım" 2262.

A.1.2.2.12. -sın /-sin (Zamir Menşeli Teklik 2. Şahıs Eki) : *bulasın* 1121; *göresin* 1024; *giçesin* "geçesin" 1148; *ķutasın* 1149; *ütesin* "yenesin" 1149; *idesin*

"yapasın" 1021; *gidesin* 1021; *bilesin* 1023; *olasın* 1541; *şanasın* 550, 1822, 2010; *gözetsin* 1935; *olasın* 1945; *kalasın* 564, 1329; *yirsin* "yersin" 617; *urasın* "vurasın" 751; *gan̄sin* 897; *gidesin* 1021; *bilesin* 1024.

A.1.2.3.13. -vuz /-vüz, -uz /-üz (Zamir Menşeli Çokluk 1.Şahıs Eki): *çekmezüz* "çekmeyiz" 554; *sürevüz* "süreriz" 303; *varmayavuz* "varmayız" 1049; *idevüz* "yaparız" 1051, 1154; *bulavuz* "buluruz" 1065; *şnavuz* "sınarız, deneriz" 1155; *kaçavuz* "kaçarız" 1156; *şalavuz* "salalım" 1366; *kalmazuz* "kalmayız" 1383; *diyevüz* "deriz, söyleriz" 2035; *qoyavuz* "koyarız, koyalım" 2173; *dirüz* "söyleriz" 2185; *yanavuz* "yanalım, yanarız" 2581; *görevüz* "görürüz" 2687; *bulavuz* "buluruz, bulalım" 2694; *azuz* "azız, az kişiyiz" 2697; *duymazuz* "duymayız" 2755; *karıncayuz* "karıncayız" 2757; *pāmālüz* "ayaklar altındayız" 2759; *şalavuz* "salalım" 2965; *çalavuz* "çalalım" 2965; *olavuz* "olalım" 2966; *emanetk̄aruz* "emanetiz" 3046; *dikevüz* "dikelim" 3210.

A.1.2.2.14. -sız /-siz (Zamir Menşeli Çokluk 2.Şahıs Eki) : *bilesiz* "bilesiniz" 286, 655; *başasız* "basasınız" 1150; *olasız* "olasınız" 130, 291; *göresiz* "göresiniz" 285; *kılasız* "kılasınız" 286; *bulasız* "bulasınız" 290, 655; *idesiz* "ediniz, yapınız" 2911.

A.1.2.2.15. -ğıl /-gil (Teklik 2.Şahıs Emir Eki) : *eylegil* "eyle, yap" 1024, 1990; *olmağıl* "olma" 1824; *alğıl* "al" 1960; *tutmağıl* "tutma" 2079.

A.1.2.2.16. -sun /-sün (Teklik 3.Şahıs Emir Eki) : *urulsun* "vurulsun" 2308; *olsun* 2308; *görülsün* 2309; *otursun* 2779; *yürüsün* 3072.

A.1.2.2.17. -duñ/-dün (Teklik 2.Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki): *düşürdün* 1842; *üşürdün* "üşüştürdün" 1842; *kalduñ* 1857.

A.1.2.2.18. -du /-dü (Teklik 3. Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki): *depdi* "tepti" 975; *buldı* "buldu" 978; *irdi* "erdi, ulaştı" 980; *şaçıldı* 981; *geçdi* "geçti" 997, 1811; *kıldı* "yaptı" 1013; *çekdi* "çekti" 1017; *itdi* "etti" 1018; *dikdi* "dikti" 1020; *yapdı* "yaptı" 1027; *çapdı* "saldırdı, hücum etti" 1027; *bulmadı* "bulamadı" 1048; *geçdi* "geçti" 1077, 1811; *ışırdı* 1078; *talıdı* "daldı" 1115; *şaldı* 1115; *gıtdi* "gitti" 1116; *kaçdı* "kaçtı" 1116; *yörendi* "hatırına geldi" 1117; *şıçratdı* "sıçrattı" 1196; *uçdı* "uçtu" 1197; *yitdi* "yetişti" 1198; *bitdi* "bitti" 1198, 1313; *yağlaşdı* "yaklaştı" 1216; *tolandı* "dolandı" 1273; *gösterdi* 1276; *seçildi* 1356; *atıldı* 1356; *sepdi* "serpti, saçtı" 1384; *kuşatdı* "kuşattı" 1400; *geçirdi* 1324; *içdi* "içti" 1337; *bezendi* "süslendi" 1635; *şataşdı* "sataştı" 1641; *çalkandı* "çalkalandı" 1725; *döşenmişlerdi* 1755; *idindi* "edindi" 1758; *içildi* 1571; *yitişdi* "yetişti" 1828; *çağırdı* "çağırıldı" 1998; *yazıldı* 2797; *seçdi* "seçti" 2854; *iñletdi* "inletti" 2922; *aşıldı* 2923; *başıldı* 2923.

A.1.2.2.19. -duk /-dük (Çokluk 1. Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki): *öpdük* "öptük" 3119; *düşdük* "düştü" 2031.

A.1.2.2.20. -miş /-miş (Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki) : *tutmuş* 362, 638, 1495, 3224; *buyurmuşdur* "buyurmuştur" 560, 1107, 2796; *konmuşdı* "konmuştu" 676; *kurulmuş* 1163; *görmüş* 1178; *sürmüşdi* "sürmüştü" 1600; *oturmuş* 1754; *süzmüş* 1896; *bükmüş* 1898; *çökmüş* 1898; *bulmuş* 2119; *çurmuşdı* "durmuştu" 979; *olmuş* 1174; *islām-imiş* "islammiş" 967; *nām-ımış* "namıymış" 967; *kılmış* "yapmış" 969; *bilmiş* 974; *varmış* 1005; *şarınmış* 1182; *bekitmiş* "sağlamlaştırmış" 1362; *eylemiş* 1961; *alınmış* 2630; *kesilmiş* 2630; *kızmış* 2823; *kızarmış* 2823; *yapışmış* 2909; *kaynamış* 2909; *bitmiş* 2909; *gelmemiş* 2909; *atılmış* 3044; *yimişdür* "yemiştir" 1045.

A.1.2.2.21. -ur /-ür (Geniş Zaman Eki) : *yürür* 1007; *görürler* 1032; *görür* 1039; *okur* 1159; *şuvarur* "sular, su verir" 1895.

A.1.2.2.22. -ısar /-iser (Gelecek Zaman Eki) : *ıtusar* "tutacak" 1108; *olusarlar* "olacaklar " 2248.

A.1.2.2.23. -ısar /-iser (Gelecek Zaman Eki) : *eyleyiser* "yapacak" 1231; *idiser* "edecek, yapacak " 2760.

A.1.2.2.24. -ı /-i (Belirtme Eki): *özü* "kendisi" 839; *pehlevānı* "pehlivanı" 990; *ıayağı* "dayanağı" 1042; *ıayalı* 1119; *ıihādı* "savaşı" 1267; *ıadlı* "adaleti" 1298; *ıalbi* 1317; *ıelbi* "köpeğı" 1317; *ııışārı* "kaleyi" 1362; *ıebri* " kötü olanı, kötüyü" 1393; *ıebri* "zoru" 1393; *ıazāyı* "savaşı" 1425; *ıisri* "köprüyü" 1603; *ıyyāmı* "günleri" 1624; *ıağı* "çağı" 1728; *ıımağı* "ırmağı" 1856; *ıūrı* "ışığı, aydınlığı" 1963.

A.1.2.2.25. -uñ /-üñ , -nuñ /-nüñ (İlgi Eki) : *Türk'ün* 985; *dūnuñ* "alçak olanın" 1836; *zebūnuñ* "güçsüzün, zayıfın" 1836; *ebrūnuñ* "kaşının" 1907; *düşmanların* 302; *ıazretinden* 660; *ıarbizānın* "kale dövenin" 1147; *bozanın* 1147.

A.1.2.2.26. -ur /-ür ve -gur /-gür (Ettirgenlik Eki): *ııgirdi* "ulaştırdı" 340, 825, 3230; *ıeyir-* "giydirmek" 357; *ıetirtmez* 664.

A.1.2.2.27. -lu /-lü (İsimden İsim Yapma Eki) : *ıevletli* 998, 2400; *ıönderli* "mızraklı" 983; *ıyrekli* 990; *ıyaraklı* "silahlı" 1172; *ıyaraklı* 1172; *ııırlıklı* "dirlik sahibi" 1299; *ııanadlı* "kanatlı" 1415; *ııazarlı* 1617; *ııklili* "ikili" 1707; *ııürüvvetli* 1751; *ııimmetli* 1751; *ıızzetli* "değerli" 1752; *ııuvvetli* 1753; *ııahyālı* 2318; *ııınlı* 2352; *ıııdekli* "yedekli" 2890; *ıııdekli* "didik didik" 2890; *ııimmetli*

3022; *yatlı* "silahlı" 3022; *heybetli* 3022; *alınlı* 3069, 3225; *itmekli* "etmeli" 3076; *nemekli* "haklı" 3076; *fikri* 2216; *huldi* "cenneti" 2368; *örtülü* 2686; *mühürlü* 2894.

A.1.2.2.28. -lık /-lik (İsimden İsim Yapma Eki) : *tağarrüblük* "vaktin yakın olması" 2834; *erlik* "er gibi, erlik sahibi" 1303, 1304, 1996; *dilâverlik* 1456, 2169; *koçaklık* "yiğitlik, cesurluk" 1733; *uyanıklık* 1932; *büselik* "Türk müziğinde bir makam" 2149; *mihterlik* "mehterlik, mızıkacılık" 2563; *erlik* 2674.

A.1.2.2.29. -layın /-leyin (Eşitlik Eki) : *dastanlayın* "destan gibi" 693; *ırmaqlayın* "ırmak gibi" 3247.

A.1.2.3. Ek Morfemlerde Uyumsuzluk: Eklerde görülen uyumsuzluk, bünyesinde düz ünlü bulduran bir kelimeye gelen yuvarlak ünlü taşıyan ekler ya da bünyesinde yuvarlak ünlü bulduran bir kelimeye gelen düz ünlü taşıyan ekler nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Metnimizde bu şekilde çok sayıda örnek bulunmaktadır.

A.1.2.3.1. -up /-üp (Zarf-Fiil Eki) : *inüp* "inip, inerek" 39, 847, 2014; *binüp* "binip, binerek" 127, 181, 304, 421, 499, 1202, 1471, 1499, 2836, 3208; *gelüp* "gelip" 153; *çekmeyüp* "çekmeyip, çekmeyerek" 154; *ağup* "akıp, akarak" 157; *saçup* "saçıp, saçarak" 160; *yanup* "yanıp, yanarak" 163; *yıkup* "yıkıp, yıkarak" 166; *çeküp* "çekiyorken, çekerken" 166, 1003; *diküp* "dikip, dikerek" 171; *girüp* "girerek " 173; *atup* "atıp, atarak " 207, 965; *yanup* "yerleşip, yerleşerek" 232; *yapup* "yapıp, yaparak" 272; *segirdüp* "seğirtip, seğirterek" 277; *eylemeyüp* "eylemeyip" 279; *açup* "açıp, açarak" 281; *geyüp* "giyip, giyerek" 304; *batup* "batıp, batarak" 342; *kılıp* "kılıp, kılarak" 359; *geçüp* "geçip, geçerek" 366; *depüp* "saldırarak, teperek" 480, 2636; *yağlanup* "yağlanıp, yağlanarak" 492; *silkep* "silkip, silkerek" 632, 1115; *savaşup* "savaşıp, savaşarak" 710; *gözedüp* "gözetip" 760; *alup* "alarak" 986; *yağup*

"yakarak" 987; *kuşadup* "kuşatıp" 1008; *seyredüp* "seyredip, seyrederek" 1010; *itmeyüp* "etmeyip, yapmayıp" 1027; *bağlayup* "bağlayıp, bağlayarak" 1062; *silküp* "silkererek" 1115; *uyup* "uyarak, uyup" 1134; *ıartup* "saklayarak, çekip" 1139; *vaftizleyüp* "vaftizleyerek" 1159; *añup* "anıp, anarak" 1233; *esüp* "esip, eserek" 1355; *eñreşüp* "inleyerek" 1381; *haykırup* "haykırarak, haykırıp" 1417; *diklenüp* "diklenerek" 1453; *sancup* "saplayarak, saplayıp" 1474; *yapup* "yaparak, yapıp" 1577; *eydüp* "söyleyip" 1810; *şarşup* "sarsıp, sarsarak" 1822; *egüp* "eğip, eğerek" 1892; *ağarup* "ağarıp, ağardığında" 1909; *şıvuşup* "sıvışıp, kaçıp" 1918, 2591; *ulaşup* "ulaşıp, varıp" 1919; *harcanup* "harcanıp, harcanarak" 2029; *söylenüp* "söylenip" 2153; *yıkılup* "yıkılıp, yıkılarak" 2592; *kuşadup* "kuşatıp, kuşatarak" 2637; *kazup* "kazıp, kazarak" 2638; *şalup* "salıp, bırakıp" 2746; *sevüp* "sevip" 2830; *yaradup* "yaratıp" 2833; *taşup* "taşıp, taşarak" 2835; *gerinüp* "gerinip, gerinerek" 3008; *devrülüp* "devrilip" 3013.

A.1.2.3.2 -up /-üp (Öğrenilen Geçmiş Zaman Fonksiyonunda) : *gelüpdür* "geliyorken, geldiğinde" 61, 2453, 2846; *kılupdur* "kıldığı zaman" 1088; *virüpdür* "vererek, verdiği" 1175; *çeküpdür* "çektığı zaman" 1300; *idüpdür* "ettiğı sürece" 57, 1144.

A.1.2.3.3. -uban /-üben (Zarf-Fiil Eki) : *diyüben* "diyerek" 1264; *uçavaruban* "uçarak " 2493; *idüben* "ederek " 926, 1447; *gelüben* "gelerek " 1537.

A.1.2.3.4. -ıcak /-icek (Zarf-Fiil Eki) : *olıcak* "olunca, olduğı zaman" 178, 775, 2519; *görićek* "gördüğünde" 219, 3219; *idicek* "ettiğinde" 1127; *ulaşdurıcak* "ulaştırdığında" 1788; *gelicek* "geldiğinde" 2301; *eyleyicek* "eylediğinde, yaptığinde" 2698; *söyleyicek* "söylediğinde" 2698; *isteyicek* "istediğinde" 3019.

A.1.2.3.5. -dukda /-dükde (Zarf-Fiil Eki) : *kıldukda* "yaptığında" 150; *bildükde* "bilindiğinde" 153; *geçdükde* "geçtiğinde" 1153; *gıtdükde* "gittiğinde" 1349.

A.1.2.3.6. -madın /-medin (Zarf-Fiil Eki) : *tutulmadın* "tutulmadan önce" 1151; *olmadın* "olmadan önce" 1248; *yummadın* "yummadan" 1823; *gelmedin* "gelmeden evvel " 2298; *dinmedin* "söylenmeden" 2585.

A.1.2.3.7. -m, -um /-üm (Teklik 1.Şahıs İyelik Eki): *hānum* "padişahım, sultanım" 49; *şāhum* "şahım, sultanım" 49; *Allahum* "Allahım" 101, 123, 898, 1651, 1706, 1783, 2107, 3057, 3059; *Rabbüm* "Rabbim" 124; *rahşum* "atım" 271; *askerüm* "askerim" 272; *tirüm* "okum " 274; *niyyetüm* "niyetim" 284; *harbüm* "savaşım" 292; *darbum* "vuruşum" 292; *efendüm* "efendim, sultanım" 691, 768, 1625, 1682, 2107, 2405, 2410, 2541, 2902, 2920, 3006, 3037; *devletüm* 691; *başum* "başım" 692; *ilüm* "ilim, memleketim" 986; *bilüm* "belim" 986; *bağrum* "bağrım" 987; *ceddüm* "atalarım" 1005; *erüm* "askerim" 1023; *ırmağlarum* "ırmaklarım" 1047; *hisārum* "hisarım" 1047; *tarīküm* "yolum" 1101; *ferīküm* "komutanım" 1101, 1977; *yaşum* "yaşım" 1234; *sancağum* "bayrağım" 1314; *şehbāzum* "padişahım" 1370; *yedüm* "elim" 1734; *karındaşum* "kardeşim" 1758; *gevherüm* "gevherim" 1923; *cevherüm* "cevherim" 1923; *mikdarum* "miktarım" 1924; *ömrüm* 1927; *beratum* "rütbem" 1927; *irādum* "sözüm" 1926; *atum* "atım" 1927; *yoldaşum* "yoldaşım" 1939; *azizüm* "dostum" 1973; *perverdigārum* "Allahım" 2027; *begüm* "beyim, efendim" 2404; *senedüm* "sözüm" 2404; *isnādum* "sözüm, dayanağım" 2404; *gözüm* 2553, 2977; *hābum* "uykum" 2910; *katum* "katım, huzurum" 2934; *tigüm* "okum" 2941; *dedem* 2953; *bürhānum* "delilim" 2441; *ünvānum* 2442; *dilüm* "dilim" 2489, 3210.

A.1.2.3.8. -ñ , -uñ /-üñ (Teklik 2. Şahıs İyelik Eki) : *elüñde* "elinde" 1109; *ķarnuñ* "karnın" 1858; *yarıcuñ* "yardımcın" 297.

A.1.2.3.9. -ı /-i , -sı /-si (Teklik 3. Şahıs İyelik Eki) : *ulusı* "ulusu" 621; *ķapusı* "kapısı " 973; *öñi* "önü" 980; *casusı* "casusu" 1074; *yüki* "yükü " 1345; *üştüri* "devesi " 1348; *burnı* "burnu" 1359; *dünbüni* "kuyruğunu" 1362; *boynunu* "boynunu" 1626; *yüzi* "yüzü" 1630, 1965; *rūhı* "ruhu " 1753; *ķolı* "kolu" 1753; *sözi* "sözü" 1851; *hükmi* "hükmü " 2038; *sülükı* "yolu" 2040; *özi* "özü, kendisi " 1177, 2104; *ödi* "ödü" 159; *yüki* "yükü" 1144; *ķulı* "ķulu, kıyafeti" 2166; *ömri* "ömrü " 2331; *gönli* "gönlü" 2671; *yolı* "yolu" 2798; *gözi* "gözü " 2823; *nāmu* "namı" 1970.

A.1.2.3.10. -muz /-müz (Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki) : *temennāmuz* "dileğimiz, isteğimiz" 129; *ķalemüz* "bizim kalemiz" 195; *ķudretümüz* "kudretimiz" 295; *düşmanumuz* "düşmanımız" 1164; *alnumuz* "alnımız" 1251; *şultanumuz* "sultanımız" 1283; *bürhānumuz* "kanıtımız, ispatımız" 1283; *vaķtümüz* "zamanımız" 1284; *şıdķumuz* "doğruluğumuz" 2048; *ķaķķumuz* "hakkımız" 2048; *atamız* "atamız" 2106; *niyyetümüz* "niyetimiz" 2304; *yüregümüz* "yüreğimiz" 2779; *dinimüz* "dinimiz" 3048; *āyinümüz* "ayinimiz" 3048; *begümüz* "beyimiz" 3049; *bānumuz* "beyimiz, efendimiz" 3049.

A.1.2.3.11. -sın /-sin (Zamir Menşeli Teklik 2. Şahıs Eki) : *bilürsin* "bilirsin" 147; *nidersin* "ne yaparsın" 563; *ķılursın* 897.

A.1.2.3.12. -sız /-siz (Zamir Menşeli Çokluk 2.Şahıs Eki) : *bilürsüz* "bilirsiniz" 1239, 2905.

A.1.2.3.13. -sun /-sün (Teklik 3. Şahıs Emir Eki) : *kılsun* "kılsın, yapsın" 98, 1761, 1801, 2092; *şaklasun* "saklasın" 124, 1057; *gelsün* "gelsin" 1036, 2779; *bilsün* "bilsin" 1036; *itsün* "etsin, yapsın" 1625; *bağışlasun* "bağışlasın" 1625, 3025; *yitişsün* "yetişsin" 1629; *yürüsün* 1761; *itsün* "yapsın, etsin" 1800; *gitsün* "gitsin" 1800; *eylesün* "eylesin" 1801; *kessün* "kessin" 1804; *aşsun* "aşsın" 1804; *diksün* "diksin" 387; *yansun* "yansın" 799; *virşün* "versin" 2050; *irsün* "ersin, ulaşsın" 2050; *bişirsün* "pişirsin" 2334; *şişirsün* "şişirsin" 2334; *başsun* "baksın" 2566; *disün* "desin, söylesin" 2582; *şunmasun* "sunmasın" 2584.

A.1.2.3.14. -ñ, -uñ /-üñ (Çokluk 2. Şahıs Emir Eki) : *diñ* "deyin, söyleyin" 1034, 2074; *bilüñ* "bilin" 1068, 1073; *tuñ* 1073; *eyleñ* "eyleyin, yapın" 1126; *olmañ* "olmayın" 1229; *gelüñ* "gelin" 1406; *virmeñ* "vermeyin" 1999; *kuşanuñ* "kuşanın" 289; *şanmañ* "sanmayın" 863; *koñ* "koymayın" 2698; *tağılmañ* "dağılmayın" 2721; *isteñ* "isteyin" 2783; *diñleñ* "dinleyin" 2870; *dimeñ* "demeyin, söylemeyin" 3008; *şalıñ* 3030; *eyidüñ* "söyleyin" 3031.

A.1.2.3.15. -dum /-düm (Teklik 1.Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki): *geldüm* "geldim" 1003; *şığındum* "şığındım" 1005, 3175; *ışmarladum* "ısmarladım" 1314.

A.1.2.3.16. -duñ /-düñ (Teklik 2.Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki): *işitdüñ* "işittin" 1017, 2649; *didüñ* "söyledin" 1153; *yağduñ* "yaktın" 2215; *aldüñ* "aldın" 2476; *bindüñ* "bindin" 2477; *bildüñ* "bildin" 2649; *tanıduñ* "tanıdın" 2650; *katıldıñ* "katıldın" 2860; *irdüñ* "ulaştın" 2861; *utanurduñ* "utanırdın" 2952; *batduñ* "battın" 3253; *ayırduñ* "ayırdın" 3250.

A.1.2.3.17. -dı/-di (Teklik 3.Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki): *oldu*

"oldu" 21, 24, 39, 60, 140, 148, 172, 187, 197, 198, 200, 203, 210, 214, 219, 239, 248, 276, 323, 376, 377, 456, 459, 523, 525, 534, 550, 600, 742, 778, 781, 790, 816, 842, 853, 888, 890, 951, 960, 971, 1030, 1039, 1105, 1109, 1114, 1123, 1218, 1258, 1303, 1337, 1409, 1498, 1510, 1518, 1519, 1534, 1559, 1587, 1589, 1632, 1634, 1648, 1655, 1672, 1675, 1732, 1817, 1850, 1853, 1933, 1935, 1943, 1969, 1972, 1974, 2005, 2012, 2039, 2065, 2113, 2134, 2143, 2152, 2156, 2157, 2158, 2180, 2200, 2213, 2247, 2253, 2283, 2285, 2309, 2315, 2437, 2463, 2478, 2479, 2560, 2563, 2575, 2587, 2603, 2606, 2633, 2762, 2767, 2772, 2774, 2804, 2847, 2853, 2883, 2892, 2982, 2983, 2991, 3124, 3139, 3140, 3204, 3207, 3228, 3242, 3245; *gördi* "gördü" 51, 179, 281, 311, 538, 730, 802, 840, 1217, 1274, 1350, 1369, 1428, 1448, 1449, 2008, 2882; *ögdü* "övdü" 69; *ıoldı* "doldu " 79, 163, 618, 1650, 1653, 2846; *burdı* "burdu, büktü" 138, 497; *yürütdi* "yürüttü" 141, 795, 1469, 3089; *ıutdı* "tuttu" 143, 376, 526, 1442, 2162, 2265, 2293, 2307, 2320, 2862, 3164; *görüıdı* "görüıdü" 144, 222, 349, 1341, 1553, 1809, 2024, 2405, 2407, 2654, *uruldı* "vuruldu" 148, 785, 1326, 3238; *düşdı* "düştü" 157, 263, 534, 653, 1170, 1338, 1476, 1486, 1748, 2013, 2246, 2552, 2555, 3220; *buyurdı* "buyurdu" 158, 179, 197, 204, 277, 314, 458, 539, 551, 600, 744, 788, 797, 810, 1200, 1326, 1409, 1446, 1511, 1592, 1658, 1603, 1712, 1848, 2262, 2283, 2608, 2655, 2895, 3234; *ıurdııar* "kurdular" 158; *ötdi* "öttü" 162, 212, 1725, 1822, 3238; *göçdı* "göçtü" 181, 491, 585, 803, 1588, 1612, 1772; *şavurdı* "savurdu" 198 *döıdı* "döıdü" 212; *ütüldi* "ütüldü, yenildi" 214; *ıuruldı* "kuruldu" 234, 316, 318, 322, 1326, 1720, 1812, 1821, 2606, 2608, 2647; *okundı* "okundu" 283, 1569; *konuldı* "konuldu" 319; *okurdı* "okurdu " 358; *sundı* "sundu" 475; *ıondı* "kondu" 475; *yürüdi* "yürüdü" 378, 975; *getürdı* "getirdi" 1303; *oturdı* "oturdu" 1326; *görüıdı* "görüıdü" 1341; *belürdı* "belirdi" 1351; *delürdı* "delirdi " 1351; *yandurdı* "yandırdı" 1436; *açıldı* 1446; *götürdı* "götürdü" 1447; *çevürdı* "çevirdi" 1449; *döıdı* "döıdü" 1498; *tondı* "dondu" 1518; *konuşdı* "konuştu" 1727; *çevürdı* "çevirdi " 1815; *unutdı* "unuttu" 1854; *üzüldi*

"üzüldü " 2604; *süzüldi* "süzüldü" 2604; *şunuldu* "sunuldu" 2861; *ķavuşdı* "kavuştı " 2866.

A.1.2.3.18. -duk /-dük (Çokluk 1. Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki):
didük "dedik" 398; *şavduķ* "savdık" 2711; *irdük* "erdik, ulaştık" 3119; *dimişdük*
 "demiştik, söylemiştik" 650; *çekdük* "çektik" 815.

A.1.2.3.19. -mış /-miş (Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki) : *ölmüş* "ölmüş" 8;
olmuş "olmuş " 215, 361, 472, 1331, 2650, 2756; *bulmuş* "bulmuş" 215; *buyurmuş*
 "buyurmuş" 283, 509; *görölmüşdür* "görölmüştür" 292; *dönmiş* "dönmüş" 968;
gelürmiş "gelirmiş" 970; *getürmiş* "getirmiş" 973; *görmüş* "görmüş" 1010;
gelmemişdür "gelmemiştir" 1016; *aşurmuş* "aşırmış" 1363; *dönmiş* "dönmüş" 2835.

A.1.2.3.20. -ur /-ür (Geniş Zaman Eki) : *kılır* "kılar, yapar" 30, 167, 185,
 188, 190, 192, 194, 216, 245, 255, 261, 363, 368, 500, 628, 631, 660, 686, 703, 705,
 743, 828, 832, 845, 861, 897, 965, 971, 1183, 1267, 1294, 1298, 1395, 1560, 1835,
 1840, 2046, 2104, 2149, 2495, 2517, 2579, 2616, 2745, 2984, 3063; *gelür* "gelir"
 151; *alur* "alır " 195; *uyarur* "uyarır, yakar (mumu yakmak)" 230; *alurlar* "alırlar"
 278; *dinür* "denir, söylenir" 315; *getür-* "getirmek" 519; *belürmez* "belirmez" 616;
gelürmiş "gelirmiş" 970; *virür* "verir" 977; *irişür* "erişir, ulaşır" 1004; *gelürse*
 "gelirse" 1050; *bilür* "bilir" 1059, 1213; *uğraşur* "uğraşır" 1110; *geyürler* "giyerler"
 1176, 1493; *varur* "varır " 1210; *yatur* "yatan, yatmakta olan" 1295; *bilürler*
 "bilirler" 1403, 1493; *savaşur* "savaşıır" 1918 *yavaşur* "yavaşlar" 1918; *ķalur* "kalır"
 2368; *çalışur* "çalışır" 2732; *ķurtarurlar* "kurtarırlar" 2817; *burtarurlar* "yüzlerini
 buruştururlar" 2817; *yarılır* "yarılır" 3014; *uşanur* "parçalanır, dağılır " 3014;
paralanur "paralanır, bozulur" 3014; *ķuşanur* "kuşanır " 3014.

A.1.2.3.21. -ı /-i (Belirtme Eki) : *gögi* "göğü, gökyüzünü" 4; *sözi* "sözü" 129, 1631, 1851, 2052, 2062, 2165, 2900, 3082, 3241; *kanunu* "kanunu" 141; *fütūhı* "fetihleri" 191, 1574; *burucu* "kaleleri" 191; *luḫfi* "lutfu" 267; *mühri* "mührü" 283; *dostı* "dostu" 297, 298, 335, 3143; *derūnı* "içi" 359; *yolu* "yolu" 528; *cünūdı* "askerleri" 734; *hudūdı* "sınırı" 734; *gözine* "gözüne" 740; *göñli* "gönlü" 52, 433, 457; *oğlı* "oğlu" 228; *ödi* "ödü" 159; *güni* "günü" 968; *düni* "gece vakti" 968; *mülhidi* "dinsiz olanı" 972; *tozu* "tozu" 980; *Üngürüs'i* "Üngürüs'ü" 982; *bilümi* "belimi" 986; *bağrumı* "bağrımı" 987; *umḫunu* "derinliğini" 1056; *sütunu* 1104; *şoñı* "sonu" 1142; *güli* "gülü" 1182; *maḫşūdı* "isteği" 1198; *ḫulu* "kulu" 1404; *odunu* "ateşini" 1410; *resūlı* "resulü" 1440; *ḫaza oḫı* "kaza oku" 1466; *rūhı* "ruhu" 1574; *uyūrı* "uyumakta olanı" 1863; *Rum'ı* 1913; *bumı* "memleketi" 1913; *ömri* "ömrü" 2032; *odunu* "odunu" 2215; *ana baba günü* "ana baba günü" 2816; *ḫuşı* "tuşu" 2834; *güfti* "sözü" 2836; *özri* "özrü" 3055; *rumūzı* "sözleri" 3056; *yağmuru* "yağmuru" 3085; *gözlerü* "gözleri" 1468; *zıkrü* "zikri" 2104.

A.1.2.3.22. -uñ /-üñ , -nuñ /-nüñ (İlgi Eki) : *arzun* "arzun" 6; *ḫabībün* "habibin, sevgilinin" 27; *şehün* "padişahın, şehin" 53; *şerīfün* "şerifin, şeref sahibi olanın" 55; *tahtınun* "tahtının" 61; *Allahuñ* "Allah'ın" 64, 126, 201, 568, 834, 1934, 2860; *cümlenüñ* "cümlelerin, herkesin" 75, 817; *māhun* "ayın" 83; *canun* "canın" 88; *bedüñ* "kötünün" 142; *ehlinüñ* "ehlileşmiş kişilerin" 145; *dirliklinüñ* "dirlik sahibi olanın" 146; *küffāruñ* "kâfirlerin" 159; *gāzilerüñ* "gazilerin" 168; *gebrüñ* "kötünün" 168; *ḫıraluñ* "kralın" 175; *fālüñ* "güçsüz, dayanıksız olanın" 175; *selātinüñ* "sultanların" 191; *ḫişāruñ* "kalenin" 230; *bābuñ* "bölümün" 252; *ḫudāvendüñ* "padişahın" 109; *bahtuñ* "bahtın" 115; *fethün* "fethin" 248; *ḫalanuñ* "kalanın" 250; *ismünüñ* "isminin" 251; *şehriyāruñ* "padişahın" 253; *şehsüvāruñ* "ata iyi binenin" 253; *naşārānuñ* "Hıristiyanların" 266; *birinüñ* "birinin" 278; *ḫaḫ'un* "Allah'ın" 295; *seyfüñ* "kılıcın" 298; *dīnüñ* "dinin" 302; *atüñ* "atın" 304; *zemīnüñ* "zeminin" 345; *beglerbeginüñ* "beylerbeyinin" 322; *anlaruñ* "onların" 350; *devrūñ* "devir,

zaman " 390; *kiminüñ* "kiminin " 416; *bayraqlarun* "bayrakların" 444; *işüñ* "işin" 503; *Beligraduñ* "Belgrat'ın" 506; *Nil'üñ* "Nil'in" 508; *Bagdad'uñ* "Bağdat'ın" 508; *icāduñ* "icādın" 509; *kişinüñ* "kişinin" 739; *mihterlerinüñ* 777; *şarabuñ* "şarabın" 951; *püştenüñ* "tepenin" 953; *askerinüñ* "askerinin" 980; *şirüñ* "aslanın" 989; *hānuñ* "padişahın" 992; *feyzüñ* "feyzin" 1004; *beglerüñ* "beylerin" 1070; *nijāduñ* "soyunun, neslinin" 1084; *döşeginüñ* "döşeğinin" 1093; *peygamberinüñ* "peygamberinin" 1102; *yüzinüñ* "yüzünün" 1116; *azāzilüñ* "şeytanın" 1123; *zümresinüñ* "topluluğun" 1132; *idenüñ* "yapanın" 1142; *kiminüñ* "kiminin" 1182; *cihānuñ* "dünyanın"1235; *idenlerüñ* "edenlerin" 1240; *evinüñ* "evinin" 1240; *olaruñ* "onların" 1299; *erligüñ* "er olmanın" 1342; *kāfirüñ* "kâfirin, kâfir olanın" 1358; *yirüñ* "yerin" 1377; *evsāfuñ* "vasıfların"1866; *ğarbuñ* "batının" 1904; *ervāhuñ* "ruhların, canların" 1952; *kelāmuñ* "sözün" 1961; *āsumānuñ* "gökyüzünün" 1963.

A.1.2.3.23. -dur /-dür (Bildirme Eki) : *enbiyādur* "enbiyadır" 31; *evliyādur* "evliyadır" 31; *Muhammeddür* "Muhammeddir" 35; *hazretidür* "hazretidir" 63; *ādetidür* "ādetidir " 63; *dīdelerdür* "didelerdir, gözlerdir" 72; *ferhündelerdür* "mutlu olanlar" 72; *kerīmdür* "kerimdir, cömerttir" 81; *sezādur* "uygundur" 85; *özgedür* "başkadır, farklıdır" 88; *şehdür* "padişaktır, sultandır" 89; *oynamışdur* "oynamıştır" 90; *nebīdür* "peygamberdir" 93; *gibidür* "gibidir" 93; *cihangirdür* "cihangirdir" 103; *vardur* "vardır" 108; *kaftanlarıdur* "kaftanlarıdır" 109; *canlarıdur* "canlarıdır" 109; *mümeyyizdür* "seçendir, ayırandır" 120; *mubaşşırdur* "bekleyendir" 120; *nüşhadur* "nüshadır" 164; *gerecdür* "gereçtir" 168; *haracdur* "haraçtır" 168; *muzırdur* "zararlıdır" 193; *erdür* "erdir, askerdir" 202; *muammādur* "muammadır" 240; *kamerdür* "aydır" 262; *semerdür* "semerdir" 262; *begidür* "beyidir" 280; *olmamışdur* "olmamıştır" 312; *bulmamışdur* "bulmamıştır" 312; *muhteremdür* "hürmetlidir, muhteremdir" 336; *kişidür* "kişidir"338; *döşemişdür* "döşemiştir, döşenmiştir" 339; *müyesserdür* "kolaydır" 348; *şeydādur* "şeydadır, aşkıtır " 363; *seddidür* "seddidir "

370; *Muştafādur* "Mustafadır" 396; *şafādur* "sefadır" 396; *nerdür* "nerdir, erdir" 426; *kırmızıdur* "kırmızıdır" 443; *gevherdür* "cevherdir" 510; *yamandur* "yamandır" 763; *muhkemdür* "sağlamdır" 771; *kimdür* "kimdir" 771; *hengāmıdur* "zamanıdır" 841; *bayramıdur* "bayramıdır" 841; *askerdür* "askerdir" 983; *degüldür* "değildir" 988; *hāşıdur* "has adamıdır" 989; *yoğdur* "yoktur" 992; *sözdür* 1022; *gelmemişdür* "gelmemiştir" 1016; *yüzdür* "yüz tanedir" 1022; *vardur* "vardır" 1023; *hikmetdür* "hikmettir" 1025; *muḳtedādur* "muktedādır, önde bulunan" 40; *sultandur* "sultandır" 49; *yimişdür* "yemiştir" 1045; *yoğdur* "yoktur" 1046; *ṭaifedür* "topluluktur" 1052; *dağaldur* "hilecidir" 1053; *āfitābıdur* "güneşidir" 1067; *Anatolıdur* "Anadolu'dur" 1086; *bedeldür* "bedeldir" 1092; *yaldur* "kuvvetlidir, güçlüdür" 1092; *layıkdur* "layıktır" 1101; *vāḳıfdur* "bilir" 1103; *ḡāzidür* "gazidir" 1109; *virandur* "yıkıktır, haraptır" 1142; *yayıdur* "yayıdır" 1163; *mücāhiddür* "mücāhiddir" 1186; *gerekdür* "gereklidir" 1208; *yağındur* "yakındır" 1228, 1342; *ağındur* "akındır" 1228, 1341; *demidür* "zamanıdır" 1229; *bahādur* "değerlidir" 1262; *batmışdur* "batmıştır" 1297; *vaḳtidür* "zamanıdır" 1328; *senüñdür* "senindir" 1328; *ḳuşdur* "kuştur" 1415; *nādirdür* "nadirdir" 1424; *āsāndur* "kolaydır" 1455; *yigitlerdür* "yiğitlerdir" 1494; *gerekdür* "gereklidir" 1580; *budur* 1637; *güzergehdür* "güzergahtır" 1694; *bī-riyādur* "yalansızdır" 1736; *enverdür* "parlaktır, aydınlıktır" 1753; *dilāverdür* "yiğittir, yüreklidir" 1753; *ḳurbıdur* "yakınıdır" 2191; *ḳışdur* "kış vaktidir" 2310; *itmişlerdürür* "etmişlerdir" 2384; *kimdürür* "kimdir" 2449; *nihayetsüzdürür* "nihayetsizdir" 193; *bī-dinlerdürür* "dinsizlerdir" 464; *olmuşdurur* "olmuştur" 1331; *zaḥmetdür* "zahmettir" 2682; *eylemekdür* "yapmaktır" 2832; *pürdür* "doludur" 3039; *meknūndur* "dizilmiştir" 3039; *ḳubbelerdür* "kubbelerdir" 1882; *cübbelerdür* "cübbelerdir" 1882; *oğdur* "oktur" 3044; *güzdür* "güz mevsimidir" 3135; *buzdur* 3135; *çemendür* "yeşilliktir" 1881; *semendür* "yasemindir" 1881.

A.1.2.3.24. -lu /-lü (İsimden İsim Yapma Eki) : *bahtulular* "bahtlılar, şanslılar " 11; *yaraqlı* "teçhizatlı, donanımlı " 206; *başlu* "başlı" 334; 1371; *varur* "varır" 100; *faziletli* "faziletli, erdemli" 326; *ķāmetlüler* "boylular" 354; *atlu* "atlı" 386; *dürlü* "türlü, çeşitli " 1128; *ķaķarlu* "hatarlı, tehlikeli" 1790; *ķanlu* "kanlı" 2060; *yazılı* "yazılı " 2255; *yaşlu* "yaşlı " 2992; *saçlu* "saçlı " 2994; *ķanlu* "kanlı " 3023; *dürlü* "türlü, çeşitli" 573; *gözli* "gözlü" 101, 123, 301, 941, 1375, 1509, 1524, 1565, 1687, 1756, 2424, 2549, 2742, 2956, 3224; *uğurlı* "uğurlu" 108, 426, 652, 787, 991, 1094, 1307, 1986, 2368, 2563, 2622, 2995; *buğurlı* "bugurlu" 108; *yüzli* "yüzlü" 116, 1132, 1217, 1741, 2400, 3264; *ķonlu* "giyimli, elbiseli" 1023; *ķutlu* "mutlu" 1212; *ķapulu* "kapılı" 1245; *uķlı* "uçlu" 1390; *sevgüli* "sevgili " 3190; *oķlı* "oklu " 2217; *gölcüķli* "gölcüķlü " 3177.

A.1.2.3.25. -suz /-süz (İsimden İsim Yapma Eki) : *nihāyetsüz* "nihayetsiz, sonsuz" 220; *hünersüz* "yeteneksiz, beceriksiz" 843; *müdārāsuz* "dost görünmeyen" 96; *adedsüz* "sayısız" 2522; *riyāsuz* "yalansız" 2669; *günsüz* "gündüzsüz" 2683; *odunsuz* 2683; *ķurbansuz* "kurbansız" 2719; *saatsüz* "saatsiz, vakitsiz" 2723; *güneşsüz* "güneşsiz" 2749; *ķehenşehsüz* "padişahsız" 2760; *dikensüz* "dikensiz" 2886; *ecelsüz* "ecelsiz" 2887; *beķāsuz* "sürekli olmayan" 2916; *vefasuz* "vefasız" 2916; *ķiyasuz* "ziyasız, ışksız" 2918; *cansuz* "cansız" 2919.

A.1.2.3.26. -lık /-lik (İsimden İsim Yapma Eki): *eyülikden* "iyilikten" 146, 1944; *yoldaşlık* "yoldaşlık" 1413; *ķoldaşlık* "arkadaşlık" 1413; *cüvanlık* "gençlik" 1728; *ķahıdlık* "şahitlik " 2476.

A.1.2.3.27. -ğur/-gür, -ur/-ür, -dur/-dür, -tur/-tür (Ettirgenlik Eki): *ķurğuran* "durduran" 3; *arturan* "artıran" 6; *baķdurmaz* "baktırmaz" 170; *irgüre* "ulaştırırsın" 302; *irürmez* "ulaştırmaz" 513; *irür-* "ulaştırmak" 1181, 1851; *yandurdu*

"yandırdı" 1436; *ulaşdurdılar* "ulaştırdılar" 1441; *kırdurdı* "kırdırdı" 1525; *getürdüp* "getirtip" 1577; *kıldurdı* "yaptırdı" 1584; *geyürür* "giydilir" 1694; *gözedürlerdi* "gözetirlerdi" 2791; *arķalandurdı* "güçlendirdi" 2982.

A.1.2.3.28. -aru /-erü (Yön Eki) : *ilerü* "ileri" 1353, 2052, 2062, 2346.

Yukarıda görüldüğü gibi Eski Anadolu Türkçesi genel özelliklerine uygun olarak eklerin düz ya da yuvarlak şekilleri vardır. Fakat düzlük-yuvarlaklık bölümünde verdiğimiz uyumlu örneklere bakarak bu durumun Eski Anadolu Türkçesi'nden Osmanlı Türkçesi'ne geçişin bir sonucu olduğunu söyleyebiliriz. Metnimizde yer alan uyumlu örnekler, uyumsuz örneklere göre daha azdır.

Metinde bulunan arkaik kelimelerin ve günlük konuşma diline ait ifadelerin yer alması dikkat çekici özelliklerdendir. Metindeki üslup çok âşıkâne veya çok sanatlı bir üslup değildir. Metnin kolay anlaşılır bir dili olduğunu söyleyebiliriz. Bütün bu özelliklerin metinde bir arada olmasının sebebi, geçiş dönemine ait bir metin olmasıdır. Metin henüz Eski Anadolu Türkçesi'nin sadeliğinden ve konuşma dilinden tam olarak kurtulamamış, Osmanlı Türkçesi'nin o ağdalı dil özelliklerini de bünyesine almamış bir metindir.

B . ÜNLÜ DEĞİŞMESİ

B.1. i > e Değişmesi : Eski Anadolu Türkçesi döneminde genellikle ilk hecede i'leştirme temayülü neredeyse bir kural halini almıştı. Bu durum, aşağıda vereceğimiz örneklerde görüldüğü gibi yabancı kökenli kelimelerde bile görülmektedir. Bugün *e*'li olarak telaffuz ettiğimiz kelimeler, Eski Anadolu Türkçesi döneminde *i*'li olarak geçmekteydi. Bazı kelimelerin hem *e*'li hem de *i*'li şekillerinin olması, bir *kapalı e* sesinin varlığını ortaya koyabilir. Biz burada metnimizde geçen *i*

> *e* ve *e>i* örneklerine yer vereceğiz. Kelimelerin günümüzde kullanılan şekilleriyle metindeki hallerini karşılaştıracacağız. Bunun yanında aynı kelimenin hem *i* 'li hem de *e* 'li hallerini vereceğiz.

B.1.1. "i" li Kelimeler : *yiktā* "yektā, tek, benzersiz" 1, 19, 2264; *yir* "yer" 4, 86, 162, 163, 171, 211, 212, 233, 249, 370, 373, 389, 400, 401, 543, 550, 573, 604, 605, 613, 671, 790, 793, 836, 867, 953, 965, 973, 1105, 1123, 1134, 1316, 1346, 1360, 1377, 1484, 1577, 1597, 1631, 1655, 1679, 1754, 1822, 1829, 1842, 1860, 1909, 2011, 2014, 2116, 2139, 2145, 2151, 2172, 2181, 2218, 2220, 2310, 2387, 2521, 2546, 2585, 2608, 2628, 2646, 2674, 2678, 2679, 2680, 2686, 2762, 2779, 2874, 2891, 2955, 2974, 3110, 3135; *yi-* "yemek " 1835, 2573, 2589, 2720, 2743, 3047; *nişāt* "neşat, sevinç, neşe" 6, 340, 3004; *iden* "eden, yapan" 3, 4, 5, 7, 9, 259, 300, 538, 561, 569, 593, 657, 783, 902, 1142, 1240, 1254, 1280, 1545, 1667, 1941, 1957, 2222, 2288, 2380, 2660, 2767, 2826, 3074, 3076; *vir-* "vermek" 8, 10, 97, 100, 123, 131, 139, 145, 152, 165, 180, 196, 225, 262, 272, 277, 285, 290, 295, 306, 332, 337, 348, 368, 386, 404, 428, 449, 457, 461, 503, 519, 558, 561, 563, 596, 629, 631, 637, 645, 646, 647, 654, 664, 692, 711, 738, 758, 762, 765, 769, 777, 804, 840, 849, 882; *yidi* "yedi" 18, 88, 128, 242, 339, 390, 433, 586, 769; *iy* "ey" 15, 23, 43, 47, 74, 79, 86, 130, 133, 147, 174, 193, 263, 277, 280, 283, 296, 302, 311, 344, 360, 371, 395, 416, 451, 453, 468, 472, 516, 533, 608, 656, 675, 678, 690, 693, 696, 696, 697, 707, 709, 729, 748, 752, 754, 758, 761, 768, 791, 817, 822, 836, 866, 868; *di-* "demek , söylemek" 49, 56, 65, 80, 83, 694; *vizāret* "vezāret, vezirlik, paşalık" 126; *ir-* "ermek, ulaşmak" 126, 883; *yit-* "yetmek" 131, 222, 501, 623, 755; *yirin-* "yerinmek" 142; *ilçi* "elçi " 150, 264, 267, 270, 276; *yil* "yel, rüzgār" 198, 343, 401, 437, 442, 623; *yilken* "yelken" 200, 229, 523, 525, 526; *yig* "yeğ, daha iyi, daha

üstün" 322, 351, 486, 588, 843; *bil* "bel " 159, 338, 415, 427, 430, 446, 498, 695, 827, 1278; *gice* "gece" 304, 436; *yidek* "yedek" 401; *tiz* "tez" 645, 3153, 3209; *sil* "sel " 814; *yim* "yem" 816; *giri* "geri" 841; 1991; *in* "en, genişlik" 839; *fidā* "feda" 387; *Rumili* "Rumeli" 471; *yirli* "yerli" 1499; *bil* "bel" 986; *di-* "demek, söylemek" 1013; *it-* "etmek" 1018; *fidāi* "fedai" 1025; *biş* "beş" 1104, 1288; *bişik* "beşik" 1122; *işik* "eşik" 1122; *giç-* "geçmek" 1148; *yitdi* "yetişti" 1198; *giri* "geri" 1259; *div* "dev" 1414; *yiñi* "yeni" 1675; *yikser* "yekser, yalnız" 1696; *dinilmez* "denilmez, söylenmez" 1733; *idin-* "edinmek" 1758; *sil* "sel" 1789; *ir* "erken" 1796; *yitiş-* "yetişmek" 1828; *yimiş* "yemiş, meyve" 1886; *yitmiş* "yetmiş" 2050; *yin-* "yenmek" 2134; *siyāhat* "seyahat" 2146; *piştemāl* "peştamal " 2281; *dil-* "delmek" 2326; *hisāb* "hesap" 2522; *yidek* "yedek" 2890; *zimistan* "zemistan, kış mevsimi" 2904, 3226; *yiñ* "elbise yeni" 2997; *bislenmiş* "beslenmiş" 3000; *niyse* "ne ise, neyse" 3131.

B.1.2. "e"li Kelimeler : *menber* "minber" 34, 232, 2647; *eyü* "iyi" 146; 2860; *ebrişim* "ibrişim" 320, 425, 443, 1570; *kelise* "kilise" 233; *şeyr* "şir, aslan" 328; *endeş* "endiş, düşünen, ölçülü davranan" 754; *didek* "didik didik, parça parça" 2890.

C. ÜNLÜ TÜREMESİ :

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde ünlü türemesi örnekleri fazla değildir. Türemenin, genellikle kelime ortasında meydana geldiğini söyleyebiliriz. Ünlü türemesi, aruz vezninin gerekliliğine ve bazı ünsüzlerin yan yana telaffuz edilememeleri sebebine bağlanabilir.¹⁹ Ünlü türemesi ile ilgili metnimizde şu örnekler göze çarpmaktadır:

¹⁹ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994.

C.1. Kelime Başında: *Urumili* "Rumeli" 1163; *İrim* "Rim, Roma" 3059.

C.2. Kelime Ortasında : *bahtulular* "bahtlılar, talihi açık olanlar" 11; *pişivā* "pişvā, başkan" 46; *şehriyār* "şehir-yār, padişah" 43, 56, 253, 313, 483, 638, 690; *kāmurān* "kāmran, mutlu" 115; *darbizen* "darbzen, kale döven" 158; *bārigāh* "bārgāh, çadır" 316, 2122; *destigir* "destgir, yardımcı" 316, 2007; *biribirne* "birbirine" 260, 744; *Beligrad* "Belgrad " 132, 157, 187, 504, 506, 515, 695; *servikad* "serv-kad, servi boylu" 97; *dāsītān* "destan" 395, 2026; *çeşim* "çeşm, göz" 409, 2217; *rāyigān* "rāygān, pek çok, bol" 486; *Sofīya* "Sofya" 493; *rūzigār* "rūzgār" 525; *bositan* "bostan" 613, 1644, 1887; *iñiler* "inler" 614; *pāsubān* "pāsbān, gece bekçisi" 674; *pāyidār* "pāydār, devamlı" 696; *meteris* "metris, siper" 715; *nāmudār* "namdar, ünlü" 756, 1805, 2959; *kāmiyāb* "kāmyāb, mutlu, bahtiyar" 820, 2920; *çāriyār* "çāryār, dört dost" 861; *hamır* "hamr, şarap " 944, 1320; *hamur* "hamr, şarap" 1343; *kāmikār* "kāmikār, mutlu, isteğine ulaşmış" 962, 1805; *kāridān* "kārdān, iş bilir" 990; *hayıf* "hayf, haksızlık" 1259; *şādikām* "şadkām, sevinçli" 1627, 2902; *gūlizār* "gūlzār, gül bahçesi" 1676; *rehiber* "rehber" 1865; *gūlinar* "gūlnar, nar çiçeği" 1900; *cāyigāh* "cāygāh, mevki" 1995; *perverdigār* "Allah, perverdigār" 2027, 2092; *gāyib ol-* "kaybolmak" 2065; *tengitār* "teng-tār, küçük çadır " 2113; *māhı-rū* "meh-rū, ay yüzlü" 2135; *gūşimāl* "guşmāl, uyarma" 2152; *māhitāb* "mehtap, ay ışığı " 2238; *destemāl* "destmāl, el bezi" 2281; *iñiler* "inler" 2296; *sūzināk* "suznāk, Türk müziğinde bir makam" 2351; *bağubān* "bağban, bağcı" 2386; *şāhisār* "şahsar, bağlık, koruluk" 2396; *rūsitāyi* "rustāyi, köylü" 2479; *pāyimāl* "pāmāl, ayak altında kalmış" 2528; *yoğular* "yoklar " 2790; *Antaliye* "Antalya" 2841; *bādıpā* "bād-pā, hızlı" 2890; *Amasiyya* "Amasya" 3206; *güyegü* "güyüğü, ayna" 2946; *ümmīzi-vār* "ümitli, ümit sahibi" 81; *şubhı-dem* "subh-dem, sabah vakti" 719; *ummānı-vār* "umman-vār, deniz gibi" 789; *şāhı-vār* "şah-vār, padişah gibi" 697; *çāriyār* "çāryār, dört dost" 1093, 2966; *şāhibāz* "şahbaz, yiğit " 1213, 2180; *Mesihı-vār* "Mesih-vār, Mesih gibi" 2146; *Nuhı nebı* "Nuh nebi " 2199.

C.3. Kelime Sonunda: *Seyyidi Ğāzi* "Seyit Gazi" 2410; *mecmū'ı* "toplanmış, bir araya gelmiş" 867.

D. ÜNLÜ DÜŞMESİ :

Türkçe'de kelime başında ünlü düşmesine pek rastlanmaz. Buna karşılık orta hecede ünlü düşmesi daha sık görülmektedir. Bunun sebebi, Türkçe'deki vurgusuz olan orta hecelerdir. Kelimenin bünyesinde bulunan ünlülerin düşmesi gibi, eklerde mevcut olan ünlüler de düşebilir. Özellikle *i-* yardımcı fiilinin sık sık düştüğü görülür. Metnimizde geçen konuyla ilgili örnekler şunlardır:

D.1. Kelime Başında : *ser-firāz* "ser-efrāz" 47, 188, 708, 893.

D.2. Kelime Ortasında : *önri-* "önür-, önce" 39; *üzre* "üzere " 10, 43, 98, 99, 100, 107, 112, 157, 167, 272, 194, 307, 341, 360, 361, 422, 430, 435, 467, 469, 487, 495, 504, 539, 541, 577, 597, 631, 644, 653, 670, 683, 685, 709, 718, 732, 738, 774, 788, 797, 808, 819, 828, 852, 860, 885; *varsa* "var ise" 89, 118, 172, 462, 510; *biribirne* "birbirine" 260, 744; *birbirle* "birbiriyle, birbiri ile" 261; *iksi* "ikisi" 291; *Fülbe* "Filibe" 492; *Mısr* "Mısır" 508; *nehr* "nehir" 541; *Medne* "Medine" 594; *ķurlu* "kurulu" 1203, 2325; *ķılna* "kılına" 1562; *nehr* "nehir" 1598; *iklili* "ikili" 1707; *aşlu* "asılı" 2280; *ekli* "ekili" 2503; *ķuds* "Kudüs" 3033; *Medne* "Medine" 3033; *acve* "acuva, kurumuş hurma tanesi " 3074.

D.2.1. Derilme–Birleşme : Türkçe'de kelime köklerinde iki ünlü yan yana bulunmaz. Bu nedenle ünlü ile biten bir kelimeye, ünlü ile başlayan bir ek veya kelime eklendiğinde ünlülerden biri düşer ve birleşme ortaya çıkar. Bu durum kalıcı

olabileceği gibi geçici de olabilir.²⁰ Metnimizde konuyla ilgili şu örnekler yer almaktadır:

n'ola "ne ola" 64, 2494; *n'oldı* "ne oldu" 147, 258, 1958; *n'itmek* "ne etmek" 178; *nitdi* "ne etti, ne yaptı" 257, 276, 1996; *n'ider* "ne yapar" 235, 1317, 1399, 2269, 2518; *neçün* "ne için" 571; *neyse* "ne ise" 475; *neyledi* "ne eyledi, ne yaptı" 520; *nite* "ne etse, ne yapsa" 292; *neyler* "ne yapar" 141, 151; *gendözi* "kendisi, kendi" 1854; *kendözim* "kendim" 2044; *nite* "ne yapsın" 984, 1721; *neylemiş* "ne eylemiş, ne yapmış" 1635; *neylerler* "ne yaparlar" 1946; *neylesün* "ne yapsın" 2592; *nitsün* "ne etsin" 2592; *niyse* "ne ise, neyse" 3131; *gendözin* "kendisini" 3220; *ekmek aşı* "ekmâş" 1344.

2. ÜNSÜZLER

A. Ünsüz Değişmeleri

A.1. t->d- Değişmesi: Eski Türkçe'de kelime başında *t*'li şekiller kullanılırdı. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise bu durum eserlere ve yüz yıllara göre değişiklik göstermektedir. İnce sıradan olan kelimelerin başında bulunan *t*'ler *d*'ye dönüşmüş, kalın sıradan olan kelimelerin başındaki *t*'ler genellikle korunmuştur.²¹ Bu bölümde, metinde *t*'li ve *d*'li geçen kelimeleri göstereceğiz.

A.1.1. " t " li Kelimeler :

A.1.1.1. Kelime Başında : *tırup* "ayağa kalkıp, ayağa kalkarak" 301, 328, 368, 372, 393, 433, 487, 674, 850, 876; *taşra* "dışarı" 332; *tolu* "dolu" 373, 631, 2454; *toyum* "doyum " 426; *tamla-* "damlamak" 488; *tağ* "dağ " 489, 1773; *tayağ*

²⁰ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul , 2000, s.106.

²¹ a.g.e. , s.106.

"dayanak" 514; *toğ-* "doğmak" 550, 1559, 3137; *tavar* "davar " 610; *toñuz* "domuz" 632; *ṭayan-* "dayanmak" 633, 2629, 2690, 2939; *ṭurguran* "ayağa kaldıran" 3; *ṭağıt-* "dağıtmak" 82, 1464; *taru* "darı" 206, 1842; *ṭonan-* "donanmak" 315, 3182; *ṭol-* "dolmak" 698, 1530, 1650, 2846, 3088; *ṭokuz* "dokuz" 784; *ṭal-* "dalmak" 838, 1115, 2564, 2797; *ṭağıldı* "dağıldı" 951 ; *ṭoksan* "doksan " 955; *ṭuran* " ayağa kalkan" 1043 ; *ṭolaşık* "dolaşık" 1131 ; *ṭoğan* "doğan" 1180, 2493; *ṭoğrı* "doğru" 1197, 1309; *ṭurmuşdı* "durmuştu" 1207; *ṭan-*"danışmak" 1212, 2724; *ṭolandı* "dolandı" 1273; *ṭopdolu* " dopdolu " 1289; *ṭokun-* "dokunmak " 1362, 1569; *ton-* "donmak " 1518, 2749; *ṭurağ* "durak" 1799; *ṭoğmazdan* "doğmadan önce " 1910; *ṭolaş-* "dolaşmak" 1919; *ṭokun-* "dokunmak" 2294 ; *ṭal* "dal " 2396; *ṭursa* "dursa" 2494; *gün toğusu* "gün doğusu" 2681; *ṭağıl-* "dağılmak" 2721; *ṭuy-* "duymak" 2828, 3137; *ṭoldur-* "doldurmak " 2874; *ṭonan-* "donanmak" 3002; *toğ-* "doğmak" 3138; *ṭolaş-* "dolaşmak" 3166; *ṭavul* "davul" 3229; *ṭolaş-* "dolaşmak " 3235 .

A.1.1.2. Kelime Ortasında : *Anatoli* "Anadolu" 495; *Rotos* "Rodos" 192, 199, 200, 218, 246 ; *lotos* "lodos" 2681.

A.1.2. "d"li Kelimeler

A.1.2.1. Kelime Başında : *dülbend* "tülbent" 416, 2952; *depüp* "teperək" 480; *dürli* "türlü, çeşitli" 573; *ditre-* "titremek" 163, 1822; *düken-* "tükenmek" 262; *dilki* "tilki" 713; *depdi* "tepti" 975; *düterdi* "tüterdi" 1645; *dut-* "tutmak" 1662; *dut* "tut" 1981; *dāne* "tane" 1628, 2567; *dilkilen-* "tilkilenmek" 2586; *depüp* "teperək" 2636; *dütün* "tütün" 2812; *dut -* "tutmak" 2947; *destere* "testere" 3240.

A.1.2.2. Kelime Sonunda : *işid-* "iştmişti" 2540; *kanad* "kanat" 406; *geçid* "geçit" 513; *kırd* "kurt " 652, 713, 787, 990; *aded* "adet, miktar" 1088; *kend* "kent, şehir " 1088, 1550; *serd* "sert " 2680; *dörd* "dört" 2841; *kilid* "kilit" 2908.

A.2. k > g Değişmesi : Eski Türkçe'de *k* 'li kullanılan kelimeler Eski Anadolu Türkçesi'ne geçerken *g*'ye dönmüştür. Bugün kullandığımız *g*'li kelimelerin hepsi Eski Türkçe'de *k*'li idi. Eski Türkçe'de kelime başında *g* bulunmazdı. Kelime başında *k* kullanımı Eski Anadolu Türkçesi'nde sadece birkaç kelime korunmaktadır. "*Kimse, kişi*" gibi kelimeleri buna örnek verebiliriz. Burada söz konusu edilecek örnekler bu duruma aykırı örneklerdir. Yani kelime başında *k* 'li kullanılması gerekirken *g* 'li olarak kullanılmış kelimelerdir.

A.2.1. Kelime Başında : *gişi* "kişi" 565, 3190; *gez* "kez, defa" 223, 595, 1826; *gendi* "kendisi" 307, 1613; *günbet* "kümbet" 2805; *gemig* "kemik" 2993; *külüçe* "gül gibi" 3052; *kök* "gök " 319; *gırbik* "kirpik" 2101; *gög* "gök " 590, 605.

A.2.2. Kelime Sonunda : *çörtleg* "çörtlek, çatılardan yağmur suyunun aktığı oluk" 1789; *virneg* "vermek" 2049; *itneg* "etmek" 2083; *eksüg* "eksik" 2198; *geçmeg* "geçmek" 2218; *yimeg* "yemek" 2250; *düşdüg* "düştü" 2566; *kesüg* "kesik" 2907; *gemig* "kemik " 2993; *gökçeg* "gökçek, güzel, şirin" 3070.

A.3. k > g Değişmesi : Türkçe'de kelime sonunda genel olarak tonlu ünsüzler yani *b, c, d, g* bulunmaz. Burada vereceğimiz örnekler ise *k* sesinin iki ünlü arasında kalmamasına rağmen *g* 'li olarak kullanıldığı şekillerdir.

A.3.1. Kelime Ortasında: *ağdı* "aktı" 604; *başğun* "baskın" 1188; *taşğun* "taşkın" 1363; 3180.

A.3.2. Kelime Sonunda : *yaraşuğ* "yaraşık, yaraşır, uygun" 353; *ayağ* "ayak" 360, 1892, 2045, 2136, 2229, 2609, 2815, 3223; *sancağ* "sancak, bayrak" 722, 2607; *ocag* "ocak" 249, 1880; *kucağ* "kucak" 716; *durug* "durak" 787; *çoğ* "çok" 799; *ancag* "ancak" 454; *konmağ* "konmak" 1150; *kılmağ* "kılmak" 1041; *ağ* "ak, beyaz" 1773; *yaylağ* "yaylak" 1786; *turağ* "durak" 1799; *bucağ* "bucak, memleket" 1880; *ırağ* "uzak" 2033, 2922; *inanmağ* "inanmak" 2207; *açmağ* "açmak" 2218; *çoğ* "çok" 2403; *şoluğ* "soluk" 2528; *çırağ* "çıırak" 2784; *ırmağ* "ırmak" 2824; *kulağ* "kulak" 2889; *ulağ* "ulak" 2889; *çıplağ* "çıplak" 2909; *açığ* "açık" 2988.

A.4. k>ğ Değişmesi : Türkçe kelimelerde kelime başında *ğ* sesi bulunmaz. Bu nedenle kelime başındaki *k* 'lar korunmaktadır. Kelime başında korunan *ğ* sesi sadece Arapça ve Farsça'dan geçen kelimelerde bulunmaktadır. Eski Anadolu Türkçesi döneminde bu değişikliğe oldukça sık rastlanmaktadır. Bu dönemde *k* 'lı ve *ğ* 'lı şekillerin bir arada kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bu durum, müstensihlerin ağız özelliklerine bağlanabileceği gibi, kelimeleri birbirine karıştırmalarına da bağlanabilir.²² Metnimizde konuyla ilgili şu örneklerle rastlıyoruz:

çarğ "felek, gök" 385; *arğa* "arka" 385, 389; *hırğa* "hırka" 389, 391; *oğşa-* "okşamak" 71; *yohsul* "yoksul" 129, 2785; *ağşam* "akşam" 666, 667, 710, 1156, 1342, 2136, 2681, 2715; *yohsa* "yoksa" 1857, 1858, 2051, 2164, 2309; *uyhu* "uyku" 1191, 2101; *oh* "ok" 1569; *yoh* "yok" 1694; *bağ* "bak" 2409; *yuğarı* "yukarı" 2398; *yohular* "yoklar" 2790; *arğa* "arka" 3022; *yañağ* "yanak" 3251; *ğalkān* "kalkan" 1723.

A.5. d > z Değişmesi : *ğazra* "hadra, yeşillik, çimenlik" 362; *ğizmet* "hizmet" 368; *yahûz* "yahud, veya" 432; *kethüzālar* "kethüdā" 437; *ümmiz* "ümit" 81; *vuzū* "vudū, abdest" 893; *māzer* "māder" 3087.

²² a.g.e. , s. 107.

A.6. f > y Değişmesi : *öyke* "öfke " 1947.

A.7. g > ğ (y) Değişmesi : *döymez* "dövmez " 219; *öyle* "öğle" 1230, 1339; *çeynemiş* "çiğnemiş" 2993.

A.8. v'li Şekillerin Korunması: *šovuk* "soğuk " 1789, 2683, 2693, 3178, 3226; *kovup* 609.

A.9. Değişime Uğramamış Şekiller : Aşağıda vereceğimiz örnekler, $\tilde{n} > m$, $b > p$ ve $\dot{g} > v$ değişimine uğramamış örneklerdir.

A.9.1. $\tilde{n} > m$: *toñuz* "domuz" 632; *koñşu* "komşu" 291; *göñlek* "gömlek" 886.

A.9.2. $b > p$: Bugün kelime başında p 'li kullandığımız kelimeler Eski Türkçe'de b 'li olarak kullanılırdı. Burada vereceğimiz örnekler bu durumun Eski Anadolu Türkçesi'nde de sürdüğünü göstermektedir.

barmağ "parmak" 1078, 2201, 2428, 2984; *bazar* "pazar" 2241; *buş-* "pusmak, saklanmak" 2814; *bahalu* "pahalı" 3139; *el ber-* "el vermek, teslim olmak" 2682.

A.9.3. $\dot{g} > v$: *çigit* "çivit, mavi renk " 3250; *ögün-* "övünmek " 3008; *ög-* "övmek" 1537; *dögüş-* "dövüşmek " 1920.

A.9.4. $\dot{g} > v$: *ğulağuz* "kılavuz" 1366; *ğığılcım* "kıvılcım" 1375, 2706; *şığa-* "sıvamak" 1161; *yağan-* "yavanmak, boş ve anlamsız konuşmak" 3008.

B. Ünsüz Düşmesi

B.1. v Düşmesi : *hâf* "havf, korku " 722, 3217.

B.2. r Düşmesi : *ejdehâ* "ejderha " 601.

B.3. n Düşmesi : *bular* "bunlar" 340, 966; *şular* "şunlar" 239, 248, 363; *bilide* "belinde" 427; *olar* "onlar" 147; *Ḳostantin* "Konstantin" 180; *olardan* "onlardan" 2944; *bularuñ* "bunların" 2946; *Avarin* "Navarin " 2195.

B.4. y Düşmesi : *kıyım* "kıykım, çalımlı, mağrur " 553.

B.5. Tekleşme: *ğulüv* "gulüvv, hücum, saldırı" 762; *esaḥ* "essah, gerçek" 1517; *site* "sitte, altmış" 2475.

B.6. Hece Düşmesi (Haploloji) : Metnimizde hece düşmesi ile ilgili şu örneklere rastlıyoruz:

olam "olayım" 698; *eyleyem* "eyleyeyim, yapayım" 77, 659; *kılam* "kılayım, yapayım" 1035; *komayam* "koymayayım" 1976; *söyleyem* "söyleyeyim" 1979; *diyem* "diyeyim, söyleyeyim" 77; *ḥıristan* "hristiyan" 2904; *bularda* "buralarda" 2910.

C. Ünsüz Türemesi

C.1. n Türemesi : *tüfenk* "tüfek" 207, 663, 2347; *şunuñ* "suyun" 2313, 2516.

C.2. y Türemesi : *yiktāy* "yekta, eşsiz, benzersiz" 39; *dāyire* "daire" 922; *meyšūm* "meşum, uğursuz" 1112; *bālāy* "bālā, yüksek" 1782; *ārāy* "ārā, süsleyen" 2537.

C.3. İkizleşme : *nerre* "er" 482; *Ömmer* "Ömer" 1094, 2945; *degülmissse* "olmamış olsaydı" 1165; *keffe* "kefe" 2833; *pürmissse* "dolu olmuş olsaydı" 2142; *ıssı* "ısı, sıcaklık" 2334; *ḥammām* "hamam" 2491; *Amasiyya* "Amasya" 3206.

D. Metatez (Yer Değiştirme): *Edrene* "Edirne" 471, 3216; *kirbid* "kibrit" 160; *ḥoryad* "hoyrat" 1523, 2600; *amrud* "armut" 2278.

E. Dudaksılaştırma : Burada dudaksılaştırmaya uğramamış olan kelimeleri vereceğiz.

cünbüş "cümbüş" 1286, 2303; *tenbih* "tembih" 1718; *çenber* "çember" 1815; *tanbur* "tambur" 2150; *günbet* "kümbet" 2805; *penbe* "pembe" 3250.

3.ÜNLÜ – ÜNSÜZLER

A.Ünlü-Ünsüz Uyumu

A.1. Ünsüzlerin Ünlüleri Değiştirmesi

A.1.1. Genişleme : Burada verdiğimiz örnekler, geniş şekilleri korunmuş örneklerdir. Bu kelimeleri günümüzde dar ünlülü olarak kullanmaktayız. Metnimizde bu konuyla ilgili örnekler şunlardır:

geyip "giyip, giyerek" 361, 362; *eyle* "öyle" 362, 371; *zencir* "zincir" 541; *geyer* "giyer" 622; *geyimli* "giyimli" 624; *Ebā Bekr* "Ebū Bekir" 54; *yeyüp* "yiyip" 712; *geyindi* "giyindi" 886; *bahçevān* "bahçıvan" 1895; *ergavān* "erguvan" 1895; *gılaf* "kılıf" 2705; *eylece* "öylece" 2889; *çeyne-* "çiğnemek" 2993; *düşmen* "düşman" 481; *hefte* "hafta" 492; *birez* "biraz" 940.

A.1.2. Yuvarlaklaşma : Aşağıda yer alan örneklerde görüleceği üzere kelimeler, Eski Anadolu Türkçesi döneminin özelliklerine uygun olarak yuvarlak şekillerde kullanılmıştır.

kapu "kapı" 3064; *karşu* "karşı" 3217, 3247; *taru* "darı" 206; *diyü* "diye" 616; *kaygu* "kaygı" 647; *sevgüli* "sevgili" 3190; *tedārük* "tedarik" 435; *kulavuz* "kılavuz, rehber" 477; *degül* "değil" 541; *bürāder* "birader, erkek kardeş" 868; *artuğ* "artık, fazla" 999; *demür* "demir" 1023; *içün* "için" 1233; *altun* "altın" 1371, 2346; *nedür* "nedir" 1506; *yaraşuğ* "layık, yaraşık" 353; *şaru* "sarı" 410; *terāzü* "terazi" 885; *ne deñlü* "ne denli" 1103; *kendü* "kendisi" 1938; *furşat* "fırsat" 1051; *ayruğ* "ayrık" 1155; *başgun* "baskın" 1188; *fılan* "filan" 1268, 3008; *semüz* "semiz" 1344; *berü* "beri, geri" 1827; *eyü* "iyi" 2041; *şeftalü* "şeftali" 1891; *furşat* "fırsat" 2181; *aru* "arı" 1486; *eksüg* "eksik" 2198; *fizā* "fezā" 2217; *fişan* "feşan" 2267; *salkum* "salkım" 2621; *girü* "geri" 2867; *kesüg* "kesik" 2907; *bulanuk* "bulanık" 3180; *kıvrıç* "kıvrık" 2993.

A.1.3. Düzleşme : *köti* "kötü" 827; *Gelibolı* "Gelibolu" 866; *Anatolı* "Anadolu" 872; *çamır* "çamur" 816; *köpri* "köprü" 929; *toğrı* "doğru" 1197; *çünkü* "çünkü" 585; *çıbık* "çubuk" 2280; *ulu* "ulu, yüce" 2600; *kurı* "kuru" 1151; *mümkün* "mümkün" 2083; *borı* "boru" 1770, 3238; *hemin* "hemen" 692; *turuncı* "turuncu" 1891; *çibuk* "çubuk" 1892; *Biç* "Baç" 2509; *korçı* "korku" 2510; *müşkil* "müşkül" 2593; *yürü* "yürü" 2858; *girü* "geri" 2867.

A.2. Ünlülerin Ünsüzleri Değiştirme :

A.2.1. İki Ünlü Arasında Sedalaşma : *döşegini* "döşeğini" 339; *sagında* "sağında, sağ tarafında" 352; *göge* "göğe" 167, 439, 2014; *ırağa* "uzağa" 440; *yarağa* "silaha" 440; *zahrındağı* "arkasındaki" 402; *altındağı* "altındaki" 405; *içmegi* "içmeyi" 447; *Mihaloğulları* "Mihaloğulları" 473; *ıyağı* "dayanağı" 514; *ırmağa* "ırmağa" 535; *olduğun* "olduğun" 564; *çırağı* "çırağı, mumu" 580; *yoğudı* "yoktu" 601, 2462; *urduğı* "vurduğı" 616; *birliğin* "birliğin" 23; *balçığın* "balçığın" 196; *çıkmağa* "çıkmağa" 211; *kırtulmağa* "kırtulmağa" 223; *aklığın* "aklığın" 254; *erliğin* "erliğin" 304; *içdüğü* "içtiği" 941; *kuşağı* "kuşağı" 948; *itdüğüm* "ettiğim, yaptığım" 1024; *ayağı* "ayağı" 1042; *gelmedüğü* "gelmediği" 1044; *kıltuğunda* "kolunda" 1113; *barmağın* "parmağın" 1115; *bindiğı* "bindiği" 1183; *varduğı* "vardığı, ulaştığı" 1192; *işiginde* "eşiginde" 1211; *yapduğı* "yaptığı" 1266; *varacağı* "varacağı" 1785; *yatağı* "yatağı" 1786; *turağı* "durağı" 1799; *kıldığı* "kıldığı, yaptığı" 1807; *viridig-ise* "verdiysek" 1826; *ekdiğini* "ektiğini" 1843; *dikdiğini* "diktiğini" 1843; *olduğun* "olduğun" 1953; *didigün* "dediğin, söylediğin" 1956; *umduğun* "umduğun" 1956; *buyruğ-ıla* "buyruğuyla" 1997; *boncuğı* "boncuğu" 2167; *bulduğı* "bulduğı" 2172; *şalduğı* "saldığı" 2250; *gördüğü* "gördüğü" 2478; *çalduğı* "çaldığı" 2912; *izledüğüm* "izlediğim" 2977; *çokluğa* "çokluğa" 3010; *kulluğa* "kulluğa" 3124.

A.2.2. Ünlü-Ünsüz Yer Değiştirme : *müsülman* "Müslüman" 466; *kapulca* "kaplıca" 2491; *Sikender* "İskender" 89, 370, 432, 454, 456, 592, 678, 808, 875; *şimarla-* "ısmarlamak" 174, 785, 2300; *şikence* "ışkence" 194; *Sitanbul* "İstanbul" 1616, 2404; *Simâil* "İsmail" 1688; *Sifahan* "İsfahan" 2147.

4 . ÇEŞİTLİ HUSUSLAR

A. Hal Eklerinin Farklı Fonksiyonlarda Kullanılması

A.1. Belirtme Ekinin Yönelme Fonksiyonunda Kullanılması : *kâinâti*

"dünyaya" 399; *atı* "ata" 399; *Burağı* "Burak'a" 1799; *dâr-ı adni* "cennet evine" 2369; *beyazı* "bayaza" 2748.

Yukarıda da görüldüğü gibi metnimiz, birçok farklı özelliği bünyesinde bulundurmaktadır. Bazı eklerin hem düz hem de yuvarlak şekillerinin bir arada kullanılması, vezin gereği de olsa kelime köklerinde yapılan türeme ya da düşmeler, *Tarama Sözlüğü*'nde olmayıp *Derleme Sözlüğü*'nde bulunan kelimeler, metnin dikkat çeken özelliklerindedir. Bunun yanında metin içerisinde çeşitli savaş terimleri ve gemici diline ait kelimeler yer almaktadır. Bu durum, metnin tarihî bir metin olduğunu gösterir.

Burada yer alan kelimeler, Eski Anadolu Türkçesi'nin ses ve şekil özelliklerine uygun olarak incelenmiştir. *Uyum* başlığı altında bulunan kelimeler ise günümüzdeki gibi uyumlu olan şekillerdir. Uyumlu ve uyumsuz şekillerin bir arada incelenmesi metnin, Eski Anadolu Türkçesi döneminin özelliklerinden farklı olan yönlerini ortaya koymaktadır.

METİN

HĀZĀ CİHĀD-I MÜCĀHİD ĞĀZİ HÜDĀVENDİĞĀR SULTĀN SÜLEYMĀN
İBN-İ SELĪM BİN BĀYEZĪD HĀN ŞEHİRİYĀR-I CİHĀN-ĀRĀ

İlāhun vāhidün bī-miṣl ü hemtā
Hudāvend-i ğanī sultān-ı yiktā

1b

Mu‘īn ü müste‘ān u ḥayy ü ḥāzır
Muḳīm ü ālimü’l-esrār u nāzır

‘Ademden vār iden kevn ü mekânı
Direksüz turguran heft āsumānı

Yiri emr-ile ḳāim tutan Allah
Gögi devvār iden ḳādir şehensāh

5 Ḳılan ḳandīl-i ḳudret māh u mihri
Müzeyyen iden encümle sipihri

Muṭarrā eyleyüp arzun bisātın
Hemīşe arturan ‘ıyş u nişātın

Bahar u yaz iden sultān-ı nev-rūz
Nehārı hoş ḳılan ferḥunde pīrūz

Viren yağmurla cān ölmüş zemīne
Şadefde hemçünān dürr-i şemīne

İden bir kaçre şudan kâmil insân
Zihî hallâk u fâtır rabb-i mihsân

10 Viren hüsni ü cemâl ü 'ilm ü aklı
Müvecceh cümleyüz vech üzre naqli

Yakîn-i hazret a' lâ kadr ulular
Ezelden tâ ebed gey bahtulular

2a

İçi vü taşî nûr ile sirişte
Beşer-şûret velî-sîret ferîşte

Lâtif ü hûb ra' nâ tab' ı mevzûn
Sa' id ahter şeref burcunda efvûn

KAŞİD-İ TEVHİD-İ BÂRİ ÂZZE VE CELLE

15 İy hudâvend-i ganî şun' ında kâmil bî-kuşûr
Padişahlar padişahı müste'ân Allah u nûr

Hayy u kayyum u tûvânâ lâ-naẓîr ü bî-vezîr
Hâzîr u nâzîr hüve'l-bâkî hemîşe yok ubûr

Qâdir ü hallâk u câmi' vâcid ü mâcid vedûd
Evvel âhîr zâhir ü bâtın şabûr u hem şekûr

Kâinâtı kâf u nûn emr-ile icâd eyleyen
Altı günde yidi kat gök yaradan bî-kuşûr

Ferd ü yiktâ nâşîr u hâdi kadîm ü lem-yezal
Raḥmeti deryâları bî-hadd ü bî-pâyân ğafûr

20 Sâtire'l-ayb âmir ü nâhi muqîm ü câvidân
Bâ' iş ü vâriş veliyy ü hem 'afuvv u hem şabûr

Hem celîl ü hem cemîl ü hem ra'ûf hem 'aţûf
Ez-dil ü cân bir bilenler oldı min-ehli's-sürûr

Zî sa'âdetli kul ol kim i' tîkâd u şidk-ıla

Yüz urup hoş eyde illâ hû müdâm ol bâ-ḥuzûr

İy muvaḥḥid bîr ü bâr u birligin tefsîr ider
Ser-be-ser Tevrît ü Furḳân u hem İncîl ü Zebûr

*Rabbenâ etmim lenâ*²³ diyenler oldı nûra ğarḳ
Yüzleri berḳ ura mihr ü meh bigi yevme'n-nüşûr

2b

25 Eyde maḥşer ehli yârab nice peygamber bular
Mürselînden şanalar turduḳlarında ez-ḳubûr

Ḥüsn-i Yûsuf ḳadd-i Âdem hemçü sidre'l-münteha
Ol maḳâm-ı Cebrâil kim indehâ cennât-ı ḥûr

Yâ ilâhi birligin ḥaḳḳı ḥabîbüñ ḥürmeti
Levḥi-i Üftâde'yi îmân u dînden ḳılma dûr

MEŞNEVÎ-İ MEDḤ-İ RESÛL (A. S.)

Ol icâd eyleyen âlem 'ademden
Ne yaratdı işit evvel ḳıdemden

30 Muḥammed Muştafâ rûḥun ḳılur var
Yine öz kendi nûrundan pür envâr

Ebu'l-ervâḥ şâh-ı enbiyâdur
Ziyâ ruḥsâr u mâh-ı evliyâdur

Beyân u şerḥ olunmaz 'izz ü câhi
Nebîler ḥâtemî ḳıldı ilâhî

Ḳılıc peygamberi sulṫân-ı levlâk
Olupdur 'ışḳına bu cümle eflâk

'Alâ-ḥulḳun 'azîm²⁴ ulu peyenber
Şefî' oldur anuñ miḥrâb u menber

35 Ḥamîd ü Ḥâmid ü Maḥmûd u Aḥmed

²³ “ *Rabbim nurumuzu tamamla.*”, Tahrîm Sûresi, 8. âyet.

²⁴ “ *Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.*”, Kalem Sûresi, 4. âyet.

Ol Aḥmed kim Muḥammedür Muḥammed

Belîğ ü vâ'iz ü mezkûr u zâkir
Sa'îd ü müs'id ü meşkûr u şâkir

Hâbîb-i ḥâş-ı ḥâzret mîr-i kevneyn
Maḳâm-ı ḳurb-ı *ev ednâ ki ḳavseyn*²⁵

3a

Çıkan bir laḫzada min-Mekke 'arşa
Yine hemçün ol a'lâdan bu ferşe

İnüp mehdin semâdan önrüdi ay
Di ger şakḳ oldı şâhid oldı yiktây

40 Şefia'l-müznübîn ol muḳtedâdur
Şefa'at menba'ı mu'ciz-nümadur

Dü âlem padişâhı âli ünvân
Güzîde ḫüccet ü bürhân-ı Furḳan

KAŞİDE-İ MEDḤ-İ RESÛL ALEYŪİ'S-SELÂM

İy risâlet taḫtı üzre şehriyâr-ı şâh-ı dîn
Ḥoca-i her dü serâ maḫbûb-ı rabbi'l-a'lemîn

Kâşif-i genc-i ḫaḳâyıḳ maḫzen-i esrâr-ı Ḥaḳ
Ḳâbe ḳavseyn-ile *ev ednâ*²⁶ maḳâm-ı ber-güzîn

45 Aḥmed ü Maḫmûd u Bu'l-Ḳâsım Muḥammed Muştafa
Şâdi'l-va'dü'l-emîn ü *rahmeten li'l-a'lemîn*²⁷

Zâkir ü şâkir muḫî' u hem muḫâ' u pîşivâ
Nâşır u ḫâdi beşîr ü hem nezîr ü hem mübîn

İy resûl-ı Hâşimî Seyfî peyamber ser-firâz
Şâfi' i rûz-ı cezâ tenzîl ü *ḫâ ḫâ*²⁸ yâ vü sîn²⁹

²⁵ “ (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar veya daha az oldu. ”, Necm Sûresi, 9. âyet.

²⁶ “ (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar veya daha az oldu. ”, Necm Sûresi, 9. âyet.

²⁷ “ Ey Muhammed! Seni âlemlere rahmet olarak gönderdik. ”, Enbiyâ Sûresi, 107. âyet.

²⁸ Tahâ Sûresi, 1. âyet. Bu tip âyetlere “ hurûf-ı mukaddaa ” denilir.

Evvel ü âhîr nebî vü zâhir ü bâtın nebî
Hüccet ü bürhân u nâţık vâ' id ü âmin emîn

Eyle sultândur ki ol hânım hudâvendi ögüp
Didi levlâke lemâ şânında şâhum bil yakîn

50 † Işkına mevcûd olupdur ser-be-ser bu kâinât 3b
† Arş u kürs ü cennet ü havrâ semevât u zemîn

Eyledi şakke'l-kamer ol şeh bir engüşt-ile
Halk-ı âlem gördi zâhir kâfir ü mü'min hemîn
Hâtem-i peygamberân ahkâm-ı şer' i lâ-nazîr
Gönli ilmullah şehristânı şâh-ı pâk-i dîn

Birliğin haqqı ilâhi şefkatinden ol şehün
Kıl müyesser Levhi-i Üftâde'ye olup mu'în

MEDH-İ EBÂ BEKR (RADİYALLÂHÜ ANH)

55 Hem ol zât-ı şerîfün toğrı yârı
Refîk-i gâr Şiddîk nâm-dârı

Didi *lâ taħzen innallah ma' nâ* ³⁰
Aña ol şehriyâr-ı hûb ra' nâ

Hudâ ve's-şâdıķın irsâl idüpdür
Bilenler şer' -ile hoş yol gidipdür

MEDH-İ ÖMER (RADİYALLÂHÜ ANH)

Mütemmim erba'în kim beyn-i aşhâb
Ömer hazretleri sâlâr-ı mihrâb

60 Çü geldi yine dîne zâhir oldı erkân
Halîfe-yi resûl ol kâmil imân

† Adâlet tahtınıñ şâhib-kırânı

²⁹ Burada müellif muhtemelen “vü yâsin” demek istemiş ve Yâsin Sûresini kastetmiştir.

³⁰ “ Üzülme, şüphesiz Allah bizimledir. ”, Tevbe Sûresi, 40. âyet.

Gelüpdür “*kānitīn*”³¹ āyetde şanı

MEDĤ-İ OŞMÂN (RADİYALLĀHÜ ANH)

Ĥayā kāmı ki Oşmân ĥazretidür 4a
Tilāvetle ‘ ibādet ādetidür

İşi cem‘ itmek Allah’uñ kelāmın
N’ola şāhānı Ĥaĥ kılsa ġulāmın

65 Mürüvvet menba‘ı ehl-i saĥā gey
Didi “*ve’l-münfiķīn*”³² anuñçün ol ĥay
MEDĤ-İ ALĪ (RADİYALLĀHÜ ANH)

‘ Aliyyü’l-murtażā kim şeyr-i Yezdān
Emire’l-mü‘minīn ol merd-i meydān

Mücāhid dīn eri kân-ı sehāvet
Şeh-i şāĥib-ķırān u pür şecā‘ at

Seĥerlerde niyāzın öġdi ġaffār
Ki “*ve’l-müstaġfirīn*” oldur “*bi’l-esĥār*”³³

70 **MEDĤ-İ ĤASAN U ĤÜSEYİN (RADİYALLĀHÜ ANHÜMĀ)**

Ĥasanla Ĥüseyin ol ķurretü’l-‘ayn
Bu resme oĥşar-ıdı şāh-ı kevneyn

Sürür-ı sīne nūr-ı didelerdür
Münevver ṭal‘ at u ferĥundelerdür

Şebābeyn ehl-i cennet cāvidānı
Şehīdeyn ü sa‘īdeyn ercüvānı

Ĥamu aşĥāb u āline firāvān
Taĥiyyāt u selām olsun iy yārān

³¹ “*Gönülden kulluk edenler*”, Âli İmran Sûresi, 17. âyet.

³² “*İnfak edenler*”, Âli İmran Sûresi 17. âyet.

³³ “*Seherlerde maġfired isteyenler*”, Âli İmran Sûresi , 17. âyet.

75 Bularuñ rütbeti haqqı ilâhi
Ki senin cümleñüñ püşt ü penâhı

MEŞNEVÎ MEDH-İ PÂDİŞÂH-I HÜMÂYÛN

Müyesser kıl diyem hânun cihâdın **4b**
Dağı şerh eyleyem ol hûb nihâdın

Ki tâ sa‘ y-i cemîli fehm ola tam
Çala dem-beste a‘ dâ kâm u nâ-kâm

80 Çü taldı heybeti rûy-ı zemîne
Demidür söyle iy Levhî kemîne
Egerçi yoğ kemâl ehline pâyân
Di sen de ğayret it bir laħza uyan

Yüz Allah’a tıtuğ ümmîzi-vâr ol
Kerîmdür himmet atına süvâr ol

Tağıtma ‘akluñı cem‘-i ğıred kıl
Gözün aç Hađđ-ıla ol ğayrı red kıl

Şürü‘ eyle mücâhid ğâzi şâhuñ
Cihâdı ekberin di bedr-i mâhuñ

Fütühâtın serâser derc eyle
‘Ömür sermâyesinden ğarc eyle

85 Sezâdur gey beğâyet Hađđ-ı fettâğ
Ne deñlü medđ iderse şâh-ı meddâğ

Güzer eyler çü ‘ömr iy ğurdebîn yâr
Dürüş ğarc it mağal yire kıl işâr

Sa‘îd ağter hümâyün-fâl olasın
Mişâl-i Rüstem âyin Zâl olasın

Ki zîrâ özgedür bu fetđi hânuñ
Yidi cecdi sekiz cennetde cânuñ

Bu resme kim bugün şehdür dilâver

Meger varsa Süleymân u Sikender

90

‘ Ali vü Hamza oynun oynamışdur
 Kamer devrinde hoş sikke komuşdur

5a

Tebük’te Muşafâ kayser çerisi
 Mişâlin eyledi şâhân re’îsi

Yürekli gey bahâdur merd-i meydân
 Çi hâkân u nerîmân özgedür hân

Penâh-ı ümmet-i hatm-i nebîdür
 Bugün Bu Müslüm-i şânî gibidür

**KAŞİDE-İ MEDH-İ DEVLETLİ HUDÂVENDİGAR (EDÂMULLÂHI
 ÖMREHU)**

95

İlâhi müstedâm olsun hemîşe hüsrev-i devrân
 Sipeh sâlâr-ı nîk ahter hümâyûn server-i şâhân

Hudâvend-i cihân-ârâ mükemmel zât u rûşen-râ
 Hezârân kisri vü dârâ müdarâsuz kul u derbân

Meh alınlı güneş tal‘ at hîrâmân serviķad kâmet
 Hudâdan ‘ izz ü hem nuşret virilmişdür zihî ‘ ünvân

Nazar kılmış hoş ol Mevlâ merâtib üzredür a‘ lâ
 Hem evlâsı daḥı a‘ lâ yüce kılsun yüce Sübhân

Şeref burcunda sa‘ d enfâl hemîşe ‘ izz ü istikbâl
 İdüp serkeşleri pâmâl murâd üzre kıla fermân

100

Ḥalîm ü hem rahîm dil-şeh şeri‘ at üzre varur reh
 Ziyâ bulduķca günden meh ‘ ömürler vire ol Yezdân

Belalardan kaçalardan seni hıfz itsün Allahum
 Elâ gözli güzel şâhum Süleymân bin Selîm sultân

Mücâhid dîn eri gâzi muķarreb hâs u hemrâzı
 ‘ Ale’l-ḥaķķ Paşa Tâceddîn sürer ķânûn-ıla erkân

Ser-efrâz-ı cihangîrdür bugün sâlâr u ser-defter

5b

Kağan arslanları bî-ḥad peleng ü bebr ü çün kaplan

MEŞNEVÎ

105

Devām u devletiyle var olsun
Hemîşe ‘izz ü nuşret yār olsun

Sever inşāf u ‘adli kârı oldur
Ḥaḫ emrin gözledür efkârı oldur

Zafer seyfi elinde tiğ muhtâr
‘Adâlet taḫtı üzre ḥüb-reftâr

Cüvân baht u cihāngîr ḫurd uğurlı
Kağan arslanları vardır buğurlı

Şecā‘ at cübbesi kaftanlarıdır
Ḥudāvendüñ muḫarreb canlarıdır

110

Ser-efrâz-ı cihân erkân-ı devlet
Şalâbetli eren pür-cümle şavlet

Şeh-i âdil Süleymân bin Selîm Ḥân
Eḫâlim içre şâhân şâh-ı sultân

Muḫarrer her birin idüp muḫarreb
Terâḫḫi üzredür vârı müretteb

Vezîr-a‘ zâm İbrâhim Ğâzi
Hem ol beglerbegiyle cümle râzi

Kim oldur der-cihân Ğşaf mişâli
Zihî âli-nazar gökcek ḫişâli

115

Çüvân bahtuñ çü Rüstem pehlevânı
Saḫiyye’l-kef emîr-i kâmurânı

Güler yüzli ve sükker sözli sâlâr
Seḫun güy u hünerver ḫurdebîn kâr

Heme üşlûb u erkân-ı ḫavâid

6a

Bugün taht-ı yedinde pür fevâid

Derûnî ‘ ilm-ile ma‘ nâ ʔolupdur
Mu‘ allim varsa la-büdd hıızr olupdur

Anuñçün böyle bil bîrûn-ı ma‘ mür
Ziyâd olsun hemîşe şâd u mesrûr

120 Mümeyyizdür mubaşşırdur yürekli
Hâş-el-hâşı şehûñ ğâyet gerekli

Mu‘ allâ rif‘ at u müdrîk hümâyûn
Mükemmel zât u pāk ü ʔab‘ ı mevzûn

MEDH-İ PAŞA-YI MU‘ AZZAM

‘ Ömürler virsin Allahum sen elâ gözli hûb-râye
Şalın ʔāvûs-ı cennet-vâr olup şâh-ile hemsâye

Hemîşe şağlasun Rabbüm sizi yavuz nazarlardan
İrişmesün zübân-ı bed bulun mağşûdılan vâye

125 Huzûr-ı ʔalb-ile her bâr hoş oluñ şahn-ı şıhhatde
Halâyık ʔamd idüp dâim yüz ura rabb-i a‘ lâya

‘ Adâlet tahtı ol şâhuñ vizâret hem-çü sin mâhuñ
Hemîşe ‘ avn-i Allah’uñ irişe siz dilârâya

Binüp devlet semendine ğazâya niyyet itdikce
Öñüñüzçe ricâli’l-ğayb uralar seyfi a‘ dâya

Fütûhâtuñuz eşvâtı yidi iqlîme mālâmâl
Olup heybet ala şâhân elif ʔaddi dönüp yaya

Alay-ı ʔâlî‘ i pîrüz mu‘ ammâcı sözi mermüz
Budur sizden temennâmuz baquñ hoş yoğsul u baya

6b

130 Devam u devlet-ile vâr olasız hurrem ü ʔandân
Nîtâkim mihr-ile iy meh güneşden nûr irür aya

Nizâm-ı âleme revnağ virüp seyr itdürüñ zevrâğ
Bu söz bağrı deriñ ırmağ yiter Levhî’ye sermâye

MAṬLA‘ -I DĀSTĀN-I MEŞNEVĪ FETH-İ BELİGRAD

Gel iy merd-i ma‘ ānī nīk efkār
Semi‘ ol gör ne kıldı ġāzi ħundkār

Ol Allahdan nazarlı sa‘ d ṭāli‘
Cemāli şems ü alnı bedr-i lāmi‘

135 Şeh-i ādil cihān kıble-nümāsı
Hümāyūnlar hümāmı reh-nümāsı

‘Ali himmetli server şīr-i şehbāz
Selāṭīn rā‘isi sālār u ser-bāz

Emīr-i mu‘teber devletli sulṭān
Süleymān bin Selīm bin Bāyezīd Ḥān

Ne yüzden urdı gör gebre ṭabanca
Ne hoş burdı demürden daḡı pence

Çü virdi salṭanat taḡtın ħudāvend
Efendi ħazreti bī-miṣl ü mānend

140 Geyür şol tāc kim devlet külāhı
Muḡarrer oldu hoş erkān-ı şāhı

Yürütüdi şer‘-ile ḡanūn-ı ecdād
Görüp ħalk-ı cihāndır āferin bād

Sevindi cümle nīkān bed yirindi
Bedūñ kārı yirinmekdür yirindi

7a

Çü şālihler ṭarīkin ṭıtdı server
Şeh-i ādil ser-efrāz u hünerver

Ri‘ āyādan³⁴ daḡı ekşer bu ħālet
Göründi nitekim erkān-ı devlet

³⁴ Kelimenin aslı “e” ile dir.

145

Şeķāvet ehlinüñ olmaz şalāhı
Şalāvet³⁵ vir resūl bul felāhı

Eyülikden eyü eylikdür ancak
Eyü dirliklinüñdür zıll-i sancaķ

Olardur lā-cerem maḥşerde nāci
Bilürsin n'oldı ğazzānı iy ḥacı

Şeh-i devrānā aķ oldı çü kıllaş
Uruldu boynı la' net başına tāş

Cehālet dāhi gör neyler kişiyeye
Bilisizlikle ḥāşā baḥt ışıya

150

Cülūs-ı taḥt kılduķda şehensāh
Şalıpdı Üngürüs'e ilçi ol māh

Ƙıral-ı bed-likā ḥodbīnlik eyler
Çü bedden bed gelür bed gör ki neyler

Ġurūr-ıla kıralı virdi bāde
' Aceb lu' b eyledi ol señg nijāda

Şeh-i şāhib-ķırān bildükde ḥāli
Gelüp ğurrişe şır-i ner mişāli

Daḥı bir an tevaķķuf çekmeyüp ḥoş
Cihād için kışandı cüst idüp cüş

155

Henüz ol dem kıtında az-ıdı er
Şalıpdı şāha Ferḥād-ıla server

7b

Şu kim ḥāzırdı aldı bindi derḥāl
Ne kıldı gör kırala vāzıḥ aķvāl

Aķup Ceyḥūn u Nıl ırmağı mānend
Belıgrad üzre düşdi ol ḥudāvend

³⁵ Kelimenin asıl yazılışı “salavat” tır.

Buyurdu kırdılar eṭrāfına ṭop
Firengi ḍarbızen üstād işi ḥüb

Hevāyīler daḥı fevķından indi
Şıdup küffāruñ ödi bili şındı

160 Şaçup od kirbidi ğıjırdığınca
Çü ra‘ dı berķ ötüp ün urduğunca

Figān eyler oğul kız birle küffār
‘Azīm uğraş idüp ol merd-i ğaffār

Enikli ayı ṭop çün güm güm ötdi
Şadāsı niçe ğünlük yire gitdi
Yiri ditrettdi odlar saçdı ez-fem
Yanup küffāruñ içi ṭoldı pür ğam

Lağımlar kıazdı yapıdı ḥākden burc
Ġüzīde nüşhadur insān a‘ ceb dürc

165 Zihī idrāk ü fehm ü zihī dāniş
Şalāvet vir resüle yahşı şāniş

Yıķup el-kışşa feth itdi şehenşāḥ
Yürüdü ḥoş çeküp ğülbāng-i Allah

Ḥisār üzre kıılırken kāfir uğraş
Ṭop otundan ğöge perrān olur bāş

Bile döğdi eger ṭaş u gerecdür
Ferec ğāzīlerüñ gebrüñ ḥaracdur

8a

Ḥurüc idüp çü kıından çıķdı esyāf
Daḥı ceng içün a‘ dā ṭutmadı sāf

170 Bedenden ṭaşra baķdurmaz tüfekci
Nice feth olmasun ṭağıldı bekci

Mücāhidler diküp yir yir livā‘ı
Ögerler fālik-i ḥabbe’n-nevā‘ı

Ne deñlü varsa deyr oldı mesâcidler
 Tolar ubbâd u zühhâd ehl-i sâcid

Girüp hoş cum' a kıldı gâzi hundkâr
 Süleymân bin Selîm şeh rûşen-efkâr

Şımarlar Bâli bin Yaḥyâ'yâ iy cân
 Diküp dizdâr u қаdı er қодı ḥân

175 Dilerdi ine taḥtına kıraluñ
 Bu mel' ün u siyeh-rû naḥs-ı fâlüñ

Eyitdi vaḫt degül begler hümâma
 Ḥudâvend-i mükerrem nîk nâma
 Bahar eyyâmıdur anuñ maḥalli
 Bir aylıḫ yoldan artuḫ râhı belli

Anuñçün gey yaraḫ itmek gerek şâh
 Şitâ ḳalb olıcak n'itmek gerek şâh

Çü lâyıḫ gördiler bu rây-ı mevzün
 Buyurdu ol hümâ çetr-i hümâyün

180 Ḳapusın kıldılar Ḳoştanṭin'e râst
 Virildi 'askere destür dil-ḥâst

Çalındı kūs-ı rıḫlet göçdi sâlâr
 Binüp bir hoş semend-i bād-ı pâ-vâr

8b

İleyince emîrân u ḡulâmân
 Muḳarreb ḥâş aḡalar pâk-i dâmân

Gelür bir gün sürür-ile serîre
 O bây u mün' im ü batmış ḫarîre

Hoş istiḳbâle çıḳdı pîr u bernâ
 Döşendi bizler öter ṭabl u surnâ

185 Çü devletle kıılır taḫtında ārâm
 Hümâyün ṭâlî' i ferruḫ dilârâm

Şenā vü ḥamd idüp Allah'a server
Münevver kıldı milki baḥtı enver

Çün oldı ber-ṭaraf kār-ı Beligrad
Yine gör neyledi sālār u şeh-zād

Qılurken geh namaz u geh niyāzı
Cihānuñ Rüstem-āyin ser-firāzı

Gehi berr ü gehi derya şikārı
Teferrüc eyleyüp arz u biḥārı

190 Mu' allā şeh-nişinlerde gehi ḥüb
Qılur ḥāsān-ıla hoş ıyş-ı maḥbüb
Selāṭinüñ gehi ' adl ü fütūḥı
Beyān oluben eglerler burūcı

Geh eylerken tevāriḥden hikāyet
Qılurlar gebr-i Roṭos'tan şikāyet

Reh-i mışra muzırdur dirler iy ḥān
Nihāyetsüzdürür maḥbūs müsülmān

Qılurlar kıllanup bī-ḥad şikence
Demürden bek ṭurur dirbizde pence

9a

195 Kim alır qalemüz gey muḥkem ü şarp
Uramaz şad cihāngir ḥarb idüp ḍarp

Yoğurduq balçıgım qanıyla Türküñ
Şeh eydür yırtavuz ḥaḳ virse kürküñ

Buyurdu var gemiler ḥāzır oldı
Re'ısān üstine hoş nāzır oldı

Ḥükümler verdi cem' oldı sipāhı
Şavurdu göklere yil gerd-i rāhı

FETH-İ HİŞAR-I ROTOS

200 Dikildi yine sancaqlar müzeyyen oldu hoş eflāk
 Gögüs gerdi çü yilkenler serenler çekdi ser-çālāk

Çıkdı göklere ol şadāsı Allah Allah'uñ
 Ne fetḥ itdi gör imdi ḥān be ʿ ışk-ı ḥoca-i levlāk

Ġanī gönüllü bay erdür cüvān baḥş u cüvān server
 İrişdi Roḥos'a çün şāh denizden hemçünān eflāk

Oyunlarla savaş itdi ki ālem ḥalkı denk oldu
 Hisāra qarşu bir kal' a yasadı lağm urup ez-ḥāk

Gühercileyle ol lağmı buyurdi kıldılar hoş pür
 Meger bu taḥt-ı kal' aydı görenler zehre eyler çāk

205 **MESNEVİ**

Mehābetli bedenler burc u bāru
 Tolu kāfir yaraqlu zād-ı taru

Tüfenk atup kırar dīn erlerini
 Uvadur ḳol u bud u serlerini

9b

Dilinde herze şergir olmuş-iken
 Derūnı kibr ü naḥvet ḥolmuş-iken

Şeh emr itdi uruñ ḥop örtine od
 Helāk ola ḥişār u gebr-i maḥrūd

210 Yaḳın oldu gühercile çü nāra
 Gel imdi gör ne iş oldu ḥişāra

Tutuşup yir içinde gürlledi ol
 Yapılmışdı ḳapu çıkmāğa yok yol

Gürüldükler ḳopup yir güm güm ötdi
 Taş u ādem hevāya döñdi gitdi

Tüfenk urup o düşünām eyleyenler
 Özün zu' munca hoş nām eyleyenler

- Uçup perrân oldı pāre pāre
Yanup küffār ütülđi qara qara
- 215** Bu bir tarihte ³⁶ hîç olmuş degildür
Geçen aql isleri bulmuş degüldür
- Şehün katında vardur çok hıredmend
Ki bir kııl birle biñ arslān kıılur bend
- Qamu ‘ilm ü hünerde māhir üstād
Heme ez-rāsihün eylerler irşād
- Moğali³⁷ maşori kim mîr-i Roşos
Çañın çalıp oqurken yā hıristos
- Bu kārı göricek lām oldı qaddi
Çü bildi rāst döymez Türk’e seddi
- 220** Nihāyetsüz çeri deryāya beñzer **10a**
Şehenşāh-ı ziyā ruḡ aya beñzer
- Sa‘ id aḡter şeref burcunda tābān
Çerisiyle tolu berr ü beyābān
- Çü ‘ilmi yitdi alurlar ḡişārı
Göründi gözlerine inkisārı
- Bu gez kıurtulmağa bir çare gözler
Diyārı Dîp Firengistānı özler
- Amān ister şeh-i ādil hümādan
Penāh-ı dîn-i Ahmed Ḥaḡ nümādan
- 225** Mürüvvet ehlidür virdi amānı
Çü gebrün bildi yaşıldı kemānı
- Gümānı qalmadı zilletlerine
Yarāğ u zād için kıilletlerine

³⁶ Vezin gereği “ı” harfi kullanılmamıştır.

³⁷ Bu kelimenin aslı “megalo” dur.

Moğali maştorî ol gebr-i aḥmāk
İçî ḥumm-ı siyeh boya taşî aḳ

Çü buldı bir nefes şehden reh-müş
Girüp tîz fülke oğlı kızla ḥoş

El öpüp çekdi pîşkeş yilken açdı
Hemân kıyruḳ göte kısdı vü kaçdı

230 Hişāruñ şeh daḥı yāt u yarağın
Kılup kayd uyarur islām çırağın

ĠAZEL-İ RĀST

Beşāret ṭablî çalındı yasanup menber ü miḥrāb
Şınup nāḳus-ı küffāruñ şerî' at şemsi urdı tāb

10b

Dikildi āli sancaḳlar ḥişāruñ üstüne yir yir
Keliseler olup mescid namaza geldi şeyh ü şāb

Ḳuruldı kürsüler ḥuffāz oḳur āvāz-ıla Ḳur' ān
Dikildi ḳaḳı vü dizdār emîr ü ketḥüḳdā bevvāb

235 Yine gör şehsuvār-ı dîn n'ider yapıldı çün ḳal' a
Dönüp devlet serîrinden yaña 'azm itdi bā aşḥāb

Çeküp guzzāt gülbāngi oḳurlar Allah Allah'ı
'Alemlerle güzel ḥānuñ önünce begler ü ḥüccāb

MEŞNEVĪ

Çün irdi devlet-ile şeh serîre
Sürürun ḥaḳ ziyād itsün emîre

Şular kim pāyitaḥt içreydi ḥāzır
Çıḳup iḳbāle vārı oldı nāzır

240 Du'alar kıldılar alup selāmın
Mu'ammādur kim añlar ḥüb kelāmın

Döşenmişdi hezārān dürlü dībāc
Gelince tā serīre şāhib tāc

Yidi cecdi er erlikle gelenler
Kılıc peygamberi seyfin şalanlar

Muhammed Muştafā şimşīr-i ya‘ ni
Ki oldur şāh-ı levlāk özge ma‘ ni

Çü ārām itdi şeh tāk u serāda
Şikār eyler deñizde geh qarada

245

Kılur luţf u keremlerle a‘ talar
Haq ehli hayrı şaklar ez-htaţalar

Saḥiyye’l-keffūñ a‘ lādur maqāmı
Çü Roţos’dan şeh aldı intiķāmı

11a

Bu fetḥūñ heybetinden cümle şāhān
Düşüp ḥavfa adū bağrı olur kan

Şular kim oldu āşi ittifaķı
Kesildi başı tizçek şındı sākı

Ne yirdeyse ocağın yumdı ol ḥay
Yaķup urdı ğam odı bağrına key

250

Ḥamāķat fi’l-Mışır şol bir fulanuñ
Ne yüzden boynun urdurdı қalanuñ

Aña göre kıyās it cümle ḥālin
Hem isminüñ elif ḥı mīm ü dālin

Bu bābuñ Levḥī şerḥi bī-gerāna
Gelelüm kışşa-ı şāhib-қırāna

Fütūhātın diyelüm şehriyāruñ
Er oğlı er bahadur şehsüvāruñ

Daḥı ğuzzāt-ıla devletli paşa

- Yüz aklıgın nice iletdi başa
- 255** Kulağuzluk idüp Bâli bin Yahyâ
 Kılurlar haqq-ıçün haq dîni ihyâ
- Ururlar seyf-i a' dâyı resûle
 O fahr-ı âlemeyn aşl-ı uşûle
- İşit şâhân re'îsi imdi n'itdi
 Ki 'azm idüp kıral üstine gitdi
- Sebep n'oldı velî evvel gör anı
 Xanı bir ehl-i dâniş göre anı
 Bu resme kıldı râvîler rivâyet
 Beyân u şerh idenlerden hikâyet **11b**
- 260** Ki kâfir kişveri bî-ğad öküş bân
 Biribirne hücûm idüp döker xân
- Kılurlar dâimâ âşûb u cengi
 Degül birbirle öz Rûm u firengi
- Dükenmez fitne bu devr-i xamerdür
 Şalâvet vir sözüm mu' ciz semerdür
- Çü düşdi birbirine xavm-i küffâr
 Ne kıldı ba' zı gör iy merd-i gaffâr
- Şalıp ilçî şikâyet kıldı şâha
 Heme hâli hikâyet kıldı şâha
- 265** Zaman İskenderi Sulţân Süleymân
 Halîfe-i zemîn ol zıll-i Yezdân
- Naşârânuñ çü bildi hâdişâtın
 Xamu mef' ul ü fâil fâilâtın
- Rivâyet bu ki şâh-ı luţf-ı vâfir
 Ol ilçiler ki geldi min kevâfir
- Cevâbın böyle emr itdi yazıldı

İşitdikde adû bağı ezildi

ĠAZEL-İ MÜNĀSĪB

270 Nedür ger bilmek isterseñ ħudāvendüñ cevābından
Su' āl itdikde ilçiler bilüñdikleñ şavābından

Eyitdi vaqt-i nev-rūza irem çün nev-bahar ola
Süheyl ura varup raḥşum içürem Tuna ābından

Virürse inşāallah Ḥaḳ geçem hoş köprüler yapup
Sipāh u askerüm külli gemiler üzre bābından

12a

Adüñuzla olup karşı kılam ceng ü azım uğraş
Kıraluñ ciger-i ḳanın aḳıdam ayn-ı ābından

*Remeyte*³⁸ ma' nisi şābit ola şimşir ü tırümden
Göreler mü'mîn ü tersā Muḥammed nür-ı tābından

275 SEFER-İ ÜNGÜRÜS MEŞNEVĪ FETH-İ KĪRAL

Çü şehden ilçiler izn oldı gitdi
Gel imdi gör yine ol ḥānı n'itdi

Buyurdı hoş ulaḳlar her diyāra
Segirdüp tiz ḥaber vire iy yāra

Elinde her birinüñ ḥükm-i şāhı
Alurlar nice günlük günde rāhı

Ḳarar eylemeyüp bir laḫza bir an
İrürler anda kim ḥükm itdi sulṫān

280 Eger sancaḳ begidür ger subaşı
Ve ger beglerbegi iy sükker aşı

Açup gördiler ol ḥükm-i şerīfi
Ne dimiş imdi bil şāhān zarīfi

³⁸ Aslı “*rameyte*” şeklindedir.

Kelāmı dürr-i meknûn hâs gevher
Zihî deryâ-yı ma‘ni zâtı cevher

Çü mühri ref‘ olup oğundı aḥkâm
Buyurmuş ki bilûn iy merd-i hoş kâm

Cihâdı ekber itmek niyyetüm var
Kıral üstine gitmek niyyetüm var

285

Göresiz imdi ol veche yarağı
Vire Allah size ḥuld u burāğı

12b

Bilesiz ger rumûzun bu kelâmuñ
Kılasız seyrini dâri’s-selâmuñ

İdinûn yahşî rahş u tiğ-ı bürrân
Mişâl-i Ḥamza yâ Baḥḥal u Ṭurran

Kemân u tîr ü nîze kâmil olsun
Ḳamu erlik deminde âmil olsun

Ḳuşanuñ ğayreti islâm-içün tam
Selef ğuzzâtı resmi şâbit aḳdâm

290

İvâzlar viricidür ol bir Allah
Bulasız vech-i bâki inşâallah

Ġazâvet ger şehâdet iksi de ḥüb
Olasız ol resûle ḳonşî mergüb

Benüm de bî-ḳusûr âlât-ı ḥarbüm
Görülmişdür bilinsin n’ite ḍarbum

Ḥaḳîḳat cevşeni ḥod avn-ı Yezdân
Kim isnâd itmez aña gebr ü nâdân

Yaraḳ bir ḳavl-i şart üzere gerekli
Ne fâide çü şahs olmaz yürekli

295

Bizüm ne ḳudretümüz var Ḥaḳuñ işi

Çün oldur perveriş viren ne teşvîş

Bu naşh u pendî ğûş itdi çü mîrân
Semi'nâ³⁹ dirler iy devletli sulţân

Çamu fermân be-rûz der-zîr-i destûñ
Hemîşe yarıcuñ Hâk dostı dostuñ

Çü seyfüñ dost Allah dostı seyfi
Şalanlar Hâk-ıçün ol dost zâyfi

13a

ĠAZEL-İ MÛNÂSİP CEVÂB-I MİRÂN

300

Merâtibde nihâyet yok çü ğâzi ehl-i dîndâra
Cihâdı fi sebîlullah idenler irdi dîndâra

İleyünde elâ gözli hudâvendüm turup muhkem
Mişâl-i sedd-i İskender olalum Hâk-ıçün kâra

Mu' in olup eger Allah inâyet irgüre iy şâh
Çırıp düşmanların dînuñ kılavuz yüzlerin çara

Esîr idüp kız u oĝlan sürevüz hadd-i bî-pâyân
Helâk eyleyüp öküş bân düşe gam kavm-i küffâr

Gice gündüz yirüz hûnuñ binüp atuñ geyüp tonuñ
Çıraluñ taht-ı Budun'uñ kılalum erligin pâre

305

MEŞNEVÎ VELEHU

Sipâh u mîr ü paşa bu cevâbı
Virürler Hâk kelâm u çok şavâbı

Yaraĝ üzre olup hoş gendiler hem
Ġazâ için görürler kaydı muhkem

Ezin cânib daĝı şâh-ı dilâver
Huceste şâlî' ü ferhunde aĝter

³⁹ “ İşit, dinle. ”

- Zaman İskenderi şāhān re'īsi
Feridūn resmi her beglerbegisi
- 310** Müheyyā eyleyüp ceng āletin hoş
Belī cāmın kılan rūz-ı elest nūş
- Şu resme kaydlar gördi ki sālār
Degüldür vaşf-ı kâbil şerhe iy yār **13b**
- Bu bir tarihte hîç olmamışdur
Selâtin işbu rahtı bulmamışdur
- Güzer kıldı şitā çün irdi nev-rūz
Hemān dem şehriyārı baht-ı pīrūz
- Buyurdu cem' ola aḥzāb-ı islām
Yine varup ulaqlar kıldı i' lām
- 315** Tevaḳḳuf emre-'idi çün dinür gel
Ṭonandı ḥaymelerle yazı evvel
- Şehūñ şahn-ı çemende bārıgāhı
Ḳuruldu destigīr olsun ilāhi
- Süleymān-ı hümāyūn çetr-i eyvān
Mu' allā sāyebān u baht-ı keyvān
- Ḳuruldu hoş mücevher taht-ı zībā
Döşendi pisteri zerrīn ü dībā
- Ḳonuldu kürsüler zerrīn ü sīmīn
Muḳarnes kökde güyā necm-i pervīn
- 320** Bisāt-ı ebrīşüm şalındı menḳūş
Mūnaḳḳaş ḥaymeler üstād işi hoş
- Serā perde çekildi çevre ālī
İçi vü taşı çün cennet mişāli
- Ḳuruldu begler ü beglerbeginūñ

Vezîr-i a' zâm u yigler yiginüñ

Müretteb bî-kuşûr oldı çü hâzır
Anuñ bigi ki vâlih kıala nâzır

Gör imdi nice rihlet eyledi hân
Süleymân bin Selîm devletli sulţân

14a

325 Recep ayı ki vardur mâh-ı enver
Ulu şehr âdı şehrallah server

Fazîletlü kamerdür gey der-aqmâr
Ehâdîş-i nebî haqqında bisyâr
Düşenbih gün on ikincisi anuñ
Sefer kaydı mürettebdi çü hânüñ

Turup nişfü'l-leylden kıldı abdest
O sâlâr-ı cihângîr şeyr-i sermest

Edâ idüp namaz eyler niyâzı
Hudâvend-i mükerrrem mîr-i ğâzi

330 Şarındı gül bigi bir aq imâme⁴⁰
Aña göre libâs ol serv-i kâme

Cihâd için kılupdı niyyeti çün
Sücûd-ı Haq idüp turdı hümâyûn

Haramdan taşra çıkdı çekdiler at
Biner hoş devlet-ile vir şalâvât

Yürüdi zerk-üle kıllar kafada
Şehenşâh-ile âlemde şafâda

Yüce sancaqlar altun başlu ra' nâ
Ki her birisi bir renk özge ma' nâ

335 Eger ma' ni nedür dirseñ livâdan
Haquñ dostı Muhammed Muştâfâdan

⁴⁰ Bu kelime Steingas'ın sözlüğünde "imâme" şeklinde, Kâmus-ı Türki'de ise "ammâme" şeklinde geçmektedir.

O şāh-ile ğazā kılmış alemdür
Görüp şol hūb cemālin muhteremdür

Bihamdillah ki anı ol hayy ü Mevlā
Virüp hānuñ kılubdur qadrin a' lā

14b

Bilinde seyfi hemçün tūğ keşidür
O şāhuñ kılıcın urur kişidür

Yidi cecdi şalāvet döşegini
Döşemişdür bil ol beglerbegini

340

Qadem başdı bular çün bu bisāta
Hudā irgirdi hoş ıyş u nişāta⁴¹

Yürüdi şol sünen birle ki ecdād
Quşanup farz u vācib üzre şehzād

Gelüpdü qapuya çün mīr ü paşā
Batup her bir hoş altun qumaşa

Eger şerh ü beyān itmek dilersen
Degüldür qābil ol biñ yıl yilerseñ

Muşanna' işler at u erde kim vār
Kemālin bī-kuşūr bulmuşdur iy yār

345

Bugün rüy-ı zemīnūñ yādigārı
Selātīn serveri qatında vārı

Cevāhir dürr-i meknūn gevher-i hāş
Zer ü sīme nihāyet yok hāşe'l-hāş

Künūz u ger me' ādın genc-i ālem
Şehūñ destinde miftāhı müselleme

Mezīd olsun müyesserdür hudādan
Virilmiş bī-kuşūr hoş ibtidāda

⁴¹ Kelimenin aslı “neşāt” şeklindedir.

Çü dergâh-ı mu‘ allâdan şehensâh
Göründi gün bigi mihr-ile ol mâh

350

Vezîr-i a‘ zâm İbrâhim-i maqbûl
Hoş istikbâl ider ön anlaruñ yol

15a

Selâm u alkış eyler begler-ile
Sa‘ id ahter hümâyun yigler-ile

Şeh-ile hem-inân olup ser-efrâz
Yürür sağında Rüstem-vârı şahbâz

Hudâvendüñ katında gey yaraşuğ
Muvâfiq yâr u şâdık kavî-i âşık

Elif kâmetlüler boylar beraber
Libâs u raşş her vârı serâser

355

Mübârek vaqt ü hoş ilkyaz ayı
Cinân emşâli arzuñ her câ‘ı

ĞAZEL-İ BAHÂRİYYÂT

Yeşil tonlar geyirmişdi zemîne ol zamân Allah
Çemen şahnında çün hurşîd feraşşâd oturur Gülşâh

Şenâ-h̃on ulu bân bülbül oğurdı medh-i gülşende
Zihî âşık ki bir lahza degüldi ğaflete hemrâh

Kü‘ aybuñ ⁴² lâlezârından kara bağrın kılpur pür dağ
Çi ger beñzinde var humret derûnı göynük âteş-gâh

360

Şaķâyık micmeri yanup dil-i nu‘ mân bigi âşık
Tazarru‘ da ayağ üzre kılpırdı ‘ arz-ı hâl iy şâh

Benefşe hil‘ at-i mâtem geyip olmuşdı gerden pîç
Zübânı ber-ķafa âmedine ğamd üzre hoş dil-hâ‘h

⁴² Bu kelime Steingas sözlüğünde “kü‘ ayt” şeklinde geçmektedir ve aslı da budur. Muhtemelen şair, noktayı yanlış yere koyduğu için “ت” harfi, “ب” olmuştur.

Yeşil çadırlara dönmiş geyip hazra libās eşcār
Nehirler ‘azm-i baħr idüp göz irmez eyle tutmuş rāh

Şadā-(y)ı nāliş-i murģan kıılır āķilleri mecnūn
Şular ki āşık-ı Hāķdur olur şeydādur ez-lillāh

15b

MEŞNEVĪ

365 Şeh-i ādil cihān-ārā vü bü’l-ħayr
Çü geldi ħaymeye ol gün kııla seyr

İnüp atdan sürür-ile serīre
Ķarar eyler geçüp banmış ħarīre
Ķonup çadırlarına hemçü mīrān
Ķoş ārām itdi āģa vü vezīrān

Beģāyet virdiler ziynet ħıyāma
Ķılır ħızmet turup kıullar kıyāma

Serāperde-i şāhī çevre ‘ubbād
Ķuşatmış hāke meh bigi dil-şād

370 Sikender seddidür yir yir kıapulı
Mükerremler maķāmı ħoş ħapulı

Ķavāli birbirinden içeri ħāş
Ķuş uçmaz eyle maĥfūz iy ħāşe’l-ħāş

Ķurupdur pür yaraķ bevvāb u ħuddām
Dün ü gün vaķtine ħāzır be-iķdām

Cidā vü ħarbeden yir mişeyistān
Ķolu bebr ü peleng ü erkek arslan

Ki ya‘ni alperenler gey bahadur
Cilāsın merd-i meydān gey bahadur

375 Çü rihlet kıusı sāz itdi şeherden
Şadālar çarĥa çıķdı at u erden

Güç emr oldı çekildi bār-ı büngāh

16a

Çalındı tabl u surna tutdılar rāh

Ağalar begler-ile paşa sulṭān
 Kılup şubḥı süvār oldı firāvān

Müzeyyen Rüstem-āyin ol ser-efrāz
 Yürüdi şāha istiḳbāle şahbāz

Bahadur mu‘ teber begler kólunda
 İleyince kimi şağ u şolunda

380 Şeh-i ādil daḥı aḳlandı derḥāl
 Şeref burcunda baḥtı sa‘ d enfāl
 Tūlū‘ itdi çü sālār-ı ziyā rūḥ
 O cebhe māh-ı tābān bedr ü ferrūḥ

Selamlar ‘ izzet-ile paşa sulṭān
 Ebu’l-ḥayrāt şāhı şād u ḥandān

Du‘a ve alḳış ide mīr ü ‘ ubbād
 Yürürler şükr ü zıkr-ile çü zuhhād

Taḥıyyāt u şalevāt Allah Allah
 Zemīn ü āsumānı gümledür şāh

385 Şadā-(y)ı tabl u surna çıḳdı çarḥa
 Hemīşe biñ yaşa şāh Allah arḥa

Uğurlar virsin ir fetḥ-i ziyāde
 Öñünce niçe biñ atlu piyāde

Adūnuñ serlerin dıksün cidāya
 Gözün hemçün ḥādenk-i cān fidāya

ĠAZEL-İ RĀST

Cihān-ārā ḥudāvendüm biḥamdillah ḳalıñ arḥañ
 Delīl ü beyyināt-ıla ulu yirden tāciñ ḥırḥañ

16b

390 Bugün eyyām-ı devründe tarīḳ ü şer‘ i ṭavruñda
 Yidi iḳlīm ü çār gūşe olup mescīd oḳunsun bek

Süleymān ibn-i Dāvud'a ŧeŧe ird-ise engüŧter
 Tapuñla ŧuħf-ı Haħ külli nebik Aħmed eħad arħañ

Kılıc peygamberi sulţān Muħammed Muŧtafā ħānuñ
 Elinde tiĝ-i bürrānı adūsı çok eħibbā bek

Ziyā-ruħsār alın māhuñ degül lāyık ki ol ŧāhuñ
 Bugün a' dāsı devründe turup çākın çala çāk çāk

MEŧNEVĪ

395 Gel iy dil söyle imdi dāsitānı
 Feraħnāk eyle mü' min dü sitānı

Ġazā-yı āŧıķānı Muŧtafādur
 Serāser gülistānı pür ŧafādur

Ulu fetħ ü cihād u ekber evlā
 'Azīm en'ām u iħsān kıldı Mevlā

Didük dārāt-ıla çün ŧāh-ı devrān
 Emīr-i mu' teber devletli sulţān

Çeküp sancaĝ-ı faħr-ı kāinātı
 Yürüdi ĝāzilerle bindi atı

400 ŧadā-(y)ı ŧabl u surna at u ādem
 Niçe fersaħ yire irer urur dem

Süheylinden yidekler yiri ŧarŧar
 Eser yiller bigi çün bādı ŧarŧar

Daħı her birinüñ zāhrındaĝı serc
 Cevāhirdür serāser kıymeti derc

17a

Gümüş zincir ü ħoŧ altun licāmı
 ŧaķaķlar ŧeb-çıraĝ u sīm gāmı

Müheyyā bī-ķuŧūr ālāt u esbāb
 ŧalāvet vir resüle fetħ ola bāb

- 405 Yine her fārisūñ altındağı raḥş
Buraḳ-ı ḥulda beñzer ḥūb u dil-keş
- Ḳanad açup uçup gitmezler ancak
Zihī sālār u şāḥib tūğ u sancak
- Getirtmiş her bir iḳlimden artmış
Ḥudā-yı şāni^ç özge ḥūb yaratmış
- Nīsā sīmālī ^ç ar ^ç ar ḡūş ra^ç nā
Urur esbānı adne ḥūsni ta^ç nā
- Ḳamu eşḳar çeşim reh rev çü düldül
Ḥoş elḥān kişnese güyā ki bülbül
- 410 Kimi gül reng ü şaru kim siyehdür
Ziyā ruḥlar biner kim alnu mehdür
- Mücāhid dīn eri cengi serāser
Dilāverlikde bā-Rüstem beraber
- Muvaḥḥidler ḳamu tevhīde meşḡül
Müsebbihler du^ç āsı cümle maḳbūl
- Tilāvetten degül ḥāli bilenler
Daḥı evrād idüp ṫā^ç at ḳılanlar
- Ġazā sazın müretteb ḥoş düzetmiş
Adüvü'd-dīne ḳaşdı yol gözetmiş
- 415 Bilinde seyfi aşlı bozdağānı⁴³ 17b
Süñü elde ḳomuş ḳoldan ṫoğanı
- Kiminūñ nūra beñzer aḳ dülbend
Ale'r-rās iy seḥun-dān ehl-i dilbend
- Kelām ide yürür birbirle maḥbūb
Müvecceḥ şöyle kim yüz vech-ile ḥūb

⁴³ Bu kelime aslında “bozdoğan” şeklindedir.

Kiminüñ sîm ü zer tac u niṭâkı
Nekim sâz u seleb var ittifaķı

Şenâ vü ḥamd-ıla ber-raḥş-ı gülgün
Yürürler arada şâh-ı hümâyün

420 Süleymân-ı zaman İskender-âyin
Bulunmaz bir çeker erlikde yayın

Binüp bir hoş semend-i bād-pāya
Cemâli şems ü alnı beñzer aya

Mübârek başı üzre ter imâma
Du‘ âlar ḥırz-ı cân ez-Ḥaḫ hümâma

Mücerreb nüshalar bî-mişl ü mânend
Oḫur dâim kılp vird ol ḥudâvend

Libâsı hem-çünânı mişli mi var
Çi gûne men ne dânem ḫavl-i bisyâr

425 Arışı ince ebrişüm zer-arḫac
Hoş ekmiş âli ḫırmen gökce dersec

Ṭoyum olsun uğurlı ğâzi erdür
Ali-veş tiğ urur gey şîr-i nerdür

Şalar sulṭân-ı dînüñ bilide seyfi
Diyüpdür ‘adl-ıla ol yokla ḫayfi

Virilmişdür ezelden ‘ilm ü a‘ mâl
Urup dîn seyfin ider gebr-i pâmâl

18a

Demüri ḫâş kirmâni müzehheb
Amûdı serverüñ cevher müretteb

430 Etekler bilde raḥş üzre çü Rüstem
Yanında Paşa Tâceddin hemdem

Ḥâşe’l-ḫâs u eḫaş kim bî-riyâdur

Miṣāl-i Āsaf İbn-i Berhıyādur

Yaḥūz güyâ ki kıayas-ı Sikender
Hakikat hân önünde eyle server

Turupdur piş-i Ahmed yâhu Hamza
Yidi şeh gönli vâkıf cümle remze

Vezir-i a' zam u beglerbegisi
Muqarreb sevgüli hâşân re'isi

435 Eger rahş üzre ger tāk u serāda
Tedārük her ne ise bir arada
Umūr-ı salṭanat kārın görürler
Konarlar gice hoş gündüz yürürler

Seherden göç olup kopar şadālar
Yiler huddām u āga ketḥüzālar

At arqasına gelüp pır ü bernā
Naqāralar öter güm güm ya surna

Bulut bigi aqarırden göge toz
Bilinmez dem düşer dönmiye ḥod rüz

440 Velī çün bād irüp atar ırağa
Güneşden nūr irüp yat u yarağa

Şu resme pertev urur kim şuâ' ı
Degül kıabil ki şerḥ ide bu dā' ı

18b

Cidā vü cünneler per per yalabır
Alemler şukqası yilden talabır

Kimi aq u yeşil kim kırmızıdur
Bahālu ince ebrişüm bizidür

Daḥı bayraqlaruñ pervāzı hemçün
Bu resme güne güne ḥüb u mevzün

445 Şehün keyyūsı-veş bī-ḥad cidālar

Ṭutar hoş elde mîr ü kethüdâlar

Önünce niçe biñ zer tâc ubbâd
Etekler bilde elde Һarbe faşşâd

İlik bigi emer Һün-ı cigerden
Görür Һan içmegi şirin şekerden

Tüfengin her biri berdüş idip cüst
Yola girmiş kıvâm-ıla degül süst

450 Yürürler fevc ü fevc alay u alay
Şalâvet vir gele her kâr Һolay
Gelüpdî mevce ol gün baҺr-ı âdem
Ki Âdemden beri tâ devr-i Һâtem

Bu tertibâtı iy Һocam Һuceste
Bulunmaz görmüş âdem dem-beste

Oқuyup siyerler gören tevâriҺ
DaҺı belki sülük ehl-i meşâyiҺ

Ne rü'yâda görüplerdür ne küttâb
Meger iy âfitâb ılduzlı mehtâb

Süleymân nebî yâҺüd Sikender
Gelipdür ancağ ol ma'ni bu server

19a

455 Çü şimşir-i MuҺammed var elinde
Haқuñ esmâ'-ı Һüsnâsı dilinde

Azâim-dân idi dirler Sikender
Ki lâ-büdd oldı heft iqlim musaҺҺar

Һudâvende Һamu esmâ-yı Һod Haқ
Virüp gönli evin kenz itdi muṭlaқ

Buyurdı Һalb-i mü' min beyt-i Allah
Güzin-i enbiyâ ol Muştafa şâh

Һuşūşa şimdi her 'ilm oldı zâhir

- Bulur şol kim olur erkân-ı t̄ahir
- 460** Eger meşgûl olup tevhîde ez-cân
Ola ihlâş-ıla bu ehl-i îmân
- Ĥabîbî hürmetine Ĥaĥ Te'âlâ
Mu'în olup vire hoş ĥadr-i a'âlâ
- Ĥıralar ĥanda varsa müşrikini
Ne kendüler ĥala ne kibr ü kîni
- Ne seglerdür t̄ura dîn erlerine
Muĥammed ümmeti serverlerine
Ĥü bî-dinlerdürür vâri münâfıĥ
Ĥepel dirlikli füccâr u zenâdıĥ
- 465** Ĥaçan olur beraber ehl-i dîne
O şirk içre batanlar kibr ü kîne
- Müsülmanlar olup tevhîde meşgûl
Ĥamusı Ĥaĥĥa ĥamd idüp varur yol
- Şehâdetle şalâvet dilde dâim **19b**
Namaz u hoş niyâz emr üzre ĥâim
- Şehûñ eyvânlarında iy ser-efrâz
Ezân oĥur müezzinler ĥûb âvâz
- Bölük bölük cemâ' at her t̄arafta
Şalât üzre beg ü paşa şerefde
- 470** Göçüp bir niçe menzil geçdi ĥün şâh
Cihân-ârâ güneş ruĥsâr alın mâh
- İrişdi Edrene şehrine sâlâr
Serâser Rumili mîrânı kim vâr
- Ĥazâ sâzın görüp olmışdı ĥâzır
Hoş iĥbâl itdiler iy merd-i nâzır
- Miĥaloĥulları Bâli Bin Yaĥyâ

Mücâhid üç erenleri müheyyâ

Gelipdi anda istikbâl-i şâha
Süleymân bin Selîm şeh padişâha

475 El öpüp her biri biñ tuhfe şundi
Ezelden neyse kânûn eyle kundi

Şeh aḥvâl-i kıralı Bâli Beg”den
Suâl idüp cevâbın nîk regden

Alup hil’ atledi ol baht-ı pîrûz
İdindi hoş ileyince kulavuz
Miḥaloğulları aḳıncı ğâzi
Ḳamusı ḳalbi şâfi hemçü râzı

Serâser nîze-dâr u râst-endâz
Bahadur alperenler vârı serbâz

480 Daḫı Bâli Bin Yaḥyâ şâdiku’l-va’ d
Depüp ḫayḳırsa güyâ na’ rası ra’ d

20a

Ḳağan arslanıdur ḫânuñ güzide
Muḫıbb ü ḫânedân düşmen yezide

Çerisi hemçünân biñ erce biri
Peleng ü bebr ü devrân nerre şiri

Bulardan sonra paşa-yı mu’ azzam
Ḥalîli şehriyâruñ ḳadri a’ zam

Yürüdi Rumili serverleriyle
Ḳamer-vâr aḫterân enverleriyle

485 Eli gönderli erlikli erenler
Mübâriz merd-i meydân iş görenler

Yig atlı yig yigitler gey yegâne
Baş oynar dîn yolunda râyigâne

Cihâdı fi sebîlullâh dâim

İderler hoş turup dîn üzre kâim

Üreri kılıcından kan tamarlar
Bir içim su bigi biñ cân emerler

Bu ta' zimât-ıla devletli paşa
Yürür gulgüle düşüp tağ taşa

490 Göçer dârât-ıla andan şehensâh
Cemâli şems-i rahşân alnı çün mâh

Çü şehr-i Edreneyi geçdi sâlâr
Konup irden seherden göçdi sâlâr
Hıyâmın Fülbe şahrâsında kurdı
Develer yağlanup bir hefte tırdı

İrişdi Şofiya şehrine bir gün
Hem anda yoqladı asker hümâyün

20b

Çerisi her gün artup çetr ü eyvân
Tolup şahrâlar olur âli dīvân

495 Kâmu fermân-ber emri üzre hoş râm
Anatolıdan irdi Paşa Behrâm

Yanınca hayli sancağ niçe bin er
Begâyet mu' teber ziyetli asker

Çerisin yoqladı şâh anda tırdı
Adûnuñ pencenin gör nice burdı

Anadolu'yı bir gün Rumili'ni
O kâmil şeyh bağlamış bilini

Binüp devletli hân maqbuller-ile
Vezîr-i a' zam u hâş kullar-ıla

500 Nazar şalar çü seyrân eyledi hoş
Görüp a' râk-ı erlik pür kıılır cüş

Yitişdi rihlet idüp Niş'e andan

Tevekkül eyleyüp Allah cāndan

İleyince serāser Rumili hem
Olupdı ḥāzret-i paşa muḳaddem

Emīr-i cümle mīrān u re'īsān
Şalāvet vir her işüñ ola āsān

Beliğrad üzre irüp ḳondı çün şāh
Adedde er ne deñlü ya' lemullāh

505

ĠAZEL-İ MŪNĀSİB

21a

Aḳar bir nehr-i bî-pāyān ileyinde Beliğraduñ
Görenler zehre çāk eyler aceb kārı-vār üstāduñ

Deriñ deryā tegi ḳa' rı revān olup aḳar dāim
İlāhi saña ma' lūmdur ne tariḳden bu bünyāduñ

Suāl itseñ cevāb eyler bulunmaz ayn-ı enhāri
Ne Nil'üñ ḥalḳ-ı Mısr añlar ne şāduñ ehl-i Bağdad'uñ

Buyurmuşdur kelāmında ḳamu şey zinde şu birle
Aña göre ḳıyās eyle nedür aşlı bu icāduñ

510

Didiler bir yeşil gevherdür aslı Ḥaḳ nazar ḳıldı
Erir şu olup ol demden aḳar bil varsa münḳāduñ

MEŞNEVĪ

Ol ırmaḳlar ki vardur Tuna Sava
Daḳı bir anlaruñ bigi Tırava

Aḳar yaz u ḳış ārām u geçid yoḳ
İrürmez degme ḳavvās inine oḳ

Naşārā ḳavminüñ ekser ḫayaḳı
Bulup andan ğurūr olmuşdı yaḳı

515 Beligrad'ũn öñünde iki ırmağ
Bir olup baħre döner olmaz ırmağ

Şağ elden Tuna Sava şol tarafından
Gelür iy şalı' i burc-ı şerefden

Cezire-i Sirem mabeyn-i ismi
Kıraluñ ili bu şular tılsımı

Ayağ başmaz kıyas eylerdi Türki
Gör imdi nicesi yırtıldı gör ki

Derisi şöyle ki bir pul getirmez
Beleş bir müflise virseñ götürmez

520 Ol imdi müstemi' gör neyledi hân
Görene nice boldı nehre sulşan

21b

Bu hayr iş niyyetin itdikde server
Cihād için çıkup çekdikde asker

Şalıpdı çok gemi deryādan ol hın
Yarağ u yat-ıla her biri pür-çin

Açup yilken seren çekdi çü mellāh
Revān oldu diyüp Allah fettāh

ĠAZEL-İ RĀST

525 Münāsib rüzigār oldu yasanup abli vü kazı⁴⁴
Çi ger yilken göğüs gerdi seren baş egdi serbāzı

Dümenciler dümen tutdı çü tıflı dāye der-ķoltuğ
Durur yilken re'isi hoş üçürdekde ser-efrāzı

Uçar kuşlar bigi řāhum giderdi hānun eflākı
Yanın yatup segirdürdi çü řahbāz eyle pervāzı

⁴⁴ Bu kelimenin aslı "kazlı" şeklinde *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi Okuma Sözlüğü*'nde geçmektedir.

Bir aylık yolu bir günde alur taht-ı Süleymân teg
Hemîşe müstedâm olsun şehensâh Melik Ğâzi

Sa' id ahter şerîf eyyâm sahiyye'l-kef ü pür in'âm
Ger A' râb u Acem Ervâm senâh'onı vü ser-bâzi

530 Gehi bād-ı şabâ kıbleyle ğâhı
Yürürler fi'l-baħr güyâ çü mâhı

Ƙılup bir niçe gün bunlar sefer hoş
İrerler Tuna'ya pür şevk ü pür cüş

Boğazdur var bir ulu Ƙal' a anda
Gili nâm erleri hâzır bedende

22a

Ƙılupdur fetħ anı şeh Bâyezıd Hân
Hem Akgirman'ı hemçün iy şehun-dân

Çü düşdi ellerine Tuna pâyı
Ferahnâk oldu hoş derviş ü bayı

535 Girüp ırmağa deryâdan çıkarlar
Revân olup çü çağlar su aqarlar

Semendire ileyinden geçüp hoş
Ûn urup Allah Allah ide pür cüş

Ƙavuşdılar şeh-i şâhib-Ƙırâna
O kân-ı luş u cüdü bî-gerâna

Çü gördi şeh Süleymân geldi fülki
Ne Ƙıldı zabt iden bil ol bu mülki

Buyurdı nehr-i Sava üzre ol dem
Yapalar ber-seffine köpri muhkem

540 Getirtmişdi idüp hâzır dırahtın
Aña göre heme âlât u rahtın

Çekildi evvel ol nehr üzre zencir

Demürden kim dahı olmuş degül bir

İdüp kayd iki başdan muhkem anı
Ne kıldılar yine güş eyle şānī

Demür zencīr-ile yir yir gemiler
Getürüp bağlar üstād ādemīler

Üzüm cıbıklar-ıla aşdılar seng
İrilmayup tura ya' ni olup denk

545 Bularuñ üstüne şad derd-i serle **22b**
Ağac döşerler āhen çivilerle
Çü mıhlandı vü perçinlendi muhkem
Dahı iki taraftan korçuluk hem

İninüñ haddini dirseg serāser
Yürür birkaç qatar uştur berāber

Çü kār-ı pülde el çekdi ser-efrāz
Bu kerre kıldı sāz-ı harbe āgāz

Hazāne-i zirih cevşen açıldı
Şu' āndan aceb pertev şaçıldı

550 Şanasın toğdı yiryüzünde hurşīd
Ferahşād oldı hāzır ehl-i tevħīd

Nidā olundu asker içre kim şāh
Buyurdı ulu giçi olsun āgāh

Qıral iline yād iqlīmedür 'azm
Haberdār olalar gey oldur rezm

Özine bayıyan kıkımlı gelsün
Gelene reddimiz yok eyle bilsün

Dönerse hemçünānı çekmezüz sed
Dahı her kim yarağ isterse bī-ad

555 Gelüp görsün sihām u seyf ü yādan

Bize in'âm olup ol bî-riyâdan

Getürmişem niçe biñ yük silâhı
Şular kim dîn için ister felâhı

Cihâd itsün bilemce taqınup hoş
Ali ve Hâamza-vârı eyleyüp cüş

Virür sa' yince qadr ü rif at Allah
Şehîd ola vü ger gâzi zihî câh

23a

560

Ne gam yirüz çü Hâq râhında yüz râst
Şalâvet ber-Muhammed hûb u dil-h'âst
Buyurmuşdur kelâmında hudâvend
Efendi hâzreti bî-mişl ü mânend

Şehâdet bulup idenler gazâyı
Virenler düşmen-i dîne cezâyı

Ne âli qadr-ile irer vişâle
Huceste tâli' ü ferhunde fâle

Şol işden kim saña hâq vire gendin
Nidersin pes cihânuñ kayd-ı bendin

Çü teslîm olduğun dem adn ola cây
Qalasin câvidânî anda hoş bay

565

Dağı bes bundan a' lâ qadr olur mı
Gişi islâmdan özge dîn bulur mı

Kelâmında hudâvend itdi i' lām
Ki *inne'd-dîne indallâhi'l-islâm*⁴⁵

Bugün Qur'an bizümle hâmdülillah
Mu' in olup muzaffer ide Allah

Ol Allah' uñ hâşe'l-hâşı ki Aḥmed
Nebîler serveri sulṭân Muḥammed

⁴⁵ “ Şüphesiz Allah katında din islamdır. ”, Âli İmran Sûresi , 19. âyet .

Muḥubbîyüz bugün yolunda şâdık
Temerrüdlük iden kāfir münāfık

570

Anun bigi adūya varmayan kim
Dil ü cān-ıla kılıc urmayan kim

Çü Haḫ atında dīn islām dīni
Neçün pes oyavuz küffāra kīni

23b

Şular kim şer' ini utmaz o şāhuñ
Ḥabībullah-ı a' zām pādişāhuñ

Ḥauñ yir dürli ḥūnun yine bilmez
Degüldür er kim aña aşd ılmaz

ılan da' vā-(y)ı erlik imdi gelsün
Ne kim ālāt-ı ḥarb isterse alsun

575

Adūvü'd-dīne ⁴⁶ islām şevketini
Gerekdür gösterevüz heybetini

Revān olmayan işbu rāha candan
Degüldür bizden ol hemçün biz andan

Münādiler çü ıldı bu nidā' i
Yarağ üzre olup her bir fidā' i

Şehūñ bu istimālet sözlerinden
İşidüp ğāziler öz özlerinden

Dil ü cāndan ılup ğurriş-ile cūş
Gelüp divān-ı şāha cem' olur ḥoş

580

Görürler eyle yığmış şeh yarağı
Emīr-i mu' teber islām ırağı

Mişāl-i Ṭūr-ı Sīnā kūh-ı Elburz
Yığılmışdur yatur tiğ ü teber gürz

⁴⁶ Bu kelime aslında iki "v" ile yazılır.

Müdevver cünneler bedr aya beñzer
Kemanlar kıavs-i kıūzah yaya beñzer

Güneş gibi şūā' ı her çuķaluñ
Beyān olmaz kıasır it kııl ü kıālūñ

Alup ğāziler ol sāz u selebden
Kıuşanurlar ire nuşret Çalabdan

24a

585 Nidā olundı asker çünki ğöçdi
Pes evvel cısr-i Yahyāzāde ğeçdi

Mihaloğulları aķıncı andan
Yidi ceddi mücāhid ğāzi cāndan

Bulardan şoñra Rumili firāvān
Ēeçer hoş devlet-ile paşa sulţān

Feridūn u Cem-āyin begleriyle
Mübāriz merd-i meydān yigleriyle

Şadā-(y)ı tabl u surna vü naķāre
Adūvü'd-dīne dīre'l-ķad maķāre

590 'Alemler başı ğögde şan tolu ay
Ne ay eydür ğüne ben sendenem bay

Ēüzer kııldı çü paşa-yı hümāyūn
Bu dārāt-ıla kıondı anda ol ğūn

Bu kerre şehri-yāri heft kışver
Yürüdi devlet-ile çün Sikender

Süleymān-ı zaman işi ğazālar
Penāh-ı dīn iden gebre cezālar

Hezārān kevkeb-ile ğeçdi cısrı
Emīr-i Mekke vü Medne çi kısrı

595 Nüzül ālātı on ğez yüz biñ mūt

Çekilür at u âdemçün ola küt

Bular dağı o püliden bā-alāmet
Şalāvet vir geçerler hep selāmet

İrilmez kılıca muhkemdür bināsı
Mu‘ allak gerçi şu üzre esası

24b

Ol iki ırmağūñ mābeyni kim var
Güzel şahrā durur yoğ küh u kühsār

600

Şeh-i asker-keş ü kişver-küşā şāh
Geçüp püliden çü kırdı hayme har-gāh
Buyurdı oldı cevşen-püş er u at
Müheyyā pür yarağ her biri kat kat

Eli göndersüz âdem yoğudı bil
Serāser ejdehā peyker yılan dil

Yürürdi mişeli tağlar bigi er
Ne mişe hey muşaykal āhen ekşer

Işıklar başda güyā şems-i raḥşān
Felek ḥurşīdi ne tāb eyler efşān

Bulut resmi semāya tozlar ağdı
Yine yağmur mişāli yire yağdı

605

Şadā-(y)ı at u âdemden yir ü göğ
Tolupdı kim gören yayın dürür ön

Çü devletli ḥudāvend ol diyāra
Ki ya‘ ni Üngürüs iline yara

Teveccüh eyledi dīn erleriyle
Mücāhid gāziler serverleriyle

Önüden gür gür ürküp kaçdı küffār
Alup oğlun kızın iy merd-i gāffār

Kovup şeh Tuna Yalısın sürerdi

- Adūnuñ ömr-i tomarın dūrerdi
- 610 Şunuñ ol yanına geçdi kaçanlar 25a
Tavarın sürüp esbābın şaçanlar
- Şehūñ ırmāğ içinde çok gemisi
Yürür yanınca kāmīl ādemisi
- Uğurına gelen el yudı cāndan
Döker kan yaş bigâr-ı ayn-ı kāndan
- Yirinde kaldı bağ u bosıtanı
İrüp gāzi eren Hāğ dosıtanı
Kılup yağma alurlardı şikârı
Görüp küffār iniler zârı zârı
- 615 Bu resme yıka yağa gāzi hūndkār
Gelür ammā kıral-ı hār bed-efkār
- Belürmez nā-bedīd olup siyeh rū
Kanı gelsün diyü laf urduğı o
- Bu kerre ney bigi inler delüp dil
Didiler şapla yirsin def bigi bil
- Nice def ola bağruñ başı pul pul
Yıkıldı ilü töldi ah u gulğul
- Yarağ it muhkem andan ol beraber
Haber aldı çü cāsusdan serāser
- 620 Çeriler cem^c olup gelmişdi çok bān
Niçe biñ biñ demür-pūş ehl-i tuğyān
- İredic nām meşhūr bir ulusı
Dağı bir ibn-i papas bed-hulūsı
- Şular kim gelmedi gönderdi asker
Kamu cevşen geyerdi at eger er
- Eli gönderliler aygır semendi 25b

Yitüp yil tek şalarlar cüst kemendi

Hücüm idüp bir uğurdan deper at
Geyimli pür yarağ her biri kat kat

625 Ulı dīvān idüp tanışdılar çok
Hezārān şanılar şanırdılar çok

Didiler tınmayalum Türk'e gelsün
Yorulup niçesinün rahşı kılsun

Zebün olsunlar andan biz dağı hoş
Depevüz bir uğurdan eyleyüp cüş
Kılırsa ger bize himmet ulı hâc
Kıruben eyleyevüz Türk'i şoymac

Hırışosun yolunda virelüm cān
Kābül idüp bu kavli her beg ü bān

630 Kırup meclis olurlar fışka meşgūl
Şalup birbirinün boynına hoş kol

Tolu içüp kılurlar buse kārı
Virüp nefse murād üzre şikārı

Şaçın silküp şalup baş ırlaşurlar
Toñuz alayı bigi horlaşurlar

Haçın öpüp meçin gözler kıvanur
Tayanup nizeye dimez ki vānur⁴⁷

Kararı yok gelüp artardı her gün
İrādetle kimi vü kimi sürgün

635 Girüp her birinün kalbine şeytān
Gör imdi nice eyler hor u galğan

Saña bir bir beyān idem cezāsın
Dağı devletli hānuñ hūb gazāsın

26a

⁴⁷ Bu kelimenin, Fransızcada “galip gelen, yenen” anlamlarına gelen “vainqueur” kelimesinden geldiğini düşünmekteyiz.

Velî cān u gönülden sen dağı hoş
Şalāvet vir resūle eyleyüp cūş

Dimişdüñ şehriyār-ı şıdk-ı şāfi
Çeküp dīn erlerin tutmuşdı şafi

Gelür sağ cânibde Tuna Nehri
Şuvarur cündün andan şāh-ı şehri

640 İki kal' a bulur hem bildi adın
Biri Luk nām u biri Petreveddin

Luk aşğar Petreveddin ekber ammā
Söz oldur kim ola rüşen mu' ammā

Yol ol büzrük ⁴⁸ hişāra irdi evvel
Tolu kāfir velî kapu muḳaffel

Şehüñ şehbāzı paşa-yı mu' azzam
Ḳonar şāhin bigi üstine ol dem

Luk üzre Bāli Bin Yaḫyā-yı gāzi
Düşüp ḫayḳırdı ḳaḳdı ḫablı bāzi

645 Hücūm idüp virüñ tīzdir hişārı
Bilüñ kim irdi devrān şehsüvārı

Didiler fetḫ olursa Petreveddin
Virevüz bizde hoş ḳufl u kilidin

Eger alınmaz-ısa ol dağı bu
Virilmez çekmeñüz hiç ḡuşsa ḳayḡu

Bular bunda nizā' u cenk içinde
Ḳalup iḳdām u hoş āhenk içinde

Gel imdi Petreveddinden cevāb al
Ne ḳıldı gāziler ḡuş it şavāb al

26b

⁴⁸ Bu kelimenin aslı *büzürg* şeklindedir.

- 650 Hisâr itdi dimişdük paşa sultân
 Halîli hânun İbrâhim devrân
- Fetâlikde bugün “*kâl û semî‘ nâ*
Feten yezkürhum”⁴⁹ güyâ şu ma‘ nâ
- Yürekli kurd uğurlı şîr-i merdân
 Ali-vâr erlik içre merd-i meydân
- Çü düşdi Petreveddin üzre serbâz
 Kırup topladı itdi cenge âğâz
 Virüp hoş istimâlet leşkerine
 Yemîn idüp şeh-i devrân serine
- 655 Kılıñ dîn gayretindir inşâallah
 Bulasız dü serâda rif‘ at ü câh
- Şehâdet bulanuñuz anda câvid
 Budur kavî-i hudâvend iy muvaḥḥîd
- Cihâd idenleruñuz hemçü nâci
 Nigehdâruñuz ol ḥay görmek acı
- Mu‘ in ü müste‘ ân Allah Te‘ âlâ
 İrürürse bizi ol güne Mevlâ
- Şehe arz eyleyem o şâf-ı ḥâlî
 En ednâñız bula gey qadr-i âli
- 660 Çü paşa ḥazretinden gâziler hoş
 Kılur bu istimâlet sözlerin güş
- Gelüp cüş u ḥurûşa şevk-ile şâd
 Ururlar ‘ışk-ıla hoş cenge bünyâd
- Ḳomañ şahbâzum idüp paşa server **27a**
 Top urup yürüdi şîr-i dilâver

⁴⁹ “(İçlerinden bazıları) İbrahim denilen bir gencin onları diline doladığını işittik dediler.”, Enbiyâ Sûresi, 60. âyet .

Azīm uğraş idüp çalışdılar çok
Tüfenk ü toplar atup urdılar oğ

Naşārā dāhi bunları hişāra
Getirtmez virmeyüp yol inkisāra

665 Egerçi toplar ejderler mişāli
Şaçup od ğıjğırur heybetli āli

Yıķup aħşama dek hoş yol açarlar
Naşārā her yaña ürküp kaçarlar

Velī yine irür çün vaķt-i aħşam
Ġurüb eyler şeh-i hāver ziyā nām
Urulup şabl-ı āsāyiş dönerler
Çeküp el cenk ü ğavğadan ķonarlar

Olup herkes namaz u zikre meşğül
şarık-i şer^c -ile hoş gözledür yol

670 Hümāyün ğāzi paşa hemçünānı
Şalāt üzre okunup hoş ezānı

Ķılup ol zü'l-celāle ħamd-ı bī-ad
Ķarar eyler yirinde āli mesned

Gelür ni^c metleri ba^c d-ı ez-firāvān
Yiyüp ğuzzāt iderler şükr-i Yezdān

Ķaravul bindürüp bekler çerisin
Ri^c āyetle gözedür her birisin

şurupdur ğüşe ğüşe pāsubānı
Şebistānında hemçün dīdebānı

675 Meşābīh-i semā resm-i meşā^c il
Yaķupdı ğāziler iy merd-i fā^c il

27b

Şehenşehden gelürdi her dem ādem
Yaķın ķonmuşdı ol sālār-ı a^c zām

Emîr-i mu‘ teber devletli sulţân
Yazarmış istimâletler hezârân

Ki iy sedd-i Sikender-vâr şebbâz
Bahadur pehlevânım ğâzi serbâz

Üşenme er bigi şâbit kadem ol
Hemîşe yarıcun Allah zafer bul

680 Señünlendür bizüm dâim du‘ âmuz
Şu resme şîşe kim Âdem atamız

Dağı Nûh-ı nebînüñ ⁵⁰ oğlu Sâme
Muayyendür bu nâme hâş u âmâ

Kelîmüñ Yûşâ‘ u Şem‘ ün Mesîhüñ
Muhammedüñ Ali artsun fütühuñ

Benüm de hemçünân sensin naşîrüm
Veşâvir emri üzre Hâk vezîrüm

Kuşanmışuz senüñlen bu cihâda
Elest bezminde irdük ittihâda

685 Hâmiyyet üzre ol göster şecâ‘ at
Bu resme dürlü dürlü istimâlet

Gelürdi hâzret-i paşaya şehden
Cemâli âfitâb u alnı mehden

Görüp server dağı bu luţf u cûdı
Kılurdu Hâk‘a hâmd idüp sücûdı

İdüp cân u gönülden ‘ ışk-ıla cüş
Yazardı bu cevâb-ı nâmeğe hoş

28a

ĠAZEL-İ MÜNÂSİP

690 İy hudâvend-i mükerrerem şehriyâr-ı pāk-ı dîn

⁵⁰ Bu kelime metinde نجى şeklinde yazılmıştır. Sözlüklerde böyle bir kelimeye rastlayamadık. Bu nedenle de kalimeyi “ *nebi*” şeklinde yamayı uygun bulduk.

Sedd-i şer' i fahr-ı âlem server-i rûy-ı zemîn

Mihr ü meh ruhsâr efendüm âfitâb-ı devletüm
Bir günün biñ eylesün ol Hâlik-i cân âferin

Hâk Te'âlâ çok tapuñ bigi sened virdi baña
Hamdülillâh 'arşa irmişdür bugün başum hemin

İnşâallah iy Ali himmet hümâyün Hamza-vâr
Feth-i bâb idem yoluñda Rüstemi dâstânlayın

Küfr âsâsın hazretün bigi bugün kim yıkdı kim
Kâfir ü mü'min didi Roşos'da taşsîn âferin

695

Hem kıraluñ bilini bükdün Beligradın alup
Milkiñi tutduñ serâser dağı deprenmez la' in

Hiç ola mı pâyidâr iy Erbilinden gelmiş er
Muştafa bigi hümâ seyfin şalana kâfirin

Cân u dilden turmuşuz yoluñda iy şeh şâhı-vâr
Himmetünle Petreveddin n'olur iy hâkân-ı Çîn

Şad hezârân kal' alar feth idüp olam der-küşâ
Mişl-i hayber kim şadâsından tola rûy-ı zemîn

MESNEVÎ

700

Mücâhid merd-i meydân gâzi paşa
Şenâlarla kırup bu medhi inşâ

Şalar sâlâr-ı serheng-ile şâha
Gelür hoş ol güneş tal' atlı mâha

28b

Nazar idüp hudâvend-i hümâyün
Tesellâlar bulurdı baht-ı meymün

Kılurdı hoş namaz idüp niyâzı
Tilâvet eyleyüp sultân-ı gâzi

- El açup dirdi yârab kıl muzaffer
 Hâbîbüñ haqqı kim zât-ı muṭahhar
- 705 Bu resme eyleyüp dâim münâcât
 Kılurdı ḥazrete hoş arz-ı ḥacât
- Ḳabul olup du‘âsı ol şehensâh
 Gör imdi nice manşûr itdi Allah
- Müyesser eyler-ise Ḥaḳ Te‘âlâ
 Serâser derc idem iy ḳadr-i a‘lâ
- Ne kıldı gör mücâhid paşa ğâzi
 Hudâvendüñ muḳarreb ser-firâzi
- Hisâr-ı Petrevedin üzre iy yâr
 Düşüp bir niçe gün cenk itdi sâlâr
- 710 Top urup aḥşama dek tâ şeherden
 Çıkar çoḳlar şavaşup cân u serden
- Velî çün varup eyler gün ğurûbı
 Şalâvet vir gider göñlüñ ḳurûbı
- Ġurâb-ı şeb yeyüp perr-i siyâhı
 Hâbeş şâhı çeküp zengi sipâhı
- Alur sultân-ı hâverden bu milki
 Yataḳdan seyre ḳalḳar ḳurd u dilki
- Çü toĝrı sakın olur yürür uğrı
 Naşâra ḳavmi kim pür baş baĝrı
- 715 Gedikler kim top urup yıḳdı ğuzzât
 Meteris baĝlar añâ yine ḳat ḳat
- Ḳucaĝ irmez ağaclar muḥkem özden
 Hemîşe çıḳsun a‘dâ iki gözden
- Daḫı ba‘zı anuñ bigi dıraḫta
 Ḳaḳup sivri demürler taḫta taḫta

ılup gir-ābı mişāl āşar gedikde
Şalar ġāziler ūzre yūrūdūkde

Çū yine ūbhı-dem dem ura bařlar
Hudā dūn řāhıma hoř gūndūz ařlar

720 Ufudan *fālikū'l-iřbah*⁵¹ remzi
Belūrdi gitdi dūn ġammazı ġamzı

Kevākib nūrun aldı gūn hevādan
Beratı *fālikū'l-ħabb-i nevā*⁵²dan

Diker bir sancaġ altun başlı ber-kāf
Habeş sultānı sındı qaçdı min ħāf

Yūce taġlar bařı urundı zer tāc
Çū toġdı āfitāb ol bedr-i vehhāc

Edā idūp řabāhı ehl-i islām
Hūmāyūn ġāzi pařa merd-i hoř nām

725 Mūcāhid ġāzilerle ol mu' āhid
amer řālī' i gūn bigi mūřāhid

uřanup şal' anuñ fethine ez-dil
İdipdi meřveret beglerle ūg bil

Seherden kūs-ı řāhı itdi āġāz
ılup hoş cenk-i ħarb-ıla ser-āġāz

29b

Yūrūdi depredūp sanca hūmāyun
Gelūp cūř-ı ħurūřa ġāyet ol gūn

Nařārā iy gele inřāfa diyū
Tutardı ya' ni mihr-ile o meh-rū

730 Çū gūrdi tūnd ū tosun tek degūl rām
Meger seyf-ile ola kām u nā-kām

⁵¹ “ *Karanlıġı yarıp sabahı ıkaran (Allah)* ”, Enam Sūresi, 96. āyet .

⁵² “ *řūpbesiz Allah taneyi ikiye ayırandır.* ”, Enam Sūresi, 95. āyet .

Çeküp gülbānge hatm-i mürselîni
Urup şimşîre ' ışk-ıla elini

Hücüm idüp hişâr üzre ser-efrâz
Önünce gâziler serbâz u şehbâz

Bir uğraş itdi ol gün kim alî-şân
Felekde kıldı taḥsîn şems-i raḥşân

Melekler zümresi Mevlâ cünûdı
İrişdi ğayb erenler yok ḥudûdı

735 Nebîler şâhı Aḥmed Zü'l-fiḳârı
Şalındı ez-yed-i Ḥaydar şî'ârı

Getürüp gâziler hoş Allah Allah
Dikildi burca sancağ-ı şehenşâh

Ezân okutdı girdi paşa sulṭân
Şenâ vü ḥamd-ıla mîrân u abdân

Bilesince mehâbetlü erenler
Muḥammed dîni üzre ser virenler

Kişinüñ i' tiḳâdı pāk olsa
Ne ḳalur anda ol çün ḥāk olsa

740 Ḥudâvend anı tayyîb ṭâhir eyler
Muşavver can gözine zâhir eyler

30a

Elinde âli tuğra özge ünvan
Ebed milkinde mihmândur müsülmân

Çü Tâceddin gâzi paşa server
Hişârı aldı ḥānuñ oldı kişver

Beşîr irsâl idüp hoş eyler i' lām
Ḳılur ḥamd işidüp ol sedd-i islâm

Buyurdı çaldılar ṭabl-ı beşâret

Biribirne iderlerdi işaret

745 Şeh-i ferrūh-liķā merdüm nijādı
Süleymān bin Selīm devletli adı

Sürür-ile seririnde ferahnāk
Karar eylemiş-iken hoş tarabnāk

Emir-i hācībān āğa-yı derbān
Girüp baş urdular der-pīş-i sulţān
Eyitdiler ki iy sālār-ı a' zam
Şeh-i kişver-küşā mīr-i muazzam

Hemīşe yarıcuñ ol hayy u bāķi
Şeffi' ün Muştafa damadı sākı

750 Ne hūn-ı ni' mete şunsañ yed-i rāst
Ola pür fāide māide dil-h'āst

Ne ābı nūş idersen kevşer olsun
Neye kim el urasın cevher olsun

Velī ma' lūmuñ olsun iy hudāvend
Emir-i Mışr u Şam u sözleri қand

Beşir irsāl idüp Bāli Bin Yaḥyā
Kılan ol hayy-içün gönüller iḥyā

30b

Şaḥiyye'l-keff ü hayr-endeş kuluñ şāh
Eyitmiş müjde olsun iy şehensāh

755 Çü paşa Petreveddin fetḥin itdi
Haber biz bende göze geldi yitdi

O şāhuñ Rüstem-āyin nāmudarı
Kaçan kim fetḥ kılmışlar ḥişāri

Şehe arz eyleyüp şaldıķda peyğam
Ḥişāri nice teslīm itdi Ervām

Kerem luḥf idüp ol ḥin iy hümāyūn

Virüp mektup eyitmiş baht-ı meymûn

Demidür Ʒal' anuñ fethin Ʒıla gör
Ʒoma serkeşleri kadhin Ʒıla gör

760 Bu pend-ile ulaşdıƷda peyâmı
Ʒılup ğayret gözedüp neng ü nâmı

Hoş idüp himmetünlen biz dağı cüş
Hemân dem iy hudâvend-i atâ püş
Ĝuluv idüp didün virün hişârı
Çü buldı Petreveddin inkisârı

Ʒutup ahd itmeñüz peymân-şikenlik
Yamandur gey bilün ef'âl-i benlik

Çü ƷılduƷ yürüyüp bu resme iƷdâm
HaƷuñ fazl-ıla kâfir kâm u nâ-kâm

765 Virüp hoş Ʒal' a'(y)ı gönderdi miftâh
Şehe dâim fetihler vire fettâh

ĜAZEL-İ MÜNÂSİB

Uğur olsun muzaffer ol hemişe nâşır ol hādī
Beyân-ı *leyse ke-mişlihi*⁵³ ne zıddı var ne endādı

31a

Selâtin-i cihân iy şeh zemîn-būs olup önünde
Hezârân kisrî mânendi efendüm ola evrādı

Yidi iƷlîm ü dört ğüşe virilsün HaƷ Te'âlâdan
Ʒılup şer' i Muħammedi hoş icrâ eyle irşādı

770 Zirihler Ʒat Ʒat egniñde erenler himmeti ħānum
HaƷuñ avn-ıla sulţānum adâletle Ʒağırt adı

Heme Ʒuluñ çü muħkemdür Ʒıral-ı Üngürüs kimdür
Şalalum tiğı küffāra bulunca şāhum işhādı

⁵³ “ Onun benzeri hiçbir şey yoktur. ”, Şûra Sûresi, 11. âyet .

MEŞNEVÎ

Çü geldi Bâli Beg'den işbu nâme
Görüp bildürdi sulţân hâş u âme

Beşâretlerle andan rıhlet itdi
Hişâr-ı Petreveddin üzre gitdi

775 Yağın irdi çü sâlâr-ı ser-efrâz
Haberdâr olıcağ paşa-yı hemrâz
Kamu beglerle istiğbâle çıkdı
Beşâret tablımı hoş çala çıkdı

Şehüñ mihterlerinüñ hod şadâsı
Ferah virüp kıomaz dillerde pası

Buluşup oldı çok ta' zîm ü ikrâm
Hezâr i' zâz-ıla paşa-yı hoş nâm

Şehensâhı alup iltür otağâ
Bilesince öküş mîrân ü ağâ

31b

780 Çü sulţân indi rahşından beg ü kıul
Tapulayup serâser döndi kıol kıol

Olup yarındası dîvân-ı âli
Ol iki kıal' anuñ kıayd oldı hâli

Şeh-i merdüm nijâd u pûr-ı Oşmân
Selâtin serveri sulţân Süleymân

Hişâruñ dikdi mîr ü ketğüzâsîñ
Hemîşe zıkr iden ol bir huzâsîñ

Dağı dizdâr u kıadı niçe evbaş
Her evbaşâ toğuz yoldaş kıuldaş

785 Mühimmâtın görün diyüp şımarlar
Uruldı nevbeti yazıldı mihter

N'ider gör yine ol bihter bahadur

Kelâmı dürr-i meknûn gey bahadur

Ġazanfer kırd uğurlı er-uruġı
Bu sözün Ġaķ bilür yoķdur duruġı

Ķılâ^ç üzre alacaqlar çü aldı
Buyurđı mihterân göç ablı aldı

790 Yine ummānı-vār er geldi mevce
Aded yoķdı nücūm emsāli fevce
Yirün bir atın ayak göge Şaldı
Sekiz at oldu gök yir altı aldı

Őadā-(y)ı Allah Allah Őalevāt
Çıķıpdı ^çarŐa dek iy merd-i āhāt

ĠAZEL-İ RĀST

Ĥudāvendūn hoŐ öñünce Muĥammed tūġ u sancaġı
Yürürdi münteha ^çarŐdan egerçi yirde ayaġı

32a

Őenāĥ^{on} ulu bān ġuzzāt oķur en^çām-ı bā-iĥlāŐ
Sürüş-ı āsumān u arz bile hic ura mı bāġı

795 Anuñ bigi mehābetle yürürdi ehl-i islām ki
Şan İsrāfil Őur urdı yürütđi aŐla aġı

Őeh-i Őıdķı bütün ġāzi ulı mūbed⁵⁴ ki hemrāzı
N'ola azm-i ıral itse geçüp Boġdan u Eflaġ'ı

Ĥudā çün *yaġlıbun*⁵⁵ emrin buyurđı *Őābirūn*⁵⁶ üzre
Ĥaķuñ fazl-ıla Şehenşeh yürürse n'ola çak çaġı

Ĥilāfet taĥtını Yezdān bihamdillāh cüvanlıķda
Őunup yaķdı çıraġın hoŐ adūnuñ ez-içi yaġı⁵⁷

⁵⁴ Bu kelimenin “vezir” anlamına gelen “mūbid” kelimesinin genişletilmiş Őekli olması muhtemeldir. Çünkü “mūbed”, “ateŐe tapanların reisi” demektir ki buraya uymamaktadır.

⁵⁵ “Ġālíp geleceksiniz.”

⁵⁶ “Sabredin.”

⁵⁷ İçinin yaġları eridi.

Du‘acılar arasında bugün Levhî gey ednâsı
İlâhî ‘ömri çoğ olsun hemîşe yansun ocağı

800

MEŞNEVÎ

‘Alem depretdi girdi yola çün hân
Çeküp dîn erlerin sâlâr-ı devrân

Qıral-ı bed-likâyı gördi gelmez
Serîrin gözledi ol cana qalmaz
Velî birkaç qonak kim qondı göçdi
Aşup niçe belek çok yazı geçdi

Tırava nâm irer bir nehre râhı
Şalâvet vir geçid vire ilâhî

805

Velî şol resme ırmağdur ki cârî
Göz alur aqışı baqdıqda bârî

32b

Deriñ deryâ şıfat qa‘ rı belürmez
Ne deñlü taşsa Nil onca delürmez

Bilinmez tûlı ‘umqı hayl-i ‘ arzı
N‘ider gör ol tıtan sünnetle farzı

Gemiler üzre köpri kıldı bünyâd
Sikender seddi bigi zihi üstâd

Qaçan kim kıldı ol püldeñ ubûrî
O tır-endâz pür kesme qubûrî

810

Güzer kıldıqda asker hemçünân
Buyurdı kesdiler ol cisriânı

Görenler qaldılar dembeste hayrân
Quşatdı güyiyâ deryâ-yı ummân

Cezâir içre qalduq n‘ola aqvâl
Diyip her biri bir yüzden açar fal

Şular deryâ mişâl iki tarafda

Ṭırava ile Tuna gey şerefde

İleyümüz serāser kāfir ili
Ṭaşarsa bu şular ğarkı ide sili

815 Çıķaldan ĥod ğazā ķaşdına evden
Cefā çekdük öķüş yağmurla cevden

Çamırlar siller oldu yim bahalu
Bizi yārab adūdan ķılma ālū
Ulular ĥürmetine eyler yārı
Bize iy cūmlenūñ perverdigārı

Ķılıcım üstün eyle pādişāhuñ
Yüzi şems alnı kāmil bedr māhuñ

33a

Mübārek başı üzre tāc-ı devlet
Ķarar itsün ĥoş artup izz ü şavlet

820 Nitekim ol ziyā-ruĥ āfītābı
Münevver eyleyesin kāmiyābı

Şeref burcunda yüz dāim çü bedr ay
Ne ğam gebr-i melā'ından çı pervāy

Du'ā-(y)ı iltimāsumuz şeb ü rüz
Budur iy ĥoca kim ol baĥt-ı pīrüz

Hemīşe ber adūvü'd-dīn ğalip
Gele güyā esedullāh-ı ğalip

Ki ya'ni Ħamza vü Ħaydar mişāli
Ħaķuñ arslanlarıdur ķadr-i āli

825 Güzend⁵⁸ irgirme yārab bir ķılına
Cemāli cennetūñ ĥandān güline

Ṭapuña ĥod degüldür ĥacet i' lām
Ki *inneddīne indallāhi'l-islām*⁵⁹

⁵⁸ Bu kelime Kāmus-ı Türkî'de “ *gezend* ” şeklinde geçmektedir.

⁵⁹ “ *Şüphesiz Allah katında din islamdır.*”, Âli İmran Sûresi , 19. âyet .

Çü şāhuñ sa‘ yi ol dīn ğayretidür
Bile bil bağlamayan gey kötödür

Bu efkār üzre asker der-münācāt
Kılurlar ğazrete hoş ‘ arz-ı ğacāt

Gelelüm imdi biz devletli ğāna
Ol Allahdan nazarlı kāmūrāna

830 Çü kesdi köprüyi merd-i cigerdār
Yine gör n‘itdi dānāyı ğaberdār

Eli altında olan ilce aklı
Budur efvāh içinde ğavl-ı nağli

33b

Kılur bir istimālet nāma inşā
Ki görüp kıldı vālih mîr ü paşā

İdüp nādilere hoş ān-ı ta‘ līm
Bilürler Ğağ’a server nice teslīm

Olup can u ser oynar din yolunda
Ol Allah’uñ güzel adı dilinde

835 Kılunda biñ bir ismi baz u bendi
Ne dimiş diñle nādiden efendi

Bu resme kıldılar yir yir münādi
Didiler gey bilüñ iy merd-i hādi

Şeh-i kişver-küşā devletli ğundkār
Eyitdi olmasunlar hiç dil-efkār

Ṭalup endişeye ğam yimesünler
‘ Aceb n‘ola serencām dimesünler

Hemîşe Ğağ mu‘ in islām dīnine
Kösülsün hoş uzunına inine

840 Yolunda can virenler gördi dīdār

Giri aytan henüz gâfil ne bîdâr

Şehâdetle ğazâ hengâmıdır bu
Sa' âdet ehlinüñ bayramıdır bu

Meħakk-i merd-i meydan oldu peydâ
Er olan erligin eyler hüveydâ

aviyyü'l-alb olur erlikli merdân
Hünersüz kişiden zen yigdür el-ân
Biamdillah bugün ol ferd-i vâhid
Mu' in ü müste' ân ü ayy ü mâcid

34a

845 ılur islâm dînin her dem ziyâde
Resûl üç yüz on üç atlu piyâde

Şahâbeyle ğazâ-yı Bedr'e bindi
Ebû Cehl'ün kesildi başı şındı

Melâik askerin gönderdi Yezdân
Biñi inüp ılıc urdı firāvân

alanı el açup eyler du' âyı
ıl üstün dir Muħammed Muştafâ'yı

Bedir'den soñra kim itdi ğazâlar
Şalıp ehlin şıyıb virdi cezâlar

850 Melâik her birinde yine âzır
Turup oş şaf şaf olurdı nâzır

Rivâyet bu velî ceng itmediler
El urup seyfe âheng itmediler

Nedür ikmet diyü ılsañ suâli
İki vech üzre şer eyler mevâli

Biri bu kim ziyâde oldu aşâb
Şeri' at şems-i rahşân oldu pür-tâb

Bahadur kişiler islâma geldi

- Kılıcı Haqq-ıçün ' ışk-ıla şaldı
 855 Melekler seyr idüp tırdı du' āda
 İcāzet olmadı ceng ü cihāda
 Anuñçün kim ğazā idüp şahābe
 Gire her birisi bī-ħad şevāba
 Bula ħurb-ı vişāl ü ħadr-i āli **34b**
 Ķıla şefkat degen ' arşa ni' āli
 Bugün biz dāhi ol ğayret ħuşağın
 Ķuşanup gebrün irisin uşağın
 Ķırup hoş dīn-i Haqqı āşikāre
 İdelüm tā irevüz ol şikāre
 860 Bu ğayret üzre biz çünkim tıravuz
 Ĥudāvende şıgınup tiğ uravuz
 Mu' in olup ħılur bī-şübhe yarı
 Resūlullah u āl ü çarı-yarı
 İderler himmet olmañ bed-gümānı
 Nüzül eyler mülük-ı āsumānı
 Ricāl-i ğaybı şanmañ bizden ayru
 Bilen ayru sağ olmaz ħaldı şayru
 Yıķıldı pül diyü hem çekmek endūh
 Yaħūd ħaldı a' dā içinde enbūh
 865 Bize ecdādumuzdandır bu mīrāş
 Ġazā-yı Rumili olduħda ihdās
 Gemilerle Gelibolı'ya çün er
 Dökerler iy ħired-mend ü seħun-vār
 Bula yirde yatan ğāzi Süleymān
 Yaķup mecmū' ı fülki eyledi fān
 Henüz Rumili kāfirdi serāser

Yoğudı bir müsülmân iy bürâder

Bihamdillah ki şimdi bî-nihâye
Yürür dîn ehli beñzer bedr aya

870

Du‘âlardır şenâldur sizüñ çün
Oğunur der-mesâcid her dün ü gün

35a

Eimme cem‘ olup ihlâş u en‘âm
Dilerler fetḥ-i bâb ol Ḥağdan in‘âm
Dağı Anatolı Şâm u Ḥaleb’de
Ḥicâz u ehl-i Yeşrib bu talebde

Bilâd-ı Mısr u sa‘d u Kud̄s-vâri
Diyarбекr’üñ serâser cümle bârı

Du‘â-(y)ı ḥayr idüp evrâda meşğül
Olupdur ger ri‘âyâ⁶⁰ ger beg ü kul

875

Ḳavî himmetli oluñ imdi siz de
Bugün sedd-i Sikender-vârı bizde

Ṭurup meydân-ı islâm içre bî-bâk
Ḥabîbullah-içün ḥoş cüst ü çâlâk

Dil ü cân-ıla serbâzem bilüñ gey
Biḥağğı ol ḳadîm ü lem-yezel ḥay

Mücâhidler ḳaçan kim bu nidâyı
İşitdi ‘ışğ-ıla olup fidâyı

Yağındılar şehâdet ḥinnâsın ḥoş
Ḥurûş-ıla cigerden eyleyüp cüş

880

Ḳamu vaktine ḥâzır nâzır Allah
Ne ḳıldı gör yine ğâzi şehenşâh

Cihângir Rüstem-âyin merd-i meydân
Mu‘âhid dîn eri şâdıḳ müsülmân

⁶⁰ Kelimenin aslı “reâya” şeklindedir.

Çü islām ehline ol naşh u pendî
Virüp kıldı ğazāya kıft efendi

Şeb-i hengām irişdi vaqt-i ci'e
Güneş kavuşdı fi' ayn-ı ħami'e ⁶¹

35b

Çü gitdi ğayb olup kandil-i enhār
Uyardı şem' asın şemmā'-ı şeb-kār

885 Terāzü-vār-ı' adl üzre nücūmı
Şüreyyā birle seyr itmek hücūmı

Kurup şāhāne bir hoş āli tertīb
Tuma[n] ⁶² gönlek geyindi kıldı tezhīb

Ĥabeş şehzādesi güyā benekli
Sipāhı dün ħavālisinde begli

Çü ālem oldı ez aġyār ħālî
Ne kıldı gör şeh-i ferħunde fālî

Süleymān bin Selīm bin Bāyezid Ĥān
Muħammed bin Murād Orħan u Oşman

890 Selātîn-i ümem ser-defter-i şāh
Yetüp ħalk oldu ħālî çünki dergāh

N'ider gör ol geçirmez ömri zāyi'
Ĥaķuñ fermānına münķād u t'āyi'

Evāmirden nevāhīden ħaberdār
Şeh-i Bu Müslüm-i şāni teberdār

Bahadur alperenler ser-firāzı
Vuzū tecdīd idüp eyler namazı

Du'ā idüp tazarru' la niyāza
Turur hoş yüz urup ol bī-niyāza

⁶¹ “ Kara balçıklı göz”, Kehf Sûresi , 86. âyet.

⁶² Vezin gereği n harfi gösterilmemiştir.

895

MÜNACÂT-I HUDÂVENDİGÂR

36a

Münacât eyleyüp dirdi ki sensin kıziyye'l-hacât
Hudâvend-i azîmü's-şân şeh-i bî-miśl ü hemtâ zât

Ġanîsin ihtiyâcuñ yoğ saġhâ vü luřf u cüduñ çoğ
Kimi pâmâl idüp gey ġor kılursın kime ta' zimât

Vezîri yoğ şehenşâhum nazîri yoğ bir Allahum
Saña toğrı kıilup râhum biġađđ-ı seyyîd-i sâdât

Muzaffer eyle kıl yâri helâk-i kıavm-i küffârı
Serâser ser-nügün olup kıala kışrûġ yüzünden mât

900

Tapuñdan ġayrı kimüm var tevekkülüm saña her bâr
Zafer vir askerüm yârab olalar nâşıb-ı râyât

Biġađđ-ı tevbe-yi âdem kıabul idüp ki virdüñ dem
Sikender seddi mânendi şübütü bulmasun âfât

ġalîle nâr-ı Nemrüd'ı ġülistân eyleyen hâdi
Yoğ iden Âd u Şeddâdî elinde cümle maşnu'ât

36b

Kelîmüñ Mûsi bin Mişâ sığındı çün saña iy şâ⁶³
Aşâsın ejdehâ kılduñ bozuldı cümle siġriyyât

ġabîbüñ Muştafâ ġađđı ki şânında didüñ levlâk
Zafer vir tâk-ı müşrükler helâk olup ire âfât

905

MEŞNEVÎ

Bu resme ol ġice tâ şubġa dek şâġ
Münacât itdi Mevlâsıyla dilġâġ

Temennâ kıldı nuşret askerine
Mücâhid dîn eri serverlerine

⁶³ Kelimenin sonundaki "h" harfi düşmüştür.

- Gör imdi nice mansûr itdi Yezdân
 abul idüp du‘ âsın rabb-i mihsân
- Naşârâ avmi üzre ser-firâzı
 Nice alip ılup gösterdi bâzı
- 910 ü vaqt-i şubh irüp sultân-ı hâver
 ulû‘ itdi ufukdan gösterüp ser
- Şüreyyâ cem‘ini ıldı perîşân
 Ferahşâd irdi hurşîd-i zer-efşân
- Şeh emr itdi şeherden kûs-ı rıhlet
 alındı duydı asker cümle millet
- Dirildi haymeler bağlandı maħmil
 Sebûkbâr olmuş-ıdı herkesi bil 37a
- Beligrad üzre onduda şehensâh
 alupdı ekşer anda hayl ü hargâh
- 915 atar olup deve vü at u ester
 ekildi abl u surna ala mihter
- Süvâr olup şehensh devlet-ile
 Yürüdi heybet ü gey şavlet-ile
- İleyince ‘alemler gögde başı
 Görür her kim degül a‘ mâ vü nâşı
- udâvend işbu a‘ zîmât-ıla hoş
 Yürüdi zen hişârından ılup cûş
- Egerçi askerüñ ardı kesildi
 urûş idüp ögi ammâ kôsüldi
- 920 İleyince şehüñ şâhâne paşa
 Yürür deryâ bigi mevc ura aşa
- aravul Bâli Bin Yahyâ-yı Ğâzi

Ꞑamu Rumili'nũn var ser-firāzı

Ꞑavālisinde pařanuñ serāser
Ꞑuřadup dāyire-vār iy bürāder

Ꞑonup şam u seşerden göç iderler
Bu tertib ūzre řamd idüp giderler

925 Gelelüm imdi biz küffār işine
Ꞑılalum şerş işit bir cünbişine
Ne şıldı gör kıral-ıla İredic
Daşı hem ibn-i papas işleri hiç

Çeriler ' arz idüben niçe biñ biñ
Demür şonlı öter her biri çıñ çıñ

37b

Çü bildi şeh Süleymān bin Selim Ğān
Tırava Nehri'ni geçdi firāvān

Yürüdi üstüne idüp hücümü
Çerisi āsumānuñ çün nücümü

O köpri kim yapup geçmişdi nehri
Ziyāde olmağın bil saña şahrı

930 Yıķup kesdürdi dirler anı derřāl
Yürüdi ğāfil olma kılama ihmāl

Döner şanma fidāi ser kılupdur
Ğaber alup çamu řālũn bilüpdür

Egerçi aşlı hep erlikle geldi
Çeküp asker öküş iķlimler aldı

Velikin anlar işbu resme iy bān
Hücüm itmedi bükřā dide uyan

Çerisi gey yaraķlı merd-i cengi
Ur eri şöyle ki yok tāy u dengi

935 Ꞑanıķmıř şurda beñzer şir-i nerler

Kağan arslan bigi eyler hüneler

Demür tonlı zirih-püş ekşeri bil
Yağın irdi gözgüden perde-i sil

Eli gönderliler mecmū'ı vārı
Ucı gözler gözüñ yok ğayrı kārı

Ƙılıclar baş açuğ boynuñda Ƙaşdı
Bilürsek bād-ı merk üstüne esdi
Ƙıral-ı bed-liğā ol dün ü tağı
Bu sözler çün gözünden aldı bağı

38a

940 Birez dört yanına vağşī çağır-vār
Çekindi ol çuğur gözli çağırdār

Çü içdüğü çağır uçdı başından
Ƙızardı gözleri pes Ƙan yaşından

Ƙavālisindeki mel' unlar anı
Görürler kim la' inüñ gitdi canı

Papas oğlı İredic cümle-i bān
Ne Ƙıldılar işit iy merd-i meydan

Naşīhat ğüne birğaç söz didiler
Ƙamır keyfiyyet-ile poğ yidiler

945 Ne ğam yirsin biz iki onca varuz
Mesīh ü Meryem'üñ yolunda yāruz

Neçün pes olavüz anlardan ālū
Çerimüz pür yarağ gey yağşī tālū

Eyü geldi țuruñ Ƙarşu varalum
Ƙılup dīn ğayretin muğkem țuralum

Ƙanı ğayret Ƙuşağı bizde yok mı
Ve yoğsa ulı Tūrķüñ eri çok mı

Bu sözlerden Ƙıraluñ ağı geldi

Ġurūr-ıla azāzil mekreh şaldı

950 Ne kıldı imdi gör ol gebr-i ħāmı
İçüp birkaç kadeĥ cām-ı müdāmı

Şarabuñ şerr-ile şād itdi şeytan
Perişanlık taġıldı oldu ħandān

Ķılup rıĥlet yürür sultāna karşı
Süleymān bin Selīm şeh ħāna karşı
Gelüp bir püštenüñ ardında ħondı
Yirüñ tozu tuman vü ebre döndi

38b

Ĥalāş oldum şanup beytü'l-ħazenden
Ĥiřār idindi top u ħarbu-zenden

955 Yigirmi biñ tüfenk atar eri var
Demür tonlı daĥı toĥsan biñ iy yār

Serāser nizedār u rāst endāz
Küfür güy ehremen ĥoryad u hemmāz

Ne kıldı gör kıral-ı bed fi' āli
O seg Biç'e la' in ehl-i řimāli

Eyitdi kerem olup imdi tūruñ tiz
Çıĥup bir yüce püšte üzre ĥoş-biz

Ulı Türk'üñ erin seyrān idelüm
Sezāsı neyse pes andan idelüm

960 Çekildi bir semend ol Kāve ĥar-vār
Süvār oldu siyeh rü-ziş ü murdār

Yanınca ol segān-ı nām-ı mezkūr
Çıĥup bir püšte üzre bār-ı ez-dür

Ķurup meclis bular kıldı ĥararı
Gözedüp şehriyāri kāmı-kārı

Müheyyā eyleyüp askerlerin ĥoş

Velî mâ'ul inebden cümle serhoş

Görürler nāgehān ez cānib-i şark
Belürdi āfitāb emşāli bir berķ

965

Atup yirden semā evcine pertev
Şu' āndan kıllur etrafı pür zav

39a

Ṭaña alup bular gözlerken anı
Nedür bu şa' şa dirken hem anı
Görürler asker-i islām-imiş bu
Sa' ādet āfitābı nām-ımiş bu

Anuñçün böyle tábān bedre dönmiş
Güni hoş ıyd u düni adre dönmiş

İnāyetle nazār ılmış hudāsı
O şeh kim yok vezir ü kethüzāsı

970

Gelürmiş bu ziyā sāz u selebden
Dağı uşşāķ-ı dizār-ı alabdan

ıral oldu görüp dembeste hayrān
Elif addin kıllur dāl işbu seyrān

Rivāyet eyledi guzzāt-ı dindār
Meger bir mülhidi mürtedd-i kindar

Düşüp begler apusından birine
Getürmiş çok zaman hızzmet yirine

Heme erkān-ı devletden haberdār
Olup bilmiş ulu giçi ne kim vār

975

açan kim şehriyār-ı şāh-ı gāzi
Yürüdi Üngürüs'e depdi tazi

açup ol bed-liķā vardı kırala
Olup hāşı el urdı mekr ü āle

Hudāvendüñdür iş anuñ bu kārı

Virür mü'minlere bî-ḥad şikârı

Sebep kıldı anı ol bî-bedel şâh
Hezîmet buldı tizçek ḳavm-i gümrâh

39b

Ḳatındaydı ḳıraluñ ol gün ol dün
Bile mey nüş idüp ṫurmuşdı mel'ün

980

Çü islâm askeriniñ öñi irdi
Ayaḳlardan tozan tozı yıl irdi
Şaçıldı at u âdem tuḡ u sancak
Şaçıldı ol diyâra nür u eşvâḳ

Şadâ-(y)ı ceng-i ḥarbi Allah Allah
Diyâr-ı Üngürüs'i ḳapladı şâh

Yürürdi mişeli taḡlar mişâl er
Eli gönderli askerdür serâser

Ḳıral ol ḥardan istifsâr kıldı
Şalâvet vir diyelüm nite bildi

985

Eyitdi bu mı Türk'üñ var sipâhı
Beyân it ḳanḳısıdur padişâhı

Baña göster Süleymân bin Selîmi
Alup elden ilüm şıyan bilümi

Ki bu resme fidâyılıḳlar işler
Yıḳup yaḳup ilüm baḡrumı şışler

Ḳıral eylemeyincek ol siyekâr
Eyitdi bu degüldür gey ḳıl efkâr

Velî ol nerre-şirüñ bu ser-efrâz
Güzide ḥâşıdur şebbâz u serbâz

990

Yürekli ḳurd uğurlı kârı-dânı
Bahadur Rüstem-âyin pehlevânı

Vezîr-i a' zâm u beglerbegisi

40a

Heme mîr ü ağa hâşân re'îsi

Halîli hânuñ İbrâhim Paşa
Nazîri yokdur erlikde şavaşa

Ulı seddi zaman İskenderinüñ
Yüzi şuyı serâser askerinüñ

995

Çatında ser-be-ser Rumili kim vār
Anuñdur işbu aḫzâb ol ḫaberdâr
Miḫaloğulları Bâli Bin Yaḫyâ
Mücâhidler kılan Ḥaḫ dîni iḫyâ

Niçe biñ ceng eri ğuzzât-ıla ḫoş
Yürürler cânib-i şağında pür ḫoş

Bulardur şa' b ḫaşmuñ şanma âsân
Çü geçdi ğâzi paşa bâ-hirâsân

Varasınca hemân devletli ḫundkâr
İrişdi şehriyârı nîk efkâr

Öñünce on biñ artuḫ ḫol piyâde
Şeh-i ferruḫ-liḫâ at üzre sâde

1000

MEDḤ-İ NİYÂZ-I ĞÂZİ ŞEHENŞÂH

Tevekkül zü'l-celâl Allah idüp meşğul Ḳur'âna
Göñül gözün tutup Ḥaḫḫ'a münâcât eyler ol ḫâna

Ḳuluñvan yâ ilâhidir ḫabîbüñ Muştafâ ḫaḫḫı
Müyesser eyle feth-i bâb bugün biz ehl-i îmâna

Saña ümmizi-vâr olup bu deñli ehl-i islâmı
Çeküp geldüm bu yâd ile elim tut şalma yabana

İnâyet mihr-i tâbından n'ola bir zerre luḫf itseñ
Hemîşe feyzüñ iy feyyâz irişür cümle-i câna

40b

1005

Egerçi yidi ceddümden kıral üstine varmış az
Şığındum saña varurvan nitâkim şem' a pervâne

MEŞNEVİ

Yürür bu resme hoş ide münacât
Tazarru' la arz eyleyü hacât

İki kıoldan silihdâr u sipâhı
Kuşadup çün nücüm ol bedr-i mâhı

Yanınca Muştafâ Paşa vü Ayas
Bile gayb-ı ricâl ü Hızır u İlyâs

1010 Niçe biñ ceng-i merdân erleri vâr
Fevâris seyredüp görmiş çoğ esfâr

Kol önünce bular yanınca hânunñ
Şeh-i şâhib-kırân ol kâmurânunñ

Serâser cevşen-i pulâd-ı çinî
Başında miğferi hemçün geyimni

Güzer kıldı bu dârât-ıla çün şâh
Kıral anı görüp dir derd-ile âh

Eyitdi bu mıdur Türk'ünñ ulusı
Didiler gey bil ol gözler ulusı

1015 Ser-efrâz-ı cihângir tiğ-i bürrân
Kağan arslan erenler şîr-i gurrân

Yidi ceddinde mişli gelmemişdür
Birisi işbu kârı kılmamışdur

İşitdünñ hod ne kıldı Roṯos'a bu
Beligradiñda cedit çekdi kayğı

41a

Bir içim su bigi nüş itdi derhâl
Gelüp bu şehriyârı sa' d enfâl

Elinde Mısr u Şam u ger sevâkin

Degüldür bir yıl ol tahtında sâkin

1020

Bu kez şimdi saña dikdi aşâyı
 omaz ger İsevî ol ger Mûsâyı

Meger teslim olup pâ-bûs idesin
 Yaħûd terk-i diyâr idüp gidesin

ıral eydür muħanneş bu ne sözdür
 İki onca çerim her biri yüzdür
 Niçe biñ biñ demür tonlı cilâsın
 Erüm vardur bahadur gey bilesin

Göresin nice uğraş itdügüm uş
 Velî bir söz direm sen eylegil ğüş

1025

Ne hikmetdür ki bu merd-i fidâi
 Dike erlikle bu milke cidâi

Geçüp deryâ bigi bir niçe âbı
 Sür idüp rûz u şeb terk ide ħâbı

Yıķa ħavf itmeyüp ol pül ki yapıdı
 Aķup deryâ şıfat bu milke çapdı

Zihî merd-i cigerdâr âferin bād
 Çağırda yidi ceddinden ziyād ād

Öz özünden mi kıldı işbu kârı
 Yaħûd var mı müşîri kimse bârı

1030

Bilürseñ di baña bu kimden oldı
 Eyitdi eydeyim bir diñle n'oldı

41b

Beliğrad önüne çün geldi ħundkâr
 İdüp dîvân-ı âli kıldı efkâr

Görürler kim senüñ nām u nişānuñ
 Belürmez kimse bilmez n'ite şānuñ

Suāl idüp eyitdi beglerine

Hünerver kārūdānā yiglerine

Ƙanı dūşmen nīçün gelmez nedür hāl
Sebep ney ki bilürmisiz diñ ahvāl

1035 Ƙıral-ı lafzen da‘ vīsi yalan
Belürmezse Ƙılam ilini talan

Ezel hod dir-idi merd-ise gelsün
Ve ger ni ben varurvan şöyle bilsün
Nīçün göstermeye da‘ vīye ma‘ ni
Elümden Ƙurtulam şanur mı ya‘ ni

Ƙomazvan inşāallah HāƘƘ-ı Yezdān
Olursa ger mu‘īn ol Rabb-i Raḥmān

Görür begler çü şāh oldı ğazab-nāk
Diler ki ceyb-i ḥilmī eyleye çāk

1040 Yüz urup her biri bir dürli yoldan
Bulup ruḥşat söze ol luṭfi boldan

Eyitdiler ki iy devlet hümāsı
Ḥalīfe-i resūl HāƘ reh-nümāsı

Şerī‘ at sedd-i islāmuñ ṭayağı
Şeh-i şābit-Ƙadem muḥkem ayağı

Ṭuran şıdk-ıla dīn yolunda gey rāst
Güneş yüzünden alnı māh-ı peydāst

42a

Ƙıral-ı bed-liƘā bedbaḥt u mel‘ ūn
Budur kim gelmedügi iy ḥümāyūn

1045 Evāilde ṭutup bir niçe pençe
Yimişdür ceddūñ elinden ṭabanca

Anuñçün zehresi yoƘdur gele şāh
Tebāh eyler diyü vehhām o gümrāh

AƘar deryā mişāl ırmaƘlarum var

Ki her biri hişārum kūh u kuhsār

Kaçan eyler bu sedlerden güzer ol
Yidi ceddinde biri bulmadı yol

Çü biz varmayavuz gelmez olar da
Dönerler çün geçid yoğdur şularda

1050 Eger iğdām idüp Sultān Süleymān
Güzer idüp gelürse zihī devrān
Bizümdür fırsat ol hīn iş idevüz
Kırup Türki kāmı dil-riş idevüz

Bu tedbiri idüp gelmezler iy şāh
Yavuz tāifedür ol hānum āgāh

Kıraluñ kavmi gāyet fitne-engiz
Dağaldur pür fiten şāh eyle perhiz

Şal aqıncıñ karar it biz varalum
Uralum hoş ilin halkın kıralum

1055 Erin deryā mişāl evşāf iderler
Görenler cengini inşāf iderler

Pes evvel biz kuluñ bir boylayalum
Gerān u umkunu hoş soylayalum

42b

Şeh andan soñra vara inşāallah
Haşarlardan sizi şaklasun Allah

Velikin Paşa Tāceddin ü sırdār
Şehensāhuñ zamirinden haberdār

Bu güftār olmadı şadır ol erden
Bilür çün şeh cihād ister cigerden

1060 Eyitdi şeh bile varmağdur evlā
Bize ansuz ne dirlik Haqq-ı Mevlā

Çü devletli hudāvend-i hümāyūn

Cihāngir Rüstem āyin baht-ı meymūn

Şafāhī qalb-ile hoş bağlayup şāf
Tura Hāq avn-ıla irmez bize hāf⁶⁴

ĠAZEL-İ MÜNĀSİP

Ne gam Ye'cüc-i a' dādan çü islām ehlinüñ seddi
Sikender-vār devletle tuta alay-ı sermeddi

1065 İleyinde biz iy begler zihī ıyd-ı duḥā dem kim
Olup ez-cān u dil qurbān bulavuz qurb-ı ser-ḥaddi

Bizümle şeh bile hempā ola çün iy dilāverler
Ümiz ol inşāallah kim kıraluñ dāl ola qaddi

43a

Sa' ādet āfitābıdur anuñ mihr-ile meh-rūsuz
Sekiz cennetde seyr eyler sürür-ile yidi ceddi

Olaruñ āyinin gözler bilüñ ḥaqqānī bu sözler
Yaraşmaz bülbülünden dūr Erem Bağı güli-ḥaddi

MEŞNEVİ

1070 Çü paşa-yı hümāyūndan bu güftār
İrişdi beglerüñ sem' ine dūr-vār

Der-i ḥākān ileyinde der-ān dem
Yüz urup didiler hoş ḥayra maqdem

Ḥudāvendüñ ḥaqqat muḳtezāsın
Bilürler muḳlaqa oldur rızāsın

Eyitdi şeh daḥı rāyım bilüñ bu
Ne kimdir tutuñ İbrāhimi hoş ḥu

Bu eşnāda gelüp cāsusı irdi
Ne ḥālüñ varsa bir bir eydivirdi

⁶⁴ Bu kelimenin aslı "havf" dır. Şair, vezne ve bir üst mısraya uydurmak açısından kelimeyi bu şekilde yazmıştır.

- 1075 Senügde tutdular bir niçe cāsus
Bilürler cümle efsāneñ ne efsūs
- Bu sözlerden olup diltenk o fācir
K̄ara bağrı karara yandı ācir
- Çü dārāt-ıla geçdi gāzi ħundkār
Görür anı kıral-ı ħar bed-efkār **43b**
- Tañā k̄alup ışırdı anca barmağ
Güzer kıldı şeh-i devrān çü ırmağ
- K̄ıral ancağ çeri bu şanmış-iken
Ĥased odına cānı yanmış-iken
- 1080 İrişdi yine bir asker ziyā tāb
Yaĥūd cem^ç i süreyyā birle mehtāb
- Beyaz ol resme kim kardan dağı ağ
Ağar deryā bigi bir řāfi ırmağ
- Serāser at-ıla yoğ bir yayası
Aña göre her esbāb it kıyası
- ç Alemler gūne gūne nizedārān
Heme sāz u seleb kāmīl-i firāvān
- Varasınca şeh-i ādil nijāduñ
Meh alınlı ziyā rūĥ ħūb nihāduñ
- 1085 Yürürler her biri çün necm-i tābān
K̄ıral ol řaĥşa eydür iy nighbān
- Nedür ol askeri ağ gül miřāli
Didi Anatolıdur ĥoř ĥiřāli
- Henüz bir řāhıdur ancağ kıl efkār
K̄alanın sürĥ-ı ser-suyunda ħundkār
- K̄ılupdur dīde-bān gözlerler anda

- Aded yoğdur hiřār u şehr ü kende
- At arğasında bitmiş erleri var
 ağān arslan u şeyr-i nerleri var
- 1090 Ger anları dağı řāh almış olsa **44a**
 Serāser cümlesi hep gelmiş olsa
- Dilāver niçe yüz biñ merd eri var
 Ulı ĥandur bu sultān ol ĥaberdār
 Bugün heft iqlīm ire bī-bedeldür
 Yürekli urd uğurlı řāh-ı yaldur
- řalāvet döřeginüñ řehsüvārı
 ĥalīfe-yi Muĥammed ārı-yārı
- řadākatde bugün şiddik’a mazĥar
 Adālet taĥtı üzre hemü Ömmer
- 1095 ĥayāda řāhib-i Zi’n-nüreyñ-vār
 Edebli cān ulı ĥān özge sālār
- řecā’ at cevheri aşliyyesi pāk
 Aliyye’l-murtaza sīretli bī-bāk
- ĥasan ĥulk-ı rızā mazĥar der-aĥlāk
 ĥüseynī ceddinüñ vechine müřtāk
- Muĥubb-ı enbiyā vü evliyādur
 Reh-i dīninde şadık bī-riyādur
- Ser ü cān ĥuřşasın ekmez yolunda
 Dilinde ism-i a’ zam hem olunda
- 1100 ĥamāil raĥmet āyātına mağrūk
 Tevekkül ber-ĥudā ılmış ĥamı yoğ
- řırāte’l-müřtakīm üzre řarīķüm
 Cinān-ı heşte layıķdur ferīķüm
- ılıc peygamberinüñ ümmetiyüz

- Hem İbrāhim ḥalilūñ milletiyüz
- Ne deñlü kim kitāb indi semādan 44b
Bilür vāqıfdur esrār-ı a‘ mādan
- Elest aḥvālinūñ tefsīr ḥūnı
Ṭarīḳınca riyāsuz biş sūtı
- 1105 Ri‘ āyet eyleyüp Ḥaḳ yol budur dir
Muḥammed ‘ ışığına oldı gög ü yir
Şeh-i levlāk ḥatmi enbiyādur
Ḳamulardan güzīde muḳtedādur
- Buyurmuşdur dir ol ulı hümāmum
Ḥabībi Ḥaḳ Te‘ ālānuñ imaum
- Ṭutusalr ümmetim şarḳı vü ğarḳı
Anuñçün muḥkem iḳdām üzre ḥarbi
- Sizi kim ḳatlı ide ğāzidür adı
Şehīd oldı elüñde düşse yādı
- 1110 Yolundan dönmez uğraşur olunca
Mişāl-i berk-i pejmürde şolunca
- Budur ben bildüğüm fi‘l-cümle ḥālī
Aña göre yarağ it ḳıl meālī
- Ḳıral-ı ḳaltaban ol rāh-ı keḳ-rev
Şaḳı meyşüm⁶⁵ işi seg-vār-ı ‘ av ‘ av
- Nebīler şāhına münkür⁶⁶ ḳaraçı
Dilinde herze ḳoltuğunda ḥaçı
- Ḥaberdār oldı çün aḥvāl-i şehden
Ṭarīḳ-i şer‘ -ile ḥaḳḳāni rehden
- 1115 Işırđı barmağın çok fikre ḫaldı
Şaḳın silküp başın bir niçe şaldı

⁶⁵ Kelime “meşüm” şeklinde olmalıdır.

⁶⁶ Kelimenin aslı “münkir” şeklindedir.

Yüzinüñ rengi gitdi kaçdı kanı 45a
Olup lâl irdi hülkümına cānı

Yörendi albine olsam  aceb rām
Beni görmez midi hoş bu velī nām

Girüp tiz albine iblīs-i mennā
Didi iğva virüp iy merd-i annā

Nedür hālün gider fāsīd hayāli
Tolu iç beglerüne o hıyāli

1120 Yaın yüz biñ demür onlı erün var
Daı sümm-i haz-ı İsī saña yār

Olursañ şıd-ıla sābit-adem ger
Ulu hac himmetinde bulasın fer

Gedük ⁶⁷ andīl-ile mermer bişikde
Yüz urup oy yire beş taş işikde

Azāzīlün bu iğvāsıyla ol dūn
Gör imdi nice nā-kām oldu mağbūn

Tolu aldurdu ıldı cenge āgāz
Eyitdi olalum bu yolda serbāz

1125 Ne yenge idelüm diñ imdi cengi
Tutar yalnuz yiyen nān dişle dengi

Beyān eyleñ nedür tehbīr āşūb
Yiter geldi bu ādem bahrı taşup

O mel un idicek işbu suāli
ılup her biri bir dürlü meāli

Hezārān dürlü tehbīr eylediler
Şakırtaşdılar vü ok söylediler

⁶⁷ Bu kelime F. Steingass'da "gedek" şeklinde geçmektedir.

- 45b**
- Kıral-ı nâ-bekâr olmadı râzı
 Eyitdi yine ol mürtedd-i mâzi
- 1130 Müzevvir bed-liķā h̄ār-ı reh-i dīn
 ara yūzli iı pūr kibr-ile kīn
- Yidi cecdi Ebū Cehl'e ulaşıķ
 Mūnāfiķ altaban egri olaşıķ
- Cehennem kelbi h̄āyın h̄ūk u āṣī
 Hānāzir zūmresinūñ özge h̄āṣı
- Ṣehādet arz idüp bir nie eyyām
 Mūsūlmān olmuṣ-iken kām u ber-kām
- Uyup iblīse ola yine ṣekkāk
 Yiridür āh-ı ğayyā a' r-ı ez-hāk
- 1135 Ki ya' ni meṣhedinden ṣoñra cāī
 Ola dūzaḡ bula veyl-ile vāī
- Seyeṣlā nāren iṣālin*⁶⁸ apa tīz
 ü yevm-i rüṣte-hīz eydiler ber-hīz
- Göre seva a' zābın ez-zebānī
 afasından ıķup ṣara zübānı
- Yiye fūccār-ıla oddan amūdı
 Bula avm-i Ferā' inle Ṣemūdı
- eke aġlāl-ıla artup selāsil
 a' āmı īr ü atrān eyṣi ābil
- 1140 Ese rīh-i semūm üstine dāim
 Muḡalled derk-i esfel ire āim
- Kırala gör ne eyler yine ta' līm
 Didi gey bil özūñ ıl baña teslīm

⁶⁸ “ O bir alevli ateṣe girecektir. ”, Tebbet Sūresi, 3. āyet .

- 46a**
- Bu sulṭān bir ulı şāhib-ķırandur
Adāvet idenüñ soñı virāndur
- Elinden kimse yok bulmuş rehāyı
Hezārān heft-i ser-ner ejdehāyı
- Sikender-vār idüpdür şayd u naḥcır
Yüki ekşer gühercileyle şimşır
- 1145 Silāḥ u cevşene yok ḥadd ü pāyān
Yaşayup çün tura ceşşin firāvān
- Arabayla müselsel şaff u alay
Kaçan kim bağlayup ol merdı hoş rāy
- Ura top u tüfeng ü darbizānın
Ol alaylar söküp evler bozanın
- Degül ādem muķābil olmaya dīv
Meger bir san^c at-ıla giçesin rīv
- Kağan arslandur āl-ile tutasın
Şaķın şanma geñez oyun ütesin
- 1150 Meger şol ķonmağ eşnāsında derḥa
Başasız ğāfil idüp mekr-ile āl
- Tutulmadın daḥı alay u şāfi
Hazer eyleñ katı ķoñ kırı lāfi
- Bu söz te'şır idüp ol bed ḥişāle
Kırıl-ı ḥar tab^c ḥınzır mişāle
- Eyitdi yaḥşı didüñ hemçü şöyle
Konaķ vaķtinde şol geçdükte öyle
- Olursa ger ināyet ez-Hıristos
İdevüz cümle kārın fi^c l-i ma^c ķūs
- 1155 Gelürse ğālip ol çün biz şınavuz **46b**

Mecâl olmaya kim ayruķ tınavuz

Kaçavuz gün batup aħşam irişe
Kaşanu gicede kıandan girişe

Bu tedbiri idüp ol kıavm-i tuğyân
Hemîşe Türk elinden bağıri biryân

Gelürler askere alup kııralı
Didiler cümleye bir bir bu ħâli
Ne deñlü var-ısa ruhbân u kııssıs
Oķur vaftizleyüp bunları fısfıs

1160 Elinde her biri İncil kitâbı
Şaçar mîrân-ı küffâr üzre âbı

Buħûr idüp şıgadı başların hoş
Kılup nuşret namazın itdiler cûş

Geyüp âlât-ı ħarbi cümle vâri
Eyitdiler kıluñ evvel bu kârı

Urumiliyle paşayı başalum
Kurulmuş yayıdur ħânuñ yaşalum

Ki zîre ulı düşmanumuz oldur
Elinden bağırumuzda yara boldur

1165 Müşiri ol degülmissе bu sulţân
Çeküp er milkümüz itmezdi vîrân

Kalanı men^c kılduķca bu şâfi
Şafâ-yı kıalb-ile dir *lâ-teĥâfi*⁶⁹

Tevekkül eyleyüp ol bîr ü bâra
Ĥudâvend-i ganî perverdigâra

Uralum kâfire dir seyf-i islâm
Anuñ ĥod muķtezâsı şubĥ u ger şâm

47a

⁶⁹ “ Korkmayın ”

- Gürüh-ı Muştafâdan özge kim var
 omazdı der-cihân bir ayr-ı dindâr
- 1170 Muvâfık düşdi çün yâr-ı huceste
 Zihî am kim bize oldu şikeste
- Bilûn taık alınmazsa bu sâlâr
 Tamam eyler sizi oluñ haberdâr
- Şehûn mukem hişârıdur yaralı
 [Cidâ vü] ⁷⁰cünneli altun varalı
- Serâser sîm ü zer tâc u niâkı
 Gözedür birbirin hoş ittifâkı
- Gönûlden aralaşmış yoldaş olmuş
 Toz etmek gözler özge oldaş olmuş
- 1175 Hudâvend eyleyüp paşaya ihsân
 Virüpdür çok ulâmı merd-i meydan
- Geyürler yaşsı dâvûdî zirihler
 Müzehheb hûdeli altun girihler
- Özi hod hemçünânı paşa sultân
 Nökerler cem' ılmışdur ki devrân
- Gözi görmüş degül dünyâ turalı
 Efendi hazreti bünyâd uralı
- Kimisi efser-i zerrîn başında
 Yigirmi biş yahûd otuz yaşında
- 1180 At üstünde şahin toana beñzer
 Ne toan hey aan arslana beñzer
- ılıcı abzasında râst desti 47b
 İürmek niyyeti haşma şikesti

⁷⁰ Metin içerisinde daha önce de bu iki kemle beraber kullanıldığı ve anlam bütünlüğü oluşturulduğu için bu şekilde dolduruldu.

Kiminüñ ter imāme çün güli aķ
Şarınmış gey yaraşuķ başda berrak

Buraķ-ı hulda beñzer bindiği
Atup gönderle şeh ruħlar kıllur māt

Öñünde niçe biñ kol var tüfekci
Bile çok darbizenle şayķa bekci

1185 Özi hemçün yaraķlı gey mükemmel
Silahı şıdķı muħkem zātı ekmel

Derünü şāfi bīrünü muşaffā
Mücāhiddür mu‘āhid gey muveffā

Bu sözlerle Naşārā’yı o ğammāz
Serāser kıldı paşa üzre hemmāz

Ki başğun ideler yarın konarken
Perākende kimi biş kim onarken

Қılalar ya‘ni ğāfilken bir āşüb
Çü ummān aķalar üstine taşup

1190 Hhaberleri yoğ anı yoķlar Allah
Remā remz-ile haşmın oķlar Allah

O gice yine bir gebr özlerinden
Tutar çün varın uyħu gözlerinden

Bular şol ğaflete varduğı sā‘at
Eyitdi kılayum bir yaħşı tāt‘at

Varup hoş Türk’e remzi hāl ideyim
Şehenşāhına istikbāl ideyim

Ne tedbir itdilerse cümle bir bir
Қılayum hażretine anı taķrīb

48a

1195 Mürüvvet kānıdur eyler bir ihsān

Rivāyet bu ki bir ma^ç sūmca ođlan

Ķatındaydı heman dem ııldı berdūş
Etek bilde eyleyüp Şıçratdı çün kuş

Perest emşāli uçdı Őāha toğrı
Hilāl ebr u ziyā rūĶ māha tođrı

Seher vağtı irince geldi yitdi
Şehe arz itdiler maĶşūdı bitdi
Naşārānuñ Ķamu tedbīr ü rāyın
Beyān eyler ne resme ııldı āyin

1200 Şehenşeh hoş görüp eyler çoğ in^ç ām
Buyurđı ālimān ihlāş u en^ç ām

OĶuyup ideler ez-dil niyāzı
Ne ııldı gör yine ol ser-firāzı

Binüp bir yahşı rahşı bād-pāye
Tevekkül eyleyüp rabbü'l-u^ç lāya

Süleymān-ı zaman İskender-āyin
Adūnuñ yasa gelmiş Ķurlu yayın

Yanınca kārı-dān ulı vezīri
Umūr-ı salţanatda lā-nażīri

1205 Ķudāvend-i cihān-ārā-yı hoş rāy
Cemāli āfitāb u cebhesi ay

Pes evvel Rumili cündine geldi
Olar da bu rivāyet Ķāli bildi

Yarağ u yat-ıla ũurmuşdı Şaf Őāf
Dimişdi şeh gelür paşa-yı vaşşāf

48b

Oluñ Ķāzır ki eyler istimālet
Gerekdür lā-cerem kāmil her ālet

Müheyyā ũurmuş-iken bunlar ol Ķin

- İrişdi gördüler sālār-ı haq bîn
- 1210 Süleymān Hān bin Sultān Selīm şāh
Hemīşe adl ü dād üzre varur rāh
- Rü'üsā-yı ⁷¹ selātin üsne rā'īs
Cihān-dārān işiginde çok sās
- Ḳudūmı ḳutlı paşa hoş yanınca
Ḳılan bir demde biñ kār il ṭanınca
- Şehūñ şāhın nazārli şāhı-bāzı
Bilür maḥrem nedür her gizli rāzı
- Verāda bir niçe tūcān-ı zer ḳol
Libās u ger kemer hemçün zeheb bol
- 1215 Şehenşeh devletinde cümle hoş bay
Güneş yüzli şanemler alnı bedr ay
- Ser-i ālāya çün yaklaşdı sultāñ
Ser-efrāz-ı cihangir merd-i meydan
- Dü cānibden ṭuran mīr ü sipāhı
Çü geldi gördiler devletli şāhı
- Şenā vü ḥamde meşgul oldı vārı
Didiler yarıcun ol ḥayy ü bārı
- Hemīşe destigīr ü nāşır olsun
Serāser ömr-i a' dā ḳaşır olsun
- 1220 Yidi iḳlīm elüñde cümle şāhāñ
Ola fermān-berūñ iy zıll-i Yezdān **49a**
- Diyüp medḥ ü şenālar ḳıldı guzzāt
İki ḳoldan eli gönderli ber-at
- Serāser üstüvār ālāt-ı ḥarbı

⁷¹ Kelimenin aslı "rüesâ" dır.

Yüz erden yüz çevirmez biri darbı

Yıkar olsa muķābil ķahramana
Du‘ālar eyleyüp devletli hāna

Tururlar ŗāh irüp virdi selāmı
Ol islām ehli seddi Hāķ kelāmı

1225 Kitābullah-ıla āmil hümāyūn
Yidi cecdi sekiz cennetde meskūn
Ŗaçup dürr-i cevāhirlere dilinden
Mücāhid ġāzi gelmiş Erbilinden

Eyitdi iy mu‘āhid pehlevanlar
Ėılıcı ķabzasından ķan tımanlar

Bilūñ bī-ihtilāf a‘dā yakındur
‘Azīm uğraş olur ġürbüz aķındur

Bugün erlik demidür ġāfil olmañ
Ėıluñ ġayret muħanneş kāfil olmañ

1230 Hāber geldi kıral-ı gebr-i tġı
Ėonaķ vaķtı ola ġün öyle çağı

Ŗalup raħş eyleyiser cenge āġāz
Olalum biz daħı ŗırāne ŗehbāz

Ėılalum dīn-i islām ġayretini
Ėırup merdin alalum avratını

Ŗalalum Hāķķ-iġün seyf-i resūli
Añup Allah-ıla ol pür uşūli

49b

Benüm de sizġileyin bir başum var
Dimezven ‘izz ü cāh u ġoķ yaşum var

1235 Nesine bu cihānuñ bir fenā ev
Bizümle yok beķāsı ŗan‘atı-rev

Ėüzer idüp ġü ömr irer kemāle

Ne zişte var mehl ne hūb cemāle

Ri' āyet yok eger mīr ü ve ger ul
atında bir i hūkm issi i ma' zūl

Dimez bu bay u ol dervīş ü dilrīş
Terahhum eylemez ger yād u ger hīş

1240 Bilürsüz hod neler geçdi cihāndan
Nedür remz işbu esrār-ı nihāndan
Ubūr idenlerūn bir rāci' i yok
Velī bu ahr evinūn acıı ok

Eyü yavuz ne kim dūnyaya geldi
Gidüp yine zemīn mehdinde aldı

Nebī vü ger velī sulān-ı dāver
Güzerde birbiri ardınca pāver

Bizümle ola mı meyli vefāya
ü almadı Muammed Mutafa'ya

aābe-i güzīn evlād u āli
Gelüp geçdi öküş ümmī mevāli

1245 ü bī-būnyād u bir fāni serādur
İki apulu şan kārban-serādur

onan göçmekde bir laza ararı
Aña göre ılalum imdi kārı

50a

Güzer ılmadın işbu ömr-i fāni
Viren şeh ündemedin yine cānı

Daı yüz utman dīvār-ı lade
Sirişte olmadın ten hāk-i rehde

Hauñ avn-ıla seyf-i Mutafa'yı
Uralum dīn-iün idüp vefāyı

1250 ırup dīn düşmenin hoş-dād idelüm

Çü devr âhir olur bir âd idelüm

Şehâdet var-ısa ger alnumuzda
Görüp dîzâr irevüz ulumuzda

Naşîb ola çü *ecrûn ğayr-i memnûn* ⁷²
Ebed milkinde hoş olduk hümâyün

ĠAZEL-İ MÜNÂSİP (DEVLETLİ ŞEHİRİYÂR ASKERE İSTİMÂLET VİRDİĞİN BEYÂN İDER)

Cihâdı fî-sebîlullah ⁷³ iden cennât-ı adn ehli
Kelîme-yi şehâdetle giden cennât-ı adn ehli

1255 Çü *lâ ilâhe illallah Muĥammedün resûlullah* ⁷⁴
Gele bir dilden eyvallah zeden cennât-ı adn ehli

Ebediyyü'l-ebed-dârı anuñdur göre dîzârı
Cihânda ĥon-ı Kur'ânı deden cennât-ı adn ehli

50b

Ĥudâvend itdi i' lâmı şalup hoş seyf-i islâmı
Ĥişâr-ı küfr esâsından geden cennât-ı adn ehli

Veledeynâ ⁷⁵ mezîd oldı nihâyet söz ni' am buldı
Bu resme cân-ıla olan beden cennât-ı adn ehli

Şular kim giri kayıkdı ĥayıf uĥbâ evin yıĥdı
Çü yok şıdķı degül şâdıķ neden cennât-ı adn ehli

1260 Şırâte'l-müstakîm üzre muĥîm olan maĥamı bu
Muĥammed Muştafâ şer' in güden cennât-ı adn ehli

MEŞNEVİ

Çü devletli ĥudâvend-i bahadur
Kelâmı dürr-i meknûn gey bahâdur

⁷² “ Ancak iman edenler için devamlı bir mükâfat vardır. ” , Tin Sûresi, 6. âyet .

⁷³ Kelimenin aslı “*sebîlillah*” şeklindedir.

⁷⁴ “ (Ben şehâdet ederim ki Allah'tan başka tapılacak ilah yoktur ve) yine şehâdet ederim ki Hz.Muhammed , Allah'ın kulu ve son elçisidir. ” , Kelime-i Şehâdet.

⁷⁵ “ Bizim yanımızda. ”

Vera^ç cevherlerin iṣār ide hoş
Yürürdi gâzi paṣa birle pür cūṣ

Du^ç â eylerdi ğuzzât iki kıoldan
Diyüben inṣâallah ṣağ u ṣoldan

1265 Eyitdi her biri devletli ħānum 51a
Fidā olsun yoluñda baş u cānum
Çü rāh-ı dīn-içün dünyada sa^ç yūñ
Muḥammed yapduğı bünyāda sa^ç yūñ

Қılursun fī sebīlullah ⁷⁶ cihādı
İdelüm biz dağı hoş ictihādı

Ne mel^ç ündur kıral-ı aķbeḥu'n-nās
Ya emṣāli fūlan u ibn-i papas

Reh-i dīn çün bugün vaķf itmişüz cān
Çünān ki ṣāh-ı merdān Ḥamza iy ħān

1270 Sa^ç ādet atına dāim süvār ol
Ur islām kıılıcın hoş üstüvār ol

Hemīṣe Ḥaķ mu^ç in ü nāşır iy ṣāh
Şerefde ṭālī^ç üñ çün mihr-ile māh

Bu resme ğāziler ⁷⁷ eyler du^ç āyı
Gör imdi n'eyledi ol Ḥaķ-nümāyı

Ṭolandı askeri Rumilini tam
Virüp hoş istimāetler saḫī nam

Miḫaloğullarından yaña vardı
Mücāhid Bāli bin Yaḫyā'yı gördi

1275 Delīl ü beyyināt-ıla serāser
O sancağı seri ^ç arṣa beraber

⁷⁶ Kelimenin aslı “*sebīlillah*” şeklindedir.

⁷⁷ Kelime yazılırken “*ى*” harfi kullanılmamıştır.

Tesellâlarla gösterdi tecellâ
Cilâsınlar dilin kıldı mücellâ

Sürüp paşa-ıla andan firāvân
Anatolî sipâhına gelür hân

Olar da hoş tutup alay-ıla şaf
Tururdu elde nîze bilde esyâf

51b

Du'âlar kıldılar gördükde şâhı
Emir-i mu' teber zıll-i ilâhi

1280 Eyitdiler ki iy sultân-ı gâzi
Serâser zabt iden Rûm u Hicâz'ı

Medâin-i cihân taht-ı yedinde
Hoş âsâyiş olup il merķadında

Şenâ-ı onuñdur idüp şükr-i Yezdân
Serâser hâş u âm iy merd-i meydân

Biḥamdillah zihî sultânımız var
Delîli özge hûb bürhânımız var

Begâyet vaqtümüz hoş sâyesinde
Var aḥkâm-ı adâlet ayasında

1285 Olaldan ma' dilet tahtında sultân
Huzûr idüp heme gebr ü müsülmân

Serâser kesb-i kâr üzre işinde
Şanâyi' ehli-vârı cünbüşinde

Ḳılup her biri ḥamd-ı zü'l-celâli
Du'â idüp şeh-i ḥurrem cemâl

Añarlar biş namaz u cum' alarda
Mesâcid ger mecâlis cem' alarda

Maḥâfil topdolu adl ü cihâdı
Velîlerden turur aşl u nihâdı

- 1290 Serāser dīn kılıcın ura gelmiş
Avālim şer^c -ile yol süre gelmiş
- Heme kıanun u üşlūb üzre reh-vār
Anuñçün halk āsāyiş içre der-kār **52a**
- Du^c ā eyler kıamu tüccār u fellāh
Şalāhiyyetde hoş şalāh u mellāh
Kıamu devletli şeh rāh üzre reh-rev
Muķaffel her kışi defterde ev ev
- Ne mümkin kim bedān gösterde bed-kār
Kılurlar şer-mesār anı idüp dār
- 1295 Yaşılmış yā bigi yatur yaşanup
Serāser ili günü her cevānib
- Aded yoķdur bu ebvāb-ı fuşūle
Şürū^c -ı medh-i şāhı pür uşūle
- Refiki hāşu batmışdur ulūma
Dimez hemser miyem ben bir kıuluma
- Çü zihninde görür vardur kıyāset
Sever adli kıılır zülme siyāset
- Olaruñ bigi nık ahterleri şāh
Ser-efrāz arı dirlikli şehensāh
- 1300 Kıilup maķrem çeküpdür hoş kenara
Muķammed-vār Şiddīkla çü Ğāra
- Dimez ol pīr ü yāhūd bu cüvāndur
Hemān zihnine nāzır kārīdāndur
- Sürüpdür niçe güstāhān-ı derden
Çü şab^c ı saht-ıdı seng-i mederden
- Getürdi Hāķ-şinās erlikli zātı
Kılıcı daķı keskin oldu kıatı

- Tohum atası gey erlikli erdür 52b
Bahadır kırd uğurlı şeyr-i nerdür
- 1305 Nihâli kırmızı güller fidanı
Budağların yaradan cümle cânı
- Bağışlasun ayalı müslimînle
Serâser mü'mîn ü ehl-i dînle
Adûnuñ bağr-ı yağından çırağı
Uyanugelmiş uyansun bayağı
- Ra'ıyyet arçalansun arkasında
Faķir ü bay cübbe hırķasında
- Yürüsün toğrular hoş ber-murādāt
Helāk olup bula uğrular āfāt
- 1310 Çü şāh-ı Hāķ semī' işbu du' āı
Kāçan kim kıldı ğüş iy merd-i dā' i
- Kılup hoş istimāletler olur şād
Yanınca ğāzi paşaya dil āzād
- Muķarreb maħremi hulletde hāşı
Şeh-ile hem-inān u ber-havāşı
- Çü kār-ı istimālet bitdi sultān
Dönüp paşaya eydür iy şehun-dān
- Hāķ'a işmarladum var imdi sen de
İdeyim sancağum tahtına ben de
- 1315 Turalum er bigi Hāķ ide yarı
Ol iki ālemüñ bir bīr ü bārı
- Bu ķavl üzre kılup cân-ıla dil bir
Gelür yirlü yirine āli tedbīr
- Yaşayup hoş cenāheyn-ile ķalbi 53a
Tururlar gör n'ider küffār u kelbi

Ƙıral-ı aħmaq echeller ulusı
Siyeh-kār u bed aħter bed ħulūsı

Ʀurup ol gūn seħerden cūmle maħmūr
Yüz ü göz ser-be-ser evgār u bī-nūr

1320 Yimişlerdi çü dūnden ħayd-ı cengi
Ħamır keyfiyyeti virmişdi rengi
Azāzil cem^c idüp zūrriyyetin tam
Bularuñla bileydi subħ u ger şam

Birine nicesin idüp ħavāle
Ƙılup rām emrine itmiş nevāle

Ƙıral üzre uzun ħılmışdı maħşūs
Murādınca mürīd idüp o menķūs

Virüp iğvā Ʀolular çoğ içirdi
Ħamırdan şöyle kim vārın geçirdi

1325 Çü ħamu Ʀurdular maħmūr u murdār
Mülevveş çehreler pūr kibr ü kindār

Ƙıral oturdı dīvānı ħuruldı
Buyurđı kūs-ı ħarbīler⁷⁸ urulđı

Binūñ diyince şeytān ibn-i māric
Girüp a^c rāħ-ı küffāra o ħāric

Eyitđi vaħtidür meydan senūñdür
Ele cām al yūri devrān senūñdür

Ʀolular iç erūñe vir kıvāmı
Sen ālū ħalasin Türkden revā mı

1330 Olaruñ işi bitmişdür seferden
Naşibi var ola şanma zaferden

53b

⁷⁸ Kelimenin aslı “harbe” dir.

Zebūn olmışdurur at u eger er
Bu resme virüp iğvâlar ol ebter

Ġurūr-ıla buları kıldı mestân
*Biyâ bişnev zi-mâ*⁷⁹ aḥvâl-i destân

Meğer ol günler iy mü' mîn bürāzer⁸⁰
Gelüpdi faşl-ı güz dün gün beraber
Tokuz yüz otuz ikideydi tarih
Meh-i zi'l-ka' de bist ü heft rāsiḥ

1335 Tamam olmağa üç gün vardı bākī
Ki şundi cām-ı merk Ervām'a sākī

Azāzil kāfiri mest itdi sürdi
Ḥudā defterlerin gör nice dürdi

Ne yüzden oldı tay tomar-ı ömri
Bular şāhum yine çoğ içdi ḥamrı

Muḥalif düşdi şol tedbīr olan ems
Teveccüh kıldı mağribden yaña şems

Egildi gün irildi öyle çağı
Ṭaburında top olup gebr-i tağı

1340 Ṭurup gözler şeh-i şāhib-kırānı
Süleymān-ı zaman İskender anı

Göründi ehl-i dīn aḥzābı andan
Münādiler yürüyüp cümle bāndan

Didiler tiz olun aḥşam yaqındur
Demidür erligüñ vaqt-i aqındur

Ḥamur keyfiyyet-ile qavl-i şeytān
Buları gör ki nice kıldı galṭān

54a

Semüz aygırları var hemçü ekmāş

⁷⁹ “ *Gel bizden işit (duy)* ”

⁸⁰ Bu kelime F. Steingass'da “*birâzar*” şeklinde geçmektedir.

Ne hâşıl yok yarağı iy qarındaş

1345 Yüki şol hârc-ı âhen kim siyeh nâm
Er ü atun tonı ya' ni demür hâm

Eger bir an hoşup mehmûza alsan
İki üç mil yire varmaya şalsan

Semend-i gâziyân üç gün segirdür
Ne mehmûz u ne hoz kamçı degirdür
Yaraqlı üstüri hüccâca beñzer
Şehin şehbâz uçar turrâca beñzer

Sekip gitdükde şol keklik mişâli
Nedür hîcân eser yiller hışâli

1350 İrağdan gördi küffârı çü guzzât
Qara bulut tegi çıqdı şalup at

Qonalum dir-iken gavğa belürdi
Qağan arslan bahadurlar delürdi

Çü İbrâhim Gâzi hull-i hundkâr
Mücâhid merd-i meydan u hoş efkâr

Olupdı vaqtine hâzır ser-efrâz
Sürüp raşş ilerü qağdı tabulbâz

Bilesince 'alem depretdi guzzât
Çalındı kûs-ı harbî qopdı eşvât

1355 Yağın irdi çü küffâr-ı melâ' in
Esüp gâziler üstinden yil ol hîn

İrip tozı aradan er seçildi
Atıldı darbı-zen odlar şaçıldı

54b

Velî gey heybet-ile irdi küffâr
Rivâyet eyledi çok merd-i gaffâr

Silâh u cevşen âvâzı şadâsı

Dağı her kâfirün elde cidâsı

Segirden atlarıñ burnı yilinden
Köpükler kim şaçar ağzı dilinden

1360 Gören ü işidenlerden alur ög
Felekler dâl olup gümler yir ü gög

Ola yüz biñ ziyâde ğark-ı âhen
Sünüler elde ez-pulâd u cevşen
Bekitmiş dünbüni ҡoltuğda vârı
Tıoқunsa ahtarur âhen hişârı

Aşurmuş yalmanın ğuş-ı feresden
Aқar derya bigi taşğun Aras'dan

Naşârâ zümresi vârı olup top
Azâzil önlerince baş u mensüb

1365 Ҙanı Paşa-yı İbrâhim-i қattâl
Çeküp Türk'i getüren Ğâzi Baṭṭâl

Ulı Türk'e қulaғuz қanı қande
Gerek bugün şalavuz anı bende

Bile neymiş hişâr alup il urmaқ
Gögüs virüp çü Rüstem öñe ıturmaқ

Bahadurları öñce mey gözünde
İpe uracağı yoқ bir sözünde

Bularuñ çün bu fi' lin gördi paşa
Erin şaf eyleyüp ıturdı şavaşa

55a

1370 Ҙomañ şebâzum idüp merd-i meydan
Ele aldı hemân-dem seyf-i bürrân

Ol altun başlu sancaқ kim sheñşâh
Viripdi silküp anı didi Allah

Elâ gözli erenler Hızr u İlyâs

İlâhi kıl meded qahrola hannās

Arabalarla vardı qarbuḡānı
Viripdi şehriyārı kāmūrānı

Pes emr itdi olar evvel qādem tīz
Çü ateş degdi derḡal eyleyüp ḡīz

1375 Qıgılcımlar şaçup ağızından ol dem
Mişāl-i kelqaşr pür heybet a' zam
Yaşadı niçesin gebr-i tağanuñ
Mu' inidür Hudā paşa ağanuñ

Çü ummān bahrı-vār aqup yürüdi
Yirüñ tozı gögüñ yüzün bürüdi

Velī kāfirlerüñ berkdür yarağı
Pes olmayup men' bulmaz ferāğı

Şavaş artup kılıc kılıca geldi
Nazar kıl imdi merdān nice şaldı

1380 Mücāhidler ki turmuşdı qolunda
Serāser terk-i serler dīn yolunda

Qağan arslan bigi her biri qaḡḡāl
Yürüdi eñreşüp çün Gāzi Baḡḡāl

Bahadur Bāli Ağa ketḡüzāsı
Hemişe nāşırı ol bir ḡuzāsı

55b

Eyitdi himmet it devletli paşa
Yoluñda qalmazuz biz cān u başa

Diyip ḡuddām-ı paşa birle depdi
Serāser süñü sürdi oq sepdi

1385 O qullar kim viripdi şehriyārı
Qamu serbāz-ıdı erlik şı' ārı

Depüp ḡaykırdılar tīz Rüstem-āyin

Urup gönder oğ atup çekdi yayın

Şehün vardur meger bir hoş yarağı
İlâhi haşre dek yansun çırağı

Çü sa'yi dâimâ Hağ râhın açmak
Ziyâ tek âleme dîn nûrı saçmak

1390 Neler kayd eylemiş gör imdi sâlâr
Ser-efrâz-ı hünerver merd-i hoş yâr
Külüng emşâli âhenden firengi
Mücellâ sivri uclı özge rengi

Ol eşnâda ki cevşen bahş olundu
Virilmişdi bile hâzır bulundu

Serâser var-ıdı guzzât elinde
Gelürken rezme şağlardı bilinde

Çü Ferhâdı külüng anuñla gebri
Yıkarlardı urup darb-ıla cebri

Geçüp miğferden eylerdi başın bahş
Düşüp anı virürdi cânı ber-rağş

1395 Kiminün tuş gelüp zâhrına hem hoş
Deler bağrın aqup qanı kıllur cüş

56a

Sipâh-ı Rumili mîrân-ı sancağ
Şavaşa girdi sâis qaldı ancağ

Velî kâfir nihâyetsüzdi çün şâh
Üşer bir mü' mine bir niçe gümrâh

Kimin qaytardılar tâ şöyle kim var
Hücüm idüp Naşârâ-yı bed-efkâr

Yürürler şehriyâr üzre şalup at
Şalâvet vir n'ider gör imdi guzzât

1400 Çü kıldı qaşd-ı paşa cümle küffâr

Ꞑuşatdı dört yanın iy merd-i ğaffār

Miḥaloğulları Bāli ibn Yaḥyā
O dāim işleri dīn kıлмаğ ihyā

Yemīnindeydi paşa ḥazretinüñ
Bu aḥvālin görüp gebr-i kötünüñ

Bilürler nice mekr ü ḥilekārı
Eyitdiler görüñ bu nā-bekārı
Begenmez biz ḫulı efendi gözler
Şehün ferzānesi fil-bendi gözler

1405 Diler ya' ni geçüp baydağ zibāzı
Dilārām oynun oynar gende bāzı⁸¹

Gelün leclāce biz de ḥoca mānend
Şalalum kīşiruḫ ez-lu' b-ı fil-bend

Ola kim ḫala mat açmaz yüzünden
Ḳıraluñ ser-be-ser dūnyā gözünden

Çıḫup cānı revān ola caḥīme
Sezādur zümresiyle aña hīme

56b

Buyurdı Ḥaḫ Te' ālā ḫūd u hannās
Aña add oldı küffār ehl-i vesvās

1410 Cehennem odunu taşıyla ādem
Şular kim urdular inkār-ıla dem

Eyitdi Bāli Bin Yaḥyā-yı Ğāzi
O dīn arslanlarunuñ ser-firāzı

Başalum kāfirün ardından irüp
Uruñ seyf Allah Allah diyü girüp

Demidür erligün yoldaşlığ eyleñ
Ne ḫurmak hey meded ḫoldaşlığ eyleñ

⁸¹ Kelimenin aslı “bâzî-gede” şeklindedir. Dolayısıyla “gende” kelimesinde bir türeme sözkonusudur.

- Var altında bir esb-i sîne arslan
Nijād-ı eşkarı dīv-zād-ıdı şan
- 1415 Uçar kuşdur kanadlı şöyle kim var
Hemân dem Hamza-veş ol şeyr-i ner kâr
- Depüp ol rahşı bir kez na‘re urdı
‘Alem depretdi guzzât-ıla sürdi
- Kağan arslan bigi her bir ser-efrâz
Yürüdi haykırup şeyrâne serbâz
- Muhammed bin Ali yanınca hem-dest
Yürüdi üstür-i ner bigi sermest
- Görüp bu hâli depdi mîr-i Hüsrev
Emîr-i Bosna şeyr-i şâni rehrev
- 1420 Yitüp yil bigi ardından kıraluñ
Ol işi cümle mekr ü hile âlüñ
- Bir âteş kim neyistân⁸² tutsa neyler
Haķuñ fażl-ıla bunlar eyle eyler **57a**
- Öñünden paşa ardından bular hoş
Şehenşeh devletinde eyleyüp cüş
- Bir oyun oynadılar kim kırala
Siyeh rû nâ-bekâr ol bed fi‘âle
- Tevârih içre nâdirdür nazîri
Zihî server şehüñ arslan vezîri
- 1425 Hudâvendüñ ileyinde Ali-vâr
Ġazâyı ekber itdi ol gün iy yâr
- Ġalup küffâr içinde Ġâzi paşa
Turupdı aşıkâ nâ-hoş şavaşa

⁸² Kelimenin ası “ney-sitân” şeklindedir.

Şehenşāhı dahı neyler gör imdi
Şenā-ḥ̃on ol yüzüñ ḥāke ur imdi

Çü gördi müdde'î Nemrūd-vārı
Ḥalīli ġāzi İbrāhime nārı

Yağup kaşd itdi iḥrāk itmesine
O tevḥīdi laṭīf er gitmesine

1430 Hemān bir kerre Allah diyüp şāh
Mücāhidler ser-efrāzı ziyā-māh

'Alem depretdi vü şıçratdı atı
O şıdķı şāfi arı pāk zātı

Şalıp kol sağ tarafdān Paşa Behrām
Sipāhı Anatoli ḳollarum tam

Yürüsün didi sulṭān-ı selātin
Süleymān bin Selīm Ḥān Rüstem-āyin

Bularda vaḳtine ḥāzırdı dil-ḥ̃āh
Yürüdiler çeküp ḡülbāng-i Allah

57b

1435 Çü varı at şalıp depretdi rāyāt
Süñü seyf ellerinde dilde āyāt

O derya askeri küffāra girdi
Yanar odlar bigi yandurdı ḳırdı

Yitüp gönderle öñ atdan yıḳarlar
Gör āḫir nice ḥaḳḳından ḳıḳarlar

Tüfenge tutdı hem şāhuñ ibādı
Eliñ dürür biri biñ Key Ḳubādı

Şadā-(y)ı cengi ḥarbī kūs u surna
Hem āvāzı ricāli pīr ü bernā

1440 Melāik sem'ine irdi der-eflāk

Şalāvāt-ı resūlı alup emlāk

Mübārek sem' ine faħrı cihānuñ
Ulaşdurdılar ol sırr-ı nihānuñ

Çü Hağ'dan ol şeh-i levlāke sulţān
Cihādın ümmetinüñ bildi ez-cān

Diler nuşret hudāvend-i ganīden
Çavī kıldır Naşāra-yı denīden
Gör imdi nice manşūr itdi ol hay
Şalāvet vir ur a' dā bağrına key

1445 Habībi hürmetine rabb-i mihsān
Günehkār ümmetine kıldı ihsān

Buyurdı ol dem ebvāb-ı semāvāt
Açıldı ser-be-ser iy merd-i ahāt

Götürdi hoş du' āya el melekler
Münācāt idüben eyler dilekler

58a

Ricāl-i ğayb-ıla hem Hızr u İlyās
Hağnuñ avn-ıla irdi gördi çok nās

Velī evvel Naşārā kavmi gördi
Hezīmet vāki' olup yüz çevürdi

1450 O dīn düşmenlerin alup araya
Şıyıp kıyattardılar darbı verāya

Hıyām-ı hāne dek birkaçı geldi
Şehīd itdi bir er cān hulda şaldı

Şehenşāh komañ eyler yıkdılar tiz
Helāk idüp caħīme tıkdılar tiz

Kıraluñ baht-ı sa' di naħsa döndi
Çırağı diklenüp ocağı söndi

MÜNĀCĀT-I HUDĀVEND-İ HÜMĀYŪN

1455 Niyâz idüp ŧeh-i ğâzi eyitdi iy ganî vehhâb
Her işler sana âsândur müyesser eyle fetĥ-i bâb

Dilâverlik kıilup in^çâm dilir it bir adûvü'd-dîn
Senüñdür luĥ-ıla iĥsân ĥudâvend-i ganî tevvâb

Biĥaĥķ-ı ente yâ Allah muẓaffer kııl beni iy ŧâh
Ĥabîbüñ Muŧtafa ĥaĥķı daĥı evlâdu ĥâŧ aŧĥâb

Ĥaĥılsun cem^ç i küffaruñ Naŧârâ-yı siyeh-kârũñ
Bed-endiŧ ü bed-aĥterler ŧeĥâvet ehli ĥor elĥab

Yed-i ĥudret senüñ yârab *yedu'l-lâh fevĥa eydihim*⁸³
Helâk eyle bu a^ç dâyı çü bî-dîndür ĥamu ecnâb

1460

MEŧNEVÎ

Ĥudâvend eyleyüp bu resme nâliŧ
İderdi Rüstem-âyin ceng ü çâliŧ

58b

Depüp depretdi çün sancaĥların ŧâh
Yidi cecdi sekiz cennetde ĥoŧ câh

Anatolı sipâhıyla ĥümâyũn
Daĥı Bâli Bin Yaĥyâ baĥt-ı meymũn

İrüp paŧa üzerinden adûyı
İrip ĥaĥıtdılar ol bed ĥulûyı

1465

ŧehenŧâhuñ tüfengi çoĥ iş işler
Naŧârânuñ cigergâhını ŧiŧler

Ĥaza oĥı tegi çün ĥul ŧaçardı
İçenler ŧerbetin tizçek geçerdi

Yılan dilli süñüler hindi ŧimŧir
Külüngü ĥat-ı yaydan atılan tîr

⁸³ “ Allah’ın kudret eli , onların elinin üzerindedir . ”, Fetih Sûresi, 10. âyet .

Çıkarđı gözlerü deldi kafalar
Hemîşe münkîre lâyıķ cefâlar

Görüp bu hâli fil-bân-ı ĥudâvend
Yürütđi fillerin ferzâne fil-bend

1470 Var elması kılıcları dîşlerinde
Aķıllar deng ü vâlih işlerinde

Binüp her bir file dört er bahadur
Şavaş idüp nice ķol bud uradur

Çü şâhuñ filleri meydana girdi
Piyâde eyleyüp çoğ atlu kırdı

Yitüp her kime bir ĥortum çalardı
Çalap ĥaķķı çelik bigi çalardı

59a

Kimisin döñdürür sancup süyüfa
Yarar bağrın döker ķan-ıla cife

1475 Erenler na^ç rası cengi bularuñ
Çevürđi yüzün ardına kıraluñ

Anatoli sipâhı üzre düşđi
Olar da ĥayķırup bunlara üşđi

ç Alem depretđi sürđi Paşa Behrâm
Yanınca cümle sancaķ begleri tam

Alup mehmûza raķş-ı bad-pâ(y)i
Virüp tabl u naķârası şadâ(y)ı

Çeküp sancağın küffâra girdi
Diyüp ĥoş Allah Allah kılıc urđı

1480 Yürürđi yara yara ol ser-efrâz
Kırar pancar bigi küffâr-ı serbâz

Dağı hem kişver-i Aydın emîri

Bahadur Lütfi Beg rüşen zamîri

Depüp raşş urdı el gürz-i girāna
O deryā bigi gebr-i bî-gerāna

Girüp tabl u ʿ alemle hemçü Behrām
Anuñ bigi şavaş itdi ki hoş nām

1485

Görüp taḥsîn-ile dir āferin bād
Melekler gökde yirde ādemī zād
Muẓaffer olup islām ehli āḫir
Hemîşe ṭālīʿ i mesʿūd u fāḫir

Şınup kaçdı kıral ırmağa düşdi
Belā aruları başına üşdi

59b

Ṭaburun gözledi bulmadı fırsat
Çü islām ehline Ḥaḫ virdi nuşret

Żarūrī ihtiyār idüp firārī
Beyāban özledi koyup ḫişārī

Ṭaburun gözledi Behrām Paşa
Mücāhid dīn eri muḫdim şavaşa

1490

Velī cemʿiyyeti ubbād-ı ḫundkār
Ki yaʿni biñ çerisi sevmez inkār

Serāser kāʿili tevḫīd ü zākīr
Ḥudāvendüñ yolunda ṭoḡru şākīr

Bular öñ irdi tarāc-ı ṭabura
Hemîşe ber-tevekkül ol şabūra

Geyürler başlarına tāc-ı bektāş
Bilürler nice sulṭān Ḥācı Bektāş

Cüvanmerd er yigitlerdür serāser
Heme meydan eri yaşda berāber

1495

Vilāyet ehline ṭutmuşlar arқа

Vire Hâk hûkm ideler ğarb u şarqa

O na' leynini bir rahip uçarken
Hevâ yüzünde kuş bigi geçerken

İşaret eyledi kab kablari şâh
Şehinler bigi uçup anı iy mâh

Dökerek yıkdılar indi zemîne
Müsülmân oldu hânum döndi dîne
Dağı bir nice rahipler ki tâ(y)i
Yürütmişdür binüp yirli kaya(y)ı

60a

1500 Akıncılar meger bir gün o server
Görürler seyr ider tenhâca reh-rev

Bular da saç idüp yıgılmışdı tahtlîn
Yaba kürek tayanup bârı ol hîn

Göyerler kim gele sâlâr u keyyâl
Yazar kâtipleri Hâk üzre meyyâl

Azîzüm Hacı Bektâşi bu Etrâk
Görürler fâriğâ ne terk-i fitrâk

Gülüp bir ğayrı yüzden hor baqarlar
Gör imdi nice cân u dil yaqarlar

1505 Bularuñ anda ol fi' line lâyıq
Şeh elâ gözli nuḡkı şehd-i fâik

Gelüp luḡf-ıla ol dem hoş ilerü
Nedür bu eylügüm eydür güler rû

Ki ya' ni eylügümdi süz-ı dâim
Bu kanun üzre seyri hoş mülâyim

Hudâvendüm gör imdi kâr-ı Hâkḡı
Ne virmiş âşıka menşür-ı raḡkı

Degül mi âdem-i kübrâ-yı âlem

Nebî vü ger velî ber-vech-i âdem

1510 Tamam oldu saña virildi her vār
Çü kerremnâ didi ol âlim esrâr

Yağınam ben saña senden buyurdı
Ve *naħnu akrab*⁸⁴ eydüp hoş tıyurdı

Qılup esmâsın iħsân itdi ta' lîm
Didi hem *künti kenzen* zihî ta' zîm

60b

Bilendür men ' arefden kâmil insan
Gör imdi n'eyledi Bektâşi Sulţân

Mücerred server-idi pāk-i dāmân
Kerem kânı mürüvvet issi sāmân

1515 Suâl idüp ez-an Etrak ol ulu
Adesle buğday arpa-içün melek ħû

Ṭa' n gûne eyitdiler ħacerdür
Ne bilsünler anı kim gerçek erdür

Muħammed Muşţafâ vü Ĥaydar Ali
Eşahdur bu rivâyet sa' d fâli

Ṭaş olsun eylügüm didi vü döndi
Görürler cümlesi seng oldu tondi

ᤒacîl oldu heme ol ħavm-i metrûk
Şalâvet vir n'ider gör kisveti bork

1520 Yüz aqlığın şeh-i devrân önünde
Elâ gözli Süleymân Ĥân önünde

Nice gösterdiler erlik Ali-vâr
Qağan arslan olup her biri der-kâr

Dimişdük kim ħaburına kıraluñ

⁸⁴ “ Biz ise ona sizden daha yakınız; ama siz göremezsiniz. ”, Vâkıa Sûresi, 85. âyet .

O ŧekkāk ü iŧi pür mekr ü ālüñ

Öñ irüp cümleden yağmaya virdi
Yesir ü genç alup ħoryadı kırdı

Bu cānibde çü küffarı ŧıdı ŧāh
Ķomañ kırdum diyüp ol esedullah

1525

Heme kırdurdu ħuzzātı süvāra
Ne mala bağdı ħāñum ne tavara
Ķaħuñ vaħtı öküŧ vaħtı ikindi
Çalındı ceng-i ħarbī ŧāh bindi

61a

Batup ħün tā i' ŧā vaħtı yitince
Cihād iŧi kemālince bitince

Semendi bād-ı pā üzre turup ŧāh
Gögüs virüp adūya dirdi Allah

Ķoŧ ism-i a' zam oħurdu candan
Yağardı üstüne nūr āsumāndan

1530

Azizüm anda kim zıkr ola ol ħay
Tolar nūrı Ķudā iŧrāk ider gey

Olur cem' anda ervāħ-ı muħaddes
Nebi vü ger velī bā-izn-i Ķaħ bes

Naŧārāyı kırup ħuzzāt-ı dīndār
Cihādı ekber idüp ħāzi ħundkār

Muzaffer ferr-ile raħşından indi
Ķoŧ ārām eyledi a' dā çü ŧındı

Eyitdi ħamdülillah iy ħudāvend
Ki oldı dūŧmenüm avnuñla derbend

1535

Bu yaña ħāziler kim ħodı kırdı
O yol dikenlerin Ķaħ rehden irdi

Yine çün döndüler süy-ı otağa

Şeh-i âdil hümâyün baht-ı ağa

Gelüben kıtlular hoş cihâdın
Ögüp ol dîn penâhuñ hûb nihâdın

Semendi ayağında başlar ol gün
Yatur galğan olup her biri pür hûn

61b

İbâd u mîr ü paşa cümle vârı
Didiler yarıcuñ ol hayy ü bârı

1540 **ĞAZEL-İ MÛNÂSİP (devletli şehriyâr kıralı fetḥ idüp begler du‘ âlar eyledigin beyân ider)**

Hemîşe müstedâm-ı ‘ ömr olasıñ devletli hân
Sa‘ âdet atına dâim süvâr ol hurrem ü handân

Yürüsün hoş olup icrâ serâser der-cihân emrûñ
Süleymân u Sikender-vâr eliñde ṭop-ıla çevgân

Nihâi devletüñ şâhı yayılsun âleme düpdüz
Ḥalâyık zıll-i tahtında hoş âsâyiş ola şādân

Ḥudâ çün ḥazretüñ kıldı cihân içinde bü’l-ḥayrât
Temâmet âleme adlüñ ṭolupdur iy şeh-i devrân

1545 Yidi cecdi revânın şād idensin heşt cennetde
Zihî açuḳ başar server sürer Ḥaḳ emr-ile erkân

Sa‘ âdet âfitâbıdur cemâlüñ iy cebîni mâh
Ziyâ-yı luṭf u cûduñla münevverdür cihân yıksân

62a

Cihâd-ı ekberüñ şıytı şaha heft iḳlîmi ṭutsun
Heme maḥfilde meclisde du‘ âlar eylesünler hân

MEŞNEVÎ

Ne kıldı gör yine devletli şâhı
Zaman İskenderi âlem penâhı

1550 Emîr-i mu‘ teber ğâzi ḥudâvend
Ṭolupdur adl ü dâdı şeh-r eger kend

Re'îsi cümle şâhân ince erkân
Muhammed şer' i üzre kâmil insan

Güzer kıldı çü dün devşürdi rahtı
Virüp gündüze Yezdân rûz u bahtı

Münevver tal' at-ıla gün göründi
Müdevver bir güzel zer tâc urundi

Meger ol gice guzzât-ı şehensâh
Kırup ceng ide hayli gitdiler râh

1555 Hıyâm-ı kurb-ı şehden düşdüler dūr
Öküş zahmet görüp çok çekdiler zūr

Budur âdet belâsuz bâl olmaz
Şu kim kâl ehli ehl-i hâl olmaz

Müşâhede mücâhede söz olmaz
Geñez nūr-ı tecellâ kâlbe tölmez

62b

Olaydı her gönül ger' arş-ı rahmân
Velî olurdu cümle halk yiksân

Güneş togdı çü rûşen oldu âlem
Şeher-gehden turup şâh-ı mükerrerem

1560 Ki ya' ni âl-i Oşmân şeh Süleymân
Vuzû alup kıılır hoş şubh-ı sulţân

Geyür hûb hulleler mânendi câma
Ol elâ gözli hâkim hâş u âma

Kuşandı bir kuşak kim zer-niţâkuñ
Biñi bir kılna degmez ol kuşakuñ

Şarındı aq dülbend ince hindi
Ne hindi gūyiyâ gökden nūr indi

Gün ol gün hem beğâyet gey güzeldi

- Münevver âlem emr-i lem-yezeldi
- 1565 Sürûr-ile serîre çıkdı çün hân
Turup çevre dü âlem kıldı ğılmân
- Yaşandı âyin erkân geldi begler
Hem İbrâhim Ğâzi Paşa yigler
- Kat-ender-kat dīvân turdı âli
Karar itdi çü mîrân u mevâli
Gelüp şahuñ çekildi hûn-ı envâ^c
Zer ü sîm âleti çiniler irfâ^{c 85}
- Yinildi hoş şenâ vü hamd oğundi
Şınup cündi azâzil oğ tokundi
- 1570 Direrler şofrayı sâlâr-ı hûnlar
Ol ebrîşüm libâs u hûb şehunlar
- İçildi çinilerle kand-ı cüllâb
Mîzâcı miskî nâb u âb güllâb
- Şürû^c eyler şeh andan bes kelâma
Kılup hoş meşveret paşa-yı tâma
- Veşâvirhüm tarîķi üzre server
Eyitdi iy huredmend ü şehun-vâr
- Çü virdi Haķ bize işbu fütûhı
Şeref burcunda handân itdi rûhı
- 1575 Gel imdi bir muşanna^c kâr işle
Adüvü'd-dîn cigergâhını şişle
- Ne deñlü varsa baş u leş zi a^c dâ
Ki yaturlar beyâbân içre peydâ
- Getürdüp bir yire bir burcı baş it
Yapup kal^c a mişâli hemçü taş it

63a

⁸⁵ Bu kelime Turkish and English Lexicon'da ve Kâmus-ı Türkî'de “erfâ” şeklinde geçmektedir.

Nişan olsun seleflerde geçen var
Süleymān u Sikender teg der-āşār

Sefer maḥmili bağlansun pes andan
Kılalum rihlet āgāzını cāndañ

1580 Hişārı ber bütün itmek gerekdür
Naşārā kavmi kimdür ne harekdür

Vuḥuş emşāli gel en‘ām güyā
Sürelüm her ki verd ü pā vü çār pā

Ale‘r-re’si diyüp paşa-yı hoş ḥû
Ol ihsānı zer ü in‘āmı lülü

Şerif eyyām u sa‘d aḥter hümāyün
Ma‘ādīn-i kerem dirsem sezāḥ‘on

63b

Nidā kıldurdu tiz şalıp havācib
Ber-emr-i şeh görür her neye vācib

1585 Dir erler gāziler ver kelleyi tiz
Yaparlar burc idüp ikdām u hoş ḥız

Bedenlerinde hemçün ulu ber gāz
Yıgarlar cem‘ idüp iy merd-i serbāz

Ganīmetler alup şād oldı guzzāt
Pes andan hoş çekildi şāh-içün at

Çalındı kūs-ı rihlet göçdi sultāñ
Şehenşāh-ı zemīn ednā kulı ḥāñ

Süvār oldı çü devletli ḥudāvend
Ol elfāzı lezīz ez-sükker ü kand

1590 Yürüdi begler ağalar yanınca
Maḳālātı cülābından ḳanınca

Söz öküş irdiler bir gün Budun’a

- Naşārâ başladı qanlar yuduna
- Buyurđı Şeh mŭcāhidler ĥiŐārı
 ŐuŐatdılar iy yār-ı ğamkŭsārı
- Eyesi kŭstegi ĥod oğdan ũzdi
 DŭŐŭp tŭz Tuna Nehrin gedi yŭzdi
- 1595 Őıral-ı ĥar kudek ol seg nijādı
 Kevāfir serveri kŭfr ittiĥādı
 ŭ geldi Őehriyār alındı al' a
 Őalāvet ber-Muĥammed zihi al' a
- 64a Tŭlŭ' ı māh-ı bedr ũ mihr-i raĥŐān
 HemīŐe mŭstedām-ı űmr ol iy ĥān
- BoŐandı ğāziler taraca yir yir
 Ne ıldı gűr yine sālār-ı ĥoŐ mŭr
- Buyurđı yapıdılar nehr ũzre bir pŭl
 Şeh-i ādil seh-ı-ĥad ruĥları gŭl
- 1600 Őıraluñ āĥ u taĥtında ŐehenŐāĥ
 Őarar eyler didiler on gŭn ol māh
- Şular kim aĥına sŭrmŭŐdi raĥŐı
 Yesŭr ũ mal alup oĥ ıldı baĥŐı
- Nie yŭz biñ ğulām u hemŭ ırnāĥ
 Alurlar ĥoŐ alup kŭffāra ırnāĥ
- Gelŭrler her birisi ĥurrem ũ Őād
 Ganĭmetler adedsŭz arpa vŭ zād
- Buyurđı Şeh ki asker gedi cisri
 Ol ednā ākeri ĥāĥan u kisri
- Gŭzer ıldı hem urdı devlet-ile
 Hezārān kevkebeyle Şavlet-ile
- 1605 Yŭrŭdi yine alup nehr-i Őaĝa

O batmış etmegi bal-ile yağa

Şalāvāt u selām-ıla hümāyūn
Yürür önce ‘alemler baht-ı meymūn

Çuşadup her tarafından ehl-i islām
Heme hāli hoş idüp paşa i‘lām

Yıka yağa Naşārā’nuñ ilin şāh
Bu dārāt-ıla kadr-i āli der-cāh
Hişār-ı Petreveddīn’e gelür hoş
Heme islām eriyle şād u pür cūş

64b

1610 Yine bir cısr-i āli bağlar anda
Müheyā her keresti dime kanda

Geçüp Haq fazlı birle girdi rāha
Ziyā ruḡ cebhe beñzer bedr-i māha

Beligrad’a irüp Sava’yı geçdi
Çeri destūr olup her yaña göçdi

Yürüdi gendi hāşān-ıla tenhā
O sedd-i şer‘i Aḡmed aşı anhā

Şikār u seyr ide hoş şād u ḡandān
Tuyūr u ger vuḡuş evlādı çendān

1615 İrer bir gün sürūr-ile serire
Aḡalar ide derviş ü emire

Heme iqbāle çıkdı hāş u ger ām
Ḥalāyık kim Sitanbul içre var tam

Semend-i pāyına döşendi dībāc
Ol Allahdan nazarlı tacı vehhāc

Olup hoş hem-inānı paşa sulḡān
Gelürdi işbu dārāt-ıla şādān

Ḥalāyık başladı ḡamd ü şenāya

Cemāl-ile çün irdiler senāya

1620 Ziyā tapmış tegi der-şubḥ-ı şādık
Ne kıldı imdi gör iy merd-i ḥādık⁸⁶

Serā-yı kaşr u ḥalvet tāka geldi
Heme ḥuddām u kul ber-sāka geldi

El öpüp tırdular şaf şaf kıyāma
Du‘ālar idüp ol āli ḥıyāma **65a**

Gelür şehzādeler şeh çekdi şadre
Kimi beñzer güne kim māh-ı bedre

Gidüp fūrkat vişāl eyyāmı irdi
Şafā vü zevk ü şādī tāv virdi

1625 Hemīşe ol ganī vehhāb mezīd ü müstedām itsün⁸⁷
Bağışlasun oğulların efendüm kām-ı kām itsün

Murādı yayını kırsun adūlar boynunı ursun
Ḥasūduñ defterin dürsün cihānda yaḥşı nām itsün

Çırağı ḥaşre dek yansın ḥayat ābın içip kınsın
Muzaffer ferr-ile ol ḥay hemīşe şādı-kām itsün

Toğup gün gice gitdigce ekilen dāne bitdikce
Sürüp aḥkām u adl ü dād adūya intikam itsün

Der-i devlet küşād olsun yitişsün feyz-i rabbāni
Fütūḥ ebvābını fettāḥ açup ḥoş ber-devam itsün

1630 Çü sultān-ı mücāhid şād u mesrūr
Kırar eyler seririnde yüzi nūr **65b**

Şalarlar muştucu yir yir bilāde

⁸⁶ Bu kelime F. Steingass'da “*hâzık*” şeklinde geçmektedir. Şairin, noktaı unutmuş olması mümkündür.

⁸⁷ Bu bölüm başlarken metinde boşluk bırakılmış ama bir başlık konulmamış. Muhtemelen “*Gazel-i Münâsib*” olması gerekmektedir. Çünkü şair, bu metnin aralarına Gazel-i Râst ve Gazel-i Münâsib şeklinde parçalar koymuştur.

Beşâretler sözi çün zer kılâde

Ṭonandı il ü şeh̄r oldı haber şāḥ
Şerîf eyyâm u saḥ d enfâl eşyâḥ

Sevinüp hâş u âm olur ferahñâk
Şeṭâretlerle şādân u ṭarabñâk

1635 Hezârân ṭumṭuraḳ u zevḳ oldı
Terennümlerle ıyş u şevḳ oldı
Bezendi memleket il ü medâyin
Bilürler neylemiş İskender-âyin

Süleymân-ı zaman islâm seddi
Hırâmân serv-i kâmet hûb ḳaddi

Ki yaḥ ni râh-ı dîn üzre rehi râst
Budur ol istiḳâmet remzi dil-h̄âst

İşitdi ser-be-ser Arab u Acem
Ne kıldı Üngürüs'e şâh-ı hoş nâm

Ne yüzden bozdı Ervâm'uñ ṭılsımın
Çağırtdı rabbisi nuşretle ismin

1640 Ḳıral-ı ḥar dilerdi şehle pençe
Ṭutuşup hoş zahîr ola firence

Şataşdı bir belâ vü rence kim var
Cihañdan gitdi şındı unşur-ı çâr

Ṭağıldı şeş cihâtınuñ ṭıbâḳı
Üşendi cümle aḥ dâ şındı sâḳı

Ḳadeḥ ayaḡını elden düşürdi
Yed-i ḳudret serine naḥl üşürdi

66a

Bozuldı bositân-ı bâḡ-ı ömri
Gözünden çıḳdı âlem ıyş u ḥamrı

1645 Bıyık burma göḡüs gür gür öterdi

Nefes çün heft-i ser ejder düterdi

Niçe biñ biñ er istiķbāl ederdi
İleyince varasınca giderdi

Çamı ol devlet ü şavlet şavul yort
Çağan arslanlar-ıla şeyri-veş çurt

Dönüp rû baha azabdan kem oldı
Elif kıaddi çü dāl u pür ham oldı
Alup şehir ü diyār u kişverin şah
Süleymān bin Selīm Hān u şehensāh

1650 Eķālim-i firengistāna çāvi
Yayıldı tıldı ālem kıavl-i rāvi

Ki sālār-ı ser-efrāz u cihāngir
Ömürler virüp Allahum kıla pīr

Şıyup almış kıral-ı bed fi' āli
Şiyeh rû nā-bekār ol har ni' āli

Bu şıytuñ şavtı tıldı heft kişver
Didiler aferin bād iy hünerver

Cihādı ekber itmiş zihî taḥsīn
Ol iḥsān menba' ı sālār-ı muḥsīn

1655 Hemīşe ber-murād olsun minallah
Temām oldı bu meclis inşāallah

Naşīb eylerse ḥocam ḥazreti ḥoş
Diyem şāninci fetḥin eyleyüp cūş

66b

Cihān içre kılam bir ḥüb nişāne
Öñ andan kim kıafes cismim uşana

Tılsım-ı tende-iken murğ-ı cānum
Ne kıldı söyleyem devletli ḥānum

Şerif ismiyle nāmum dāsitānum

- 1660 Kala tā ḥaşre dek iy dositâñum
 Çünân ki gülistânî şeyḥ sa‘ di
 Oğunsun yazılup ḳuddâm u ba‘ dı

 Azîzüm muḥterem dâna kişiler
 Şol îmân nûrı yüzünde ışılar

 Nazar şalup dutalar elde mergûb
 Şeref burcunda sa‘ d enfâl ola ḥûb
 Muḳâbil ola meh rûlarla çün şems
 Oğuyup diñleyeler gözleyen ḥams

 Şalât ehli şalâvet viriciler
 Şefâ‘ at issi şâha iriciler

 1665 Gelüp yirine va‘ dallahi Ḥaḳ‘a⁸⁸
 İçenler kevşeri ez-dest-i sâkâ

 Bilenler câvidân ol ber-kemâlin
 Görenler zât-ı Ḥaḳḳ‘uñ ḥûb cemâlin

 Muḥalled ḥuld bağın seyr idenler
 Kerem ehli kerîmler ḥayr idenler

 Şalanlar zevḳ-ile ḥoş sâ‘ idi sîm
 Bûy-ı âdem çü Yûsuf ruḥ dehen mîm

 Dilinde nâm-ı sübhân ger amur zeyd
 Ebediyyü’l-ebed yoḳ bir daḥı ḳayd

 1670 Libâs u ḥulleler ni‘ metler envâ‘
 Buraḳ u ḳaşr-ı âlîler ḥoş irfâ‘

 Zihî devletli can anlar ki mü‘ mîn
 Muvahḥiddür bulup îmân-ıla dîn

 Tevekkül üzre dâim oldı ḥâmid
 Murâd-ı dil ne ise buldı ḥâmid

67a

⁸⁸ “Allah gerçek bir vaatte bulunmuştur.”, Nîsâ Sûresi, 122. âyet .

Çü ayası müzeḳḳā birle maḥmūd
 Kavuşdı Aḥmed'e hoş tapdı ma' būd

Sa' ādet raḥşı üzre ber-murād ol
 Vire Ḥaḳ sen de şāhum ber-murād ol

1675 Yiñi fetḥe uralum imdi bünyād
 Şalāvet vir bu meclis oldı hoş yād

Bigü iy bülbül-i güyā hezārı
 Beyān it fetḥ-i şāh-ı gülizārı

Cüvān-baḥt u cihāngir merd-i meydan
 Ḥalīfe ibn-i ḥalīfezāde sultān

Derūnı gevheri şāfi muşaffā
 Bırūnı hemçünānı eyle eşfā

Delil ü beyyinātı ulu yirden
 Benüm rûḥ-ı revānum cānum erden

1680 Ki ya' ni rûḥı rûḥ-ı Muştafādan
 Ḥabīb-i ḥazret ol ḳalb-i şafādan

67b

Ezel bezminde Ḥaḳḳ' uñ varlığında
 İzāfi rûḥ rûḥı yarlığında

Yine bir gün efendüm ol ḥudāvend
 Şeh-i devrān-ı ālem sözleri ḳand

Elā gözli Süleymān bin Selīm Ḥān
 Murād u Bāyezid Orḫan u Oşmañ

Ḳarar itmişdi şāhum şehnişinde
 Şeh-i şābit-ḳadem āyinde dinde

1685 Muşāhib ḥazret-i paşa-yı a' zam
 Turur dīzāre ḳarşu hoş mükerrerem

Ki ya' ni istikāmet üzredür rāst

Liyâkat şol cihetden aşlı yiktâst

Bisâţ-ı zer-nigâr üzre muķâbil
Şeh-ile tāk-ı bî-mişl içre Hâbil

Simâil ibn-i İbrâhim mişâli
Semi' nâdur cevâbı şeh suâli

1690

Miyân-ı der-sehun sultân-ı ğâzi
Süleymân bin Selîm şeh merd-i bâzi
Hemîşe seyf-i dîn uran adûya
La' in ü müşrik ü her bed hulûya

Didi paşaya kim iy hurdebîn gel
Bir iş işleyelüm ki ancak şeh-i yal

Yedinden şâdır ola ya' ni Hamza
Amûyı Aḫmed ü Haydar zi-ġamze

Ḥudâ şiri vü arslanı Muḫammed
Cihân ḥod bî-vefâ var ömre hem ad

68a

Güzergehdür cihânuñ yoḫ beķâsı
Geyürür bir ķaba kim bî-yaķası

1695

Ömür sermâyesi elde-iken iy yâr
Ne didi ilçiler bildüñ ḥü tekrar

Şal imdi nâmeler cem' ola asker
Yarağ üzre olalar cümle yikser

Ṭapuñ seraskerümdür ḥod ezelden
Cihâda yig cihâdum lem-yezelden

Daḫı hem sen de di ķufli kelâm aç
Meşâlihden ḥaber vir ķanķı ser-tâc

Ḥayırlı fikr ü reyden söyle bir gey
Veşâvirhüm⁸⁹ didi Ḳur'an'da ol ḥay

⁸⁹ “ İstişâre, müşâvere ” , Âli İmran Sûresi, 159. âyet.

- 1700 Biḥamdillah zekī ṭab‘ uñ-var eṣfā
Kerīm ü zü’l-minen kılmış muşaffā
- Çü şāh-ı pür kerem ol ālem-ārā
Şunar paşaya miftāḥ-ı seḥun-rā
- Urup server daḥı el-ḳufl-i fetḥe
Suāl-i şeh cevābı üzre medḥe
- Dürer-bār lafzına ḥānuñ sezā-vār
Didi iy şehriyār-ı vāḳıf esrār
- Derecede ṭālī‘ i fevḳa’l-ḥad a‘ lā
Ḥudāvend-i mükerrrem zıll-i Mevlā
- 1705 Be-çeşm emrūñ ale’r-re’s eyle olsun
Hemīşe dil dilegin şāh bulsun
- Ömürler virsin Allahum sa‘ ādetle sür eyyāmı **68b**
Biḥamdillah ki ṭapuñla bulupvan ḳadr ü hoş nāmı
- Şeref burcunda iklili mücevher ber-ser-i devlet
Riyāset kürsüsü üzre hezārān bende der-kāmı
- Serir-i şāh-ı heft iḳlīm eḳālīm içre bī-mānend
Heme varı milel cümle ḥuzūrda ḥāş u ger āmı
- Çü genc-i fetḥ-i dīn ḳuflun ma‘ al miftāḥ ol fettāḥ
Fütūḥ ebvābı fetḥ-içün şunup virdi fetihnāmı
- 1710 Açalum ömür ṭomarı şaha mekşūf iken bi’z-zāt
Olup kişver-küşā ḥānum ḳıla gör luṭf u in‘ āmı
- Bu medḥi söyleyüp devletli paşa
Ma‘ ān şāh ire yüz biñ ömr ü yaşa
- Buyurdı kātibin el urdı kilke
O cevher sözlü sālik dürri silke

Divât⁹⁰ u mühreli evrāk-ı berrāk
Beyaz u sade rûlar gül bigi aq

Midād aqlām ucundan saçdı ma‘ nâ
Çekildi dürlü haṭ yāqut-ı ra‘ nâ

1715 Yazıldı niçe tuğrâ âli ünvan
Umûrı seyf-i kat‘ ı resmi bürrân

Ulaqlar şaldılar her bir diyâra
Semî‘ ol yig nefes arı biyâra

Şehûñ aḥkâmı irüp bî-kuşûrı
Heme mîrâna bildürdi umûrı

69a

Ezelden ḥod olup bir niçe tenbih
Bilürler şeh biner rûz-ı düşenbih

Bahar eyyâmıdur sulṭân-ı nevrûz
Ġazâ eyler yine ol baḥt-ı pîrûz

1720 Heme sâz u seleb ḥâzırdı derḥal
Ḷuruldu ḥaymeler sürḥ u beyaz al

Yaşanup âli dîvân ḥâne-i şâh
Bezendi taḥt u dergeh nite her gâh

Ḷuşatdı kol gelüp ber-resm-i kanun
Otağ-ı ḥâmı ḥavli-vârı ol gün

Dikildi ḥarbeler aşıldı kalkan
O nüşşâb-ı kazadan sedd-i ḥalkan

‘ Alemler hemçü çetr-i şâh öñünde
Cihân-ārâ-yı zıllullah öñünde

1725 Çalındı nevbeti çalḳandı âdem
Şadâdan güm güm ötdi cümle âlem

⁹⁰ Bu kelime Kâmus-ı Türkî’de “devât ” şeklinde geçmektedir.

Serire geçdi şeh çıkdı otağa
Heme erkân-ı devlet şol u şağa

Yaşanup geldi paşa-yı hümâyün
Konuşdı şehle mihr ü mehveş ol gün

Selâm ide yemîn ü ger şimâle
Cüvanlık çağı çağında kemâle

1730 İrüpdür nitekim devletli sultân
Süleymân bin Selîm bin Bâyezid Hân
Nazîri yok bugün devr-i felekde
Beşer şüret melek sîret melekde

69b

Melik Hân u re'îsi cümle emlâk
Süleymân u Sikender teg der-eflâk

Ol iki şâha mazhar oldu üçler
Yidiler kırklar arasında çoçlar

Velîkin eyle çoçlar der-çoçaqlık
Dinilmez kâl-ile kâl itme çokluk

Yine şeh devletinde Hâkk Te'âlâ
Yedüme şundı bir gevher ki Mevlâ

1735 Dü âlem kıymeti cevher mişâli
Şalâvet vir işit iy kâdr-i âli

Cihân fağrı ki şâh-ı enbiyâdur
Uyanıklar başı şeh bî-riyâdur

Gülec yüzli tebessümde bedelsüz
Kemâli medhîn eyden kim bedelsüz

Nazîri mişli yok ol hayy ü câvid
Didi şânında levlâk iy gün-i ıyd

Anuñ şimşîr-i bürrânın uran şâh
Hemîşe râh-ı dîn üzre tûran şâh

- 1740 T̄ulū^ç -ı aḡteri şems ü ḡamer t̄ab
 Girāsî⁹¹ adne maḡhar la^ç li p̄ür t̄ab
- Uluv̄vü'l-himmeti im̄ān kenzi
 Beñüm r̄uh-ı revānum can kenzi
- Şehūñ devletli ḡālî^ç inde men ḡol
 Nice nesneydi bulduḡum gevher ol
- İki ālem aña ḡıymet dimişdük **70a**
 Gör imdi nazmını nice gemişdük
- O gevher bu-ıdı kim virdi rabbüm
 Şu p̄irāyiden ki ḡıfl-iken didüm böm
- 1745 Muḡammed Muşḡafā kim şāh-ı levlāk
 İki zāt-ı şerîf ü merd-i eflāk
- Virüp arslanlarum nām eylemişdür
 Öñünde erligi tam eylemişdür
- Olaruñla bugün gördüm şehenşāh
 Süleymān u Sikender ḡadr hoş cāh
- Muḡammed'üñ Ali vü ḡamza s̄ine
 Muḡābil düşdi zāhir ḡamzesine
- Cigerler yarıcı müjḡān-ı nāvek
 Re'īsî cümle şāhān gey ulu bek
- 1750 **ĠAZEL-İ MÜNĀSİP**
- Zihî sālār u ser-defter sa^ç id aḡter mürüvvetli
 Yolu erkānı şer^ç üzre müeddeb zāt u himmetli
- Elā gözli gülec ruḡsār tebessüm eylese her bār
 Mişāl-i server-i ebrār beḡāyet ulu izzetli
- Ruḡı çün şems-i ḡāverdür meh alnı bedr-i enverdür

⁹¹ Bu kelime Turkish and English Lexicon'da "kirâsî" şeklinde geçmektedir.

Şecâ' atli dilâverdür bahadur kolı kuvvetli

Görürven bir gice hânım meger şol seyr-i rü'yâda
Güzel bir müntehâ yirde oturmuş iki devletli

1755 Döşenmişlerdi bir pister tayanum hoş yeşil bâlin
Süleymân Hân serverle nebîler şâh-ı sîretli

MEŞNEVÎ

Emîra'l-mü'mîn⁹² Aḥmed vaşîsi
Enîs ü mûnusi⁹³ merdân re'îsi

70b

Çarındaşum didi damad idindi
Bu himmetden Ali evlâd idindi

Güzel şehzâdeler virdi efendi
Ki her biri mücâhid şaf şikendi

1760 Olaruñ bigi sultân-ıla hemser
Ûlânuñ ḳadri a' lādur zihî er

Hemîşe Ḥaḳ daḫı ḳılsun ziyâde
Yürüsün devlet-ile yaḫşı âde

Yed-i ḳudret ḳurup maḳşûdı yayın
Ziyâ tek ide raḫşân alnı âyin

Ṭavîl-i ömr ola şehzâdelerle
Heme mîr ü ḡulâm âzâdelerle

Gel imdi yine Levhî fetḫ-i bâba
Ġazâ-yı cebhe meh-rû âfîtaba

1765 Cihâdın hoş beyân it şehriyâruñ
Ġazanfer sîne ḳaplan dil kibaruñ

⁹² Doğrusu “ emîrû'l-mü'mînîn ”dir.

⁹³ Bu kelimenin aslı “ mûnis ” şeklindedir.

Egerçi yok liyâkat sende ân kad
Ki medh-i şâh idesin şâh-ı sermed

Velîkin avn-i Yezdân irmesiyle
Erenler himmeti el virmesiyle

Ẓa‘ if ednâları a‘ lâ kılan şâh
Müyesser ide eydem inşâallah

Zemîn ü âsumānuñ çün hurûsı
Öterler diñle fetḥ-i Üngürüs’ü

1770 Çalındı kūs-ı rıḥlet borılarla
Ziyâ ruḥ kullar u meh ḥürilerle

Yürüdi atlanup bir esb-i tâzı
Ol Allahdan nazarlı şâh-ı gâzi

71a

Otaḡuñ biri ḳondı biri göçdi
Niçe derbend ü kûh u yazı geçdi

Türâbı muḥtelif yollar kızıl ağ
Didi *elvānuhâ*⁹⁴ taşlar kara taḡ

Ṭarayık aşdı fevḳından cibālũñ
Nehirlerde hem eflāk ü ḥibālũñ

1775 Beyân u şerḥ olunmaz ṭumṭurâkı
Gezenler görmedi Rum u İraḳ’ı

Gerip yilken göḡüs ekmiş seren baş
Tevâzu‘ üzre iy merdâne ḳardaş

Direkler ejdehâ peyker mişâli
Giderler şanki ḳuş-vâr perr u bâli

⁹⁴ “ Görmedin mi ki muhakkak ki Allah gökten bir su indirdi de onunla renkleri muhtelif meyveler çıkardık ve dağlardan da yollar vardır ki beyazdırlar ve kırmızıdırlar. Renkleri muhtelif tirve siyah siyah kayalar da vardır. ”, Fâtır Sûresi, 27. âyet.

Gelüp asker dirildi cümle efvâc
Şanasın baħr-ı ummân urdı emvâc

Çitildi ⁹⁵ nîzeler er tırdı şaf şaf
Kimi dizler çöküp yâ kurdı ⁹⁶ şaf şaf

1780 Yolunda tîr-i nâvek-veş olan râst
Gözetdi ħalb-i ħaşmı toĝru yiktâst

Ķomuşdı ba' zı hem der-ħabza desti
Öñürdi şunan erdür er mesti

Gürûh u bā-gürûh alay u alay
‘Alemler şâh önünde ħaddi bālây

Muħammed Muştafâ sancaĝı ön baş
Ömürler vire Allahum uzun yaş

Bilinde hemçü seyfi ol hümâmuñ
Dü âlem şâhı sultân-ı temâmuñ

71b

1785 Aña göre mükemmel cümle yaraħ
Velî varacaĝı iller de ıraħ

Daħı yaylaĝ u ırmaħlar deriñ çok
Şular yataĝı azmaħlı ki ħad yoħ

Bular bulduħda [şol] vaħt-i kemâlin
Ķara ħış günleri yaĝmur cemâlin

Açup ulaşdurıcaħ rûz-ı leyle
Döner tîz gündüzüñ şâdîsi veyle

Sil olup her yaña çörtlegler işler
Sefer ehli şovuk şişlerle şişler

⁹⁵ Bu kelime Tarama Sözlüğü'nde “çitirmek” şeklinde geçmektedir.

⁹⁶ Bu kelime, “yakurdi” ve “yâ kurdı” şekillerinde okunabilmektedir. Eğer “yakurdi” olarak düşünülürse, “kimi askerler diz çöküp saf saf yaklaştı” anlamı; “yâ kurdı” olarak düşünülürse, “kimi askerler diz çöktü ve yaylarını kurdular” anlamı çıkmaktadır. Dolayısıyla iki anlam da beyite uymaktadır. Biz, “yâ kurdı” şeklini daha uygun gördük.

1790 Bunun bigi haşarlu illere řāh
Haç'a idüp tevekkül sürdi hoş rāh

Henüz geç gitdiler ĥod niyyet öñdi
Sebep neydi ki rışlet böyle řuñdı

Ĥuřuřa řehriyār-ı ālem-ārā
Bilürken işbu ĥāli āli tuğrā

Ki ma'lūm-ıdı zırā řül-ı rāhuñ
O şavli farz u sünnet pādiřāhuñ
Daĥı ol kiřverüñ āb u hevāsın
Bilürdi küh u derbend ü ovasın

1795 Heme defter olunmışdı şonağı
İleyince delāil çoğ inağı

Çü şaşdı hānuñ ir çıķmaķda-idi
Budun'uñ şal' asın yıķmaķda-idi

Velī bir mu' teber mīr ez-ibādı
Vezīr-i evsaş ol cāy istinādı

72a

Bu eşnada irüp emr-i ĥudāvend
Vefāt eyledi raĥmet iy ĥıredmend

Gülistān-ı cinān olsun şurağı
Rikipdārı⁹⁷ melek binsin Burağı

1800 Seĥīlerle erem seyrānın itsün
řalāvet virelüm şeh fetĥe gitsün

řavīl-i ömr-üle kılsun ġazālar
Adüvü'd-dīne eylesün cezālar

Kemānından ne tır olsa revāna
İre anı niřānı şaşd-ı ĥāna

⁹⁷ Kelimenin aslı "rikāb-dār" şeklindedir.

Sinān-ı sīne-i düşmanı derḥal
Delip tūz şerḥa şerḥa yara fi'l-ḥāl

Ḳılıcı kessün aşsun raḥşı çün bād
Ne kıldı imdi gūş it şāh-ı şehzād

1805 Cihangir Rüstem-āyin nāmudār er
Ḥudāvend-i mūkerrem kāmı-kār er

Çü toğdı ümmet-i Muḥammed ayı
Berāt-ı ḳadr-ile nādır o tayı

Temennā kılduğı Ḥaḳdan nebīler
Selāmullah olan cedd ü ebīler

Heme yüz dört şuḥuf münzel olan māh
Şalāvet vir ne kıldı işin şehensāh

Göründi çün hilāli bindi sultān
Süleymān bin Selīm bin Bāyezid Ḥān

1810 Yürüdi dün gün eydüp Allah Allah
Tilāvetle ibādet ide her gāh

72b

Beliğrad illerine girdi geçdi
Buḫun üzre siremden yollar açdı

Ḳuruldı köprüler ırmaḳlar üzre
Geçüp tā düşmana varmaḳlar üzre

Güzel günler olur rūşen münevver
Niçe gün şemse-i şems-i müdevver

Münevver şa' şa' ayla pür şu' ā'ı
Olur burc-ı şerefden ittilā'ı

1815 Bu mihre niçe gün çarḫ āfitābı
Çevürdi çenberin açdı niḳābı

İrişüp şeh daḫı yād ile girdi
Gelüp çoḳlar ḫarāc u harc virdi

Mutî oldı el öpüp bân-ı Erdel
Didi yokvan kıatunı dâne ħardal

Yaĥūd perr-i meges mürice ma' ni
Daĥı ednâ za' if üftâde ya' ni

Görüp hoş şeh daĥı ĥil' at baĥıřlar
Mücevher ĥâř eyerli at baĥıřlar

1820 Geçüp andan buĥun üstine indi
Şehin şehbâzı-veş şadrında kıondı
Şaçup ejde dehen dem topladı od
Kıuruldı çevreden şıytı şıdı öd

Yiri ditrettdi şarşup ötdi güm güm
Şanasın gök gürler itdi hüm hüm

Siyeh dūdu alevli kıatı kıatlar
Göz açup yummadın çok menzil atlar

73a

Diyince hâ nedür ⁹⁸ anı irür cüst
Şalâvet vir resūle olmaĥıl süst

1825 Kı dīn īmān baĥı tāze andan
Gele dil levĥine Levĥī yaz andan

Heme ömründe ger řıdķ-ıla bir gez
Şalâvet virdüg-ise eydeler tez

Berü gel ĥuld u firdevs ü na' īme
Farīķ ⁹⁹ ü fi's-sa' ir irdi caĥīme

Yitişdi bil kı Ħaķdan emr-i vemtāz
Bugün iy mücrimūn eydildi mümtāz

Gelüp yirine va' dallahi Ħaķķ'a
Muĥammed kevşer içdi Ali saķķā

⁹⁸ Bu kelimedede genişleme hadisesi sözkonusudur. Söylenmek istenen, kastedilen "hanidür" dür.

⁹⁹ Kelimenin aslı "ferīķ" şeklindedir.

1830

Tekellüfler olundı mürselâna
Er olan müstemi^ç olmaz yalana

Çulağ gerçek söze gerçekler eyler
Ki ya^ç ni diñler ü hem toğru söyler

Şular kim rāst güyâ bî-duruğı
Güzîñ a^ç rāğ u hûb ahlâğ uruğı

Olardur bu didüğüm evde sâkin
Hemişe cāvidāñi zinde mākin

Velî anlar degüllerdür şulardan
Ki zişt işlerle kaçmaz bed-hûlardan

1835

Ki zîrâ kâmil olan ictinâbı
Kılur şan^ç at yir az u hemçü âbı

Degüldür mübtelâsı nefsi-düñüñ
Zebûñı olmamışdur ol zebûñüñ

73b

Uyumazlar olar çün halk uyurlar
Nice halk u kamu vahş u tıyurlar

Çü sakin oldular kaldı tehî kevn
Şular kim tâlî^ç i bedri ziyâ levñ

Münâcât u niyâz u şuğle başlar
Keser şâh-ı yamanı yahşı aşlar

1840

Gel imdi gör ne âlemler kılur seyr
Göñül göz-ile iy sulţân-ı bü'l-hayr

Virür Hâğ kadr-i himmetce merâtib
Ulüvvü'l-himmeti yazar kevâtib

Çü çeltük yirine taru düşürdüñ
Vuñuş-ı miñneti ber-ser üşürdüñ

Kişi hod biçmez illâ ekdigini
Götürmez habbe lâkin dikdigini

- Beķāsuz ömre itme i' timādı
Benüm rûhum degül muhkem imādı
- 1845 Esası āb u bād üzre çü aķvāl
Heman erlik budur pāk ola ef' āl
- Olursa ger bu aķvāl üzre ābid
Maķām-ı ħalvet içre maĥfî ħāmid
- Der-i ħazretde ħoş olup mülāzım
Tutup emri vü nehye dir ne lāzım
Çü senden Ĥaķ buyurdu saķınam ben
Şaķınsam ħaydar-ı tiğ taķınam ben
- Ki zīre uymadı ħiç nefse ol merd 74a
Erenler serveri ser-defter-i ferd
- 1850 Bu a' māl üzre olanlar er oldı
Bahadur merd-i meydan rehber oldı
- Elin tutanları irürdi Ĥaķķ'a
Sözi dürr ü cevāhir ağızı ħoķķa
- Aķar nūr-ı tecellî yüzlerinden
Döyer mi görmege göz özlerinden
- Şaf u alayına her kim tuş oldı
Tiz içüp ' ışķ cāmın serĥoş oldı
- Unutdı gendözin andan giri ol
Degülseñ ' ışķ eri andan giri ol
- 1855 Dürüş sa' yi cemīl it apar andan
Güli ez-gülşen-i Ĥaķ bir kıpar andan
- Ĥayat ırmağı enhārına destüñ
Yiterken ömrüm ir pür eyle destüñ
- Ĥiç aķvāl-i güzerden var mı efkār
Ve yoĥsa şöyle kıaldıñ mı dil-efkār

Mecâliñ yoq mı qarnuñ yoqsa toq mı
Murād üzre tena' um az mı çoq mı

Añar mısın sünenden yā Enişket
Qıyāmuñda bulunur mı bu sünnet

1860 Senüñ de var mı der-taht-ı kemer taş
El arqası diyelüm yirde qardaş

Qıyās it pister ü bālının andan
Teşebbüh üzre şaf olduñsa candan
Göñül gözi uyanup gitdi perde
Hiçab-ı māsivallah olmaz erde

74b

Şalupdur ol beyābāna gıyūrı
Refik ü hemdem idinmez uyūrı

Buyurduqları emrullahı gözler
Reh-i Haq üzre toğrı menzil özler

1865 Şırāte'l-müstakīme rehiberdür
Vilāyet ehli merdān içre erdür

Bu evşāfuñ kemālātına yoq had
Ne kıldı imdi gör sālār u sermed

Ser-efrāz-ı cihān şāh-ı bahadur
Mübāriz gāzi server gey bahadur

Mücāhid dīn eri sulţān Süleymān
Selīm bin Bāyezid Hān āl-i Oşmān

Şaḥiyye'l-keff ü bü'l-ḥayrāt server
Büy-ı serv-i sehī şimşād u 'ar 'ar

1870 **MEDḤ-İ ŞĀH ĞAZEL-İ MÜNĀSİP**

Zihī şāni' ki şun' indan yaratmış bir melek sīmā

Çü sidre'l-münteha ¹⁰⁰ kıaddi nazîri gelmemiş bālā

Re'īs-i Hāq riyāsetde bedelsüzdür kiyāsetde
Sikender teg siyāsetde adūvü'd-dīne iy dānā

Şanāyi' de ki ol şāni' murādı üzre yok māni'
Elinde bay u ger kıāni' kıılupdur hoş cihān-ārā

Heme abā vü ecdādı revānı ümmehāt-ıla
Hemīşe şād ola şāhum ğarīķ-i raķmet-i Mevlā

1875

Yidi cecdi sekiz cennet içinde şād olduķca
Mezīd-i ömr-ile kıadri refī' i hoş ola a' lā

75a

MEŞNEVİ

Umūr-ı memleket rāyi elinde
Hezārān dürlü ma' den var ilinde

Künūz-ı genc-i Hāķķ'a zātı maķzen
Heme tāk u serādur bāb u revzen

Eger şahn u ve ger saķf u saķıdır
Der u dīvārı pür naķş u medħidür

1880

Mücellā vü muşaffādur mücevher
Ocağ u ger bucağ iç ü taş enver

Gül-i gülzār etrafı ķemendür
Öter bülbüller ezhār u semendür

Müferreş ' arş tākından nişāna
Münaķķaş köşk ü misk-āsā fişāna

Müzehheb lāciverdī kıubbelerdür
Hevādan hıfz-ıçün der-cübbelerdür

Güzel fışkıyyeler şādı'r-revānı

¹⁰⁰ Bu kelimenin “*sidretü'l-müntehā*” şeklinde olması gerekir. Fakat müellif, vezin gereği bu şekilde yazmıştır.

Revān eyler revāna ol revānı

1885 Aķar āb-ı revānı lūlelerden
Ki her bir lūlesi biñ dürlü ma‘ den

Alup hoş Һavlime e‘trafin e‘şcār
Ḳamusı mīvedār u her yimiş var

Ale’t-tertīb bağ u bositānı
Döşenmiş hemçü şāhum gülistānı

Kiraz-ı la‘l-i dilberden dem urur
Gülinüñ ğoncası ağızın buyurur

75b

Yañal elmaları güyā yañağı
Cinān emşālidür irdikde çağı

1890 Enārınuñ içi la‘l ü taşıdur
Ki her biri adedde biñ tamamdur

Turuncı hūriler gögsi şadırda
Lebi şeftālū mihr ü meh bedirde

Sehī servileri toğrı çibuğ dal
Ayağ üzre egüp baş eyler iķbal

Çi ger Ḳağ virmemiş güftār u reftār
Degüldür mīvedār ammā hoş e‘tvār

Müselsel āb-ıla pā-bend olupdur
Ḳavuzlar güşe güşe şu tolupdur

1895 Olup vaķtine hāzır bahçevānı
Şuvarur tā bula fer ergāvānı

Gözün abherleri süzmüş çü mestān
Gül-içün bülbul olmuş elf-i dāstān

Oķur Ḳağğ’uñ biñ ismin bir varağdan
Gül olmuş jāle birle pür arağdan

Külâhı gūşesin bükmüş benefşe
Zihî mâtemzede çökmüş benefşe

Dil-i nu' mân göyünmüş hemçü micmer
Şaķâyık bağrı ĩara beñzi ağmer

1900 Elinde nergesi zerrîn ĩadeđ-dâr
Serâser al geyinmişdi gülînâr

Şürûğ-ı ĩaşr-ı gülzârı Şehenşâh
Ĥudâvend-i mûkerrem âli der-gâh

76a

Yazılsa ger hezârân mâh u sâli
Suťurı hoş dizilse çün lâli
Degildür ĩâbil-i ta' bir ola Őerđ
Gel imdi di ĩazâsın Őerđi ĩıl tarđ

Budun'ũñ fetđi Şeh nice ĩıldı
Ki ĩalkı Őarđ u ĩarbuñ anı bildi

1905 Ger Arab u ger Acem ü Ervâm
İŞidüp ser-be-ser bildiler aĩvâm

Dimişdük Şehriyâr-ı Şir-i Şehbâz
Süleymân bin Selîm ol merd-i serbâz

Kemân ebrûsınuñ ĩurbân-ı âlem
Ĥâdenk-i ĩamzesi biñ resm-i ĩâtem

ĤiŐâr idüp Budun'ı toğ ururđı
Tevekkül ber-ĩudâ idüp tururđı

Gidüp dün Őubđ-ı dem dem urduğunca
Ağarup tañ yiri göz ĩördüĩünce

1910 Güneş toğmazdan evvel cenge bünyâd
Urup uğraş ider Şâh-ı melik-zâd

Varup tâ ĩarba idince ĩurûbı
ĤabeŐ ĩânı sürüp zengi urûbı

Serîr-i Rum'a irüp qaralarla
Siyeh-rû ibn-i hām āvârelerle

Alup Ervâm elinden taht-ı Rum'ı
Temâmet zabt idince ol bu bumı

Kevâkib istikâmet gösterince
*Vezeyyennâ's-semâe*¹⁰¹ el virince

76b

1915 Meşâbihi a' yân olunca çarhuñ
Tolunup gün batınca tâbı berhun

Naşârâ kavmi birle gâzi hundkâr
Ol ikrâr üzre dâim sevmez inkâr

Tutar münkürleri top u tufenge
Turup bir niçe gün bu resme cenge

Azîm âşüb olup muhkem şavaşur
Ki şerhinde şavuşup dil yavaşur

Tolaşup dil nice lâl olmaz ebkem
Ulaşup mü'min ü naşrân-ı muhkem

1920 Dögüşür gey kıyıp birbirine şâhum
Uruşurlaruñ yok takrîre râhum

Kim elden kim ayakdan çıkdı başdan
Ma' al-kışşa bu kârûñ cengi başdan

Degül kıabil beyâna bî-gerândur
Dil açup bil a' yâna bu hemândur

Girân mâye bahalu gevherüm var
Mücevher tâc urundum cevherüm var

Egerçi kıadr ü miqdârum bazâhir
Degül ma' lûm ki bir hârdalca bâhir

¹⁰¹ “Hamd olsun bize en yakın göğü kandillerle donattık.”, Mülk Sûresi, 5. âyet .

- 1925 Velî bâtında hamd ol zü'l-celâle
Bu turur evvel âhîr ber-kemâle
- Ḥudâvendâ virüpdür Ḥaḫ murâdum
İlim-idi dilde maḫşûdum irâdum
- İrişdüm ḫadre ḫoş aldum beratun
Piyâde şanma ömrüm vardur atun **77a**
- İlimdendür baña bu ol amelden
Yapış ilme şaḫın ḫül-1 emelden
- Tilâvetle ibâdet fikrin elden
Ḳomayı gör bugün Kur'ânı dilden
1930 Ki yarın olsun min-ehl-i mesrûr
Makâm-1 ḫuld firdevs içre maḡfûr
- Şalâhiyyet şebâbiyyetden olsa
Tecellâ-yı cemâlullahı bulsa
- Virilse can gözine uyanıklık
Şuḡulden bolsa beñzi bu yanıklık
- Şabâbiyyetde olsa böyle âmil
Uzun gey şaḫlasa merd oldı kâmil
- Yitişdi şehsuvârı ḫol kefâya
Ol Allah'ũñ ḫabîbi Muştafa'ya
- 1935 Tamam oldı hemân rahın gözetsin
Niyâz üzre turup şâhın gözetsin
- Ne deñlü sa' y iderse rütbeti var
Ki illâ mâ sa' yeden ḫurbeti var
- Naşîb alup el öpdüm çün kelâma
Ne gevher virdi gör şeh men ḡulâma
- Ḳodum ḡayrı dün ü gün ilme düşdüm
Mişâl-i serçecük kendüme üşdüm

Uyutdum yoldaşum baqđum kitāba
Düşerdüm baqmasam bir dem şitāba

1940

Uyanıklık kadar sermāye olmaz
Ebedī ehl-i ğaflet baht bulmaz

77b

Ħasedle buĥūl iden ĥod qaldı nā-pāk
Hiç el virür mi aña şāh-ı levlāk

Yaĥūz dāmānına lāyık mı desti
Ħabūl itmez bil ol şeh ĥod peresti

Şular kim ĥayre māni^c şerre accāl
Beķā-dārında maĥrūm oldı ĥaccāl
Eyilikden güzel kār olmaz a^c lā
Seĥīler çün cinān ĥalk itdi Mevlā

1945

Er olan ğaybet itmez yā mesāvi
Zihī ĥayf olasın kemle müsāvi

Ħazab ğaybet nedür neylerler anı
Şıfat-ı iblise uydurma canı

Gider kibr-ile kīni öykeden geç
Ne nesne ğıll u ğış bir fehm idüp seç

Süleymān teg dīve aldırma ĥātem
Murāi-kes degüldür ādem atam

Er oĝlısın ĥalīfezādesin rāst
Mubaşşır kārı-dān ol imdi yiktāst

1950

Benüm rūĥ-ı revānum can ilin āñ
Didi ĥubbü'l-vatan ol bañlatan bān

Ħabīb-i ĥazret-i rabbe'l-u^c lā şāh
Muĥammed Muştafā maĥbūb-ı Allah

Vatan ma^c nāsı ervāĥuñ maķāmı
Budur dirler ĥaķīkat söz temamı

- 78a**
- Velî şer‘îsi zâhir cây-i mevlûd
Bu fâni evde mihmân olduğun bûd
- Çü dîn teftîşin ide mâlik-i dîn
Efendi hâzreti iy merd-i haḡ-bîn
- 1955** Hüdâvend-i mu‘în Allah u raḡmân
Raḡîm ü müste‘ân u ḡayy u ḡufrân
- Yüz urup didigün *ıyyâke na‘bûd*¹⁰²
İnâyet umduḡuñ ol *nesta‘in bud*¹⁰³
*Şırâte’l-müstaḡîm*¹⁰⁴ iden niyâzi
ḡoş *en‘âmete aleyhim*¹⁰⁵le namazı
- Budur dirler suâli evvelînüñ
Di n’oldı ömrün evrâḡ-ı ḡülinüñ
- Niye ḡarc eyledün anı ḡaber vir
Beyân it olma ḡamuş eyle taḡrîr
- 1960** Cevab algıl kirâme’n-kâtibînden
Bil a‘ mâlün nüzülü râtibînden
- Ne taḡrîr eylemiş bir söyle tîz gel
Şun ifşâ-yı kelâmuñ ḡufluna el
- Bilinsin ser-be-ser her neyse meşḡûr
Kitâb-ı ân ki merḡûm eyde ol nûr
- Zemîn ü âsumânuñ nûrı pür tâb
Müberrâ sâl u mehden hemçü der-ḡâb
- Ḳanı bir âşık imdi anda ol ḡîn
Cevab ide suâli ḡaḡḡ’a taḡsîn
- 1965** Yüzi aḡ u yemîninden beratı

¹⁰² “ Dîn ḡünüñün , hesap ḡünüñün tek hakimidir. ” , Fatiha Sûresi , 4. âyet .

¹⁰³ “ (Haydi öyleyse deyiniz) : Yalnız sana ibadet eder , yalnız senden medet umarız ” , Fatiha Sûresi , 5. âyet .

¹⁰⁴ “ Doğru yol . ” , Fatiha Sûresi , 6. âyet .

¹⁰⁵ “ Nimet ve lutfuna nâil ettiklerinin yoluna ilet . Gazâba uğrayanların ve sapkınlarınkine deḡil . ” Fatiha Sûresi , 7 . âyet .

Gelüp destine hoş şād ola katı

İlāhi eyle mü'mīn kullaruñdan
Ayırma saña varan yollaruñdan

78b

Hem ihsān kıl şefā' at Muştafa'dan
Ḥabībūñ Aḥmed ol kân-ı vefādan

Ayırma çārı-yārı himmetinden
Ebū Bekr evvel ol şıdkı bütünden

Ki *lā taḥzen innallahe ma' nā*¹⁰⁶
Anuñ şânında münzel oldu ra' nā

1970 İkinci yāri Fāruḳ nāmu Ömmer
Mütemmim erba'ın kırkıncı server

Şaḥāb anuñla ya' ni yitdi kırka
Ḳodı atlası geydi pāre hırka

Hem oldu yār-ı şālis ibn-i Affān
Ki ya' ni cāmi' i'l-Ḳur'ān Oşmān

Azīzüm şāḥib-i Zi'n-nūreyndür
Ḥayā vü ḥilm-ile kıymetlidür dūr

Aliyyü'l-murtaẓā dördüncü yārı
Ki oldu laḥmeke laḥmi şic'arı

1975 Esedullahı gālip bü'l-ḥasendür
Şıyıb aşnāmı müşrükler kesendür

Bularuñ ḥürmetine yā ilāhi
Müyesser kıl ḳomayam toğrı rāhi

Şırāte'l-müstaḳīm üzre virem cāñ
Refiḳüm ola hoş imān u Ḳur'ān

Şehādetde zübānum eyle cāri

¹⁰⁶ “Üzülme , şüphesiz Allah bizimledir.”, Tevbe Sûresi, 40. âyet.

Heme mü'minlerüñ hem hem-civārī

Dağı devrān şehinüñ hūb nihādın
 ıl āsān söyleyem fetḥ ü cihādın

79a

1980

Süleymān bin Selīm beglerbegi šāh
 Selātin rā'isi ruḥlar ziyā māh

Gel imdi bir fütūhātına dut gūş
 uladan vārid olur albe çün cūş

Dimişdüñ kim Budun'üñ al' asın ḥān
 uşadup ceng iderdi merd-i meydan

Yanınca urd uğurlı şīr-i nerler
 Peleng ü bebre pençe urur erler

utup op u tūfengi gebre şadı
 Virüp can buldı oqlar ıyd u adri

1985

MEDḤ-İ ŞÜHEDĀ ĞAZEL-İ RĀST

Kelīme-i şehādetle şehīd olup viren canı
 Girüp cennāt-ı adn içre görür ol vech-i sübhānı

avāf eyler gelüp ğilmān bile ḥavrā-ile rıdvān
 Tena' um üzre ḥoş ḥandān sürer bu resme devrānı

Didi çün ḥālidūn ol ḥay cinān aşḥābı şānında
 Yuḫāf u hem aleyhim kim dizilmiş inciler şāni

Şiyāb u sündüsin ḥuḍru geyip ḥoş ḥulleler at at
 ahūr ırmağı aynından şuwardı ol kerem-kānı

1990

Virüp hem milk-i bī-pāyān didi milken kerīmā ḥān
 İlähi eylegil iḥsān amu mü'minlere anı

Güneş yok zemherī olmaz ebedī kimse ḥic olmaz
 Varanlar pes giri gelmez budur avl-i müsülmānı

Muḥammed kim ebu'l-ervāḥ hem ādem şāfi bü'l-eşbāḥ

79b

Zihî mişkât u hoş mışbâh ziyâ ruḥ bedri nūrâni

MEŞNEVÎ

Şular kim oldular ehl-i yemînden
Bahâlu kıymeti dürr-i şemînden

1995 Maḳâmâtı mu‘ allâ cāyi-gāhı
Muḳarrebler bulup ol padişāhı

Şehidler ḫāli bu gör nitdi guzzāt
Nice erlik hüneler itdi guzzāt

Şehenşeh buyruḡ-ıla gūşe gūşe
Turup her biri hoş gelmişdi cūşa

Çaḡırdı nādirlər emr itdi sulṭān
Süleymān-ı zaman İskender erkān

Aman virmeñ kıluñ tārāc u yaḡma
Sizüñ olsun serāser cümle na‘ ma

2000 Şadā virdi şeherden ceng-i ḫarbî
Ser-āḡāz eyledi eşvātı ḍarbı

Şehüñ ḳurbundan evvel ḡāzi paşa
‘ Alem depretdi biñ biñ ire yaşa

Depüp raḡşın o dindār u mücāhid
Hümā ṭal‘ at hümāyün er mu‘ āhid

Öñünce ketḫüzā Aḡa-yı Bāli
Bahadur ḡāzilerle ḳadr-i āli

Serāser cümle müstaḡreḳ yaraḡa
Çü depdi Paşa Tāceddin Aḡa

2005 Ḳafadar oldı Ḳāsım Paşa Ayas
Ḳaḡ’uñ avn-ıla yoldaş Ḳızır u İlyās

80a

Miḥaloğlı Muḥammed Beg deper hem
Bile Bâli İbn-i Yaḥyâ şıdkı muḥkem

İrişdi Lütfi Beg ol Bosna mîri
Mücâhidlerle Yezdân destigîri

Yürür hem bir taraftan Paşa Behrâm
Çü gördi ƣal' adan bu ḥâli Ervâm

‘ Alem depretdi ƣul ḥundkâr öñünden
Süleymân bin Selîm sâlâr öñünden

2010 Şanasın baḥr-ı Ummân urdı mevci
Naşârâ ƣavmi gördükde bu fevci
Ki toz ağdı semâ evcine yirden
Yürüdi şubḥ-ı dem ğâziler irden

Düşüp teşvîşe küffâr oldı ğamnâk
ƣarardı yüzleri çeşm oldı nemnâk

Ki bir deryâ-yı bî-pâyândur ağdı
Neyistâna yaḥûd od düşdi yağdı

Yirüñ bir ƣatı ƣalƣup göge ağdı
Yine inüp er ü at üzre yağdı

2015 Heme yikrek olur sürḥ u yeşil ağ
Süñü vü ḥarbe-dârân ağdı çün tağ

*Cibâl-i süyyiret*¹⁰⁷ sâ' at mişâli
*İşâr-ı uttılet*¹⁰⁸ yaḥûz ḥışâli

Şadâ-(y)ı kûs u ceng-i ḥarbi ol gün
Alurdi âdemüñ ağl-ıla o gün

Yürüdi mişeli tağlar teg ecdâd
Neler işler gör ol bî-mişl ü endâd

80b

Nażîri vü veziri yok şehenşeh

¹⁰⁷ “ Kiyamet günü dağlar yürütülecek (toz toprak olacak) ” Tekvir Sûresi , 3. âyet .

¹⁰⁸ “ Doğurması yaklaşmış develer başıboş bırakıldığı zaman ” Tekvir Sûresi , 4. âyet .

Ḥudāvend-i azîmü'ş-şân Allah

2020 Bulunmaz beñdeş ü hemtâsı hemçün
Kaçan kim âl-i Oşman baht-ı meymün

Çıkarlar niyyet idüp çün cihâda
Ol evrâd üzre dâim ictihâda

Varan Qur'an-ıla hoş rāh-ı şer' a
Bugün zāhir yedinde milk ü mer' a

Bile varur Haq' uñ izn-ile merdān
Gelür Hızr ile İlyās anca sulţān

Göründi Seyyid Ğāzi Efendi
Diyelüm toğrusun rāvi efendi

2025 Rivāyet eyledi Levhî kuluña
Ol ez-cān u gönül qurban yoluña

Ki nazm-ı dāsitanuñ pīsem iy şāh
Sa' id ahter hümāyün ḥamdülillah

Naşīb itdi ğanī perverdigārum
Münezzeh zāt-ı pāk ol bīr ü bārum

Meger men kul şahā der-rāzıқыye
Olurdum ez-ömür şol kim baқыye

Geçindüm ḥarcanup birkaç gün anda
Cihan işi bu can olduqca tende

2030 Ğazālar kim kılupdur ḥazret-i ḥāñ
Kılup nazm eglenürdüm iy seḥun-dān

Muşāhib düşdük ol rāviyle bir dem
Olup hoş gūşe-i vaḥdetde hemdem

81a

Bu rūḥı añladuñ can sohbetiyle
Revān it ömri irfān sohbetiyle

- Irağ ol cahil ü nādāna uyma
Hāzer eyle yamanı sem^ç a қоyma
- Nedür imdi işit ol қavl-i rāvi
Diyelüm der-cihan şa^ç ola çāvi
- 2035** Ġazāvet yine hāzır inşāallah
Diyevüz vir şalāvet iy güzel şāh
- Süleymān-ı zaman āyāt-ı kübrā
Çü kerremnā didi esmāsi hüsñā
- Çuħısse¹⁰⁹ çıқmağ-ıla kıssa ra^ç nā
Gerekdür ārifāne қаşd-ı ma^ç nā
- Seħun mābeyni içre ol muşāhib
Didi bir pīr atam var hūkmi ġālip
- Yatur bir niçe eyyām oldu şöyle
Degildür āşinā bir şehir ü köyle
- 2040** Velī derviş anuñ bir hāli var hoş
Sülūkı yahşıdur ġuş eyle қıl cūş
- Eyü düşler kimerde bize söyler
Güzel taқrīr ü şerh ü vaşf eyler
- Didüm yaradı bir hūb rü' yetindi
Nebāt-ı қand-ı Mısrīden şekerti
- Münāsip gelse ger derc idem anı
Ki taħsīn ide Çin üstādı Māni
- Eyitdi bir aceb düş gördüm ol ġün
Görürven kendözimdir iy hümāyūn **81b**
- 2045** Alem şāhuñ serāyı qarşusunda
Ayağ üzre тұrup yol ġüşesinde

¹⁰⁹ Bu kelimenin *ç > ħ* değişimine uğrayarak bu şekilde geldiğini düşünüyöruz. Eğer kelime “*çohuş-> çokuş-*” şeklinde düşünölürse beyit anlamlı hale gelmektedir.

Nazar şalup kılurken her yaña seyr
Anı gördüm ki dir iy şāh-ı bü'l-ḥayr

Çıķageldi yayan bir niçe abdal
Biri hoş çağırup eydür der ol ḥāl

Ḳanı kimdür diyenler ḥaḳḳumuzda
Çü şādıķlardanuz biz şıdḳumuzda

2050 Bulara nezr ü ḳurban virmeg olmaz
Virenler de şevāb u ecr bulmaz
Şunan bir aḳce yitmiş dāḥi virsün
Günahı afv olup tā ḳadre irsün

Ve yoḥsa dīnine noḳşanı vardur
Olur sāmī' şu kim imānı vardur

Yaḳın geldi bu sözi eydüreñ çün
İlerü vardum ol dem Ḥaḳḳ-ı bī-çün

Nedür derviş diyem bir er göründi
Ali vü Ḥamza sır server göründi

Yeşil destār u cübbe çün Hızır-vār
Gelür ol āfitāb abdalı aḳmār

2055 Ricālü'l-ḡayb erenlerdür tamamı
Çü gösterdi baña Ḥaḳ ol hümāmı

Yayan abdalları at üzre hoş şāh
Güneş ruḥsār u ay alnı bedr-i māh

Didüm ol dervişe kimdür bu sulṭān
Eyitdi gey bil iy merd-i müsülmān

82a

MEDḤ-İ SULṬĀN-İ SEYYİD ĞĀZİ (RAḤMETULLĀHI ALEYHİ)

Ḥüseyn ibn-i Alizāde Muḥammed nesli Cafer nām
Laḳab Baṭṭāl-ı Ğāzi'dür saḥāvet-kānı pür in'ām

- 2060 Kılıcı kanlu serverdür çü cecdi Aḥmed ü Ḥaydar
Maḳām-ı ravzası şāhum Erem Bağı mişāli tam
- Ġazā qaşdına binmişdür varur islāma yardım çün
Ki zīrā bu sefer dirler meşaqḳatli öküş Ervām
- Bu sözi işidüp derḥal yüz urup ilerü vardum
Didüm himmet ḳıl iy server mürüvvet-kānısın hoş nām
- Eyitdi inşāallah ol bahadur ġāziler şāhı
Şehīd-i Ḥaḳ şehādetle güzer ḳılmış şıyan aşnām

MEŞNEVĪ (DEVLETLİ ḤUDĀVENDİĠĀRA GÖKDEN ḤİL' AT GELDİĠİN
BEYĀN İDER)

- 2065 Uyandum böyle dirken ġāyib oldu
Şalāvet vir resūle diñle n'oldı
- Yine bir merd-i ālim baña eydür
Ki nāmı Şaru Yaḳūb yahşısı reydür
- Mekānı şehir-i rāziḳıyye server
Şalāhiyyet tarīḳi üzre rehber
- Meh-i zi'l-ḳa' de toḳuz yüz otuz biş
Yazardı tariḳi ger bay u derviş
- Didi bir hoş aceb düş gördüm abdal
Meger bir niçe şahş-ı sa' d enfāl
- 2070 Gelüp dir indiler evc-i felekden 82b
Ki teşḫiş olmaz eşḫāşı melekten
- Ṭutarlar bir güzel ḫil' at hoş elde
Müzehheb bī-ḳuşūr a' ḍā vü belde
- Eger dāmān u ceyb ü āsitīndür ¹¹⁰
Müretteb ser-be-ser hep rāsītīndür ¹¹¹

¹¹⁰ Bu kelime F. Steingass'da "âstîn" şeklinde geçmektedir.

¹¹¹ Bu kelime F. Steingass ve Turkish and English Lexion'da "râstîn" şeklinde geçmektedir.

‘Aẓīm ammā ulu ħirmen miṣāli
Didüm iy serverān u baĥt-ı āli

Ne ħil‘ atdür diñ işbu şun‘ -ı ħudret
Serāser cümle yetmiş iki millet

2075 Degül görmiş ola şāhum nazīrin
Didiler Ĥaĥ Te‘ ālā’nuñ vezīrin

Nazīrin yaşar-iken görmediler
Bu yüzden ehl-i Ĥaĥ dem urmadılar

O sulţān-ı kerīm ü lāyezālūñ
Ĥudāvend ü mu‘ in ü ber-kemālūñ

Ataşıdur Süleymān bin Selīme
Mücāhid dīn eri ol dil ĥalīme

Anuñçün geldi diyip oldular ġayb
Rivāyet eyle ħıldı tutmaġıl reyb

2080 Bunuñ bigi adedsüz şad hezārān
Beyān u vaşfa gelmez iy seĥun-dān

MEDĤ-İ ŞEHRİYĀR-I CĪHĀN-ĀRĀ

Sa‘ id aĥter ĥudāvendūñ dinilmez ħadr-i a‘ lāsı
Degildür ħābil-i ta‘ bīr neler virmiş o Mevlāsı

Anuñ in‘ ām u iĥsānın degül mümkün beyān itmek **83a**
*Velev ci‘ nādan*¹¹² añlarsañ hemān şükr itmeg evlāsı

Hemīşe feyż-i rabbāni yitişşün ber-mezīd olsun
Şalınsın sidre tavūsī mişāli ħadd-i bālāsı

2085 Ĥilāfet taĥtınıñ ĥānı adālet üzre erkānı
Cihān ĥalġı şenāĥ‘onı ger ednā vü ger a‘ lāsı

¹¹² “De ki: "Rabbimin sözleri(ni yazmak) için deniz mürekkep olsa ve yardım için bir benzerini (bir o kadarını) dahi getirsek, Rabbimin sözleri tükenmeden önce, elbette deniz tükeniverirdi.”, Kehf Sûresi, 109. âyet

Felekde şems-i rahşanda ki ez-nür bedre bahşende
Ziyâ virdügce der-dünya şehi vār ide Mevlâsı

MEŞNEVÎ

Biyâ bişnev eyâ merdî ma'âni ¹¹³
Ne kıldı gör re'îsi cümle hânı

Süleymân-ı zaman İskender ahkâm
Feridun u Cem-âyin kulları tam

2090 Kaçan kim devlet-ile ol şehensâh
Süvâr ola gazâ kaçdına her gâh

Budur kanuñ ezelden iy dil-âviz
Şeh-i şîrîn zübân Hüsrev çi Pervîz

Gey ednâ abdı Hürmüz tâc-dârı
Ziyâde kılsun ol perverdigârı

Hemân-dem hoş hükümler eyler irsâl
Hudâvend-i mükerrem nîk a' mâl

Ne deñlü il ki var taht-ı yedinde
Defâtir içre meşûr sermedinde

2095 Heme kuzzât u âlim ehl-i Qur'ân
Mevâli cem' olup en'âm oğur h'on

Cüvân u pîr ü derviş ü ganî bay
Ebî vü ibn ü ümme kız gelin tay

83b

Du'â vü hamde başlarlar açup el
İderler nezr ü kırbân kim şeh-i yal

Muzaffer ola hoş şimşîr-i bürrân
Ali vü Hamza-veş Baţtal u Turran

Ri'âya çün bu resme alkış eyler

¹¹³ “ Ey mert olan kişi gel işit. ”

Gör imdi öz serāyı halkı neyler

2100 ‘ Aceb bir laḫza hiç ğam def‘ olur mı
Yahūz teşvīş ü ğuşsa def‘ olur mı

Gelür mi gözlerine uyḫu bir dem
Meger endīşeden girbiklere nem

ĠAZEL-İ MÜNĀSĪP MEDḤ-İ VĀLĪDE-Yİ ŐEHRIYĀR U MÜNĀCĀT
ŐEHZĀDEĠĀN O

Vuzū tecdīd idüp her dem oḫurlar vird idüp en‘ām
Hemīşe vālide sultān ider iḫsān-ıla in‘ām
Taşadduḫlarla ḫurbanı şunarlar derde der-bānı
Özi ḫalvetde sübhānı kıılır zıkrü sürer aḫkām

2105 Umūr-ı memleket ḫaydın görüp ḫoş adl ü dād eyler
Güzel Őehzādeler hemçün niyāz üzre şabaḫ u şam

Tilāvet eyleyüp dirler ilāhi ğāzi atamız
Yine şıḫḫat selāmetle irişe taḫtına ḫoş nām

Saḫa vü ālüñe şāhum efendüm mihr-ile māhum
Ömürler virsin Allahum hezārān māḫ u sāl eyyām

84a

MEŐNEVĪ

Gör imdi nice virür fetḫ-i fettāḫ
Şeh-i devrāna ol destinde miftāḫ

2110 Ḥudāvendi Te‘ālā mālike’l-mülk
Ki vech-i bāḫi anuñ ğayre var hülk

Ḷabül olup du‘ālar Ḥān Süleymān
Sa‘īd aḫter ḫümāyün zıll-i Yezdān

Çü sürdi raḫşını depretđi rāyāt
Görenler kıldı bu resme rivāyāt

Naşārā-yı Budun ister amānı
Ne kılsun tengi-tār oldı zamanı

- Uvandı niçe baş u ol u budlar
 Őaıldı al' ası ustine odlar
- 2115 Bu kerre srdi klli ırmasına
 HıŐarı alup erin irmesine
- Aman aırdılar yir yir bedenden
 Ki iy ll dışı drr-i adenden
- Mchid Őehriyr-ı lem-r
 Muı' uz emrne ger zr  bl
- Heme fermnber u hddm olalum
 Gey edn bu degl uddm olalum
- Şeh-i dil mcib eyler icbet
 Hidyetlerle ol bulmuş hlfet
- 2120 Ki ya' ni sedd-i Şer' i dn Şemsi 84b
 Ma' l-evat o gzler vat-i hmsi
- Aman virp dner dn erleriyle
 Cilsın pehlevn serverleriyle
- arar eyler gelp hoş brı-gha
 Tevekkl zre ol dim ilha
- Mnevver Őine rŐen ry slr
 Şeref burcunda sa' d enfl her br
- Gelp hŐn-ıla hem Paşa Sultn
 Vezr-i a' zm ol ser-defter-i hn
- 2125 Yemni Őh-ı yal Őadrı meknı
 Viren kim bu meknı kn fe-knı
- Yaradan mste' n Allahı sundı
 Şehe ikrm ide urbunda ondı
- ılındı aşr u nevbetler alındı

‘Alemler şukkası yilden şalındı

Dikildi nızeler çün mişeyistān
Ne mişe bişe’i güyā gülistān

Otağ u çetr ü livan gūne gūne
Göreydi Māni naqşın dōne dōne

2130 Ola dīvāna bā-naqqāş-ı Çīni
Kim ola şerh ide taş u içini

Gelüp sālār-ı hūn zerrīn pişgīr
Hoş erkān üzre şaldı pīş-i milk-gīr
Süleymān bin Selīm Hān hazretinūñ
Serin Haq ‘arşa ilte rāyetinūñ

Yaşandı ba‘ dezān ni‘ metler elvān
Mişāli māide zi’l-menn-i selvān

85a

Du‘ālar oldı yindi geldi cüllāb
Nebāt-ı Mışır’dan bā-misk ü güllāb

2135 Ğulām-ı māhı-rūlar mihri ra‘ nā
Turur el kavşurup ser-cümle bernā

Harīr aţlas u zer tāc u niţākı
Ayağ üzre beraber sāka sāki

Bular ta‘ zīm-ile aldı şumaţı
Mubahhar kıldı livanı kımaţı

Batup gün kıldılar aḥşam namazın
Haq’ı candan seven kesmez niyāzın

Çırağ u şem‘ alar yir yir uyandı
Ki ıtrı can dimāğına boyandı

2140 Heme kāfūrı güyā taze aq gül
Kılan Levhī’i bülbül bir qadeh mül

Henüz cür‘ aydı ammā Hızr elinden

Anuñçün nīm mestem evvelinden

Ḳadeḫ pür misse Nil ü şād ¹¹⁴ olurdum
Ne şād ırmağı ummān ad olurdum

Çü dergāh oldı ḫāli şāh u paşa
Tedārük üzre ḳorlar baş başa

Terennümlerle saz āġāz ider hem
Müessir sūznāk āvāz u ḫoş dem

2145 Ḳılup seyri ser-āġāz iy ḫıredmend
Çekildi perdeler yir yir girihbend

Mesīḫi-vārı çün seyyāḫ-ı devrān
Siyāḫat üzre olup itdi cevlan

85b

Yürüdi söz-ile saz-ı nevā-gūy
Sıfāhan u İraḳ üzre hevā-gūy

Gehi seyr-i Ḥicāz eyler Acemden
Gehi şehnāza varur zīr ü bemden

Ḳılur geh būselik gāhi ḫüseyni
Zihī ḫoş raḫmetü'l-ervāḫ ma' ni

2150 Çalındı çeng ü rūḫ-efzā vü ḳānūn
Def ü ṭānbūr u şantur iy ḫümāyun

Buruldu gūş-ı şeştā geldi raḳşa
Çalardı yire çengin zühre baḳşa

Virildi ḳopuza bir gūşimāl kim
Heme saz üzre oldı merd-i muḫkim

Ġazeller söylenüp eydildi taşnīf
Güzeller naḳş u pīşrev ḳıldı ta' rīf

Def ü ney nālelerle ḳıldı cūşı

¹¹⁴ Bu kelime Arapça'da "ırmak" anlamına gelmektedir.

- Getürdi vecde her kim tutdı gūşı
- 2155 Çü bir dem sürdiler bu resme zevķi
Virüp tıdı şadâlar cana şevķi
- Erem Bağı güli bülbülleri var
Cemâli verd-i adn uçmağı ħundkâr
- Şafâ vü zevķ idüp şād oldı ħandân
Tebessüm birle şâh-ı ħurde-dendân
- Gelür nuţķa heme sâz oldı ħâmūş
Çeküp baş ħırķaya kıldı [ferâ] ¹¹⁵ fer-âmuş
- Didi paşaya şad elţâf-ıla şâh 86a
Ki iy söz baħrınıñ ħavvâşıdur ħ~âh
- 2160 Nedür kıl imdi tedbîrin ħişâruñ
Ne yüzden vechi gör bu inkisâruñ
- Naşârânuñ amânı nice ya' ni
Belî dirler velî çoķ bunda ma' ni
- Bize bir lu' b-ıla âl itmesünler
Nihânı ħâl-ile ħâl itmesünler
- Bular ħod der-ħaķîķat düşmen-i dîn
Heme taş u içi pür kibr-ile kîn
- Olur mı i' timâd itmek ne dirsın
Ve yoħsa ħâziler emrimle kırsın
- 2165 Çü sâlâr-ı cihândan ħâzi paşa
Bu sözi gūş ider eyitdi ħâşâ
- Çulı aţlas-ıla olmaz ħamîr at
Siyeh reng aķa ħemçün yunsa kerrât

¹¹⁵ Bu kelime fazla yazılmıştır. Beyitten çıkarıldığı zaman hem anlam hem de vezin uygun olmaktadır.

Eşek boncuğı inci kıadr olur mı
Yaḥūz mis zer teki kıymet bulur mı

İrer mi menzili irfāna cūhhāl
Başar kuhlün yaşar mı ğayrı kehhāl

Dilāverlik ider mi zehre sözler
Gelür mi şūrete hiç çehre sözler

2170 Bed-endiř olmaya münkad u řayıć
Ne diyem kim degül ol řāha řāyić

Bular şimdi zebün u nā-tüvāndur
Serāser pīr ü yaḥūd nev-cüvāndur

Azuksuz kıaldı yir bulduğı ğūhı
Cihānuñ başlarına bindi kūhı

86b

İnanup ger kıoyavuz kıalć asında
Olalar hoş ezeliñ řalć asında

Ṭapuñ bir ğayrı kışverden yaña rāh
Ṭutup rāḥil ola çün iy řehenřāh

2175 Bular eyler yine āḥir ḥıyānet
Neden dirseñ eyā şahip diyānet

Budur kıanun ezelden ḥikmetullah
Olur peymān-şiken küfr ehli iy řāh

Siyerde cild-i ḥāmis içre meřtūr
Muḥammed kim Ḥaḳ' uñ maḥbūbı pūr nūr

Anuñla niçe fettanlıkları var
Heme mać lūmuñ iy devletli ḥundkār

Anuñ teg cedd ü ābā ğüz deminde
Yed-i mü' min ki kāfir perçeminde

2180 Çü bir milkūñ meliki oldu ğāzi

- Yanında yoldaşı hem şāhı-bāzı
- Olar lā-būd muẓaffer fer olurlar
Ne yire varsalar fırsat bulurlar
- Naşiri her kimüñ kim Haḫ Te‘ ālā
Bu ḫālī‘ den yüce ḫadr olmaz a‘ lā
- Tevāriḫ içre gördüm der-ḫazīne
Siyāḫat birle merḫūm merkezine
- 2185 Kevātib yazıben ḫayd eylemiş ḫoş
Henüz bāḫi ḫudāvendi aḫā-püş
Nedür bāḫisi diyü ger şorulsa
Dirüz el-ḫaḫḫ-ı bāḫi yol görölse **87a**
- Meger iy seyf-i dīn bilinde ḫānum
Sa‘ id aḫter şehenşāhum ü cānum
- Senedüm seddüm isnādum müsenned ¹¹⁶
Müşedded pür-nuḫaḫ menşūr-ı sermed
- Ki devr-i Bāyezid Ḥān devr-i ceddüñ
Mezīd olsun şehe şol raḫḫ-ı meddüñ
- Müdeddedlikde ¹¹⁷ dāim ber-medīd ol
Hemīşe şāfi göñlüñ biñ yol bul
- 2190 Ḫoron-ıla alındı Aynabaḫtı
Hümā rif‘ atli şāhum ‘ arş taḫtı
- Moşon’uñ ¹¹⁸ ḫurbıdur Ḫoron ḫiḫārı
Mirana’da arada hem-civārı
- Güzel me’ va turuncüstān u gülzār

¹¹⁶ F. Steingass’da “*masnad*”, Turkish and English Lxicon’da ise “*mesned*” ve “*müsned*” şeklinde geçmektedir.

¹¹⁷ Bu kelimenin aslı “*meded*” dir.

¹¹⁸ Bu kelimenin doğrusu “*Moton*” dur. II. Bayezid, İnebaḫtı’dan sonra Navarin, Koron ve Moton Kalelerini de alır. Levhî, hata yapmış olabilir ama bu kelimeyi üç yerde de “*Moson*” şeklinde kullanmıştır. Dolayısıyla aynı hatayı üç kere yapması pek muhtemel değildir. Bu kalenin adı o yıllarda belki de bu şekilde kullanılmaktaydı.

Müdümi içdiyü mey der-kağezâr

Heme eğrafı bāgāt u il ü gün
Begüm gündüz ola sen şâha her dün

Yine bir cânibinde hem Moşon' uñ
Aķarken ĥoca Sübhân zıkrı şunuñ

2195 Avarin ismi var bir ķal' a dâĥı
Moşon ulu şecer güyâ bu şâĥı

Çü fetĥ idüp döner şeh Bâyezid Ĥân
Geçer bir niçe gün devr ide devrân
Deñiz yüzünden a' dâ resm-i rencber
Gelürler fülk-ile iy baĥtı enver

Beni Âdem içinde taĥ' ı gâvî
Bulunur eksüg olmaz dilde çâvi

87b

Meger Nûĥı nebî ol aşr içinde
Ķızın gâvun ĥarın bir ķaşr içinde

2200 Ķodı Ĥaķ emr birle oldı insan
Ķarışduķ biz o demden böyle yıksân

Olup gâfil ĥişârı aldururlar
Bulup işĥadı barmaķ ķaldururlar

Ĥaber ĥân sem' ine irüp yitince
Varup islâm eri tâ iş bitince

Ĥişârı zaĥt idüp kâfir melâ' ın
Ķarar eyler ol aldurmış ķılâ' ın

Deñizden şaldı sulĥân fülk-ile er
Kemâl-idi re' is Eflâk'a server

2205 Meger iy şehriyâr-ı âlem ol ĥîn
Olurdu Mora'da Paşa Alaaddin

Seĥî serverdi şâd olsun revânı

Be-cân irüp hişârı aldı anı

İnanmağ olmaz imdi kavm-i gebre
Düşe nâ-geh niçe dîn ehli cebre

Bular şöyle dağal zâlim yalancı
Olurlar kim iy hânım görme renci

Habîbullahun âl-ile şahâbın
Alup varup döñüpdür hûn-ı âbın

2210

Ali vü amrûla bir niçe gâzi
Şalup kırdurdu ol şâh-ı Hicâzi
Bular da hem-çünânı ide nâgâh
Bahadur kim varan havf üzre der-râh

88a

Ki gâfil baş terkide dimişler
Şolar kim maşlahat kaydın yimişler

Bize pend oldı ol karn içregi bend
Şeh-i sükker maqal elfâzı çün kând

Dağı bunlar bir ulu ‘ayb itdi
‘Abeş rây-ile tegliş reyb itdi

2215

Gelüp siz devlet-ile hüd Budun’ı
Alup yaqduñ ocağında odunı

Bu fikri itmediler kim yine şâh
Ġazâdan hâli olmaz ol hümâ câh

Gelür bir gün komaz oğlı gâzalı
O şeyr ¹¹⁹ âhu çeşim şeh cân-fizâlı ¹²⁰

Muşallîsi yirine geçmeg olmaz
Bu faşluñ bâbına şerh açmağ olmaz

Çü küstağ oldular kırmağ gâzâdur
Çıkarup kal‘adan ırmağ sezâdur

¹¹⁹ Kelimenin aslı “şîr” dir.

¹²⁰ Bu kelime de ünlü daralması vardır. Kelimenin aslı “fezâ” şeklindedir.

- 2220 Ola ibret-nümâ mâ-ba' dezânı
Ne yirde şeh ki oğutdı ezânı
- Namaza tırdı şaf şaf ehl-i islâm
Niyâz u hoş münâcât itdiler tam
- Gelüp dağl itmeye bir tâife hîç
Ki der-tariğ idenler qaldı ber-pîç
- Şeh-i hurrem-likâ ferhunde tâlî'
Yüzünde nür-ı îman berq-i lâmi'
- Didi taşınler İbrâhim saña kim
Benüm hemçün budur gönlümde muhkim
- 2225 Heme re'yüñ murâdum üzre râsiğ
Na' im uçmağı teg eşcâr-ı bâsiğ ¹²¹
- Rüsûğ-ı ilm-ile ve'r-râsiğûndan
Murassağsun ¹²² revâsiğle seğundan
- Ki her qavlün benüm qalbümdeki râst
Hoş imdi eyle qıl ol kâr-ı yiktâst
- Yine şeh qaldı halvet Paşa Sultân
Qılup tapu gelür çetrine handân
- Geçüp hoş mesnedinde kıldı ârâm
Turur ğılmân ayağ üzre dilârâm
- 2230 Mutî' u ser-be-ser münqad u mağkûm
El el üzre qomuşlar şöyle mağdûm
- Re'isi kethüzâ Bâli Ağa hoş
Ġidâsı sükkerî helva-yı menfûş
- Dönüp devletli paşa eydür ağa
Gelür yüz birle baqa şol u sağa

88b

¹²¹ Bu kelimenin aslı "bâhis" şeklindedir.

¹²² Kelimenin doğrusu "murahas" şeklindedir.

Tanışduğ böyle emr itdi hudāvend
Şeh-i heft iqlīm elfāzı şifa-ķand

Ma' āni dürr-i deryāsı şināver
Tamam ay alnı ruħlar şems-i hāver

2235 Var imdi kāfire çık ķal' adan di
Ve yoħsa bozılır burc-ı bedendi

Bular üzre meşālih güzer āga
Segirdürler havācib şol u şaga

Yiler bevvāb açıldı bāb-ı hayme
Güneşden göge atdı tāb-ı hayme

89a

Seher-gehden ziyāsı āfitābuñ
Şeref virdi çü bedr-i māhitābuñ

Ķılup şubħı niçe yüz biñ müsülmān
Du' ā vü hoş tazarru' üzre yiksān

2240 Kimi en' ām u kim ihlāşa meşgūl
Bu işden taşra yoķ bir kimse ma' zūl

İl ü gün memleket ser-cümle islām
Bu bazar üzre ma' lūmuñ çi i' lām

Bularuñ virdi ihlāşı havāşı
Şalāvātınuñ envār ihtişāşı

Münevver üstlerinden urdı pertev
Yürüdi şāh erenlerle reh-rev

Didi bir gāzi gördüm murtażā' ı
Rızâullah üzre pür rızā' ı

2245 Gelür aķlar geyip hoş gāzilerle
Mücāhid dīn eri hem-rāzılarla

Çü islām erlerinden cezbe-i nūr

Budun üstine düşdi gitdi deycür

Naşārā görüp oldı zehresi çāk
 Ƙoyuldu başlarına bildiler hāk

Ƙara topraklara ğarƘ olusarlar
 Tūrāb içre biraz farƘ olusarlar

Sehel vaƔt içre yiksān olur āhir
 Ƙanı şol bunca ‘izz ü naz u fāhir

2250

Şaçın silküp hırāmān şalduğı Ƙol
 Yimeğ içmek nefāis ni‘ meti bol
 Ƙalıñ minderler ü bālin-i bālā
 Güzeller sīm ü zer İncil-i vālā

89b

Ter ādemler harīr atlas içinde
 Tūrāba döndi gitdi Ƙaldı sinde

Belürsüz oldı şol tuğrā-yı ārız
 Tağıldı unsuru ger genc ü fāriz

Cevab al külli şe‘yin hālikinden
 Kelāmı her dü ālem mālikinden

2255

Cihāna çün gelen gitmek muƘarrer
 Beratuñ yazılı ömrüm mükerrrem

Uyan Üftāde Levhî geçdi eyyām
 Nedür hālūñ nite ola serencām

Çü biş gün tutdı ömri ehl-i irfān
 Bişūñ dördi güzer Ƙıldı yaƘın fān

İrişdi sāl-i şaşta sāl u māhuñ
 Seni ünder bilürseñ padişāhuñ

Cevabuñ vaƔtine hoş hāzır olğul
 Gözet merdān izin gey nāzır olğul

2260

Varasın tā nazīr-i bī-nazīre

O sultānı işin ınmaz vezīre

Kim oldur müste‘ān u ıayy ü cāvid
Tecellādan degül dūr ehl-i tevḥīd

Niçün dirseñ buyurdı gey yakınvan
Size sizden muayyen bil yakınvan

Biḥamdillah ki iḥsān u atası
Ḳomaz keşf ola mücrümler ḥaḫası

90a

2265

Ḳadīm ü ber-kemāl ü ferd ü yiktā
Tüvāna bī-bedel bī-miḫl ü hemtā
Gel imdi avnı birle nuḫka iy dil
Henüz eldeyken eyyām-ı seḫun bil

Süvār olmuş-iken söz raḫşına ḫoş
Di söyle imdi bir dem olma ḫāmūş

Ġazāsından di ḫānuñ bir nişān it
Cevāhirler saḫup dūrler fişān ¹²³ it

Çü naşrānisini sürdi Budun’uñ
Edeb-kānı ḫudūdı yok udunuñ

Çıḫup oğlı kıızıyla gitdi vārı
Şalāvet vir n’ider gör emr-i bārı

2270

Yöneldiler çü küffār illerine
Ḳuşandılar yola meç billerine

Şehūñ arslanları gör n’itdi yolda
Mücāhidler ki ḫurmuş şag u şolda

Ḳırarlar ḫartını gencin ḫutarlar
Acāyip lu‘b-ıla oyun üterler

Ḳokuz yüz otuz altı hicrete sāl
Mübārek şeh-r-i āşur iy sa‘d fāl

¹²³ Doğrusu “feşān” şeklindedir.

- Güz eyyāmı güzel ger ʔağ u ger bāğ
Dün-ile gün beraber olduğı ʔağ
- 2275 Kemālinde fevākih ber-dıraḡtan
Ṭurur zeyn olup envā^c -ila elvān
- Lebi dilber bigi Őeftālüler ḡüb **90b**
Yañal elmalara dönmüşdi maḡbüb
- Ekincisi kııupdı ḡırmenin ʔāc
Yazılmış üstüne tuğraları ḡāc
- Mülevven mīveler amrud u tuffāḡ
Ki eklinden Őafālar bulur ervāḡ
- Güzel bāğāt u bağıçe her eṭraf
Firāvān āb aḡar ḡoř ʔağlayup Őāf
- 2280 ʔıbıkda aşlu salḡum salḡum a^c nāb
Girüp her ḡüşeden ḡuzzāt-ı ařḡāb
- Pür eyler destemāl u piřtemāli
Yine gör n’itdi řāh-ı ḡüb cemāli
- Süleymān ḡazreti ibn-i Selīm ḡān
Ömürler vire ol ḡannān u Mennān
- Buyurdı rıḡlet āğāz itdi ḡuzzāt
ḡaṭar oldu deve birle ḡatır at
- Gelür sāis ü ḡarbende řütürbān
ḡıyāmı dirdi mihterler firāvān
- 2285 Kimi ḡaldurdu ḡamlin ṭıtdı kim denk
ḡöç oldu toz ayakdan bozdı ʔoḡ renk
- Heme yik renk ider sürḡ u sipīdi ¹²⁴
Yağar toz zemherīde ʔün dipidi

¹²⁴ Kelimenin doğrusu “*sepīd*” şeklindedir.

Yürüdi hoş deve vü at u ester
Şu ' ışka kim sever Hâk anı ister

Habîb idüp didi şânında levlâk
Muhammed hazreti seyr iden eflâk

Çıkan na' leyn-ile ber ' arş-ı rahmân
Raḥîm Allah-ıla kavseyn olan ḥân

91a

2290

Ni' âliñle yüri dinen der-ân ' arş
Heme ' ışkına olan ' arş eger ferş

O sultân-ı dü âlem çün bugün şâh
Cihâd eyler zaferler virsün Allah

Hemîşe ber-murad a' lâ derecler
İrişsün nuşret ü fetḥ ü ferecler

Semend-i sümmine senk-i mederden
Diger aḥcâr u her zaḥm u kederden

Küdûret degmesün toḡunmasun taş
Ser-i serkeşlerüñ pâmâli ḡurdaş

2295

Selîm bin Bâyezid Ḥân oḡlı ḡâzi
Süleymân-ı zaman ide niyâzı

Ṭurup irden hoş abdestin yiñiler
O seyfinden adüvü'd-dîn iñiler

Geyindi kıldı hem ḡâcet namazın
Niyâzı aña kim her dürlü râzın

Bilür vâḡıfdur esrâr-ı nihâna
Ezelden gelmedin bir şey cihâna

Çeküp raḡş üzengi tıtdı rikibdâr
Du' âlar ide begler bindi sâlâr

2300

Şımarlar Erdel'e gözlet Budun'ı

Çırup halkın çü çāk itdüñ udunı

Senüñ olsun şunam şancağ dönüşde
Gelicek inşāallah ol konuşda

Velikin sen dahı her hāl ü kālī
Bize ceħd eyle bildür ber-kemālī

91b

Çulağ ur kıl nazār etrafa çevre
Hezārān cünbüşi perkār-ı devre

2305

Bizüm de niyyetümüz inşāallah
Bu esfār-ı mübārekden bu dil-ḥāh
Adüvü'd-dīne islām şevketini
Ḥoş izhār eylemekdür heybetini

Görüp guzzātuñ erlikle cihādın
Göñül bir arğa düz muḥkem nihādın

Ṭola qalbi heme ez-ḥavf-ıla bīm
Qala dembeste-vārı qaddi ḥam cīm

Çırılusun qolları şınsın cenāhı
İli urulsun olsun şeb şabaḥı

Görölsün gözlerine ālem esved
Ve yoḥsa şimdi bī-vaḳt oldı min-ba' d

2310

Sefer vaḳti degül kışdur bu yirler
Diyüp sürdi semendin ġāzi server

Du'ā ide ḥoş Erdel anda qaldı
Ser-i raḥşın şeh a' dā üzre şaldı

Ḥişār-ı Biç'e¹²⁵ toğrı tutdı rāhı
Hemīşe ber-murād itsün ilāhı

Velī geç vaḳt-ıdı qurb-ı şitā güz

¹²⁵ Burada bahsedilen kale “Baç Kalesi”dir. Bazı yerlerde “Beç” şeklinde de geçmektedir. Nitekim bu metin içerisinde daha sonraki beyitlerde “Baç , Beç” şeklinde karşımıza çıkacaktır.

Diler şunuñ yüzün örte seher buz

Düşüp jâle yağar qar teg kırağı
Yürür şeh aldı asker bâğ u râğı

2315

Dere vü küh u şahrâ âdem oldu
Yitüren yoldaşın çok demde boldı

92a

Yidi yüz biñ ziyâd erdür tamamı
Şehâb u hir teki gerdig gamâmı

ĠAZEL-İ MÛNÂSİB-İ MEDĦ-İ MÛCÂHİDİN

Yine kanun-ı şâh üzre yürür hoş önce aķıncı
Miħal evlâdı ser-cümle bile Yahyâlı aķıncı

Şecâ' at cevheri dürr-i serâser dürr-i meknündür
Olup vâqtine hâzırlar heme etrafa bakıncı

2320

Yürürler hoş yıka yaķa tağıldı kaçdı küffârı
Turamaz hefti ser-ejder olursa eyle kaķıncı

Reh-i dîn içre serverler fidâ-yı can u ser kılmış
Bular ez-paşa bir menzil yürürler önce şaķıncı

Alay alay olup yahşı sürerler her yaña rahşı
Ner arslan cümle can bahşı heme yarağı taķıncı

MEŞNEVİ

Bulardan soñra paşa-yı mücâhid
Yürür dîn erleriyle ol mu' âhid

2325

Bahadur Rüstem-âyin kırlu yayın
Tutar elde yaşayıp hoş alayın

Kılıcı bilde güyâ tiğ-i Daħħâķ
Dilip ten can deler çün dürr-i haķķâķ

Mücevher cünnesi yâķut-ı ħancer
Uyûn-ı ħaşma der-vaķt anı şancar

Keser pancar teg a' dānuñ rü'ûsun
Şalâvet müzdüne şâhın ħorusun

92b

İleyince şeh-i âli cenābuñ
Ħıyāmı cümle ebrişüm ŧanābuñ ¹²⁶

2330 Süleymān bin Selīm bin Bāyezid'üñ
Devam u devlet-ile ber-mezīdūñ
Ola ömri daĥı hemçün ziyāde
İleyince hezārān biñ piyāde

Niçe yüz biñ süvārān-ile ber-raĥş
Re'îsi Ġāzi Paşa ¹²⁷ merd-i can-baĥş

Şeh uğurına şāhum raĥşın eşsin
Yarıp a' dā ciġer-gāhını deşsin

Başın kessin tenin der-gün bişirsün
Gidüp canı ĥoş ıssıdan şışirsün

2335 Nühül-ı miĥnet ü zenbūr-ı ĥar tam
Üşeler ber-ser-i düşman-ı ĥoş nām

Ki ya'ni Aĥmed ü hem ümmeti o
Şeh ü paşa heme mü'min eyü ĥū

Ħudāvendüm bu resme can önünce
Yürürdi Ġāzi Paşa ĥoş soñunca

Gelürdi şehsuvār-ı dīn-i islām
Mücāhid nām-ıla ma' lūm u i' lām

Mu' ayyen gün bigi sulţān-ı devrān
Ħıran müşrük zenādıķ ehl-i cevran

¹²⁶ Bu kelime F.Steingass'da "tanâb", Turkish and English Lexicon'da ise "tmâb" şeklinde geçmektedir.

¹²⁷ Kastedilen, Mohaç Kumandanı , Kanuni'nin veziri İbrahim'dir.

2340

Vara iy bir ҡonaҡ paşa-yı ğāzi
Muşarreb hāř-ı Ayas-ıla rāzi

Bile Ƙāsım vezīr-i mu‘ teber mīr
Mücāhid pehlevān řayyād-ı nařcīr

93a

Ağalarla yürürler ҡurb-ı şehde
Süreyyā cem‘i güyā mihr ü mehde

Öñünce hānuñ aķ güller şulağı
Cüvānmerd er yigitler taze çağı

Yarağ u yata müstağrıķ heme hoş
Riķāb-ı şehden ayrılmaz olup şop

2345

Etekler bilde yana yan u şaf řāf
Niřāk u tācı ser-tā-ser zer alāf

Bulardan ilerü biñ biñ ibādı
Heme tāc u kemer altun ķubādı

Serāser şarbe-dārān u hem esyāf
Tüfenk elde yürür alay alay řāf

MEDĦ-İ ĞĀZİ ĦUDĀVENDİĒĀR

Şeh-i ğāzi süvār olup semende Rüstem-āyin-var
Yürür dārāt-ı devletle ziyā ruĥ meh cebīn envār

2350

Heme sāz u seleb ra‘ nā urur pertev güne şa‘ nā
İlāhi şad güzel ma‘ nā müyesser ķıl ķala āřār

Eřerdür yādigār erden söz olsa sūzināķ āğāz
Ēalīz olmaz o cevherdür şutarlar elde çün dinār

Ħuřuşā bir meh alınlı ziyā ruĥ şeh ğazāvātı
Fütūĥı feř-i dīn bābı erenler oyunu ol kār eřvār

93b

Hemīşe seyfini Yezdān heme řāĥib suyūf üzre
Ēılup fevzü’l-a‘ zīm āřār muşaffer eyleye her bār

MEŞNEVÎ

- 2355 Hüdâvend işbu ta‘ zîm-ile yolda
Gelür dîn erleri hoş sağ u solda
- Kamu meşgûl olup Kûr‘ân u zikre
 Birisi virmeyüp dil gayrı fikre
- Güzer idince sultân-ı ser-efrâz
 Selâtin re‘îsi sâlâr u şebbâz
- Ağabince hemîn anı kâfadar
 Yemîni kûrb-ı şehde hoş vefâdar
- Yürür dîn erleriyle Paşa Behrâm
 Anatolî sipâhî ceng-i aqvâm
- 2360 Dilâverlikle gelmişler serâser
 Ner arslan kûrd uğurlular berâber
- Er oğlanları merdümzâdelerdür
 Gönül bir arka düz âzâdelerdür
- Heme saz u seleb pîrâyesi râst
 Kuşûrî yok müretteb şöyle yiktâst
- Sinan u seyf ü kalkan ok u yay
 Rûsûm-ı rezme nadir deng ü tay
- Bu tertîb üzre hoş alay u düzgün
 Yürürler dem şitâ kûrbunda güz gün
- 2365 Var elli biñ velî yüz biñden efdâl
 Heme şâdık müsülmandur mufađđal
- Mükerremler mükârim-vâr¹²⁸ der-ağlâk
 Serâser ğark-ı nûr içi taşî ağ

94a

¹²⁸ Kelimenin aslı “mekârim” dir. Dolayısıyla bir daralma sözkonusu. Şairin bunu, “mükerrem” kelimesi ile uyumlu olması yani şiirin âhengi açısından bu şekilde yaptığını düşünüyoruz.

Beyaz ol resme kim çün gül sefid ol
Dürüş sa' y cemil idüp sefid ol

Şular kim dil siyeh berzağda bulmaz
Kıalır düzağda belki ħuldı bulmaz

Tapınlar dâr-ı adni mü' mini ħaş
Gör imdi nitedür ħâli ħâşe'l-ħaş

2370 Anatoli cünüdından ħaber al
Şalâvet vir resüle hemçü ber-âl

Çü geldi *âmenû şallû aleyhi*¹²⁹
Hazer kıl münkire vardur aleyhi

Muķırır olanlaruñ gör diñle ħâlin
Sa' id aħter hümâ tal' atlı fâlin

ĠÂZEL-İ RÂST MEDĦ-İ MÜ'MİNÂN

Muzaffer olugelmişler hoş açup fetĥ-i dîn bâbın
Meger yoldaşları varsa şalebdür¹³⁰ dîdeden ħâbın

2375 Uyanuķ kişiler vardur Anatoli'da ħânım kim
Gören bir kerre ruĥsârın ol içdi bil ħayat âbın

Ķanı bir tâlî' -i pîruz-hümâ rif' atlı ıydı rûz
Vişâli ħâdrinüñ aña efendi göstere tâbın

Ħaķ'uñ maĥbûb-ı sultânıñ ħuzûrında çeküp hoş diz
Cemâl-i âfitâbından tıpa ol alnı mehtâbın

94b

Çü ħalb-i ravzanın Yezdân açup ' arz ide ol şâhı
Temâşa kıldı vallâhi güzel mescidde miĥrâbın

Şaĥâb u âl ü evlâdı görüp seyr-i cemâl itdi
Ķadeĥden cür' a degdise na' imidür tıpup bâbın

2380 Uyanıqlardan ol Levĥi n' ider gör vâriden ruĥı

¹²⁹ “ Şüphesiz Allah ve melekleri peygambere rahmet ediyorlar. ” , Ahzab Sûresi , 56 . âyet .

¹³⁰ Beyitin anlamı doğrultusunda bu kelimenin “ *salıbdır* ” olması gerekmektedir.

Aña kim yik nazar-dârı bu rev ez-dîde-râ hâbın

MEŞNEVÎ MEDH-İ EVLÂD-I RESÛL ALEYİYİ'S-SELÂM

Gör imdi sen yine Hâk'ũn rızāsın
Neler işler seven şeh murtażāsın

Muhammed Muştafâ bintinden Allah
Ser-efrâzan müyesser kıldı kim şâh

2385

Cihâdı ekber itmişlerdürür tam
Bahadurlar şehîler hep velî nâm
Fidan atdı çü şâh-ı fahr-ı âlem
Serâser cân-ı mâ iy cânım âdem

Şol a' nâbı çıbıklar kim olur hûb
Yaşar hoş bağubânlar anı mergûb

Döşendi yiryüzine nesl-i muhtâr
Heme pür mîve hûb güftâr u refâr

Diyâr-ı Rum'a andan kullar atdı
Ne serverler gelüp gör imdi yetdi

Ki âli ravzalar nûrâni ruhsâr
Nazar kııl Bursa'ya Sulţân Emîr-vâr

2390

Münevver tal' at u ferruḥ-likâ şâh
Cemâli âfitâb alnı bedr-i mâh

95a

Degül mi bir behişt-ârâ maqamı
Erem Bağı adın uçmağı tamı

Gülistân çevresi servi şehîler
Elif kâmetlü şeh-nişîn şehîler

Akar hoş çağlayup aq çağlañ âbı
Dün ü gün der-ḥaram yok gözde hâbı

Meder şadı'r-revân içre firāvân
Revân olup segirdür zıkr-i sübhân

2395 Şaḥiḥ evlād u āl-i Muştafādur
Muşaffā vü müzekkâ pür şafādur

Güzīde şāḥi-sārı özge ʔalı
Ḥaḫ-ıla Ḥaḫ mezīd olsun vişāli

Müşerrefdür anuñla ol diyārāt
Müyesser kıl Ḥuzā'yā zıll-i rāyāt

Güzel nāmı Muḥammedür buḫarı
Ṭuraḡı 'arş-ı a' lādur yuḫarı

**ĠÄZEL-İ MÜNÄSİB MEDḤ-İ EMİR SEYYİD SULTÂN EFENDİ DER -BURSA
RAḤMETULLÄHI ALEYH**

2400 Azīz ü muḫterem server güler yüzli gül-i ruḫsār
Güzel şehzāde devletli emīr-i mu' teber ḫundkār

Güzīde merd-i hādīdür ki adı cedd-i adıdur
Ḥicāzı baḫḫa vādīdür cemāli nūr-ı pür envār

Şeh-i levlāke sīret şeh beşer şüret ziyā ruḫ meh
Meh alnı şems-i raḫşān meh zihī bedri dücā ruḫsār

Civārında çoğ erler var veliler şīr-i nerler var
Selāṭin mu' teberler var heme gencīne-i esrar

95b

Cihān-ārā begüm ḫāñum ḫabībüm cān-ı cānāñum
Senedüm seddüm isnādum müsenned seyyīd-i ebrār

2405 Efendüm Kā' be yolunda maḫāfe üzre ġayb olup
Göründi kūs ova içre cedelde mü' min ü küffār

Meğer kim iy güzel sultān Murād bin Muḫammed Hān
Kıral-ı Üngürüs birle ki nāmı Yanḫo bed güftār

Buluşup gey azīm uğraş iderler anda göründi
Mücāhid ġāzi ḫundkārūñ ileyince görür ḫundkār

**ĠÄZEL-İ MEŞNEVİ MEDḤ-İ SEYYİD ĠÄZİ RAḤMETULLÄH-I
ALEYH**

Yine hemçün bu resme bir ulu şāh
Muḥammed Muştafādan bir berü baḥ

2410 Efendüm Seyyidi Ğāzi şaḥiḥ āl
Bugün der-milk-i Rum içre hümā bāl

Maḳāmı heşt cennet resmi güyā
Bular her kim talebkār ola cūya

Bir ulu ḥānedān-ı ravza kim var
Erem Bağı gülistānından āşār
Güzel dergāh u ra‘ nā āsitāne
Öküş züvvār u ad yok dositānı

96a

Mücāhid dīn eri çok dāsitānı
Güzīde ḥāneḳāhest āsitānı

2415 İmāretdür tamam a‘lā derecede
Selātin cihān-ārā ferecede

Ḳuşandı çün biline seyfi ecdād
Ol elā gözli sultān özge şehzād

Öküş kıldı ğazālar aldı çok il
Bile dīn erleri hoş bağlayup bil

Cihād-ı fetḥ-i bāb-ı dīn idüp tam
Alup Rum’ı öküş ḳatlı itdi Ervām

Ḥaḳ’uñ fażl-ıla şol buñ demlerinde
Cihād işi şidādı ğamlarında

2420 İrişüp cedd ü abāsı Ḥızır-vār
Ḥarac ref‘ olup olurdu ferecdār

Bular hemçün yine şāhum ḥudāvend
Ḥaḳ’uñ izniyle islām ehli her çend

Ğazā kılduḳlarınca der-reh-i dīn
Görürler can göziyle anca ḥaḳbīn

Hiçbâb açılsa lâ-büd keşf olur râz
Eyitti li-ma' allah ol hümâ bâz

ĠÂZEL-İ RÂST MEDĦ-İ MERDÂN ĦUDÂ CELLE VÜ ALÂ

2425 Bu bir tâc-ı sa' âdetdür urunmaz ille nâciler **96b**
Muhammed nûrunı görmez nitekim degme hacılar

Aṭâ-i feyz-i Mevlâdur degüldür âdemi ḥâlî
Tehî dest ol ki yok şıdkı çü şahmi'l-ḥançal acılar

Er oldur râh-ı merdânı ḳomaya vüs'ı ṭâkatce
Tenezzül bulmayup tâ kim ola min ehl-i nâciler

Ṭarîḳ-i müstaḳîm üzre olanlar buldı yok şübhe
Giçi barmağı gün nûrun yiñer ḥâdım şu bacılar

Heme münḳâd u ṭâyi' ler ḥayâ mı inci şâyi' ler
Güzel maḳşûrelerde hoş ḳocan kim Ḥaḳ du' âcılar

2430 **MEŞNEVÎ**

Çü devrin sürdi Seyyid Ġâzi Sulṭân
Geçer bir niçe devrân u hoş aḫyân

O seyf-i cecdi kim var der-miyânı
Alup Yunanı çapdı Germiyânı

Maḳamı merḳadı Sulṭan Öñi şâh
N'ider gör imdi seyf-i cecdin Allah

Şehîd idüp çü şaldı adne rûḫun
Oḳutdı yazdurup fetḫ-i fütûḫun

2435 O cedd ü bâb-ı seyfin gör ki neyler
Elinde her ne kim eylerse eyler

Çü hicret tarihi şeş şadı buldı **97a**
Şalâvet vir resûle gör ki n'oldı

Aladdīn oldı şāhum Rum'a sulţān
Diyār-ı milk-i Yunan-idi evţān

Zamanında o devletli azīzūñ
Mükerrem merd-i pāk aşlı temīzūñ

ĠÄZEL-İ MÜNÄSİP MEDĖ-İ MONLA ĖUDÄVENDİĖÄR
RAĖMETULLÄH-I ALEYH

- 2440 İlim deryāsı Mevlānā Celāleddin Sulţānum
Refiü'l-kadr ü pür ma' ni ma' ārif menba' ı kānum
- Yazardı Meşnevîsin Ėüb o tefsîr-Ėonı her üslüb
ĖaĖ'ūñ maĖbübı vü mergüb delili özge bürhānum
- Kemān ebrūsına Ėurban olaydum ger Ėabül itse
Semā' ında virüp canı bu tuğra üzre ünvanum
- MaĖām-ı ravzası güyā riyāz-ı adn ü yā firdevs
Müzehheb Ėubbe-i Ėazrā yatur tağtında ol Ėānum
- Öñi şāde'r-revān u āb zevāyā Ėevresi pür tāb
Öküş şeyĖ ü fetā aĖbāb taĖāf eyler kerem-kānum

- 2445 Ėudāvend-i mükerrem er azīz ü muğterem server 97b
Güzīde mihter ü bihter ma' ārif-kānı sulţāñum

Veliler hem-civārı ĖoĖ mükemeller nağiri yoğ
TaĖāf it Şemsi Tebrizī güzel Ėonya gülistānum

RaĖmetullāhı aleyh

MEŞNEVİ MEDĖ-İ SULţÄN ĖACI BEKTÄŞ-I VELİ

- Yine ol merd-ile şāhum muāsır
Diyelüm kimdürür bā-avn-i nāşır
- 2450 Dimiş der-menĖabet ol nesl-i ŞiddīĖ
Celāleddīn-i BelĖi Ėavli taĖĖik
- Bizümle geldi Sulţān Ėacı Bektāş

Horasan illerinden yâr u yoldaş

Çü İbrâhim Edhem terk idüp taht
Serîr-i cedd ü abâ her ne kim raht

Gelüpdür Rum'a ol ez-nesl-i muhtar
Hüseyn ibn-i Alizâde pür envâr

Bular şol resme sâlâr ululardur
Ki âd-ıla dü âlem tolulardur

2455 Eger Monla vü ger Seyyîd-i Gâzi
Emîr Sultân u Bektâş-i Hicâzi

Velîlerdür mu' ayyen der-vilâyet
*Velehüm yahzenûn*¹³¹ şânında âyet

O devrûñ padişâhı kim Aladdin
Adâlet eyesi serverdi mü'min

98a

Muvaḥḥid can-ıdı lâyıḳ cinâna
Er oldur ğayrı Ḥaḳ şalmaz cenâna

*Çüni ḥondem men in ḳavl ez-azîzân*¹³²
Cihan fâni çün iy şâhum Ali Ḥân

2460 İrişüp va' de-i emr-i ḥudâvend
Beḳâ dârına vardı iy ḥiredmend

Gel imdi ḥikmetullah nazar şal
Çü gitdi raḥmetullah ol hümâ bâl

Rivâyet bu serîri ḳaldı ḥâli
Meger kim yoğudı şehzâde âli

Heme sancaḳda her beg ḥâkim oldı
Nişâne tîri umacını buldı

¹³¹ “(Onlar için) hüzün de yoktur .”, Bakara Sûresi , 62. âyet .

¹³² “ Azizlerden bu sözü okudum. ”

Ḥabībi seyfini gör nitdi Yezdān
Çün aldı ez-miyānı ol Melik Ḥān

2465 Şunar Oşman bin Ertuğrul hümāma
Mücāhid dīn eri merd-i tamama

Ḥaḳ'uñ fazl-ıla ol seyfi bu ġāzi
Kuşandı biline çün şeh Ḥicāz'ı

O sulṭānlar ki ḥāzırdı der ān dem
Nazar kıldılar emrullah-ıla hem

Şehe didi şu resme merdi kim ol
Dü ḥarf-i küft-i ān kāfi vü maḳbūl

Efendi Ḥazreti ḳurbında kāmīl
Mükemmellerden ekmel merd-i āmil

2470 ĞĀZEL-İ MÜNĀSİP MEDḤ-İ SULṬĀN ḤACI BEKTĀŞİ
(RAḤMETULLĀH-I ALEYH)

Şaddaḳ¹³³ iy sālār u server evliyāullahdan
Milk-i Rum'a Ḥaḳ seni raḥmet virüp dergāhdan

98b

Şaldı geldüñ ez-Ḥorasan iy erenler şāhı şāh
Ḥacı Bektāşı Velī rüşen cemāli mahdan

Şābir u şākir mücerred ālim ü āmil ü cūd
Dirliği arı muṭahhar zatsın Allahdan

Muştafā Muḥammed'üñ evlād-ı āli nesl-i şāh
Terk-i raḥt u taḥt u baḥt idüp geçen site cāhdan

2475 Şāni^c-i ālem yaratmışdur seni şāhum azīz
İtibāruñ var erenler içre gürbüz cāhdan

Ṭaşlar şāhıdlıġ idüp söyledi sen servere
Şevrümüz alduñ diyü Türkān çıkıcaḳ rāhdan

¹³³ “Doğru söyledin.”

Raḥş-ı Rüstem bigi altuñda yürümüştür ḥacer
Seydi Maḥmūd Aḳşehir'den şire bindüñ gāhden

99a

Kim ol arslan gördügi dem seng-i raḥşun oldı taş
İy vilāyet menba'ı ālī cenāb ol şāhdan

Bir nefesde arpa buğday mercimekle oldı senk
Rüsitāyiler görüp bağrın delipdür āhdan

2480 MEŞNEVĪ MEDḤ-İ ĀL-İ OŞMĀN (RAḤMETULLĀH-I ALEYHĪM
ECMA'İN)

Çü bu ḳadre irişdi Ġāzi Oşman
Şunuldu oğluna hoş nām-ı Orḫan

Ḥişār-ı Bursa fetḫin ḳıldı sālār
Türābı andan imiş anda āşār

Ki ḳal' a içre āli ravza-dārı
Emir Sultān erenler hem-civārı

Ḳılıc andan deger oğlı Murād'a
İmāret yapdı gitdi yaḫşı āde

2485 Revānı şād u şem' i yana dāim
Ocağın ölçere evlādı ḳāim

Ḳıyām-ı ḫaşre dek tā neşr olunca
Zaman-ı vaḳt ol aḫyānı bulunca

Velī ḫāñum Murad ol ġāzi ḫundkār
Vilāyet ehli serverdi hoş efkār

99b

Ṭalebkār idi ḫayrāt u cihāda
Dilüm ḳāşır beyānı ḫüb nihāda

Ḥaḳ'uñ avnı irürse zerre miḳdar
Güneş bigi a' yān idem min-esrār

2490 GĀZEL-İ MÜNĀSĪP MEDĤ-İ ĠĀZĪ HUDĀVENDĪĠĀR MURĀD ĤĀN
BĪN ORĤĀN (RAĤMETULLĀH-I ALEYHĪMĀ)

Meger ol dĪn eri ŧāhum imāret yapdı fi'l-Bursa
Güzel қаpulca һammam ılıca Tañrıdan varsa

KesĪ bir görse bir dāhi heves eyler viŧāline
İmāret seyrin eylerken meger bir gün o ŧeh görse

Ťoġanı uçavaruban min-eŧcārı kiriŧden ŧāh
Қonar birinüñ üstine тұrur biñ yıl eger қorsa
ŧalar қол үндеyüp үç kez ŧır emrin didi қал anda
Henüz bākĪ тұrur һāñnum gümānum yoқ n'ola тұrsa

2495 Namaza тұrsa her gāhi қылurdı server үç tekbĪr
Ki beytullahı tā andan görürlerdi di kim ŧorsa

Cihādı ekber idüp tam ŧehādet buldı ol һoŧ nām
Қылup āl ilçĪ'-i Ervām mezarı ŧehr-i der-Bursa

100a

Münevver merқad u mesken cinān emŧāli һüb me'men
EmĪr-i mu' teberlerden velĪler ŧāhı çün varsa

MEŧNEVĪ

Oқunur cüzleri һūmı firāvān
Du' ālardur ŧenālardur һoŧ elān

2500 Қılıc andan gelür Ĥān Bāyezid'e
Murad u hem Muһammed ber-mezĪde

Cihād u adl u dād u һayr ide tam
Yürürler fetĥ-i bāb üzre ŧehĪ nām

İmāretler yapıldı çok cevāmi'
MürĪdān u ŧüyüĥ-içün ŧavāmi'

Müderrisler çün a' lā dersĥāne
MuĪ ü müsteidān ¹³⁴ ekli dāne

¹³⁴ ŧeddeli yazılması gereken bir kelimedir. Doğrusu " müstaiddān " şeklindedir.

- Şemâniyye yaşandı der-Sitanbul
Heme kurşun binalar aq gümüş bol
- 2505 Cihād-ı ekber ü bu resme hayrāt
İdüp her birisi iy merd-i āhāt
- Şalup seyf-i resūli hoş Ali-vār
Ġazālar eylediler hemçü āşār
- Süleymān bin Selīm şeh hāna degdi **100b**
Kesüp baş çoğ elif kāmētler egdi
- İşitdi hāş u ām erliklerin tam
Şalāvet müzdüne gör n’itdi hoş nām
- Çü azm-i Biç idüp sürdi şehensāh
Yidi yüz biñ er önünce tutup rāh
- 2510 Girür yād illere düşman içine
Er olan korkı şalmaz can içine
- Yürür gerçi adūvü’ d-dīn arası
Velīkin askerūñ pīş ü verāsı
- Görünmez tūl u ‘ arzı hemçü şanı
Şuā‘ ı ālātı harbūñ nişanı
- Atup pertev gider bir niçe fersah
Çü asker hayli menzil Biç’e fersah
- Yürürler gördüler birkaç hışārāt
Bulur dest-i ġavāzīden hasārāt
- 2515 Kōvup hoş Tuna Yalısın sürerler
Kimin aşup kimin yaşup sererler
- Gelür hānuñ hem eflākī nehirden
Şunun ol cānibin anlar qahırdan

Helāk idüp kıılur tārāc u yağma
Şadā-(y)ı tabl u surna ide nağma

Gelürler gör n'ider ol yaña tersā
Serāser ehl-i küfr öcden ne varsa

Şeh-i devrān teveccüh itdügi h̄in
Ḥaberdār olıcağ küffār-ı bī-dīn

2520

Ḥanāzir zümresi ya' ni naşārā
Çü bildiler şehūñ azmi ḥişāra
Yürüdi yir götürmez askeriyle
Bahadur alperen bī-ḥadd eriyle

101a

Adedsüz er gelen mūr u meleh-vār
Ḥisāb olmaz nücūm emşāli bisyār

Muḳābil olmağa tāḳatleri yoğ
Ṭuran kim niçe yüz biñ atılır oğ

Tüfenk ü çekrenün ḥod egme şuğlūn
Erūñ canın alur bil ḳor mı oğlun

2525

Öñünce ṭop u şayḳa ḍarbızānı
Hevāilerle şol evler bozanı

Aevli berḳ urur çün ra' d-ı şimşek
Aman virmez ṭutar her kimse kim şek

Ne şekkāk işkilāt eşkālī şeklin
Ḳılup ḥal müşkölün fi'l-ḥālī şeklin

Bozup cüst eyler anı pāyimāl ol
Göz açdurmaz şoluğ aldurmaz udḥūl

Bu resme yat-ıla yarağ-ıla şāh
Gelür şol zıkr-i dāim ol hüvallah ¹³⁵

2530

Ḥudāvend-i tüvāna ḥayy ü bāḳı

¹³⁵ Şair burada kenara bir mısra çıkmış ve “ *gelür ol zıkr-i dāim ol hüvallah* ” şeklinde mısrayı değiştirmiştir.

Seḳāhüm rabbühüm der-vaḳt-i sākı

O sultānuñ güzel nāmı dilinde
Ḳomuş Mevlāsı hoş āb u gilinde

Güzel kırtās üzre kil-k-i zerle
Ḳolunda yazılı bâğ incilerle ¹³⁶

Serāser dürr-i meknün şeb çırağı
Sezā yüz biñ ziyād a‘ lā ıurağı

101b

Burağ-ı huld u adn ecdād-ı rahşı
Şehid ü ğāzinuñ Ḳaḳdan bu bahşı

2535 Muşahḫah ḳavl-ile rūşen delāil
Heme ālim bilür ālemde ḳāil

Şu sidre’l-müntehālar Tuba ḫālī
Mezid olsun heme evlād u āli

Muzaffer şehriyār-ı ālem-ārāy
Yig ez-min-abduhu kisri vü dārāy

Dirāyı¹³⁷ şavtı anlar kerre nāyi
Ḳudüm u kūsınuñ ez-hüy-ı hāy

Şalar şā‘ ıḳalar çün ra‘ d-ı berḳi
Ḳutupdur iştiḫārı ğarb u şarḳı

2540 Naşārâ ḫod işidmişdi ezelden
Ceza‘ dan çoğunun çıḳmış göz elden

Teveccüh itdüğün bildükde vārı
Elā gözli efendüm Ḳaḳḳ-ı bāri

Alup heybet heme çāk itdi zehre

¹³⁶ Levhi, onuncu mısradaki yaptığını burada da yapmış ve kenara “ kolunda yazılı bâğ incilerle ” şeklinde mısrayı tekrar yazmıştır.

¹³⁷ Bu kelime “derāy” şeklindedir. Metin içerisindeki pek çok kelimedeki olduğu gibi burada da “ i ” leşme sözkonusu.

Enin ü nâlelerden şoldı çehre

Ciger kanı çıkup aynı gözünden
Şararup beñzi zehr aqđı yüzünden

Veca' lar ornadı şad üstühâna
Çü âsi oldular devletlü hâna

2545 Kılunc ağrısı tutup vâri inler
Kılağ çinlar segân tek nesli sinler

Çatup baş bir yire tanışdılar çok
Eyî yavuz öküş şanışdılar çok

102a

Beg ü bân olan âhir işbu râyı
Görüp hâşân-ıla ma' kûl arayı

Çerisin cem' idüp kıldı iki başş
Hişâruñ hoş görüp kaydın o serkeş

Eyitdi er bigi muhkem tayanuñ
Hünerver şerhine yok hadd beyânuñ

2550 Benüm de himmetüm leyl ü nehârı
Heme her ömrümün kış u bahârı

Sizüñlen rûz u şeb yokdur cüzâlık
Serâser hâl u kâl u kethüzâlık

Velî şimdi bana hizmet bu düşdi
Çü başuma nüñül-i miñnet üşdi

Yidi iklîm şâh-ı kaşdumçün kemânı
Kırup tîri gözüm gözler kim anı

Çıkarup eyleye a' malar işi
Heme gürbüz erenler cümle cîşi¹³⁸

2555 Kanıkmış kırd uğurlı şîr-i ner tam

¹³⁸ Aslı "ceyş" olan bu kelimeyi şair, hem vezne hem de bir üst mısraya uydurabilmek için bu şekilde harekelemiştir.

Baňa derman bu düşdi imdi nâ-kâm

Ki varup mübed-i kübrāya gidem
Dağı çarem ne dermân nice idem ¹³⁹

Nedir bir görelüm ol dîn ulusu
Mesîh ü Meryem'e kul yahtulusı

Ki zîrâ bahtulumuz ol tamamı
Hümâm u hem bu biz me'mûm imâmı

Çü fetvâsı umûrî üzreyüz râm
Nedür bir söylesün İncil'den aḥkâm

102b

2560 Tevâriḥler qarargâhı nice oldı
Top urup yaḫduğı Türk'ün Bec oldı

İner mi İsi gögden kaldı mı az
Kime olur mu'âvin gelse ger bâz

Heme aḥbârumuzuñ serveridür
Serâser cümle ruhbân bihteridür

Budur kihterlere mihterlik imdi
Çü müşkül vâқи' oldı bize şimdi

Müşevveş ḥâl-ile kâl içre kalduḫ
Düşüp teşvîşe ğam bahırına talduḫ

2565 Gerân u umḫına yoḫ ḥadd ü pâyân
Yem-i ummân tek imdi mîr-i ruhbân

Ḳılup ḥal müşküli baḫsun kitâba
Nedür bu derd-i ser düşdüĝ itâba

Şitâb eyler adûmuz ḫaşd-ı câna
Ḳurmazdı ḫuşca cana bulsa dâne

¹³⁹ Şair bu mısradâ “ne” kelimesinden sonra “der” yazmış ama karalamıştır. Muhtemelen fazla yazılmış bir kelime. Çünkü beyitin bu hali vezne uymaktadır.

Yol erkân üzere muhkem sözleri saht
Heme raht-ıla baht u tâc eger taht

Yedinde şâhumuz devletli hânuñ
Süleymân bin Selîm Sulţân cânım

2570 Hüdâvend-i haremeyn ad-ıla tam
Serîr-i fahr-ı âlem üzere hoş nâm

Kemer-beste'ân sulţân-ı kevneyn
Miyân-beste yol erkân üzere ayneyn
Çerisi işbu da'vâ üzere cengi
Nazîri mi var olmaz tay u dengi

103a

Güzel minhâc-ı haqqâni bizüz dir
Kim inkâr ehlidür dūzaḥda yir kir

Çanı ol bizden öñ geçmiş selefler
Ser ü efses serîr olmuş telefler

2575 Eger mi Çayser u Nüşî'r-revânı
Nice oldu şoḥbet ü çeng ü terânı

Kelisesi çamu şimdi mesâcid
Mu'în olup her işde ḥayy ü mâcid

Muḥammedîler aldı hiç bilür mi
Bu zaḥma merhem edviye bulur mı

Güzel şerbet ey muḡleb¹⁴⁰ muâlic
Kimüñdi Bursa öñ çurbı Miḡhalic

Çılır mı râyi def' in çare fikrin
Meâl eyler mi biz bî-çare fikrin

2580 Ve yoḥsa ḥalvetinde fâriḡü'l-bâl
Hoş âsâyiş ola biñ dürlü iqbâl

103b

Yanavuz biz dün ü gün çahr odunda

¹⁴⁰ Bu kelime F. Steingass ve Redhouse'da "magleb" ya da "mugalleb" şeklinde geçmektedir.

Özi şimdi ulu Türk'ün Budun'da

Disün devrân-ı âlem tarihinden
Yimez laḥmuñ semiz ü âriḥından

Mücerred ömri perhîz üzre her bār
Ziyâ buldıysa meh-veş tâbiş âşār

Beyân itsün bize bir ḳavl-i rüşen
Şu resme kim ola çün vaḳt-i gülşen

2585

Ve yoḥsa şunmasun irmez yire el
Benüm tek düşe varup dinmedin gel

Temelluḳlar bu resme cābıluṣı
İdüp çok dilkilendi ḳır yalusu

Dönüp tavşannaḳ ardınca oldı
Çü fare gürbeden gör imdi n'oldı

Geyinüp tîz ḳuşandı rehrevāna
Dem-i çeşm aḳdı gözden dāne dāne

Cüdā düşmek vaṭandan müşkül işdür
Teessüf yir eger yād u bilişdür

2590

Aşup gerdanına altun çelîpā
Biner bir yahşı rahşe çün şabā-pā

Dü baḥş idüp çerisin nişfin aldı
Sıvışup Dip Firengistan'a ṭaldı

Yıḳılup gitdi çün ol Ḳarasu'ya
Ne ḳılsun neylesün nitsün ḳısuva

Şataşdı lâ-cerem müşkil belaya
Alaya ṭura mı varmaz ṭalaya

Ḳoruyumayup ilin çıḳdı ḳaçdı
Heme namus u arı dökdi şaçdı

2595

Gelelüm biz bu yaña ğāzi şāha
Cihān-ārā ziyā ruḥ alnı māha

Dimişdük ‘azm-i Bec idüp hümāyūn
Yürüdi on gün artuḡ baḡt-ı meymūn

İrişdi ḡal‘ aya aḡıncısı öñ
Daḡı hem ğāzi paşa ba‘ dehu şoñ

Ḥudāvend-ile Anadolu andan
Tevekkül üzre varı Ḥaḡḡ’a candan
Gelürlerdi Bec’üñ şahrā ileyi
İrişdi fevc ü fevc islām alayı

104a

2600

Görüp ḡaydın ḡiṣāruñ putperestāñ
Ol ulı aşḡābı ḡoryad u ḡaristān

Bedenlerden ḡurup gözlerdi rāhı
Şeh-i şāḡib-ḡırān u dīn penāhı

Görürler bir seḡer toz aḡdı çarḡa
Yaraḡlar şevḡı beñzer ra‘ d-ı barḡa

Alay alay irişdi ehl-i islām
Ḥadīd oldı görüp küffār-ı bed-nām

Heme a‘ zāsınuñ bendi üzülde
ḡutuldı lāl olup dil göz süzülde

2605

Şeh-i kişver-küşā keşşāf-ı müşkil
İrişdi devletli ḡondı maḡmil

Ḥuruldu sāyebān u çetr ü livan
Serire çıḡdı sultān oldı dīvān

Dikildi sancaḡ u ḡarbeyle şeb-ḡa
Degül ḡābil beyān u vaşfi zabḡa

Buyurdu şehriyār-ı baḡt-ı pīrüz
Ḥuruldu ḡop u şayḡa yir yir ol rüz

- Öterdi kerre nāy ü tabl u surna
Ayağ üzre serāser pīr ü bernā
- 2610** Bu resme cenk-i ḥarbi ide nağme
Ururlar qazmayı bünyād-ı lağme
- Kürekler elde tartarlar türābı **104b**
Yayınca perrili tā leylüñ gurābı
- Şeh-i şāhib-ķırānuñ iş biliri
Yolunda şādıķu'l-ķavl er diliri
Bahadur Paşa Şeh Taceddin Ğāzi
Mücāhidlerle server ser-efrāzı
- Ğazanfer ķurd uğurlı şīr-i şehbāz
Hünerver kārı-dān er merd-i serbāz
- 2615** Çü Zāl u Rüstem ü İsfendiyārı
Yaḥūd Sam u süvār erlik şī'ārı
- Zirih pūş oluben guzzāt-ıla ḥoş
Yaşayup şaff u alayın ķılur cūş
- Ķuşadup ol ḥişārı top ururdı
Sikender seddi bigi bek tururdı
- Gögüs düşmana idüp dosta arķa
Şadā-(y)ı hūy-ı ḥāy irişdi şarķa
- Çapup etrafını aķıncısı hem
Yıķarlar kāfirüñ bağrın yaķar ğam
- 2620** Ne bağrı cümle ili günü yandı
Şidād-ı miḥnet ābın içdi ķandı
- Yıķıldı yaķılup köyler diyārı
Ne bāğ u bağıçe bostan ḥıyarı
- Mücāhidler ķamu yağmaya virdi
Üzüm salķum çıbıķ ķalmadı ķırdı

Acele pîşedür lâ-büd kayırmaz
Tîz ol dir işi özünden ayırmaz

Göyer taşra anuñ da lâ-cerem şâh
İşi vardur iver dü çeşm-i der-râh

105a

2625 İl urup kaçd-ı yağma kılma fikri
Segirdür her yaña yâ Rabbi zikri

Niyâz eyler ki dönmeye tehî dest
Teberdârân u kavvâsin ü sermest
Heme seyyâf u gürz urur kişiler
Yüzünde nûr-ı îmân var ışılar

Bozuldı havliler yir yir dîvârı
Maraş'ın aldılar kaldı civârı

Velî muhkem hişâr ol kal' a-i ic
Tayandı virmedi el kâfir-i Bec

2630 Deriñ hendek kesilmiş şu alınmış
Bulunmaz mişli bir kal' a alınmış

Meger varsa hişâr-ı Roṭos ancak
Ki âlem şâhı alup dikdi sancağ

Müyesser ide Hağ hemçün kıla fetḥ
Medihler şehri-yâruñ haşmınuñ kadḥ

Heme a' dâsinuñ a' râkı şınsun
Remîm olup i' zâmı oldu dinsün

Bu resme işde şeh Bice üzre der-cenk
Şavaş eyler tutup muhkem urup çenk

2635 Konup şadrında çün şehbâz-ı şâhın
Hoş uğraş eyler ol zâkir ilâhın

Depüp işhâğ-ı hinkin Hamza-vâri
Ali himmetli âlim merd-i bâri

Ꞑuşadup her  arafdan  op ururdu
Sikender sed S uleym n'ı  ururdu

105b

Lağımzenler  azup  artardı  opraq
Cihandur bu  oyum kim kimi yıpraq

Beg   paŗa  ul u derviş   hoca
C van u merd   zen  arı v   oca

2640 Gemici v  d menci buca ursa
Heme bir Őaŗşuñ eŗh ŗı ne varsa
F r ' ı muhtelif hikmet bu bir aŗl
Kimisi der-fir k u kimi der-vaŗl

ĖAZEL-İ M N SİP MEDĖ-İ ENBİY  V  EVLİY  AŗFİY  V  ETĖİY 

Kimi aql-ı ma'  ŗ i re kimi hoŗ bulmuŗ isti' d d
Vil yet taŗtına ge miŗ sa'  det t c-ıla Őehz d

Oturmuŗdur em r- ne cih nuñ  rifi Ő hum
M cerred merd i  n  s  olupdur c mleden az d

2645 H k' uñ d v na behl li halifez de Şeh l li
Ki ya' ni  demi Ő fi bilinden gelmiŗ er m n kad

Er oğlıdur yolun g zler izin izler tozun  zler
 omıŗlardur yire y zler hoŗ ill  h  diy  efr d

106a

Ziy retg h olup varı g zel mihr b u mescidler
 uruldı menber   k rsi okur v ' izleri nun Şad

MEŗNEV 

Bular iy  dem  hep  dem oğlı
 ŗitd n iŗte bild n nite Őuğlı

2650 H k kat tanıduñ iy merd-i meyd n
Ki olmuŗ her biri behl l-i Yezd n

Erenler himmeti olsun bile Ő h

Müyesser eylesün avn-ıla Allah

Yine ol hâliküñ gör hikmetini
Neler izhâr ider bil kudretini

Bilinden âdemüñ kimler getürdi
Ki şaldı enbiyâ ümmet bitürdi

Ol ümmetden görüñdi bu velîler
Nebîler tek ziyâ ruḡ meh celîler

2655

Avâlim enbiyâ ilmîne vâriş
Buyurdı ol şeff' i yevm-i bâiş

Hümâ rif' at ne sultânlar ḡopupdur
Ki destin niçe yüz biñ ḡul öpüpdür

Ḥalîfe-i cihân-ârâlar a' lâ
Mücâhidler şımış çü ḡâlat u ba' lâ

Ḥaḡ'uñ avn-ıla zıllullah olanlar
Serîr-i salḡanatda şâh olanlar

106b

Varanlar şer' ile ḡanûn-ıla yol
Seḡâ vü luḡf u iḡsân isleri bol

2660

Cinân ehli cihâd-ı dîn idenler
Ḥoş îmân-ıla dünyadan gidenler

Heme mü' min muvaḡḡid ehl-i islâm
Cemâlin göstere Ḥaḡ idüp in' âmı

Ḥuşûşâ ḡâziyân-ı âl-i Oşman
Kerem deryaları çün baḡr-ı ummân

Cihân bünyâd olalı böyle tertîb
Yaşamış ḡanı kim ez-bâb u ced dîb

Mezîd olsun ḡıyâm-ı ḡaşre dek tam
İrilmesün ḡurup ol ḡûn-ı in' âm

2665 Uyarsın şem' ini evlād u āli
 Heme hoş salṭanatla ḳadri āli

Gör imdi n'eyledi ol ḳātı' ḫayf
 Olaruñ şem' in uyarup şalan seyf

Süleymān bin Selīm şāh-ı dilāver
 Meh alınlı cemāli şems-i ḫāver

Ṭuran hoş dīn-i islām üzre şābit
 Şübütü ola dāim min şevābit
 Riyāsuz her işi ḫaḳḳānidür rāst
 Elif bigi yolunda ṭoḡru yiktāst

2670 Keser her ḳande var uğrı ḫarāmı
 Degince sem' ine virmez ārāmı

Merām-ı gönli bu ḫalk ola raḫat
 Deminde çekmeye cevr ü cirāḫāt

107a

Müyesser ola maḳşūdı murādı
 Çü ḳavl-i ḫāliḳ-i Mevlā irādı

Şırāṭe'l-müstaḳīm üzre ṭarīḳi
 Adüvü'd-dīne baḳ n'eyler farīḳi

Delüp ḳa' rın yirüñ rehberlik eyler
 Hoş evzā' özge isrā' erlik eyler

2675 Tebāb-ı ḫaşm için ḫüb insilāki
 Dilerler düşman-ı dīne helāki

ĠĀZEL-İ MÜNĀSİP

Görürlerdi mühimmātın hücum idüp ber-emr-i şāh
 Ḳomañ hā er bigi dirdi eli bahalılar geh gāh

Sürerler feyṭos olunca ḫavācib mu' temed-dārān
 Rivāyet bu sekiz yirden ḳazarlar laḡm urup çün çāh

Hişāruñ taḫtına ṭoḡru yir altından yol eylerler

Ṭaşırlar ṭaşra ṭoprağın toz olup yüz ü göz efvāh

2680 Velī ḳurb-ı şitā güzdür yağar geh ḳar u geh yağmur
Hevāsı serd yirlerdür leyālī ṭul u gün kūtāh

Şabaḫ olunca aḫşamdan açuḳ şahrāda bī-ḫāne
Ese gün ṭoğusı pür yaz ḳara yil ḳible loṭos gāh

107b

Ziyāde şa' b zaḫmetdür çü el berdi adūvü'd-dīn
Delīl ü beyyināt-ıla sözüüm ḫaḳḳānīdür vallah

Eşeddür miḫnet ābādı şovuk dün günsüz odunsuz
Yaş ışlaḳ yoğ ocaḳ başı adū der-ḳal' a ḫoş dil-ḫ'āh

MEŞNEVĪ

2685 Tena' um üzre vārı evlerinde
Ḳuşūrı yoḳ ṭa' ām u cevlerinde

Güzel örtülü yirlerde şubḫ u şām
Yaturlar yiyip içüp rahat Ervām

Velī can ḳorḳusu-ile pür buṭun'ı
Görevüz diyü aḫvāl-i Budun'ı

Ḳıralar nice ola ḫālī serencām
Yine eydürler-idi içerek cām

Biribirne neşāyiḫ gūne küffār
Bilūñ bu şehriyār-ı merd-i gaffār

2690 Egerçi gürbüz erdür gey bahadur
Ṭayanması heman bir Allahdur

Ḳılıc peygamberi seyfin şalar şāh
Keser şimşir-i er ṭaşda çalar şāh

108a

Velī ḳışdur ḳıluñ ḡayret ṭayanuñ
Egerçi ḫaddi yoğ atlu yayanuñ

Ümiz ol incide şovuk buları

Niçe bir yiyeler yağmur şuları

Döneler bulavuz şâyed rehâyı
Ve yoḥsa kim yiñer bu ejdehâyı

2695 Muḳâbil kimseler ölmüş degüldür
Ḳaluñdur arḳası öñi şoñı gür

Cilâsın pehlevânı bî-aded var
Umaruz dimeye yağma bu sâlâr

Anuñçün kim biz azuz çoḳdur anlar
Şehüñ ḥod aḳl-ı kâmil abd-ı ḥânlar

Dimez mi emr-i târâc eyleyicek
Ḳomañ diyü guzzâta söyleyicek

Birümüz başına biñ üsse artar
Dise taşın ḥişârun dişle tartar

2700 Ğazanfer ḳurda dönmüş her biri tam
İder lâ-büd ḥazer ol şâh-ı ḥoş nâm

Emîr-i mu‘teber er yürüyüşde
Ḥişâr üzre rezimler dürüyüşde ¹⁴¹

Çü gele niçe yüz biñ merd ayağa
Ḥoş emr ola süvârân u yayağı

El ura altı ḥarbe tamamı
Yürüye ḥâş u âm ednâ hümâmı

Etekler bilde ḳavvâs u teberdâr
Cidâl âğâzına varı ḥaberdâr

108b

2705 Yidi yüz biñ sekiz yüz biñ ḳılıc râst
Ğılafından çıḳa çün cümle yiktâst

Gedikler az ola ḡayet şıḳılıcım

¹⁴¹ Bu kelimenin aslı “dürüş” şeklindedir. Şair, kelimeyi vezne uydurmak için bu şekilde yazmıştır.

Dü canından tüfenk ü top kığılcım

Deriñ hendek çekilmiş köpri pür âb
Degül kıabil geçe guzzât-ı aşhâb

Qılup dîn gayretin pertâb olalar
Ki rahmet nür-ıla pür tâb olalar

Başu düşmüş za' ifânı kaviler
Şu baş u cana kıalmaz rehreviler

2710 Bu ma' ni üzre hem kış ecl-ile şâh
Qılup vaqti iki bā-avnillah

Seririn gözleye şavduq belayı
Görevüz nite soñra iş kolayı

Bu kıavl üzre tayanup tırdular berk
Şavaşırlar dağı kârı kılup terk

Yaparlar gice gündüz yıkılanı
Siñip künc ü bucaqda tıkılanı

Yilerler şubha dek vârı gedikde
Meteris kıaydını görüp yidikde

2715 Seherden şeh yıkar aşısam olunca
Güneş aynın hamı' i tâ bulunca

Mücâhid paşa devr idüp hişârı
Heme guzzât-ıla ol merd-i bârı

Hoş aşüb u cihâd eylerler el-Ĥak
Naşârânuñ cigergâhın kılup şak

109a

Çapup etrafını aqıncı yıqdı
Öñi tâ Dip Firengistan'a çıqdı

Olar da aldı تنها bulduğunda
Qoyun kıurbansuz olmaz olduğunda

2720

Süriden ayrılanı kırd aparur
Ya yir külli ya bir yanın kıparur

Münādiler müdām ez-süy-ı sulţān
Ŧağılmañ hā şaķınıñ dirler iy cañ

Velī deryadur olmaz mevci sakin
Hevā üzre hemevāri çü mākin

Ecel sâ' atsüz olmaz iş Huzā'nuñ
Emr-i Hakk'ıñ eli yok kethüzānuñ
Ŧanışmaz kimseye yoğ ihtiyacı
Şalāvet vir resūle diñle hacı

2725

Hışāruñ bānı kim gitmişdi kaçup
Heme esbāb u rızķ u malı şaçup

Varup Rim Popa ' arz-ı hāl kıldı
Olar da nitedür ahvāli bildi

Şalarlar fülk-ile yat u yaraķdan
Gelürken ez-nehr suyu ıraķdan

Ŧuşub şayyād-ı şeh şayd itdi derħal
Şehin keklik kıpar mānend-i pāmāl

Alup minķārına ' arz itdi şāha
Hümā tal' at ziyā ruķ alnı māha

2730

Hudāvend-i cihān-ārā Süleymān
Sehā vü luţf u cūd içre alı-şān

109b

Olup bessām u çok sürdi şafālar
Kerem-kānı kerīm er pür vefālar

Şeh işde rāh-ı dīn içre çü Hamza
Ŧurup hoş çalışur gūş it bu remze

Hışārı kışadup ol ğamzesi hūb
Şeh-i ferrūh-likā sulţān-ı maħbūb

Mücâhid server elâ gözli şâhum
Cemâli âfitâb u alnı mâhum

2735 Dürüşüp dîn-i islâm sa' yin eyler
Bu yaña gel ri'âyâ gör ki neyler

Dağı şchzâdegân u paşa begler
Ekâbir cümlesi hâşân u yigler

Şular kim bunda dîde-bân-ı kişver
Devam-ı devletinde çün gâzanfer
Muzaffer ferr-ile zabt itdi milki
Yolunda şâdıku'l-ı kavlı özge silki

Arap u ger Acem Rum içre kim var
Heme taht-ı yedinde olan iy yâr

2740 Göyerle geldi şayf eglendi hunkâr
Zimistân kurbı yok haq söze inkâr

Göz açup gözledürler cümle râhın
İlâhi kıl müyesser padişahın

Bular nevmîd olup qalmaya nâgâh
Efendi dilde tavîz ismi Allah

Çeküp gam cümle vâri yirdi guşşa
Bilinmez neyledi şeh nite kışşa

110a

Şeb-i deycüre döndi gözler mekevn¹⁴²
Şolup qalmadı ekşer çehrede levn

2745 Bozuldı bed beñiz ez-ru' b u min-ı havf
Yuhusuz herkesi ehlin kıılır tavf

Münâcât eyleyüp dirler ilâhi
Şalup gönder bize ol gâzi şâhı

Gelüp virsin ziyâ çün şems-i rahşân

¹⁴² Doğrusu "mükevven" şeklindedir.

Tamam ay alnıdır la' li bedahşân

Ƙara bahtumuz ağarsın beyazı
Ve yoğsa âlemüñ ĥuld u riyâzı

Bize güyâ heme düzah çı berzah
Güneşsüz toñmışuz mânende-i yah

2750 Ƙamu üftâdeyüz dermânde düşmüş
Bela aruları başına üşüşmüş

İnâyet Ƙıl refü'l-Ƙadr olalum
Mişâl-i İyd-ı adha dem olalum

Müşerref eyle dîzâr-ıla yârab
Ĥudâ-(y)ı fâlikü'l-ısbâh ez-şeb

Hep emrüñ üzre varlık bî-Ƙuşûrı
Begüm ömri ziyâd ola ĥuşûrı

Öküş dâim işi fetĥ ü ģazâlar
Mezîd olsun dağı efđal sezâlar

2755 Velî biz duyamazuz fûrĥatına
Cüdâ düşüp göyünmek ĥurĥatına

Bu ihraĥ ateşinden bizi ĥart al
Ki olmuşuz hümâ iken çü ĥartal

110b

Dağı ednâ çü aşfûr-ı ¹⁴³ meges-vâr
Ƙarıncayuz ayaklarda der-efĥâr

ĠÂZEL-İ MÜNÂSİP MÜNÂCÂT RE'ÂYÂ TEMENNÂ-YI ŞEHRİYÂR-I CİHÂN-ÂRÂ

Tenezzül üzre pâmâlüz serâser ĥazretüñ anı
Bilür iy zât-ı bî-hemtâ ĥamunuñ ĥân u sulţânı

2760 Fürümânde heme dilriş şehenşehsüz zelîl ü tam

¹⁴³ Bu kelime F. Steingass ve Redhouse'da “ *usfûr*” şeklinde geçmektedir.

Direngi bu sefer yaqdı bizi maḥv idiser canı

Ḳafes şınmasını gözler benüm rûḥum ḥû murğ-ı can
Anâşır tağılincadur revân olur revân anı

Eger merdüm mürîd-ise yiri cennât-ı adn oldı
Şehîd ü şâdıḳîn aña heme daḥil ol evṫanı

Libâs u ḥulleler ḳat ḳat muṫayyeb ni^c mete ḥadd yoḳ
Degül ḳâbil ki şerḥ ola ḥudâvendüñ bol iḥsânı

Mürüvvet bâbın açıpdur ezelden ḥûmı şaçıpdur
Buḥulden biliñ ḳaçıpdur şehî cev-merdlik¹⁴⁴ erkânı

111a

2765 Ḡanî vü bay u mün^c imdür degül muḳdim şu muḳsimdür
Amânı bî-nihâyetdür görür her işi ḥaḳḳânî

Yazılmaz defter olmuşdur her iş ma^c lûm ser-tâ-ser
Naḳîren bâ-naḳîrânı bilür ol dü serâ ḥânı

*Hüvel ḥayyillezî*¹⁴⁵ âlem müselleḡ ḥalk iden göz fem
Şu fem kim didi yâ Sübhân heman dem oldı nûrânı

MEŞNEVÎ

Bu resme işde ḥâcetler diler il
Tevekkül üzre muḥkem baḡlayup bil

2770 Serîre gelse dir devletli şâhı
Yüzi şems alnı tâbân bedr-i mâhı

Olup çok nezr ü ḳurban od udandı
Öküş şerr ehli zâlimler buṫandı

Kesildi gerdeni şalb oldı bisyâr
Güzel gözletdiler ḳuzzât u kim var

Ḥaḳ'uß faẓl-ıla ḥânuñ himmetinde
Murâdı üzre der dil niyetinde

111b

¹⁴⁴ Bu kelime, “ *cüvan-merd* ” kelimesinin kısaltılmış şeklidir.

¹⁴⁵ “*Devamlı diri olan Allah'tır ki o evreni ve insanları en iyi bilendir.*”

- Niceyse eyle zabt oldu temâmet
Hezârân biñ şükür hûb istikâmet
- 2775 Hadeşden geçdi ekşer hayra başlar
Ömürler vire Hâk şeh yaşa yaşlar
- Cevâmi' içre cem' olup avâlim
Hoş elde muşhafı her merd-i âlim
- Du'âlar eyleyüp okurlar en'âm
Heme ihlâş-ıla isterler in'âm
- Avâm u hâş ulu kiçi zen merd
El açup dîrler idi yâ ğanî ferd
- Viribi tahtına gelsün begümüz
Otursun yirine bu yüregümüz
- 2780 Dönüp birbirine eydürdi vallah
Beyân-ı vâkı' dür diñle billâh
- Serîre ol hümâyün geldigi gün
Koyun kurban idem Hâk hazretiçün
- Hudâ haqqı oluñ tanıq bu nuţqa
Hocam şâyed faķîr anı unudqa
- Ya dönmeĝ vâkı' olsa anı isteñ
Beri kurbanumuz ahdüñ kanı deñ
- Çıraĝ aķcası degdi çok faķîre
Zelîl ü nâ-tüvân olmuş haķîre
- 2785 Serây-ı şâh önünde yoĝsul u bay
Taşadduķ malı birle hurrem-ârây

MÜNACÂT-I HÂNEDÂN-I HUDÂVENDİĜÂR

Heme rüşen dil ü ğandân giderlerdi du'âlarla

112a

Güzel alya pilav u et dahı bal u ekerlerle

Cemālin görelüm göster bize dirlerdi yārabbi
amu avf üzre ru‘ b içre alupdı derd-i serlerle

Serā halkı beg ü bānu namaz üzre çeküp zānu
İşi ihsān u hoş anu ananlardur ananlarla

2790 Yoular mı uyurlardı ‘ acerb bir laza bā-raat
Dün ü gün işleri t̄a‘ at tilāvet ser-neferlerle

Güzel şehzādeler āhı gözedürlerdü ez-rāhı
Sen işit ol yaa n‘eyler eh arslan ır-i nerler

MEŞNEVİ

udāvend-i Süleymān bin Selīm Hān
Bahadur āzi aānī müsülmān

alup hoş dīdelerden ābı sālār
Tilāvetle ibādet işi her bār

2795 Ber-emrullah olup ābit-adem tam
urubdı cenge āim idüp idām

Laımlar kim buyurmuşdı azıldı
Kiminün kār-iün sikke yazıldı

112b

iārın bir yanın virdi arāba
Kimi kār itmedi aldı ter āba

Ki ya‘ ni yolu vardı uya degdi
ü avs ol tır anucün rāhın egdi

Ve yosa torudur ayet yolunda
Yazılmış hoş fülān ya‘ mel olunda

2800 Yigirmi gün tamam eqlik ider āh
Ol örtüp Kā‘ beyi beglik ider āh

Yürüyüş ılmadı aındı asker

Yağar geh qar u geh yağmur çiler ter

Dün uzun şiddetin arturdı âlem
Çeker kış zahmetin hayvan u âdem

Çü *tıynen lāzibin*¹⁴⁶ şeklin tıpar gil
Abūsen kamtarirā dur¹⁴⁷ cihān bil

Ḳulel pīr oldı geydi sade kürk aḳ
Ol evtād-ı zemīn a' lālar el-Haḳḳ

2805 Yüce rif atli bālā-ḳad ser-efrāz
Cibāl-i çarḥ-ı gerdün günbet āḡāz

Gör imdi n'eyledi şāh-ı cüvān-baḥt
Sa' âdet tācı ber-ser server-i taḥt

Dilāver dāveri devr-i zamana
Mücāhid urmuş el tīr ü kemāna

Ḥalīfe-yi mūkerrem ḡāzi sulṭān
Selāṭin re'īsi ḥoş kāmīl erkān

Çü Biç'ün feth idüp aldı Maraş'ın
Ḳaçırdı kāfirin ḳıldı teraşın

2810 Firāşın dürdi ferşin faşa virdi
Gözünden baḡrı ḳanın yaşa virdi

113a

Şalıp var vārını iç ḳal' asına
Ḳomadı öz ezelki ṭal' asına

Çıḳartmaz taşra gün görmezler aşla
Ṭop otı dütünenen bāb-ı faşla

Siyeh dūd içre ḳalmışlar ḳara gün
Abūs eşkāl ü müşkil ḥāl pür dün

¹⁴⁶ “ Biz onları yapışkan bir çamurdan yarattık. ” , Saffat Sûresi , 11. âyet .

¹⁴⁷ “ Asık suratlıdır. ” İnsan Sûresi , 10. âyet.

Buşub her bir tırmuş der-kemîn geh
Meçi bilde tûfengi elde her geh

2815 Hıoş olup vaqtine hâzır kâmusı
Ayağ üzre gelüp hâl ü amûsı

Ana baba günü teşvîş ü evlâd
Figân u nâlelerdi hûn-içün zâd

Gör imdi nicesi can kırtarurlar
O şekli zemheri tek burtarurlar
Şeh itmişdi ki niyyet ide târâc
Rivâyet bu nidâ olundı iy hâc

Velî paşa-yı şehbâz-ı mücâhid
Hıredmend ü şehun-ârâ mu'âhid

2820 Taḥammül idelüm dirdi hüdâvend
O dâim ahd-i şeh başına sevgend

Ve yoḥsa yürüyüşde birbirin nâs
Ayaklar ivmeden seyyâf u kavvâs

Çü her şahş ola isti'câl üzre
Öñ irüp rütbet a' lâ hâl üzre

113b

Gözi kızmış kızarmış beñz-i hûnı
Meges perri birine gebrüñ onı

Düşer ırmağ u nar olsa öñünde
Hezâr ağıyâr u yâr olsa öñünde

2825 Me'âli merk egüp kıyatar degüldür
Bilürler çün dönenler er degüldür

Bir adım aqdem iqdâmın iden merd
Şerefde kadri a' lâdur yüce ferd

Kayıksa yık kadem ez-sâfilin ol
Yazıldı deftere min gâfilin ol

Çü tefsîr ü eḥâdişden tıyarlal
Müfessirlerle Kıur'āna uyarlar

Bular Şeh bir daḥı endişe itmez
Kıoyup Furķan umūrın ğayrı ğitmez

2830 Heme mü'min müsülmandur fidāyi
Sevüp Őāh Aḥmed'i birler ğudāyi

Ulı'l-emre itā' at fikrin eyler
Kelāmullah-ıla söyler ne söyler
Heman nehy eylemekdür çare ğundkār
Ve yoḥsa hep cihad üzre der-efkār

Tevābi' dür kıamu ol zāt-ı pāke
Yaradup can viren bir keffe ğāke

Serāser gözledür bir rāh-ı muŐı
Taķarrüblük murādı özge tıuŐı

2835 Taşup ırmağa dönmiş vārı cümle
Ēuyer bir emre derḥal ide ḥamle

114a

Şeh-ile paşa bu ğüfti iderken
Binüp ğeh fikr atın ğāhi yiderken

Ēudāvendüñ ğulāma nık-i bī-ad
Eñ ednā çākeri sālār u sermed

Ser-efrāzān-ı ālem devletinde
Heme ber ğüstüvān-ı Őavletinde

KıuŐūrı ya' ni yoķ saz u selebde
Maķamında tıurup zıkr-i Çalabda

2840 Münācāt üzre vārı Őāhı ğözler
Ēaber n'ite geledir rāhı ğözler

Der Antaliye ğördüm dörd ulağı
Çapup Mışır'a ğeçer ğözler Bulāğ'ı

Ḳayıḳlar aṣdı bindi derḫal
Ṣehũñ lalası Mıṣruñ mĩri ḫoṣ fāl

Anuñ ādemleri ḫandān gelürler
Ḥayatı ālemũñ candan gelürler

Vücũd-ı pākiñi gözler uyũnāt
İlāhi müstedām olsun Şu ḫũb zāt

2845 Buları lala Őalmıṣ bilmege ḫāl
Mıṣırdan neyledi nitdi Şeker ḳāl
Ḥaber alduḳ ki Şeh Şimdi Budun'a
Gelüpdür didiler ṫoldı butuna

Yayıldı āleme Őā' oldı andan
Ḥalāyık işidüp Őād oldı candan

Çü degdi sem' uma gel gör Őafāyı
Ṣalāvet vir severseñ Muṣṫafā'yı

114b

Ne söyler imdi gör meddāḫ-ı Levḫĩ
Gelür ḳarŐu çü bülbül özge Őerḫi

2850 HemĩŐe pĩŐesi medḫ-i ḫudāvend
Degildür ḫālĩ tevḫĩd üzre ḫoṣ fend

Öküş Şehr ü diyār içre mu' ayyen
Şehenşeh devletinde der-mübeyyen

Ḳocaldum sāl-i ömrüm Şeste irdi
NiŐāne tĩr i yā çün Şasta girdi

Yaḳın oldı ḫalāŐ içün kiriŐden
ÇıḳıŐ lazım gelür lā-büd giriŐden

Heme ömrüm siyāḫat üzre geçdi
Bu kārı yaḫŐılardan ṫıtdı Őeçdi

2855 Biḫamdillāh cihan milkinde ḫāñum
Devam-ı devletũñde ḫoṣ zamañum

Ne sultanlar ziyaret eyledüm şâh
Muhammed ravzasına iltüp Allah

Ṭavâf eyletdi beytullahı birle
Gel erseñ Levhî ol Allah birle

Eger şıdķ-ıla reh-revsen yoluñda
Yürî şâhâne şâhin var oluñda

2860 Varupsun meclis-i şâh-ı dü keвне
Görüp ol hânı döndün özge levne
Ḥavâş-ı nasa atıldıñ eyisin
Ḥudâ virsin gör Allah'uñ veyisin

Buluşduñ çün Muhammed Muştafâ'ya
Şunuldı tezkireñ irdüñ şafâya

115a

Ümidüñ kesme Yezdân gey ğanîdür
O ḥallâķ-ı revân cevher tenidür

ĠÄZEL-İ MÜNÄSİP

Anuñ bigi ḥudâvendi gören alur mı yâ maḥrûm
Şalâvet u selâm-ile geçer ömri güzel maḥdûm

2865 Taḥiyyât u rükû' ında kıyamında sücûdında
Ṭura çün şâfi şıdķ-ıla ḥuceste ṭâli' ol merḥûm

Yaman işlerden el artup şıyanlar cünd-i şeyṭanı
Ḥabîbullah'a avuşdı eḥibbâsıyla fi'l-mersûm

Ne ğam andan girü aña Ḥaķ'uñ avn-ıla âzâdı
Beratı ez-yemîn âmed ma'âl-ebrâr çün ma'şûm

Ṭarîķi sâlikîn içre sülûk-ı seyri açuķdur
Cinân ehli gidüp cehli Erem Bağı aña maķsûm

MEŞNEVİ

2870 Ne ıldı diñleñ imdi şâh u paşa
O dîn ecliyle omuş baş başa

115b

Hişār işinde eylerken tedārik
Hezārān dürlü şan u fikr-i bārik

İrişdi Erdel'in birkaç ulağı
Ridālardan gögüs bendi tulağı

Müşedded ser-be-ser hoş şadr u sīne
Er iseñ kıl tehī anı zi-kīne

Ḥased yirine taldur din ilmin
Ġazab cāyine dāhi Teñgri hilmin

2875 Tama' kār olma geç kibr ü riyādan
Ki tā avn irişüp ol bī-riyādan

Sebuk-bār olasın hemçün ulağ-vār
Bulasın menzil alup istegün yār

Cemālin göstere şāh eyle olsañ
Murādın ḥāşıl ola anı bulsañ

Emanet kâğıdın çün tavşurasın
Yügünüp tapınup kol kavşurasın

Şeh-ile āşinā olduñ var imdi
El öpdün olduñ ādem özge şimdi

2880 Degülsün şol ezel tek çıpyalıncağ
Yüri devrān şehi erkān salınçağ

Geyip hil' at alup manşibla bahşış
Tımaruñ serbes ol hükümüñ ne teşviş

Çü toprak kadısı gördi beratuñ
Yüri koşup segirt her yaña atuñ

Yarağun kāmil oldı bahşı rahşun
Şunuldu destüne min rabb ü bahşun

- Sezā-vār olduñ imden giri şāha
Cihād it şāh-ıla kavuş ilāha
- 2885 Dürüst meydan eri olduñ müsa‘ ad
Virürler ħūri ğilmān zūlf-müca‘ ad
- Şeref bulduñ müşerref kişiler yār
Bir evde kim dikensüz gül yoğ ağyār
- Adū olmaz vücūdı yoğ yamanuñ
Ecelsüz müddeti devr-i zamanuñ
Uçar kuşlar teki çapduñ burağı
Dağı hīcān işit ħāli ulağı
- Ne resme geldiler eydem kulağ ol
Olursañ eylece sen de ulağ ol
- 2890 Semend-i bādı-pālarla yidekli
Na‘ ilden ¹⁴⁸ geldiği yollar didekli
- Ekin yirin şaban birle çü fellāḫ
Yaḫūz keştīler-ile baḫr-ı mellāḫ
- Çaparağ irdiler ‘ arz oldu şāha
O dāim Ḥağ şehādetle güvāha
- Ḥudāvendūñ yolunda toğru tanığ
Muvahḫidān-ıla gözler uyanığ
- Şunarlar bir mühürlü nāme derḫal
Du‘ ālarla ḫoş ide ‘ izz ü iḫbāl
- 2895 Buyurdı şāh oğur Paşa-yı Ġāzi
Ol Āşaf tek bilen çok dürlü rāzi
- Ḥoş olup müstemi‘ diñler ḫudāvend **116b**
Meger bu nāme iy merd-i dilbend
- Ġulāmı şehden Erdel bānı salmış

¹⁴⁸ Bu kelime F. Steingas ve Redhouse’da “na‘ l” şeklinde geçmektedir.

Rivāyet kıldılar oldur ki gelmiş

Ƙılup şad özr-ile biñ ‘ izz ü ikram
Dimiş iy şehriyâr-ı hân-ı aqvâm

Ƙiyâ ruhsâr u cebhe bedr-i kâmil
Halîfe-yi zemîn in‘âmı şâmil

2900 Bu abd-ı müstemendüñ bir sözi var
Çü mûriçe Süleymân’a şu güftâr

Ne diyem kim velî şâh anı bilmez
Me‘âl olur mı sulţân anı kılmaz

Huceste fâl efendüm müstedâm ol
Hağ’uñ avn-ıla dâim şadı-kâm ol

Hudâvende temennâmuz tapuñdan
Yüz urup dergeh-i âli kapundan

Budur mağşûdumuz geldi zimestân
N’ola el virmese birkaç hıristân

2905 Bilürsüz hod ecel sâ‘atsüz olmaz
Çü âmed vaqti hiç kes mehl bulmaz

Ƙolunmaz gün varınca sū(y)-ı ğarba
Er olmaz ger ise şad darb-ı harbe

Başında yik kesüg dîdem kabağ-vâr
Hoş üstadâne yavşurmuşdı mi‘mâr

Şanasın kûbbe-yi cāmî‘ kilidler
Ya tahtında kemer ol kûbbe mazhar

Yapışmış kaynamış bitmiş yürür şağ
Atı yok gelmemiş kıl şöyle çıplağ

117a

2910 Bular da luţf idüñ birkaç gün iy şâh
Yürüsün der-cihan dal içre gümrâh

Vire Hax inŝallah dād idesiz
Çü eslâf-ı mükemmel âd idesiz

Aman virmez kış anlar anı añlar
Dimez ki bâtıl ol çalduğı çañlar

Çü bu cehl-i la'ın inkâr iderler
Abeş ef'âl ü bed-efkâr iderler

2915

Hudâvendâ kayırmaz ŝabr idüñ siz
Eren yolu kerem fehmi itmezüz biz
Budur şâh-ı cihan luţf it kıl ârâm
Degül bildüñ çü fâni evd-ile râm

Beķâsuzdur vefâsuz pür cefâkâr
Ali himmetli hânım ğâzi hundkâr

Göz açup cümle âlem sizi gözler
Yüz urup hâzrete ruhsârûñ özler

Ziyâsuz kaldılar çün der-leyâli
Meh alınlı hümâyûn kâdr-i âli

Gel ihyâ it çü cansuz ten hâlâyık
Yidi cecdi sekiz cennetde bayık

2920

Efendüm kâmurânım kâmiyâbum
Gidelden hâzretüñ yok gözde hâbum

Çü biz ķurbuñda bu derd içre ğamnâk
Enin ü nâlelerle dide nemnâk

Irağ olanlaruñ hod iftirâkı
Tutup âfâkı inletdi Irağ'ı

117b

Ne ğavğalar olup serler kesildi
Yaşıldı yâ aşıldı kim başıldı

Periŝanlık ğamından zehreler çâk
Çü meyyit üstlerinde gerçi yok hâk

2925

Düşüp teşvîşe endüh içre vâri
Geçer ğussayla şâhum rûzigârı

Demidür gel yitiş iy Hızra mazhar
Hayat âbına kandur bizi yikser

Olalum zinde yine mürde-veşken
Hıred cem' idelüm hayran u ğaşken

Bu hasret nâme'î ğuş itdi çün şâh
Hudâvend-i mükerrem mu' teber câh
Dönüp paşaya şad eltâf-ıla hoş
Eyitdi iy hünerver merd-i pür hoş

2930

Sehun-ârâ seher-hîz uyanık can
Gönül gözi açuk yoğ mişli mişsan

Suâl-i nâmeye kufl-ı cevâb aç
El ur miftâh-ı gence cevherin şaç

Dürerbâr-ı ma' ânîler beyân it
Hişârı alıvir andan dönüp git

Dilin bildüğüñ aĥmâĥân degül mi
Ne mel' unlar vücûdı fân degül mi

Ķomañ diyem ger islâm erlerine
Ķatumda ser viren serverlerine

2935

Külün göge şavururlar der anı
Bilürler heybeti şâhib-ķırânı

118a

Şal âdem iste virsinler cevâbum
Suâlüm bildür aňlat hoş şavâbum

Cihâdı ekber üzre ictihâdum
Di aňlat nicedür cehd ü cihâdum

Beyân eyle nihâdum nite ķaşdum
Bilürler niçe kâfir zâlim aşdum

- Buñuma sîneler var mı tayanur
Çü her dem tîrüm ağzı kıan bayanur
- 2940 Degül mi hançerün can tartar ez-ten
Şu resme şehriyârem der-cihân men
- Bilürler bilde tiğüm seyf-i Allah
Muhammed ü Ali Hamza şalan şâh
- Hağ'ıñ peygamberi arslanları hem
Tamam erler dürüst erkân müsellemler
Müşâhidler mücâhidler mu'âhid
Selâtin-i ümem ser-cümle hâmid
- Olardan soñra kim şaldı Bu Müslüm
Müsülmanlar atası kâmil uşlum
- 2945 Takındı zer siper Ömmer azizün
Livâ-yı Bû Bekir merdi ferizün
- Okırdı muşhafı bâ-hatt-ı Oşman
Ol Ahmed güyegüsü ibn-i Affân
- Bularuñ ad-ıla sancağların tam
Dutardı elde Bu Müslüm lağab nâm
- Keşandı min ba' d Seyyid Ğâzi **118b**
Ol elâ gözli sultân şeh Hicaz'ı
- Oyunlar oynamışdur ki anı aqlâm
Ale'l-kırtaş tarih eylemiş tam
- 2950 Cihâdı özge ecdâdı mişâli
Beyân u şerh ulu sözi hışâli
- Ne şehzâde güzel sultân göreydüñ
Etekli nik yağadan yüz urayduñ
- Utanurduñ yağın varmağâ vallah
Yeşil dülbend-ile çün cecdi bir şâh

Dedem hazretlerine degdi andan
O seyf-i Muştafa'yı bir diñle candan

Yürüdi şaldı hoş dīn rāhın açdı
Kara kanın kırıp küffarı saçdı

2955 Sürüp devrānın andan oğlı hemçün
Dökerler müşrükīnden yirlere ħūn

Ulaştılar Ħağ'a şād olsun ervāğ
Bize teslīm olundı milk ü miftāğ
Melik Ħān eyledi ħamd ol ilāha
Bulunmaz mişl ü hemtā padişāha

Ṭağındum seyfini seyf-i nebīnūñ
Ebu'l-ervāğ şāhum Ħağ ebīnūñ

Bu zıkr olan ulular kim didüm tam
Serāser nāmudār erler güzel nām

2960 Seğā vü luğf-ıla ma' ruf u meşhūr
Degül mi her biri ma' nāda pür nūr

Ḥalīlullah aşlı nesl-i muğtār
Nebevī serverān ħüb ħul u güğtār

119a

Heme reftār-ı ħanūn-ı ebū ced
Mükemmel şer' -ile şāhum mümecced

Bize vācib olan hem farz u sūnnet
Budur ki şükr idüp ol Ħağ'a minnet

O serverler ne ħıldıysa deminde
Dürüst aĥvāl u aĥvāl u yeminde

2965 Sürüp aĥkāmını seyfin şalavuz
Reh-i Ħağ'a dīnūñ a' dāsın çalavuz

Olavuz tā olar tek nāmudārı
Serīrüm çün Muğammed çārı-yārı

Karar itdügi taht ol şehleriyle
Dü âlem âfitâbı mehleriyle

Mühimdür kârum ihmâl itme lala
Yüri er bigi ol iy baht-ı bālā

Bülend a‘ lâ dereclerde müşerref
Kes a‘ dānuñ başın bā-tiğ muharref

2970 Hürûfi tağılup harfi ola maḥv
Çü cahildür ne dānī şarf-ıla naḥv
Mezâhibden eli yok tanımaz dīn
Heme kavli bize uymaz tutar kīn

Lisân-ı muhtelif uymaz zübāna
Hilâf ehli taḥallüfden zebāna

‘ Aceb mi uğrasa olup sayeşla
Çü ıslaḥa degüldür kâbil aşla

Ur öldür dep yire yüz göz dime baş
Baş aşağa boğazla anı kardaş

119b

2975 El emlâkin vir islâm erlerine
Avâlim ehl-i dīn serverlerine

Ṭoyum olsun heme mü‘ min müsülmân
Faḳīr üftâde miskīn ehl-i imân

Ġanīmet malınuñ ḥumsı bizümdür
İzin izledüğüm iki gözümdür

Dil ü cānum a‘ lā ḥulḳun azīm¹⁴⁹ ol
Anuñ yolun gözetmekdür bize yol

Şeh-i levlāk iki âlem ziyâsı
Muḥammed Muştafâ Ḥaḳ murtażası

2980 O ḳassām-ı ḡanāim gör ne kılmış

¹⁴⁹ “ Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin. ”, Kalem Sûresi, 4. âyet.

Vaḥyi münzel olup her kārı bilmiş

İki atluya şundi bir yayaya
Nice atlandı gör işi tayāğa

Çerisin arķalandurdu çün ol şāh
Muẓaffer oldu andan soñra her gāh

Zebūnı oldu ālem ḥalkı andan
Anuñ ḥod mu' cizātı var o ḥandān

Qılur bir barmağı yüz biñ eri mat
Mehābetçündür ālet aña bizzāt

2985 Var imdi sen daḥı iy gāzi server
Mu' in ol Ḥaḳ hemīşe yār u rehber

Ale'r-re's eyleyüp paşa-yı ḥāşı
Qılıcı ḳan olan ez-ḥūn-ı āşı

Cilāsın merd erenler şāhı-bāzı
Ḳağan arslan u ḳurd uğurlı gāzi

120a

Nazarlı can u cevmerd açığı elli
Çü şāh-ı ālem-ārā nāmı belli

Ağalardan bir ulu birkaç ādem
Şalup ilçi revān dilleşdi ān dem

2990 Olar da 'izz ü ikrām iderler
Ner arslan resmi āl-ile yiderler

Ẓiyafetde bular gör n'itdi tersā
Tedārük üzre cem' oldu ne varsa

Ulu yaşlu şol iş görmüş ḳocalar
Yiyüp içmiş emmiş çoğ ocalar

Gemigler çeynemiş şormuş ilikler
Ḳara şabḳalılar ḳıvruḳ diligler

- Tıraz u saçlular haç başlular hep
 Der ü dīvârı hemçün meçlüler hep
- 2995** Güzel görkem yigitler boylu boylu
 Biri birle muşâhib huylu huylu
- Libâsı ince cuhalar firengi
 Beğâyet kıymetidür özge rengi
- Kimi la' lin kâbadur kırmızılar
 Yağa vü yîñ etek cep tirmiziler
 Yeşil ü azrak u mor u kara aq
 Döşekler kat kat a' lā tāk ü çartak
- Mülebbesler sehî serve bedel boy
 Beg ü bân oğlu ra' nâlar aşlı soy
- 3000** Hezâr i' zâz-ıla bislenmiş âfet **120b**
 Çapar hüsñ at-ıla yüz biñ mesâfet
- Kesâfetsüz husûfî yoq ziyâ mâh
 Ne zibâ eylemiş Haq bârekellâh
- Bular âgâz-ı meclis kılsa her bâr
 Tōnanup yiyüp içüp çalmağa târ
- Depe oynaya el elde hurûsı
 Tōnanup ser-be-ser şâhum arûsı
- Nişât-içün güzel meşşâtalâr hûb
 Elinde şâneler mıkrâz-ı merğûb
- 3005** Kaçan kim saçların silkip taraya
 Bulara zeyn-içün girüp araya
- Olalar dayire çün halka vârı
 Kemer-beste efendüm Haqq-ı bârı
- Huşûşa gözlerinde mey kıvamı
 Eñ ednâ çalkı a' lā ney kıvamı

Gerinüp şadre muşt urmaç fılanlar
Yağanup ögünüp dimeñ yalanlar

Siñekce gelmez âdem gözlerine
Yil irmez dili yügrük sözlerine

3010 Tayanur çoqluğa çün bî-adeddür
Katında dîn-i islâm kavli reddür

Ne mümkin ide ikrâr eyle âşi
Dimez öldürseñ Aḥmed Teñgri ḥāşı
Hemân Īsâ dir ol Mūsâ'dan almaz
Segirdür küfr atın bilmez ki qalmaz

Beḳāsuz devrölüp bir gün düşer küb
Şanur kim ol hemîşe güb diye dob

121a

Şınur yâ yarılır çatlar uşanur
Paralanur şu şedler kim kuşanur

3015 Bilinden gidüp olur ḥurd u ḥaşḥaş
Nitekim kuşadan üstâd-ı ayyaş

Şafâsın sürdi çok demler idüp zevk
Ne küb qaldı ne dob ömrüm ne ḥoz şevk

Çıqup elden nitâq eyyâmı devri
Mişâli varlıguñ bu yoqla cevri

Cefâ-pîşe felekdür iy melek-rû
Ḥişâl-i ḥāşa meyl it gözle ḥoş ḥû

Tanışup n'eyledi gör kavm-i küffâr
Ḥişârı isteyicek merd-i ḡaffâr

3020 ĞÂZEL-İ MÜNÂSİB-İ MEDḤ-İ ŞÂH-I CİHÂN ḤALİFE-İ ZAMÂN

Zübân-ı gâzi paşadan zaman İskan[der]i Sultân
Süleymân bin Selim Şeh Şâh Ḥaḳ'ıñ avn-ıla gürbüz ḥân

Qalıñ arḥalı kuvvetli hidâyetlerle himmetli

Keser şol kimse kim yatlı ali heybetli şîr arslan

Kılıcı kanlu gâzidür elinde Türk ü tazıdur
Eger Lâz u Hicâzîdür Yaman'dan öte tâ Şan'ân

Yürür taht-ı yedinde hoş bugün her ʔâife rahat
Serîri bigi âli taht hocamsız men yüce erkân

121b

3025 Hemîşe müstedâm olsun bağışlasun Hâk evlâdın
Yürüsün seyf-i dîn şalsın şalanlarla mücâhid hân

MEŞNEVÎ

Naşâra ʔanışup çün çatdılar baş
Keşîşân u palâs¹⁵⁰ puşân muğân baş

Ulu mübedleri rây issi sāmân
Vezîr-i fir'avn mânendi heman

Eyitdi özge tanığ eyleñ idrâk
Budur varsa bu işe çare derrâk

3030 Şalıñ bir nâme yazup özr-ıh'âhı
Velî medh ü şenâ ola kemâhı

Eyidüñ iy hudâvendi Melik Hân
Şehenşâh-ı mükerrrem gâzi sulţân

Mu'azzam ʔadr ü âli ser-firâzı
Elinde Hâk Te'âlâ'nun Hicâz'ı

Diyâr-ı ʔur u Kâ'be ʔuds ü Medne
Dîn ceddîm şehîd ulaşdı adne

Bu resme âli dergâhân emîri
Ki her biri maʔâmâtuñ kebîri

3035 Hudâvend-i azîmü's-şân evi nâm
Güzel Kâ'be begüm sür biñ yıl eyyâm

122a

¹⁵⁰ Bu kelime Redhouse'da "pelâs" şeklinde geçmektedir.

MEDĤ-İ ŞĀH-I MU‘AZZAM EMİR-İ MÜKERREM

Hemîşe ber-mezîd olsun ıapuna Ĥaĥ maĥâmâtı
Efendüm yarıcuñ Allah ola her demde bizzâtı

Ol ulu ĥânedânlarda du‘âlar ide mü‘minler
Ĥabûl eyler Ĥudâ zîrâ muĥaddesler temâmâtı

3040 Heme tevĥîd ü Ĥur‘ân pürdür ammâ dürr-i meknündür
Serâser cevher olmuşdur münevver ıal‘at âyâtı
Ĥabîbidür Ĥaĥ‘uñ Aĥmed Muĥammed didüğün ĥaĥķı
Cemâli nûr-ı ‘ışķına bizi afv it bu defa‘âtı

Vişâl-ile şeref virsin size ol ĥâliķi Mevlâ
Yüzün göstermege dâim ĥabîbi vech-i mirâtı

MEŞNEVİ

Bu resme şad hezâr irüp du‘âyı
Ĥoñ elden ceng ü ĥavĥa hüy u hayı

122b

Ĥişâruñ bânı eydüñ bunda yoĥdur
Döne şâyed ĥi ger atılmış oĥdur

3045 Virüñ pîşkeş ĥumaş u zer firengi
Ümîz ol itmeye ayruĥ direngi

Emanetkâruz iy şâĥib-ķıran şâĥ
Eyesinden dileñ luĥ eyleñ ol râĥ

Degül yol etmegin yirken ĥıyânet
İdevüz düşmez ol yoĥ der-diyânet

Bizüm de zu‘mumuzca dînümüz var
Yol erkân gözlerüz âyinümüz var

Şımarladı ĥılup şad dürlü ĥavli
Begümüz bânumuz iy merd-i Mevlî

3050 Degül ĥâzır ĥün iy sâlâr u şehzâd

Bizi luṭf u kerem idüp kı1 âzād

Bu resme özr ile çok mal u esbāb
Mücevher nesnelere zībā vü zer bāb

Viribirler varan ādemler-ile
Külüçe sükkerī bādemler-ile

Gelürler paşa ‘ arz eyler emīre
O tevḥīdi güzel rüşen zamīre

ĠÄZEL-İ MÜNÄSİP

3055

Şeh ol özri kabül idüp eyitdi ma‘ kü1 İbrāhim
Eyesin yoqlamaḡdur yol ṭarīḡ ol maḡbül İbrāhim

Yürü kı1 rıḡlet āḡāzın düzet esbāb u her sazın
Bu remzüñ şaḡla ḡoş rāzın rumüzü meḡfül İbrāhim

123a

Naşīb eylerse Allahum ḡudāvendüm ḡanī şāḡum
Gelişde bir daḡı rāḡum ṭuşup buluna ol İbrāhim

Muḡammed Ḥān dedem sultān mücāhid ḡāzi ḡoş erkān
Beliḡrad’ı ḡoyup gitmiş ki var fetḡi bol İbrāhim

Biḡamdillah bizüm şimdi iç ildür üç Budun oldu
Bu kerre vire Allahum İrim Popa yol İbrāhim

3060

MEŞNEVİ

Çü paşa ḡazreti devletli ḡānuñ
Ol a‘ lâ ḡadr efendi kāmuruñ

Kerem bīn er keremkānı mükerrem
Ḥulıḡda ḡoş mükārim muḡterem hem

Bu elfāz-ı ḡüher-bārın kı1ur ḡuş
Bilür şeh fetḡ-i dīn itmekde pür cüş

Gel imdi ḡör ne yüzden açdı ḡapu
O sācidlerle iden Ḥaḡḡ’a ṭapu

- 3065 Hemîşe ilme râğıb yahşısı dindâr 123b
Şadâkat üzre şâdık özge pindâr
- Göñülde niyyeti a‘ māl-i hayrât
Degül ğayri heman ol şöyle bizzât
- Eyitdi iy şehensâh-ı dilâver
Tamam ay alnı vechi şemş-i hâver
- Ser-efrâz-ı cihân-ârâ mübâriz
Yoluñda zerre-i gün tek ğubâruz
- Meh alınlı begüm âlem ziyâsı
Güneş tal‘ at kamer behcet hümâsı
- 3070 Çü şâhum muĸtezâñ açmaĸ reh-i dîn
Güzel gökceg lâţif iy merd-i haĸbîn
- Virüp nuşret müyesser ide Allah
Muzaffer ferr olasız iy şehensâh
- Yürüsün der-cihân aĸkâm-ı emrûñ
Medenî ĸand-ı Mışr emşâli temrûñ ¹⁵¹
- Kim anuñ dikdi naĸlîn faĸr-ı âlem
O kevneyn içre sultân u şeh âdem
- Rutablar gelsün andan emilik-vâr
Güzeldür acvesi şâhum şekerbâr
- 3075 Tapuñ dîn fetĸine açdıĸca derler
İy çalışmaĸdan islâm üzre derler
- Seferler ihtiyâr iden emekli
Helâl itmekli haĸĸânî nemekli
- Ṭolar ilhâm-ıla göñlüm serâyı

¹⁵¹ Kelimenin aslı “temren” şeklindedir. Şair, âhengi bozmamak için birçok kez yaptığı gibi kelimeyi bir üst mısraya uydurmuştur.

Şu sevdüğüñ Hâk'ı hayre'l-verâyı

Diyem ger müstemî' olursa sulţân
Sa' âdet âfitâbı bedr-i tâbân

124a

Eyitdi söyle İbrâhim hudâvend
Zekî ʔab' ercümend er encümen bend

3080

Şaf u alaya ziynetler viren merd
Bigü ilhâm-ı ân ki keşf-i min-ferd

Eyitdi şâha ol ilhâm olan bu
Hemîşe devletüñde şâh-ı hoş hû

Naşârânuñ sözi ma' kûl yöni var
Çü kaçdı ʔal' anuñ bânı olup zâr

Sümülçür ileri sürdükce pâyın
ʔapuñ hod cümle bilür iş ʔolayın

Anuñ dermânı ma' lûmuñ budur şâh
İleyinden görünüp bağlamak râh

3085

Varalum devlet-ile tahta âğuñ
Çü rahmet yağmurı halk üzre yağuñ

İşidüp görüp olsun cümle şādān
Hem olsun ez-ħased a' dā-yı nādān

Dağı şehzâdeler sulţânı mazer
Bağışlasın hudâvend özge dâder

Biribirne muvâfık müşfik olsun
Yidi iklim ü dört güşe bu ʔolsun

Disünler âl-i Oşman özge ʔanun
Yürütdi vār olalar hoş hümâyün

3090

Yine evvelki ecdâdı rüsümü
Zuhûra geldi pür nür itdi Rum'ı

- 3095 Kılıñ āgāzı sūnnet dūgūn olsun **124b**
 Maḳāmın āyin erkān üzre bulsun

 Çeri diñlesin olsun at u er dinc
 Çalınsın kerre nāy āvāz idüp zinc

 Borular ḥorṭumı fil-vār uzansın
 Cihan ḥalkı arūs içün uzansun

 Şanāyi^ç ehli cem^ç olsun her ilden
 Kılalum bir dūgūn kim ata bilden
 Veled izhār idelden görmüş er yok
 Karı dünya ne deñlü pīr ise çok

 Livalarla şal evlāduñ serire
 Heme zer ser-eri batmış ḥarire

 Vaṭan ṭutsun mekān üzre ṭolayı
 Sikender şaffina dönsün alayı

 Gözetsinler ili kişver bezensin
 Huzūr üzre unās etmek ḳazansın

 Mehābet şavlet olsun muḥkem āşār
 Şalābet devlet evtād-ı zemīn-bār

 3100 Gelelüm biz cihad işine andan
 Hudāvendüm budur iş özge candan

 Kılalum asker-i islāmı üç şāḥ
 Merāsimde olalar özge nessāḥ

 Şalınsın bir nefer ez-nehr-i Tuna
 Ḳaradeñiz'den ire tā Budun'a

 Gemilerle yarağ u ṭop u esbāb
 Nüzül ālātı bigi her ne kim bāb

 Daḥı keştiler aḳ derya yüzünden **125a**
 Eyā şehd ü şeker balı sözünden

- 3105 Açar cennetde çün nehr-i çehârî
 Şol evde kim leyâli söz nehârî
- Şalalum cem^c idüp asker adedsüz
 Ümîz ol kim qala düşmen mededsüz
- Gögüsden siz dü cânibden gemiler
 Mücâhid pür yarağ merd âdemîler
- Çuşadup er bigi hoş tiğ uralum
 Olup şâbit-çadem muhkem çuralum
 Çıralum Rûmını Efrencini tam
 Cihan içre qala tâ haşre dek nâm
- 3110 Yirine ornasın dîn erleri şâh
 Tağılsun aq u âşi çavm-i gümrah
- Kelisalar serâser mescid olsun
 Ezan oqunsun islâm ehli çolsun
- Harâc u bâc u târâc u huşûli
 Künüz-i şeh ki vardur pür uşûli
- Ulaşsın aña sürsün çarcına çân
 Çü paşa çazreti ol bahtulu cân
- Bu resme âli himmet sözler açdı
 Cevâhirkânıdur dürdâne saçdı
- 3115 Şeh istihsân idüp biñ kez zihî dir
 Gel imdi Hüsrevâ biñ bedre zer vir
- Budur çânûñ-ı şâhânî evâil
 Eger kistrî ve ger Çayşer mevâil
- Olar çod öpdî çaçı çapdı nârî
 Degüldi dîn-i islâm üzre vârî
- Küfürle sürdüler eyyâm-ı ömri
 Egerçi adl-i dâd üzre her emri

Biḥamdillah biz islām içre ƙopduƙ
Ulu sultānlara irdük el öpdük

3120 Şehensâhumuz a‘ lâ ƙadr ulu ḥân
Elinde ƙop u hem meydan-ı çevgân

Cemâli nûrî imân birle pürdür
Dürer dendâni meknûnı düredür

MEDḤ-İ ŞEHRİYÂR-I EZ-ZÜBÂN-I PAŞA-YI MÜKERREM

Göz ucıyla ƙuşup bir kez eger görseñ dü âlemdür
Melek-sîma peri-peyker beşer ammâ hoş âdemdür

Dili Ƙur’ân oƙur dâim özi Ḥaƙ ƙulluğa ƙâim
Ġidâ ḥûrî degül şâim mücerred İsî Meryemdür

3125 Nihâli serv-i ƙad ƙaddi elif tek ƙoğru sermedi
Erem Bağı güli ḥaddi şürûḥında dil ebkemdir

Olaruñ bezl-i devrinde tamam oldı yoğ âşârı
Bularuñ cûdı tâ maḥşer yaşanınca müsellemdür

Mükerremdür mu‘ azzamdur mufahḥam hem mu‘ allemdür
Müsellemler ğulâm olmuş güzide şâh-ı a‘zamdur

126a

MEŞNEVÎ

Çü şâh u ğâzi paşa-yı mücâhid
Ol iki kâmurân özge mu‘ âhid

3130 Adüvü’d-dîne seyyâf-ı cihanğir
İlâhi biñ yaşasınlar olup pîr

Peri-peykerlere mâlikler olsun
Ḥudâdan dil murâdı niyse bulsun

Çü Biç’e varan ilçinüñ cevâbın
Suâl idüp heme küfr ü şavâbın

- Bilürler kıldılar âgâz-ı rıhlet
Göçüp giri konarlar bir mesâfet
- Meger mâh-ı safer yakındı Bedr'e
Güzel gün şandı guzzât irdi kadre
- 3135 K̄ara k̄ış günleri şol vaqt-i güzdür
Yağan şelc u maţar yirlerde buzdur
- Çü geldi tûğ u sancağ sūy-ı şāha
Cemāli şems-i tābān alnı māha
- Heman dem rıhlet âgāzı ün eyler
Bilür ārif tıyar her kim ne söyler
- Sücūd idüp H̄ağ'a atlandı sulţān
Serir-i devlete toğdı firāvān
- Göçüp asker yürüdi gey k̄ış oldu
Yimek kıt yim bahalu diñle n'oldı
- 3140 Gelişde olanı yindi yakıldı
H̄arāb oldu künūd ekşer yıkıldı
- Çıkarlar çoğ elem tartışıldı ammā
Şalāvet vir resüle diñle cemmā
- Yidi gün yol sürüp sulţān-ı ġāzi
Budun'a irdi ālem ser-firāzı
- K̄uşanmış şad tarafından bek niţākı
Niţāk-ı ān ki H̄ağ dostı k̄uşağı
- Ni' amlarla hoş iķbāl itdi Erdel
Şu resme kim addedsüz mişl-i ħardel
- 3145 H̄udāvend-i hümāyūn baht-ı pīrüz
Şebi k̄adr ü günü ıyd ola her rüz

126b

Şunar ol bana bir sancağ ki zer ser
Bile çok gâziler yazıldı defter

Şımarlar şehriyâr-ı âlem-ârâ
Didi gâfil mebâş aḥvâli mārâ

Yaz irsâl eyle tâ dânem çi başı
Senüñ olsun Budun' uñ içi taşı

3150

Ki ya' ni ḳal' ası nâḥiyyesi tam
Çü bir bir tercüman añlatdı aḥkâm
Ale'r-re'si diyib çok ḳıldı ḫapı
Ḥapunsun ki açıldı özge ḳapı

Bilürse âleminüñ sürdi zevḳin
Efendi ḫazreti arturdı şevḳin

Şunuldu lezzetüñ nısfı yoğ inkâr
Velî nısfı ḫurur bâḳi budur kâr

Anuñçün kim belîsi dîni üzre
Dise ger lâ yürür tiz bîni üzre

127a

Yüzi ya' ni gelür rüy-ı zemîne
Budur yüz vech-ile tevcih demine

3155

Eger ḳâl u belâ üzre belisi
Olursa lâ-naẓîr a' lâ bilisi

Belası def' olup küfrüñ serâser
Şafâ ehliyle şaf ḫıtdı beraber

Yürüsün ba' dezân ol ğam maḫûrı
Cevâmi' menbiri cenbî buḫûrı

Meşâminden pür ide cism ü cânı
Ḥuşûşa ḫola Ḳur'ân semi' dâni

Ne âli ḳadr-ile devlet bulupdur
Ḳıyas eyle ḫaḳîḳat ḫurtulupdur

3160 Beratın virdi Mevlâ almaz ayruķ
Nitekim ol belî muhķem bu buyruķ

Hoş âdâb üzre şâfi şıdķ-ıla pāk
Bu yolda reh-rev ola merd-i çâlāk

Bil ervāhuñ maķâmın buldı rûhı
*Nefahtu fihimin rûhî*¹⁵² şurûhı

MEDĦ-İ MERDÂN-I ĦUDÂ CELL Ü ALÂ

Ebu'l-ervāha ķavuşdı meger varsa şi'âbından
Cehennem ķorķa vallahi cemâl-i nûr-ı tâbından

3165 Güzîde nüşhadur insan degildür kâtibindendür
Olanlar kimdür ol ayru yañıldı yolu bâbından

127b

Ṭolaşur ĥavli taşından eli irmez gülistâna
Verâ-yı perdede ķalup açılmaz çeşmi ĥâbından

Şular kim Ħaķ naşîb itdi delâil birle ķavuşdı
Görüp ber şeh-nişîn bir şeh oķur dersi kitâbından

Tecellâ-yı cemâlinden el öpüp yine dönünce
Bedr-i mehveş münîr olur münevver âfitâbından

Daķı baķmaz o bu âlem işinüñ tımṭurâķına
Suâl itseñ murâdın ne işitsem dir cevâbından

3170 Şehüñ islâm-ı şer' ince eger Erdel varaydı rāh
Kelîme-i şehâdetle çıķup küfrüñ ĥicâbından

O bâķi nişf-ı lezzetde anuñ olurdı bî-şübhe
Bulurdı her ne kim maķşûd idinse Ħaķ Çalabından

128a

Ķamu mü'minle yârabbî müyesser eyle dîzâruñ
Ķılup âzâd u ĥoşnûd ol zenân u şeyḫ ü şâbından

MEŞNEVÎ

¹⁵² “ Onu şekillendirip içine ruhumdan üflediğim zaman (onun için saygıyla eğilin) ” , Sad Sûresi , 72. âyet , Hicr Sûresi 29 . âyet .

- Çü kaldı dīn içre anda ol bān
Velī gāyet itā' at üzre erkān
- 3175 Göçüp hoş yine sultān yola girdi
Sıgındum fazlıña yārabbi dirdi
- Yürüdi devlet-ile sürdi raḥşı
Ol ef' āli güzel aḥvāli yahşı
- Şular geçdi öküş gölcükli azmak
Degül kâbil beyāna şerḥi yazmak
- Şovuk çekdi ivazlar vire Mevlā
O kâdir lā-yezal a' lādan a' lā
- Hüve'l-maṭlūb ola kullardan olsun
Hudādan dil murādı neyse bulsun
- 3180 Beligrad'ı geçüp asker tağıldı
Şular taşğun bulanuḥ çok çağıldı
- İrişdi Niş'e ālem ḥalkı bildi
Ulaḫlar vardı iller ḥamd kıldı
- Du' ālar idüp olurlar feraḥnāk
Tonandı her şehr kavmi tarabnāk
- Yimeler içmeler kurban u ḥayrāt
Develerle virildi çok nezr-i at 128b
- Nihāyetsüz bezl gelmez beyāna
Çü yaklaşdı serīre şeh a' yāna
- 3185 Ni' amlar şaldı çok sultān-ı bānu
O nūrı ayna şanan yahşı şanu
- Güler güller bigi şehzādegānı
Heme ḥurrem-liḫā ferḥundegānı

Ömürler vire Yezdān pīr olalar
Heme avn-ıla dil kāmın bulalar

Öküş in‘ām u ihsān itdi hātun
Haq’a hamd eyleyüp bahtı hümāyūn

Hoş istikbāl ider şehzādelerle
Yüzi şems alnı meh āzādelerle

3190 Buluşdılar başar şeh şadre varın
Şu resme kim gişi sevgüli yārin
Meḥabbetle қоқар gül yüzlerin hoş
El öpdiler cigerlerden қılıp cūş

Sevinmek ağlamasından ḥalāyık
Қılamaz ḥizmeti iqbāle lāyık

Rivāyet қıldılar kim şāh-ı devrān
Hemīşe adl-ıla қутtā‘ı cevran

Cüvanmerd ü cihangir cebhe çün nūr
Yidi cecdi sekiz cennetde ḥüb ḥūr

3195 Başup bağına ḡilmāndur ḡulāmı
Қamu mü‘min müselandur tamamı

Be-nāmı kāinātuñ cümle ḡuzzāt
Hemīşe şād ola ervāḥı bizzāt

129a

Erem Bağı ḡülinüñ diblerinde
Lebi kevşer қamu me‘va serinde

Devam-ı devlet-ile iş ideler
Ululardan ulular iş ideler

Çi ḡām dīvār-ı ümmet-rā degil mi
Bularuñ қadri gey a‘lā degil mi

3200 Göre тұrurken inkāra ḥu yir yoқ
Benüm rūḥ-ı revānum can u dil тоқ

ĠÄZEL-İ RĀST

Muḥammed Ḥān serverden işit bir hoş ḥikāyātı
U' lā nāmına lāyıkdur men ednā ḳul rivāyātı

Çaḳırcıbaşı dirlerdi Emīr Bāyezid Ḥān'dan
Adı Maḥmūd Midilli Begi ğazavātı

Yazılmışdur o ḳal'ada firenk üşdi ölürken ol
Öküş ğavġa vü ceng oldı cihāduñ yoḳ nihāyātı

3205 İşitdüm ol azīz eydür muşāḥıbdür meger bir ğün
Didi ğuş eyle bir söz kim ider cana şirāyātı

Amasiyya diyārında olurdum Bāyezid Ḥānla
Serīre da' vet olundı çalındı remz işārātı

Söz oldı ḳoca ḥān geçmiş cüvān sulṫān olur sulṫān
Sa' ādetle hele taḫta gelindi ğör ḥikāyātı

Düşümde bir gice ğördüm Muḥammed Ḥān binüp bir at
Esüp bād-ı şabā resmi gelürdi oḳ bigi ḳatı

İrüp bir heybet-ile tīz neye ğeldüñ di dir şunda
Ne işüñ var beyān eyle ḥaber vir ḳo kehālātı

129b

3210 Dilüme anı bu ğeldi eyitdüm şāḥ-ı devletli
Ḥilāfet ecl-içün ğeldüñ dikevüz bunda rāyātı

Didi elḥamdülillah di iki kez didü geçdi
Ne ḥikmetdür ne ḳudretdür kim añlar bu beşārātı

Mu' ammālar ki aḳl irmez küşād-ı bāb-ı el virmez
Hezārān dürlü tevcihler müveccehlerle ğāyātı

MEŞNEVĪ

Rivāyet didügüm ğuş eyle imdi
Ez an merdānısañ cüş eyle imdi

3215 Gelürken şeh cihād idüp ğazādan

O mîr-i kâmurân er cân-fizâdan

Yitişdi Edrene şehrine çün şâh
Ol elâ gözli sultân nüh felek câh

Halâyık karşı çıkdı tırdı saf şâf
Velî gey muhtarık hâl-idi ez-hâf

Tahayyürde kalıpdı çün ezelden
Taşaşşuk bâbı birle lem-yezelden

Göriccek şehriyâruñ hûb cemâlin
Hişâli hâş efendi ber-kemâlin

3220 Yitirdi gendözin bî-hod düşdi
Sevinmek ağlaması başa üşdi

Güzel zerrîn kumaş ellerde hâzır
Semendi pâyına şalmağa nâzır

Unutdı her biri hayran olup mest
Vücüh üzre du' âlarla kamu dest

130a

Selâm alup iderler alkışını bol
Ayağ üzre heme ez-cânib-i yol

Serây-ı şâha dek tutmuşdı şâfi
Tolanur kim yine görmek tavâfi

3225 Gelür hoş devlet-ile tahtına şâd
Meh alınlı ziyâ ruğ şâh-ı şehzâd

Şovuk gitdi zivistân döndi yaza
Bahâr eyyâmı tek gül bitdi taze

Çü bülbül söyledüm Üftâde fethin
Kanı lâyıq zübân kim yaza medhin

Gidüp teşvîş ü gam halk oldu rahat
Cigerlerden aralaşdı cirâhat

- Onuldu yarası zahmet şavuldu
Beşâretçün öten surna tavuldu
- 3230** Neḡârâlarla hemçün kerre nâyi
Ötüp irgirdiler çarḡa şadâyı
- Yine gör n'eyledi şâh-ı mücâhid
O dindâr er dürüst peymân mu'âhid
- Ömür zâyi' geçirmez kâmil insan
Çü geldi devlet-ile tahtına ḡân
Sefîne kaydına el urdı derḡal
Ḥudâvendi ḡuceste tâli' enfâl
- Buyurdu var gemiler ḡâzır olsun
Rü'ûsa üstlerine nâzır olsun
- 3235** Ḳalafatın görüñ tersḡânelerde **130b**
Ṭolaşuñ çevre çün kıl şânelerde
- Şaluñ deryaya limanında ṭursun
Demür ip kaydını mellâḡı görsün
- Göreñ gönder dümen yilken seren tam
Mükemmel ḡâzır eyleñ didi ḡoş nâm
- Seḡerden kûs uruldu borı ötdi
İşe âḡâz için gel gör ki n'itdi
- Dirildi mu' temed üstâd-ı eflâk
El urdı kârına emr üzre çâlâk
- 3240** Yedinde destere bilinde tîşe
Yularlı baltalar keskin her işe
- Getürür yün sözi endâma derḡal
Yunar her cânibden ide pâmâl
- Zaman-ı endek içre çoḡ iş oldu
Murâdı üzre ḡân Eflâk'ı buldı

Düğün kârına el urdı pes andan
Emîr-i mu'teber sevgüli candan

Cihân-ârâ ziyâ ruḥ alnı meh tam
Ṭavîl-i 'ömr ola yüz biñ yıl eyyâm

3245 Ulaqlar şaldı mîrân-ı kebîre
Ḥaber şâ' oldı kübrâ vü şağîre

Ki devletli ḥudâvend düğün eyler
Gel imdi gör işiden ḥalkı n'eyler
Aqar ırmaqlayın deryaya qarşu
Şaḫın gey kıılma efşân aya qarşu

Hazer it kıble-ile hemçü min şems
Ri' âyet eyler ol kim gözledür ḥams

131a

Şerî' at bâbı islâm özüñdür dost
Yedinde ilm olan añlar ki kim üst

3250 Bilişdiñse görüp islâm yigidin
Ayurduñ penbeden şâhum çigidin

Güzel server yañaqlar kırmızı gül
Alın hemçün beyaz leb cenneti mül

Temiz olsa aqıdeñ qalmasa ḥâb
Açıldı can gözi olduñ çü pür tâb

İrişdüñ meclis-i faḫr-ı cihâna
Cemâl-i nûrına batduñ nihâna

Ne kıldı imdi gör sultân-ı gâzi
Ol ulu ḥâna ümmet ser-firâzı

3255 Mücâhid dîn eri mü'min müsülmân
Oğuz erenleri aşlı Acem Ḥân

Melek-simâ peri yüzli ḥümâyün
Elif kıâmetlü şâhum qaşları nün

Sa' âdet şems-i ruhsârı meh alın
Döşensin nûr pister hemçü bâlin

Müdevver hâme kıâme mu' tedil boy
Uluzâde ululardan ulu soy

Düğünün eylesün rabbüm mübârek
O sulţân-ı kıadım Allah tebârek

3260

Güzel şehzâdeler hoş sünnet olsun
Şehenşeh dil murâdı neyse bulsun

SÖZLÜK

-A-

- ‘ar‘ar** (A.) : Ardıç , dağ servisi. 17a-7
- a‘ceb** (A.) : Acâyip, tuhaf ve garip olan. 7b-10
- a‘dâ** (A. çoğ. *adû* ve *adiüv*) : Düşmanlar. 4b-2
- a‘lâ** (A.) : Daha veya pek yüksek. 3a-2
- a‘lem** (A.) : Daha, çok, pek çok bilen, bilgin. 111a-8
- a‘mâ** (A.) : Kör. 37a-5
- a‘mâl** (A. çoğ. *amel*) : İşler. 74a-2
- a‘mâl** (A. çoğ. *amel*) : İşler. 18a-1
- a‘nâb** (A. çoğ. *ineb*) : Yaş ve taze üzümler. 90b-5
- a‘râk** (A.) : Kökler, damarlar. 53a-11
- a‘râk** (A.) : Üzüm ve sâireden çekilip elde edilen ispirto, rakı. 20b-8
- a‘zâ** (A. çoğ. *uzv*) : Organlar, üyeler. 82b-2
- a‘zâm** (A.) : Daha, pek büyük. 126a-1
- âb** (F.) : Su. 11b-13
- âbâ** (A. çoğ. *eb*) : Babalar. 74b-13
- âbâdî** (F.) : Bayındırlık, şenlik. 107b-5
- abd** (A.) : Kul. 83a-10
- abdâl** (A. çoğ. *bedîl*) : Dünya ile ilgisini kesip, Tanrı’ya bağlanmış olan derviş. 81b-4
- abes** (A.) : Boş, sama şey. 117a-5
- abher** (A.) : Nergis çiçeği. 75b-9

- âbid** (A.) : İbâdet, kulluk eden. 73b-11
- abli** : Latin yelkeni, yani üç köşeli yelken serenin üst tarafı. 21b-6
- abûs** (A.) : Somurtkan. 113a-4
- accâl** (A.) : Acele bir şey yapmak, bir şeyi acele ile yapmak. 77b-4
- âcir** (A.) : Elindekini bir başkasına kiralayan. 43a-13
- acuva** : Kurumuş hurma tanesi . 123b-10
- açuk** : Güler yüzlü, şen. 61b-8
- âd** (A.) : Şan, şöhret. 41a-12
- adâvet** (A.) : Düşmanlık. 46a-1
- add** (A.) : Sayma, sayılma. 27a-10 ; itibar etme. 56b-2
- âde** (A.) : “Âdet” kelimesinin Arap kaidesine göre yapılan mürekkep kelimelerdeki şekli. 70b-6
- adem** (A.) : Yokluk, bulunmama. 2b-6
- âdemî** (A-F.) : Âdemoğlu. 59a-12
- ades** (A.) : Mercimek. 60b-4
- adha** (A.) : Kurbanlar. 110a-9
- adl** (A.) : Doğruluk. 8b-11
- adn** (A.) : Cennet. 23a-7
- adû** (A.) : Düşman. 11a-2
- âfâk** (A. çoğ. *ufk*) : Ufuklar, gökler. 117b-1
- âfât** (A. çoğ. *âfet*) : Belalar. 36a-12
- aferîn** (F.) : Beğenme, alkış, bravo, yaşa. 41a-12
- âfitâb** (F.) : Güneş. 18b-13
- afv** (A.) : Suçunu bağışlama. 2a-10
- ag -** : Çıkmak, yükselmek. 61a-12
- ag** : Ak, beyaz. 71a-3
- âgâh** (F.) : Bilgili, haberli, uyanık. 22b-7
- âgâz** (F.) : Başlama. 22b-4
- aglâl** (A. çoğ. *gull*) : Prangalar, zincirler. 45b-11
- ağyâr** (A. çoğ. *gayr*) : Başkalar, yabancılar. 35b-6
- ahat** : Söz , yemin , ahit . 31b-13
- ahbâb** (A. çoğ. *habîb*) : Dost, bildik, tanıdık. 97a-14

- ahbâr** (A. çoğ. *haber*) : Haberler. 102b-4
- ahcâr** (A. çoğ. *hacer*) : Taşlar. 91a-5
- ahd** (A.) : Söz verme. 30b-11
- âhen** (F.) : Demir. 22b-1
- âheng** (F.) : Eğlenme. 34a-8
- âhir** (A.) : Nihayet, son. 2a-7
- ahkâm** (A. çoğ. *hüküm*) : Emirler, hükümler. 3b-3
- ahmakân** (A-F. çoğ. *ahmâk*) : Anlayışsızlar, düşüncesizler. 117b-12
- ahmer** (A.) : Kırmızı, kızıl. 75b-12
- ahtar-** : Altını üstüne getirmek, yere devirmek. 54b-7
- ahter** (F.) : Yıldız. 2a-3
- ahterân** (F. çoğ. *ahter*) : Yıldızlar. 20a-5
- ahvâl** (A. çoğ. *hâl*) : Oluşlar, durumlar. 19b-10
- ahyân** (A. çoğ. *hîn*) : Vakitler, zamanlar, sıralar. 96b-10
- ahzâb** (A. çoğ. *hizb*) : Kütleler, kıtalar. 13b-4
- âk** : İtaatsiz, asi, isyankâr. 7a-7
- akbeh** (A.) : Çok veya en yakışıksız, pek çirkin. 50b-4
- akbehu'n-nâs** : İnsanların en kötöleri. 50b-4
- akdâm** (A. çoğ. *kadem*) : Ayaklar. 12b-5
- akdem** (A.) : İlk, önce, önceki, daha önceki. 113b-5
- âkil** (A.) : Akıllı kimse. 15b-1
- akl** (A.) : Akıl, us. 105b-7
- aklâm** (A. çoğ. *kalem*) : Yazı âletleri. 68b-9
- akl-ı maaş** : Geçim fikri. 105b-7
- akmâr** (A. çoğ. *kamer*) : Aylar, yıldızlar. 14a-3
- akvâl** (A. çoğ. *kavl*) : Sözler, lakırdılar. 7b-2
- akvâm** (A. çoğ. *kavm*) : Milletler, uluslar. 76a-5
- âl** (A.) : Aile, evlat, sülâle. 4a-12 ; hile, düzen. 39a-12
- âlâ** (A. çoğ. *eyl*) : İhsanlar, bahşişler. 6a-13
- âlâf** (A. çoğ. *elf*) : Binler. 93a-5
- alâmet** (A.) : İşaret, iz, nişan. 24a-13
- âlât** (A. çoğ. *âlet*) : Vâsıtalar, aygıtlar. 12b-8

- ale'l-hakk** (A.) : Doğruluk üzere, Allah için. 5a-13
- ale'r-re's** (A.) : Baş üstüne. 17b-2
- ale't-tertib** (A.) : Sırasıyla, bir düzen üzere. 75a-13
- âlem** (A.) : Dünya, cihan. 6b-3
- alem** (A.) : Nişan, alâmet. 10b-4
- âlemeyn** (A.) : İki âlem. 11a-11
- âli** (A.) : Yüce, ulu. 5b-12
- âli cenâb** (A-F.) : Cömert, şerefli kimse. 99a-4
- âlimân** (A. çoğ. *âlim*) : Âlimler, bilginler. 48a-7
- alî-şân** (A.) : Şan ve şefi büyük olan. 109b-1
- aliyy** (A.) : Yüksek, büyük; meşhur, ünlü. 4a-5
- alkış** : Övme, övüş, dua. 15a-2
- alperen** : Yiğit, bahadır. 15b-12
- âlû** : Âciz, aşağı, değersiz. 32b-12
- âmed** (F.) : Gelme, geliş. 15a-12
- amel** (A.) : İş, niyet. 77a-2
- âmil** (A.) : Sebep. 12b-4 ; vali. 98a-13
- âmir** (A.) : Emreden, buyuran. 2a-10
- âmirân** (F.) : Âmirler, emredenler. 8b-2
- amm** (A.) : Amca, babanın erkek kardeşi. 87b-13
- amû** (A.) : Amca. 67b-13
- amûd** (A.) : Direk, sütun. 18a-2
- an -** : Hatırlamak, anmak, sözünü etmek. 77b-11
- ân** (A.) : Lahza, pek az bir zaman. 33b-3 ; (F.) şu. 78a-10
- anâsır** (A. çoğ. *unsur*) : Elemanlar, öğeler. 110b-9
- anhâ** (A.) : Ondan. 64b-5
- anı** : Onu. 73a-2
- anlar** : Onlar. 21a-3
- apar-** : Götürmek, alıp götürmek. 74a-7
- ârâ** (F.) : Süsleyen, bezeyen. 1b-2
- ârâm** (F.) : Yerleşme, karar kılma, dinlenme. 8b-5
- arı** : Temiz, düzgün. 68b-11

- arı dirlık** : Temiz yaşayış. 52a-9
- ârıh** : Zayıf. 103a-11
- arış** : Dokumalarda tezgâha uzunlamasına gerilen iplik. 17b-11
- âriz** (A.) : Sonradan olan şey. 89b-4
- arkac** : Dokumacılıkta bezin enine atılan iplik, atkı. 17b-11
- arkalan-** : Güçlenmek, güç bulmak. 52b-5
- arkalaş-** : Birbirine yardımcı olmak. 47a-7
- arş** (A.) : Dokuzuncu gök. 3a-2
- artuk** : Fazla, ziyâde. 40a-9
- arus** : Gelin. 124b-3
- arz** (A.) : Dünya, toprak. 8b-9 ; en, genişlik. 32b-3
- asâ** (A.) : Dervişlerin taşıdıkları sopa. 41a-4
- âsâ** (F.) : Gibi. 75a-8
- âsân** (F.) : Kolay. 20b-11
- âsâr** (A. çoğ. *eser*) : İzler, alâmetler. 63a-9
- âsâyîş** (F.) : Rahat, huzur, güvenlik. 27a-7
- asfiyâ** (A. çoğ. *safî*) : Samimi, saf, içi temiz ve doğru kimseler. 105b-6
- asfûr > usfûr** (A.) : Serçe ve benzeri küçük kuş. 110b-2
- asgar** (A.) : Küçük. 26a-6
- ashâb** (A. çoğ. *sâhib*) : Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kişiler. 3b-10
- âsitân** (F.) : Pâyitaht. 96a-3
- âsitâne** (F.) : Pâyitaht. 96a-2
- âsitîn** (F.) : Elbise kolu. 82b-3
- asker-keş** : Asker çeken, götüren. 24b-3
- asl** (A.) : Asıl, kök, temel. 105b-5
- asliyye** (A.) : Aslı. 44a-7
- âsmân** (F.) : Gök, semâ. 16a-9
- asnâm** (A. çoğ. *sanem*) : Putlar. 78b-10
- asr** (A.) : İkinci vakti. 84b-8
- âsumân** (F.) : Gök, semâ. 1b-5
- âşıkân** (A. çoğ. *âşık*) : Âşıklar. 16b-8

- âşıkâre** (F.) : Belli, açık, meydanda. 34b-3
- âşinâ** (F.) : Bildik, tanıdık. 115b-11
- aşla-** : Aşlamak. 29a-6
- âşûb** (F.) : Kargaşalık. 11b-3
- âşur** (A.) : Muharrem ayı. 90a-11
- atâ** (A.) : Bağışlama, bahşiş. 30b-9
- âteş-gâh** (F.) : Ateşe tapanların ibâdet yeri. 15a-10
- atûf** (A.) : Birine sevgisi olan. 2a-11
- avâlim** (A. çoğ. *âlem*) : Dünyalar. 51b-13
- avâm** (A. çoğ. *âmm*) : Kaba ve cahil halk, ayak takımı. 111b-6
- âvâre** (F.) : Dağınık, perişan. 76a-12
- âvâz** (F.) : Ses, seda. 54b-3
- avn** (A.) : Yardım. 6a-11
- ayâ** (A.) : Aile, soy. 52b-3
- aya** : Avuç. 51b-7
- ayân** (A.) : Belli, açık, meydanda. 76b-2
- âyât** (A. çoğ. *âyet*) : Kur'an'ın cümleleri. 44a-11
- ayb** (A.) : Utanılacak şey, ayıp, kusur. 2a-10
- aygır** : Azgın, arsız. 25b-1
- âyin** (F.) : Merasim, tören. 43a-3
- ayn** (A.) : Göz. 4a-9 ; kaynak, pınar. 21a-3
- ayneyn** (A.) : İki gözle bakan. 102b-13
- ayn-ı hamî'e** : Bulanık ve sıcak göz. 35b-1
- ayruk** : Artık, bundan sonra, bir daha. 46b-1
- ayş** (A.) : Yaşama. 1b-8
- az** : Biraz. 40b2
- azâ'** (A.) : Sabır. 45b-9
- azab** (A.) : İşkence, keder. 66a-6
- azâd** (F.) : Kurtulmuş, serbest olan, kimsenin kölesi olmayıp istediği gibi hareket eden. 105b-10
- âzâde** (F.) : Hür, serbest. 93b-10

azâim (A.) : Âfetlere ve hastalıklara şifâli olması için okunan duâlar, tılsımlar. 19a-2

azâim-dân (A-F.) : Duâ bilir. 19a-2

azâzil (A.) : Şeytanın, melek bulunduğu sıradaki esas adı. 38a-11

azîm (A.) : Büyük, ulu. 2b-11

azîmmü's-şân (A.) : Şânı, ünü büyük olan. 36a-2

azm (A.) : Kasıt, niyet, karar. 15a-13

azmak : Ark, su kanalı, bir sudan ayrılan kol. 71b-3

azrak : Mavi. 120a-12

-B-

bâ (F.) : “ile, ...li” anlamlarına gelir. 10b-3

ba'd (A.) : Sonra. 27a-11

ba'dezân (A.) : Bundan sonra. 85a-1

ba'dezân (A.) : Ondan sonra. 88a-10

ba'1 (A.) : Hükümdar, padişah. 106a-12

ba'zı (A.) : Birazı, bir kısmı, kimi. 71a-11

bâ-alâmet : İşaretli, işaret ile. 24a-13

bâb (A.) : Bölüm. 11a-7

bâd (F.) : Yel, rüzgâr. 6b-13 ; övme, övgü sözü. 41a-12

bâde (F.) : Şarap, içki. 7a-11

bâd-pâ (F.) : Ayağına çabuk olan at vesâire; süratli, tez. 8b-1

bâgat (F. çoğ. *bâğ*) : Bağlar, bahçeler. 87a-9

bağ-bân (F.) : Bağcı. 94b-10

bağçe (F.) : Bahçe. 104b-11

bahâ (F.) : Değer, kıymet. 50b-7 ; güzellik, zariflik, parlaklık. 66a-6

bahadır (F.) : Cesur, yiğit. 5a-3

bahâriyyât (F.) : Bahar tavsifiyle başlanarak birini medh için yazılan kasîde. 15a-7

bâhir (A.) : Işıklı, parlak. 76b-11

bahr (A.) : Deniz. 6b-3

- bahş** (F.) : Bağış, ihsan. 9a-9
- bahşende** (F.) : Veren, bağışlayan, affeden. 83a-4
- baht** (F.) : Talih, kader, kısmet. 7a-8
- baht-ı aga** : Yüksek bahtlı, talihi yüksek. 61a-12
- bâis** (A.) : Sebep olan, gönderen. 2a-10
- bâk** (F.) : Korku, sakınma, kaygı. 35a-7
- bakıyye** (A.) : Artan, geri kalan. 80b-11
- bâki** A.) : Tanrı. 84a-4
- bâl** (A.) : Kalp, gönül, hatır. 62a-13 ; (F.) kanat. 71a-7
- bâlâ** (F.) : Yüksek, yukarı. 83a-2
- balçık** : Kılıç sapı. 9a-3
- bâli** (A.) : Eski. 8a-7
- bâlin** (F.) : Yastık. 70a-13
- bân** : Ulu, büyük, ileri gelen, bey. 30a-8
- bânî** (A.) : Bina eden, yapan, kuran, kurucu. 109a-9
- bâr** (F.) : Allah. 2a-13 ; defa, kere 6a-10 ; yük. 16a-1
- bargâh** (F.) : Girmek için izin almak lâzım gelen, girilebilecek yer, çadır. 13b-6
- bâri** (F.) : Bir kere. 32b-1
- bârik** (F.) : Nazik, ince. 115b-3
- bârû** (F.) : Kale duvarı, hisar burcu, sur. 9a-13
- bas-** : Alt etmek, yenmek. 61b-8
- bâtıl** (A.) : Boş, yalan, çürük. 117a-4
- bâtın** (A.) : Gizli, görünmeyen nesne. 2a-7
- bay** (F.) : Zengin. 6b-1
- baydak** (A.) : Satranç oyununda piyade denilen taşların her biri, paytak. 56a-11
- bayı** : Kendine güvenen. 22b-9
- bayık** : Açık, belli, gerçek, kuşkusuz, kesinlikle. 117a-11
- bâz** (A.) : Tekrar, yeniden. 26a-9
- bazar** (F.) : Pazar, çarşı. 89a-5
- bâzî** : (F.) : Oyun, eğlence. 56a-11
- bâzî-gede** (F.) : Oyun yeri, eğlence yeri. 56a-11

bebr (F.) : Eski kitaplara göre, Hindistan ve Afrika'da bulunan, kediye benzer, oldukça büyük, üstü yol yol tüylü, saldırdığı zaman derisindeki tüyler kabarıp korkunç bir manzara arzeden, arslanın bile korktuğu azgın bir canavar. 5b-1

bed (F.) : Kötü, fenâ. 6a-9

bed fi'âl : Kötü işler işleyen kimse. 57a-3

bedahşân (F.) : Yakut. 110a-5

bedân (F. çoğ. *bed*) : Fenalar, yaramazlar, çirkinler. 52a-4

bedbaht (F.) : Bahtsız, talihsiz. 42a-2

bedîd (F.) : Görünür, açık, meydanda. 25a-7

bed-kâr (F.) : İşi, hareketi kötü. 52a-4

bed-lika (F-A.) : Kötü yüzlü, çirkin suratlı. 7a-10

bedr (A.) : Ayın on dördüncü gecesi, dolunay. 4b-8

beg : İleri gelen, sözü geçen kişi. 15a-2

begâyet (A.) : Pek çok, aşırı, son derece. 4b-10

behcet (A.) : Sevinç, güler yüzlülük. 123b-5

behişt (F.) : Cennet. 95a-2

behlûl (A.) : Hayır sahibi, çok iyi adam. 106a-6

behlûli (A.) : İyi biri gibi, iyi birine yakışacak şekilde. 105b-9

bek : Pek. 9a-1 ; bey. 70a-7

bekâ (A.) : Devam, sebat, evvelki hal üzere kalmak, bâkilik. 49b-3

bekit- : Sağlamlaştırmak, tahkim etmek, sıkıca bağlamak. 54b-7

belek : Üzerinden yol geçen tepe. 32a-12

belî (F.) : Evet. 13a-13

beliğ (A.) : Düzgün söz söyleyen. 2b-13

bem (A.) : Kanun ve tambur gibi çalgılara takılan tel. 85b-3

be-nâm (F.) : Namlı, ünlü, meşhur. 129a-1

bend (F.) : Bağ, bağlama. 9b-10

bendeş : Eş, benzer, emsal. 80b-3

benefşe (A.) : Menekşe. 15a-12

benekli : Altın işlemeli. 35b-5

benî (A.) : Oğullar. 87b-1

- ber** (F.) : Üzere. 17b-5
- berat** (A.) : Rütbe. 29a-8
- ber-âat** : At üzerinde. 49a-2
- berdûş** (F.) : Omuz üzerinde, omuzda. 18b-8
- ber-gâz** (F.) : Yarık üzre. 63b-4
- ber-hevâ** (F-A.) : Havaya gitmiş, kaybolmuş, uçurulmuş. 52b-9
- ber-hîz** (F.) : Zorbalık eden. 45b-8
- berk** (A.) : Şimşek. 2b-1
- bernâ** (F.) : Genç. 8b-4
- berr** (A.) : Kara, toprak. 8b-9
- berrak** (A.) : Nurlu, duru, açık. 68b-8
- ber-taraf** (F-A.) : Bir yana atılan. 8b-7
- berûz** (F.) : Kavga, savaş. 12b-13
- berzah** (A.) : Ölülerin ruhlarının kıyamete kadar bulunacakları yer. 94a-5
- bes** (F.) : Yetişir, tamam, kâfi. 23a-8
- besîr** (A.) : Çok, birçok. 3a-10
- bessâm** (A.) : Güler yüzlü, çok gülen adam. 109b-2
- beşârât** (A. çoğ. *beşâret*) : Müjdeler. 129b-3
- beşâret** (A.) : Müjde. 10a-13
- beşer** (A.) : İnsan. 125b-8
- beşîr** (A.) : Müjde getiren, müjdecî. 30a-4
- bevvâb** (A.) : Kapıcı. 10b-2
- beyâbân** (F.) : Kır, çöl. 10a-2
- beyân** (A.) : Anlatma, açık söyleme, bildirme. 2b-9
- beyt** (A.) : Mesken, hâne. 38b-3
- beytü'l-ahzân** : Dünya. 38b-3
- beyyinât** (A. çoğ. *beyine*) : Deliller, şahitler. 16b-1
- bezl** (A.) : Bol bol verme, saçma. 125b-13
- bezm** (F.) : Meclis, dernek. 27b-10
- bî-add** (F-A) : Sayısız. 22b-10
- bî-bâk** (F.) : Korkmayan, çekinmeyen, sakınmayan. 44a-7
- bî-bedel** (F-A) : Benzersiz, eşsiz. 44a-3

- bî-çûn** (F.) : Eşsiz, benzersiz; sebep sorulmaz Allah. 81b-9
- bîdâr** (F.) : Uyanık. 33b-10
- bigâr** (F.) : Bir suyun çıktığı yer, kaynak. 25a-3
- bî-gerân** (F.) : Kenarsız, uçsuz bucaksız, kıyısız. 11a-7
- bigi** : Gibi. 2b-1
- bigû** (F.) : Söylemek. 67a-8
- bî-hadd** (F-A.) : Sınırsız. 5b-1
- bi-hamdilillah** (A.) : Allah'a şükür olsun. 14b-1
- bihâr** (A. çoğ. *bahr*) : Denizler. 8b-9
- bihter** (F.) : Daha, en, pek iyi. 31b-8
- bil-** (A.) : “ile” anlamına gelir. 4a-7
- bil-** : Anlamak, idrak etmek. 39b-9
- bil** : Bel. 17b-1
- bîlâd** (A. çoğ. *belde*) : Memleketler, kasabalar. 35a-4
- bilâde** (F.) : Fesatçı. 65b-2
- bile** : Birlikte, beraber. 39b-2
- bilemce** : Beraberimce. 22b-13
- bilesince** : Beraberinde, yanında, birlikte. 31b-1
- bilîş** : Bildik, tanıdık. 103b-5
- bîm** (F.) : Korku. 91b-6
- bînî** (F.) : Burun. 127a-1
- bint** (A.) : Kız. 94b-7
- bî-pâyân** (F.) : Sonsuz. 79a-12
- bir** : Bir kez, bir kere. 17b-3
- birâder** (F.) : Erkek kardeş. 34b-12
- birez** : Biraz. 38a-2
- birle** : İle. 17b-3
- bîrûn** (F.) : Dışarı, dışarıda. 6a-4
- biryân** (F.) : Tava, tepsi gibi şeylerde susuz veya az suda pişirildikten sonra kızartılan et kebabı. 46b-3
- bisât** (A.) : Düz yer; döşeme, minder. 1b-8
- bist** (F.) : 20 sayısı. 53b-5

- bisyâr** (F.) : Çok. 14a-3
- bîş** (F.) : Artık, ziyâde. 44b-2
- bîşe** (F.) : Orman, meşelik. 84b-9
- bişik** : Beşik. 45a-7
- bit-** : Meydana gelmek, hâsıl olmak, çıkmak. 52b-10
- biyâr** (A.) : Kaynak, menba. 68b-11
- boyan -** : Erişmek, ulaşmak. 85a-7
- boyla-** : Sürekli olarak izlemek. 42b-1
- bozdagan>bozdoğan:** Yeniçeriler tarafından kullanılan ve atların eğerlerinde asılı duran altı toplu gürz. 17b-1
- böm** : Bön, şaşkın. 70a-2
- börg** : Başa giyilen külah, kalpak gibi şeyler. 60b-8
- buca** : Eğim, yana eğmek, meyil vermek. 105b-4
- bûd** (F.) : Varlık. 78a-1
- budak** : Dal. 52b-2
- bugur** : Erkek deve. 5b-6
- buhûl** (A.) : Cimrilik. 77b-2
- buhûr** (F.) : Tütsü. 46b-7
- bûm** (F.) : Yer, toprak, yurt. 6a-13
- buñ** : Felaket, sıkıntı, gam, şiddetli ihtiyaç. 96a-8
- bur-** : Bükme, sarmak. 20b-5
- Burak** (A.) : Hz. Muhammed'in Mîraç'ta bindiği binek. 12b-1
- burc** (A.) : Kale, hisar çıkıntısı. 7b-10
- burtar -** : Yüzünü buruşturmak. 113a-8
- burûc** (A. çoğ. *burc*) : Hisarlar, kuleler. 8b-11
- burul-** : Dönmek, bükülmek. 85b-6
- bus -** : Pusmak, korkmak. 113a-5
- bûs** (F.) : Öpen. 31a-3
- bûselik** (F.) : Türk müziğinin iki numaralı basit makamıdır. 85b-4
- butun** : Soy, sülale, nesil. 114a-12
- bûy** (F.) : Huy, tabiat. 66b-13 ; koku. 85a-7
- bü'l-hasen** (A.) : Güzel. 78b-10

bü'l-hayr (A.) : Hayırlı. 15b-3

bü'l-hayrât (A.) : Hayırlı işler. 61b-10

bükşâ (F.) : Vücudun herhangi bir yerinde meydana gelen şişlik. 37b-8

büngâh (F.) : İçine para, eşyâ ve yolculuk malzemesi konulan oda, yer, çadır. 16a-1

bünyâd (F.) : Asıl, esas, temel. 21a-2

bürhân (A.) : Delil, ispat, tanık. 3a-5

bürrân (F.) : Keskin, kesici. 12b-3

bütün : Mükemmel, tamam, sağlam, eksiksiz. 32a-5

büzürg (F.) : Büyük, ulu. 26a-7

-C-

câblûs (F.) : Yaltaklanan, dalkavukluk eden. 103b-2

câh (A.) : İtibar, mevki. 23a-1

câhi (A.) : Açık, aleni, âşikâr. 2b-9

cahîm (A.) : Cehennem. 56b-1

câm (F.) : Kadeh. 107b-11

cân (F.) : Can, ruh. 88a-7

cân-fezâ (F.) : Gönüle ferahlık verici, cana can katicı. 88a-7

cân-ı mâ : Bizim canımız, canımız. 94b-9

cânib (A.) : Taraf, yan, cihet. 13a-11

cârî (A.) : Cereyân eden, akan, geçen. 32b-1 ; komşu. 78b-13

câvid (F.) : Sonrasız, ebedî. 26b-8

câvidân (F.) : Dâimi kalacak olan, sonrasız, ebedî. 2a-10

câvidânî (F.) : Dâimî kalacak olan, ebedî. 23a-7

cây (F.) : Yer. 15a-6

cây-gâh (F.) : Mevki, rütbe. 79b-5

cebhe (A.) : Yüz. 16a-6

cebîn (A.) : Korkak, yüreksiz. 62a-1

cebr (A.) : Zor, zorlama. 55b-12

- cedd** (A.) : Dede, ata. 4b-13
- cedel** (A.) : Sert münâkaşa, kavga. 95b-6
- cefâkâr** (A-F.) : Cefâ eden, eziyet eden. 117a-8
- cehâlet** (A.) : Cahillik, bilmezlik. 7a-8
- cehd** (A.) : Çalışma, çabalama. 91b-1
- cehl** (A.) : Bilmezlik. 115a-13
- celâl** (A.) : Büyüklük, ululuk. 27a-10
- celî** (A.) : Parlak, açık. 106a-9
- celîl** (A.) : Büyük, ulu. 2a-11
- cem'** (A.) : Toplama toplanma. 4a-2
- cem'a** (A.) : Topluluk. 51b-11
- cemâl** (A.) : Yüz güzelliği. 1b-12
- cemâlullah** (A.) : Allah'ın lutfu. 77a-5
- cemîl** (A.) : Güzel. 2a-11
- cemmâ** (A.) : İnsan kalabalığı; toplantı, birleşme. 126b-2
- cenâb** (A.) : Şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır. 92b-2
- cenâh** (A.) : Kanat. 91b-7
- cenâheyn** (A.) : İki kanat, iki yan. 53a-1
- cenân** (A.) : Kalp, yürek, gönül. 98a-2
- cenbî** (A.) : Yan tarafa ait. 127a-5
- ceng** (F.) : Savaş. 8a-2
- cennât** (A. çoğ. *cennet*) : Cennetler. 2b-3
- cev** (F.) : Arpa. 32b-11
- cevâhir** (A. çoğ. *cevher*) : Cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar. 14b-10
- cevâhirkân** (A-F) : Cevher kaynağı. 125a-11
- cevâmi'** (A. çoğ. *câmi* ve *câmia*) : İbâdet yerleri, mescitler. 100a-9
- cevânib** (A. çoğ. *cânib*) : Taraflar, yanlar. 52a-5
- cevher** (A.) : Maya, öz. 12a-11
- cevlân** (A.) : Dolaşma, dolanma, gezinme. 85b-1
- cevr** (A.) : Haksızlık, eziyet, sitem. 107a-1
- cevşen** (F.) : Örne zırh, vaktiyle giyilen savaş elbisesi. 12b-9
- ceyb** (A.) : Kalp. 41b-10 ; ölmeğin açıklığı, yaka. 82b-3

- ceyb-i hilmî** : Nazik yürek, kalbi yumuşak. 41b-10
- ceyš** (A.) : Asker, ordu. 46a-4
- cezâ'** (A.) : Sabırsızlıkla sızlanma. 101b-8
- cezâir** (A. çoğ. *cezâire*) : Adalar. 32b-8
- cezbe** (A.) : Heyecana gelme, kendinden geçme. 89a-10
- cibal** (A. çoğ. *cebel*) : Dağlar. 71a-4
- cidâ** : Kargı, mızrak. 15b-11
- cidâl** (A.) : Karşılıklı kavga, savaş. 108b-1
- cîfe** (A.) : Leş. 59a-2
- ciger-dâr** (F.) : Yürekli, cesaretli. 33a-13
- ciger-gâh** (F.) : Ciğerin bulunduğu yer. 92b-6
- cihâd** (A.) : Din uğruna düşmanla savaşma. 1b-1
- cihân** (F.) : Dünya, âlem. 1b-2
- cihan-ârâ** (F.) : Dünyayı süsleyen, bezeyen. 16b-1
- cihan-dârân** (F.) : Hükümdarcasına. 48b-5
- cihângir** (F.) : Dünyayı zapteden. 5b-1
- cihât** (A. çoğ. *cihet*) : Taraflar, yönler. 65b-13
- cihet** (A.) : Sebep, ilgi. 67b-7
- cilâ** (A.) : Parlatma, parlaklık. 15b-12
- cim** (A.) : Arap alfabesinde bir harf. 91b-6
- cinân** (A. çoğ. *cennet*) : Cennetler, uçmaklar. 15a-6
- cirâhât** (A.) : Cerâhatler, irinler, yaralar. 107a-1
- cisr** (A.) : Köprü. 24a-2
- cisriân** (A-F.) : Köprüler. 32b-6
- civan-baht** (F.) : Talihli. 67a-10
- civârî** (A.) : Yakınlıkla, komşulukla ilgili. 78b-13
- cûd** (A.) : Cömertlik, el açıklığı. 22a-6
- cûş** (F.) : Coşma, kaynama. 7a-13
- cûy** (F.) : Nehir, akarsu, ırmak. 95b-14
- cüdâ** (F.) : Ayrı, ayrı düşmüş, ayrılmış. 102a-6
- cühhâl** (A. çoğ. *câhil*) : Bilgisizler. 86a-10
- cüllâb** (F.) : Gülsuyu. 63a-2

- cülûs** (A.) : Tahta çıkma. 7a-9
cümle (A.) : Bütün, hepsi. 2b-10
cünbiş (F.) : Kımıldanma, hareket. 37a-12
cünd (A.) : Asker, asker topluluğu. 26a-4
cünne (A.) : Eski savaş silahlarından kalkan. 18b-2
cünûd (A. çoğ. *cünd*) : Askerler, ordular. 29b-8
cür‘a (A.) : Yudum, içim. 85a-9
cüst (F.) : Arama, araştırma. 35a-7
cüst ü çâlâk (F.) : Çabuk, hareketli, çevik. 35a-7
cüvân (F.) : Genç, taze, delikanlı. 5b-6
cüvâni (F.) : Gençlik. 4a-11
cüz (A.) : Kısım, parça, bölüm. 100a-6

-Ç-

- çâc** (F.) : Harman savurmak, ekin ve saman yabalamak. 90b-2
çâg : Zaman, vakit. 32a-6
çagır- : Bağırarak, haykırmak. 31a-5
çâh (F.) : Kuyu, çukur. 45b-6
çâk (F.) : Sade, yalnız, sırf. 9a-11
çak çağ : Bütün zamanı, çağın tamamı. 32a-6
çâk eyle- : Parçalamak. 41b-10
çâker (F.) : Kul, köle, cariye. 64a-8
çakır : Doğan ile atmaca arası bir avcı kuş. 38a-2 ; şarap. 38a-3
çakırdâr : İçkiden dolayı oluşan mahmurluk, çakırkeyif. 38a-2
çal - : Vurmak, çarpmak. 59a-1 ; katmak, karıştırmak. 64a-6
çâlâk (F.) : Çevik, eline ayağına çabuk, tez canlı olan. 9a-7
Çalap : Tanrı, Allah. 24a-1
çâliş (F.) : Savaşta düşmana karşı kibirle yürüme. 58b-1
çalkı : Çalgı. 120b-8
çap- : Yağma etmek, saldırmak, vurmak, hücum etmek. 96b-11

- çâr** (F.) : Dört. 16b-2
- çarh** (F.) : Felek, gök. 15b-13
- çartak** (F.) : Dört sütun. 120a-12
- çâr-yâr** (F.) : Dört dost. (Hz. Ebûbekir, Hz. Osman, Hz. Ömer, Hz. Ali)
44a-4
- çat-** : Birbirine bağlamak, tutturmak. 102a-1
- çav** : Şöhret, nâm. 66a-8
- çehâr** (F.) : Dört. 125a-2
- çehre** (F.) : Yüz, surat. 110a-2
- çekin-** : Arzulamak, içi çekmek. 38a-2
- çekre** : Dört köşeli, baş parmak kalınlığında, keskin uçlu bir ok olup kurma yoluyla atılırdı ve zırhları delici güçteydi. 101a-5
- çelîpâ** (F.) : Haç. 103b-6
- çeltük** : Kabuklu pirinç, çeltik. 73b-7
- çemen** (F.) : Ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik. 13b-6
- çend** (F.) : Birkaç. 96a-10
- çendân** (F.) : O kadar. 64b-6
- çeng** (F.) : Kanuna benzer, dik tutularak çalınan bir çeşit saz. 85b-5
- çepel** : Kirli, pis; pislik. 19a-11
- çerî** : Asker. 5a-2
- çeşm** (F.) : Göz. 68a-13
- çetr** (F.) : Gölgelek. 8a-12
- çevgân** (F.) : Ucu eğri değnek, baston. 61b-7
- çeyne-** : Çiğnemek. 120a-7
- çık -** : Sonuçlanmak. 81a-7
- çıpyalmcak** : Çırlıçıplak. 115b-12
- çi** (F.) : Ne. 17b-10
- çigît** : Çivit mavisi. 131a-3
- çi-gûne** (F.) : Nasıl, ne türlü. 17b-10
- çîn** (F.) : Çin. 81a-13
- çîmî** (F.) : Çini. 40b-9
- çirağ** (F.) : Fitol, kandil, mum. 10a-11

çitil - : Birbirine geçirilmek, birbirine girmek. 71a-9

çohış - >**çokuş** - : Toplanmak, bir araya gelmek, kalabalık etmek. 81a-7

çörtlek : Çatılardan yağmur sularının akıtıldığı oluk. 71b-6

çukal : Eskiden savaşta atlara giydirilen zırlı örtü ki bir çeşidini savaşçılar da giyerlerdi. 23b-13

çü (F.) : Gibi. 7a-7

çün (F.) : Gibi. 5b-1 ; nasıl, nice. 20b-12

çünân (F.) : O şekilde, böylece, bunun gibi. 51a-5

-D-

da'vi (A.) : Bir kimsenin hakkını araması. 41b-6

dâd (F.) : Adalet, doğruluk. 48b-4

dâder (F.) : Kardeş. 124a-10

dagal (F.) : Hile, hileci. 42a-11

dağ (F.) : Yanık yarası. 15a-10

dâî (A.) : Duâ eden, duâcı. 18b-1

dâim (A.) : Devamlı, sürekli. 17b-9

dal (A.) : Kötü yola düşmüş, yanlış yola sapmış. 117a-2

dâmân (F.) : Etek. 8b-2

dânâ (F.) : Bilen, bilici. 33a-13

dânî (A.) : Hor, zelîl. 119a-10

dâniş (F.) : Bilgi, ilim. 7b-11

dâr (A.) : Ev, yer, yurt. 52a-4

-dâr (F.) : Tutan. 42b-3 ; sahip, mâlik. 38a-2

-dârân (F.) : Tutanlar. 80a-11

dârât (F.) : Debdebe, şan, büyük gösteriş. 16b-10

darb (A.) : Dövme, vurma. 9a-2

darbî (A.) : Güçle, kuvvetle ilgili, darba ait. 49a-3

darb-zen (A-F.) : Kale döven. 7b-4

dârü's-selâm : (A.) : Cennet. 12b-2

dâsîtân (F.) : Destan, hikâye, masal. 16b-7

- dâstân** (F.) : Destan. 75b-9
- dâver** (F.) : Doğru ve insafılı olan hükümdar. 49b-10
- dâvûdî** (A.) : Davud Peygamberin sesini andıran kalın ses. 47a-9
- def** (F.) : Tef; zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden ibâret çalgı. 85b-5
- def'** (A.) : Giderme, ortadan kaldırma, öteye itme. 103a-8
- defaât** (A. çoğ. *def'a*) : Kereler, kezler, yollar. 122a-10
- defâtir** (A. çoğ. *defter*) : Defterler. 83a-12
- degan** : Kadar. 17b-1
- dehen** (F.) : Ağız. 66b-13
- delâil** (A. çoğ. *delîl*) : Delâlet eden şeyler. 101b-3
- delîl** (A.) : Yol gösteren, kılavuz. 16b-1
- dem** (F.) : An, vakit, zaman, saat. 4b-3
- dem-beste** (F.) : Nefesi bağlanmış, susmuş, soluğu kesilmiş. 4b-2
- dendân** (F.) : Diş. 125b-5
- denî** (A.) : Alçak, rezil. 57b-10
- dep-** : Hücûm etmek, saldırmak. 20a-1
- depren-** : Hareket etmek, harekete gelmek, kımıldanmak, sarsılmak. 28a-8
- der** (F.) : -de, içinde. 5b-12 ; kapı. 28a-11
- der ân dem** (F.) : Derhal, hemen, o anda. 43a-8
- der-bân** (F.) : Kapıcı, kapıya bakan. 5a-7
- der-bend** (F.) : Boğaz, dar geçit. 61a-10
- derc** (A.) : Toplama, biriktirme. 4b-9
- der-cihân** : Dünya içinde. 5b-12
- derd** (F.) : Dert , keder , sıkıntı. 22b-1
- derec** (A.) : Derece, merhale. 68a-12
- dergâh** (F.) : Tekke. 14b-13
- der-i hâkân** : Hakan'ın kapısı. 43a-8
- derk** (A.) : En aşağı kat, dip. 45b-12
- der-kâr** (F.) : Bilinen, belli. 52a-1
- der-kemîn** (F.) : Pusuda, pusu bekleyen. 113a-5
- der-küşâ** (F.) : Kapı açan. 28a-11
- dermânde** (F.) : Âciz, beceriksiz, zavallı. 110a-8

- der-miyân** (F.) : Ortada, arada. 96b-11
- der-pîş** (F.) : En önde, göz önünde bulunan. 30a-8
- derrâk** (A.) : Çabuk anlayan, anlayışlı. 121b-8
- dersec** : Mercimek. 17b-11
- derûn** (F.) : İç, içeri, dâhil. 6a-3
- der-vakt** (F-A) : O anda, o vakitte. 92a-13
- deryâ** (F.) : Deniz. 8b-9
- dest** (F.) : El. 12b-13
- destâr** (F.) : Sarık, tülbent. 81b-11
- destgîr** (F.) : Elinden tutan, yardımcı. 13b-6
- desti** : Testi. 74a-8
- destmâl** (F.) : Elbezi. 90b-6
- destûr** (F.) : İzin, müsaâde, ruhsat. 8a-13
- devr** (A.) : Dönüp, dolaşma. 11b-4
- devrân** (A.) : Dünya, felek, zaman, talih, kader, devir. 7a-7
- devre** : Fizik biliminde çevrim. 91b-2
- devvâr** (A.) : Devreden, çok dönen. 1b-6
- deycûr** (A.) : Çok karanlık. 89a-10
- deyr** (A.) : İnsanlık âlemi, dünya. 8a-4
- dıraht** (F.) : Ağaç. 22a-9
- dîb** : Asıl, esas, temel, kök. 106b-6
- dîbâ** (F.) : Renkli dokuma motiflerle süslü lüks bir çeşit ipek kumaş. 13b-8
- dîbâc** (A.) : Dallı, çiçekli bir çeşit ipek kumaş. 10b-9
- dîdâr** (F.) : Göz. 33b-10
- dîde** (F.) : Göz. 4a-10
- dîde-bân** (F.) : Gözcü, gözleyici, bekçi, kolcu, nöbetçi. 27a-13
- didek** : Prça parça, didik didik. 116a-8
- dik-** : Nasbetmek, atamak. 8a-7
- dil** (F.) : Gönül, yürek, kalp. 5a-11
- dilârâ** (F.) : Gönül alan, gönül kapan, gönül okşayan. 6a-11
- dilâver** (F.) : Yiğit, yürekli. 4b-14
- dil-âviz** (F.) : Gönül çeken, cazip, güzel. 83a-9

- dil-bend** (F.) : Gönül bağlayan. 17b-2
- dile-** : Dilemek, istemek. 41b-10
- dil-efkâr** (F.) : Gönlü yaralı olan. 74a-9
- dil-hâh** (F.) : Gönül isteği, gönül dileği. 15a-12
- dil-hâst(e)** (F.) : Gönül dileği, gönlün istediği. 8a-13
- dilig** : Üst dudağı yukardan aşağıya doğru yarık olan kimse . 120a-7
- dilîr** (F.) : Yürekli, cesur, yiğit. 58a-10
- dilkilen-** : Yaltaklanmak, dalkavukluk etme. 103b-2
- dilleş-** : Konuşmak, söyleşmek. 120a-3
- dil-rîş** (F.) : Yüreği yaralı, dertli. 42a-9
- dil-şâd** (F.) : Gönlü hoş, sevinmiş. 15b-7
- dil-teng** (F.) : Kederli, sıkıntılı. 43a-13
- dimâğ** (A.) : Beyin, akıl, şuur. 85-7
- din-** : Susmak, sakin olmak. 103b-1
- dinar** (A.) : Eski zamanın çeyrek lirası değerinde bulunan bir çeşit altın para. 93a-14
- dinç** : Emin, sakin, müsterih. 124b-2
- dipi** : Tipi. 90b-11
- dir-** : Toplamak, biriktirmek. 61a-4
- dirây > derây** (A.) : Ses, çınlama, sada. 101b-6
- direngi** : Destek . 122b-4
- diril-** : Toplanmak. 37a-1
- dirlik**: Yaşayış, hayat. 19a-11
- dîv** (F.) : Dev. 56b-7
- dîvâr** (F.) : Duvar. 50a-3
- dîvâr** (F.) : Duvar. 75a-5
- divât** (A.) : Yazı yazmak üzere mürekkep ve kalem konacak yeri olan bir şeydir ve belde taşınır. 68b-8
- dîv-zâd** (F.) : Devden doğmuş. 56b-7
- diyânet** (A.) : Dindarlık, din duygusu. 86b-4
- diyâr** (A. çoğ. *dâr*) : Memleket, ülke. 12a-6
- diyârât** (A.. çoğ. *diyâr*) : Memleketler, ülkeler. 95a-8

- dizdâr** (F.) : Kale muhafızı. 8a-7
- dob** : Top. 121a-1
- dostân** (F. çoğ. *dost*) : Dostlar. 96a-3
- döşen -** : Serilmek, yayılmak. 70a-13
- döy-** : Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek. 9b-13
- dûd** (F.) : Duman, tütün. 73a-1
- duhâ** (A.) : Kaba kuşluk vakti. 42b-11
- dûn** (A.) : Aşağı, aşağılık, alçak. 29a-6
- dûr** (F.) : Uzak. 2b-4
- durug** : Durak, beklenen yer. 31b-9
- dut -** : Tutmak. 79a-
- dûzah** (F.) : Cehennem. 45b-7
- dü** (F.) : İki. 3a-5
- dücâ** (A.) : Karanlık. 95a-13
- dülbend** (F.) : Tülbent. 17b-2
- dünb** (F.) : Kuyruk. 54b-7
- dür-** : Tomar haline getirmek, toplamak. 24b-13
- dürc** (A.) : Kutu, sandık. 7b-10
- dürdâne** (F.) : İnci tanesi, sevgili, kıymetli. 125a-11
- dürer-bâr** (F.) : İnci yağdıran, inci gibi söz söyleyen. 68a-11
- dürr** (A.) : İnci. 1b-10
- dürüş** : Çaba, gayret. 4b-10 ; karşı karşıya gelmek, çarpışmak, mücadele etmek. 108a-11
- düş** : Konak, menzil, durak. 103b-1
- düşenbih** (F.) : Pazartesi günü. 14a-4
- düşnâm** (F.) : Sökme, ta'an. 9b-7
- düt-** : Tütmek. 66a-3
- dütün** : Duman. 113a-3
- düzet -** : Yoluna koymak, tanzim etmek, tertip etmek. 123a-1
- düzgün** : Tertip, tertibat, intizamlı hal. 94a-1

-E-

- ebed** (A.) : Sonu olmayan gelecek zaman. 2a-1
- ebedî** (A.) : Sonu olmayan. 77b-1
- ebî** (A.) : Baba. 72a-11
- ebkem** (A.) : Söz söylemeye muktedir olmayan. 76b-6
- ebr** (F.) : Bulut. 38b-2
- ebrâr** (A. çoğ. *berr*) : Özü sözü doğru olanlar, hayır sahipleri. 70a-10
- ebrişüm** (F.) : İbrişim, bükülmüş ipek. 13b-10
- ebrû** (F.) : Kaş. 76a-7
- ebter** (A.) : Züriyetsiz ve hayırsız adam. 53b-2
- ebû** (A.) : Baba, ata. 119a-2
- ebu'l-hayrât** : Sevapların, iyiliklerin babası. 16a-7
- ebvâb** (A. çoğ. *bâb*) : Kısımlar, bölümler. 52a-6
- ecdâd** (A. çoğ. *cedd*) : Dedeler, büyük babalar, atalar. 6b-13
- echel** (A.) : Daha cahil. 53a-2
- ecl** (A.) : Sebep, illet. 108b-7
- ecma'în** (A.) : Hepsi, cümlesi. 99a-7
- ecnâb** (A. çoğ. *cenb*) : Yan taraflar. 58a-13
- ecr** (A.) : Âhirete ait mükâfat, sevap. 81b-6
- edâ** (A.) : Tarz, ifâde, üslûp. 14a-6
- edeb** (A.) : İyi terbiye, zariflik. 44a-6
- edeb-kân** (A-F.) : Edep kaynağı, terbiye kaynağı. 90a-6
- ednâ** (A.) : Pek aşağı, en bayağı, çok alçak. 3a-8
- edviye** (A. çoğ. *devâ*) : İlaçlar. 103a-6
- ef'âl** (A. çoğ. *fi'l*) : İşler, ameller. 30b-11
- efdâl** (A. çoğ. *fazl*) : Ziyâdeler, fazlalar. 94a-2
- efkâr** (A. çoğ. *fikr*) : Düşünceler. 5b-4
- eflâk** (A. çoğ. *felek*) : Gökler, zamanlar, semâlar. 2b-10
- eflâkî** (F.) : Gökte oturan, melek. 100b-10
- efrâd** (A. çoğ. *ferd*) : Askerler, erler. 106a-1

- efrâz** (F.) : Kaldıran, yükselten. 5b-1
- efrenc** (A.) : Frenk, Avrupalı. 125a-6
- efsâne** (F.) : Asılsız hikâye, masal. 43a-12
- efser** (F.) : Tac. 47a-12
- efsûs** (F.) : “Yazık, eyvah!” şeklinde bir üzüntü edatı. 43a-12
- efşân** (F.) : Saçan, serpen, dağıtan. 24b-7
- efvâc** (A. çoğ. *fevc*) : Bölükler, takımlar, kısımlar. 71a-8
- efvâh** (A. çoğ. *fem* ve *fevh*) : Ağızlar; ağza benzeyen her türlü delikler. 33b-1
- efzâ** (F.) : Artıran, çoğaltan. 85b-5
- efzûn** (F.) : Fazla, çok, yukarı, aşkın. 2a-3
- eg -** : Meylettirmek. 113b-4
- egil -** : Sapmak. 53b-10
- egin** : Sırt, arka. 31a-5
- egle -** : Geçıştirmek, vakit geçirmek. 112b-5
- ehad** (A.) : Tek, bir; Allah’ın adlarından. 16b-3
- ehâdis** (A. çoğ. *hadîs*) : Haberler, sözler. 14a-3
- ehass** (A.) : En husûsi. 18a-4
- ehibbâ** (A. çoğ. *habîb*) : Dostlar, sevgililer, tanıdıklar. 16b-4
- ehl** (A.) : Sahip; usta, becerikli, kabiliyetli olan. 4b-5
- ehl-i hâl** : Tarikatte, tasavvufta “hal ve cezbe” denilen muvakkat olarak kendinden geçme sırrına eren, Allah adamı, cezbeyle tutulan, vecde gelen kimse. 62a-13
- ehremen** (F.) : Zerdüştlere inandıkları kötülük ve karanlık Tanrısı; şeytan. 38b-5
- eimme** (A. çoğ. *imam*) : İmamlar. 35a-2
- ejde** (F.) : Korkunç ve hayâlî bir hayvan. 72b-12
- ek -** : Üzerine, üstüne doğru. 71a-6
- ekâbir** (A.) : Rütbece, görgü ve faziletçe büyük olanlar, devlet ricâli. 109b-7
- ekâlîm** (A. çoğ. *ıklîm*) : Memleketler, diyarlar. 5b-9
- ekber** (A.) : Daha büyük, en büyük. 4b-8
- ekl** (A.) : Bir şey yemek, yenilme. 90b-3
- ekli** : Ekili. 100a-8

- ekmâş** : Kurumuş ve bayatlamış ince ekmek dilimlerini soğan, kıyma ya da bulgurla pişirip, üzerine sarımsaklı yoğurt dökerek yapılan bir çeşit yemek . 54a-2
- ekmel** (A.) : Daha kâmil, mükemmel ve kusursuz olan, en uygun, en eksiksiz. 47b-5
- ekser** (A.) : En çok, daha ziyâde. 7a-3
- el arkası** : Pes demek, aczini göstermek. 74a-12
- el ber - > el ver -** : Teslim olmak. 107b-2
- el kufl-i feth** : Fetih kilidi. 68a-10
- el-ân** (A.) : Şimdi, şu anda. 33b-13
- elest** (A.) : Allah'ın, ruhları yarattıktan sonra : “elestü bi-rabbiküm=ben sizin rabbiniz değil miyim?” dediği zaman, insanların yaratılış başlangıcı. 13a-13
- elf** (A.) : Bin (sayı). 75b-9
- elfâz** (A. çoğ. *lafz*) : Kelimeler, sözler. 63b-7
- el-hakk** (A.) : Hakikaten, doğrusu. 109a-1
- elif** (A.) : Arap alfâbesinin ilk harfi. 6a-13
- elkab** : Devlet tarafından her ne cinsten olursa olsun bir rütbe tevcih olunan kimseye , bu rütbenin cinsine ve derecesine göre verilen resmî unvan. 58a-12
- el-kıssa** (A.) : Hulâsâ, hâsılı, sözün kısası, sözden anlaşıldığına göre. 7b-12
- eltâf** (A. çoğ. *lutf*) : İyi muameleler, iyilikler, nezaketler. 86a-1
- elvân** (A. çoğ. *levn*) : Renkler, çeşitler. 90a-13
- emel** (A.) : Arzu, ümit. 77a-2
- emilik** : Üvey amca . 123b-10
- emîr** (A.) : Bir kavmin, bir şehrin başı, beyi. 4a-5
- emîr-âne** (A-F.) : Emircesine, emir olana yakışacak sûrette. 105b-9
- emlâk** (A. çoğ. *milk* ve *mülk*) : Sahip olunan mal ve mülk. 57b-7
- emsâl** (A. çoğ. *misl*) : Örnekler, eş, benzer. 15a-6
- emvâc** (A. çoğ. *mevc*) : Dalgalar. 71a-8
- enâr** (F.) : Nar. 75b-3
- enbiyâ** (A. çoğ. *nebî*) : Peygamberler. 2b-8
- enbûh** (F.) : Çok, kalabalık. 34b-8
- encüm** (A. çoğ. *necm*) : Yıldızlar. 1b-7

- encümen** (F.) : Cemiyet, meclis. 124a-2
- endâd** (A. çoğ. *nidd*) : Misiller, nazirler, benzeyenler, eşler. 31a-2
- endâz** (F.) : Atıcı, atmış. 19b-13
- endiş** (F.) : Düşünen, ölçülü davranan. 30b-2
- endûh** (F.) : Gam, keder, kaygı. 34b-8
- enfâl** (A. çoğ. *nefel*) : Ganimetler, düşmandan alınan mallar. 5a-10
- engîz** (F.) : Koparan, karıştıran. 42a-11
- engüş** (F.) : Parmak. 3b-2
- engüşter** (F.) : Parmağa süs için takılan yüzük. 16b-3
- enhâr** (A. çoğ. *nahr*) : Irmaklar, çaylar. 21a-3
- enik** : Et yiyen dört ayaklı hayvanların yavrusu, yavru. 7b-8
- enîn** (A.) : İnilti, inleme. 101b-10
- enîs** (A.) : Arkadaş, dost. 70b-2
- enreş-** : İlemek; canı sıkılmak. 55a-13
- envâ‘** (A. çoğ. *nev‘*) : Çeşitler, türler. 62b-12
- envâr** (A. çoğ. *nûr*) : Aydınlıklar, ışıklar, parlaklıklar. 2b-7
- enver** (A.) : Daha nurlu, çok ve pek parlak, çok güzel. 8b-6
- er** (F.) : Eğer, ise, olsa, olur ise. 71a-11
- erbain** (A.) : Kırk. 3b-10
- ercümend** (F.) : Muhterem, şerefli, itibarlı, seçkin olma. 124a-2
- ercüvan** : Erguvan çiçeği. 4a-11
- erka** (A.) : Pek yüksek, en yukarı. 91b-5
- erkân** (A. çoğ. *rükn*) : Reisler; esaslar, destekler. 3b-11
- ervâh** (A. çoğ. *rûh*) : Canlar, hayatın cevherleri. 2b-8
- Ervâm** (A. çoğ. *rûmî*) : Rûmiler, Arap diyârının dışında bulunanlar. 21b-10
- es-** : Esmek. 45b-12
- esb** (F.) : At. 56b-7
- esbâb** (A. çoğ. *sebep*) : Vâsıtalar, lâzımlar. 25a-1
- esbân** (F. çoğ. *esb*) : Atlar. 17a-7
- esedullah** (A.) : Allahın arslanı; Hz. Ali. 33a-6
- esfâ** (A.) : En saf, en temiz. 67a-11
- esfâr** (A. çoğ. *sefer*) : Düşmana karşı gidişler. 40b-7

- esfel** (A.) : En aşağı, dip. 45b-12
- eshâr** (A. çoğ. *seher*) : Sabahlar, sabah vakitleri. 4a-7
- eslâf** (A. çoğ. *selef*) : Bir memurluk veya hizmette birinden önce bulunmuş olanlar, yerlerine geçilen kimseler, geçmişler. 117a-3
- esma‘** (A. çoğ. *ism*) : Adlar. 19a-2
- esrâr** (A. çoğ. *sırr*) : Gizlenen ve bilinmeyen şey. 1b-4
- ester** (F.) : Katır. 37a-3
- esvât** (A. çoğ. *savt*) : Sesler, sadâlar. 6a-13
- esved** (A.) : Siyah, kara. 91b-8
- esyâf** (A. çoğ. *seyf*) : Kılıçlar. 8a-2
- eşbâh** (A. çoğ. *şibh* ve *şebîh*) : Şahıslar. 79b-1
- eşcâr** (A. çoğ. *şecer*) : Ağaçlar. 15a-13
- eşedd** (A.) : Daha şiddetli, çetin ve sert. 107b-5
- eşhâs** (A. çoğ. *şahs*) : Adamlar, kişiler, kimseler. 82b-1
- eşkâl** (A. çoğ. *şekl*) : Biçimler, sûretler, tarzlar. 101a-8
- eşkar** (A.) : Al renkli at. 56b-7
- eşvâk** (A. çoğ. *şevk*) : Şiddetli arzular, istekler. 39b-4
- eşyâ‘** (A. çoğ. *şîa*) : Bölükler, cemâatler, yardımcılar. 65b-3
- etkîyâ** (A. çoğ. *takî*) : Allah korkusuyla günah işlemekten çekinenler. 105b-6
- Etrâk** (A. çoğ. *Türk*) : Türkler. 60a-5
- etvâr** (A. çoğ. *tavr*) : Hal ve hareketler, işler. 75b-6
- evâil** (A. çoğ. *evvel*) : İlk vakitler, evvel zamanlar, eski, geçmiş zamanlar. 42a-3
- evâmir** (A. çoğ. *emr*) : Buyruklar. 35b-10
- evbâş** (A. çoğ. *vebeş*) : Ayak takımı, terbiyesiz, aşağılık kimse. 31b-6
- evc** (A.) : Yüce, yüksek bir şeyin en yüksek noktası, doruk. 80a-7
- evd** (A.) : Dönüş, geri dönme. 117a-7
- evgar** (A.) : Sarhoş. 53a-3
- evkat** (A. çoğ. *vakt*) : Zamanlar, çağlar. 84b-1
- evlâ** (A.) : Daha iyi, daha uygun, daha üstün. 5a-9
- evrâd** (A. çoğ. *virid*) : Her vakit dilde ve ağızda dolaşan sözler. 31a-3
- evrâk** (A. çoğ. *varak*) : Yapraklar, kâğıtlar. 68b-8

- evsâf** (A. çoğ. *vasf*) : Sıfatlar, kaliteler. 42a-13
- evsât** (A.) : Ortadaki. 72a-1
- evtâd** (A. çoğ. *veted*) : Ağaç veya demir kazıklar, direkler. 112b-9
- evtân** (A. çoğ. *vatan*) : İnsanın doğup büyüdüğü ve sevdiği memleketler, uğruna ölünen topraklar. 97a-2
- evvel** (A.) : Eski, geçmiş, geçmiş zamanda. 2a-7
- evzâ'** (A. çoğ. *vaz'*) : Haller, vaziyetler, tavırlar, duruşlar. 107a-4
- eye** : Avuç içi, el. 63b-11
- eyit-** : Söylemek. 43a-10
- eyle** : Öyle. 42a-11
- eyle-** : Yapmak, inşâ etmek. 41b-10
- eylüg** : İyilik. 60b-7
- eyş** : Hafiye, gözcü. 45b-11
- eyvân** (F.) : Büyük sofa, salon, divanhâne. 13b-7
- eyyâm** (A. çoğ. *yevm*) : Günler, gündüzler. 8a-10
- ez-cân** (F.) : Candan. 19a-7
- ez-dûr** (F.) : Uzakta, uzaktan. 38b-10
- ezel** (A.) : Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik. 18a-1
- ezhâr** (A. çoğ. *zehre* ve *zehere*) : Çiçekler. 75a-7

-F-

- fâcir** (A.) : Fena huylu, günahkâr. 43a-13
- fâhir** (A.) : Onurlu, şanlı, şerefli. 59a-13
- fahr** (A.) : Şeref, onur, kıvanç. 11a-11
- fâik** (A.) : Manevî olarak üstünde olan. 60a-7
- fâil** (A.) : İşleyen, yapan. 11b-8
- fâl** (A.) : Dayanaksız, güçsüz, tedbirsiz. 8a-8
- fâlik** (A.) : İkiye bölen, ayıran. 8a-4
- fâlik-i habbe'n-nevâ'** : Taneyi ikiye ayıran Allah. 8a-3
- fâlikü'l-ısbâh** : Allah. 29a-7

- fân** (A.) : Fanilik, yok olma. 89b-8
- fan** : Asılsız haber. 34b-11
- fârig** (A.) : Başı boş, boş kalmış. 60a-5
- fârigü'l-bâl** : Kalbi, gönlü boş kalmış. 103a-9
- farîk** (A.) : İnsan topluluğu, büyük insan bölüğü. 73a-5
- fâris** (A.) : Atlı , ata binen , süvari. 17a-4
- fârız** (A.) : Yaşlı. 89b-4
- farz** (A.) : Lüzumlu, gerekli. 14b-5
- fâsid** (A.) : Kötü, fena, yanlış, bozuk. 45a-4
- fasl** (A.) : Dört mevsimden her biri. 53b-4
- fassâd** (A.) : Kan alıcı, kan alan. 18b-6
- fâş** (F.) : Meydana çıkma, duyulma, açığa vurma. 113a-1
- fâtır** (A.) : Yaratan, yaratıcı. 1b-11
- fazîlet** (A.) : İyilik, iyi huy, erdem. 14a-3
- fedâî** (A.) : Canını esirgemeyen, mühim bir maksat uğruna canını vermeye hazır bulunan. 39b-10
- fehîm** (A.) : Anlama, anlayış. 4b-2
- felâh** (A.) : Mutluluk, kutluluk. 7a-4
- felek** (A.) : Gökyüzü, semâ. 24b-7
- fellâh** (A.) : İkinci, çiftçi. 52a-2
- fem** (A.) : Ağız. 7b-9
- fend** (A.) : Büyük dağ. 114b-3
- fer** (F.) : Parlaklık, aydınlık. 45a-6 ; kuvvet. 75b-8
- ferâg** (A.) : Vazgeçme, bırakıp terk etme. 55a-10
- ferah** (F.) : Sevinçli. 31a-12
- ferah-nâk** (A-F.) : Sevinçli. 16b-7
- ferahşâd** (F.) : Sevinçli. 15a-8
- Ferâin** (A.çoğ. *fîr'avn*) : Mısır'ın eski hükümdarları, Firavunlar.45b-10
- ferâmuş** (F.) : Unutma, hatırdan çıkma. 85b-13
- ferd** (A.) : Tek, yalnız olan şey. 2a-9
- ferec** (A.) : Zafer. 8a-1
- feres** (F.) : At, beygir. 54b-8

- ferhunde** (F.) : Mübârek, mesut, kutlu, mutlu, uğurlu. 4a-10
- feridun** (F.) : Sekizinci gök. 13a-12
- ferîk** (A.) : Tümen, fırka kumandanı. 44a-12
- ferişte** (F.) : Melek. 2a-2
- feriz** (A.) : İhtiyar, yaşlı. 118a-11
- fermân** (F.) : Emir, buyruk. 5a-10
- fermân-ber** (F.) : Aldığı emri yerine getiren. 20b-3
- ferr** (A.) : Firâr, kaçma. 61a-9
- ferruh** (F.) : Uğurlu, kutlu. 8b-5
- fersah** (A.) : Muhtelif mesâfelere tekâbül eden değerde bulunan bir uzunluk ölçüsü. 16b-12
- ferş** (A.) : Yeryüzü. 3a-2
- ferzâne** (F.) : Hâkim, bilgili. 56a-10
- feşân** (F.) : Saçmak, serpmek. 90a-5
- fetâ** (A.) : Mert, yiğit. 97a-14
- feth** (A.) : Kuşatma, zaptetme. 7b-12
- fetihnâm** (A-F.) : Bir fetha dair yazılan şiir veya risâle; düşmanın mağlubiyetini bildirmek için yazılan mektup. 68b-4
- fettah** (A.) : Zafer kazanmış, üstün gelmiş; fetheden, açan. 4b-10
- fettân** (A.) : Fitne ve fesada teşvik eden, fenalık yapan. 86b-7
- fevâid** (A. çoğ. *fâide*) : Menfaatler, faydalar, kazançlar. 6a-2
- fevâkih** (A. çoğ. *fâkihe*) : Meyveler, yemişler. 90a-13
- fevâris** (A. çoğ. *fâris*) : Atlılar, biniciler. 40b-7
- fevc** (A.) : Bölük, takım, cemaat. 18b-9
- fevk** (A.) : Üst, üst taraf, yukarı. 7a-5
- fevk-al-had** (A.) : Haddinden fazla, pek çok. 68a-12
- fevz** (A.) : Galiplik, zafer, üstünlük; selâmet, kurtuluş. 93b-2
- feyyâz** (A.) : Feyiz, bereket ve bolluk veren; Allah. 40b-1
- feyz** (A.) : Bolluk, çokluk, verimlilik. 40b-1
- fezâ** (F.) : Artıran, çoğaltan. 88a-7
- fısfıs** : Fısıldamak, vızıldamak, mırıldanmak. 46b-5
- fisk** (A.) : Hak yolundan çıkma, Allah'a karşı isyan etme. 25b-8

- fî** (A.) : İçinde. 11a-5
- fî sebîl-illâh** (A.) : Allah yolunda, hayrat olarak. 13a-3
- fi'âl** (A. çoğ. *fi'l*) : İşler, ameller. 57a-3
- fi'l** (A.) : İş, kâr, amel. 46a-13
- fi's-sa'îr** (A.) : Cehennemde. 73a-5
- fi'l-hâl** (A.) : Bu anda, hemen, şimdi. 72a-7
- fi'l-Mısır** : Mısır içinde. 11a-5
- fidâ** (A.) : Bir esiri kurtarmak için verilen şey, fidye. 23b-7
- fidâi** (A.) : Canını esirgemeyen, mühim bir maksat uğruna canını vermeye hazır bulunan. 35a-9
- figân** (A.) : Izdırap ile bağırıp çağırma, inleme. 113a-7
- figân** (F.) : Izdırap ile bağırıp çağırma, inleme. 7b-7
- fil-bân** (A-F) : File bakan kimse, fil çobanı. 58b-10
- firâk** (A.) : Ayrılık, ayrılma. 105b-5
- firâş** (A.) : Döşek, yatak. 113a-1
- firâvân** (F.) : Çok, bol, fazla. 4a-12
- firâz** (F.) : Yüksek, yukarı. 3a-11
- firdevs** (A.) : Cennet. 73a-5
- fişân** (F.) : Saçmak, serpmek; dağıtan, saçan. 75a-8
- fiten** (A. çoğ. *fitne*) : Fitneler, ara bozmalar. 42a-11
- fitne** (A.) : Belâ, mihnet, sıkıntı. 11b-4
- fitne-engîz** (A-F.) : Fesat çıkarıcı. 42a-11
- fitrâk** (F.) : At eğrinin arkasında bulunan ve eşya bağlamaya yarayan kayışlar. 60a-5
- Furkân** (A.) : Kur'ân-ı Kerîm. 3a-5
- fusul** (A. çoğ. *fasl*) : Ayrıntı, bölüm. 52a-6
- füccâr** (A. çoğ. *fâcir*) : Günahkârlar, kötü huylular. 19a-11
- fülk** (A.) : Gemi, sandal, kayık. 10a-9
- fürkat** (A.) : Ayrılık. 65a-3
- fürû'** (A. çoğ. *fer'*) : Bir şeyin neticesi. 105b-5
- fürûmande** (F.) : Aşağıda, geride kalmış olan, beceriksiz. 110b-6
- fütûh** (A.) : Zafer, üstünlük. 8b-11

fütûhât (A.) : Zaferler, fethedilen memleketler. 4b-9

-G-

gaffar (A.) : Kullarının günahlarını affeden, Allah. 4a-7

gâfil (A.) : İhmâl eden, ilerisini iyi düşünmeyen, dikkatsiz. 33b-10

gafilîn (A.) : Gafiller, dikkatsiz kişiler. 113b-6

gaflet (A.) : Gâfillik, boş bulunma, dalgınlık. 15a-9

gafûr (A.) : Yargılayan, suç bağışlayan, merhamet eden. 2a-9

gâh (F.) : Zaman bildirir. 69a-5 ; şafak, başlangıç, gün ağarması. 99a-1

gâhî (F.) : Bazen, ara sıra. 114a-2

galîz (A.) : Kaba, nezaket dışı, terbiye dışı. 93a-14

galtân (F.) : Yuvarlanıcı, yuvarlanan, tekerlenen. 25b-13

gâm (A.) : At başlığı, yular ; gem vurmak, dizgin takmak . 17a-2

gam (A.) : Keder, tasa. 7b-9

gam ye - : Üzülmek , endişe etmek . 38a-7

gamâm (A.) : Bulut, beyaz bulut. 92a-2

gam-küsâr (A-F.) : Gam ve kederi defeden, teselli veren, arkadaş, dert ortağı. 63b-10

gammâz (A.) : Birine, iftira ederek zarar veren. 29a-7

gam-nâk (A-F.) : Gamlı, tasalı, kaygılı. 80a-8

gamz (A.) : Münâfıklık etme. 29a-7

ganâim (A. çoğ. *ganîmet*) : Çalışmaksızın elde edilen şeyler, kazançlar. 119b-7

ganî (A.) : Zengin, varlıklı. 2a-5

Gâr (A.) : Hz. Ebûbekir. 3b-6

garb (A.) : Güneşin battığı taraf, günbatısı, batı. 116b-11

garîk (A.) : Gark olmuş, suya batmış, suda boğulmuş. 74b-13

gark (A.) : Batırma, batma; boğulma, boğma. 2b-1

gaşş (A.) : Sersemlik, uyuşukluk, kendinden geçme. 117b-6

gavî (A.) : Yoldan şaşan, zalim. 87b-1

- gavvâs** (A.) : Dalgıç. 86a-1
- gavzala -** : Bir şeyin iyisini seçerek almak ya da avuçlamak. 100b-8
- gâyât** (A. çoğ. *gâyet*) : Gayeler, amaçlar. 129b-4
- gayb** (A.) : Gizli olan, göze görünmeyen şey. 6a-12
- gaybet** (A.) : Arkasından söyleme, çekiştirme. 77b-6
- gayr** (A.) : Ayrı, başka. 4b-7
- gayyâ** (A.) : Cehennemde bir kuyu veya bir dere. 45b-6
- gâz** (F.) : Yırtık. 63b-4
- gazâ** (A.) : Din uğruna savaş. 6a-12
- gazâb** (A.) : Dargınlık, kızgınlık, hiddet, öfke. 77b-7
- gazab-nâk** (A-F.) : Gazaplı, öfkeli. 41b-10
- gazanfer** (A.) : Cesur, yürekli, yiğit. 70b-10
- gazâvet** (A. çoğ. *gazve*) : Din düşmanı üzerine olan sefer. 81a-5
- gâzi-ân** (A-F) : Gaziler. 106b-5
- gebr** (F.) : Ateşe tapan. 6b-10
- gedik** : Çatlak, yarık. 29a-2 ; ufak, küçük. 45a-7
- geh** (F.) : Bazı, arasıra. 8b-8
- gehi** (F.) : Bazen, arasıra. 8b-11
- gemiş - > kemiş -** : Koymak, bırakmak. 70a-1
- genc** (F.) : Hazine, define. 60b-12
- gencîne** (F.) : Hazine, define. 95b-2
- gendözi** : Kendisi, şahsı. 74a-6
- genez**: Kolay. 46a-8
- ger** (F.) : “ eğer ” kelimesinin kısaltılmış şeklidir ve nazımda kullanılır. 41b-7
- gerân** (F.) : Kenar, uç, kıyı. 22a-6
- gerd** (F.) : Toz, toprak. 9a-5
- gerd-i râh** : yolun tozu, toprağı. 9a-5
- gerdûn** (F.) : Dönücü, dönen. 112b-10
- gereç** : Malzeme. 8a-1
- gevher** (F.) : Bir şeyin aslı, esâsı. 12a-11
- gey** : Çok, pek, gayet, pek çok. 2a-1
- geyimni** : Zırh, savaş elbisesi giyinmiş olan. 40b-9

- geyür** - : Giydirmek. 68a-2
- gıjgır** - : Ateş alevlenmek, harlamak. 7b-6
- gılâf** (A.) : Kılıf, kın, mahfaza. 108b-2
- gıll** (A.) : Gizli kin ve düşmanlık. 77b-8
- gılmân** (A. çoğ. *gulâm*) : Köleler, esirler. 62b-9
- gıış** (A.) : Karışıklık, hile. 77b-8
- giçi** : Küçük. 39a-10
- gider** - : Uzaklaştırmak, kaldırmak, def etmek. 45a-4
- gil** (F.) : Balçık, su ile ıslanmış toprak, kil. 101a-12
- gir** (F.) : Tutma, tutuş. 29a-5
- gir-âb** (F.) : Su tutan, suyu tutan. 29a-5
- girân** (F.) : Sert, katı. 59a-10
- girâsî** (A.) : Mevki, oturulacak yer. 69b-11
- giri** : Geri taraf. 33b-10
- girih** (F.) : Düğüm, bağ. 47a-9
- girih-bend** (F.) : Düğüm, bağ. 85a-13
- gögüs** : Geminin başı, prova. 125a-4
- gökce** : Yeşil. 17b-11
- gökcek** : Güzel, şirin. 5b-12
- gönder** : Kargı, mızrak. 20a-6
- gönlek** : Gömlek. 35b-4
- göster** - : Yaymak. 52a-4
- göyer** : Yanma, sıcaklık. 109b-11
- göynük** : Acı, yanık, yanmış, ıstırap, keder. 15a-10
- göyün-** : Yanmak. 75b-12
- gözü** : Ayna. 37b-11
- gubâr** (A.) : Toz. 123b-4
- gufrân** (A.) : Affetme, merhamet etme. 78a-3
- gûh** (F.) : Pislik. 86b-1
- gulâm** (A.) : Köle, esir. 4a-2
- gulâmân** (A-F.) : Köleler, esirler. 8b-2
- gulul** (A.) : Gürültü, şamata. 25a-9

- gulüvv** (A.) : Hücüm, saldırı. 30b-10
- gûne** (F.) : Türlü, tarz, yol. 17b-10
- gurâb** (A.) : Karga. 28b-12
- gurrân** (F.) : Gürleyen, haykıran. 40b-12
- gurriş** (F.) : Kükreme, gürlleme. 7a-12
- gurûb** (A.) : Bir gök cisminin batıda görünmez olması, batması. 27a-6
- gussa** (A.) : Keder, kaygı. 26a-12
- gûş** (F.) : İşitme, dinleme. 12b-12
- gûşe** (F.) : Köşe, bucak. 27a-13
- gûşmâl** (F.) : Yola getirme, ihtar etme. 85b-7
- gûy** (F.) : Söyleyen, söyleyici. 38b-5
- gûyâ** (F.) : Sanki, diyelim ki. 18a-5
- guzzât** (A. çoğ. *gâzi*) : Gâziler. 10b-4
- güb** : Tabiat taklidi ses. 121a-1
- güft** (F.) : Söz, lakırdı. 114a-2
- güftâr** (F.) : Söz. 42b-4
- güher-bâr** (F.) : Cevher yağdıran. 123a-12
- gühercile** (F.) : Külçe halinde bir maddedir ve barut yapımında kullanılır. 9b-4
- gülâb** (F.) : Gülsuyu. 63a-2
- gül-bâng** (F.) : Eskiden tekkelerde, âyin sırasında, saraylarda muayyen merâsim sırasında hep bir ağızdan yüksek sesle okunan ilâhi veya duâ. 7b-12
- gülgûn** (F.) : Gül renkli, pembe. 17b-5
- gülice** (F.) : Gül gibi. 122b-10
- gülistân** (F.) : Gül bahçesi. 16b-8
- gülizâr** (F.) : Gül yanaklı. 67a-9
- gül-nâr** (F.) : Nar çiçeği. 75b-13
- gülşen** (F.) : Gül bahçesi. 15a-9
- gülzâr** (F.) : Gül bahçesi, gül tarlası. 75a-7
- gümân** (F.) : Zan, sanma, sezme. 10a-7
- gümrâh** (F.) : Yolunu şaşırmiş, doğru yoldan ayrılmış. 39b-1

- günbed** (F.) : Kümbet, kubbe, üstü yuvarlak şekilde olan bina veya çıkıntı. 112b-10
- gürbe** (F.) : Kedi. 103b-3
- gürbüz** (F.) : Kahraman. 49a-9
- gürûh** (F.) : Cemâat, bölük, takım. 47a-2
- gürz** (F.) : Eskiden silah olarak kullanılan uzun saplı, büyük demir topuz. 23b-11
- güstahân** (F.) : Küstah, arsız, saygısız. 52a-12
- güstüvân** (F.) : Mağrib atı, zırhlı at. 114a-4
- güvâh** (F.) : Şahit, delil. 116a-10
- güwegü** : Güvey, damat. 118a-12
- güwegü > güygü > güzgü** : Ayna . 118a-12
- güyer** - : Beklemek. 60a-4
- güzend** (F.) : Zarar, ziyan, hasar. 33a-8
- güzer** (F.) : Geçme, geçiş, geçen, geçici. 4b-10
- güzîde** (F.) : Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş. 3a-5
- güzîn** (F.) : Seçen, seçilmiş, seçkin, beğenilmiş. 19a-5

-H-

- hâb** (F.) : Uyku. 41a-10
- habb** (A.) : Tane, tohum, çekirdek. 8a-4
- haberdâr** (A.) : Haberli. 35b-10
- habîb** (A.) : Sevgili, seven dost. 2b-4
- habîbullah** (A.) : Allahın sevgilisi; Hz. Muhammed. 23b-2
- hâcât** (A. çoğ. *hâcet*) : İstekler, dilekler. 28b-5
- haccâl** (A.) : Gösterişli, şatafatlı. 77b-4
- hacer** (A.) : Taş. 60b-5
- hâcet** (A.) : İhtiyaç, gereklik, muhtaçlık. 33a-9
- hacı** (A.) : Hacc'a giden, Kâbe'yi ziyaret eden, hacı. 7a-6

- hacîl** (A.) : Utanmış, utancından yüzü kızarmış. 60b-8
- hadd** (A.) : Sınır. 5b-1 ; yanak. 43a-5
- hâdeng** (F.) : Ok. 16a-12
- hades** (A.) : Gençlik. 111b-3
- hâdım** (A.) : Hademe, hizmet eden. 96b-4
- hâdî** (A.) : Hidâyet eden, doğru yolu gösteren. 2a-9
- hâdisât** (A. çoğ. *hâdise*) : Hadiseler, olaylar. 11b-8
- hadrâ** (A.) : Sebze, yeşillik. 15a-13
- hâh** (F.) : Kelimelerin sonuna takılarak “ isteyen, ister ” anlamları katar. 121b-7
- hâk** (F.) : Toprak. 7b-10
- hâkan** (T.) : Türk imparatorlarına verilen unvan. 5a-3
- hakâyık** (A. çoğ. *hakikat*) : Doğru olan asıllar, gerçeklikler. 3a-8
- hak-bîn** (A-F.) : Hak görücü, hak verici. 78a-2
- hakikat** (A.) : Gerçek, doğru. 18a-5
- hakîr** (A.) : İtibarsız, değersiz, aşağı. 111b-12
- hakk** (A.) : Doğruluk ve insaf; gerçek. 3a-8
- hakkâk** (A.) : Mühür vesâire kazıyan kimse. 92a-12
- hakkânî** (A.) : Hak ve adalete uygun. 43a-4
- hâl** (A.) : Dervişlerin, sofuların cezbesi, baygınlığı. 62a-13 ; dayı. 113a-6
- halâs** (A.) : Kurtulma, kurtuluş. 38b-3
- halâyık** (A.) : İnsanlar, mahlukat. 6a-10
- hâlet** (A.) : Hâl, sûret, keyfiyet. 7a-3
- hâlî** (A.) : Hâl'e mensup, şimdiki. 11b-6
- Hâlik** (A.) : Yaratıcı, yoktan var eden, Allah. 28a-4
- halîl** (A.) : Samimi dost. 20a-4
- halîm** (A.) : Tabiatı yavaş olan yumuşak huylu. 5a-11
- halk** (A.) : Yaratma, yaratılma. 111a-7
- hallâk** (A.) : Halk edici, yaratan, yaratıcı. 1b-11
- halvet** (A.) : Yalnız kalma, tenhaya çekilme. 64b-13
- ham** (F.) : Eğri, bükülmüş. 66a-6
- hâm** (F.) : Terbiye, tecrübe görmemiş, acemi kimse. 38a-12 ;

- hamâil** (A. çoğ. *himâle* ve *hâmile*) : Muska, tılsım. 44a-11
- hamâkat** (A.) : Ahmaklık. 11a-5
- hamd** (A.) : Tanrı'ya olan şükran duygularını bildirme. 6a-10
- hâmid** (A.) : Hamdeden, şükreden. 2b-12
- hamîd** (A.) : Övülmeye değer. 2b-12
- hamîr** (A. çoğ. *humâr*) : Eşekler. 86a-8
- hamiyyet** (A.) : Millî onur ve haysiyet. 5a-6
- haml** (A.) : Yük. 90b-10
- hamr** (A.) : Şarap. 38a-6
- hams** (A.) : Beş. 66b-8
- hâmuş** (A.) : Susmuş, sessiz. 78a-7
- hân** (F.) : Hükümdar, hakan. 5a-3
- hanâzir** (A. çoğ. *hinzîr*) : Domuzlar. 45b-4
- handân** (F.) : Gülen, sevinçli. 6b-2
- hânedân** (F.) : Kökten asil ve büyük aile. 20a-2
- hâne-kâh** (A.) : Tekke. 96a-3
- Hannân** (A.) : Çok acıyan, çok acıyıcı; Allah. 90b-7
- hannâs** (A.) : Şeytan. 55a-4
- hanzal** (A.) : Ebûcehil karpuzu da denilen, portakal büyüklüğündeki meyvesi çok acı olan bir bitki. 96b-2
- hâr** (F.) : Diken. 45b-2
- har** (F.) : Eşek. 25a-6
- harac** (A.) : Mağlubiyet; suç, hata; günah. 8a-1
- harb** (A.) : Cenk kavga, savaş. 9a-2
- harbe** (A.) : Kısa mızrak, süngü. 15b-11
- harbe-dârân** (A-F) : Süngü tutanlar. 80a-11
- harc** (A.) : Bir iş için kullanılan madde. 4b-9
- hardal** : Çok ufak şey. 76b-13
- harek** (F.) : Aptal. 63a-11
- haremeyn** (A.) : Mekke-i Münevvere ile Medîne-i Münevvere. 102b-12
- har-gâh** (F.) : Büyük çadır, otak. 24b-3
- hâric** (A.) : Hiç ilgisi olmayan kimse. 53a-11

- harîr** (A.) : İpek. 8b-3
- hâr-istân** (F.) : Dikenlik, çalılık. 104a-3
- hâsân** : Rütbeli kişiler. 40a-1
- hasârât** (A. çoğ. *hasâr*) : Zararlar, ziyanlar. 100b-8
- hased** (A.) : Kıskançlık, çekememezlik. 43b-3
- hâs-el-hâs** (A.) : Hasların hası. 6a-10
- hasen** (A.) : Hüsünlü, güzel. 78b-10
- hasm** (A.) : Düşman. 40a-7
- hâss** (A.) : Mahsus, özel. 3a-1 ; asker, er. 39a-12
- hasûd** (A.) : Kıskanç, çekemeyen. 65a-7
- haşr** (A.) : Ölüleri diriltip mahşere çıkarma; kıyamet. 99a-10
- hatar** (A.) : Tehlike. 42b-2
- hâtemi** (A.) : Mühürle ilgili; mühür yapan. 2b-9
- hatm** (A.) : Mühürleme. 5a-4
- hatt** (A.) : Yazı. 68b-9
- havâcib** (A. çoğ. *hâcib*) : Kapıcı, perdecî. 63b-2
- havâle** (A.) : Bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma, üstüne bırakma. 53a-6
- havâli** (A.) : Etraf, civar, çevre, yöre. 15b-9
- havâss** (A. çoğ. *hass* ve *hassa*) : Muhterem, saygın olanlar. 114b-13
- hâver** (F.) : Şark, doğu. 27a-6
- havf** (A.) : Korku, korkma. 11a-2
- havl** (A.) : Etraf, çevre. 69a-6
- havrâ** (A.) : Ahu gözlü. 3b-1
- hây huy** : Gürültü, patırtı. 101b-6
- hayâ** (A.) : Utanma; Allah korkusu ile günahattan kaçınma. 4a-1
- hayber** (YAH.) : Kale. 28a-11
- haydar** (A.) : Cesur, yiğit, arslan gibi. 73b-13
- hayf** (A.) : Haksızlık. 17b-13
- hayl** (A.) : Zümre, takım, gürüh.. 37a-2
- hayli** : Çok. 32b-3
- hayme** (A.) : Çadır. 13b-5
- hayr** (A.) : İyi, faydalı, hayırlı. 30b-2

- hayrât** (A.) : Sevap kazanmak için yapılan hayırlı işler. 16a-7
- hayr-endeş** : Hayırlı, iyi düşünen. 30b-2
- hayrû'l-verâ** : Halkın, âlemin hayırlısı; Hz. Muhammed. 123b-13
- hayy** (A.) : Diri, canlı. (Allah'ın adlarından). 2a-6
- hazen** (A.) : Gam, keder, tasa. 38b-3
- hazer** (A.) : Sakınma, kaçınma, korunma. 81a-3
- hâzık** (A.) : Hünerli, marifetli. 64b-12
- hâzır** (A.) : Huzurda, meydanda, bizzat bulunan. 1b-4
- hazîne** (A.) : Cephanelik. 22b-5
- heft** (A.) : 7 sayısı. 1b-5
- hefte** (F.) : Hafta. 20a-13
- helâk** (A.) : Mahvolma. 9b- 3
- hem** (F.) : -dak, -deş, -i bir. 78b-13
- hemân** (F.) : Hemen, derhal, o anda. 13b-3
- hem-civârî** (F-A) : Komşuluk. 78b-13
- hem-çü** (F.) : (onun) gibi. 2b-3
- hem-çünân** (F.) : Böylece. 1b-10
- hemdem** (F.) : Sıkı fıkı, arkadaş. 18a-3
- heme** (F.) : Cümle, hep, bütün. 6a-2
- hemevâr** (F.) : Hepsi, olancası. 109a-6
- hemîn** (F.) : Bu bile, tıpkı bu, çok. 3b-2
- hem-inân** (F-A.) : Yan yana, birlikte bulunan, arkadaş. 15a-3
- hemîşe** (F.) : Daima, her vakit, her zaman. 1b-8
- hemmâz** (A.) : İftira atan, iftiracı. 38b-5
- hem-pa(y)** (F.) : Arkadaş, omuzdaş. 42b-13
- hem-ra** (F.) : Yoldaş, yol arkadaşı. 5a-13
- hemrâh** (F.) : Yoldaş, yol arkadaşı. 15a-9
- hemrâz** (F.) : Sır arkadaşı. 31a-10
- hem-sâye** (F.) : Komşu. 6a-8
- hem-ser** (F.) : Arkadaş. 52a-7
- hemtâ** (F.) : Benzer, denk. 1b-3
- hengâm** (F.) : Zaman, vakit. 33b-11

- her bâr** : Her defa. 6a-10
- herze** (F.) : Boş lakırdı, saçma. 9b-2
- heşt** (A.) : Sekiz sayısı. 44a-12
- hevâ** (A.) : Mesafe. 85b-2
- hevâî** (A.) : Nefsine düşkün, ciddî şeylerle ilgisiz. 7b-5
- heybet** (A.) : Korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteriş. 6a-13
- hezâr** (F.) : Bülbül. 67a-9
- hezârân** (F. çoğ. *hezâr*) : Pek çok. 5a-7
- hezîmet** (A.) : Bozgun, bozgunluk, savaşta bir taraf askerinin bozulması. 39b-1
- hıfz** (A.) : Saklama. 5a-12
- hınnâ** (A.) : Kına. 35a-10
- hırâmân** (F.) : Salına salına, salınarak. 5a-8
- hired** (F.) : Akıl, us. 4b-6
- hired-mend** (F.) : Akıllı, anlayışlı. 9b-10
- hirmen** (F.) : Harman. 90b-2
- hırz** (A.) : Sığınak. 17b-8
- hısâl** (A. çoğ. *haslet*) : Huylar, tabiatlar. 5b-12
- hısârât** (A. çoğ. *hısâr*) : Etrafı siperli olan yerler, kuşatılmış yerler. 100b-8
- hiyâm** (A. çoğ. *hayme*) : Çadırlar. 15b-6
- hiyânet** (A.) : Güveni kötüye kullanma. 86b-4
- Hızr** (A.) : İçenlere ölmezlik veren âb-ı hayât'ı içmiş bulunan ve kul sıkıldığı zaman imdâdına yetişmekle meşhur olan peygamber. 6a-3
- hibâl** (A. çoğ. *habl*) : İpler, organlar, halatlar. 71a-4
- hicâb** (A.) : Utanma, sıkılma. 74b-1
- hîcân** (A. çoğ. *hecîne*) : Arkasında iki hörgücü olan ve çok hızlı koşan bir cins deve. 54a-7
- hîç** (F.) : Yok denecek kadar az olan. 28a-9
- hidâyet** (A.) : Doğru yola kılavuzlama. 84a-13
- hikâyât** (A. çoğ. *hikâyet*) : Hikâyeler. 129a-7
- hikâyet** (A.) : Olmuş bir olay; anlatma. 8b-12

- hil'at** (A.) : Eskiden padişah veya vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kimseye giydirilen süslü elbise, kaftan. 15a-12
- hil'at** (A.) : Eskiden, padişah veya vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kimseye giydirilen süslü elbise, kaftan. 115b-13
- hilâf** (A.) : Yalan. 119a-12
- hilâfet** (A.) : Birinin yerini tutma. 84a-13
- hilâl** (A.) : Yeni ay. 48a-4
- hilmî** (A.) : Nazik, yumuşak. 41b-10
- hîme** (F.) : Odun, kütük. 56b-1
- himmet** (A.) : Gayret, emek, çabalama. 4b-6
- hîn** (A.) : An, zaman, vakit, sıra. 21b-3
- hindî** (A.) : Hindistan ya da Hintliler ile ilgili olan. 58b-8
- hink** (A.) : Kır at. 105a-13
- hir** (A.) : Bir çeşit çiçek. 92a-2
- hirâsân** (F.) : Korkan, korkak. 40a-7
- hirmen** (F.) : Harman. 17b-11
- hisâb** (A.) : Hesap. 101a-3
- hisâl** (A. çoğ. *haslet*) : Huylar, tabiatlar, ahlaklar. 43b-10
- hisân** (A.) : Güzeller. 1b-11
- hisâr** (A.) : Kale, etrafı istihkâmlı kale, bent. 7b-13 ; kuşatma, etrafını alma. 26b-2
- hîş** (F.) : Akraba, soy sop. 49b-6
- hîz** (F.) : Coşkunluk, dalgalanma. 63b-3
- hod** (F.) : Kendi. 12b-9
- hodbîn** (F.) : Kendini beğenmiş, bencil. 7a-10
- hortum** : Fil burnu. 59a-1
- horyâd** : Hoyrat. 38b-5
- hû** (A.) : Allah. 2a-12
- hû** (F.) : Huy, tabiat, yaratılış. 63a-13
- hu** : Bu, şu, o. 129a-5
- hûb** (F.) : Güzel, hoş, iyi. 3b-7
- huceste** (F.) : Uğurlu, hayırlı. 13a-11

- hûd** : Miğfer. 47a-9
- hudâvend** (F.) : Hâkim, hükümdar. 7b-3
- hudâvendigân** (F.) : Padişah. 1b-3
- hudâvendigâr** (F.) : Âmir, hâkim, hükümdar. 1b-1
- huddâm** (A. çoğ. *hâdem*) : Hizmetçiler. 15b-10
- hudûd** (A. çoğ. *hadd*) : Sınırlar, uçlar. 29b-8
- huffâz** (A. çoğ. *hâfiz*) : Ezberleyiciler, ezber bilenler. 10b-2
- hûk** (F.) : Domuz. 45b-4
- huld** (A.) : Sekiz cennetten biri. 12b-1
- hulk** (A.) : Huy, tabiat. 2b-11
- hulkûm** (A.) : İnsan ve hayvanlarda boğaz. 45a-1
- hull** : Esas, temel. 54a-10
- hulle** (A.) : Cennet elbisesi; belden aşağı ve belden yukarı olmak üzere iki kısımdan ibâret elbise. 62b-5
- hullet** (A.) : İçten sevgi, gerçek dostluk, arkadaşlık. 52b-9
- hulûs** (A.) : Gönül temizliği. 25a-12
- hum** (F.) : Küp, şarap küpü. 10a-8
- humret** (A.) : Kırmızılık, kızılık. 15a-10
- hums** (A.) : Beşte bir, beş bölükte bir bölük. 119b-4
- hûn** (F.) : Kan. 1b-9
- hundkâr** (F.) : Türk imparatoru. 6b-5
- hûr** (A. çoğ. *ahver* ve *havrâ*) : Cennet kızları, hûriler. 2b-3
- hûr** (F.) : Yiyecek, yiyinti. 125b-8
- hurd** (F.) : Küçük, ufak, ehemmiyetsiz. 121a-3
- hurde** (F.) : Nükte. 85b-12
- hurdebîn** (F.) : İnce, ufak şeyleri gören. 4b-11
- hurde-dân** (F.) : Dikkat sahibi, nükte ve inceliği anlayan. 85b-12
- hurkat** (A.) : Yanma, yanıklık. 110a-13
- hurrem** (F.) : Şen, sevinçli, güler yüzlü, gönül açan. 6b-2
- hurşîd** (F.) : Güneş. 15a-8
- hurûc** (A.) : Çıkış, çıkma, dışarı çıkma. 8a-2
- hurûf** (A. çoğ. *harf*) : Harfler. 119a-10

- hurûş** (F.) : Coşma, çağiltı, gürültü. 26b-13
- husûf** (A.) : Ay tutulması. 120b-2
- husûsâ** (A.) : Başkaca, ayrıca. 19a-6
- hüccâb** (A. çoğ. *hacîb*) : Kapıcılar. 10b-4
- hüccâc** (A. çoğ. *hâcc* ve *hâcî*) : Hacılar, hac yolculuğunu yapmış olanlar. 54a-6
- hüccet** (A.) : Delil. 3a-5
- hüküm** (A.) : Emir, komuta. 9a-5
- hülk** (F.) : Yıkılmak, mahvolmak. 84a-4
- hümâ** (A.) : Saadet . 6b-7
- hümâ** (F.) : Devlet kuşu. 8a-12
- hümâyun** (F.) : Mübârek, kutlu. 4b-12
- hümâyun** (F.) : Padişaha ait. 8a-12
- hüner-ver** (F.) : Hünerli, marifetli. 6a-1
- hürmet** (A.) : Saygı. 2b-4
- Hürmüz** (F.) : Zerdüştlere hayır Tanrısı. 83a-10
- hüseynî** (A.) : Türk müziğinin altı numaralı basit makamıdır. Hüseyinî beşlisi ile uşşak dörtlüsünden müteşekkildir. 85b-4
- hüsn** (A.) : Güzel, iyi; güzellik, iyilik. 2b-3
- hüsnâ** (A.) : En güzel. 19a-2
- hüsrev** (F.) : Padişah, hükümdar, sultan. 5a-6
- hüve** (A.) : Allah. 2a-6
- hüve'l-bâki** (A.) : Bâki kalan O'dur. (Allah'tır). 2a-6
- hüveydâ** (F.) : Açık, belli. 33b-12

-I-

- ılduz** : Yıldız. 18b-13
- ırâk** : Uzak. 18a-13
- ırıl-** : Ayrılmak. 22a-13

- ırlaş-** : Birlikte şarkı söylemek. 25b-10
ısbâh (A.) : Sabah vakti. 29a-7
ışıla - : Işıldamak, parıldamak. 105a-4
ışk (A.) : Aşk, sevgi. 2b-10
ıtr (A.) : Koku . 85a-7
ıttılâ (A.) : Öğrenme, tanıma, bilme, haberli olma. 72b-5
ıyd (A.) : Bayram. 39a-4

-İ-

- ibâd** (A. çoğ. *abd*) : Kullar. 57b-5
ibret-nümâ (A-F.) : İbret gösteren, ibret olan. 88a-10
ibtidâ (A.) : Başlama, başlangıç. 14b-12
îc : Bir şeyin içi, içerisi, dahili. 105a-6
icâbet (A.) : Kabul etme, kabul edilme, razı olma, uyma. 84a-13
îcâd (A.) : Vücûda getirme, getirilme. 2a-8
icâzet (A.) : İzin, ruhsat. 34a-12
icrâ (A.) : Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme. 31a-4
ictihâd (A.) : Gücü, kuvveti yettiği kadar çalışma. 50b-3
ictinâb (A.) : Sakınma, çekinme, uzaklaşma. 73a-13
içre : İçinde, -de. 44a-3
içregi : Vaktinde, -de. 88a-3
idin - : Yapınmak. 74b-2
idrâk (A.) : Anlayış, akıl erdirme. 121b-8
ifşâ (A.) : Gizli bir şeyi yayma, açığa dökme. 78a-9
iftirâk (A.) : Ayrılma, ayrılık, hicran. 117b-1
igle- : Hastalanmak, hastalık getirmek. 25a-5
igvâ (A.) : Azdırma, azdırılma, baştan çıkarma, yolunu şaşırtma, ayartma.
 45a-3
ihdâs (A.) : Meydana getirme, ortaya çıkarma. 34b-9

- ihlâs** (A.) : Temiz ve doğru sevgi. 19a-7
- ihrâk** (A.) : Yangın. 57a-9
- ihsân** (A.) : İyilik etme. 16b-9
- ihtilâf** (A.) : Ayrılık, uymayıp, uymama, anlaşmazlık. 49a-9
- ihtisâs** (A.) : Bir ilim veya sanat üzerinde fazla çalışarak onda derinleşmiş olma. 89a-6
- ihtiyâr** (A.) : Seçme, seçilme. 59b-3
- ihyâ** (A.) : Taze can verircesine iyilik, lutfetme. 40a-5
- ikbâl** (A.) : Saâdetli, bahtlı, talihli. 10b-7
- ikdâm** (A.) : Gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma. 15b-10
- ikrâm** (A.) : Hürmet, saygı gösterme. 31a-13
- ikrâr** (A.) : Saklamayıp, söyleme. 76b-3
- il** : Şehir. 39b9
- ilâh** (A.) : Mitolojide Tanrı. 1b-3
- i'lâm** (A.) : Bildirme, anlatma. 13b-4
- iley** : Huzur, ön, kat, yan, karşı taraf. 13a-4
- ilik** : Engel. 18b-7
- ilkyaz** : İlkbahar mevsimi. 15a-6
- illâ** (A.) :den başka. 77a-10
- illâ mâ** (A-F) : Bizden başka. 77a-10
- ilm** (A.) : Bilme, biliş. 18a-1
- ilt-** : İletmek. 84b-13
- iltimâs** (A.) : Yapılmasını isteme. 33a-5
- imâd** (A.) : Direk, dikme, sütun. 73b-9
- imâme** (A.) : Sarık, başa sarılan şey. 14a-7
- îmân** (A.) : İnanma, inanç. 19a-7
- imâret** (A.) : Yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kuruluş olan hayır evi. 96a-4
- in** : En , genişlik. 22b-3
- in'âm** (A.) : Nimet verme, iyilik etme. 21b-10
- inag** : Kendisine inanılan ve güvenilen kimse. 71b-12
- inâyet** (A.) : Lutuf, ihsan, iyilik. 13a-5
- indehâ** (A.) : Onun yanında. 2b-6

- ineb** (A.) : Üzüm. 38b-12
- inkisâr** (A.) : Kırılma, gücenme. 10a-3
- insâf** (A.) : Merhamete, vicdana dayanan adalet. 42a-13
- insilâk** (A.) : Yola girme, yol tutma. 107a-5
- inşâ** (A.) : Yapma, yapılma, meydana getirme. 28a-13
- ir-** : Erişmek, ulaşmak, yetişmek. 16a-11
- ir** : Erken. 71b-13
- irâd** (A.) : Söyleme. 76b-13
- irâdet** (A.) : Gönül isteği. 25b-12
- irden** : Erkenden, erken erken. 20a-12
- irfâ'** (A.) : Yüksek. 62b-12
- irfân** (A.) : Kâinatın sırlarını bilme kuvveti; kültür. 81a-2
- irgür-** : Ulaştırmak, eriştirmek. 13a-5
- iri** : Büyük. 34b-2
- irsâl** (A.) : Gönderme, yollama. 3b-8
- irşâd** (A.) : Doğru yolu gösterme, uyarma. 9b-11
- is** : Sahip. 9b-9
- isâl** (A.) : Vardırma, vardırılma, ulaştırma, ulaştırılma. 45b-8
- îsâr** (A.) : Dökme, saçma, serpme; ikram. 4b-11
- isnâd** (A.) : Hz. Muhammed'in sözlerinin sırası ile kimlerden geldiğini belirtmek. 12b-9
- isrâ'** (A.) : Hızlandırma, çabuklandırma. 107a-4
- isti'câl** (A.) : Acele etme, çabuklandırma, tez olmasını isteme. 113b-1
- isti'dâd** (A.) : Akıllılık. 105b-7
- istifsâr** (A.) : Sorma, sorulma. 39b-7
- istihsân** (A.) : Beğenme, beğenilme, güzel bulma. 125a-12
- istikâmet** (A.) : Doğruluk, doğru hareket. 65b-8
- istikbâl** (A.) : Gelecek zaman. 5a-10
- istimâlet** (A.) : Teselli etme, avutma. 23b-8
- istinâd** (A.) : Dayanma, güvenme. 72a-1
- i'sâ** (A.) : Akşam. 61a-3
- işârât** (A. çoğ. *işâret*) : İşaretler. 129a-11

- işhâd** (A.) : Şehadet, ettirme, şahit getirme. 31a-6
- işik** : Eşik. 45a-7
- işkilât** : Şüphe, şüpheli olan şey. 101a-8
- işle-** : Yapmak. 39b-10
- işrâk** (A.) : Parlatma, ışıklandırma. 61a-6
- iştihâr** (A.) : Şöhretlenme, şöhret bulma, ün alma. 101b-7
- itâb** (A.) : Azarlama, tersleme, paylama, darılma. 102b-8
- i'tikâd** (A.) : İnanma. 2a-12
- i'timâd** (A.) : Emniyet, güven. 73b-9
- ittifâk** (A.) : Birleşme, uyuşma, sözleşme. 11a-3
- ittihâd** (A.) : Bir olma, birleşme, aynı fikirde olma. 27b-10
- iv-** : Acele etmek. 105a-1
- ivâz** (A.) : Bedel, karşılık, karşılık olarak verilen şey. 12b-6
- iyşâ** : Onlar. 36b-2
- izâfî** (A.) : Bağlı bulunduğu şey ile değişen. 67b-2
- i'zâm** (A.) : İskelet, kemik. 105a-10
- i'zâz** (A.) : İkrâm etme, ağırlama. 31a-13
- izhâr** (A.) : Gösterme, meydana çıkarma. 91b-4
- izz** (A.) : Değer, kıymet; ululuk, yücelik. 2b-9
- izzet** (A.) : Değer, kıymet, yücelik. 16a-7

-K-

- kaba** : Büyük, iri, kocaman. 68a-2
- kâbil** (A.) : Olan, olabilir, mümkün. 13b-1 ; hazır. 45b-11
- kabkab** : Takunya, ayakkabı. 59b-12
- kabza** (A.) : Tutacak, tutma yeri, sap. 71a-11
- kaçan** : Ne zaman, nasıl, ne zaman ki. 32b-5
- kadd** (A.) : Boy. 2b-3
- kadeh-dâr** (A-F.) : Kadeh tutan. 75b-13

- kadem** (A.) : Ayak. 14b-4
- kadh** (A.) : Çekiştirme. 30b-7
- kâdi** (A.) : Yapan, yerine getiren. 36a-1
- kadîd** (A.) : Pek zayıf, bir deri bir kemik kalmış kimse. 104a-6
- kadîm** (A.) : Eski; öncesi bilinmeyen şey. 2a-9
- kâdir** (A.) : Kudret sahibi, kudretli, güçlü; Allah. 1b-6
- kâdiyye'l-hâcât** : Herkesin dileklerini, isteklerin yerine getiren Allah. 36a-1
- kadr** (A.) : Değer, itibar. 14b-1
- kâfi** (A.) : Elveren, yetişen, yeter, yetecek. 98a-12
- kâfil** (A.) : Kefâlet eden, ödeyen, kefil. 49a-10
- kâfir** (A.) : Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan. 7b-13
- kâfûr** (A.) : Uzak Doğu'da yetişir bir çeşit taflandan elde edilen ve hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, kokusu kuvvetli bir madde. 85a-8
- kagan** : Kükreyen , haykıran . 5b-1
- kâil** (A.) : Söyleyen, diyen. 59b-6
- kâim** (A.) : Ayakta duran, ayakta bulunan. 1b-6
- kâinat** (A.) : Vâr olan şeylerin cümlesi, hepsi. 16b-11
- kak-** : Çakmak, vurmak. 26a-9
- kâl** (A.) : Söz, lâf. 23b-13
- kâlât** (A.) : Konuşma, nutuk, anlatma, konuşma. 106a-12
- kallâş** (A.) : Kalleş, hilebaz. 7a-7
- kaltaban** (F.) : Yalancı , şarlatan. 44b-10
- kalya** (F.) : Patlıcan, kabak gibi yemeklerin yağda kavrularak pişirilmiş.
112a-2
- kâm** (F.) : Meram, arzu, emek, istek. 4b-2 ; sihirli, büyüleyici, etkileyici.
14a-7
- kâm u nâ-kâm** : İster istemez, elbette. 4b-2
- kamer** (A.) : Ay. 3b-2
- kâmet** (A.) : Boy, bos. 5a-8
- kâmil** (A.) : Kemâle ermiş, olgun. 3b-11
- kâm-kâr** (F.) : İsteğine ulaşmış, mutlu. 38b-11

- kâm-ran** (F.) : Arzusuna, isteğine kavuşmuş, mutlu. 5b-13
- kamu** : Bütün, herkes. 11b-8
- kâm-yâb** (F.) : Talihli, isteğine ulaşmış, bahtiyar, mutlu. 33a-3
- kân** (F.) : Bir şeyin kaynağı. 4a-6
- kand** (A.) : Şeker. 30a-13
- kanı** : Hani, nerede. 11a-13
- kanık-** : Kana susamak, kan dökmeye istekli olmak. 37b-10
- kâni'** (A.) : Kanaat eden, yeter bulup fazlasını istemeyen. 74b-12
- kannâ'** : Zırh. 45a-3
- ka'r** (A.) : Derinlik. 21a-2
- kâr** (F.) : İş, kazanç, amel. 6a-1
- kara** : Zenci. 76a-12
- karaçı** : Yağmacı, iftiracı. 44b-11
- karavul** : Gözcü, nöbetçi, karakol. 27a-12
- kârbân-serâ(y)** (F.) : Kervansaray; şehirlerde, köylerde yol üzerinde yolcuların, misafirlerin gecelemlerine mahsus büyük han. 49b-13
- kârdân** (F.) : İş bilir, işten anlar. 39b-13
- karı** : İhtiyar, yaşlı, eski, köhne. 124b-5
- karn** (A.) : Vakit, zaman. 88a-3
- kasd** (A.) : Niyet. 32b-11
- kâsır** (A.) : Kısa. 48b-13
- kasîr** (A.) : Kısa, boysuz. 23b-13
- kasr** (A.) : Köşk, saray. 64b-13
- kassâm** (A.) : Vârisler, mirasçılar arasında mirâsı taksim eden ve küçüklerin hakkını koruyan şerîat memuru. 119b-7
- kât** : Eğilmez, bükülmez. 58b-8
- kat** : Nezd, yan, huzur, ön. 39b-2 ; yeryüzü. 73a-1
- kat-ender-kat** : Kat içinde kat. 62b-11
- katı** : Çok, çok fazla, şiddetli, gayet. 52a-13 ; sert. 73a-1
- kâtı'** (A.) : Keskin, kesen. 68b-10
- kâtibîn** (A.) : Kâtipler. 78a-8
- katre** (A.) : Damla, damlayan şey. 1b-11

- kattâl** (A.) : Çok katleden, çok öldürücü. 54b-10
- kavâid** (A. çoğ. *kâide*) : Kâideler, usuller, kurallar. 6a-2
- kavî** (A.) : Kuvvetli, güçlü. 33b-13
- kavl** (A.) : Lakırdı, söz. 15a-4
- kavm** (A.) : İnsan topluluğu. 11b-5
- kavs** (A.) : Yay, keman. 23b-12
- kavseyn** (A.) : İki kavis. (Kâbe Kavseyn: “İki kavis arasındaki mesafe.” Miraç gecesinde Hz. Muhammed’in Cenâb-ı Hakk’a olan yakınlık derecesinden kinâye.)3a-8
- kavs-i kûzah** : Ebem kuşağı. 23b-12
- kavşur** - : İki eli birleştirerek tutmak , kucaklamak . 85a-3 ; birleştirmek, bir araya getirmek. 115b-9
- kavuş-** : Birleşmek. 35b-1
- kavvâs** (A.) : Oklu asker. 21a-8
- kayd** (A.) : Endişe, telaş. 10a-11; bağlama, bağ. 22a-11
- kayık-** : Sapmak, yüz çevirmek. 50b-4
- kayırmaz** : Beis yok, zarar vermez, önemi yok.117a-6
- kayser** (A.) : Eski Roma ve Bizans imparatorlarının lâkabı. 5a-2
- kayt** - : Kaytarmak , geri dönmek. 33b-10
- kaytar** - : Çevirmek, döndürmek. 113b-4
- kaytas > kaytaz** : Kendinden umulmayan davranışlarda bulunan .18a-5
- kayyum** (A.) : Allah. 2a-6
- kaz(l)ı** : Latin yelkeni, yani üç köşeli yelken serenin üst tarafı. 21b-6
- kebîr** (A.) : Büyük, ulu. 121b-13
- kef** (A.) : El içi, avuç. 5b-13
- kefâ** (F.) : Mihnet, sıkıntı. 77a-8
- keffe** (A.) : Denklik, uyum. 113b12
- kehâlât** : Tembellik, gevşeklik, uyuşukluk. 129b-1
- kehhâl** (A.) : Göz hekimi. 86a-10
- kej** (F.) : Eğri, çarpık. 44b-10
- kelâm** (A.) : Söz, lakırdı. 10b-8
- kelb** (A.) : Köpek. 45b-4

- kelîm** (A.) : Söz söyleyen, konuşan. 27b-8
- kelkasr** (A.) : Saray, dağ. 55a-7
- kem** (F.) : Fena, kötü, bozuk. 66a-6
- kemah** (A.) : Devlet, hükümet. 121b-7
- kemâlât** (A. çoğ. *kemâl*) : İnsanın bilgi ve ahlak güzelliği bakımından olgunluğu. 74b-5
- kemân** (F.) : Yay. 12b-4
- kemend** (F.) : Uzakta bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek üzere atılan ucu ilmekli uzun ip. 25b-1
- kemer-besteân** (F.) : Kemer, kuşak bağlamış olanlar. 102b-13
- kemîn** (A.) : Pusu. 113a-5
- kemîne** (F.) : Hakir, zavallı. 4b-3
- kend** : Kasaba, şehir. 43b-12
- kendözi** : Kendi. 81b-1
- kenz** (A.) : Hazîne, yeraltında saklı değerli eşyâ. 19a-4
- kerâne** (F.) : Kenar, uç, kıyı. 11a-7
- kerem** (A.) : Cömertlik, el açıklığı. 10b-13
- kerîm** (A.) : Cömert, ulu, büyük. 4b-6
- kerrât** (A. çoğ. *kerre*) : Defalar, kezler. 86a-8
- kerre** (A.) : Defa, kez. 101b-6
- kes -** : Ayırmak, uzaklaştırmak. 73b-4
- kes** (F.) : Kimse, kişi. 77b-9
- kesâfet** (A.) : Kalabalık, çokluk. 120b-2
- kesb** (A.) : Çalışıp kazanma. 51b-9
- kesb-i kâr** : Kazanç. 51b-9
- kesî** (F.) : Bir kimse. 99b-7
- kesme** : Büyük ok. 2b-5
- keşîd** (F.) : Çekilmiş, tertîb edilmiş, dizilmiş. 14b-2
- keşîşân** (F. çoğ. *keşîş*) : Papazlar, kilise papazları. 121b-6
- keşşâf** (A.) : Çok keşfeden, edici gizli bir şeyi meydana çıkarana. 104a-8
- keştî** (F.) : Gemi. 116a-9
- kethüdâ** (F.) : Bir dâire veya çeşitli işlerin idâresine memur olan kişi. 18a-10

- kevâfir** (A.) : Kâfir. 11b-9
- kevâkib** (A. çoğ. *kevkeb*) : Yıldızlar. 29a-8
- kevkeb** (A.) : Yıldız. 24a-11
- kevn** (A.) : Olma, var olma, varlık, vücut. 1b-5
- kevneyn** (A.) : Dünya ve âhiret. 3a-1
- kevser** (A.) : Cennette bir havuzun adı. 30a-12
- keyvân** (F.) : Zuhâl gezegeni. 13b-7
- keyyâl** (A.) : Kileci, kile ile ölçen kimse. 60a-4
- kıdem** (A.) : Başlangıcı olmayacak kadar eskilik. 2b-6
- kıft** : Teşvik etmek, rağbetlendirmek. 35a-13
- kıkım > kıykım** : Çalılımlı , mağrur , gururlu. 22b-8
- kıl** : Saç, tüy. 130b-1
- kıl-** : Yapmak, etmek, eylemek. 29a-5
- kıla‘** (A. çoğ. *kal‘a*) : Kaleler, surlar. 31b-10
- kılâde** (A.) : Akarsu. 65b-2
- killet** (A.) : Azlık, kıtlık. 10a-7
- kımat** : Örtü, sargı, bez. 85a-5
- kır-** : Öldürmek, yok etmek, imhâ etmek. 9b-1
- kırnak** : Cariye, halayık. 64a-6
- kırtas** (A.) : Kâğıt, sayfa. 101a-13
- kıssa** (A.) : Hikâye, rivâyet, macera. 11a-7
- kıssîs** (A.) : Keşiş, papaz. 46b-5
- kısu** : Sıkıntı, eziyet. 103b-8
- kıt** : Kıtlık. 126a-13
- kıvâm** (A.) : Duruş. 18b-8 ; bir sıvının koyuluk derecesi.53a-13
- kıvan-** : Sevinmek, heveslenmek. 25b-11
- kıyâm** (A.) : Kalkma, ayağa kalkma. 15b-6
- kıyâs** (A.) : Bir şeyi, başka bir şeye benzeterek hüküm verme. 11a-6
- kızıl** : Kırmızı. 71a-3
- kibr** (A.) : Büyüklük, ululuk. 9b-2
- kiçi** : Küçük. 111b-6
- kihter** (F.) : Yaşça çok küçük. 102b-5

- kîl** (A.) : Söz. 23b-13
- kîl ü kâl** : Dedikodu; çok konuşma. 23b-13
- kilk** (F.) : Kamış kalem. 68b-7
- kim** : Ki. 23b-3
- kimerde** : Bazen, ara sıra. 81a-11
- kîn** (F.) : Gizli düşmanlık, garaz. 19a-9
- kindâr** (F.) : İçinde kin besleyen, kinci. 39a-8
- kîr** (A.) : Zift, katran. 45b-11
- kirâm** (A. çoğ. *kerîm*) : Soydan gelenler, soyu temizler, ulular, şerefliiler. 78a-8
- kirâme'n-kâtibîn** (A.) : İşlenen günah ve sevapları yazmakla görevli bulunan melekler. 78a-8
- kirmân** (F.) : Kurtlar. 18a-2
- kisvet** (A.) : Elbise, husûsî kıyafet. 60b-8
- kiş** (F.) : Satranç oyununda bir taşı zorlama. 36a-8
- kişruh** (F.) : Anka taşını zorlama. 36a-8
- kişver** (F.) : İklim, memleket. 11b-2
- kişver-küşâ** (A.) : Memleket fetheden. 68b-5
- kiyâset** (A.) : Uyanıklık, anlayışlılık. 52a-8
- koca** : Baş, reis, büyük. 96b-5
- koçak** : Yürekli , yiğit ; cömert . 69b-4
- kol** : Taraf, yan, cihet. 16a-4 ; takım, süvari, askerler. 48b-8
- koldaş** : Yardımcı, arkadaş. 47a-7
- koltuk** : Büyük bir odadan geçilen ve çok vakit ayrı bir kapısı bulunmayan küçük oda. 54b-7
- kon-** : Bir yere inip oturmak, konaklamak. 27a-7
- konşu** : Komşu. 12b-7
- konuş** : İnnek, karargâh olarak yerleşmek, karar kılmak. 91a-13
- kop-** : Ortaya çıkmak. 125b-3
- kov-** : Takip etmek, izlemek, kovalamak. 24b-13
- köstek**:Koşulan atların tepmesini önlemek için kuskun kayışına eklenen kayış.63b-11

- kösül -** : Uzanmak. 33b-9
- kubad** : Kaba, biçimsiz. 93a-6
- kubbe** (A.) : Yarım küre. 75a-9
- kubûr** (A. çoğ. *kabr*) : Mezarlar. 2b-2
- kubur** : Ok çantası. 32b-5
- kuddâm** (A.) : Ön taraf, ileri taraf. 66b-5
- kuds** (A.) : Temizlik, kutsallık, mübâreklilik. 35a-4
- kudûm** (A.) : Uzak bir yoldan ,uzak bir yerden gelme; ayak basma. 48b-6
- kufî** (A.) : Kilit, sürgü. 26a-11
- kûh** (F.) : Dağ. 23b-11
- kuhl** (A.) : Göz ilâcı. 86a-10
- kûhsâr** (F.) : Dağlık, dağ tepesi. 24b-2
- kulaguz** : Kılavuz, rehber. 54b-11
- kulel** (A. çoğ. *kule*) : Kuleler, dağ tepeleri. 112b-9
- kulunç** (A.) : Bağırsak ağrısı, bağırsaklarda başlayıp omuz başlarına ve vücûda gelen bir ağrı. 101b-13
- kurîb** (A.) : Yakın olma, yakın bulunma. 3a-1
- kurbet** (A.) : Allah'a yakınlık. 77a-10
- kurdaş** : Akran, emsal. 91a-6
- kurre** (A.) : Işık, tazelik, parlaklık. 4a-9
- kurretü'l-ayn** : Göz bebeği. 4a-9
- kûs** (F.) : Eski savaşlarda, alaylarda deve veya araba üstünde taşınarak çalınan büyük davul. 8b-1
- kut** (A.) : Mutluluk, baht. 24a-12
- kûtâh** (F.) : Kısa, boysuz. 107a-14
- kuttâ'** (A. çoğ. *kâtı'*) : Kesiciler, kesenler. 128b-11
- kûzah** (A.) : Renk renk olan çizgi. 23b-12
- kü'ayt** : Bülbül. 15a-10
- küb** : Küp. 121a-1
- kübrâ** (A.) : Daha büyük olan. 102a-11
- küdûret** (A.) : Gam, tasa, kaygı. 91a-6
- küffâr** (A. çoğ. *kâfir*) : Kâfirler, hak dinini inkâr edenler. 7b-5

- küllî** (A.) : Umûmi, bütün. 12a-1
külüng (F.) : Taşçı kazması. 55b-9
kün (A.) : Ol, olsun. 84b-6
kün fe-kân : Olan oldu. 84b-6
künc (F.) : Köşe, bucak. 108b-10
künûd (A.) : Nankörlük. 126b-1
künûz (A. çoğ. *kenz*) : Hazîneler. 14b-11
kürûb (A. çoğ. *kerb*) : Tasalar, kaygılar. 28b-11
küşâd (F.) : Açma, açılış, açılma. 65a-12
küttâb (A. çoğ. *kâtib*) : Kâtipler, yazıcılar. 18b-13

-L-

- lâ-büdd** (A.) : Lâzım, gerekli, gerek. 6a-3
lâ-cerem (A.) : Şüphesiz, besbelli. 7a-6
lâciverdî (F.) : Lâcivert renkte. 75a-9
lafz (A.) : Söz. 68a-11
lafzen (F.) : Lafazan, geveze. 41b-6
lahd (A.) : Kenarları taş, tuğla veya harçla kaplı duvar ya da üstü kapaklı olan mezar. 50a-3
lahm (A.) : Et. 103a-11
lahza (A.) : An. 3a-2
la'in (A.) : Kovulmuş, istenmeyen. 28a-8
la'î (A.) : Kırmızı. 75b-3
lâl (A.) : Dilsiz. 45a-1
lâlezâr (F.) : Lâle bahçesi. 15a-10
lâmi' (A.) : Parlayan, parıldayan, parlak. 6b-6
lâ-nazîr (A.) : Eşsiz, benzersiz. 48a-11
la'net (A.) : Allah'ın mağfiretinden mahrumluk, beddua. 7a-7
lâtif (A.) : Yumuşak, hoş, güzel. 2a-3

- lâyezâl** (A.) : Zeval bulmaz, yok olmaz. 82b-8
- leclâc** (A.) : Satranç oyununun îcatçısı. 56a-12
- lem-yezel** (A.) : Zeval bulmaz, bâki, kalıcı. 2a-9
- leşker** (F.) : Asker. 26b-6
- levlâk** (A.) : Bir kudsî hadisten alınmış olup, Hz. Muhammed'e hitaptır. 2b-10
- levn** (A.) : Renk. 73b-3
- leyâl** (A. çoğ. *leyl*) : Geceler. 107a-14
- leyâlî** (A. çoğ. *leyl*) : Geceler. 117a-10
- leyl** (A.) : Gece. 14a-5
- libâs** (A.) : Elbise. 14a-7
- licâm** (A.) : Hayvanın ağzına vurulan gem . 17a-2
- likâ** (A.) : Yüz, çehre. 7a-10
- lisân** (A.) : Konuşulan dil. 119a-12
- liva** : İçecek kabı, su kabı. 85a-5
- livâ'** (A.) : Bayrak. 8a-4
- liyâkat** (A.) : İktidar, hüner, fazilet. 67b-7
- lu'b** (A.) : Oyun, eğlence. 7a-11
- lûle** (F.) : Çeşme, musluk gibi şeylere takılan küçük boru. 75a-11
- lutf** (A.) : Hoşluk, güzellik, iyi muamele, iyilik. 10b-13
- lülü** (A.) : İnci. 63a-13

-M-

- mâ** (F.) : Biz. 77a-10
- mâ'** (A.) : Su. 38b-12
- maâdin** (A. çoğ. *ma'den*) : Madenler. 63b-1
- maal** (A.) : Kelimelere "ile" anlamı katar. 68b-4
- maal-kıssa** (A.) : Hasılı, sözün kıyası. 76b-8
- maan** (A.) : Beraber, birlikte. 68b-6 ; mekân. 83a-6
- maânî** (A. çoğ. *ma'nâ*) : Mânâlar. 6b-5

- maârif** (A. çoğ. *ma'rifet*) : Bilimler, kültürler. 97a-6
- maaş** (A.) : Yaşayış, dirlik. 105b-7
- mâbeyn** (A.) : Padişah sarayı. 21a-12
- ma'bûd** (A.) : Kendisine ibâdet olunan Allah. 67a-5
- mâcid** (A.) : Şan ve şeref sahibi olan kimse. 2a-7
- ma'dilet** (A.) : Adalet, adillik, insafılık. 51b-8
- magbûn** (A.) : Şaşkın, şaşırılmış olan. 45a-8
- magrib** (A.) : Garb, batı tarafında olan memleketler. 53b-9
- mağfûr** (A.) : Allah tarafından günahlarının affedilmiş olması için dua edilen ölmüş kimse. 77a-4
- mağrûk** (A.) : Suya batmış, suda boğulmuş. 44a-11
- mahâfe** (A.) : Deve, katır gibi hayvanların sırtına konulan ve içine iki kişi oturabilen kapalı vâsita, mahfe. 95b-5
- mahâfil** (A. çoğ. *mahfil*) : Oturulacak, görüşülecek yerler, toplantı yerleri. 51b-12
- mahall** (A.) : Yer. 4b-11
- mahbûb** (A.) : Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen, sevgili. 3a-7
- mahbûs** (A.) : Hapsolünmüş, bir yere kapatılmış. 8b-13
- mahdûm** (A.) : Oğul, evlat. 88b-7
- mahfil** (A.) : Oturulacak, görüşülecek yer, toplantı yeri. 62a-4
- mahfuz** (A.) : Saklanmış, korunmuş. 15b-9
- mahmil** (A.) : Deve üzerine konulan iki kişinin bineği. 37a-1
- mahmûd** (A.) : Övülmeye değer. 67a-5
- mahmûr** (A.) : Uyku basmış, ağırlaşmış. 53a-3
- mahrûm** (A.) : İstedliğini, dileğini elde edemeyen, bahtsız. 77b-4
- mahsûs** (A.) : Ayrı, müstakil, başlı başına. 53a-7
- mahşer** (A.) : Haşrolunacak, toplanılacak yer; kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer. 7a-6
- mahzen** (A.) : Karanlık, havasız yer. 3a-8
- mâide** (A.) : Üzerinde yemek bulunan sofrâ. 30a-11
- makâl** (A.) : Söz, lakırdı. 88a-3
- makâlât** (A.) : Sözlere. 63b-8

- makam** (A.) : Memuriyet, memurluk yeri. 15b-8
- makâmât** (A. çoğ. *makam* ve *makâme*) : Makamlar. 79b-5
- makbûl** (A.) : Kabul olunmuş, beğenilen, hoş karşılanan. 15a-1
- makdem** (A.) : Gelme, dönüp gelme. 43a-8
- mâkin** (A.) : Mekan, yer tutan. 73a-11
- maksûd** (A.) : Kastolunan, istenilen şey, istek. 6a-9
- maksûm** (A.) : Taksim edilmiş, ayrılmış, bölünmüş. 115a-13
- maksûre** (A.) : Câmilerde etrafı parmaklı yüksek yer. 96b-8
- ma'kûl** (A.) : Akıllıca, akla uygun. 102a-2
- ma'kûs** (A.) : Ters, yolunda gitmeyen, uğursuz. 46a-13
- mâlâmâl** (A.) : Çok dolu, dopdolu. 6a-13
- mâlik** (A.) : Sahip, bir şeye sahip. 78a-2
- mâlike'l-mülk** (A.) : Mülk sahibi. 84a-4
- ma'mûr** (A.) : Bayındır, şenlikli. 6a-4
- mânend** (F.) : Benzer, eş. 6b-11
- mânende** (F.) : Benzeyen. 110a-7
- ma'ni** (A.) : Anlam. 10b-11
- mâni'** (A.) : Engel olan. 74b-12
- mansıb** (A.) : Makam, rütbe, derece, onur. 115b-13
- mansûr** (A.) : Allah'ın yardımıyla gâlip, üstün gelmiş. 28b-6
- mâ-râ** (F.) : Biz, bizi. 126b-8
- mâric** (F.) : Dumansız ateş, alev. 53a-11
- ma'rûf** (A.) : Herkesçe bilinen, tanınmış, belli. 118b-13
- mâsivallah** (A.) : Allahtan başka bütün varlıklar. 74b-1
- maslahat** (A.) : Barış, düzen, dirlik. 88a-2
- masnûât** (A. çoğ. *masnû*) : Uydurma, düzme şeyler. 36b-1
- mastori** (YUN.) : Usta, efendi. 9b-12
- mat** (F.) : Satranç oyununda yenilme. 36a-8
- matar** (A.) : Yağmur. 126a-9
- mâtem** (A.) : Hüzün ve keder zamanındaki ağlayış, yas. 15a-12
- mâtem-zede** (A-F.) : Matemli, yaşlı. 75b-11
- matla'** (A.) : Kaside veya gazelin kafiyeli olan ilk beyiti. 6b-4

- matlûb** (A.) : İstenilen, aranılan şey. 128a-10
- matrûd** (A.) : Kovulmuş, vazifesinden çıkarılmış. 9b-3
- mâye** (F.) : Maya, asıl, esas. 76b-10
- mâzer** (F.) : Mader , anne. 124a-10
- mazhar** (A.) : Nâil olma, şereflenme. 44a-5
- ma'zûl** (A.) : Azl edilmiş, işinden çıkarılmış. 49b-5
- me'men** (A.) : Emin, güvenilir, sağlam yer. 100a-3
- me'mûm** (A.) : İmama uyan kimse; ilerdeki uyan. 102a-13
- me'vâ** (A.) : Mekân. 87a-8
- meâd** (A.) : Âhîret. 14b-11
- meâl** (A.) : Kavram, mefhum. 44b-9
- mebâş** (F.) : Olmasın diye, belki. 126b-8
- mecâl** (A.) : Güç, kuvvet. 46b-1
- mecâlis** (A. çoğ. *meclis*) : Meclisler, toplantı yerleri. 51b-11
- mecmû'** (A.) : Toplanmış, bir araya getirilmiş şey. 34b-11
- mecnûn** (A.) : Delice seven, tutkun. 15b-2
- meç** : İki tarafı da kesen kılıç. 25b-11
- medâin** (A. çoğ. *medîne*) : Şehirler. 51b-4
- medd** (A.) : Uzatma, yayma, döşeme. 87a-4
- meddah** (A.) : Çok metheden. 4b-10
- meded** (A.) : Yardım. 55a-4
- meder** (A.) : Kuru çamur, kuru balçık. 52a-12
- medh** (A.) : Övme. 4b-10
- medîd** (A.) : Çekilmiş, uzatılmış. 87a-5
- mef'ûl** (A.) : İşlenmiş, yapılmış, kılınmış. 11b-8
- meges** (F.) : Sinek. 72b-9
- meh** (F.) : Ay. 2b-1
- mehâbet** (A.) : Azâmet, ululuk, büyük görünme. 9a-13
- mehakk** (A.) : Mihenk taşı. 33b-12
- mehd** (A.) : Beşik. 3a-3
- mehl** (A.) : Vakit verme, bir işi muayyen bir zamana kadar bırakma. 49b-4

- mehmûz** (A.) : Çizmenin veya ayakkabının topuğu arkasına takılan ve hayvanı dürtüp hızlandırmaya yarayan demir, mahmuz. 54a-4
- meh tâb** (F.) : Ay ışığı. 18b-13
- mehveş** (F.) : Ay gibi. 69a-11
- mekfûl** (A.) : Kefil olunmuş, kefil olmuş. 123a-2
- meknûn** (A.) : Dizilmiş. 12a-11
- mekr** (A.) : Hile, düzen. 39a-12
- mekreh** (A.) : Tiksinti veren, tiksiniyecek şey. 38a-11
- mekşûf** (A.) : Keşfolunmuş, meydana çıkarılmış. 68b-5
- mel'ûn** (A.) : Herkesin lanet ve nefret ettiği. 38a-4
- melâ'** (A.) : Cemâat. 33a-4
- melâik** (A. çoğ. *melek*) : Melekler. 34a-4
- melâin** (A. çoğ. *mel'ûn*) : Herkesin lânet ve nefretini kazanmışlar. 54a-13
- melkî** (A.) : Hükümdara ait, hükümdarla ilgili, hükümdara yaraşır yolda. 86b-9
- mellâh** (A.) : Gemici, kaptan, denizci. 21b-4
- men** (A.) : O kimse ki, kim, kim ki. 69b-13
- men'** (A.) : Yasak etme, bırakmama. 55a-10
- menba'** (A.) : Kaynak. 3a-4
- menfûş** (A.) : Atılmış. 88b-8
- menkabet** (A.) : Çoğu tanınmış veya tarihe geçmiş kimselerin durumuna ait fıkralar, hikâyeler. 97b-8
- menkûs** (A.) : Eksik olan. 53a-7
- menkûş** (A.) : Nakış olunmuş, işlenmiş, resim yapılmış. 13b-10
- mennâ'** (A.) : Menedici, önleyici, yaptırmayan, alıkoyan. 45a-3
- Mennân** (A.) : Çok ihsan eden; Allah. 90b-7
- mensûb** (A.) : Bir kimseye, bir şeye nispeti olan, bir şeyle ilgisi bulunan. 54b-9
- menşûr** (A.) : Dağıtılmış, yayılmış. 60a-10
- menzil** (A.) : Mesafe. 73a-1
- mer'a** (A.) : Çayırılık, otlak. 80b-5
- merâm** (A.) : İstek, maksat, niyet. 107a-1

- merâsim** (A. çoğ. *resm*) : Resmî törenler. 124b-11
- merâtib** (A. çoğ. *mertebe*) : Rütbeler, dereceler. 5a-9
- merd** (A.) : Özü sözü doğru, yiğit. 6b-5
- merdân** (F. çoğ. *merd*) : Mertler. 33b-13
- merdâne** (F.) : Erkeğe yaraşır şekilde. 71a-6
- merdüm** (F.) : İnsan, adam. 30a-6
- merdümzâde** (F.) : İnsanoğlu. 93b-10
- merg** (F.) : Ölüm. 37b-13
- mergûb** (A.) : Rağbet edilmiş, beğenilmiş, istenilen, sevilen. 12b-7
- merhûm** (A.) : Ölmüş, ölü. 115a-7
- merkad** (A.) : Mezar, kabir. 51b-4
- merkûm** (A.) : Yazılmış, adı geçmiş. 78a-10
- mermûz** (A.) : Açıktan beyân olunmayıp remz ve işaretle ifham olunan, îmâ edilen. 6b-1
- mersûm** (A.) : Bahsi geçmiş, adı geçmiş. 115a-9
- mesâbih** (A. çoğ. *misbâh*) : Kandiller, aydınlatma âletleri. 27b-1
- mesâcid** (A. çoğ. *mescid*) : Mescidler. 35a-1
- mesâfet** (A.) : Ara, uzaklık. 120b-1
- mesâlih** (A. çoğ. *maslahat*) : İşler. 68a-6
- mesâr** (A. çoğ. *meserret*) : Sevinçler, zevkler. 52a-4
- mesâvî** (A. çoğ. *sû'ü*) : Fenalıklar, kötülükler. 77b-6
- mescîd** (A.) : Küçük câmi. 16b-2
- Mesîh** (A.) : Hz. İsa. 27b-8
- mesken** (A.) : Oturulacak, oturulan yer. 100a-3
- meskûn** (A.) : İçinde insan oturan yer. 49a-6
- mesned** (A.) : Rütbe, derece, makam. 27a-10
- mesrûr** (A.) : Memnun, sevinmiş. 6a-4
- mest** (F.) : Sarhoş. 53b-7
- mestân** (F. çoğ. *mest*) : Sarhoşlar. 53b-3
- mestî** (F.) : Sarhoş gibi, sarhoşluk hali. 71a-11
- meşâil** (A. çoğ. *meş'al* ve *meş'ale*) : Meşaleler. 27b-1
- meşakkat** (A.) : Zahmet, sıkıntı. 82a-5

- meşâmm** (A.) : Burun, koku alacak yer. 127a-6
- meşâyh** (A. çoğ. *şeyh*) : Şeyhler. 18b-12
- meşgûl** (A.) : Bir işle uğraşan, iş görmekte olan. 35a-5
- meşhed** (A.) : Bir adamın şehit olduğu veya bir şehidin gömüldüğü yer. 45b-7
- meşkûr** (A.) : Teşekküre değer, makbul, beğenilmiş, övülmüş. 2b-13
- meşşata** (A.) : Gelini süsleyen, gelin tuvaleti, kadın tuvaleti yapan kadın. 120b-5
- meşûm** (A.) : Uğursuz. 44b-10
- meşveret** (A.) : Danışma. 29a-13
- meteris** (F.) : Siper. 29a-2
- metrûk** (A.) : Terk edilmiş, bırakılmış. 60b-8
- mevâil** (A.) : Andırır, benzer. 125a-13
- mevâlî** (A. çoğ. *mevlâ*) : Mevleviyyet rütbesine ulaşmış olan sarıklı âlimler. 34a-9
- mevc** (A.) : Dalga. 18b-10
- Mevlâ** (A.) : Allah. 5a-9
- mevlûd** (A.) : Mevlid. 78a-1
- mevzûn** (A.) : Biçimli, güzel, uygun, düzgün. 2a-3
- mey** (F.) : Şarap. 39b-2
- meyl** (A.) : Eğilim. 49b-11
- meymûn** (A.) : Uğurlu, bereketli, kutlu. 28b-2
- meyyâl** (A.) : Çok istekli, düşkün. 60a-4
- meyyit** (A.) : Ölmüş. 117b-3
- mezâhib** (A. çoğ. *mezheb*) : Mezhepler, tutulan yollar. 119a-11
- mezîd** (A.) : Artma, artırma, çoğalma, artmış, çoğaltılmış. 14b-12
- mezkûr** (A.) : Zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış. 2b-13
- mikrâz** (A.) : Kesecek âlet, makas. 120b-5
- mısbâh** (A.) : Az ışıklı kandil. 79b-2
- micmer** (A.) : Buhurdan, içinde tütsü yakılan kap. 15a-11
- midâd** (A.) : Yazı mürekkebi. 68b-9
- miftâh** (A.) : Anahtar. 14b-11
- miftâh-ı sehun-râ** : Sözüün anahtarı. 68a-9

- mihmân** (F.) : Misafir, konuk. 30a-2
- mihnet** (A.) : Sıkıntı, keder. 73b-7
- mihr** (F.) : Güneş. 2b-1
- mihrâb** (A.) : Camilerde, mescidlerde yönelinen taraftaki duvarda bulunan ve imamlık edene ayrılmış olan oyuk, girintili yer. 2b-11
- mihter** (F.) : Mızıkacı. 31a-12
- mikdâr** (A.) : Kıymet, değer. 76b-11
- milel** (A. çoğ. *millet*) : Milletler, uluslar. 68b-3
- milk** (A.) : Birinin tasarrufu altında bulunan şey. 8b-6
- milk-gîr** (A-F.) : Mülk tutan. 84b-12
- min ba'd** (A.) : Bundan böyle, bundan sonra. 91b-8
- minber** (A.) : Camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü. 2b-11
- minhâc** (A.) : Açık, geniş yol. 103a-2
- minkar** (A.) : Yırtıcı kuş gagası. 109a-13
- mîr** (F.) : Âmir, baş, kumandan. 3a-1
- mir'ât** (A.) : Ayna. 122a-12
- mîrân** (F. çoğ. *mîr*) : Beyler. 12b-12
- mis** (F.) : Bakır. 86a-9
- misâl** (A.) : Örnek, benzer, andırır. 4b-12
- misk-âsâ** (A-F.) : Misk gibi. 75a-8
- miskî** (A.) : Misk gibi güzel kokulu. 63a-2
- misl** (A.) : Benzer, denk. 1b-3
- mişeyistân** (F.) : Meşelik, küçük koruluk. 15b-11
- mişkat** (A.) : İçine kandil, lamba gibi şeyler koymak için duvarda yapılan oyuk, hücre. 79b-2
- mîve-dâr** (F.) : Meyveli, yemişli, yemiş vere. 75a-12
- miyân** (F.) : Orta; ara, aralık. 67b-10
- miyân-beste** (F.) : Hemen işe hazır. 102b-13
- mîzac** (A.) : Huy, tabiat. 63a-2
- mogali > megalo** : En büyük. 9b-12
- mu'ciz** (A.) : Acze düşüren, başkalarını bir şey yapmada geri bırakan, kimsenin yapamayacağı yolda olan. 3a-4

- mu‘cizât** (A. çoğ. *mu‘cize*) : Mucizeler. 119b-10
- mu‘în** (A.) : Yardım eden, yardımcı. 1b-4
- mu‘teber** (A.) : İtibarlı, hatırı sayılır, saygın. 6b-9
- mu‘temed-dârân** (A-F) : Kendisine inanılan, güvenilen kimseler. 107a-8
- muâhid** (A.) : İslâm hükümetine bir para ödeyerek kendini himâye ettiren Hıristiyan veya başka bir dinden kimse. 29a-12
- muallâ** (A.) : Makamı, rütbesi yüksek. 6a-6
- muallâk** (A.) : Sürüncemede kalmış. 24b-1
- muallem** (A.) : Tâlim görmüş, tâlimli. 126a-1
- muallim** (A.) : Öğreten. 6a-3
- muammâ** (A.) : Anlaşılmaz iş. 6b-1
- muâsır** (A.) : Çağdaş, bir asırda yaşayanlardan her biri. 97b-7
- muâvin** (A.) : Yardım eden, yardımcı. 102b-3
- muayyen** (A.) : Belli, belirli, kararlaştırılan. 27b-7
- muazzam** (A.) : Ulu. 6a-7
- mubahhar** (A.) : Tütsülenmiş, buharlanmış. 85a-5
- mubassır** (A.) : Gözetici, bekleyici, bakıcı. 6a-5
- mûcib** (A.) : Lazım gelen, gereken. 84a-13
- mufaddal** (A.) : Üstün kılınmış. 94a-2
- mufahham** (A.) : Saygı, büyüklük, ululuk kazanmış, kerem sahibi, itibarlı. 126a-1
- mugân** (F. çoğ. *mug*) : Ateşe tapanlar, ateşe ibâdet edenler, Zerdüşt dininde olanlar. 121b-4
- mugleb** > **magleb** (A.) : Galip gelen, hakkından gelen. 103a-7
- muhâlif** (A.) : Muhalefet eden, uymayan, aykırılık gösteren. 53b-9
- muhalled** (A.) : Dâimi, sürekli olarak kalan. 45b-12
- muhannes** (A.) : Korkak, alçak, kalleş. 41a-6
- muharref** (A.) : Tahrif olunmuş, kendisine bunak denilmiş. 119a-9
- muhib** (A.) : Seven, sevgi besleyen, dost. 20a-2
- muhkem** (A.) : Tahkim edilmiş, sağlam kılınmış. 9a-2
- muhkim** (A.) : Kuvvet veren, kuvvetleştiren, sağlam kılan. 85b-7
- muhsin** (A.) : İhsân eden, iyilikte, bağışta bulunan. 66a-12

- muhtâr** (A.) : İhtiyâr eden, seçilmiş, seçkin. (Hz. Muhammed hakkında kullanılır.) 5b-5
- muhtarık** (A.) : Yakma, yanık. 129b-9
- muhtelif** (A.) : Türlü, çeşitli. 71a-3
- muhterem** (A.) : Saygıdeğer, saygın. 14a-13
- muîd** (A.) : İnzibat temînine memur muallim yardımcısı. 100a-10
- mukâbil** (A.) : Karşılık, karşı karşıya gelen. 46a-7
- mukaddem** (A.) : Önde olan, önden giden. 20b-10
- mukaddes** (A.) : Mübârek, kutsal, temiz. 61a-7
- mukaffel** (A.) : Kilitli, kilitlenmiş. 26a-7
- mukarnes** (A.) : Rengârenk olan. 13b-9
- mukarreb** (A.) : Yaklaşmış, yakın. 5a-13
- mukarrer** (A.) : Kararlaştırmış, şüphesiz, sağlam. 5b-10
- mukdim** (A.) : Gayret ve devamlılıkla çalışan. 59b-4
- mukırr** (A.) : İkrâr eden, doğrusunu söyleyen, kusurunu, kabahatini gizlemeyen. 94a-9
- mukîm** (A.) : İkâmet eden, oturan. 1b-4
- muksim** (A.) : Yemin eden, and içen. 111a-2
- muktedâ** (A.) : Önde bulunan, kendisine uyulan. 3a-4
- muktezâ** (A.) : Kanun îcâbına göre yazılan yazı. 43a-9
- mûnis** (A.) : Cana yakın, sevimli. 70b-2
- mûr** (F.) : Karınca. 72b-9
- murâd** (A.) : Arzu, istek. 5a-10
- murâdât** (A. çoğ. *murâd*) : Arzular, istekler. 52b-6
- murâî** (A.) : Riâyete eden, saygı gösteren. 77b-9
- mûrçe** (F.) : Küçük karınca. 116b-5
- murdâr** (F.) : Mundar, kirli, pis. 38b-9
- murg** (F.) : Kuş. 66b-3
- murgân** (F. çoğ. *mürg*) : Kuşlar. 15b-1
- murtazâ** (A.) : Beğenilmiş, seçilmiş. 44a-7
- musaffâ** (A.) : Tasfiye edilmiş, süzölmüş. 47b-6
- musahhar** (A.) : Ele geçirilmiş. 101b-3

- musâhib** (A.) : Padişahın husûsi işlerinde bulunanlardan her biri. 67b-6
- musallî** (A.) : Namaz kılan. 88a-8
- musannâ** (A.) : Tasnî edilmiş, sanat eseri olarak meydana getirilmiş, usta elinden çıkmış. 14b-8
- musavver** (A.) : Tasarlanmış, düşünülmüş. 30a-1
- musaykal** (A.) : Cilâlı, parlak. 24b-6
- mushaf** (A.) : Kur'ân. 111b-4
- mûş** (F.) : Fare. 10a-9
- muşt** (F.) : Yumruk, tokat. 120b-9
- muştucu** : Müjdeci. 65b-2
- mût** (A.) : Uğur, baht. 24a-12
- mutâ** (A.) : İtâat olunan, boyun eğilen, başkalarının kendisine itâat ettikleri. 3a-10
- mutahhar** (A.) : Temiz, mübârek. 28b-4
- mutarrâ** (A.) : Tarâvetli, taze. 1b-8
- mutayyeb** (A.) : Gönlü hoş edilmiş, sevindirilmiş. 110b-12
- mutî'** (A.) : İtâat eden, boyun eğen; rahat. 3a-10
- mutlak** (A.) : Kayıtsız, şartsız. 19a-4
- muvâfık** (A.) : Uygun, yerinde. 15a-4
- muvahhid** (A.) : Allah'ın birliğine inanan. 2a-13
- muvahhidân** (A. çoğ. *muvahhide*) : Allahın birliğine inananlar. 116a-11
- muveffâ** (A.) : Vefalı, vefa sahibi. 47b-6
- muzaffer** (A.) : Zafer, üstünlük kazanmış, üstün. 28b-4
- muzırr** (A.) : Zararlı, zarar veren, zarara sokan. 8b-13
- mü'mîn** (A.) : İmân etmiş, İslâm dinine inanmış. 16b-7
- mübârek** (A.) : Uğurlu, hayırlı. 15a-6
- mübâriz** (A.) : Dövüşe, kavgaya karışan. 20a-6
- müberrâ** (A.) : Temize çıkmış, aklanmış. 78a-11
- mübeyyen** (A.) : Meydana çıkarılmış, açıkça söylenmiş, açıklanmış. 114b-4
- mübîn** (A.) : Hayrı, şerri, iyiyi ve kötüyü ayıran. 3a-10
- mübtelâ** (A.) : Tutkun, tutulmuş. 73b-1
- mücâ'ad** (A.) : Kıvrıcık, kıvrılmış, lülelenmiş saç. 116a-3

- mücâhede** (A.) : Uğraşma, savaşıma. 62b-1
- mücâhid** (A.) : Savaşan, savaşçı. 4a-6
- mücellâ** (A.) : Cilalı, parlatılmış, parlak. 50b-12
- mücerreb** (A.) : Tecrübe olunmuş, denenmiş, sınanmış. 17b-9
- mücerred** (A.) : Tek, yalnız. 60b-3
- mücrim** (A.) : Suç işlemiş, suçlu. 90a-1
- müdâm** (A.) : Devam eden, sürekli, arası kesilmeyen. 2a-12
- müdârâ** (F.) : Kin ve husûmeti gizleyip, görünürde dostluk gösterme. 5a-7
- müddeî** (A.) : İddia eden, davacı, inatçı. 57a-8
- müderris** (A.) : Ders veren, ders okutan. 100a-10
- müdevver** (A.) : Yuvarlak, tekerlek. 23b-12
- müdrîk** (A.) : İdrâk eden, anlayan. 6a-6
- müeddeb** (A.) : Edepli, terbiyeli, okumuş, bilgili. 70a-9
- müessir** (A.) : İz bırakan, çok hissedilen, içe işleyen. 85a-12
- müferreş** (A.) : Tefriş edilmiş, döşenmiş. 75a-8
- müfessir** (A.) : Tefsir eden, açıklayan. 113b-7
- müflis** (A.) : İflâs etmiş, parasız. 21a-13
- müheyâyâ** (A.) : Hazır, hazırlanmış. 13a-13
- mühimmât** (A. çoğ. *mühime*) : Harb malzemesi. 31b-7
- mühr** (F.) : Mühür, imza. 12a-12
- mühre** (F.) : Kâğıt vesâire cilalamak için kullanılan billur top. 68b-8
- müjgân** (F. çoğ. *müje*) : Kirpikler, kirpik. 70a-7
- mükârim** > **mekârim** (A.) : Güzel iyilik sahibi olmak, kerem, iyilik. 94a-3
- mükerrem** (A.) : Muhterem, aziz, saygıdeğer. 8a-9
- mükevven** (A.) : Var olma, yaşama. 110a-2
- mül** (F.) : Şarap. 85a-8
- mülâyim** (A.) : Uygun, yumuşak huylu, yavaş kimse. 60a-9
- mülâzım** (A.) : Bir yere veya kimseye sarılıp ayrılmayan, tutunup kalan. 73b-12
- mülebbes** (A.) : Giyilmiş. 120a-13
- mülevven** (A.) : Renkli, renk renk, türlü türlü. 90b-3
- mülevves** (A.) : Kirli, pis. 53a-9

- mülhid** (A.) : Allah'ı inkâr eden, dinsiz. 39a-8
- mülk** (A.) : Bir devletin ülkesi. 84a-4
- mülûk** (A. çoğ. *melik*) : Hükümdarlar. 34b-6
- mümecced** (A.) : Şerefendirilmiş, medhedilerek ululanmış. 119a-2
- mümeyyiz** (A.) : Temyiz eden, seçen, ayıran. 6a-5
- mümtâz** (A.) : Seçkin. 73a-6
- mün'im** (A.) : Velînimet; yedirip içiren. 8b-3
- münâcât** (A.) : Allah'a dua etme, yalvarma. 28b-5
- münâdî** (A.) : Nidâ eden. 23b-7
- münâfık** (A.) : Nifak sokan, ikiyüzlülük eden. 19a-11
- münakkaş** (A.) : Nakışlı, resimli, işlemeli. 13b-10
- münâsib** (A.) : Uygun, yerinde. 11b-11
- münevver** (A.) : Nurlandırılmış, parlatılmış, aydınlatılmış, ışıklı. 4a-10
- münezzeh** (A.) : Temiz, arı. 80b-10
- münfik** (A.) : Nafaka veren, besleyen. 4a-3
- münîr** (A.) : Nurlandıran, ışık veren, parlak. 127b-8
- münkad** (A.) : Boyun eğen. 21a-5
- münkir** (A.) : İnkâr eden, kabul etmeyen. 44b-11
- münteha** (A.) : Sona eren; bir şeyi tamamlayan, son, en son. 2b-3
- münzel** (A.) : Gökten indirilmiş. 72a-12
- mürde** (F.) : Ölü, ölmüş. 117b-6
- müretteb** (A.) : Tertip olunmuş, yerli yerine dizilmiş. 5b-10
- mürîd** (A.) : Emreden, buyuran. 53a-7
- mürîdân** (A. çoğ. *mürîd*) : İrade edenler, emreden, buyuranlar. 100a-9
- mürselân** (A.) : Peygamberler. 73a-8
- mürselîn** (A.) : Peygamberler. 2b-2
- mürtedd** (A.) : İslâm dininden dönenler. 39a-8
- mürüvvet** (A.) : Mertlik, yiğitlik, cömertlik. 4a-3
- müs'id** (A.) : Bahtiyâr eden, mesut ve mutlu kılan. 2b-13
- müsa'ad** > **müs'id** (A.) : Başarılı olmak. 116a-3
- müsahtar** (A.) : Elde edilmiş, ele geçirilmiş. 19a-3
- müsâvî** (A.) : Eşit, denk. 77b-6

- müsellem** (A.) : Doğruluğu, gerçekliği herkes tarafından kabul edilmiş olan. 14b-11
- müselmel** (A.) : Zincirleme, ardı ardına. 46a-5
- müsenned** > **müsned** (a.) : İçindeki metinler, senetleri ile mezkur olan hadis kitabı demektir. Müellifin, her sahâbeden gelen rivâyetleri kendine kadar olan isnadları ile bir araya getirmek sûretiyle oluşturduğu kitaptır. 87a-3
- müstağfir** (A.) : İstiğfâr eden, günahlarının bağışlanmasını Allah'tan dileyen. 4a-7
- müstağırık** (A.) : Dalmış, daldırılmış, batmış. 79b-14
- müstaidân** (A. çoğ. *müstaid*) : Kabiliyetli, bir işe yeteneği olan, akıllı kişiler. 100a-8
- müstakîm** (A.) : Doğru, düz. 44a-12
- müste'an** (A.) : Kendisinden yardım beklenen, yardım istenen. Ayrıca Allah'ın sıfatlarından. 1b-4
- müstedâm** (A.) : Devamı istenilen, devamlı, sürekli. 5a-6
- müstemend** (F.) : Üzüntülü, kederli, zavallı, talihsiz, mutsuz. 116b-5
- müstemi'** (A.) : Dinleyen. Dinleyici, işiten. 21b-1
- müşâhede** (A.) : Bir şeyi gözle görme. 62b-1
- müşâhid** (A.) : Müşâhede eden, gören, bakan. 29a-12
- müşedded** (A.) : Şiddetlendirilmiş, kuvvetlendirilmiş. 87a-3
- müşerref** (A.) : Şerefendirilmiş, şerefli. 95a-8
- müşevveş** (A.) : Karışık, düzensiz, karmaşık. 102b-6
- müşîr** (A.) : Emir ve işaret eden. 41a-13
- müşkil** (A.) : Güç, zor, çetin. 101a-8
- müşrik** (A.) : Allah'a ortak koşan. 36b-5
- müşrikîn** (A. çoğ. *müşrîk*) : Allah'a ortak koşanlar. 19a-9
- müştak** (A.) : Özleyen, göreceği gelen, can atan. 44a-8
- mütemmim** (A.) : Tamamlayan, bitiren. 78b-5
- müvecceh** (A.) : Tevcih edilmiş, yüzü bir tarafa döndürülmüş. 1b-12
- müyesser** (A.) : Kolayı bulup yapılan, kolaylıkla olan. 3b-4
- müzd** (F.) : Ücret, karşılık. 92b-1
- müzehheb** (A.) : Yaldızlanmış. 18a-2

- müzekkâ** (A.) : Paklanmış, aklanmış. 67a-5
müzevvir (A.) : Arabozucu. 45b-2
müzeyyen (A.) : Süslendirilmiş, süslü. 1b-7
müznibîn (A. çoğ. *müznîb*) : Günah işleyenler, suç işleyenler. 3a-4

-N-

- nâb** (F.) : Berrak, katıksız, hâlis, saf. 63a-2
nâ-bedîd : Gözükmeyen, görünmeyen. 25a-7
nâci (A.) : Cehennemden kurtulmuş, cennetlik. 7a-6
nâdân (F.) : Bilmez. 12b-9
nâdî (A.) : Meclis, toplantı. 33b-3
nâdir (A.) : Seyrek, az, ender bulunur. 57a-4
nâ-geh (F.) : Vakitsiz, ansızın, birdenbire. 87b-10
nâgehân (F.) : Ansızın, birdenbire. 38b-13
nağme (A.) : Âhenk, ezgi. 100b-11
nahcîr (F.) : Av. 46a-3
nâhi (A.) : Yasak eden, önleyen. 2a-10
nâhiye (A.) : Civar, çevre, bölge. 126b-10
nahl (A.) : Arı, bal arısı. 66a-1
nâ-hôş (F.) : Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen. 57a-6
nahs (A.) : Uğursuzluk, uğursuz, bahtsız. 8a-8
nahv (A.) : Yol, yan, yön, taraf. 119a-10
nahvet (A.) : Kibir, gurur, büyüklenme. 9b-2
naîm (A.) : Cennetin bir kısmı. 73a-5
nakâra (F.) : Davul. 18a-11
nakîr (A.) : Pek küçük, ehemmiyetsiz şey. 111a-3
naklî (A.) : Akla değil, nakle dayanan; söylenen. 1b-12
nakş (A.) : Resim. 75a-5

- nâkûs** (A.) : Hıristiyanlarda ibâdet vaktini bildirmek üzere kilisede çalınan çan. 10a-13
- nâle** (F.) : İnleme, inilti. 85b-9
- na'leyn** (A.) : Bir çift nal. 59b-11
- nâliş** (F.) : İnleyiş, inleme, inilti. 15b-1
- na'mâ** (A.) : İhsan, bahşış, nimet, armağan. 79b-9
- nâm-dâr** (F.) : Namlı, ünlü. 3b-4
- nâme** (F.) : Mektup. 28a-1
- nan** (F.) : Ekmek. 45a-10
- nâ-pâk** (F.) : Pis, murdar. 77b-2
- nar** (A.) : Ateş. 9b-4
- na'ra** (A.) : Yüksek sesle bağırma. 20a-1
- nâs** (A. çoğ. *ins*) : İnsanlar, halk, herkes. 50b-4
- nasârâ** (A. çoğ. *nasrânî*) : Hıristiyanlar. 11b-8
- nasâyih** (A. çoğ. *nasîhat*) : Öğütler. 107b-12
- nash** (A.) : Nasihat verme, öğüt. 12b-12
- nâsıb** (A.) : Tâyin eden, atayan. 36a-10
- nâsır** (A.) : Yardım eden, yardımcı. 2a-9
- nasîb** (A.) : Pay, hisse. 77a-11
- nasîr** (A.) : Nusret eden, yardımcı. 27b-9
- nâşi** : Yabancı. 37a-5
- nâtık** (A.) : Söyleyen, konuşan. 3a-12
- nâvek** (F.) : Ok. 70a-7
- nây** (F.) : Ney, kamıştan yapılan düdük. 104a-12
- nazar** (A.) : Bakma, bakış. 5a-9
- nâzır** (A.) : Nazar eden, nezaret eden, bakan, gözeten. 1b-4
- nazîr** (A.) : Benzer, eş. 2a-6
- nazm** (A.) : Vezinli, kafiyeli söz. 70a-1
- ne** : Nasıl, ne şekilde. 19a-10 ; ne kadar çok, ne çok. 33b-10
- nebât** (A.) : Topraktan biten, çıkan her türlü şey, bitki. 81a-12
- nebevî** (A.) : Peygambere ait, onunla ilgili. 119a-1
- nebî** (A.) : Haberci; peygamber. 2b-9

- nebîg** (A.) : (Senin) nebîn, peygamberin. 16b-3
- necm** (A.) : Yıldız. 13b-9
- neçün** : Niçin, ne için. 23b-1
- nefâis** (A. çoğ. *nefise*) : Nefis, güzel, beğenilir şeyler. 89b-1
- nefer** (A.) : Rütbesi olmayan asker, er. 112a-9
- nehâr** (A.) : Gündüz. 1b-9
- nehy** (A.) : Yasak etme. 73b-12
- nemek** (F.) : Hak, bağlılık. 123b-12
- nem-nâk** (F.) : Nemli, yaş. 80a-8
- neng** (F.) : Şöhret, ün. 30b-8
- ner** (F.) : Er. 17b-12
- nerîman** (F.) : Kahraman, yiğit. 5a-3
- nerre-şîr** (F.) : Erkek arslan. 20a-3
- nesl** (A.) : Nesil, kuşak. 94b-11
- neşat** (A.) : Sevinç, neşe, şenlik. 1b-8
- nev** (F.) : Taze, körpe. 86a-13
- nevâ'** (F.) : Kuvvet, levâzım; servet; nasip. 8a-4
- nevâle** (A.) : Vergi, bağış; nasip, kısmet. 53a-6
- nevbet** (F.) : Resmî yerlerde belirli zamanlarda çalınan davul, dümbelek gibi şeyler. 31b-7
- nevmîd** (F.) : Ümitsiz, ümidi kırık. 109b-13
- nevrûz** (F.) : Yeni gün. 1b-9
- neyistân** (F.) : Kamışlık, sazlık. 57a-1
- nezîr** (A.) : Birini doğru yola sokmak için gözdağı vererek korkutma. (Hz. Muhammed'in adlarındandır.) 3a-10
- nezzr** (A.) : Adak, adama. 83b-2
- nısf** (A.) : Yarım, yarı. 14a-5
- nısfü'l-leyl** : Gece yarısı. 14a-5
- ni'met** (A.) : İyilik, lutuf. 27a-11
- niâl** (A. çoğ. *na'l*) : Ayakkabı. 34b-1
- niam** (A. çoğ. *ni'met*) : Nimetler. 50b-4
- nice** : Nasıl. 20b-5

- nidâ** (A.) : Çağırma, bağıрма, seslenme. 22b-7
- nigâr** (F.) : Resim. 67b-8
- nigeh-bân** (F.) : Gözcü, bekçi. 43b-9
- nigeh-dâr** (F.) : Saklayıcı, koruyucu. 26b-9
- nigûn** (F.) : Tersine dönmüş, altüst olmuş. 36a-8
- nihâd** (F.) : Tabiat, huy, yaradılış. 4b-1
- nihâl** (F.) : Taze, düzgün fidan. 52b-2
- nihân** (F.) : Gizli, saklı. 49b-7
- nihâyât** (A. çoğ. *nihâyet*) : Sonlar, bitimler. 129a-9
- nihâyet** (A.) : Son. 8b-13
- nijâd** (F.) : Tabiat; soy, nesil. 7a-11
- nîk** (F.) : İyi, hoş, güzel, beğenilen. 8a-9
- nikâb** (A.) : Perde, örtü. 72b-6
- nikân** (F. çoğ. *nîk*) : İyiler, hoşlar, iyi kimseler. 7a-1
- nîm** (F.) : Yarı, yarım, buçuk. 85a-9
- nisâ** A. çoğ. *mere*) : Kadınlar. 17a-7
- nişân** (F.) : İz, alâmet, belirti. 72a-6
- nişâne** (F.) : İz, belirti. 66b-2
- nişât** (A.) : Sevinç, neşe, şenlik. 1b-8
- nitâk** (A.) : Kuşak, kemer. 17b-4
- niyâz** (F.) : Yalvarma, yakarma. 4a-7
- niyyet** (A.) : Niyet, meram, kurma. 6a-12
- nizâ'** (A.) : Çekişme, kavga. 26a-13
- nizâm** (A.) : Düzen, usul, tertip, yol, kâide. 6b-3
- nize** (F.) : Kargı, mızrak, süngü. 25b-11
- nîze-dâr** (F.) : Kargılı, mızraklı, süngülü. 19b-13
- nöker** : Maiyet memuru, hizmetçi. 47a-10
- nu'mân** (A.) : Kan. 15a-11
- nukat** (A. çoğ. *nokta*) : Noktalar. 87a-3
- nûr** (A.) : Aydınlık, parıltı, parlaklık. 2a-5
- nûrânî** (A.) : Nurlu, ışıklı. 79b-2
- nusret** (A.) : Yardım. 5a-8

- nûş** (F.) : Tatlı, bal. 13a-13
nücûm (A. çoğ. *necm*) : Yıldızlar. 31b-11
nüh (F.) : Dokuz. 129b-8
nühûl (A. çoğ. *nahl*) : Arılar, bal arıları. 92b-8
nühûl-ı mihnet : Bela arıları. 92b-8
nüşha (A.) : Yazılı bir şeyden çıkarılan sûret. 7b-10
nüşâb (A. çoğ. *nüşâbe*) : Temrenli oklar. 69a-7
nüşûr (A. çoğ. *neşr*) : Öldükten sonra dirilme. 2b-1
nüzûl (A.) : Aşağı inme. 24a-12

-O-

- od** (A.) : Ateş. 7b-5
ola : Öyle ki. 51b-8; ihtimal, belki. 106b-11
olar : Onlar. 43a-4
orna- : Yerleşmek, yer tutmak. 101b-12

-Ö-

- ög** : Akıl. 24b-9
ög- : Övmek. 61a-13
öküş : Çok, fazla. 11b-2
ölçer - : Ateşi parlatmak için karıştırmak. 99a-9
öner- : Geçmek, ileri geçmek. 47b-8
önür- : Önce, ilk önce, daha önce, ileri. 3a-5
ört : Ateş, od. 9b-3
öyke : Öfke, hiddet. 77b-8
öz : Bir şeyin içi, iç. 74a-4
özge : Başka, ayrı, farklı. 4b-13

özü-hâh (A-F) : Özür dileyen, affedilmeyi isteyen.121b-7

-P-

pâ (F.) : Ayak. 41a-5

pâ-bend (F.) : Ayak bağı, engel. 75b-7

pâ-bûs (F.) : Ayak öpen, ayak öpücü. 41a-5

pâk (A.) : Temiz, arık. 6a-6

palâs (F.) : Kaba yünden kıyafet, tövbe elbisesi, çuval bezi. 121b-4

palâs-pûşân (F.) : Tövbe elbisesini giymiş olanlar. 121b-4

pâmâl (F.) : Ayak altında kalmış, çiğnenmiş. 5a-10

paralan- : Parçalanmak. 121a-2

pâre (F.) : Parça. 9b-8

pâs-bân (F.) : Gece bekçisi. 27a-13

pây (F.) : Ayak. 22a-3

pâyân (F.) : Son, nihayet. 2a-9

pây-dâr (F.) : İyice yerleşmiş, sağlam, devamlı, sürekli. 28a-9

pâyitaht (F.) : Başşehir, başkent. 10b-6

pehlevân (F.) : Pehlivan, güreşçi, yiğit. 5b-13

pejmürde (F.) : Eski, püskü. 44b-8

peleng (F.) : Panter. 5b-1

penâh (F.) : Sığınma, sığınacak, yer. 4a-13

pend (F.) : Nasihat, öğüt. 12b-12

per (F.) : Kanat. 18b-2

perâkende (F.) : Dağınık, darmadağın. 47b-8

perde (F.) : Gerçeği görmeyi engelleyen şey. 37b-11

perest (F.) : Tapan, tapınan, taparcasına seven. 48a-4

perhîz (F.) : Dince yasak edilen şeylerden tamamıyla uzak kalma; incitici sözlerden kaçınma. 42a-11

perkâr (F.) : Pergel 91b-2

perr (F.) : Kanat. 71a-7

- perrân** (F.) : Uçan, uçucu. 7b-13
- pertâb** (F.) : Atılma, sıçrama. 108b-5
- pertev** (F.) : Işık, parlaklık. 18b-1
- pervâ(y)** (F.) : Korku. 33a-4
- pervâne** (F.) : Kelebek. 40b-2
- pervâz** (F.) : Uçma, uçuş. 18b-4
- perverd-gâr** (F.) : Besleyici, rızıklandırıcı; Allah. 32b-13
- perveriş** (F.) : Terbiye etme, yetiştirme. 12b-11
- pervin** (F.) : Ülker yıldızı. 13b-9
- pes** (F.) : Arka, geri. 23a-6 ; (T.) o halde, öyle iken. 38a-8
- peştemâl** (F.) : Arka örten şey. 90b-6
- peyâm** (F.) : Haber, başkasından alınan bilgi. 30b-8
- peydâ** (F.) : Meydanda, açıkta. 33b-12
- peygam** (A.) : Haber. 30b-5
- peyker** (F.) : Yüz, surat, şekil. 24b-5
- peymân** (F.) : Yemin, and. 30b-11
- pîç** (F.) : Büklüm, kıvrım, dolaşık. 15a-12
- pindâr** (F.) : Sanma, sanış. 123b-1
- pîr** (F.) : Yaşlı. 8b-4
- pîrâye** (F.) : Süs. 70a-2
- pîrûz** (F.) : Kutlu, uğurlu, hayırlı. 1b-9
- pister** (F.) : Yatak, döşek. 13b-8
- pîş** (F.) : Ön, ileri, ön taraf. 18a-6
- pîş-gîr** (F.) : Havlu. 8b-12
- pîş-keş** (F.) : Hediye, armağan. 10a-10
- pîş-rev** (F.) : Türk müziğinin en mâruf saz eseri formudur. Klâsik fasılda bu eserin yeri ilk öncedir. 85b-8
- pişvâ** (F.) : Reis, başkan. 3a-10
- piyâde** (F.) : Bir asker sınıfı. 40a-9
- pulâd** (F.) : Çelik. 40b-9
- pûr** (F.) : Oğul . 31b-4
- pül** (F.) : Köprü. 22b-4

pür (F.) : Dolu. 2b-7

püşt (F.) : Arka, sırt. 4a-13

-R-

rabbâni (A.) : Allah'la ilgili. 65a-12

râci' (A.) : Münâsebeti, ilgisi olan. 49b-8

ra'd (A.) : Gök gürlemesi. 7b-6

râg (F.) : Çayırılık, çimenlik, bağlık, bahçelik. 91b-13

râgıb (A.) : İstekli, isteyen, rağbet eden. 123b-1

râh (F.) : Yol. 23a-2

râh-ber (F.) : Yol gösterici, kılavuz. 74b-4

râhil (A.) : Göçen, göç eden. 86b-3

rahîm (A.) : Merhametli, esirgeyen, koruyan, acıyan, ahirette mü'min kullarına keremiyle muamelede bulunan Cenâb-ı Hakk. 5a-11

Rahmân (A.) : Dünyada her canlıya mü'min, kâfir ayırt etmeksizin herkese merhamet eden Allah. 41b-9

rahş (F.) : Gösterişli, yürük ve güzel at. 11b-13

rahşân (F.) : Parlak. 20a-11

raht (F.) : Yol levâzımı. 13b-2

raiyyet (A.) : Bir hükümdar idaresi altında bulunan ve vergi veren halk. 52b-5

rakk (A.) : Üzerine yazı yazılan tabaklanmış ince deri. 87a-4

raks (A.) : Oynama, dans etme. 85b-6

râm (F.) : İtâat eden, boyun eğen, kendini başkasının emirlerine bırakan. 20b-3

rameyte (A.) : (Sen) attın. 12a-3

ra'nâ (A.) : Güzel, latif, hoş görünen. 3b-7

râsih (A.) : Sağlam, temeli kuvvetli. 53b-5

- râsihûn** (A. çoğ. *râsih*) : Sağlam, temeli kuvvetli olanlar, bilgisi çok geniş olanlar. 9b-11
- râst** (F.) : Doğru. 8a-13
- râstîn** (F.) : Doğru, gerçek. 82b-3
- râtîb** (A.) : Tertip eden, sıraya koyan. 78a-8
- ra'ûf** (A.) : Pek esirgeyen, çok merhamet eden. 2a-11
- râvi** (A.) : Rivâyet eden, söyleyen, hikâye eden, anlatan. 11b-1
- ravza** (A.) : Bahçe. 82a-4
- rây** (A.) : Görüş, fikir, bir iş üzerinde düşünme. 6a-8
- râyât** (A. çoğ. *râyet*) : Sancaklar, bayraklar. 36a-10
- râz** (F.) : Sır, gizlenen şey. 48b-7
- Râzî** (A.) : İran'ın Rey şehrine mensup olan. 92b-13
- re'âyâ** (A.) : Bir hükümdar idâresi altında bulunan ve vergi veren halk. 7a-3
- re'y** (A. : Fikir, düşünce, görüş. 88b-2
- ref'** (A.) : Kalkındırma, yüceltme. 12a-12
- refî'** (A.) : Yüksek, yüce. 75a-1
- refîk** (A.) : Arkadaş, yoldaş. 3b-6
- refâtâr** (F.) : Gidiş, yürüyüş, hareket; salınarak yürüme. 5b-5
- reg** (F.) : Damar. 19b-10
- reh** (F.) : Yol. 5a-11
- rehâ** (F.) : Kurtulma, kurtuluş. 46a-2
- reh-nümâ** (F.) : Yol gösteren. 41b-12
- reh-rev** (F.) : Yola giden, yolcu. 52a-3
- reisân** (F.) : Başlar, başkanlar. 9a-4
- remîm** (A.) : Çürümüş, çürük. Genellikle insan kemiği için kullanılır. 105a-10
- remz** (A.) : İşâret, işâretle anlatma, gizli ve kapalı sûrette anlatma. 18a-6
- renc** (F.) : Sıkıntı, eziyet. 65b-12
- renc-ber** (F.) : Sıkıntı çeken. 87a-13
- resm** (A.) : Eser, iz, nişan, alâmet. 11b-1
- resûl** (A.) : Elçi, peygamber. 7a-4
- revâ** (F.) : Yakışır, uygun, yerinde. 53a-13
- revân** (F.) : Yürüyen, giden, akan. 21a-2

- revnâk** (A.) : Parlaklık, güzellik. 6b-3
- revzen** (F.) : Pencere. 75a-4
- reyb** (A.) : Şüphe. 82b-10
- rezm** (F.) : Kavga, savaş. 22b-8
- rıdvân** (A.) : Rız olma, hoşnutluk. 79a-9
- rıhlet** (A.) : Göç, göçme. 8b-1
- riâyet** (A.) : Gütme, gözetme. 27a-12
- ricâl** (A. çoğ. *recül*) : Belli mevkî sahibi kimseler. 6a-12
- ricâli'l-gayb** : Her devirde olan fakat görülmeyen ve Allah'ın emirlerine göre insanları idareye çalışan mübârek kimseler. 6a-12
- ridâ** (A.) : Belden yukarı örtülen örtü. 115b-4
- rif'at** (A.) : Yükseklik, yücelik, büyük rütbe. 6a-6
- rîh** (A.) : Yel, rüzgâr. 45b-12
- rikâb** (A.) : Büyük bir kimsenin önü, katı. 93a-4
- rikâb-dâr** (A-F) : Hükümdarın, ata binerken üzengisini tutan kişi. 72a-3
- Rîm** (F.) : Roma. 109a-10
- risâlet** (A.) : Peygamberlik. 3a-7
- rivâyet** (A.) : Söylenti, hikâye edilen bir haber, söz veya hâdise. 11b-1
- riyâ** (A.) : Özü, sözü bir olmama, ikiyüzlülük. 18a-4
- riyâset** (A.) : Başkanlık. 68b-2
- riyâz** (A. çoğ. *ravza*) : Bahçeler, ağaçlar, çimenlik yer. 97a-11
- rû** (F.) : Yüz, çehre. 1b-4
- ru'b** (A.) : Korku. 110a-3
- ruh** (F.) : Anka kuşunun adına verilen satranç taşlarından biri. 36a-8
- rûh** (F.) : Yanak, yüz, çehre. 64a-3
- ruhbân** (A. çoğ. *râhib*) : Evlenmeyen papazlar. 46b-5
- ruh-efzâ** (F.) : Ömür artıran. 85b-5
- ruhsâr** (F.) : Yanak; yüz, çehre. 2b-7
- rumûz** (A. çoğ. *remz*) : İşâretler, anlamı gizli olan sözler. 12b-2
- rustâyî** (F.) : Köylü. 99a-6
- rûşen** (F.) : Aydınlık, parlak. 5a-7
- rutab** (A.) : Hurma. 123b-10

- rûz** (F.) : Gün, gündüz. 3a-11
rû-zişt (F.) : Çirkin yüzlü. 38b-9
rü'yet (A.) : Görme, bakma, görülme. 81a-12
rükû' (A.) : Namazda dizlere tutunarak vücûdun belden yukarısı yere paralel gelecek şekilde eğilme hareketi. 115a-6
rüsûh (A.) : Muhkem, sağlam olma. 88b-3
rüsûm (A. çoğ. *resm*) : Usûl, merâsim. 93b-12
rüşte-hîz : Boyalı gün; kıyamet günü. 45b-8
rütbet (A.) : Sıra, derece, basamak. 77a-10
rüûs (A. çoğ. *re's*) : Başlar. 92b-1

-S-

- sa'âdet** (A.) : Mutluluk. 2a-12
sâat (A.) : Saat, zaman, vakit. 80a-12
sa'b (A.) : Güç, zor, çetin. 40a-7
sabâ (A.) : Gün doğusundan esen hafif rüzgâr. 21b-11
sâbir (A.) : Sabreden, dayanan, dişini sıkkan. 98b-6
sâbirûn (A. çoğ. *sâbir*) : Sabırlılar. 32a-6
sâbit (A.) : Hareketsiz, kımıldamayan, yerinde duran. 106b-11
sabit-kadem (A.) : Yerinde veya sözünde duran. 41b-13
sabûr (A.) : Çok sabırlı. 2a-7
sâcid (A.) : Secde eden, alnını yere koyan. 8a-5
saç - : Yaymak, yayılmak. 72b-12
saç et - : Dağıtmak. 60a-3
sad (F.) : Yüz. (sayı) 9a-2
sadâ (OSM.) : Ses. 7b-8
sâdât (A. çoğ. *seyyid*) : Seyyitler, ulular. 36a-6
sadef (A.) : Sedef, inci kabuğu. 1b-10
sâdık (A.) : Sadâkati, içten bağlılığı olan. 15a-4 ; doğru, gerçek. 20a-1

- sâdiku'l-kavl** : Doğru sözlü. 104b-2
- sâdiku'l-va'd** : Sözünde duran. 20a-1
- sâdır** (A.) : Çıkan. 42b-4
- sadr** (A.) : Her şeyin önü, başı, ilerisi. 65a-2
- saf** (A.) : Bir sıraya dizilmiş asker. 70b-4
- safâ** (A.) : Gönül şenliği. 16b-8
- safâhi** (A.) : Saf, temiz, berrak. 42b-7
- safer** (A.) : Askerin savaş halinde veya savaşa hazır bulunması hali; savaş. 126a-8
- sâfi** (A.) : Samimi, saf, duru, temiz. 105b-9
- sâfilîn** (A.) : Alçaklar, aşağılar, sefiller, Allah'tan uzak olanlar. 113b-6
- saf-şiken** (A-F) : Düşman saflarını yaran, bozan. 70b-4
- sahâ** (A.) : Cömertlik, el açıklığı. 4a-3
- sahâbe** (A. çoğ. *sâhib*) : Hz. Muhammed'i görmüş veya onunla konuşmuş olan Müslümanlara verilen isim. 34a-3
- sahâvet** (A.) : Cömertlik, el açıklığı. 4a-6
- sahî** (A.) : Cömert, eli açık. 50b-9
- sahib-kırân** (A.) : Her zaman başarı ve üstünlük kazanan hükümdar. 3b-12
- sahîh** (A.) : Hâlis, kusursuz, ayıpsız. 95b-13
- sahiyy** (A.) : Cömert, eli açık. 5b-13
- sahiyye'l-kef** (A.) : Eli açık, cömert. 74b-8
- sahn** (A.) : Meydan, aralık. 6a-10
- sahrâ** (A.) : Ova, kır, çöl. 24b-2
- saht** (F.) : Katı, sert. 52a-12
- sâ'ika** (A.) : Yıldırım. 101b-7
- sa'id** (A.) : Mutlu, uğurlu. 2b-13
- sâid** (A.) : Kolun dirsekle bilek arasındaki kısmı. 66b-13
- sâim** (A.) : Oruç tutan, oruçlu. 125b-10
- sâir** (A.) : Cehennem. 73a-5
- sâis** (A.) : Seyis, at uşağı. 48b-5
- sak** (A.) : Baldır. 11a-3
- sâka** (A.) : Ordunun gerisinde bulunan askerler. 64b-13

- sakf** (A.) : Tavan, çatı, dam. 75a-5
- sakıncı** : Allah'tan korkup dinin buyruğunu yerine getirenler. 92a-7
- sakırdaş-** : Şiddetle titremek, titreşmek. 45a-13
- sâki** (A.) : Kadeh, içki sunan. 53b-6
- sâkin** (A.) : Bir yerde oturan, kararlı. 73a-11
- sakkâ** (A.) : Su dağıtıcı. 66b-10
- sâl** (F.) : Yıl. 76a-2
- salâbet** (A.) : Mânevî kuvvet, dayanma. 5b-8
- salâh** (A.) : Rahatlık, barış. 7a-4
- salâhiyyet** (OSM.) : Yetki, bir işe karışmaya ya da vazife gereği bir işi yapmaya, bir harekette bulunmaya haklı olma. 52a-2
- sâlâr** (F.) : Baş kumandan, en büyük âmir. 3b-10
- salât** (A.) : Namaz. 27a-9
- salâvet** (A. çoğ. *salât*) : Hz. Muhammed'e ve Onun soyundan gelenlere okunan dua. 7a-4
- sâlik** (A.) : Bir yola giren, bir yolda giden. 68b-7
- saltanat** (A.) : Sultanlık, hükümdarlık, padişahlık. 18a-9
- sâmân** (F.) : Zenginlik, rahat, dinçlik, düzen. 60b-3
- sâmi'** (A.) : İşiten, dinleyen, dinleyici. 81b-8
- san** : Sanki, güyâ. 49b-13
- san'at** (A.) : Ustalık, hüner, marifet. 73a-13
- sanâyi'** (A. çoğ. *sinâat*) : Sanatlar, zanaatler. 51b-9
- sanc-** : Saplamak. 59a-2
- sancak** (T.) : Alay bayrağı. 7a-5
- sanem** (A.) : Güzel kimse. 48b-9
- sanı** : Fikir, düşünce, istek, dilek, arzu. 25b-3
- sanış-** : Anlayış. 7b-11
- sâni** (A.) : İkinci. 5a-4
- sâni'** (A.) : Allah. 74b-12
- santur** : Bir çeşit saz. İbrânilerin çalgısı olup 11.yy'den sonra Avrupa'ya yayılmıştır. Mısır'da ikişer çelik telli, İran'da ise dört adet pirinç telli olarak kullanılmaktadır. 85b-5

- sarp** : Çetin, güç, şiddetli, sert, keskin, güç yetmez. 9a-2
- sath** (A.) : Bir şeyin dış tarafı, dış yüzü. 75a-5
- sâtîr** (A.) : Örtün, kapatan. 2a-10
- savâb** (A.) : Doğruluk, dürüstlük. 11b-12
- savâmi'** (A. çoğ. *savmaa*) : İbâdet yerleri, özel tapınaklar. 100a-9
- savlet** (A.) : Şiddetli hücum, saldırma. 5b-8
- savt** (A.) : Ses, bağırma, haykırma. 66a-11
- savul yort** : Koş, çekil, uzaklaş. 66a-5
- sa'y** (A.) : Çalışma, çabalama, gayret, emek. 4b-2
- sayd** (A.) : Av, avlama. 46a-3
- sâyebân** (F.) : Büyük çadır. 13b-7
- sayf** (A.) : Yaz mevsimi. 109b-11
- sayru** : Hasta. 34b-7
- sayyâd** (A.) : Avcı. 93a-1
- sâz** (F.) : Silah. 17b-4
- sebük-bâr** (F.) : Yüğü hafif, eşyası az olan. 37a-1
- sedd** (A.) : Kapama, tıkanma, kapanma. 13a-4
- sefid** (F.) : Ak. 94a-4
- sefîne** (A.) : Gemi, vapur. 22a-8
- seg** (F.) : Köpek. 19a-10
- segân** (F. çoğ. *seg*) : Köpekler. 101b-13
- segir -** : Koşmak. 95a-5
- sehâb** (A.) : Bulut. 92a-2
- sehel** : Az, azıcık, az sonra, çok geçmeden. 89a-13
- seher** (A.) : Sabah, güneş doğmadan önceki vakit. 62b-3
- seher-geh** (A.) : Seher vakti, sabahın erken saati. 62b-3
- seher-hîz** (A-F.) : Erkenci, erken. 117b-9
- sehî** (F.) : Fidan gibi boy. 64a-3
- sehî-kad** (F-A.) : Boylu boslu, düzgün endamlı. 64a-3
- sehun** (F.) : Söz. 6a-1
- sehun-râ** (F.) : Sözü. 68a-9
- selâm** (A.) : Barış, rahatlık. 15a-2

- selâmet** (A.) : Kurtulma, Korku ve endişeden uzak olma. 24a-13
- selâsil** (A. çoğ. *silsile*) : Zincirler. 45b-11
- selâtîn** (A. çoğ. *sultân*) : Sultanlar. 6b-8
- selc** (A.) : Kar. 126a-9
- seleb** (A.) : Savaş âleti. 17b-4
- selef** (A.) : Bir yerde, bir işte, bir vazifede başka birinden önce bulunmuş olan kimse. 12b-5
- sem‘** (A.) : İşitme, işitiş. 81a-3
- semâ‘** (A.) : Mevlevî âyinlerinde tarikat mensuplarının cezbe haliyle ayakta dönmesi, zikretmesi. 97a-10
- semen** (F.) : Yasemin. 75a-7
- semend** (F.) : Çevik ve güzel at. 6a-12
- semer** (A.) : Hamal arkılığı. 11b-4
- semevât** (A. çoğ. *semâ*) : Gökler. 3b-1
- semî‘** (A.) : İşiten, işitme kuvveti olan. (Allah’ın adlarındandır.) 6b-5
- semîn** (A.) : Pahalı, kıymetli. 1b-10
- semûd** (A.) : Bir Arap kabilesi, topluluğu. 45b-10
- semûm** (A.) : Sam yeli, sıcak rüzgâr. 45b-12
- senâ** (A.) : Övme, övüş. 8b-6 ; ışıık, aydınlık, büyük heyecan ve coşku. 64b-11
- senâ-hôn** (A-F) : Birini öven, medheden. 21b-10
- sened** (A.) : Kuvvetli olabilecek söz. 87a-3
- seng** (F.) : Taş. 52a-12
- seng-i meder** (F-A) : Kuru çamur gibi sert taş. 52a-12
- sep-** : Serpmek, saçmak. 55b-3
- ser-** (F.) : “baş, başkan” manâlarıyla başa gelerek birleşik kelimeler yapar. 3a-11
- ser** (F.) : Baş. 22b-1
- ser ü cân** (F.) : Can, hayat. 44a-10
- serâ** (F.) : Saray. 3a-7
- serâ-perde** (F.) : Otağ, padişah çadırı. 15b-7
- serâser** (F.) : Baştan başa, büsbütün. 4b-9
- ser-bâz** (F.) : Cesur, yiğit. 6b-8

- ser-be-ser** (F.) : Baştanbaşa, büsbütün. 2a-13
- serc** (A.) : Eyer , at takımı. 17a-1
- ser-defter** (F-A.) : Defterin başında yazılı olan, en başta bulunan, en ileri geçen. 5b-1
- ser-efrâz** (F.) : Başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerinden üstün olan. 5b-1
- seren** : Gemi direği. 71a-6
- serencâm** (F.) : Bir işin sonu. 33b-8
- ser-firâz** (F.) : İtibar makamında bulunan, müstesnâ mevkide olan, sivrilmiş kimse. 3a-11
- serhad** (F-A.) : Hudut, sınır. 42b-12
- serheng** (F.) : Çavuş. 28b-1
- serîr** (A.) : Taht. 8b-3
- serkeş** (A.) : Dik başlı, başkaldıran; inatçı, itaatsiz. 5a-10
- sermâye** (A.) : Ana mal, ana para. 6b-3
- sermed** (F.) : Dâimi, sürekli. 42b-10
- sermest** (F.) : Sarhoş. 14a-5
- ser-nigûn** (F.) : Baş aşağı olmuş, ters dönmüş. 36a-8
- ser-tâ-ser** (F.) : Baştan başa, hep, bütün. 93a-5
- serv** (F.) : Selvi. 5a-8
- server** (F.) : Baş, başkan. 5a-6
- serverân** (F. çoğ. *server*) : Başlar, başkanlar. 82b-4
- serv-kadd** (F-A.) : Servi boylu. 5a-8
- sevâbit** (A. çoğ. *sâbite*) : Seyyâr olmayan ve yerinde durur gibi görünen gök cisimleri, yıldızlar. 106b-11
- sevâkin** (A. çoğ. *sâkin*) : Sakin olanlar, oturanlar 41a-3
- sevgend** (F.) : And, yemin. 113a-11
- sevr** (A.) : Öküz, boğa. 98b-7
- sevt** (A.) : Kamçı, kırbaçlama ile vurma. 45b-9
- seyf** (A.) : Kılıç. 5b-5
- seyr** (A.) : Yürüme, yürüyüş, hareket. 15b-3
- seyrân** (A.) : Gezinme. 20b-8

- seyyâf** (A.) : Kılıçlı. 113a-12
- seyyâh** (A.) : Yolcu, gezici. 85b-1
- seyyid** (A.) : Efendi, bey, ileri gelen. 36a-6
- sezâ** (F.) : Münâsip, uygun, yaraşır. 4b-10
- sezâ-vâr** (F.) : Münasip, uygun, yaraşır. 116a-2
- sı-** : Yıkmak, harap etmek. 39b-9; yenmek, mağlup etmek, tepelemek. 60b-13
- siddîk** (A.) : Doğru kimse. (Hz. Ebû Bekir'in lakâbı) 3b-6
- sıdk** (A.) : Doğruluk, gerçeklik. 2a-12
- sıga-** : Sıvamak. 46b-7
- sıkılcım** : İzdiham, basınç, sıkışıklık. 108b-3
- sımarla-** : Ismarlamak. 8a-7
- sın-** : Yenilmek, mağlup olmak, bozguna uğramak. 11a-3
- sır** : Büsbütün, tamamen. 99b-8
- sırât** (A.) : Yol. 44a-12
- sırdâr** (A-F.) : Sır tutan. 42b-3
- sırr** (A.) : Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen şey. 42b-3
- sıyt** (A.) : Şöhret. 62a-2
- sidre** (A.) : En yüksek makam. 2b-3
- sidre'l-müntehâ** (A.) : Arşın sağ yanında bir ağaçtır ki ötesine hiçbir mahluk geçemez. 74b-10
- sihâm** (A. çoğ. *sehm*) : Oklar. 22b-11
- sihriyyât** (A.) : Büyü ile ilgili. 36b-3
- sikke** (A.) : Madenî para, akçe. 5a-1
- sil** : Sel. 37b-11
- silâhdâr** (A-F.) : Silahları muhafaza edem memur. 40b-5
- silk** (A.) : Sıra, dizi. 68b-7
- sîm** (F.) : Gümüş. 14b-10
- sîmîn** (F.) : Gümüştan, gümüş gibi, gümüşe benzer. 13b-9
- sin** (A.) : Kirli olan ve kokan deve yünü. 89b-3
- sin-** : Gizlenmek, saklanmak, yer tutmak. 108b-10
- sinân** (A.) : Mızrak, süngü. 72a-7
- sîne** (F.) : Yürek, kalp. 70a-6

- sipâh** (F.) : Asker. 12a-1
- sipâhi** (F.) : Tımar sahibi süvâri askeri. 9a-5
- sipeh** (F.) : Asker, ordu. 5a-6
- sipîd > sepîd** (F.) : Ak, beyaz. 90b-11
- sipîhr** (F.) : Gökyüzü. 1b-7
- sirâyât** (A. çoğ. *sirâyet*) : Yayılmalar, dağılmalar. 129a-10
- sîret** (A.) : Bir kimsenin içi, gidişi, tavırları. 44a-7
- sirişte** (F.) : Yoğrulmuş, karıştırılmış. 50a-3
- sitân** (F.) : Yer adı yapmaya yarayan ek. 16b-7
- siyâb** (A. çoğ. *sevb*) : Giyecekler. 79a-11
- siyâkat** (A.) : Sözün gelişi, ifade şekli. 86b-12
- siyeh-kâr** (F.) : Günahlı, suçlu. 53a-2
- siyer** (A. çoğ. *sîret*) : Hz. Muhammed'i konu alan kitap. 18b-12
- sor -** : Emmek, emer gibi çekmek, soğurmak. 120a-7
- sovuk** : Soğuk. 71b-6
- soyla-** : Araştırmak, aslını aramak. 42b-1
- soymac** : Soyulmuş, çıplak. 25b-6
- sök-** : Yarmak, parçalamak. 46a-9
- su** : Asker. 43b-11
- sû(y)** (F.) : Taraf, cihet, yan. 61a-12
- suâl** (A.) : Sorma, soru. 11b-12
- subaşı** : Asker başı. 12a-9
- subh** (A.) : Sabah, sabah vakti. 16a-2
- subh-dem** (A-F.) : Sabah vakti. 29a-6
- suhf** (A.) : Sayfa. 16b-3
- suhuf** (A. çoğ. *sahife*) : Allah'ın dört kitaptan başka Cebrâil vasıtasıyla bazı peygamberlere yolladığı emirler ki yüz tanedir. Hz. Âdem'e on, Hz. Şit'e elli, Hz. İdris'e otuz, Hz. İbrahim'e on tane. 72a-12
- sumat** : Sofra. 85a-5
- sun -** : Saldırmak, hücum etmek. 71a-11 ; uzatmak. 84b-7
- sun'** (A.) : Yapma, yapış; kudret, tesir. 2a-5
- surna** (F.) : Zurna. 8b-4

- sutûr** (A. çoğ. *satr*) : Satırlar, yazı dizileri. 76a-2
- suvar -** : Sulamak, su vermek. 26a-4
- sûz** (F.) : Dert, acı. 60a-9
- sûz-nâk** (F.) : Türk müziğinde bir makam. Kelime olarak da “yakan, yakıcı” anlamına gelir. 85a-12
- Sübhân** (A.) : Allah. 5a-9
- sübût** (A.) : Sabit olma, gerçekleşme, meydana çıkma (“bulmak” fiili ile beraber kullanılır). 36a-12
- sücûd** (A.) : Secde etme. 27b-13
- Süheyl** (A.) : Semânın güney yarımküresinde bulunan Sefîne-i Nuh burcundaki parlak ve büyük bir yıldızın adı. 16b-13
- sükker** (A.) : Şeker. 6a-1
- sükkerî** (A.) : Şekerle ilgili. 88b-8
- sülûk** (A.) : Bir yola girme, bir yol tutma. 18b-12
- süm** (F.) : Dört ayaklı hayvanların tırnağı. 91a-5
- sümülce -** : Yalvararak istemek. 124a-6
- sündüs** (A.) : Parlak renkli, çiçekli altın veya gümüş telle işlemeli, nakışlı olarak dokunmuş ipek kumaş. 79a-11
- sünen** (A. çoğ. *sünnet*) : Sünnetler. 74a-11
- süñü** : Süngü, kargı, mızrak. 17b-1
- sür -** : Yürütmek, katmak, ilave etmek. 24b-13 ; ilerlemek, devam etmek. 41a-10
- süreyyâ** (A.) : Ülker yıldızı. 35b-3
- sürh** (F.) : Kırmızı, kızıl. 43b-11
- sürh-ı ser-su** (F.) : Kızılbaşlı asker. 43b-11
- sürûr** (A.) : Sevinç. 2a-11
- sürûş** (A.) : Melek. 32a-3
- süst** (F.) : Mânâsız, değersiz. 18b-8
- süvâr** (F.) : Ata binmiş, binici. 4b-6
- süvârân** (F.) : Atlılar. 92b-5
- süyûf** (A. çoğ. *seyf*) : Kılıçlar. 59a-2

-Ş-

- şaa** (A.) : Parlaklık, parlama. 72b-5
- şâbb** (A.) : Genç, delikanlı. 10b-1
- şâd** (F.) : Sevinçli. 6a-4
- şâdân** (F.) : Sevinçli, keyifli. 61b-9
- şâdî** (F.) : Memnunluk, gönül ferahlığı. 65a-
- şâd-kâm** (F.) : Çok sevinçli. 116b-7
- şadurvân** (F.) : En çok câmi avlularında bulunan, etrafı çok musluklu, duvarla çevrili su hazinesi. 75a-10
- şâfi** (A.) : Şefâat eden, kabahatli kimsenin affı için araya girip yalvaran. 3a-11
- şâh** (F.) : Dal. 73b-4
- şâh** (F.) : Padişah. 6a-8
- şâhân** (A. çoğ. *şâh*) : Şahlar. 5a-2
- şâh-bâz** (F.) : Yiğit, şanlı, gösterişli. 6b-8
- şâhenşah** (F.) : En büyük padişah, şahlar şahı. 1b-6
- şahm** (A.) : Sebze ve meyvelerin yağı. 96b-2
- şahmi'l-hanzal** : Ebûcehil karpuzu meyvesinin içindeki acı yağ. 96b-2
- şâh-sâr** (F.) : Dallık, ağaçlık, koruluk. 95a-8
- şakâyık** (A.) : Gelincik. 15a-11
- şakî** (A.) : Haydut, yol kesen. 44b-10
- şâkir** (A.) : Şükreden, gördüğü iyiliğe karşı dua eden. 2b-13
- şakk** (A.) : Yarma, yarıma. 3a-3
- şâmil** (A.) : İçine alan, kaplayan, çevreleyen. 116b-4
- şâne** (F.) : Tarak 120b-5
- şapla** : Sille, tokat, şamar. 25a-8
- şast** : (F.) : Çengel, kanca. 114b-5
- şâyed** (F.) : Olabilir ki, olur ki. 108a-4
- şâyi** (A.) : Duyulmuş, herkesçe bilinmiş. 86a-12
- şayka** : İnce donanma ve nehir gemilerinin bir türü. Türkler, Karadeniz'de nehir sahillerini muhafaza etmek için kullanırlardı. 101a-6

- şeb** (F.) : Gece. 28b-12
- şebâbiyyet** (A.) : Gençlik, gençlik çağı. 77a-5
- şeb-çirag** (F.) : Gece parlayan yakut. 17a-2
- şeb-istân** (F.) : Yatak odası, gece ibâdetine mahsus oda. 27a-13
- şeb-tâ** (F.) : Geceden, gece. 104a-10
- şecâat** (A.) : Yiğitlik, yüreklilik. 4a-6
- şecer** (A.) : Ağaç. 87a-11
- şed** : Kuşak. 121a-2
- şefâ'at** (A.) : Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık. 3a-4
- şefî ' (A.)** : Bir suçun bağışlanması için aracılık eden. 2b-11
- şeh** (F.) : Padişah. 5a-11
- şehâdet** (A.) : Şahitlik etme, tanıklık. 19b-1
- şehd** (A.) : Bal. 60a-7
- şehenşeh** (F.) : En büyük padişah, padişahlar padişahı, şahlar şahı. 27b-2
- şehnaz** (F.) : Türk müziğinin en eski makamlarındandır. Çok güzel ve karakteristik bir makam olup, hicazkârın daha yumuşağı ve nazlısı, masal edasına çok müsait bir makamdır. 85b-3
- şeh-nişîn** (F.) : Pencere çıkması, balkon. 8b-10
- şehr** (A.) : Şehir, büyük belde, il. 43b-12
- şehristan** (F.) : Büyük şehir. 3b-3
- şehr-yâr** (F.) : Padişah, hükümdar. 3a-7
- şehsüvâr** (F.) : Ata iyi binen. 10b-3
- şeh-zâd** (F.) : Hükümdar oğlu, prens. 8b-7
- şeh-zâdegân** (F.) : Şehzâdeler, padişah oğulları. 83b-7
- şekâvet** (A.) : Bedbahtlık, bahtı karalık. 7a-4
- şekk** (A.) : Şüphe, zan, tereddüt. 101a-7
- şekkâk** (A.) : Şüpheci. 45b-6
- şekûr** (A.) : Çok şükreden. 2a-7
- şem'a** (A.) : Mumlu fitil, muma batırılmış fitil. 35b-2
- şems** (A.) : Güneş. 6a-9

- şer** (A.) : Allah'ın emri üzerine kurulmuş din kâideleri. 4b-14 ; kötülük, fenalık.23b-2
- şer'î** (A.) : Şeriata ait, şeraitle ilgili, şeriata uygun. 3b-3
- şer-gîr** (F.) : Âsi, karşı gelen, saldırgan. 9b-2
- şerh** (A.) : Açıklama, açık anlatma. 2b-9
- şerha şerha** : Dilim dilim, parça parça. 72a-7
- şerîat** (A.) : Allah'ın emri. 41b-13
- şerîf** (A.) : Şerefli, mübârek, kutsal. 12a-10
- şer-mesâr** (A.) : Kötülükle. 52a-4
- şest** (F.) : Altmış sayısı. 89b-9
- şeş** (F.) : Altı sayısı. 65b-13
- şeş-cihât** (F-A) : Altı yön, her taraf. 65b-13
- şeştâ** (F.) : Altı telli tanbur. 85b-6
- şetâret** (A.) : Neşe, şenlik, sevinç. 65b-4
- şevk** (A.) : Arzu, keyif, neşe, sevinç. 26b-13
- şeydâ** (F.) : Aşktan aklını kaybetmiş. 15b-1
- şeyh** (A.) : Yaşlı adam, ihtiyar. 10b-1
- şî'âb** (F.) : Kol, şube. 127a-12
- şî'ar** (A.) : Alâmet, işaret, iz. 29b-9
- şidâd** (A. çoğ. *şedîd*) : Sertler, katılar. 96a-8
- şikâr** (F.) : Av; ganîmet, düşmandan ele geçirilen mal. 8b-9
- şikâyet** (A.) : Sızlanma, yakınma. 8b-12
- şikence** (F.) : İşkence. 9a-1
- şikeste** (F.) : Kırık, kırılmış. 47a-3
- şimâl** (A.) : Kuzey. 38b-6
- şimşâd** (F.) : Şimşir ağacı. 74b-8
- şimşîr** (F.) : Kılıç. 10b-11
- şinâver** (F.) : Suda yüzen, yüzgeç. 88b-11
- şîr** (F.) : Arslan. 6b-8
- şîrâne** (F.) : Arslancasına, arslana yaraşır yolda. 49a-12
- şîr-i ner** : Erkek arslan. 7a-12
- şirk** (A.) : Allah'a ortak koşma. 19a-12

- şîşe** (F.) : Övünmek , gurur duymak. 27b-6
- şitâ** (A.) : Kış mevsimi. 8a-11
- şitâb** (F.) : Acele, çabukluk. 77a-13
- şu resme** : Şu şekilde. 27b-6
- şuâ'** (A.) : Işın, Güneş'ten veya başka bir ışık kaynağından uzanan tel tel ışıklar. 18b-1
- şugl** (A.) : Zihnini işgal etme, meşgul etme. 73b-4
- şugul** (A. çoğ. *şugl*) : İşler, uğraşacak şeyler; dertler, gâileler. 77a-6
- şukka** (A.) : Parça; kumaş veya kâğıt parçası. 18b-2
- şühedâ** (A. çoğ. *şehîd*) : Şehitler. 79a-7
- şükr** (A.) : Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık. 16a-8
- şürû'** (A.) : Başlama. 4b-8
- şürûh** (A. çoğ. *şerh*) : Şerhler, açıklamalar. 76a-1
- şütürbân** (F.) : Deveci, deve çobanı. 90b-9
- şüyûh** (A. çoğ. *şeyh*) : Şeyhler. 100a-9

-T-

- taâm** (A.) : Yemek, aş. 45b-11
- tâat** (A.) : Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibâdet. 47b-12
- tâb** (F.) : Işık, parlaklık. 12a-3
- tab'** (A.) : Tabiat, huy, yaratılış. 2a-3
- tâbân** (F.) : Işıklı, parlak. 10a-2
- ta'bîr** (A.) : İfade, anlatma. 76a-3
- tâbiş** (F.) : Parlayış, parıldayış. 103a-12
- tabl** (A.) : Davul. 8b-4
- tabl-bâz** (A-F) : Davulcu. 54a-11
- tacdâr** (A-F) : Taç giyen, padişah. 83a-10
- tâgı** : Âsi, isyan eden. 49a-11
- tahallûf** (A.) : Geride kalma, uygun gelmeme. 119a-12

- tahammül** (A.) : Dayanma, katlanma. 113a-11
- tahayyür** (A.) : Hayrân olma, hayrete düşme. 129b-10
- tâhir** (A.) : Temiz. 19a-6
- tahiyyât** (A.) : Hayır duası etme. 4a-12
- tahkîk** (A.) : Doğru olup olmadığını araştırma. 47a-4
- tahrîr** (A.) : Yama, kaydetme. 78a-9
- tahsîn** (A.) : Güzel bulup takdir etme, beğenip alkışlama. 28a-7
- tahûr** (A.) : Çok temiz. 79a-11
- tâife** (A.) : Kavim, kabile. 42a-10
- tâk** (A.) : Bina kemeri. 10b-12 ; kubbe. 64b-13
- takarrüb** (A.) : Yaklaşma, vakti yakın olma. 113b-13
- takın -** : Takınmak, kuşanmak. 92a-8
- takrîb** (A.) : Tahmin. 48a-1
- takrîr** (A.) : Yerleştirme, yerleştirilme. 76b-7
- tal'at** (A.) : Yüz, çehre; güzellik. 4a-10
- talabı-** : Çarpınmak, çırpınmak, oynayıp sıçramak. 18b-2
- talân:** Yağma. 41b-6
- talâye** (F.) : Keşif, öncü birik. 103b-9
- taleb-kâr** (A-F.) : İstekli. 95b-14
- tâli** (A.) : İkinci derecede olan. 101b-4
- tâli'** (A.) : Talih, kısmet. 6b-1
- ta'lim** (A.) : Öğrenme, öğretim. 33b-3
- tâlû** (A.) : Seçme , seçkin. 38a-8
- tam** : Damlamak, damla damla akmak. 20a- 9
- tama'kâr** (A-F.) : Aç gözlü, cimri. 115b-7
- ta'n** (A.) : Sövme, yerme, ayıplama. 60b-5
- tan-** : Danışmak. 89b-11
- tana kal-** : Şaşakalmak, donakalmak. 39a-2
- tanâb** (A.) : Kazığa bağlanan çadır ipi. 92b-2
- tanbûr** (A.) : Türk halk müziğinde kullanılan cura, çöğür, bağlama gibi mızrapla çalınan telli çalgılara verilen genel bir ad. 85b-5
- tanınca** : Şaşılacak şey. 48b-6

- tapşur -** : Buluşmak, bulmak. 115b-10
- tapu** : Huzur, makam. 36a-9
- târ** (F.) : Karanlık. 120b-3
- tarab-nâk** (A-F.) : Sevinçli, coşkun. 30a-7
- târâc** (F.) : Yağma etme, talanlama. 64a-2
- tarh** (A.) : Kurma, tertipleme, düzenleme. 76a-3
- ta'rif** (A.) : Etrafla anlatma, anlatılma. 85b-8
- tarîk** (A.) : Yol. 7a-2
- tart -** : Çekmek, korumak, saklamak. 105b-2
- taru** : Darı. 9a-13
- tasadduk** (A.) : Sadaka olarak verme, verilme. 83b-10
- tasnîf** (A.) : Sınıf sınıf, takım takım ayırma, sınıflama. 85b-8
- taşra** : Dışarı. 105a-1
- tav** (F.) : İşlenecek bir maddeye verilen hararet derecesi. 65a-3
- tavâf** (A.) : Etrafını dolaşma. 79a-9
- tavf** (A.) : Etrafını dolaşma. 110a-3
- tavîl** (A.) : Uzun, çok süren. 70b-8
- ta'vîz** (A.) : Bedel verme, karşılık olarak bir şey verme. 109b-13
- tavşur -** : Seslenmek . 115b-9
- tavus** (A.) : Tavus kuşu. 6a-8
- tavûsî** (A.) : Tavus kuşu gibi. 83a-2
- tay** (A.) : Atlama, üzerinden geçme. 53b-8
- tay** : Hayvan yükünün bir dengi, denk, eş. 37b-9 ; bir, tek. 72a-10
- tayak** : Dayanılacak şey, mesnet. 21a-9
- tâyi'** (A.) : Bir işi istekle, kendi isteğiyle yapan. 35b-9
- tayyib** (A.) : İyi, güzel, hoş. 30a-1
- tazarru'** (A.) : Kendini alçaltarak yalvarma. 15a-11
- tâzî** (A.) : Arap, Arapça. 39a-11
- ta'zîm** (A.) : Saygı gösterme, büyük sayma. 31a-13
- ta'zimât** (A. çoğ. *ta'zîm*) : Hürmetler, saygılar. 20a-10
- tebâb** (A.) : Zarar, ziyan, kayıp. 107a-5
- tebâh** (F.) : Yıkılmış, yıkıntı. 42a-4

- teber** (F.) : Balta. 23b-11
- teberdâr** (F.) : Yol açmak için önden giden kimse. 35b-10
- teberdârân** (F.) : Ön ayak olanlar. 105-3
- tecdîd** (A.) : Yenileme, yenilenme, tazelenme. 35b-12
- tecellâ** (A.) : Görünme, belirme. 50b-12
- tecellî** (A.) : Görünme, belirme. 74a-4
- tedârik** (A.) : Tedârik, hazırlama. 18a-8
- tedbîr** (A.) : Bir şeyi önleyecek yol, çare. 42a-10
- teessüf** (A.) : Kederlenme, tasalanma. 103b-5
- teferrüc** (A.) : Açılma, ferahlama. 8b-9
- tefsîr** (A.) : Yorum. 2a-13
- teftîş** (A.) : Gereği gibi sorup araştırma, bir şeyin doğrusunu bulmak için her tarafı arayıp tarama. 78a-2
- tehî** (F.) : Hünersiz, bilgisiz. 73b-3 ; boş. 105a-3
- tekellüf** (A.) : Özenme, bir işi gösterişli bir hale koymak için uğraşma. 73a-8
- telef** (A.) : Yok etme, öldürme. 103a-3
- temâmet** (A.) : Tamamlama, yerine getirme. 61b-7
- temâşâ** (F.) : Bakıp seyretme. 94b-2
- temelluk** (A.) : Yaltaklanma, dalkavukluk. 103b-2
- temennâ** (A.) : Dilek, arzu, istek. 6b-1
- temerrüd** (A.) : İnat, direnme. 23a-12
- temren** : Okun ucuna geçirilen demir ya da kemik parça. 123b-8
- ten** (F.) : Kaynak, cevher. 115a-2
- tena'um** (A.) : Bolluk içinde bulunarak rahat etme. 74a-10
- tenbîh** (A.) : Uyarma, uyarı. 69a-2
- tenezzül** (A.) : Gönül alçaklığı. 110b-4
- teng-târ** (F.) : Küçük, dar çadır. 84a-7
- tenzîl** (A.) : Kur'ân-ı Kerîm. 3a-11
- ter** (F.) : Genç, taze. 17b-8
- terahhum** (A.) : Merhamet etme, acıma. 49b-6
- terakki** (A.) : Yükselme, ilerleme. 5b-10
- terân** (F.) : Nağme, âhenk, makam. 103-4

- terâş** : Tıraş etmek. 112b-14
- terâzü** (F.) : Terazi. 35b-3
- terennüm** (A.) : Yavaş ve güzel bir sesle şarkı söyleme, şakıma. 65b-5
- tersâ** (F.) : Hıristiyan. 12a-3
- tertib** (A.) : Dizme, sıralama, hazırlama, düzene koyma. 75a-13
- tertibât** (A. çoğ. *tertib*) : Hazırlama, düzene koyma. 18b-11
- tesellâ** (A.) : Avutma, avundurma. 28b-2
- teşebbüh** (A.) : Benzeme, andırma. 74a-13
- teşhîs** (A.) : Ayırma, seçme, fark etme. 82b-1
- teşvîş** (A.) : Karıştırma, karmakarışık etme. 12b-11
- tevâbi'**(A. çoğ. *tâbi'*) : Bir kimsenin hizmetinde bulunanlar, birinin adamları. 113b-12
- tevakkuf** (A.) : Durma, eğlenme, bekleme. 7a-13
- tevârih** (A. çoğ. *târih*) : Tarihler. 8b-12
- tevâzu'** (A.) : Alçakgönüllülük gösterme. 71a-6
- tevcih** (A.) : Çevirme, yöneltme, döndürme. 127a-2
- teveccüh** (A.) : Bir yere doğru hareket etme. 24b-11
- tevekkül** (A.) : İşi Allah'a bırakıp kadere razı olma. 20b-9
- tevhid** (A.) : Allahın birliğine inanma. 2a- 4
- Tevrit** (A.) : Dört mukaddes kitaptan Hz. Mûsa'ya inen Tevrat. 2a-13
- tevvâb** (A.) : Kullarının tövbesini kabul eden Allah. 58a-10
- tezhîb** (A.) : Süsleme. 35b-4
- tibâk** (A.) : Mutâbakat, uygunluk, uyum. 65b-13
- tıfl** (A.) : Küçük çocuk. 70a-2
- tın-** : Ses çıkarmak, söz söylemek. 46b-1
- tınma-** : Ses çıkarmamak, söylememek. 25b-4
- tırâz** (A.) : Süs. 120a-8
- turnak çal** - : Kavgayı kızıştırmak için iki tarafı tahrik etmek. 64a-6
- tîcân** (A. çoğ. *tâc*) : Taçlar. 48b-8
- tiğ** (F.) : Kılıç. 5b-5
- tîlâvet** (A.) : Kur'an'ı güzel sesle ve usûlüne göre okuma. 4a-1
- tîr** (F.) : Ok. 12a-3

- tîz** (F.) : Tez, çabuk. 10a-9
- tizçek** : Çabucak, derhal, hemen. 11a-3
- togan** : Doğan. 99b-7
- toku-** : Vurmak, birbirine geçirmek, çakmak. 54b-7
- tolayı** : Dolayı. 124b-7
- tolu** : İçkiyle doldurulmuş kadeh. 25b-9
- tolunmak** : Ay, dolunay durumuna gelmek. 76b-2
- ton** : Elbise. 13a-7
- tosun** : Haşarı. 29b-4
- toyum** : Ganimet. 17b-12
- toyum ol-** : Ganîmete kavuşmak, zengin olmak. 17b-12
- toz et-** : Ortalığı karıştırmak, alt üst etmek. 47a-7
- tu -** : Kaplamak. 85b-10
- tuba** (A.) : Cennette bir ağaç. 101b-4
- tuffâh** (A.) : Elma. 90b-3
- tugrâî** (T-A.) : Tuğraya mahsus, tuğra ile ilgili. 89b-4
- tugyân** (A.) : Taşma, taşkınlık. 25a-11
- tuhfe** (A.) : Hediye, armağan. 19b-9
- tûl** (A.) : Uzunluk. 32b-3
- tûl-ı emel** : Haddinden çok fazla şeylere kavuşmak isteği. 77a-2
- tulû‘** (A.) : Doğma, doğuş. 16a-6
- tumturak** (F.) : Gösteri, debdebe. 65b-5
- tûr** (A.) : Dağ. 23b-11
- tur-** : Ayağa kalkmak, ayakta durmak. 27a-13
- turaç** : Sülüne benzer bir kuş. 54a-6
- turgur-** : Kaldırmak, ayakta tutmak. 1b-5
- tuş** : Taraf, cihet, yön, yol. 56a-1
- tuş gel-** : Rast gelivermek, karşılaşıvermek. 56a-1
- tuyur** (A. çoğ. *tayr*) : Kuşlar. 64b-6
- tünd** (F.) : Sert, şiddetli. 29b-4
- türâb** (A.) : Toprak. 71a-3
- Türkân** (T-F. çoğ. *Türk*) : Türkler. 98b-13

tüvân (F.) : Güçlü, kuvvetli. 2a-6

tüvânâ (F.) : Güçlü, kuvvetli. 101a-11

-U-

ubbâd (A.) : Kullar, mahluklar. 8a-5

ubûr (A.) : Bir suyun öte tarafına geçme. 32b-5

ud : Şeref, onur. 90a-6

ugrı : Hırsız. 29a-1

ugur : Ön. 25a-3 ; uğur, baht. 44a-3

ukbâ (A.) : Âhiret, öbür dünya. 50b-6

ulâ (A.) : Şan ve şeref sahibi kimse. 48a-9

ulak : Eskiden, bir yerden başka bir yere posta ya da haber götüren. 12a-6

ulaşıklık : Yakınlık, akrabalık. 45b-3

ulûm (A. çoğ. *ilm*) : İlimler, bilgiler. 52a-7

ulüvv (A.) : Yükseklik, büyüklük, yücelik. 69b-12

umac : Hedef, amaç, gâye. 98a-7

umk (A.) : Derinlik. 32b-3

ummân (A.) : Ulu, büyük, engin deniz, okyanus. 31b-11

umûr (A. çoğ. *emr*) : İşler, hususlar. 18a-9

unâs : İnsanlar. 124b-8

ur - : Vurmak, çarpmak. 11b-13

urug : Irk, soy, aile, hânedan. 73a-10

uruş- : Vuruşmak, çarpışmak. 76b-7

us : Akıl. 118a-10

uş : Çünkü. 41a-8

uş- : Uçmak. 56a-3

uşak : Küçük, ufak. 34b-2

uşan- : Kırılmak, parçalanmak, dağılmak. 66b-2

uvan- : Ufalanmak, parçalanmak, kırılmak. 84a-8

uy - : Çatmak, sataşmak. 119a-12

uyar- : Işığı yakmak, parlatmak. 35b-2

uyûn (A. çoğ. *ayn*) : Gözler. 92a-13

uyûnât (A. çoğ. *uyûn*) : Gözler. 114a-10

uyur : Uyuyan, uyumakta olan. 74b-2

-Ü-

üçürdek : Yelkenleri yukarı basan makaralara dolanan ip. 21b-7

üftâde (F.) : Düşmüş, düşkün; biçare. 2b-4

ümem (A. çoğ. *ümmet*) : Ümmetler. 35b-8

ümmehât (A. çoğ. *ümm*) : Analar, anneler. 74b-13

ümmet (A.) : Bir peygambere inanıp bağlanıp topluluk. 5a-4

ümmî (A.) : Anasından nasıl doğmuş ise öyle kalıp okuma yazma öğrenmemiş kimse.

49b-12

ün : Ses, yüksek ses, sada. 22a-6

ünde- : Seslenmek, çağırmak, davet etmek. 50a-2

üre>ürî : Yüksekte olan, kalkık, dik olan. 20a-9

üslûp (A.) : İfâde yolu, biçim, usul. 6a-2

üsne : Üstüne, üzerine. 48b-5

üstâd (F.) : Usta, sanatkâr. 7b-4

üstadâne (A-F.) : Üstâda yakışır yolda, ustaca. 116b-12

üstühân (F.) : Kemik. 101b-12

üstüvâr (F.) : Sağlam, kuvvetli, dayanıklı, güvenilir. 49a-3

üş - : Üşüşmek, toplanmak. 59a-4

üştür (F.) : Deve. 54a-6

üşür- : Üşüştürmek, musallat etmek. 56a-3

üt- : Yenmek, oyunda kazanmak. 46a-8

üz- : Ayırmak, uzaklaştırmak, uzaklaşmak, gitmek. 63b-11

-V-

- vâ** (A.) : Yazık, eyvah. 45b-7
- vâcib** (A.) : Yapılması gerekli olan. 14b-5
- vâcid** (A.) : Vücûda getiren; Allah. 2a-7
- va'd** (A.) : Söz verme, üstüne alma. 20a-1
- va'de** (A.) : Bir iş için önceden belirlenen zaman. 98a-4
- vâfir** (A.) : Çok, bol. 11b-9
- vahdet** (A.) : Yalnızlık, teklik, birlik. 81a-1
- vâhid** (A.) : Tek, bir. 1b-3
- vahy** (A.) : Bir fikrin veya bir emrin Allah tarafından bir peygambere bildirilmesi. 119b-7
- vâid** (A.) : Birini iyiliğe sevk ve kötülükten uzaklaştırmak için korkutma, yıldırma. 3a-12
- vâiz** (A.) : Dini öğütlerde bulunan. 2b-13
- vakf** (A.) : Bağışlama, bırakma. 50b-5
- vâkîf** (A.) : Duran, ayakta duran. 18a-6
- vâki** (A.) : Geçen, geçmiş olan. 58a-3
- vâki'** (A.) : Olan, düşen, olagelen. 102b-5
- vakt** (A.) : Vakit, zaman. 11b-13
- vakt-i ci'e** : Dönüş vakti. 35b-1
- vâlih** (A.) : Şaşakalmış, şaşırılmış. 13b-13
- vâr** (F.) : Benzetme edatı, gibi. 6a-8
- var** : Hepsi, olancası, mevcudu. 109a-6
- varak** (A.) : Altın, gümüş vesâir madenlerden dövülerek yapılan ince yaprak. 47a-5
- vârid** (A.) : Gelen, vâsıl olan, erişen. 79a-3
- vâris** (A.) : Mirasçı, kendisine miras düşen. 2a-10
- vasf** (A.) : Nitelik. 13b-1
- vasî** (A.) : Bir ölünün vasiyetini yerine getirmekle memur edilen kimse. 70b-2
- vasl** (A.) : Ulaşma, birleşme. 105b-5

- vassâf** (A.) : Vasıflarını bildirerek anlatan ya da öven. 48b-1
- vâye** (F.) : Nasip, kısmet. 6a-9
- vâzih** (A.) : Açık, meydanda, belli, kapalı olmayan. 7b-2
- veca‘** (A.) : Ağrı, sızı, acı. 101b-12
- vecd** (A.) : Kendinden geçercesine dalgınlık. 85b-9
- vech** (A.) : Yüz, surat, çehre. 1b-12
- vedûd** (A.) : Çok muhabbetli, çok şefkatli; Allah’ın sıfatlarından. 2a-7
- vehhâb** (A.) : Fazla bağışlayan. 58a-9
- vehhâc** (A.) : Çok parıltılı, çok alevli. 29a-10
- vehhâm** (A.) : Çok vehimli, pek kuruntulu. 42a-4
- veled** (A.) : Çocuk, erkek evlat. 124b-5
- velev** (A.) : Olsa da, bile, hatta, ister, isterse. 83a-1
- velî** (F.) : Ama, fakat. 2a-2
- velîy** (A.) : Ermiş, eren. 106a-10
- verâ** (A.) : Arka, geri, öte. 48b-8
- vera‘** (A.) : Haramdan kaçınma. 50b-12
- verd** (A.) : Doru at. 63a-12
- verd** (A.) : Gül. 85b-11
- vesvâs** (A.) : Şeytan. 56b-2
- veş** (F.) : Gibi anlamında kullanılan bir benzetme edatı. 17b-12
- veyl** (A.) : “Vah!” şeklinde bir ünlem. 45b-7
- vezîrân** (A-F. çoğ. *vezîr*) : Vezirler. 15b-5
- vilâyet** (A.) : Dostluk, muhabbet. 59b-10
- vîrân** (F.) : Yıkık, yıkılmış. 46a-1
- vird** (A.) : Belli zamanlarda okunması âdet olan Kur’ân cüzleri, duâları. 17b-9
- viribi-** : Göndermek, irsâl etmek. 111b-7
- visâl** (A.) : Ulaşma. 23a-5
- vizâret** (**vezâret**) (A.) : Vezirlik, paşalık. 6a-11
- vudû** (A.) : Abdest alma. 35b-11
- vuhûş** (A. çoğ. *vahş*) : Yabânî hayvanlar, vahşiler, yabaniler. 63a-12
- vüs‘** (A.) : Güç, kuvvet, tâkat. 96b-3

-Y-

- yâ** : Yay. 114b-5
- yaba** : Odun, ahşap. 60a-3
- yâd** : Yabancı, el. 22b-11
- yâdigâr** (F.) : Bir kimseyi veya nesneyi hatırlatacak şey. 14b-9
- yagan - > yavan -** : Anlamsız ve boş konuşmak . 120b-9
- yağı** : Düşman. 21a-9
- yah** (F.) : Buz. 110a-7
- yahtulu** : Işıklı, nurlu, parlak, aydın. 102a-12
- yâhuz** (F.) : Yâhut, veya. 80a-12
- yaka** : Elbise boynu. 68a-2
- yakın-** : Kına yakmak. 35a-10
- yakîn** (A.) : Sağlam bilgi. 2a-1
- yal** (F.) : Şampiyon, pehlivan. 44a-3
- yalabı-** : Parlamak, parıldamak. 18b-2
- yalman** : Kılıcın, kamanın, bıçağın, mızrağın, süngünün ağzı ya da ucu. 54b-8
- yaman** : Fena, kötü, musibet. 73b-4
- ya'mel** (A.) : Çalışma, emek. 112b-4
- yanınca** : Yanında, beraberinde. 38b-10
- ya'ni** (A.) : Sözün kıyası. 10b-11
- yâr** (F.) : Dost. 15a-4
- yar-** : Geçmek, ilerlemek. 24b-10
- arak** : Teçhizat, savaş levâzımı, silah. 9a-13
- yârân** (F. çoğ. *yâr*) : Dostlar. 4a-12
- yaraş-** : Yaraşık, yakışık, münâsip, lâyık, uygun. 15a-4
- yarıcı** : Yardımcı, şefaatçi. 27b-5
- yarımdası** : Ertesi, ertesi gün. 31b-3
- yârî** (F.) : Dostluk. 36a-7
- yasn-** : Niyetlenmek, tasarlamak, karargâh edinmek. 21b-6
- yat** : Hazırlık, levâzım. 18a-13

- yatur** : Yatan, yatmakta olan. 23b-11
- yavaş-** : Hızını yitirmek, hafiflemek, sakinleşmek. 76b-5
- yavşur-** : Yapıştırmak, yamamak. 116b-12
- yavuz** : Şiddetli, pek sert, yaman. 6a-9
- yayak** : Yürüyerek giden, yaya, piyade. 108a-12
- yayındur-** : Belirsiz, bilinmez duruma gelmek; dağılmak. 24b-9
- yaylag** : Yazı geçirmek için çıkılan yüksek yer, yayla. 71b-3
- yazı** : Ova, sahra, ıssız kıır. 32a-12
- yazıl-** : Yayılmak, dağılmak, dağıtılmak. 31b-7
- Ye'cûc** (A.) : Kur'an'da adı geçen bir kavmin adı. 42b-9
- yed** (A.) : Kuvvet, kudret, güç. 6a-2
- yegâne** (F.) : Biricik, tek. 20a-7
- yek-reng** (F.) : Bir renkte olan. 90b-11
- yeksân** (F.) : Düz; bir ,beraber. 62a-2
- yekser** (F.) : Yalnız başına. 68a-4
- yektâ** (F.) : Tek, eşsiz, benzersiz. 1b-3
- yemîn** (A.) : Sağ, sağ taraf. 56a-8
- yemm** (A.) : Deniz. 102b-7
- yeng** : Şekil, tarz, usul. 45a-10
- yesîr** : Esir, tutsak. 60b-12
- yet-** : Yetişmek, erişmek, ulaşmak. 35b-8
- yevm** (A.) : Gün. 2b-1
- yevm-i rüşte-hîz** : Kıyamet günü. 45b-8
- Yezdân** (F.) : Allah. 4a-5
- yıprak** : Yıpranmış, eskimiş. 105b-2
- yırt-** : Parçalamak. 9a-3
- vid-** : Çekmek, yedekte götürmek, yedekte bulunmak. 114a-2
- yig** : Daha iyi, üstün, kuvvetli, baskın. 15a-2
- yikrek** : Daha iyi, üstün, baskın, tercih edilir. 80a-11
- yil -** : Koşmak, acele yürümek. 89a-1
- yil** : Yel, rüzgâr. 9a-5
- yim** : Yem, yemek. 32b-12

- yiñ** : Elbise kolunun el üzerine gelen kısmı. 120a-11
yir : Ülke, yurt, memleket. 23b-3
yit- : Yetişmek, erişmek, ulaşmak. 30b-3
yören- : Hatıra gelmek, gönlü kaplamak. 45a-2
yu- : Yıkamak. 25a-3
yudun - : Yutmak, içmek, yavaş yavaş yutmak, yutkunmak. 63b-9
yuhu : Uyku. 110a-3
yum- : Kapamak, örtmek. 11a-4
yun- : Yıkanmak. 86a-8
yügrük : Yürük, hızlı giden, çok koşan, işlek, yürürlük, hızlı gitme. 120b-10
yügün- : Önünde eğilmek, diz çökmek, baş eğmek. 115b-10
yürekli : Yiğit, cesur. 44a-3

Z-

- zabt** (A.) : İdâresi altına alma, kendine mâl etme. 22a-7
zad (A.) : Azık, yiyinti. 9a-13
zahîr (A.) : Arka çıkan, yardımcı. 65b-11
zâhir (A.) : Görünen, açık, belli, meydanda. 2a-7
zahm (F.) : Yara. 103a-6
zahr (A.) : Arka, sırt. 56a-1
zâif (A.) : Güçsüz, kuvvetsiz. 70b-13
zâki (A.) : Keskin kokulu, güzel kokulu. 2b-13
zâkir (A.) : Zikreden. 2b-13
zâl (A.) : Kötü yola düşmüş, yanlış yola sapmış. 117a-2
zamîr (A.) : Gönülde gizli olan sır. 42b-3
zânû (F.) : Diz. 112a-6
zâr (F.) : Ağlayan inleyen. 124a-5
zarûrî (A.) : İster istemez olacak olan iş. 59b-3
zât (A.) : Kendi; asıl, öz, cevher. 6a-6
zav (A.) : Aydınlik, ışık. 39a-1

- zayf** (A.) : Misafir, konuk. 13a-1
- zâyi‘** (A.) : Elden çıkan, kaybolan. 35b-9
- zebânî** (A.) : Cehennemlikleri, cehenneme atmaya memur edilen melek. 45b-9
- zebûn** (F.) : Zayıf, güçsüz, âciz. 25b-5
- Zebûr** (A.) : Hz. Davud’a inen mukaddes kitap. 2a-13
- zedn** : Ses, seda, ses çıkarmak. 50a-10
- zeheb** (A.) : Altın. 48b-8
- zehre** (F.) : Yiğitlik, cesâret. 9a-11
- zelîl** (A.) : Hakir, hor, alçak. 110b-6
- zemherî** (A.) : Gün dönümünden sonraki şiddetli soğuklar, karakış. 79a-13
- zemîn** (F.) : Yeryüzü. 49b-9
- zemistân** (F.) : Kış mevsimi. 109b-11
- zen** (F.) : Kadın. 33b-13
- zenâdık** (A. çoğ. *zındık*) : Zındıklar, münâfıklar. 19a-11
- zenân** (F. çoğ. *zen*) : Kadınlar. 128a-3
- zenbûr** (A.) : Arı, yaban arısı. 92b-8
- zenbûr-ı har** : Eşek arısı. 92b-8
- zeng** (F.) : Üzengi. 28b-12
- zer** (F.) : Altın. 14b-10
- zerk** (A.) : İkiyüzlülük, hile, riyâ, dalavere. 14a-10
- zerre** (A.) : Pek ufak parça. 40b-1
- zerrîn** (F.) : Parlak. 13b-8
- zevâyâ** (A. çoğ. *zâviye*) : Zâviyeler, küçük tekkeler. 97a-13
- zevrâk** (A.) : Kayık, sandal. 6b-3
- zeyd** (A.) : Artma, çoğalma. 67a-1
- zeyn** (A.) : Süs, bezek. 90a-13
- zill** (A.) : Gölge. 7a-5
- zi’l-ka‘de** (A.) : Arabî ayların on birincisi. 53b-5
- Zi’n-nûreyn** (A.) : Hz. Osman. Hz. Muhammed’in iki kızı ile evlendiği için bu ad verilmiştir. 44a-6
- zîbâ** (F.) : Süslü. 13b-8

- zihi** (A.) : Ne güzel, ne hoş. 1b-11
- zîkr** (A.) : Anma, anılma. 16a-8
- zinc** : Haber çanı. 124b-2
- zinde** (F.) : Diri, yaşayan, dinç, sağlam. 21a-4
- zînet** (A.) : Süs, bezek. 15b-6
- zîr** (F.) : Alt, aşığı. 12b-13
- zîr ü bem** : En ince ve en kalın tel. 85b-3
- zîrâ** (F.) : Çünkü, şundan dolayı ki. 4b-13
- zirih** (F.) : Savaş gemilerine gülle tesir etmemek için kaplanan çelik levha. 22a-5
- zişt** (F.) : Çirkin. 38b-9
- ziyâ** (A.) : Işık, aydınlık. 2b-8
- ziyâd** (A.) : Fazlalık, çokluk. 6a-4
- ziyâde** (A.) : Fazlalık, çokluk. 16a-11
- ziyâret-gâh** (A-F.) : Ziyaret yeri, türbe. 106a-2
- zu'm** (A.) : Hava atmak, yalan davranış, gösteriş yapmak, caka satmak. 9b-7
- zuhûr** (A.) : Görünme, meydana çıkma. 124a-13
- zûr** (F.) : Kuvvet, güç. 62a-12
- Zü'l-celâl** (A.) : Ululuk sahibi olan Allah. 27a-10
- Zü'l-minen** (A.) : Allah. 68a-8
- zübân** (F.) : Dil, lisan. 6a-9
- zühhâd** (A. çoğ. *zâhid*) : Zâhidler, çok aşırı sofular, kaba sofular. 8a-5
- zühre** (A.) : Çobanyıldızı, Venüs. 85b-6
- zümre** (A.) : Cemâat, topluluk. 56b-1
- zürriyyet** (A.) : Nesil, kuşak, soy. 53a-5
- züvvâr** (A. çoğ. *zâir*) : Ziyaretçiler, görmeye, hatır sormaya gelenler. 96a-2

NOTLAR

KİŞİLER

Âd : Çok eskiden Yemen taraflarında bulunan ve Hud Peygamber tarafından îmâna getirilemediği için Allah tarafından yok edildiğine inanılan bir kavmin adı. (36b-1)

Ahmed : Hz. Muhammed. (10a-5)

Ahmet Tûran Gazi : Kişiliği ve hayatı hakkındaki bilgiler belirsizdir. Bazı rivayetlere göre Battal Gazi'nin, bazılarına göre ise Abdulvahâbi-i Gazi'nin arkadaşıdır. Emeviler ve Abbasiler devrinde Bizans'a çeşitli akınlar yapılır, ülkeler fethedilir, pek çok savaş yapılır. Bu savaşlardan birine Ahmet Tûran Gazi gönüllü olarak katılmış ve şehit düşmüştür. Battalnâmelere göre Battal Gazi ve Abdulvahâbi-i Gazi'den sonra gelen üçüncü önemli şahsiyettir. Aslen Rum'dur ve Ahmer'dir. Battal'a adını o vermiştir aralarında geçen bir kavga sonucunda. Yenilen Ahmer, kelime-i şehâdet getirip Müslüman olunca Battal, onu bırakır. Bu kavga sonucunda Battal da ona Ahmet Taran adını verir. (83b-3)

Ali : Hz. Ali, dördüncü halife ve Hz. Hatice'den sonra Müslümanlığı ilk kabul edendir. Bedir Savaşı başlamadan önce Kureyşlilerle dövüşen üç kişiden biriydi. Bu savaş sonrasında kendisine “*Allah'ın Arslanı*” lâkabı ve bir kılıç verildi. (5a-1)

Âsaf : Hz. Süleyman'ın veziri Âsaf İbn-i Berhıyâ. Hz. Süleyman'ın en çok güvendiği kişiydi. Kelime anlamı “*erdem, ileri görüşlülük*” tür. Neml Sûresi'nde anlatıldığına göre Hz. Süleyman, Belkıs'ın tahtını ister. Âsaf b. Berhıyâ da “*Sen daha gözünü açıp kapamadan onu sana getirebilirim. Gökyüzüne bak, birazdan onun*

tahtını yanında göreceksin.” dedi ve secdeye kapanıp ism-i âzam duâsını okudu. Hz. Süleyman hemen o anda Belkıs’ın tahtını kendi tahtının yanında buldu. (18a-4)

Ayas Paşa : 1536 yılında İbrahim Paşa’nın ortadan kaldırılmasıyla yerine Ayas Paşa getirilir. 1536-1539 yılları arasında sadrazamlık yapmış Osmanlı devlet adamıdır. Veba salgınından ölmüştür. Ayas Paşa, Mısır’ın alınmasında önemli hizmetler görmüş ve Tomanbay’ı ele geçirmiştir. Kanuni Sultan Süleyman’ın bütün seferlerine katılmış ve Preveze Deniz Zaferi, onun sadrazamlığında kazanılmıştır. (40b-6)

Bâli bin Yahyâ : 1495’te doğmuş ve Kanuni’nin yaşıtıdır. Semendire sancakbeyi oldu. 1521 yılında Belgrad’ın fethinde görev yaptı. Belgrad sancakbeyi oldu. Daha sonra Bosna beylerbeyi oldu. 1526 yılında Mohaç Meydan Muharebesi’nde çok üstün başarılarla bulundu. 1542’de Budin’in ikinci beylerbeyi oldu. (19b-7)

Behram Paşa : 1526 yılında Mohaç Meydan Muharebesi’nde Anadolu beylerbeyidir. Mohaç ovasının bir yanı Karasu bataklığı, bir yanı tepelikti. Osmanlı ordusu, Bâli Bey’in teklifi üzerine arka arkaya üç saf halinde düzene girdi. Önde vezir İbrahim Paşa ve ikinci safta da Behram Paşa bulunuyordu. Üçüncü safta ise yeniçeriler ve padişah vardı. (20b-3)

Cem : Mitolojik bir şahsiyettir. İsminin anlamı “*ikiz*” dir. En eski rivayete göre bin sene padişahlık etmiştir. Onun asrı, saadet asrıdır. Onun zamanında devlerin hepsi mağlup olmuş, bağlanmış; hayvanların yemi bol, iklim tatlıdır, hastalık yoktur. Cem, ölmez olduğundan ölüm de yoktur. Fakat bu saadet uzun sürmez ve ondaki fer, üç defa kuş şeklinde ayrılır. Cem de sefil olarak ölür ve bir dev tarafından ikiye bölünür, parçalanır. (24a-5)

Dahhak : Cemşid’in yerini almış olan İran’ın zalim ve gaddar bir hükümdarı idi. Hastalandığı zaman iki çocuk beyni ilaç olarak kullanılırdı. Demirci Gâve’nin

çocuklarına sıra geldiğinde meşhur demirci isyan etmiş ve Dahhak'ın düşürülmesini sağlamıştır. (92a-12)

Devr-i Hâtem : Hz. Peygamber'in devri. Hz. Muhammed'in son peygamber olması nedeniyle bu tâbir kullanılır. Arap kabîleleri arasında tanınmış "Tayyi" kabîlesine mensup ve cömertliğiyle meşhur olan "İbnü Abdillâh Bin Sa'd"ın lâkabı. (18b-10)

Ebû Cehl : Hz. Muhammed'in düşmanıdır. Ebû Cehl, bir savaşta ağır yaralanır ve İbn-i Mesud'a, zaferin hangi tarafta olduğunu sorar. Zaferin, Hz. Muhammed'in tarafında olduğunu öğrenince ümidini kaybeder. İbn-i Mesud, Ebû Cehl'in başını kendi kılıcı ile kesemez ve bunun üzerine Ebû Cehl'in kendi kılıcını alarak başını keser. Daha sonra silahını, zırhını, miğferini ve başını Hz. Muhammed'e getirip önüne koyar. Hz. Muhammed de bunun üzerine Allah'a şükreder. (34a-3)

Emir Sultan : Osmanlı'nın kuruluş devrinde Bursa'da yaşamış büyük bir evliya ve âlimdir. 1430'da Bursa'da vefat etmiştir. Soyu, Hz. Muhammed'in torunu Hüseyin'e dayanır. İsmi, Muhammed b.Ali, lâkabı da "*Şemsüddin*" dir. Buhara'da doğduğu için "*Muhammed Buhâri*" , seyyid olduğu için "*Emir Buhâri*" , Yıldırım Bâyezıd'ın damadı olduktan sonra da "*Emir Sultan*" denilmiştir kendisine. Yıldırım Bâyezıd'a hep Türk birliğini kurmasını öğütlemiş ve seferlere katılmıştır. Ankara Savaşı'nda o da esir düşmüştür. Timur, Emir Sultan ile yaptığı görüşmede onun bilgisinden çok etkilenmiş ve Bursa'ya dönmesine izin vermiştir. (97b-10)

Fâruk : Hz. Ömer'in lâkabıdır. Haklıyı haksızdan ayırt ederek adaleti tam yerine getirmekle ün kazandığı için bu isimle adlandırılmıştır. Bu lâkab, Hz. Muhammed tarafından verilmiştir. (78b-5)

Ferhad : 16. yüzyılda iki defa sadrazamlık yapan devlet adamı. Kanuni Sultan Süleyman'ın güvenini kazanmıştır. Zigetvar seferine katılmış ve Kanuni'nin nâşısı, onun gözetiminde İstanbul'a getirilmiştir. Belgrad seferine de katılmıştır.

Canberdi ayaklanmasını da bastırmış ve o sıralarda üçüncü vezir olarak görev yapmıştır. (7b-1)

Feridun : Feridun da Cem gibi mitolojik bir kişidir ve ejderha öldürücüdür. Cem'in padişahlığından sonra ikinci bin senede Dahhak hüküm sürmüştür. Fakat Feridun, onu mağlup ederek Demâvend dağına bağlar. Cem'den kuş şeklinde ayrılan fer, ikincide Feridun tarafından tutulur. (24a-5)

Gülşâh : Varaka'nın sevgilisi; masal kadını. (15a-8)

Hâbil : Hâbil, Âdem ile Havva'nın ikinci oğludur. Kâbil'in, kardeşi Hâbil'i öldürdüğüne ve tarihteki ilk katil olduğuna inanılır. Hâbil ve ağabeyi, Allah'a birer kurban sunmuşlardır. Kâbil, kendi kurbanı Allah tarafından kabul edilmeyince kardeşini öldürmeye karar verir. Hâbil, Allah'tan korktuğunu söyleyerek ağabeyine karşı gelmez. Sadece Kâbil'in cehennemde yanmasını diler. (67b-8)

Hacı Bektaş : 1209-1271 yılları arasında yaşamış büyük mutasavvıf. Ahmet Yesevî'nin öğütlerini takip etmiştir. Ondan dolayı Yesevî'nin halifesi olarak kabul edilir. Kendisinin de bağlı olduğu Âhilik Teşkilatı ile Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Anadolu'da sosyal yapının gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Yeniçeri ordusu, Hacı Bektaş'ı kendilerine manevî pir olarak kabul etmişlerdir. (59b-8)

Hamza bin Abdülmuttalib : Hz. Muhammed'in amcası ve ilk Müslümanlardandır. Hicretten yedi sene önce Müslüman oldu ve Uhud Savaşı'nda şehit oldu. Bu savaşta, sonradan Müslüman olan Vahşi tarafından mızrak darbesi ile öldürülde ve kalbi çıkarıldı. Kendisine, “*şehitlerin efendisi*” denildi. Haysiyet sahibi, şerefli, kahraman ve merhametli idi. Çok iyi ok atar ve kılıcını çok iyi kullanırdı. (5a-1)

Hasan : Hz. Ali ile Hz. Fâtıma'nın ilk çocuğudur. Hz. Ali'den sona halife olmuştur. Dedesi Hz. Muhammed'in terbiyesinde yetişmiştir. Iraklılar, Hz. Hasan

halife olduktan sonra onu Muaviye ile savaşması için ikna ederler. O da buna kanarak orduyu hazırlatır. Muaviye de bunu duyunca ordusunu hazırlatır. İki ordu karşılaşır. Bir süre sonra Hz. Hasan'ın ordusunda kargaşa çıkar. Uzun süren anlaşmazlıktan sonra Hz. Hasan ile Muaviye anlaşır ve Hz. Hasan, hilâfeti Muaviye'ye bırakır. Hz. Hasan da geri kalan on yıllık ömrünü Medine'de geçirmek için oraya gider. (4a-9)

Hüseyin : Hz. Ali ile Hz. Fâtıma'nın ikinci oğludur. Hz. Hasan'ın da kardeşidir. Muaviye ölüp yerine oğlu Yezid halife olunca Hz. Hüseyin'den de ona biat etmesi istenir ama Hz. Hüseyin de bunu gizlice değil halkın önünde yapmak istediğini söyler. Gecedен faydalanarak Hz. Hüseyin, ailesini de yanına alarak Mekke'ye gider. Daha sonra Yezid ile yaptığı savaşta Kerbelâ'da şehit edilir. Temimli Zura b.Serik, Hz. Hüseyin'in sağ eline ve omzuna kılıçla vurur. Hz. Hüseyin düşüp kalkarken Nehalı Sinan b.Enes de harbe saplar. Sonra da atından inerek Hz. Hüseyin'in boğazını kesip kafasını koparır. Orada bulunanlar da ölüsünü soyarak her şeyini alırlar. (4a-9)

Hüsrev : Sâsâni kralıdır. şirin'e aşıktır. Zengin biridir. Ama şirin'e, Ferhat da aşıktır. şirin ve Ferhat arasında hüsrân ortaya çıkar ve bunun sorumlusu Hüsrev-i Perviz'dir. Hüsrev, Romalılarla yaptığı bir savaş sonucunda yenilmiş ve onların başkomutanına hakaret etmiştir. Bu başkomutan gizlice İnan askerleriyle anlaşarak Hüsrev'i tahttan indirir ve bir müddet sonra da idam eder. (83a-9)

Hüsrev Bey : 1480 yılında doğmuştur. Semendire sancakbeyliği yapmış ve Belgrad'ın fethinde önemli hizmetlerde bulunmuştur. Belgrad'ın fethinden sonra Bosna sancakbeyliğine getirilir. Bu görevi sırasında Knin, Skradin ve Ostovika Kaleleri'ni ele geçirir. Bosna bölgesinde yeni fetihler yaparak sancağının sınırlarını genişletmiştir. Kanuni Sultan Süleyman'ın birçok seferine katılmıştır. (56b-12)

İbn-i Affan : Hz. Ebûbekir'in ilk Müslüman ettiği kişilerdendir. Câhiliye döneminde de Hz. Ebûbekir'in samimi bir arkadaşı idi. Habeşistan'a ilk hicret

edenlerdendir. Bedir Savaşı hariç müşriklerle ve İslam düşmanlarıyla yapılan bütün savaflara katılmıştır. (78b-7)

İbrahim Edhem : Büyük evliyalarındandır. Horasan'ın Belh şehrinde doğmuştur. Başka bir rivayete göre de anne ve babası hac görevlerini yerine getirirken Mekke'de doğmuştur. Kendisi devamlı oruçlu bulunurdu. Yediği zaman ise yiyeceği genellikle tuzsuz pişen sebzeler olurdu. Yalınayak gezer, az uyur ve yamalı elbise giyerdi. Öğütlerinde, helal kazancın önemini vurgulardı. Kendisiyle ilgili pek çok rivayet vardır. En meşhur rivayet şudur: Tevbe etmeden önce Belh padişahı olduğu söylenir. O zamanlar tahtta oturur ve pahalı elbiseler giyer, ata biner, avlanmayı severdi. Daha sonra bütün bunları terk etmiş ve Allah yoluna girmiştir. (97b-7)

İskender : Makedonya kralı Phylippe'nin oğlu olup, Aristo'dan ders almış ve yirmi yaşında hükümdâr olmuştur. (18a-5)

İsmail : Hz. İbrahim'in oğlu. Hz. İbrahim'e rüyasında, oğlunu kurban etmesi buyrulur. Bunun üzerine Hz. İbrahim, Hz. İsmail'i Mekke'de Sebir Dağı'nın eteğinde تنها bir yere götürür. Hz. İsmail, babasına, emredilen şeyi yapmasını söyler. Allah da Hz. İbrahim'in, rüyasına sadakat göstermesi üzerine ona bir koç ihsân eder. (67b-9)

Lütfi Bey : Kanuni Sultan Süleyman'ın kayınbiraderidir. 1539-1541 yılları arasında sadrazamlık yapmıştır. 1522'den itibaren Aydın, ardından Yanya sancakbeyliği yapmıştır. Korfu seferi sırasında Barbaros Hayreddin Paşa ile beraber donanma serdarı olarak denize açılmıştır ve İtalya sahillerini vurmıştır. Boğdan seferine de katılmıştır. "*Tevârih-i Âl-i Osman*" ve "*Âsafnâme*" adında iki eseri vardır. (59a-9)

Mâni : Meşhur Çinli nakkaşın adıdır. Behram Şâpur zamanında İran'a gelip Zerdüşt ve İsa dinleri karışımı olan bâtil mezhebini neşre başlamış olduğundan idam edilmiştir. (84b-10)

Melik Gâzi : Emir Gâzi olarak da bilinir. Melik Gâzi, Türkler'in Anadolu'ya girişi olan 1071 Malazgirt zaferinden sonra Danişmend Beyliği'ni kuran Ahmed Melik Gâzi'nin oğludur. 1104-1134 yılları arasında tahtta bulunan ve beyliği döneminde Haçlılara, Ermenilere ve Rumlara karşı önemli zaferler kazanmıştır. 1086'da Kayseri'yi fethetmiş ve "*Kayseri Fatih*" ünvanını almıştır. Bu fetih başarısından dolayı halifelik makamı tarafından kendisine "*Melik*" ünvanı verilmiştir. (21b-9)

Mevlâna : İslam ve tasavvuf dünyasında tanınmış bir filozof, şair, düşünce adamı ve Mevlevî yolunun öncüsüdür. İslam dinini; şiir, sanat ve müzik yoluyla en iyi en ince yorumlayan kişidir. Tam bir vahdet-i vücud savunucusudur. Ona göre her varlık Allah'ın bir tecellisidir. Onun ilkelerinden ve islam inancına getirdiği yorumdan Mevlevî tarikatı doğmuştur. Ama Mevlâna, bir tarikat kurucusu değildir. Mevlevîlik, onun ölümünden sonra oğlu Sultan Veled ve halifesi Hüsamettin Çelebi'nin hazırladıkları bir düşünce sistemidir. (97a-5)

Mihaloğulları : Osmanlı tarihinde 16. yy. sonlarına kadar faaliyetleri görülen bir akıncı birliğidir. Köse Mihal'in oğul ve torunlarıdır. (19b-7)

Muhibbi : Kanuni Sultan Süleyman'ın mahlası. (23a-12)

Mustafa : Hz. Muhammed. (5a-2)

Nemrud : Bâbil'in kurucusu denilen hükümdar olup, Hz. İbrahim'i ateşe attirmiştir. (36a-13)

Nûşirevân : İran'da 531'den 579 yılına kadar hükümdarlık etmiş ve doğruluğuyla şöhret bulmuş olan Sâsâni şahı ki "âdil" lâkabıyla anılır. (103a-4)

Ömer : Hz. Ömer, ikinci büyük halifedir. Hz. Muhammed'in, önemli kararlar alacağı zaman görüşlerine başvurduğu kimselerin başında gelir. Bedir, Uhud, Hendek, Hayber Savaşları'nın hepsine katılmış ve hepsinin başında komutan olarak görev yapmıştır. (78b-5)

Perviz: İran hükümdarı Hüsrev'in lâkabıdır. (83a-9)

Rüstem: Zal'ın oğlu Rüstem. Onun vücudu ölümlülere benzemez; normal insanlardan daha büyüktür. Alp Er Tunga Destanı'nda adı geçer. Turan şehzadesi Efrasyab, İran'ı ele geçirmek için oraya savaş açar. İran'ın yetiştirdiği en büyük kahramanlardan Zal'ın oğlu Rüstem, Efrasyab'ın üzerine yürür. İkisi arasında uzun süren savaşlar olur. İran hükümdarı Keykavus'un oğlu Siyâvuş, Efrasyab'a sığınır. Efrasyab, uzun yıllar Turan'da hükümdarlık yaptı. İranlılar, Siyâvuş'un oğlu Keyhüsrev'i kaçırmak için İran tahtına oturtular. Keyhüsrev, Rüstem'le işbirliği yaptı ve Turan ordularını yendi. (4b-11)

Sam: Nuh Peygamber'in oğludur. “*Şem*” diye de bilinir. Bazı kaynaklara göre en büyük oğlu, bazılarına göre ise ikinci oğludur. (24b-7)

Sarı Yâkub : Karaman asıllı ve Osmanlıların ilk şeyhülislâmı Molla Fenâri hazretlerinin talebelerinden olan Sarı Yâkub, Çelebi Sultan Mehmet zamanının tanınmış ilim ve tasavvuf erbâbı olarak hürmet görmüş Konya velîlerindedir. (82a-10)

Seydi Mahmud : Seydi Mahmud Hayrânî, Mevlâna dergâhına kapılanıp onun aşkından nasîbini almış biridir. Harran'dan Anadolu'ya göçmüş ve Konya'ya gelip yerleşmiştir. Bir süre Mevlâna'nın yanında kalmış, onun hizmetinde bulunmuş ve ondan feyz almıştır. Daha sonra Akşehir'e gidip inzivâyâ çekilmek istemiş ama kapıldığı ilâhi aşkın etkisiyle cezbeye kapılıp dağlara düşmüş ve bir süre sonra Akşehir'e dönmüştür. (99a-1)

Seyyid Gazi : Seyyid Battal Gazi. Türkler arasında “*Bsttsl Gazi, Seyyid Battal, Seyyid Battal Gazi*” adlarıyla bilinir. Hüseyin Gazi'nin oğludur. İmam

Hüseyin soyundan geldiğine inanılır. Tüm yaşamı Anadolu'da geçmiştir. Anadolu'daki tüm Horasan erenlerinin pîri olmuştur. 740 yılında Emevîlerle Bizanslıların arasındaki mücadelede Akroinon (Seyyid Gazi İlçesi)'da şehit düştüğünü destanlardan öğreniyoruz ama ölüm tarihi gerçek değildir. (80b-7)

Şeddâd : Yemen'de, Âd kavminin hükümdarı. Büyük binalarla ve bu arada cennete benzetmek arzusuyla yaptırdığı "*İrem Bağı*" ile ün almıştır. Bu bağdaki köşke girmek nasîb olmadan Tanrı gazâbına uğrayarak hepsi yerle bir olmuştur. (36b-1)

Şemsi Tebrizi : Kendisi, gezici bir tüccar olduğunu söyler. "*Makâlât*" adlı eserinde bir arayış içinde olduğunu belirtir. Gönlü, aradığını Konya'da bulacağını söyler ona. Arayışı bittikten sonra Mevlana'yı bulur ve aradığının o olduğunu anlar. İkisinin buluştukları yer kaynaklarda "*merec el bahreyn*" yani iki denizin buluştuğu yer olarak belirtilir. Beraber, Mevlâna'nın müritlerinden Selahaddin Zerkub'un hücrelerine giderler ve halvet ederler. Kaynaklara göre bu halvet süresi kırk gün ile altı ay arasındadır. Mevlâna, bu süre içerisinde değişir. Etaf da bu durumdan Şemsi Tebrizi'yi sorumlu tutar. Bunun üzerine Şemsi Tebrizi habersizce Konya'dan ayrılır. Mevlâna bu duruma çok üzülür ve her yere ulaklar salar. Her meclisten, insanlardan uzaklaşır. Sonunda onun Şam'da olduğu öğrenilir. Sultan Veled, arkadaşlarıyla beraber gidip onu geri getirir ve Mevlâna ile eski muhabbetlerine geri dönerler. Etrafın şikâyetlerinin yine başlaması üzerine Şemsi Tebrizi, "*bu sefer öyle bir gideceğim ki nerede olduğumu kimse bilmeyecek.*" diyerek 1247 yılında Konya'dan ayrılır. Mevlâna da onun geri gelmesinden ümidini keserek dostlarına ve derslerine geri dönmüştür. (97b-2)

Yezîd (A.) : Emevî Devletinin kurucusu Muâviye'nin oğlu. (20a-2)

Yanko : Sultan II. Murad zamanında karşımıza çıkan Macar Kralı. Macarlar karşısında kayda değer ve mağlubiyetle biten ilk çarpışma, Mezid Bey komutasındaki Erdel'e yapılan akındır. 18 Mart 1442'de Sent Imre kentinde başarı

elde edilir ve Hermanstad Kalesi kuşatılır. Bunun üzerine Yanko yardıma gelir ve kaleyi kurtarır. Acımasız ve sert bir komutandır. (95b-4)

Yûşâ : İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerdendir. Hz. Mûsa'dan sonra gönderilmiştir. Hz. Yûşâ, Hz. Mûsa'ya bildirilen dinin esaslarını insanlara aktardı. Ahmed bin Hanbel'in "*Müsned*" inde bildirdiği hadis-i şerifte, "*Güneş, hiç kimse için batmaktan alıkonulamaz. Ancak beyt-i mukaddes'i fethetmek için gittiği gecelerden birinde Yûşâ aleyhisselâm için batmaktan alıkonuldu.*" buyruldu. (27b-8)

Zal : Adı "*Şehnâme*" de geçer. Şehnâme'ye göre Kral Sam'ın oğlu Zal; beyaz saçlı, beyaz kirpikli, beyaz kaşlı olarak doğmuştur. Kral Sam, oğlunu görünce çocuğun, şeytanların tohumu olduğunu düşünerek onu bir dağa terk etmiştir. Simurg, Zal'ı alıp büyütür. Zal böylece her türlü bilgiye sahip olan Simurg'dan hikmet almış ve birçok şey öğrenmiştir. Büyüdüğünde insanların arasına karışmak ister. Simurg bunun üzerine Zal'a bir altın tüy verip gitmesine izin verir. Eğer Zal, Simurg'un yardımına ihtiyaç duyarsa bu tüyü yakacaktır. Zal, krallığına döndüğünde Rudabâ'ya aşık olur ve onunla evlenir. (4b-11)

YER ADLARI

Akgirman : Aslı Akkerman'dır. Sultan Bâyezıd, Kili'yi zaptettikten sonra Karadeniz kenarında bulunan Akkerman üzerine yürür. Eflâk ve Kıdımlıların da iştirâk etmesi üzerine daha da kuvvetlenen Osmanlı ordusu, on altı gün süren muhasaradan sonra barış yoluyla Akkerman'a girer. Burası, Kili'ye göre daha müstahkem ve her şeyi bol olan bir yerdı. (22a-2)

Akşehir : Seyyid Mahmud geçiyor beyitte. Mevlâna dergâhına kapılanıp onun aşk potasından nasip alan velilerden biridir. Mesut Paşa'nın oğlu olan Hayrânii Harran'dan Anadolu'ya göçmüş ve Konya'ya gelip yerleşmiştir. Bir süre Mevlâna'nın yanında kalmış, onun hizmetinde bulunmuş ve ondan feyz almıştır. Seyyid Mahmud Hayrâni, daha sonra Akşehir'e gidip inzivaya çekilmek istemişse de kapıldığı ilâhi aşkın tesiriyle cezbeye tutularak dağlara düşmüş, bir süre dolaştıktan sonra meczup bir halde Akşehir'e dönmüştür. (99a-1)

Belh : Mevlâna, 1207 yılında Horasan'ın Belh şehrinde doğmuştur. Belh, bugünkü Afganis'tanda bulunmaktadır. (97b-5)

Boğdan : Osmanlı Devleti'nin düşmanlarıyla işbirliği yapan Boğdan Voyvodalığı'nın bazı hareketleri üzerine sefere karar verilir. 8 Temmuz 1538'de İstanbul'dan hareket eden padişahın, Avrupa içlerine ilerlerken düşman ülkesinde bile adaletli davranması iyi bir örnek oluyordu. Mimar Sinan bu sefere, kenarı bataklık bir araziye sahip Prut Nehri üzerine büyük ve sağlam bir köprü yaparak Osmanlı ordusunun yoluna devam etmesini sağladı. 15 Eylül 1538'de Boğdan Voyvodalığı'nın merkezi Suçava'ya girildi. Ahâli, islam dininin adaletini temsil eden

ve Avrupa'ya medeniyet götüren Osmanlı Devleti'ni istediğinden Voyvoda, kaçmak zorunda kaldı. Boğdan meselesini çözen Kanuni Sultan Süleyman, büyük ganimetlerle 27 Kasım'da İstanbul'a döndü. (32a-5)

Budin : Mohaç zaferinden sonra Mohaç'tan ileriye çeşitli yönlerde akıncı kolları çıkarılarak küçük Macar birlikleri yok edilmeye başlandı. Ordu da Macarların otuz sekiz günde geçtikleri yolu sekiz günü geçerek Budin'e yani bugünkü Budapeşte'nin Buda kısmına geldi. Osmanlı ordusuna mukavemet edecek hiçbir kuvvet kalmamıştı. II. Layoş'un karısı ve Charles Quint'in eşi olan Kraliçe Maria, savaşın sonucunu öğrenir öğrenmez Budin'den ayrılmıştı. Bunun üzerine şehirden bir heyet, Kanuni Sultan Süleyman'a gelerek şehrin anahtarlarını teslim etti. Kendiliğinden teslim olan şehrin ahalisine dokunulmamış, malları yağmalanmamıştır. Kurban Bayramı'nı Budin'de geçiren Kanuni, Peşte şehrine bir köprü yaptırmış ve Osmanlı ordusunu bu köprüden karşıya geçirmiştir. 24 Eylül 1526 tarihinde Budin'den ayrılan Osmanlı ordusu geri dönmek için harekete geçer. Tuna Nehri boyuca güneye doğru inen ordu, yol şartlarının ağırlığı sebebiyle kayıplara uğrar. Bu arada akıncı kuvvetleri, yer yer direnen Macarlarla çarpışmaya devam eder. Dönüş yolundaki kalelerden Segedin, teslim olur. Ama daha aşağıda bulunan Beçne halkı direndiği için çok sayıda kayıplar verir. Direndikleri için de malları yağma edilir. Beçne ile Varadin arasındaki bataklıklarla kaplı bölgede de Osmanlı ordusu direnişle karşılaşır ve burada da kayıplar verir. Bundan sonra Osmanlı ordusu hızlı ve düzenli bir yürüyüşle Varadin, Sofya ve Edirne üzerinden 24 Kasım 1526'da İstanbul'a döner. (13a-7)

Bursa : 1326'da Osman Bey'in asıl amacı Bursa'yı almaktı. Bu nedenle şehri kuşatma altına aldı. Onun hastalanması üzerine kuşatmaya oğlu Orhan Bey devam etti. Orhan Bey, Mudanya limanını ve Orhaneli'ni fethederek Bursa'nın Bizans ile bağlantısını kesti. Aralılarla 10 yıl süren kuşatma sonunda Bursa teslim oldu. İpek üretiminin merkezi olan Bursa, Osmanlı Devleti'nin başkenti yapıldı. (94b-13)

Ceyhun : Amuderya olarak da bilinir. Orta Asya'nın en uzun nehridir. Metinde Kanuni Sultan Süleyman'ın, Belgrad seferine çıkışı ile ilgili benzetme

yapılarak kullanılmıştır. Amuderya, “*âsîlik*” ile özdeşleştirilmiştir. Ceyhun, bu nedenle “*âsî*” anlamındadır. (7b-3)

Diyarbakir : Halep bölümünde açıklandı. (35a-4)

Edirne : Kanuni Sultan Süleyman, Belgrad seferine çıktığı zaman, Edirne’de konaklamıştır. Başkentten Osmanlı ordusu yine gelenekteki düzen gereği önde akıncılar ve diğer birlikler olduğu halde hareket etmiş, ordu ağırlıkları ile padişah en son ayrılmışlardır. Edirne’den de yine aynı düzende hareket edilmiştir. Metinde geçen “*Rumili mîrânı*” ile kastedilen, Rumeli beylerbeyi Ahmet Paşa’dır. (19b-5)

Eflâk : Fatih döneminde Eflâk beyinin vergisini ödememesi, Macarlarla anlaşarak Osmanlı topraklarına saldırmaya başlaması, gönderilen elçileri öldürtmesi üzerine sefere çıkan Fatih, Eflâk’ı, Osmanlı Devleti’ne bağladı. Daha sonraki yıllarda Eflâk’ın daha kuzeyinde yer alan Boğdan üzerine sefer düzenlenerek Osmanlı Devleti’ne bağlı bir beylik haline getirildi. (32a-5)

Elburz Dağı : Elburz Dağları, Hazar Denizi’nin güney kıyıları boyunca bir yay biçiminde uzanarak Horasan’ın sınır dağlarıyla birleşir. İran mitolojisinde geçen bir dağ ismidir. Buna göre Elburz Dağı, göğe yakın ve şehirden uzak bir dağdır. Simurg burada yaşar. (23b-11)

Erdel : Bugünkü Transilvanya’ya verilen ad. Asıl ismi Macarca “ Erdely” dir. 1526’da Mohaç Savaşı’ndan sonra Osmanlılar’ın eline geçti. 1683 yılındaki II. Viyana Kuşatması’ndan sonra kaybedildi ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun bir parçası oldu. (72b-8)

Fülbe : Kastedilen yer Filibe’dir. Bu mısralarda Belgrad’ın fethinden bahsediliyor. Filibe yoluyla Sofya’ya geçilir. Orada bir meclis kurulmuş ve sefer sırasında yapılacak olan işler konuşulmuştur. (20a-13)

Habeş : Kanuni Sultan Süleyman, Afrika’da bulunan Habeş’i de fehetmiştir. Metinde geçen Habeş şahı, Özdemir Paşa’dır. Özdemir Paşa, 1555’te harekete

geçerek Nil Nehri'nden güneye doğru ilerler. Said bölgesindeki Salsal mevkiine kadar gelir. Bu arada tekrar İstanbul'a dönerek Habeş beylerbeyliğinin kurulmasını sağlar. Bunun üzerine resmen Habeş beylerbeyi olan Özdemiş Paşa, Mısır'da toplanan kuvvetlerle önce Sevakin'e, oradan da Massava'ya hareket eder. Burası 1557 yılında alınmış, bunu takiben Habeş Krallığı'nın önemli limanlarından biri olan Afrika da ele geçirilmiştir. Bundan sonra iç kesimlerde önemli bir merkez olan Titre, 1558'de zabt edilmiştir. Debrava adlı mevkiyi üs yapan Özdemiş Paşa, 1560 yılında burada vefat eder. Böylece, Özdemiş Paşa'nın çabaları sonucunda bugünkü Eritre ile Habeşistan'ın kuzeybatı bölgesi Osmanlı hakimiyetine girmiş oluyordu. (28b-12)

Halep : Şehzade Mustafa'nın öldürülmesinden sonra Kanuni Sultan Süleyman, ordunun başında kışı geçirmek üzere Halep'e yönelmişti. Bu olaydan sonra Rüstem Paşa görevden alınarak yerine Kara Ahmet Paşa getirildi. İlkbahara kadar Halep'te kalındı. Harekât, ilkbaharda başladı. Şehzade Selim, Anadolu askeri ile sağ kanatta, geleceğin sadrazamı Sokullu Mehmet Paşa, Rumeli askeri ile sol kanatta olduğu halde ordu buradan Diyarbakır, Erzurum ve Kars yoluyla İran topraklarına girdi. Sonunda imzalanan ateşkesle İran şahı Tahmasp, Osmanlı Devleti'ni yeni sınırlarıyla tanıdı. (35a-3)

Hicaz : Bugün Suudi Arabistan'ın elinde olan topraklar, islamın beşiği olan topraklardır. Buranın özellikle Mekke ve Medine'yi içine alan orta bölgesi Hicaz olarak adlandırılır. Bu toprakların Osmanlı hakimiyetine geçmesi, Kanuni Sultan Süleyman'ın 1517'de hilafeti almasıyla olmuştur. (35a-3)

Horasan : Hacı Bektaş'tan bahsediliyor bu mısırda. Hacı Bektaş, Horasanlı bir Türk'tür. Türk mutasavvıfı Ahmed Yesevî'nin halifelerinden Horasanlı şeyh Lokman Pirende'den tasavvuf dersi almıştır. Horasan'dan Hacc'a giderek Hacı olmuştur. (97b-6)

Hürmüz : Osmanlılar, Hint Denizi'ndeki Portekiz hakimiyetini kırmak için deniz seferlerine başlar. Osmanlıların, Kızıldeniz'den sonra Basra Körfezi'nden Portekizleri atmaya çalışmaları, iki devletin arasını açtı. Osmanlılar, Hint seferine

karar verirler. Pîri Reis, Maskat'ı vurduktan sonra Hürmüz'ü kuşattı. Ancak Basra'dan kuvvet almadan bu işe girişmesi başarısızlığına sebep oldu. Bu başarısızlık da kendisinin idam edilmesine neden oldu. Ardından Hint kaptanlığına, KAtif sancakbeyi Murat Reis atandı. Pîri Reis'in başlattığı seferi sonuçlandırmak için yola çıktı. Ancak Hürmüz Boğazı'nda Portekizlilerle yaptığı mücadelede çok kayıp verdi ve Basra'ya geri döndü. Bir süre sonra yeni bir ordu hazırlayıp yola çıktı ve Hürmüz Boğazı'nı geçip Umman kıyılarında Portekizlileri bozguna uğrattı. (83a-9)

Irak : 1534 yılında dünyanın en büyük şehirlerinden biri olan Tebriz, Osmanlılar tarafından ikinci kez işgâl edilir. 28 Eylül'de de Kanuni Sultan Süleyman, Tebriz'e gelir. İran'ın, Türk ve Kürtlerle dolu olan yerleri –batı eyaletleri- işgâl edilir. Fakat asıl amaç Bağdat'ı ve Irak-ı Arap'ı alıp Basra Körfezi'ne inmekti. 28 Kasım'da Bağdat fethedilir. Bu sırada Safeviler, Tebriz'i geri aldılarsa da Osmanlılar üçüncü kez şehre girdiler. Bu sefer neticesinde Güney ve Orta Irak (Bağdat, Basra), Osmanlı eyaletleri oldu ve sonuç olarak da Basra Körfezi'nin kıyıları boyunca Arap aşiretleri de Osmanlı nüfûzuna girdi. (Batı İran eyaletleri, Safeviler tarafından geri alındı.) Bu sefere Bağdat seferi dendiği gibi Tebriz ve çevresi de o sıralarda Irak toprağı sayıldığı için Irakeyn Seferi de denilmektedir. (85b-2)

İsfahan : Kanuni Sultan Süleyman, İran seferindedir. İran şahı Tahmasp, Van'ın kaybedildiğini ve Osmanlılar'ın kışı geçirmek için Diyarbakır'da olduğunu öğrenince Ercis, Ahlat ve Âdilceviz taraflarına akınlarda bulunur. Erzincan'a ulaşır ve orayı ateşe verir. Bu haberler Kanuni'ye ulaşınca vezir Ahmet Paşa'yı büyük bir kuvvetle şahın üzerine gönderir. Bu arada kendi arzusu üzerine Elkas Mirza'yı da Kâsan, Kum ve İsfahan taraflarını vurup yağmalamak üzere gönderir. Kuvvetlerinin önemli bir kısmı yok edilen Şah Tahmasp, geri çekilerek Karabağ'a gider. Kanuni Sultan Süleyman da Halep'e gelir ve kışı orada geçirir. (85b-2)

Karasu : Kanuni Sultan Süleyman, 26 Ağustos 1526'da Mohaç Meydan Muharebesi'ne başladı. Sağ kanada Anadolu beylerbeyi Behram Paşa, sol kanada da vezir Damat İbrahim Paşa komuta ediyordu. Günlerdir yağın yağmur nedeniyle her

taraf çamur içindeydi. Türklerin Karasu dedikleri taraf derin bir bataklık idi. İkiye ayrılan Rumeli süvarileri, padişahın emirlerini yerine getiriyorlardı. Birleşik kâfir sürülerine sadece Karasu bataklığı açık bırakılmıştı. Diğer tarafları tamamen sarılan düşmanlar kaçamadılar ve Karasu önünde yığıldılar. İki saat sonra savaşı Osmanlılar kazandı. (103b-8)

Kudüs : Kudüs, 1517 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından alınmıştır. Aslında 1536 ve 1542 yılları arasında Kanuni Sultan Süleyman tarafından Kudüs'ün etrafındaki 4 km. uzunluğunda ve 20 m. yüksekliğindeki surlar yeniden yapılmıştır. Kudüs'ün yedi kapısı vardır ve en muhteşemi, Şam kapısıdır ki bu kapı, Kanuni'nin eseridir. Kudüs'teki Osmanlı eserlerinin çoğu Kanuni Sultan Süleyman dönemine aittir. Kanuni, Kudüs'te sur yaptırmış ve Kudüs'ü yeniden inşâ ettirmiştir. (35a-4)

Nil : Ceyhun gibi Nil Nehri de benzetme amaçlı olarak kullanılmıştır. Dünyanın en uzun nehridir. (7b-3)

Niş : Sırbistan'ın güneyinde yer alan ve Nişava ilinin merkezi olan şehir. Belgrad üzerine giden Kanuni Sultan Süleyman, 18 Mayıs 1521 tarihinde İstanbul'dan hareketle 27 Haziran'da Niş yakınlarına ulaşmış ve burada bir harp dîvânı toplamıştır. Bu dîvanda alınan karar gereğince Tuna filosunu takviye amacıyla Danişmend Reis'e beş yüz yeniçeri gönderilmiş, Bâli Bey ve Mihaloğlu Mehmet Bey gibi akıncılar, Transilvanya içlerine sevk olunmuş, Rumeli beylerbeyi Ahmet Paşa ise Böğürdelen Kalesi önlerine gelmiştir. (20b-9)

Petervaradin Kalesi : 1521'de Kanuni, büyük bir ordu ile hareket ederek Belgrad önlerine gelir. Şehir, nehirden ve karadan kuşatılır. Kale komutanı, Belgrad'ı teslim etti. Kanuni Sultan Süleyman, 1526'da Macaristan'a büyük bir sefer yaptı. Petervaradin Kalesi, vezir İbrahim Paşa tarafından alındı. Bu kalenin fethiyle bütün Macar ovası Türk kuvvetlerine açılmış olacaktı. Bu fetih sonucunda Kanuni Sultan Süleyman, askerlerine hediyeler dağıttı. Kısa zamanda da Varadin civarındaki kale ve şehirler kimisi savaşarak kimisi de barış yoluyla ele geçirildi. (26a-5)

Rodos : Kanuni Sultan Süleyman, Belgrad'ı aldıktan sonra Rodos'a yöneldi. Nedeni de oraya daha önce yerleşmiş olan şövalyelerin Avrupa devletlerine güvenerek yaptıkları olaylardı. Osmanlı gemilerine saldırıp mallarına el koyuyorlar, hacıların yollarını kesiyorlar ve İskenderiye ile İstanbul'u birbirine bağlayan deniz yolunu sürekli tehdit ediyorlardı. Kanuni Sultan Süleyman da hem bu nedenlerden hem de Avrupalıların kendi iç işleriyle uğraşmalarından dolayı Rodos'u fethetmeye karar verir. Kanuni, Kütahya yoluyla Marmaris'e, oradan da gemilerle Rodos'a çıktı. Teslim teklifinin şövalyeler tarafından reddi üzerine ağustosun ilk günü kale dövülmeye başlandı. 10 Aralık'a kadar şiddetli top atışları, lağımcılar ve sık sık tekrarlanan hücumlarla kale iyice yıpratılır. 18 Aralık'ta yapılan bir hücumda şövalyeler, şehir içindeki istihkâm ve hendeklerin arkasına çekilmeye mecbur kalırlar ve kaleyi teslim etmeyi kabul ederler. (9a-6)

Sava : Avrupa'da bir akarsudur. Tuna Nehri'nin sağ kollarından biridir. Sadrazam Piri Mehmet Paşa, Kanuni Sultan Süleyman'ı Belgrad üzerine sefere çıkmaya ikna eder. Sava Nehri'nin sağında bulunan Böğürdelen Kalesi'nin daha önemli olduğunu ve burasının daha önce alınması için padişahı ikna etmişti. Pîri Mehmet Paşa, bir miktar askerle Belgrad Kalesi'nin kuşatılmasında görevlendirilmiştir. Padişah, Böğürdelen tarafına ağırlık verdiği için burası zayıf kalmıştır. Yanlış hareket tarzından dolayı netice alınamamış ve Pîri Mehmet Paşa'nın da padişahın yanına gitmesini istemiştir. Sadrazam Pîri Mehmet Paşa, padişahın bu isteğini yerine getirmekte ağır davranmıştır. Bunun nedeni de Belgrad'ın daha önemli olduğunu düşünmesidir. Padişahın ısrarı üzerine Pîri Mehmet Paşa, askeri karşı tarafa geçirmek için Sava Nehri üzerine büyük bir ahşap köprü yaptırmıştır. Fakat yağın yağmurla meydana gelen seller yüzünden köprü yıkılınca Belgrad önündeki gemiler asker gücüyle karadan Sava Nehri'ne geçirmiştir. Fakat bu sırada Pîri Mehmet Paşa'nın savaş planının doğruluğu anlaşılınca bu sevkıyat durdurulmuş ve padişah, Belgrad Kalesi'nin önüne gelerek kısa sürede burayı almıştır. (22a-8)

Semâniyye : Fatih, adını taşıyan camiye yaptırdıktan sonra burada sekiz medrese yaptırmış ve bunlara "*Semâniyye-i Sahn Medreseleri*" adını vermiştir. Bu sekiz medreseye bitişik Tetimme adı verilen binalar yapılmıştır. (100a-9)

Semendire : Sırbistan’da bir şehir. Tuna Nehri üzerinde yer alır. 27 Ağustos 1439’da II. Murad tarafından fethedilmiştir. Belgrad’ın fethi sırasında Gazi Hüsrev Bey, Semendire sancakbeyidir ve Belgrad’ı ablukaya başlar. Fetihden sonra Semendire, Bosna sancakbeyi Yahya Paşa oğlu Bâli Bey’e tâyin edilir ve Bosna da Sultanzâde Hüsrev Bey’e verilir. (22a-5)

Sina Dağı : Kur’an’da “*Tûr-ı Sînâ*” olarak geçen bu yer, Hz. Mûsa’ya peygamberliğin verildiği yerdir. (23b-11)

Sufiya : Kastedilen yer Sofya’dır. Fülbe maddesinde açıklandı. (20b-1)

Tırava : Aslı “*Drava*” dır. Anuni Sultan Süleyman, Mohaç seferine çıktığında Drava Nehri üzerindeki Ezsek (Osijek) Kalesi teslim olur. Drava Nehri üzerine, ordunun geçmesi için bir köprü yapılır. Beş günde yapılan köprü, ordunun geçişini sağladıktan sonra yıkılır. Mohaç Meydan Savaşı da Osmanlı ordusunun zaferiyle sonuçlandı. (32a-13)

Tuna : Almanya’nın günwyinde bulunan nehir. Belgrad’ın fetih planı, vezir Pîri Mehmet Paşa tarafından hazırlanmıştır. Bu plana göre Belgrad’ın fethi ile, Orta Avrupa’nın en önemli kapısı açılacak ve bu kapının açılabilmesi için Belgrad abluka altına alınıp bütün ulaşım yolları kesilecek, Tuna ve Sava Nehirleri geçilerek Belgrad Kalesi, Macaristan’dan tecrit olunacak, daha sonra muhasara başlayıp hücumla geçilecektir. Ayrıca Tuna Nehri’nin şöyle bir özelliği de vardı: Yapılan sefer hazırlıkları içinde, bir donanmanın hazırlanması da vardı. Bu donanma boğazdan geçip Tuna Nehri’ne girecek ve kara ordusuna nehirden destek olacaktı. (21a-8)

Üngürüs : Macarların, Eflâk içlerine karışmaları, Osmanlılar aleyhine Boğdan’la ittifak yapmaları, Şarlken’in bir Avrupa imparatorluğu kurma tehlikesi ve Safevilerle anlaşma yapması gibi olaylar üzerine Üngürüs seferine karar verir Kanuni Sultan Süleyman. Üngürüs ile kastedilen yer Macaristan’dır. (24b-10)

Yesrib : Medine şehrinin, Müslümanlık olmadan önceki adıdır. Burada yaşayan insanlara da Yesribî denilmekte idi. (35a-3)

SONUÇ

Eserimiz, Kanunî devrinde yazılmış olan gazavatnâmelerdendir. Müellifinin bilinmediği söylenen bu eser, Levhî isimli birine aittir ve hayatı hakkında kaynaklarda bilgi yoktur.

Eserde, Kanunî Sultan Süleyman'ın, 1521 ile 1531 yılları arasında yaptığı savaşları ve çıktığı seferleri anlatılmaktadır. Metin, Belgrad Seferi ile başlamakta ve şehzadelerin sünnet düğünü ile sona ermektedir. Eserin sonu eksiktir. Müellif, eseri tamamlayamadan vefat etmiş veya eseri tamamlamış ama kaybolmuş olabilir.

Metin, dil tarihlemesi bakımından Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş devrine ait bir metindir. Şekil ve dil özellikleri bakımından oldukça farklı özellikler taşımaktadır. Metinde yer alan arkaik kelimelerin varlığı ve tarihî terimler, eserin dikkat çeken özelliklerindedir.

Eser, hem edebiyat hem de tarih açısından oldukça önemli bir metindir. Biz eserin edebî açıdan incelemesini yaptık. Eserimizin, tarihî metinlerle uğraşanlar için bir nebze de olsa kolaylık sağlayacağını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

ABDULKADİROĞLU, Abdulkerim 1999, *Nuhbetü'l-Âsâr* İsmail Belig, Atatürk Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Bakanlığı, Ankara

AFYONCU, Erhan 2006, *Osmanlı Tarihi Araştırma Rehberi*, Yeditepe Yay., İstanbul

AYVERDİ, İsmail 2005, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yay., İstanbul

BANGUOĞLU, Tahsin 1998, *Türkçe'nin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

ÇANGA, Mahmut 2006, *Kur'an-ı Kerim Lügati Mu'cemü'l Müfehres*, Timaş Yayınları, İstanbul

DANKOFF, Robert 2004, “*Evliya Çelebi Seyahatnâmesi Okuma Sözlüğü*”, (Çev. Semih Tezcan), Sanat Kitabevi, İstanbul

DENY, Jean 1941, “*Türk Dili Grameri*” (Çev. Ali Ulvi Elöve), Maarif Matbaası, İstanbul

DERLEME SÖZLÜĞÜ 1993, TDK.Yayınları, Ankara

DEVELLİOĞLU, Ferit 2002, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara

ERGİN, Muharrem 1999, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yay, İstanbul

FATİN TEZKİRESİ, İsam Ktp.,Yazmalar Bölümü, nu.137012.

FRANZ, Babinger 1982, “*Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*”(Çev. Coşkun Üçok), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara

GABAIN, A. Von 2007, “*Eski Türkçe'nin Grameri*” (Çev.Mehmet Akalın), TDK. Yayınları, Ankara

GÜLSEVİN, Gürer 1997, *Eski Anadolu Türkçesi'nde Ekler*, TDK.Yayınları, Ankara

HAMMER 1941, *Osmanlı Tarihi*, İlgı Yayınları, İstanbul

İMLÂ KLAVUZU, 1999, TDK.Yayınları, Ankara

İPEKTEN, Haluk 1988, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara

İZ, Fahir 1954, *An English-Turkish Dictionary*, Oxford

KANAR, Mehmet 1999, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul

KARATAY, Fehmi Edhem 1961,*Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, Topkapı Sarayı Müzesi Yayınları, İstanbul

KUTLUK, İbrahim 1978, *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'-ş-Şu'ara*, Türk Tarih Kurumu, Ankara

LEVEND, Ağâh Sırrı 1956, *Gazavatnâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavatnâmesi*, Türk Tarih Kurumu, Ankara

MUTÇALI, Serdar 2007, *Arapça-Türkçe, Türkçe-Arapça Sözlük*, Dağarcık Yayınları, İstanbul

IŞIN, Ekrem, KARA, İsmail 1999, *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, "Süleyman I Maddesi ", cilt. 2, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

ÖZKAN, Mustafa 2000, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul

REDHOUSE, S. James 1992, *A Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul

STEİNGASS, F. 1930, *Persian English Dictionary*, Londra

ŞEMSEDDİN Sami 2002, *Kâmus-ı Türkî*, Kapı Yayınları, İstanbul

TİMURTAŞ, F. Kadri 1994, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul

TİMURTAŞ, F. Kadri 1997, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, Alfa Yayınları, İstanbul

TÜRKÇE SÖZLÜK 1988, TDK. Yayınları, Ankara

UZUNÇARŞILI, Hakkı 1975, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu,
Ankara

YENİ TARAMA SÖZLÜĞÜ 1983, TDK. Yayınları, Ankara

YÜCEL, Yaşar 1991, *Muhteşem Türk Kanuni İle 46 Yıl*, Türk Tarih Kurumu,
Ankara

مذا جهاد بچاهد غازی خداوندگار سلطان سلیمان
ابن سلیمان بایزید خان شهریار جهان آرا

خداوند غنی سلطان پلکنا	الله واحد بی مثل همتا
مقیم عالم الاسرار و ناظر	معیین مستعان سخی حاضر
درای شرط عدن هفت آسمانی	عدم دن و ارادن کون و مکانی
کوک دوازادن قادر شهشاه	پیری امیریکه قایم طوتن الله
مذین ایدن انجمله شهریب	قلن قندیل قدرت ماه مهریب
همیشه ارترن عیشی نشاطن	مطرا ایلیب ارضک بساطن
نهار ی خوشی قلن فرخنده پیروز	بهار و یازادن سلطان نوروز
صدفده همچنان در تمینه	ورن یغمترله جان امشی زمینه
زهی خلاق فاطمدرت محسان	ادن بر قطره صودن کامل انسان
موجه جمده یوز وجه از زبقلی	ورن حسن جمال و علم عقلی

يَقِينِ حَضْرَتِ اَعْلَى قَدْرٍ اَوْلَادِ
 اِيحْيَى وَطَاشِي نُورِيَه سِرِّتِه
 اَز لَدُن تَا اَبْدِكِي بِحَمْلُوكِ
 سَعِيدِ اَخْتَرِ شَرِيهِ بِرَجْمَتِه اَفْرُونِ
 لَطِيفِ وَحُوبِ رَعْنَا طَبِيعِ مَوْزُونِ

قصید توحید باری عزوجل

اِي خُدَا وَنِدَغِي صُنْعِنْدَه كَامِلِي قُصُودِ
 حَيِّ قَيُّومُ وَتَوَانَا لَا ظَمِيرُ وَبِي وَزِيرِ
 يَادِ شَهْدَا يَادِ شَاهِي مُسْتَعَانَ اَللّٰهُ نُورِ
 خَاصِرُ وَنَاطِرُ هُوَ الْبَاقِي هَمِيَّتِ بِي وَعَبُورِ
 قَادِرُ وَخَلَّاقُ وَجَامِعُ وَاجِدُ وَمَاجِدُ وَدُودِ
 اَوَّلِ اَخْرَاطِ هَرُ وَبَاطِنِ صَبُورِ وَهَمِ شُكُورِ
 كَاثِنَاتِي كَا فُو نُونِ اَمْرِيَه اِيحْيَادِ اِيْلِيْنَ
 اَلَّتِي كُوْنِدَه بِي دِقَّتِ يَرَكُو كَبْرَادِنِي مُصَدِرِ
 نَرْدُو يَكْتَا نَا صِرُو هَادِي قَدِيمِ لَمْ يَزَلِ
 رَحْمَتِي دَرِ اِيْلِي بِي حُدُوثِي بِاَيَانِ عَفُورِ
 سَا تَرِ الْعَيْبِ اَمْرُو نَاهِي مُقِيمِ جَاوِدَانِ
 پَاعَتْ وَارِثِ وِلِي هَمِ عَفُو هَمِ صَبُورِ
 هَمِ جَلِيلِ وَهَمِ جَمِيلِ هَمِ رُفُو هَمِ عَطُوفِ
 اَز دَلِ اَوْجَانِ بَر بَلَنْدَا اَوْلِي مِنْ اَهْلِ الشُّرُورِ
 اَي سَعَادَتِي قَوْلِ اَوَّلِ كَلِمِ اِعْتِقَادِ وَصِدْقِه
 يُوْرَا رُوْبِ خُوشِي اَيْدِه اَلَا هُوَ مَزَامِ اَوَّلِ اَبْصُورِ
 اَي وَحْدِ بِي دَارُو بِي لَكِن تَفْسِيْرِي دَرِ
 سَرِ سَرُّوْرِيْتِ فَرَقَانِ وَهَمِ اِنجِيْلِ وَزَبُورِ

رَبَّنَا اَنْمِلْنَا دِيْبِيْلَرَا اَوْلِي نُوْر غَرَقْ يُوْزَلِي بِرَقَاوْر مِهْر وَمَه بِكِي يَوْمِ النُّشُوْر
 اِيْدَه حَشْر اَهْلِي اِيْرِيْجَه يِيْغَمْبَرِيْزْ مَرْسَلِيْن دَنْ صَانْدِر طَرْد قَلْبِي دَه اَز قَبُوْر
 حَسَن يُوْزُوْ قَدَا اَدْر هَجُوْ سِدْر الْمُنْتَهِيْ اَوْلِي قَام جِيْبِيْل كِم عِنْدَه اَجَان حُوْر
 يَا اَلْهِي بِدَلِيْ حَقِّي حِيْبِيْلِي حُرْمِيْ لَوْحِي اَفْتَادِي اِيْمَان وِدِيْن دَنْ قَلْبِي

مثنوی مدح رسول ص

اَوْل اِيْحَاد اِيْلِيْن عَالَمِ عَدَمِيْن نَه يَار تَبِي اَشِيْت اَوْل قَدَمِيْن
 مُحَمَّد مَصْطَفَا رُوْحَنْ قَلْبُوْ اَر اِيْدَه اُوْر كُنْد نُوْر دَنْ پَر اَشُوْار
 اَبُو الْاَرْوَاْحِ شَاهِ اَنْبِيَا دَر ضِيَا رُخْسَار وَمَاهِ اَوْلِيَا دَر
 بِيَان وُشُوْخِ اَوْلَمَز عَز وِجَاهِي نَبِيْلَر خَاهِي قَلْبِي اَلْهِي
 قَلْبِي يِيْغَامْبَرِي سُلْطَانِ لَوْلَاكْ اَوْلِيْدَر عَشِيْقَه يُوْجَمَلَه اَفْلَاكْ
 عَلِي خَلْقِ عَظِيْمِ اَوْلُوْ يِيْنِيْسَر شَفِيْعِ اَوْلَدَر اَنْوَلِ حُرَاكْ مَنِيْر
 حَمِيْدُو حَامِدُو مُحَمَّدُو اَحْمَدُو اَوْلِ اَحْمَدِكُمْ مُحَمَّدُوْزْ حَمِيْدُو
 بَلِيْغُوْ وَاِعْظُوْ مَدْ كُوْرُوْ دَاكِر سَعِيْدُو مَسْعُوْ مَشْكُوْرُوْ شَاكِر

حبيب

حبيب خاں حضرت مير گوين	مقام قرب اولادك قوسين
چقن بر خطره من ملك عرشه	پنده چين اول اعلا دن بوند
اينب مهن سمان او كردي اي	دگر شوق اولوب شاه اولوب يكتاي
شفيع المذنبين اول مقتدا در	شفاعت منبعي معجز نما در
دو عالم پادشاهي عالمي عنوان	كزيره حجه و برهان فرقان

قصيده مدح رسول عليه السلام

اي رسالت تحت از ره شهر يار شاه دين	خوشم هر دو سرا محبوب رب العالمين
كاشق كنج حقايق مخدني اسرار حق	قابله قوسينيله اولاد نامقاي بر كزيرين
احمد و محمود بوالقاسم محمد مصطفىا	صاد الوعد الامين و رحمة للعالمين
ذاكرو شاكرو طيع و هم مطاع و پيشوا	ناصر و هادي بشيرو هم نذير و هم بين
اي رسول هاشم سيفي پيمبر مسمو فرار	شافع روز جزا تنزيه طاهما يا وسين
اول و آخر نبوي و ظاهر و باطن نبوي	حجه و برهان و ناطق و اعدو امن امين
ايله سلطان در كه اول خانم خدا و نوري الكون	ديد لولاي طاشاننده شاهه پيل يقين

عِشْقِنَه مَوْجُودِ اَوْلَادِزِ سِرِّسِرِ بَوَكَايَا
 عَرْشِ كَرِيْمِ حَسْبِ حَوْرِ اسْمَاوَاتِ زَمِيْنِ
 اَيْدِي شَقِّ الْقَمَرِ اَوْلَادِ شَهْرِ الْكَلْبِ سَلَمَه
 خَلْقِ عَالَمِ كُوْرِدِ ظَاهِرِ كَاْفِرِ وَاْمُوْنِ هَمِيْنِ
 خَاتَمِ پَيغمِبَرَانِ اَحْكَامِ شَرْعِي لَا نَظِيْرَ
 كُوْبِي عَلِمِ اللّٰهِي شَهْرِ شَانِي شَاهِ اِيَالِ دِيْنِ
 بَرِيكَتِ سَقِي الْهَمِي شَفَقَتِنْدَنْ اَوْلَادِ شَهْرِي
 قَلَمِي تَرْوَحِي اَفْتَادِيه اَوْلَادِ مَعِيْنِ

مدح ابابكر رضي الله عنه

هَمِ اَوْلَادِ اَتْ شَرِيْفَاءِ طُغْرِيَا رِي
 رَفِيْقِ غَارِ صَدِيْقِ نَامِزِ دَارِي
 دِي دِي لَا تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ مَعَنَا
 اَكَا اَوْلَادِ شَهْرِيَا رِي خُوْبِ رَعْنَا
 خُدَا وَاَلصّٰدِقِيْنَ اِرْسَالِ اِدْبُوْرَ
 بِلَنْكِرِ شَرْعِي خُوْشِ يُوْلِ كِدْبُوْرَ

مدح عمر رضي الله عنه

مُتَمَمِّ اَرْبَعِيْنَ كَمِ بِيْنِ اَصْحَابِ
 عُمَرُ حَضَرَ تَلْكَرِي سَالِ اِرْحَابِ
 چُوْكَرِي دِيْنَه ظَاهِرِ اَوْلَادِي اَرْكَانِ
 خَلِيْفَه رَسُوْلِ اَوْلَادِ كَامِلِ اِيْمَانِ
 عَدَالَتِ تَحْتِنَاكِ صَاحِبِ قِرَايِ
 كَلْبُوْرِ قَانِيْنِيْنَ اَيْتَدَه شَانِي

مدح عثمان رضي الله عنه

حیا کا نیا عثمان حضرت پیدار
 اشی جمع اتمک اللہ کلامین
 تلو و تلو عبادت عاد تیدر
 نولہ شاہانی حق قلبی غلامین
 مروّت منبھی اہل سخاک
 ددی و المنفقین انجوں اولی

مدح علی رضی اللہ عنہ

علی المرتضیٰ شہیدان
 مجاہدین اریکان سخاوت
 امیر المؤمنین اول مرتد میدان
 شہ صاحب قرآن پرتیجاوت
 سحر کردہ نیارن اولدی غفار
 کہ والمستغفرین اولدر بالاسجار

مدح حسن و حسین رضی اللہ عنہما

حسنہ حسین اول قتل العین
 سرور سینہ نور دیدہ لردر
 بوسمہ اشرفیدی شاہ کوئین
 منور طلعت و فرخندہ لردر
 شہیدین سعیدین از جوانی
 شہابین اہل جنت جاودانی
 تھیاتک سلام اولسن ای یاران
 قہموا صحاب الینہ فراوان
 کہ سنسن جملناک پشت پیکھی
 بولارک ربیبی حق الہی

مثنوی ملج پادشاه هایون

میسر قلدیم خانک جهادین	دی شرح ایلیما اول خوب نهادین
که تاسعی جمیلی فهم اول تامل	قلادامر سینه اعداکام و ناکام
چو طولری هبیتی روی زمینه	دمیدر سیکم ای لوجی کمینه
الدر چه یوق مال اهلیت پایان	دی سنده غیرت ایت بر لظه اویان
یوز الله طوب امید وار اول	کدیهدر همت آتینه سوار اول
طغمه عقلی جمع خرد قل	کدو ک آج حقله اول غیر رد قل
شروع ایله مجاهد غار شاهک	جهادی اکبرین دی بدر ماهک
فتوحاتین سراسردنخ ایله	عمد سرمایه سیندن خرج ایله
سزادریک بغایت حق فتاح	نه دکلو مویج ادر سه شاه ملاح
گذر ایله چو عمرای خرد بین یار	درش خرد ایت محل بین قل اینار
سعید اختره هایون فال اولادک	مشالی رستم این زال اولادک
که زید از کدر بوقهی خانک	یدی جدی سیکر جنتده جانک
بور ستمه کم بکون شه در دل اور	مکدور سه سلیمان و سیکدور

علی صمدی

عَلِيٍّ وَحَمْرَهٗ اَوْ يَنْ اَوْ يَمْ شَدَّر	قَمَر دَوْر نَدِ خُو شِي سَلَكَهٗ مُو شَدَّر
تَبَكُّدَهٗ مُصْطَفَا قِصْرٍ جَدِ پَسِي	مِثَالِنِ اَيْلِدِي شَاهَانِ رِ پَسِي
يُورَكَلِي بِهَادِرِ مَرْدِ مِيدَانِ	چِه خَاقَانِ وَ نَرِي مَانِ اَز كِه دَر خَانِ
پِنَاهِ اُمَّتِ خَتْمِ نَبِيِّ دُر	بُو كُنْ بُو مُسْلِمِ نَائِي كَلِي دُر

قصیدہ مدح دولتی خداوندگار امام الله عمره

اَللّٰهُمَّ سَيِّدَا مَوْلَانِ هَمِيْشَ حُسْرُو دَوْرَانِ سِيْپَهٗ سَالَا رِيْكَو اَخْتَرَهٗ مَانِيُوْنِ سِرُو شَاهَانِ
 خُدا وَ نَرِي خَهِانِ اَز اَمَلْمَلَا اَت رُو شِي رَا هَذَا رَانِ كِسْرُو دَارِ اَمْدَانِ اَسْتَرْ قَلُو دَر بَانِ
 مَهٗ النَّبِيِّ نَشْرَطَلَعَتْ خِرَامَانِ سِرُو دَقَامَتْ خُدا دَرْنِ عَزُو هَمَّ نَصْرَتِ وَ رِيْشَدَّرِ هَمِيْ عِنْوَانِ
 نَظَرِ قَلْمِ شِي خُو شِي اَوْلِ مَوْلِيْ مَرَاتِبِ اَز وَ دَر اَعْلَا هَمَّ اَوْلَا سِيْپَهٗ دِيْجِي اَعْلَا يَجِي قَلَسْنِ يَجِي پَسِي خَانِ
 شَرَفِ بَرِي جِنْدَهٗ سَعْدِ اَنْفَالِ هَمِيْشَ عَزُو اَسْتِقْبَالِ اِدْبِ سِرْ كَشَلِي بِاِمَالِ مَرَادِ اَز رُو قَلَا قَرْمَانِ
 حَلِيْمِ هَمَّ رَحِيْمِ دِلِ شَلَهٗ شَرِيْعَتِ اَز رُو وَ اَز رُو رَهٗ ضِيَا بُولَدِ قِيْمَهٗ كُنُوْنِ مَهٗ عَمَلِدَهٗ وِيْرَهٗ اَوْلِ بِيْدَانِ
 بِلَالِدَرْدَنْ قَضَالِدَنْ سِيْ حِفْظِ اَتْسِنِ اَللّٰهُمَّ اَلَا كُوْرِي كُوْرِي شَاهِمْ سَلِيْمَانِ بِنِ سَلِيْمِ حَلْطَانِ
 جَاهِدِ دِيْنِ اَرِيْ غَايِ مَقْدِيْ خَاصِ هَمْدِ اَرِيْ عَلِيٍّ الْحَقِّ پاشَهٗ تاجِ الدِّيْنِ سِرُو قَانُوْنِدَارِ كَانِ

قپلان

سَرَفَرِز جِهَان كِي دَر بُولَن سَالار و سَرَفَر قَتَر قَغَان ارسلان لَرِي بِ حِد پَلَن اِي سَبَر و چِن

مثنوي

دَوَامِ و دَوْلَتِيكَ وَا رِ اَوَّلِ سُن	هَمِي شَه عِدُو نَصْرَتِ يَارِ اَوَّلِ سُن
سَوْرانِ صَافِ عَدَلِي كَارِ اَوَّلِ دَر	حَقِّ اَمْرِنِ كُو زِ كَدَرِ اَفْكَارِ اَوَّلِ دَر
ظَفَرِ سِيوِي اَلْبَدَه تَبِيغِ مَحْتَارِ	عَدَالَتِ تَحْتِي اَز رَه خُوبِ رَفْتَارِ
جَوَانِ بَحْتِ جِهَانِ كِي دَر قُدُ اَغُورِي	قَغَانِ اَر سَلانِ لَرِي وَر دَر بَغُورِي
تَبِيحَاتِ جَبْتِ سِي قَفْتِ اَلْكَرِي دَر	خُدَا و نَدَاكِ مَقْرَبِ جَانِ لَرِي دَر
سَرَفَرِزِ جِهَانِ اَر كَانِ دَوْلَتِ	صَلَاةِ بَتَلِي اَرِنِ پَر جَمَلِ صَوْلَتِ
شَهِ عَادِلِ سُلَيْمَانِ بِنِ سَلِيْمِ خَانِ	اَقَالِيْمِ اِجْرَه شَاهانِ شَاهِ سُلْطَانِ
مَقْدَرِ هَر بَرِي نِ اِي دَبِ مَقْرَبِ	تَرَقِي اَز رُو دَر وَا رِي مَرْتَبِ
وَزِيْرِ اَعْظَمِ اِبْرَاهِيْمِ غَا رِي	هَمِ اَوَّلِ بَلْكَرِ بَلِيْلَه جَمَلَه رَا رِي
كِيْمِ اَوَّلِ دَرِ جِهَانِ اَصْفِ مِثَالِي	زِهْمِي عَالِي نَظَرِ كُو بَجْدِ خِصَالِي
چَوَانِ بَحْتِ اَشْرَفِ چُورِ سَمِ پَهْلُ وَا نِي	سَخِي اَلْكَو اَمِيْرِ كَامَرِ اِنِي

نظر

کوه یوزی و سکر سوزی سالار سخن کوی هنر و خرد بین کار
 همه اصول ارکان قواعد بگون تحت یدند پر فوا پید
 درونی علم معنا طولی در معلم و رسه لا بد خضر اولی
 انک چون پیل پیدون معمور زیاد اولسن همیشه شاد و مسرور
 ممیز در مبصر در یوز کوی خصی صی شهای غایت کردی
 معلا رفعت و مدرک همایون ممل ذات پاک طبعی موزون

مدح پاشای معظم

عمر در سن اللهم سن الاکوزی خوب رای صلوات و سرحنت و اولی شاهید همسایه
 همیشه صقله سیریم سیری یاور نظر لودن ار شمه س زین بد بولای مقصودین وای
 حضور قلبه هر بار خوی اطل صحن صحنه خلاقی حمد ادب دایم یوز اوز ویت اعلایه
 عدالت تحت اول شاهای وزارت هجو همیشه عون اللکر ار شیه سیر دلا رای
 نب دولت سمندینه غزایه نیت اتکجه الکر خیر رجال الغیبا و الرسی و اعدایه
 فتوحات و کذا صواتی یوی اقلیم مالا مال اولی همیبت الاشاهان الفی قدی و نبیایه

الايطالچ پيرو ز معمايي نري مرموز بودن سزدن نمنامز بقك مشغول
 دوام و دولتيله وار اولاسن خدر مختان يتاكم مهرله اي مكنشون نور ايزانه
 نظام عالمه رونق و زين سيرا تدازل رونق بوسن بحري درك ادمق پشرو حريم سرمايه

مطلع داستان منوي فتح بلخداد

گم اي مرد معاني نيك افكار سميع اول كورنه قلدي غاز خونگار
 اول الله دن نظري بعد طالع جمالي شمس الي بدر لامع
 شه عادل جهان قبله نما سي هما يونلره هماي ره نما سي
 علي همتهي سرور شير شهباز سلاطين رايسي سالار و سر باز
 امير معتبر دولتلي سلطات سليمان بن سليم بن بايزيد خان
 بيزدن اوردي كور كبره طبعه نه خوشي بوزدي دمزدن داخي بجه
 چو ويردي سلطنت تحقن خداوند افتدي حضرتي مي مثل مانند
 كيز شولتاج كم دولت كلاهي مقرر اولدي خوش ارگان شاهي
 يور توي شرعه قانون اجداد كور پخلق جهان ديرا فرين باد

سوتدي

سُونِي جُمْلَه نِيكَن بَد پِرِنْدِي بَد ك كَارِي پِرِنْمَك دُر پِرِن دِي
چُو صَالِي لَز طَرِيقِن طُنْدِي سَرُور شَه عَادِل سَر فَرَاو مَهْرُور
رِعَايَا دَن دَخِي اَكْتَر بُو حَالَت كُورُنْدِي نِيْتَه كَم اَر كَان دَوْلَت
شَقَاوَت اَهْلِنَا اَوْلَمَز صِلَا حِي صِلَاوَت وَيَر سُولَه بُول مَلَا حِي
اَيُو لَك دَن اَيُو اَيَلِكْدَر اِنْحَق اَيُو دَر لَك لِنَك دُر ظَل سِنْحَق
اَوْلَد دُر لَاجِمَه مَحْشُرْدَه نَا حِي بَلَد سِن نُولَدِي غَزَا لِي اِي حَا حِي
شَه دُورَانَه عَاق اَوْلَدِي چُو قَلَا ش اَر لَدِي بُو يِي لَعْنَت بَا اَشْتِ طَا ش
جَهَالَت دَا خِي كُور نِي لَز كَشِي يِي بَلِي سِر لَك حَا شَا بَحْت اَشِي يِي
جُلُوسِي تَحْت قَلَد قَدَه شَه نِشَاه صَلْبُو يِي اَن كُرُوسَه لِي اَوْل مَاه
قَدَا لِي بَد لِقَا نُو دِي نِ لَك اَيَلَد چُو بَد دَن بَد كَلُوز بَد كُور كَه نِي لَد
غُورِي لَه قَدَا لِي وَيُر دِي بَا دَه عَجَب لَعَب اَيَلَدِي اَوْل سَك نَزَادَه
شَه صَا حِب قِرَان بَلَد كَه حَا لِي كَلْب غُرِي شَه شِير نَز مَثَا لِي
دَخِي بَرَان تُو قُوق چَك مِي ت خُوش جِهَاد اِي چُون تُو شُن رِي چِي سَت اِدَب

هنوز اولدمر قئنده آزدی آر	صلبدی شامه فرهادیله سروژ
شولکم حاضر دی آلدی بنددی ^{در حال}	نه قلدی کوز قداره واضح اقوال
اقب چخون ونیل از ماغ مانند	بلغراد از زده شدی اول خداوند
بیوردی تور دکر اطرافنه طوب	فرنگی ضمیرن استاد اش خوب
مو اییلر دی قوقندن اندی	صدا کفارک اودی بیلی صندی
صحب اوده زری بی غر غر غر غر	چور عود برق اتوب اون اورد غر غر
فغان ایله اغول قز بدله کفار	عظیم اغداش ادب اول مرد غفار
انگلی آی طوب چون کتم اودی	صدا سیه نیجه کنگل سیره کندی
یری دترندی اولد صحرای از قمر	ینب کفارک ایچی طولدی بز غمر
لغولر قزدی پیروی خالون بوخ	کزیده نسیخدر انسان عجب درخ
زهر ادراک فهم وزیه دانشی	صلاوت ویدر سوله خوشی صانی
یقب القصه فتح اتدی شهنشاه	یورودی خوشی جلب کلبانک الله
حصار از ز قلم کن کافر اغداش	طوب او شندن کونکا پیران اولد باش

بیا

بله دگوي اگرداشن کرجد ز	فدج غاز بيلگ بئز حرد جز
خروج ايدي چوقندن چوقدي اسياق	دني جنک چون اعراط و محمد صان
بدن طشور بقدر مزنگي	بجه فتح اولسون طاعلدي بکي
مجاهد لرد کب پير لوانک	اوگر لرد فالق حب النوانک
نگلو و رسه ديز اولوي ساجد	له لرد عبادوز قناد اول ساجد
کيدب خوش جمعه قلدي غاز خوند	کيدب در دار و قاضيه از قودي خان
صمرد لربالي بن يحيى ياي جان	درددي اينه تخينه قرا لک
ايتدي وقت دکو بکدر همامه	خدا و نوي مکر نيك نامه
بهارا تا ميدرا انوک محلي	برا ايلق يولدن ارتق راه بلي
انچون کي پداغ اتمک لرد شاه	شقا قلب اولجی کتمک لرد شاه
چولايق کورد لرد بوراي موزون	بيوردي اولهمه چتر هميون
قيوسن قلدر قسطنطندر است	ورلدي عسکره دستور دلخواست

چلندوی کوس رحلت کو چو پی سالار	بنب پر خوشی سمندی باد پاوار
الایچه امیران و غلامان	مقرب خاص اغا لریاک دآمان
کلور بدگون سردر پله سریده	اوبای منعم و بتش خرید
خوش استقباله چقدی پیدو برنا	دوشنوی بزرگ او تطلو و سزنا
چود و لنگه قلو رختنده آرام	همایون طالعی فتح دلا رام
شنا و حمد ایدب الله سرور	منور قلدی ملکی بختی انور
چن اولوی بد طرف کار بلغداد	ینه کور نیلوی سالار و شه زاد
قلرکن گه نماز و گه نیازی	جهانک د شتم این سرفدازی
گه بدو گه دریا شکاری	تفوح ایلیت ارض و بحاری
معلاشه نشینلرده کهی خوب	قلدر خاصانده خوشی عیش محبوب
سلاطینک کهی عدل و فتوحی	بیان اولوبن اکلدر بوزوجی
که ایلرکن توار خدن حکایت	قلدر کبیر و طسندن شکایت
ره مصره مضر در دیرلری جان	تهایت سردر محبوبی مسلمان

قلدر

دَمْدَدَن بَك طُور ز دِير بَرْدَه بِنَجَه	تَلَر لَر قَلَلَنُوبِ اِي حَدِّ شِكِجَه
اُور اَمْر صَدِّ جِهَان كِيَر حَدِّ اِي حَضَرِ	كَم اَلر قَلَعْمَزِي مُحْكَم وِ صَدِّ
شَه اِي دَر بَرْدَه وُز حَق وِر سَه كَر كَه	يُوعَر دَق بَلِجُضَن قَانِيَلَه تَر كَه
رِئِيسَان اَسْتَنه خُوشِ نَاطِر اُولِي	بِيُور دِي وِر كِيَلَر حَاضِر اُولِي
صُور دِي كُور كِه رِيَل كَدَر رَاه	حَكْمَلَر وِر دِي جَمْع اُولِي سِپَاه

فتح حصار روطوس

دِ كَلَدِي بِنَه سَجَقَلَر مَزِين اُولِي حُجُون	اَفلاك كُور كَس كَر دِي چُو بِلَكَلَر تَلَر چَكَلَر سِر اِفلاك
چَقَرِي كُور كَلَر اُولِ صَدَائِبِ اَللَّهِ اَللَّهِ	نَه نَمِغ اَتَدِي كُور اَمَدِي خَان بَعِشَقِ خُوشِ اُولُوك
عَنِي كُور كَلَمِي نَاي اَر دَر جُوانِ نَحْتِ جُوانِ سَر دَر	اِر شَرِي رُوطُوسَه چُون شَاه دَكْرَدَن هِجَمَان اِفلاك
اِيُونَلَرَه صَوَاشِ اَتَدِي كِه عَالَمِ خَلَقِ دَن كَر اُولِي	حِصَان قَد شُوبَر قَلَعَه بِيَسَايِ لَغَم اَر وَب اَر نَكَل
كُورَه جِيَلِي كِه اُولِ لَغَمِي بِيُور دِي تَلَر خُوشِ	مَكْر بُو حَت تَلَعِي دِي كُور تَلَر هَمَه اِيلَدِي حَك

مثنوي

مَه اَبْتَلُوبَدَن لَر بَرْتِجِ بَار و ... طَلُوكَا نَدِير قَلُوز اَدِي طَار و

تَفَنَّا أَتَبَّ قَرْدِينِ ار لَرِي نِي
 دَلِنْدَه هَر رَه شَر كِي مَرِ اَو لَشِي كِن
 شَه امرا تَرِي اَو رَك طَو پ اَو تَد اَو د
 يَقِين اُولو ي كُو هَر جِي لَه چُو نَا رَه
 طُو شَب پِي ر اِ چِنْدَه كُو ر لَو ي اَو ل
 كُو ر لَه كَر قِي و پ ي ر كَم كَم اَو تَرِي
 تَفَنَّا اَو تَب اَو د شَنَام اِي لِي نَلَر
 اِ هَو پ پَر اَن اُولو ي پَارَه پَارَه
 بُو ي تَر تَار خِدَه هِي چ اَو لَشِي دَك لَر
 شَه لَك قَاتِنْدَه و ر دَر چُو ق خِر دَمَن
 قَمُو عِلْمُو هِنْدَه مَاهَر اَسْتَا د
 مَوْ غَالِي مَسْ طُو ر كِي مِي ر رُو طُو
 بُو كَارِي كُو ر جَا ك لَام اُولو ي قَدِي
 اَو اَدَر قُو ل بُو دُو سَر لَرِي نِي
 بَرُو ي كِي رُو نَخُو ت طُو لَشِي كِن
 هَلَا ك اَو لَا حِ صَا ر و كِي ر مَطْرُو د
 كَل اَمْرِي كُو ر نَه اِي شِي اُولو ي حِ صَا ر
 يِي لَم شُو ي قِي و چ قَمَا غَه يِي قُو ل
 طَش وَا دَم هَو اِي ه دُو كَرِي كِتَدِي
 اَزُو ن رَعْمِي خُو شِي نَام اِي لِي نَلَر
 يَانَب كَفَا ر اَتَلَدِي قَا ر قَا رَه
 كِ چِن عَقَل اَسَلَرِي بُو لَشِي دَك لَر
 كِه بَر قَل بَر لَه يِي لَك اَن سَلَا ن قَل رُو نَد
 هَمَه اَز رَا سَخُو ن اِي لَر كَر اَر شَا د
 چَكِن چَا لَب اَقُو ر كِن يَا خِر شِي طُو ي
 چُو بِلَدِي رَا سَت دُو ي مَر تَر كِه سَدِي

نهایه

نَهائت ز چري در يايه بگذر شهن شاهي ضيارخ آيه بگذر
 سعید اختر شرف بد جند تالان چريسيله طلوتو بدو پيا بان
 چو علمي پيروي آلر لر حصار ي گور زوي گوز لرينه انگساري
 بولگوز قور تلغه بد چاره گوز لر ديار ي ديب فرنگستاني اولر لر
 امان استر شنه عادل همادن پناه ي دين احمد حق نماندن
 مروت اهلدر ويدي امان ي چو گبدر ك بليوي يا صليوي ماني
 گمان ي قلمدي ذلت كر يينه يراغ و زار د چون قلت كر يينه
 موغالي مسطور ي اول كبر احمق اچي حمر سيه بويه طشي اقمق
 چو بولوي بد نفس هون ره موك كيرت تيز ملكه اعلي قيز لر خوشي
 آل ايوپ چكوي پيشكش يلكن اچوي همان قيرق كويه قسدي و چچوي ا
 حصار ك شه دني ياك و يراغن قلب قيد او يدر اسلام چير اغن

غزل راست

بشارت طيب حال نوي يسانت منبر محمد صنب ناقوس كفارك شريعت شمس اروي تيك

دکلدی عالی سنجق حصارک استن پیرید
 کلپسالد اولب مسجد نماز کلدی شیخ و شاک
 قورلدی کور سکر حفاظا قوردا واز له قران
 دکلدی قاضی و دزدان امیر و کتخدا ابواب
 پینه کور شهسوار دین ندر پیلدی چون
 دولت سریردن یگانه درانی یا اصحاب
 چلبغزان کلپانکی قوریر الله الله
 علملرله کوزل خانای اولدی بکلر و حجاب

مشوی

چون ایردی دولتله شه سریر
 سرورن حق ز یاد انسون امیر
 شولر کیم یای تخت اچدی خاضر
 چقب اتبانه واری اولدی ناظر
 دعالتلر کلد الب سلامین
 معماذرم اطروخوب کلامین
 دوشمشوی هزاران درلودی باج
 کلنجه تاسریرت صاحب تاج
 پدی جدی از اکلر کلندر
 قلیج پیغامبری سیفن کلندر
 محمد مصطفا شمشیر یعنی
 که اولدر شاه لولاک از که معنی
 چو آرا ترا دی شه طاق و سواده
 شکار ایلر کندی که قناده
 قلد لطف و کرم لدره عطا لدر
 حقا اهل خیر صقلر از خلندر

سختی

سَخِي الكَفَاءِ اَعْلَادِ مَقَامِي	چور و طسردن ششالري انتقاي
بُونَجِي اَوْ هَيْبَتِنْدَن جَمَلَه شَاهَان	دوشب خوفه عددو بغري اولر قان
شُولر كِم اُولرِي عَاصِي التَّفَاقِي	كيسلري باشي تزيچك صندري سالي
نَه يِرْدِي سِه اَوْ جَاغِن يَمْدِي اَلطَاجِي	يَقْب اوردِي غم اوردِي بغري نكي
حَمَاقَتِي فِي المِصْرِ شُول بَر قَلَانِك	نَه يِرْدَن بِيَنَن اَرْدُرْدِي قَلَانِك
اَلكَاغُورِ قِيَاسِ اَيْتِ جَمَلِ حَالِنِ	هَم اِسْمِيَتِك اَلفِي مِيه و دَالِنِ
بُو يَابِك لَوِي شَرِي فِي كِرَانَه	كَلَامِ قَصِي صَاحِبِ قِرَانَه
فَتُو حَاتِنِ دِيَالِمِ شَهَرِ يَارِك	اَر اَعْلِي اَر بَهَادَرِ شَهَسُوَارِك
دَخِي غُرَاتِلَه دَو كَتَلِي پَاشَه	يَز اَقَلِيضِن نَجْمِ اِيلْتَدِي بَاشَه
قَلَاغِز لُق اِي دَب بَالِي بِنِ يَحِيَا	قَلَر لَر حَقِيون حَق دِينِ اِحِيَا
اُور رُشِي اَعْدَاي رَسُولَه	اَوْخَر عَالَمِينِ اَصْلِ اَصُولَه
اَشْتِ شَاهَان رُشِي اَمْدِي تَدِي	كِه عَذْر اِي دَب قَدَالِ اَسْتِينَه كَتَدِي
سَبَبِ نُولرِي و لِي اَوَّلِ كُور اِي	قَتِي بَرَاهِلِ دَانِشِ كُور اِي

پیان و شرح ادنلردن حکایت	بوسمه قلدی راویلز روایت
یری برته هجور ایبت دوکر قان	که کافر کشوری بی حد گوش بان
دکل بر بیره اوز روم و فرنگی	قلدر دایما آتوشه و جنگی
صلاوت و پیر سزمر معجز سمردر	دو کمر فتنه بودوری قمردر
نه قلدی بعضی کورای مرد غفار	چود شوی بد برینه قوم کفار
همه حالی حکایت قلدی شاه	صلب الی شکایت قلدی شاه
خلیفه زمین اول ظل یندان	زمان اسکندری سلطان سلیمان
تومفعول فاعل فاعلاتن	حصار اندا چوبلری حاد ثاشن
اول الحیل که قلدی من کوافر	روایت بوکه شاه لطف وافر
اشته کرده عدو بغری از لوی	جوابن بیله امرایدی یز لوی

غزل مناسب

ندر کلهما استرسا خداوندی جوابن
 سوال اتلکه الی یلر باء دکلاد صوابن
 ایتدی وقت نوره ایزر چون نوبهار اول
 سخیل اوراوت رخشمه چون نوره اینون

وَرَزَمَهُ انْشَاءَ اللّٰهِ حَقِّكَ مَوْجِي كَيْدِي يَابِ
 سِيَاهِ عَسْكَرِي كَيْلِي اَزْهَابِ بِنْدَتِ
 عَدُوِّكَ لَهْ اَوْلَبْ قَدْ شَوْ قَلَمِ جِنْدِ وَاَعْظِمِ اَعْرَاشِ
 قَدِ اللّٰهِ حَيْكَلِي قَانِ اَقِيْدِ عَيْنِ اَبْنَدِ
 رَيْتِي مَعْنِي ثَابِتْ اَوْلَا شَمِشِي وَاَتِيْرُ مَدِي
 كُوْرِهِ لِمُؤْمِنِ وَاَتُرْسَا حَمْدُ نُوْرِ تَابِنَدِ

سفر انكروں مثنوی فتح قرال

چو شه دن الجلازن اولدي كندري	كل امري كورينه اول خان نئديپ
بيوردي خوش اولقلر هردياره	سكردت تيز خبر ويوه اي ياز
انده هر بيريك حكم شاهي	الورلد نجه كونلك كنده راهي
قدار ايلميت برظهير ات	ايزرلد انده كم حكم اتدي سلطان
اگر سنجق بكيدر كر صوباشي	وگر بگر بكي اي بگر اشبي
اچب كورد يلد اول حكم شريف	نديمش امري بل شاهان ظريف
كلدي در مكنون خاص كوهر	زهي در ياي معني ذاتي جوهر
چومهر يرفع اولوب او قندي احكام	بيورمش كبللك اي مرد خوش كام
جهادي اكر اتمك نيتم وار	قرال استينم كتمك نيتم وار

كُورِ اسْتِزَامِدِي اَوْلِ وَجْهِي يِرَاغِي	وَرِهَ اللّٰهَ سِنْرَهْ خَلْدُو بِرَاغِي
بِلَا سِزْ كَرْمُو زَنْ بُو عَلا مَشْ	قَلَا سِنْرِي دَارِ السَّلَامْ
اِدِي نَكْ رِخْشِي رِخْشِي تَبِغْ بَرَانْ	مِثَالِ حَمْرَهْ يَا بَطَالِ طُرَاتْ
مَكَانْ وَتَبِيرُو نِي زَهْ كَامِلْ اَوْلَسُنْ	قَمُوَارِ لَكْ دَمِنْدَهْ غَامِلْ اَوْلَسُنْ
قُشَانِكْ غَيْرِي اسْلَاحُ حُوتْ تَامْ	سَلَقْ غُزَايِ رَسْمِي ثَابِتْ اَقْدَامْ
عِوَضْ لَرُو بِي رِجِيدْرَا اَوْلِ بَرِ اللّٰهْ	بُولَا سِنْرُو جِهْ بَاقِي اِنْشَاء اللّٰهْ
غُزَاوَتْ كَرِ شَهَادَتِ كَسْرَهْ خُوبْ	اَوْلَا سِنْرَا وِلَا رَسُو لَهْ قُنْشِي مَرغُوبْ
بِنْدَايِي قُصُورَا لَاتِ حَرِيْمْ	كُورِ اَشْدَرِ بِلَسِنِ نِيْمَهْ خَرِيْمْ
حَقِيْقَتْ جُوشِي خُودِ عَوْنِ يَزْدَانْ	كَمِ اسْتِزَادِ اَتْمَرَا كَا كَبِيْرُ نَادَانْ
يِرَقْ بَرِ قَوْلِ شَرْطِ اَزِ رُو كَرِ كَلْبِ	نَهْ فَايْدَهْ چُو شَخْصِ اَوْلَا زِيُوْرُ كَلْبِ
بِزْمَرَهْ قُدْرَتُو مَزُوْرِ حَقَا اِيْشِ	چُونِ اَوْلَا رِ بَرُوْرِ شِي وَيِرِنْدَهْ تَشْوِيْشِ
بُوْنَعْ وَبِنْدِي كُوشِي اَتْرِي چُو مِيْرَانْ	سَمِعْنَا دِي رِ كَلْبِي دَوْلَتِي سُلْطَانْ
قَمُوْفَرْمَانْ بَرِ زِدْرِي دِي دَسْتِكْ	هَمِيْتْ يَا رِجَالِ حَقِ دُوسْتِي دُوسْتِكْ

چوسپ فاگ دوست الله دوستي سيني صلندر چچون اول دوست ضيفي

غزل مناسب جواب ميران

مرا ننده لهائيت يق چو غاري اهل دين داران	جها دي في سبيل الله ادنلر ايروي ديوان
الايلده الاكوز لي خداوند طوبت محكم	مثلا سندا اسكندرا اولالم چچون كان
معين اولب اكر الله عنايت از كوه شاه	قربت دشمنلرن دينك قلاور يورلر باقان
اسپيرايبت قزو اولان سواد خدي بي بيان	هلاك ايليت اكو شي بان بوشه غم قوم كلفان
كيجه كنداز يرد خونك نيب اتك كيت طولك	قدالك نخت بودونك قلام اولكن پان

مثنوي وله

سپاه ميرو پاشا بو جوابي	ويدر لر حق كلام و چق صوابي
يرواغ از ن اولب خوش كند لر هم	غذاي چچون كورد لر قيدي محكم
ازين جانب دنجي شاه دلاور	بجسته طالع و قد خنده اشتر
رومان اسكندري شاهان ريسي	فريدون رسم هر بگر بگيسي
مهيا ايليت چك اتن خوش	باي چامن قلن روز الست نوش

شور ستمه قید لدر کورد یک سالار	دگر دز و صف قابل شد خه ای یار
بوی کار بخنده هیچ اولم شد ز	سلاطین اشبور ختی بولم شد ز
گدر قلدی شمشاپون ایزدی نو روز	همان دم شهر یاری بخت پیروز
بیور دی جمع اولاد احزاب اسلام	پتم وارث اولقلر قلدی اعلام
توقف آمدی چون دینک	طوندی خیملرله یاری اول
شهنشک صحن چمنده بار گاهی	قورلوی دستگیر اولسون الهی
سلیمانی همایون چتر ایوان	معلای ساینان و تخت کیوان
قورلوی خوش محوهر تخت زیبا	دوشندی پستری لدرین و دینیا
قورلوی کور سلر لدرین و سیمین	مقدنسی کولده گویا نیم پرین
بساط ابرشم صالندی منقوش	منقش خیملر استاد اشی خود
سراپرد چکلدی چوره عالی	اچی و طاشی چون بخت مثالی
قورلوی بکلر و بکلر پیکینک	وزیر اعظم و بکلر پیکینک
مرتب بی قصور اولدی چو حاضر	انک پیکر که واله قاله ناظر

منقش

کورامدی

سُلَيْمَانُ بْنُ سَلِيمٍ دَوْلَتِي سُلْطَانِ	كُورِ امْدِي نِيچِه رَحَلَت ايلري خان
اُولُو شَهْرَادِي شَهْرُ اللهِ سِرُودِ	رَجَبِ آيِيك وَرْدِ مَاهِ اَنُورِ
اَحَادِيثِ نَبِي حَقِيْدَه نَسِيَانِه	فَضِيْلَتُو قَمَرِ دُرُكِي دَرِ اَقْمَارِ
سَفَرِ قَيْدِي مَرْتَبِي چُو خَانُو	دَشْمِنِه كُونِ اَوْنِ اِيكُنِي چِي سِي
اَوْسَالِي جِهَانِ كِيَرِ شِيَرِ مَسْتِ	طُورِبِ اَصْفُو اَللّٰهُنَّ قَلْبِي اَبْرَتِ
خُدَاوَنْدِي مُكْرَمِ مِيَرِ غَازِي	اَدَا اِيْدِي نِمَازِ اِيْلَرِ نِيَازِي
اَكَا كُورِه لِبَاسِ اَوْلِ سُرُو قَامِه	صِرْدِي كُلِّ بِي بِرَاقِ عِمَامِه
سُجُودِي حَقِ اِيْدِي طُورِي هَمَايُونِ	جِهَادِ اِيچُونِ قَلْبِي نَبِي چُونِ
بِنُورِ شِي دَوْلَتِي دُورِ صَلَاوَاتِ	حَرَمِدُنِ طُشَرِ چَقُورِ چَكُورَاتِ
شَهِنشَاهِيْلَه عَالَمِ صَفَادِه	يُرُودِي زُرْكَتِه قَلْبِ قَعَادِه
كِه هَرِ بِيَرِي سِي بَرُو نَكِ اَزْ كِه عَنَا	يِيچِه سَمَقَلَرِ اَلتُونِ بَشُورِ عَنَا
حَقْلَا دُو سِي مُحَمَّدِ مَهْمَلْقَادِنِ	اَكْرِ مَعْنِي نُوْرِ دَرِ سَكِ لَوَادِنِ
كُورِبِ شَوْلِ خُوبِ جِهَانِ مَحْتَرَمُوْرِ	اَوْ شَاهِيْلَه غَزَا قَلْمِشِ عِلْمُوْرِ

ویرب خانک قلبدز قدرن اعلا	بحمد لله اني اولي محي مولا
اوشاملك قیلین اودز کشیدر	بلنده سیف همچن ثوغ کشیدر
دوشامشدر بل اول بکدر بکینی	پوی جدی صلوات دوشکینی
خدا ایز کردی خوشی عیشی نغاطه	قدر صدی بولد چون بوی ساطه
قوشانب قرض واجب از و شه زاد	پرویدی قول سنن برله که اجلا
بنتب هر میر خوشی التون قماشنا	کلبوی قاپی چون میرو پاشنا
دکلدر قابل اولدیگ یل یلدر سنا	اکرشخ بیان اتمک دلدر سنا
ملکن بو قصور بولشدر ای یاز	مصنع اشکراش وارده کم وار
سلاطین سرور و قاتنده واری	تکون روی زمینک یاز کارید
زوسیم نهایت یوق خلص الحاص	جوامردن تکنون کوهنری خلص
شهنش دستنده مفتاحی مسلم	کنوز و کده عادن کج عالم
ویریش کی تصور خوبی ابتدا دن	مزید اولسون میبشدر خولدن
گورنیدی کون بکی مهریک اول ماه	چودر گاه معلا دن شهنشاه

وزیر اعظم

وزیر اعظم ابراهیم مقبول	خوشی استقبال پذیرا اول انگر اول
سلام و القش ایند بگریه	سعید اختر همایون یکم ریه
شهبلی هم عنان اولت سرفراز	یور و صاغنده رستم وار شهباز
خداوندک قمتده کی پیراشق	موافق یازی و صادق قول عاشق
الف قامت اولر بو یلر بربا بد	لباس و رخس هر وار یی سر اسیر
مبارک وقت خوش الک یاز ایی	چنان امثالی ارضک هر جاییم

پیش طونکر کیم مشوریه ز میله اول زمان	الله عزل بهاریات
شاهوان اولین بلبل اقره و موج کلسنده	چمن صحنه چین خدشید فرخ شاد او شند
کیمی اول لاله لاله دن قرا بخرن قلب پیرد اغ	زه عاشق کیم بر لظه دلیدی غفلتم همراه
شقایق مجمری پانب دل نعمان بی علق	چکر بگزنده و ر حمرت در و پی کینک آتش گاه
بنفشه خلعت ماتم تحیب اولشوریه کردن بیج	ضوعده ایلیخ اوزو قلبیدی عرض حال ای شاه
پیش چادر لره دوش کیم خضر الباس اشجار	ز بلای بر قفا آمدید حمد آره خوش خواه

صَدَائِقُ الشَّيْخِ مَرغان قَلْبِ عَاقِلِي حَقِّ شَوْلِي كِه عَاشِقِ حَقِّ ذَوِ الشَّيْخِ اَدْرَاوَاللَّهِ

مثنوی

شَه عَادِلِ جِهَانِ اَرَاو بُو الخَيْرِ	چو کَلْبِي خِيَمِي اَوَّلِ لَوْنِ قَلْبِ سَيِّدِ
اَيْنَبِ اَنْوَنِ سُرُو رِيْلِي سِرِيو	قَدَرِ اَيْلِي كِبِ بَنَشِ حَدِيو
قُنْبِ چَادِرِ لَرِيئِي هَمچُو مِيرَانِ	خُوشِ اَوَامِ اَرَاو اِيْلِي وَزِيرَانِ
بَعَايَتِ وَيِرِدِ لَرِيئِي خِيَامِ	قَلْبِ خِدْمَتِ طُورِبِ قَوْلِ لَرِي قِيَامِ
سَرِ اِيْرِدِي شَاهِي چَوْرِي عِبَادِ	قَشْتِ مَشِي هَالِي مَهِ سِي كِي دِلِ شَادِ
سَكْتُو رَسِي دَرِي يِرِي قَبُولِ	مَكْتُمِ لَرِي مَقَايِ خُوشِي طَبُولِ
خَوَالِي يِرِي رِي دَنِ اِي چِي خَاصِ	قُوشِي اِي چَمَزَايِي حَقِّ طَلِي خَاصِ
طُورِ دَنِ يِرِي رُو بَرَابِ وَخَدَامِ	دَنِ وَاكُنِ وَتَمَنِي حَاضِرِ بَاقَدَامِ
جِدَاوِ حَدِ بَدَنِ يِرِي مِي شِي سَتَانِ	طَلُو يِرِي وِ پَلَنِي وَا رَكِ اِر سَلَانِ
كِه يِعْنِي اَلِي اَر نَلَرِي كِبِ بَهَادَرِ	جِلَاسِي مَرْدِ مِي دَانِ كِي بَهَادَرِ
چُوْرِ خَلْتِ كُوشِي سَازِ اَتِي سَعْدَانِ	صَدَا لَرِي خِرِي حَقِي اَتِ وَا رَدَنِ

کوی

کوچ امیر اولدی چکلری بار شکار چلندی طبله و سر ناطو تودلده
 اغالر بکلریله پاشه سلطان قلب صحی سوار اولدی فراوان
 مذبذب رستم این اول سرفراز یروندی شاهه استقباله شهباز
 بهادر معتبر بکلر قولنده الا یجده کی صاغ و صولنده
 شه عادل دخی اقلندی در حال شرف بد چنده بختی سعدا انکار
 طلوع لیدی چوسالاری حیاریخ او جبهه ماه تابان بدر فتح
 سلا مکر عترتیکه پاشه سلطان ابوالخیرات شاهی شاد و خندان
 دعا و القش ایده میرو عباد یوز لر شکر و ذکر یله چوز هاد
 تحیات و صلوات الله الله زمین و آسمانی ملکر شاه
 صدای طبله و سر ناطو چو پیچده همیشه بیاییشه شله الله ارغنه
 اغور لدر سین ایند قیچ ریاده او گلجه یجه بک انلو پیاده
 عدو کالی سر کین اکنس جدا یه گوزن همچون خدنک سجان دیاده

عذر راست

جهان را خداوند محمد لله قللك اقل دليل و بينا اولو پير دن تا جل خرد
 بولن ايام دورگه طريق شرع طورگه پير اقليم چار گوش اولي صعدا نفسن بك
 سليمان ابن داووده شه ارديشه طيله صوفى حق كلي نيك احمد احزان خرد
 قلع پيغمبري سلطان محمد مصطفاي الكده تيغ بزاي عدويه چون اجبابك
 ضيار خسار الن ماهك كولا يقك اول بولن اعداسي دورگه طيب چاكن چله خرد

مثنوي

گزاي دل سيله امدي داستاني فدحناك ايله مؤمن دوستاني
 عزاي عاشقاني مصطفى در سراسر طستاني پر صفا در
 اولو فتح جهاد و اصبر اولو عظيم انعام احسان قلدي مولا
 ديك دار ايله چون شاه دوران امير مصعب دولتي سلطان
 چكيب سنجاق فخر كاي ناي يروي غار ليله بندي آتپ
 صدي طبل و مراثت آدم نيجه فد سنج پيره ايدر اولد در
 سهيلدن يدكلى پير صرصر استر ليري چون باد صرصر

بجواهر در سراسر قیامی در رخ	دخی هر پیرنگ ظهر ندگی سنج
شققلم شب جلال و سیم گامی	کمش زنجیر و خوشی التون لجای
صلوات و پیر سوله فتح اولایاب	هویای قصور آلات و اسباب
براق خلدی بکنز خوب و بد کس	ینه هر فارسیه التندی رخس
زهی سالار و صاحب توغ و سنجق	قناد اچب اچب کمر لرا اچق
خدای صنایع الکه خوب پیر تمش	کتر تمش هر براق لمدن ار تمش
اورز اسبان عدنه حسنی طعنا	نسانیمالی غر غر خوشی رعنا
خوشی لکان کشتنسه کوپا که بلبل	تمواشقر چیشم ره روچو دل دل
ضیاء خلر بنیر کم الی مه دن	کلی کل رنگ حار و کم سیه دن
دلایور لکه بار ستم برابتر	مجاهد دین اری جنی سراسر
مستحکم دعای سبی جمله مقبول	موجد لرقموا توحید مشغول
دخی اوراد ادب طلعت قلندر	تلاوت دن دکل خالی بلندر
عدو الدین قصیدی یول کوز تمش	غدا سازن مرتب خوشی دور تمش

بَلَنْدَه سِيَّيِ اَصْلِي بُوَر دَغَانِي
 كَمِينَك نُوَر بَكْرَد اَق دَلْبَنْدِ
 كَلَام اَيِدِه يُوَر د بَد بَر لَه مَحْبُوبِ
 كَمِينَك سِيَّيِ دَر تَاخ وَنَطَاقِي
 شَنَا وَحَمْد لَه بَد رَحْمَتِي كَوْنِ
 سُلَيْمَان زَمَانِ اَسْكَنْدَر اَبِي
 بِنْت بَر نُوَشِي سَمْنَدِي بَادِ پَايِه
 مَبَارَك پَاشِي اَز رَه تَر عَمَامَه
 مَحْدَبِ نُسَخَلَرِي مِثْل مَانَدِ
 لِبَاسِي مَهْجَانِي مِثْلِي وَارِ
 اَرِيشِي اِنْجَه اَبَرِيشْمَز رَا بَعِ
 طَبُور اَوْلَسَن اَغُور اِي غَار اَر دَرِ
 صَلَر سُلْطَان دِي تُوَر سِيْلَكِه سِيَّيِ
 سَكُوَالِدَه قَمُوشِي قَوْلَانِ طَغَانِي
 عَلِي الرَّاسِي اِي سَخْنِ دَان اَهْل دَلْبَنْدِ
 مَوْجَه شَيْكَلِم يُوَر وَجْه لَه خُوبِ
 نَكَم سَا ز وَسَلَبِ وَارِ اِثْقَانِي
 يُوَر ز لَدَار دَه شَاهِ هَمَا يُونِ
 بُولَمَز بَد چَكْر اَلَكْدِه پَايَسِ
 جَمَالِي شَمْسِ اَلِي بَكْرَدِ اَيِه
 دَعَا لَر حَزِرِ جَانِ اَز حَقِّ هَمَامَه
 اَقْدَر اِيْم قَلْبِ وَر د اَوْلِ خُدَا وَر دِ
 چَكُونَه مَن نَدَانَم قَوْلِ بَسِيَارِ
 خُوشِ اَلَكْسِ عَالِي خُدَمِنِ كَو كَمِ وَرِ بَعِ
 عَلِي وَشِي تِيغِ اَر وَر كِي شِي دَر دَرِ
 دِي تَبِ دَر عَدَلِلَه اَوْلِ يُو تَلَه حَيْفِي

اوربدين سيفن ايند كين بائال	وريشد زازدن علمو اعمال
عمودي سرورگ جوهر مرتب	دموري خاص كدماني مذهب
يائنده پاشه تاج الدين همدم	انكلم پيلده رخش ازره چو دم
مثالي اصف ابن برخيا در	خاص الخااص انص كم بي ريدار
حقيقت خان او كنده ايله سرور	يخود گوياكه قيطاس سكلده
پري شه كوكل و واقف جمل رمزه	طور بذر پيش احمد يا خوجمه
مقرب سوكلي خاصان ريسي	وزيرا عظم و بلكر بكيسي
تدارك هر نيشه بر اراده	اگر رخش ازره كرتافي و سراده
قوت لر ليجه خوشي گنند يوزلد	اموري سلطنت كارن كوزلد
يلد خدام اغا كند الر	سحر دن کوچ اولت قوت صلالد
نقار الد اتر كم كم به سونا	آت ار قاسينه كالت پيرو پونا
بلنم زده رد و شر دمي به شود روز	بولت بيكي اغد يردن گوكا قوز
شوش دن نور ايد پاك و پراغه	ولي چون بلدا ايوب اتر اراغه

شور ستم پر تو اور زکوة شعای دیکھ قابل کہ شرح ایہہ بود ای
 جدا او جگر پر پر یلا پر علم کس شمس یلان طلا پر
 کماقی ویشل کم قدمزیدر بہا لوانجہ ابریشم بیدر
 دخی بیدر فلک پروازی همچون نور ستم کونہ کونہ خوب و موزون
 شہک کیوس و شہی حد جلال طغر خوشی الہ میروکت شد الہ
 اولجہ نیچہ بیک بربخ عباد اکلر یلہ الہ حدہ فصا د
 الملك بیک امر خون جگر دن کورقان اجمک شیدین شکر دن
 تفنگن ہریری بزدو شاد بخت یولا کدش قوامیلہ دلی سست
 یورلر فوج فوج الای صلاوت و زکوة ہر کار تولای
 گلہوی موج اولکن بحر آدم کہ آدم دن ہری نادور خاتم
 بوثر بیاتی ای نوجم خستہ بولمز کور شہی آدم در سستہ
 اقویت سیرلر کورن تواریخ دخی بلکہ سلوک اہلی مشایخ
 نہ زیادہ کور بلکہ در نکات مگر ای آفتاب الدلی مہتاب

سَلِيمَانَ نَبِيٍّ يَأْخُودُ سَكَنَدَرِ	كَلْبِدْرٍ اَنْجَعِ اَوَّلِ مَعْنِي بُوَسْتَوَدِ
چُو شَمِشِيرِ مُحَمَّدٍ وَرَ النَّدَا	حَقِّكَ اَسْمَاءِ حُسْنًا سِي دِلِنْدَا
عَزَائِمِدَا اَنْدِي دِيْلَرِ سَكَنَدَرِ	كِه لَابِدَا اَوْلِي هَفْتِ اَقْلِيمِ مَسْحَدِ
خُدَا اَوْلَا قُو اَسْمَاءِ يَخُودِ حَقِّ	وَرَبِّ كُو كَلِي اَوْنِ كَنْدَا اَنْدِي مُطْلَقِ
يُيُورِدِي قَلْبِ مُؤْمِنِ بَيْتِ اللّٰهِ	كَنْدِي نَبِيَّ اَنْبِيَا اَوَّلِ مُصْطَفِي شَاهِ
خُصُوصًا شَمْعِي هَرِ عِلْمِ اَوْلَا ظَاهِرِ	بُولَدِ شَوْلَكْمَرِ اَوْلَدَارِ كَانِ ظَاهِرِ
اَكْرَمِ مَشْغُولِ اَوْلَبِ تَوْحِيدِ اَزْجَانِ	اَوْلَا اِخْلَاصِ بُو اَهْلِ اِيْمَانِ
حَبِيْبِي حُرْمَتِيْنِه حَقِّ تَعَالِي	مُعِيْنِ اَوْلَبِ وَرَهْ خُوْشِي قَدْرِ اَعْلَا
قَدْرِ لَرَقَنْدَا وَرَسْمِه مَشْرُكِيْنِي	نَه كَنْدَا وَلَدِ قَلْدَا نَه كَبْرُو كِيْنِي
نَسِيكْدَرِ طُورِ اَدِيْنِ اَرِ لَرِيْنِه	مُحَمَّدِ اُمَّتِي سَرُو رِ لَرِيْنِه
سُوْپِي دِيْنَلَرِ دُرُوْزِ وَاْرِي مُنَافِقِ	چِيْلِ دِرِ لَكَلِي فُجَّارِ وَرِ نَادِقِ
يَحْنِ اَوْلَرِ بَرَابَرِ اَهْلِ دِيْنِه	اَوْ شَرِكِ اِحْرَه بَتَنَلَرِ كَبْرُو كِيْنِه
مُسْلِمَانَلَرِ اَوْلَبِ تَوْحِيدِ مَشْغُولِ	قُوْسِي حَقِّ حَمْدِ اِيْتِ وَرِ رِيُولِ

شهادتہ صلوات دلہ دایم	نماز خوشی نیاز امرازہ قائم
شہد ایوانگر ندہ ای سرفراز	ازان او قدر مؤذن لدر خوب اولز
بولک بولک جماعت ہر طرفہ	صلات از رہ بک و پاشا شرفہ
کو چپ برینچہ منزل کچہ چون شدہ	جہان لڑاکشی رخسار الن ماہ
ارشدی ادرہ شہرینہ سالار	سراسر روم راہی میران کم وار
غذا سازن گورب اولشہی حاضر	خوشی اقبال اتولدر ای مرد ناظر
مخال اغوللری ہالی بن یحیا	جماہد اوج ار نلری مہیسا
گلہری اندہ استقبال شاہہ	سلیمان بن سلیم شہ پادشاہ
ال ایب ہر ہری بک تحفہ صوبی	از لکن نیسہ قانون ایلم قونوی
شہ احوالی قراہی ہالی بکدن	سؤال ایب جواہر نیل رگدن
الب خلعتلری اول یخت پیروز	ارندی خوشی الایچہ تولاوز
مخال اغوللری آقچی غازی	قوسہی قلبی صافی ہچورازی
سراسر نیزہ دارور است اولوز	بہادر الپ ار نلر واری سرباز

دختر با...

دخی بای بن یحییٰ صادق الوعد
 تغان ارسلان خانک کزیده
 چرسی هچنان بیگ ارجه پیری
 بولدن صکره پاشای معظم
 یزودی روم ایلی سرور لدریله
 الی کندولپ ارکلی ار نکر
 یگ اتلی یگ یکتلرگی یگانه
 جهادی سبیل الله دایم
 اوراری قیلجندن قان طمبرلر
 بو تعظیماتله دولتلی پاشسا
 گوچرد اراتله امدن شهنشاه
 چوشهر ادرنی کچدی سالار
 خیامن قلبه صحر استمده قوردی

دپت حقیقده گویانغدر سیر عدا
 محب خاندان دشمن یزیده
 پلنگ و ببره دوران نره شیوه
 خلیلی شهر یارک قدر اعظم
 قمر وار اختران انور لدریله
 مبارز مرد میدان ایش گورنلر
 باش اویتدین یولنده رایگانه
 ادر لر خوشی طور ب دین اوزره قایم
 بر ایچم صوبکی بیگ جان امکر
 یوزر غل غولک دوشب طلغ طاشا
 جمالی شمس رخشان الی چن ماه
 قنوب اردن سحر دن کوچدی سالار
 دولر یخلنپ بر هفته طور دی

هم انده یوقلدی عسکرهایون	ارشادی صوفیا شهرینتون
طوب صحرا اولد عالی دیوان	چرسی هنرگون ارتب چتر ایوان
اٹا طولیدن ایدی پاشه بهرام	قمو فرمان بر امیری از رخوی
بغایت معتبر زینتلی عسکر	ینجه خیل سنجق یجه تار
عدونک پنجسن کورنجه بیدی	چرسین یوقلدی شاه انده طری
او کامل شیخ بغلامش بیلینی	اٹا طولوی برگون روم ایلینی
وزیر اعظم و خاص قولدریله	نتب دولتلی خان مقبولدریله
کوزب اعراق ارک چو خوشی	کوزب چو سیران ایلوی خوشی
توکل ایلیت الله جان دن	یتشدری رحلت ایوب نیشه انون
اولنوی حضرت پاشا مقدم	الا نیجه سراسر دهم ایلی هم
صلاوت و در هر ایشاک اوله آسان	امیر جمعه میران و رئیسان
عده ار نکلو یعلم الله	بلخرد از ره ایوب تونوی چون

غزل مناسب

اَقْبِرْ نَهْدِي بَيَانِ الْاَيْتِهْ بَلِغْرْدَكْ كُوْرَنْلَرِ مَحَالِ اَيْلَرِ عَجَبْ كَارِي
 دَرِكْ دَرِيَاتِي قَعْبِي رَوْنِ اَوْلَبِ اَقْدَايْمِ اِلَهِي سَاكْ مَعْلُوْمِرْدَرْنَه تَارِيخْدَنْ بُوْنِيَاكْ
 سَوَالِ اَسْئَلْ جَوَابِ اَيْلَرِ بُوْلَمَنْ عَيْنِ اَنْهَارِ نَه نِيَاكْ خَلْقِ مَضْرُوطَرْنَه شَاكْ اَهْلِ بَعْدَاكْ
 بِيَزْمِشْدَرِ كَلَامِنْدَه قَمُوشِي زِيَادْ صُوْبِرْدَه اَكَاكُوْرَه قِيَاْسِ اَيْلَرِ نَدْرِ اَصْلِي بُوْا بِيَاكْ
 دِيْلَرِ بِيْرِي شِرْ كُوْرْدَرِ اَصْلِي حَقَاظَرِ قَلْبِي اَرِضْوَ اَوْلَبِ اَوْلِ دَمْدَنْ اَقْرَبِ قَدْرَسَه سُنْقَاكْ

بِيَاكْ
 اَوْلَبِ
 اَوْلِ
 دَمْدَنْ
 اَقْرَبِ
 قَدْرَسَه
 سُنْقَاكْ

مثنوي

اَوْلِ
 اَرْمَقْلَرَكْ
 وَرْدَرِ تُوْنَه
 سَاوَه
 اَقْرَبِ
 زَوْقِشِ
 اَرَامُوْجِدِ يُوْفِ
 نَصَارِ
 اَقُوْمَتَكْ
 اَكْثَرِ طِيَاغِي
 صَلَحِ
 اَلْوَنْ تُوْنَه
 سَاوَا
 اَصُوْلِ طَرَقُوْنِ
 جَزِيْرِي
 سِرْمَا
 بَيْنِ اِسْمِي
 اَيْقِ
 بَصْمَرِ
 قِيَاْسِ اَيْلَرِ
 دِي تَرْكِي
 دَرِيْسِي
 شِيَاكْ
 بَرِيُوْلِ
 كَثْرَمَنْدُ

دَخِي بَرِ اَنْلَرَكْ بِيكِي طِرَاوَه
 اَيْرِزْ مَحْرَبَكْ قُوَاْسِ اَيْنَهْ اَوْقِ
 بُوْلَبِ اَنْدَنْ غُدُوْرِ اَوْلَشْدِي يَاغِي
 كَلْمَايِ طَالِعِي بَرِيُوْجِي شَرْفَدَنْ
 قَدْرَالِكْ اَيْلِي بُوْصُوْلَكْ طَلِسْمِي
 كُوْرَامُوْبِي نِيْجَسِي بَرِ تَلْدِي كُوْرِكِي
 بَلَشْ بَرِ فِلْسَفَهْ وَيَرْسَلْ كُوْتَرَمَنْدُ

اَوْلِ
 اَرْمَقْلَرَكْ
 وَرْدَرِ
 تُوْنَه
 سَاوَه
 اَقْرَبِ
 زَوْقِشِ
 اَرَامُوْجِدِ
 يُوْفِ
 نَصَارِ
 اَقُوْمَتَكْ
 اَكْثَرِ
 طِيَاغِي
 صَلَحِ
 اَلْوَنْ
 تُوْنَه
 سَاوَا
 اَصُوْلِ
 طَرَقُوْنِ
 جَزِيْرِي
 سِرْمَا
 بَيْنِ
 اِسْمِي
 اَيْقِ
 بَصْمَرِ
 قِيَاْسِ
 اَيْلَرِ
 دِي
 تَرْكِي
 دَرِيْسِي
 شِيَاكْ
 بَرِيُوْلِ
 كَثْرَمَنْدُ

اول اموي مستمع گوز نيلوي خان گورخه پنجه بولوي نهدر سلطان
 بوخير ايش نيتن اتدگده سردر جهاد ايجون چقب چكولده عسگر
 صلبدي چوق كي دريادن اولچين پراغ وياتله هزير پزچين
 اچب يلغن سرن چكوي چوملخ روان اولوي ديت الله فتح

غزل راست

مناسب روزگار اولوي سلب ابادي قاري چكولكن گولس گوي سرن باشا گوي سربازي
 دمچيلرد من طدي چوطفا ايدر قولتق دوزيكن ريس چوشا چمد گوه سرفوازي
 اچد قوشلر كي شاهم گوزدي خانك افلكي ينن ياتب سگوزدي چوشه باز ايد پروازي
 بدايلق يولي بركنده الدتحت سليمان تك همت مستدام اولسن شهنشااه ملك غازي
 سعياشت شريف ايام سخي الكف پراغام گوز اعدا بجمه آرام شناخواني وسربازي

شهب يادي صبا قبله گاهي يوز لر في البحر گوي اچوماه
 قلب بديچه كن بونلر سفر خوش ايدر لرتونيا پز شوق و پز خوش

بُوغْدُورُورِ بَرِ اُولُو قَلْعَه اَنَدَه
 کَلِي نَامِ اَز لَرِي حَاضِرِ بَدَنَدَه
 قَلْبِ دَرِ فَتْحِ اَنِي شَه بَايِرِ دَخَان
 هَمِ اَقِ كَرِ مَانِي هَمِ چُونِ اِي سَخُونِ اَن
 چُو دَشِي بِي اَللَرِي نَه تُونَه پَا يِ
 فَرِحْنَا كِ اُولُو يِ خُوشِي دَرِ وِشِنِ بَا يِ
 كَرِي اَرِ مَانِه دَرِ يَادِنِ چَقَرِ كَرِ
 رَعَانِ اُولُبِ چُو چَغَلَرِ صُوا قَرِ كَرِ
 سَمْتِ دِيرِه اَلَا يِنْدِنِ كَبِ خُوشِي
 اَن اُورُبِ اَللَه اَللَه اِي دَه بِي زَبُوشِي
 قُو شُدِي لَرِ شَه صَاحِبِ قَرَانَه
 اَو كَانِ لَطْفِ وَ جُودِي بِي كَدَانَه
 چُو كُورِي شَه سَلِي مَانِ كَلِي نَمَلِي
 نَقَلِي ضَبْطِ اَدِنِ بِي اُولِ بُو مَلِي
 بِي نَرِي نَه رِ سَا وَا اَز رَه اُولِ دَمِ
 يِي اَلدَرِ بَرِ سَفِينَه كَبِرِ مَحْكَمِ
 كَتَرِ تَشِي بِي اِدُبِ حَاضِرِ دَرِ خَتِنِ
 اَلَا كُورِ هَمَه اَلَا ثَرِ خَتِنِ
 چَكَلِي بِي اُولِ اُولِ نَه دَرِ اَز رَه زَبُجِنِ
 دَمْتَرِ دَكَمِ دَخِي اُولُوشِي دَكَلِي بِي
 اِدُبِ قِي دَرِ اِي كِ بَشَدِنِ مَحْكَمِ اَنِي
 نَقَلِي لَرِي نَه كُوشِي اِي لَه ثَانِي
 دَمْتَرِ زَبُجِيرِ لَه يَرِي نَرِ كَمِي لَرِ
 كَتُورُبِ بَغَلَرِ اَسْتَا دَمِي لَرِ
 اَز رَه چِي قَلِي لَه اَصْلَكِرِ سَنَكِ
 اِرْطَا يِتْ طُورَا يِعْنِي اُولُبِ دَنَكِ

بولارک استنه صد درد ستره
 چو خلتوي و پرت چلتوي محکم
 اينک حدي در سناک سراسر
 چو کار پلدن ال چکلدي سرفراز
 خزيني زده بوشن اچلدي
 صناسن طغوي يرد يوز تده خريدي
 ندا اولتوي عسکر اچره کم شاه
 قرال ايلينه ياده اقليمه در عزم
 اوزينه بايين قيملي گلشن
 دوترسنه همچنان چکمز رسد
 گلب لورسن سهلم و سيف يادن
 کتره ميشم نيجه بک ياک سلاجي
 جهاد اتسون بلجي طاقتب خوش
 انج دو شزلما هن چيو لکه
 دنجي ايلک طرفدن قد قولق هم
 يوز زير قج قطار ايشتر بر ابد
 بوکزه قلدي ساز حديه آغاز
 بشعا عندن عجب پرتو صجلدي
 فوحشادا اولدي حاضر اهل توجيد
 بيوردي اولو کچي اولسن آگاه
 خبردار اولدرک اولدز راز
 گلنه رده مزق ايله بلسن
 دنجي هر کم يراغ ايشتر سه بي حد
 بزه انعام اولب اولبي ريادن
 شولر کم دين اچون ايشتر فلاحي
 علي و حمزه واري ايليب جوشي

وَرُزِّعِيَنِي قَدْرُ رُفِعَتِ اللّٰهُ شَهِيدِ اَوْلَادِ كَغَارِي زِهِي جَاه
 نَضْمِ يَزِيدِ حَوْثِ رَاهِنْدَه يَزَارِشْت صَلَاوَتِ بَرِ مُحَمَّدِ حَوْثِ دِلْخَوَاسْت
 يَزِيدِ مُشَدَّرِ صَلَامِنْدَه خُدَاوَنَد اَفَنَدِي خَضِرِي يِ مِثْلِ مَا نَزْد
 شَهَادَتِ بُولْبِ اِيْدَنْدِ غَزَايِ وَرَنْدِ شَمِي دِيْنِه جَزَايِ
 نَبِي غَالِي قَدْرِ كِه اِيْدَرِ وَصَالِه نَجَسْتَه طَالِحِ وَفَرْخِنْدَه فَالِه
 شَوْلِ اِشْدَنْ كِمِ سَلْحَقِ وَيَزِيدِ كِنْدَه نِيْدِي سِي جِهَانِ كِه قَيْدِ بِنْدِي
 چُو سَلِيْمِ اَوْلَادِ غَايِ دَرِ عَدَنْ اَوْلَادِ جَايِ قَلَا سِي چَاوِ دَا نِي اَنْدَه خُو شِي بَايِ
 دَخِي سِي بُو نَدَنْ اَعْلَا قَدْرِ اَوْلَدِي كِنْدِي سِلَا مَنَنْ اَزْ كِه هِي سِي بُولَدِي
 كَلَامِنْدَه خُدَاوَنَدِ اِتْدِي اِعْلَامِ كِه اِنَّ الدِّيْنَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامِ
 بُو كُنْ قُدْرَانِ بَرْمَلَمْ حَمْدِ لِلّٰهِ مُعِيْنِ اَوْلْبِ مُظْفَرِ اِيْدَه اللّٰهِ
 اَوْلِ اللّٰهُ لِي خَاصِ الْخَاصِي كِه اِحْمَدِ نَبِي كَرِ سَرُوْرِي سُلْطَانِ مُحَمَّدِ
 مَحْبِي يَزِيدِ بُو كُنْ يُو لَنْدَه صَادِقِ تَمْرِدْ لُكْ اِدَنْ كَا مَرْمَنَافِقِ
 اَوْلِ بِي كِي عَدُوِيَه وَرَمِيْنِ كِمِ دِلْ وَجَانِي كِه قِيْلَجِ اَوْرَمِيْنِ كِمِ

چو حق قائنده دین اسلام دین پی نچون پس تو یوز صفان کین پی
 شو کز کم شعر عنی طمرا و شاهک حبیب الله اعظم یاد شاهک
 حقا ک پد زلی خونن بیند بلمد دکلدز از صرا کا قصد قلمز
 قلن دعوائی از لک امید کلشن نکم آلات حرب استرسه السن
 عدو الدین اسلام شو کتین پی دکلدز کستراوز هیبتین پی
 روان اوماین اشبور راه جانندن دکلدز پزدن اول هچن پزانندن
 سنا پد چو قلدی بوند ای پی یراغ از ره اولب هدر پد فدا پی
 شهک بواستمالت سز لردن اشیدب غازلردن از لردن
 دل و جانندن قلب غریب سله چوشی کلب دیوان شاهه جمع اولر خوشی
 کور لردایله یغش شه یراغی امیر معتبر اسلام چراغی
 مثالی طور سینا کوه البرز یغلم شد زیت تیغ و تبر کدز
 مدور چکلردن آیه کلردز کماندر قوس تو زح یایه کلردز
 کش کین شعاعی هر چقالد بیان اولمزد قصیدایت قیل و قالد

البغایدر

الْقَبَّازِ يَكْرَهُ سَارُ وَسَلْبَدَنْ
 نَدَا أَوْلِيَّيْ عَسْكَرِ جُنْدِي كُوچُورِي
 مِحَالِ اَغُولُكِرِي اَتَمِجِي اَنْدُوتْ
 بُولُكِرْدَنْ صُكْرَه رُومِ اِيْلِي فِرَاوَانْ
 قَدِيدُونْ وَجَمِ اَيْنِ بَكَلُورِيكْ
 صَدَايِ طَبْلُو سُرْنَا وَنَقَارَه
 عَمَلَكِرْ بِاشِي كُوكْرَه صَنْ طَلُوَايِ
 كَلُورْ قَلُورِي چُو پَاشَايِ هُمَايُونْ
 بُوكْرَه شَهْرِي يَارِي هَفْتِ كِشُورْ
 سَلِيمَانِ زَمَانِ ايشِي غَدَاكِرْ
 هَزَارَانْ كُو صَعِيلِ كِي يِي حَسْرِي
 نَزُولِ آلَايِ اُونْ كَلُورُورِي شِي مَوْتْ
 بُولُكِرْدَانِجِي اُو پَلُورْدَنْ بِاَعْلَامَتْ
 قَشَانُكِرْدَايِرَه نُصْرَتِ چَلْبَدَنْ
 پَسْ اَوْلُ جِسْرِي حَيَا زَادَه كِي يِي
 يِي يِي جَدِي مِحَالِ غَارِي جَانُورْ
 كِي خُو شِي دَوْلَتِيكْ پَاشَه سُلْطَانْ
 مَبَارِ رُمُورْدِ مَيْدَانِ يَكَلُورِيكْ
 عَدُو الدِّينِ دِي دِيذِ الْقَدَمَقَارَه
 نَه اِي اِيذُرْ كُو نَه بِنِ سَنْدَمَرِ بَايِ
 بُو دَا رَا تِيكْ قُو تُو يِي اَنْدَه اَوْلُ كُو نْ
 يِرُو يِي دَوْلَتِيكْ چُو نْ سِيكَنْدَرْ
 پَنَاهِ دِي نِ اِدَنْ كَبُرَه جَدَاكِرْ
 اَمِيْر مَلِكْ وَ مَدُنَه چِه كِسْرِي
 چَكِي لَرَا تْ وَا دَمِ چُو نْ اَوْلَا قُو تْ
 صَلَاوَتْ وِي دِي كِي كِرْدَه پْ سَلَامَتْ

معلق گرد چه صوازه آسای	ارنگ قلی محکم در بناسی
کوزل صحراد از زبوقه کوه کهنساز	اول ایلی از مغلک مابین کم واز
کجب پلکان چوقه دی خیمه خرواه	شاه عسکر کش کشور کشاشاه
مهتاب پر یق هر بیدر قنات	بیتدی اولدی جوشن پوش اروات
سراسر آن دها پیکر یلان دیل	ای کندر سزاد مر یوغدی بیل
نه میشه هی مصیقل آهن اکثر	یوتدی میشه طغلد بکی ار
فلاک خورشیده تاب ایلر افشان	اشقلر بشده کویا شمس رخشان
ینه یغمز مثالی پیره یغدی	بولت ر شمی ستمایه تورلر اغدی
طولیدی کم کورن یاپندرز اوک	صدای آت وادمکن پروکوک
که یغدی انگرس ایلمینه یاره	چودولتلی خداوند اولدی یاره
مجاهد فلان سردور کربله	توجه ایلدی دین از کربله
الب اغلون قزنی ای مردی غفار	اولکدن کور کور از لب چدی کفار
عدونک عمر طومارن دوردی	قووب شه توت یالین سبه دی

صواری

طوارن سورب استبا بن چخندر	صونك اول ياننه كچري چخندر
يوزر ياننجه كامل آدميسي	شهاك ار صاع اچنزه چوق كيسي
دوكر قان يش بكار عين كاندن	اغورينه گن آل يودي جاندن
ايدت غاري ارن حق دوستاني	پرنده قلدي باغ و بوستان
كوزب كفار اكيله زار زار	قلب يغمما آلرددي شكار
كلر اما قبال خرد اناكار	بور سمه ييقه ياقه غاز خوندار
قني گلشن ديولاق ارنغي او	بلدمز نا بديد اولب سيه رو
دديلر شنيكه پيرن دق بكي بل	بوگده ني بكي اكلر دلب دل
يقلدي ايل و طولدي آه غلغل	نجه دق اوله بغرك باشه پلزل
خبر آلدي چوجا سوسون سراسر	يترغ ايت محكم آندن اولد برابتر
نجه بك بك دمتر پوشا هلا طغيان	چدريلر جمع اولب كليري چوق بان
دخي برابن پاپاس بدخلوسي	ارادج نام مشهور بر اولوسي
قبوشون كيردي ات اكرار	شولكرم كليري كندردي عسكر

اَلَيْ لَنْدَرِ لَلدَرَايِي مُر سَمَنِي	يَتَب يَل تَلَا صَلَد لَجَسْت مَكُونِي
هَجُومَرَايِدَب بَرَاغَرْدَن دِي پَرَات	كِي مِي پَر پَرَقَا هَر پِيرِ قَت قَات
اُولِي دِي وَان اِدَب طَانَشِد لَر چُوق	هَزَارَان صَانِلَر صَانِشِد لَر چُوق
دِدِيلَر طَمِيَا لَم شَر كِه كَلَسَن	يُرُولَب يِچَسِي نَلَق رَحِشِي قَلَسَن
زَبُون اُولَسُون لَر اَن دَن بَر دِي چُوشِي	دِي مِه وَز پِيرَاغَرْدَن اِيلِي بَ جُوشِي
قَلَر سَه كَر بِنُو هَمَت اُولِي خَلَج	قَر وَبِن اِيلِيَا وَز شَر كِه صُومِي خَلَج
خَرِي سَ طُوسَن قُولَن دَر وِي رَلَم خَان	قَبُول اِيدَب بُو قُولِي هَر بَرَا وَبَان
قَر وَب مَجَلِس اُولَر لَر فِسَق مَشغُول	صَلَب بَر پِير نَلَق بُو يِنِي مِ خُوشِي قُول
طَلُو اِيچَب قَلَر لَر بُو سَه كَارِي	وَرَب نَفَسَه مَرَاد اَز رَه شِي كَارِي
صَحْن سِي كَلَب صَلَب بَاشَن اِر لَشَر	طَلُو ز آلَايِي بِي كِي خَر لَشَر لَر
چَخَن اُو پَت مِچَن كُو ز لَر قَوَانَر	طِيَانَب بِي نَدِي دِي مَر كِه وَانَر
قَرَارِي بُو ق كَلَب اَر قَر دِي هَد كُون	اِرَاد تَلَك لَمِي وَ كِي مِي سَر كُون
كَلَدَب هَر پِير نَلَق قَلْبِي نَه شِي طَان	كُو رَا مَرِي بِيچَه اِيلَر خُور وَ غَلطَان

سگایند بیان ایدم جدراسین
 ولجی دولتلی خانک خوب غزاسین
 ولجی جان و لوکلانده سمدلی خوش
 صلوات و زر سوله ایلینب جوش
 دمشدل شهر یاری صدق صافی
 چلب دین آر لورن طمشری صافی
 کلر صایغ جانینده تونه نهری
 صوار ز جندن اندن شاه شهری
 اکی قلعه بولر هم بلدی آدین
 بری لورک نام و بری پشردین
 لورک اصغر پشردین اکبر اما
 سزا اولدیزکم اولاروشن معما
 یول اول بیزک حصان ایردی اول
 طلو کافدی ولجی قاپو مقفل
 شهک شهباری پاشای معظم
 قوند شاهن یگی استینه اولام
 لورک آره بالی بن یحیای غاری
 دوستب حیقردی ققدی طیل بازی
 هجور ایدت ورت تیزدیز حصاری
 بلک کم ایردی دوران شوشواری
 دیدیلر فتح اولر سه پشردین
 ویرا قدر بزرگه خوش قفل و کلیدین
 وریلر چلم کلر هیچ غصه قیغو
 اکر الهمزیسه اولدنجی بو
 قلب اقدامر خوش آهنگ اچند
 بولر بونده نزارغ و جند اچند

كُلِّ امْدِي پَتَرُودِيْنِ دَنْ جَوَابِ	تَقْلِيْدِي عَاَزَلَرُ خُوشِي صَوَابِ اَيْتِ
حَضْرَاتِ اَتَدِي دِمَشْدِكُ پَاشَه سُلْطَانِ خَلِيْمِي خَانِكِ اَبْرَاهِيْمِ دَوْرَاتِ	
فَتَا لِكْدَه بَلُوْنُ قَالُوْا سَمِعْنَا	فَمَا يَدْعُرُهُمْ كُوْا يَاشُوْ مَعْنَا
پُوْر كَلِي قُرْدِ اَغُوْرِي شِيْر مَرْدَانِ	عَلِي وَا رَا رَا لِيْكَ اِحْمَدُ مَرْدِ مِيْدَانِ
چُوْدُ شِيْرِي پَتَرُودِيْنِ اَلُوْ سَرِيَاَزِ	قُرْبِ طُوْپَلَارِنِ اَتَدِي جَنْكِه اَغَاَزِ
وَرَبِ خُوشِي اِسْتِمَالَتِ لَشْكِرِيْنِه	يَمِيْنِ اَيْدِي شِه دَوْرَانِ سَرِيْنِه
قَلْبِكُ دِيْنِ غَيْرِ يَمِيْنِ دِيْرَانِ شَا اَلَلِه	بُوْلَا سِيْرُوْ سَرِيَاَزِ رَفَعَتْ وَجَاهِ
شَهَادَتِ بُوْلُوْ كُنْدَا نِدَه جَاوِيْدِ	بُوْدُرُ قَوْلِ خُدَاوَنْدَرِي مَوْحِيْدِ
جِهَادِ اَيْدِي نَلُوْ كُنْدَه هَمُوْ نَا جِي	نِيْلَه دَا رُوْ كُنْدَاوَلِ جِي كُوْر مَلِكِ اَبِي
مُصِيْبُوْ مَسْتَعَانَ اَلَلِه تَعَالِي	اَيْرُوْرِيْسَه بِيْرِي اَوْلُ كُوْنَه مَوْلِي
شَهَادَتِ اَيْلِيْمِ اَوْ صَاوِي حَالِي	اَلِكُ اَدَا نَا كُنْدِ بُوْلَا كِي قُدْرِ عَالِي
چُوْ پَاشَه حَضْرَتِيْنِ عَاَزَلَرُ خُوشِي	قَلْبِ بُوْ اِسْتِمَالَتِ سُوْر لِيْنِ كُوْشِي
كَلْبِ جُوشِي وَخِيْرُوْشِي بُوْ قُلُوبِ شَادِ	اَوْرُلَرُ عَشِيْقَه خُوشِي جَنْكِه بِيْنِيَاذِ

قوناق

قَوْمًا شَهَابًا قَرِيبًا نَاشِئًا سَرُورًا طُوبَىٰ أَوْ رَبِّ يُورِدِي شِيرًا دَلَاوَرًا
 عَظِيمًا غَدَاثًا اِيَّتِي جَالِشِدْرُ حَيَّةً تَفَنُّكَ طُوبَىٰ لَكَ اِيَّتِي اُورِدَكَ اَوْق
 نَصَارًا اَذَانِي بُونَلَارِي حِصَارَه كَتَرَمَدَوِي دَمِيَّتِي يُولَدُ اِنِكِسَارَه
 اَكْرَجِي طُوبَىٰ لَكَ اِيَّتِي اَدْرَكَ مِثَالِي صَحْبُ اَوْ دَغْدَغِي دَرِ هَيْبَتِي عَالِي
 يِقْبُ اَحْتَمَامَدَاكُ خُوشِي يُولَدُ اِحْدَه وَلِي يِيئَه اِيَزُورُ حُونَ وَقْتِ اَحْتَمَامِ
 اُرُولُبِ طَبَلِ اَسَايشِ دُونَدَرَدَرِ كَلْبِ اَلْحَنَكُ غُورَغَادَانِ قُونَدَرَدَرِ
 اُولُبِ هَرَكْسِ نَمَازُ وَاذَكَرَه مَشْغُولِ طَرِيْقِ شَرِعِي خُوشِي كُوزَلَدَرِ يُولَدِ
 هُمَايُونِ عَازِ پَايشَاهَمِ چِنَانِي صَلَاتِ اَزْرَه اَقُوْنُبِ خُوشِي اَذَانِي
 قَلْبِ اَوْلَدُ ذُو اَلْحَلَالِ نَحْمَدِي عَدَدِ قَدَارِ اِيَلَدِي رِيئَه عَالِي مَسْنَدِ
 كَلْبِ نَعْمَتِكُورِي بَعْدَ اَزْ فِرَاوَانِ يِيئِ غَدَاثِ اِيَّتِي اَدْرَكَ شَكْرِي تِيَزَادَانِ
 قَدَاوَلِ بِنَدَرِ بَلْبَرِ چَرِي سِيْنِ رِعَايَتِكُ كُوزَادَرِ هَرِي بَرِي سِيْنِ
 طُورُبَدَرِ كُوشَه كُوشَه پَا سَبَانِي شِيْبِسْتَانِي نَدَه هَمِي چُن دِي دِه بَانِي

مَصَابِيحِ سَمَاءِ سَمِيٍّ مَشْلُوعٍ يَقْبُودِي غَازِ لَرَّايِ مَرْدِ فَاعِلِ
 شَهَنشَاهِدُنْ خَلْدِي هَرْدَمِ اَدَمِ يَقِيْبُ قُوْمَشْدِي اَوْلِ سَالَارِ اَعْظَمِ
 اَمِيْرٍ مَعْتَبَرِ دَوْلَتِي سُلْطَانِ يَزْرَعِي اِسْتِمَالَتَكُ هَذَا رَانَ
 كِه اِي سِيْدِ سِيْكَندَرِ وَاَزِ شَهْبَانَ بَهَادَرِ پَهْلَوَانِمِ غَازِ سَرَبَانَ
 اَشْتَمِ اَرِيْكَيْ ثَابِتِ قَدَمِ اَوْلِ هَمِيْشَهْ يَارِ جُغَاكُ اللهُ ظَفَرِ بَوْلِ
 سِيْكَندَرِ بَزْمِ دَايِمِ دَعَامَرِ شُوْرَسْمِ شِيْمِهْ كِمِ اَدَمِ اَتَا مَرِ
 دِي نُوْحِ نَجِيْبِكُ اَعْلِي سَامِهْ مَعِيْنِ دُرُ بُوْنَا مَهْ خَاصِ عَامِهْ
 كَلِيْمَتُكُ يُوْشَعُ وِشَمَعُوْنِ مِيْسَلِ مُحَمَّدِ عَلِي اَرِيْسُنِ قُتُوْبُكَ
 بَمَدَهْ هَمِ چِيْنَا نِ سَنِيْنِ اَصِيْبِ وِشَاوَرِ اَمْرَارِ رِ حَقِ وَرِ يَزِيْرِ
 قُوْشَمِيْشَرِ سِيْكَلَنْ بُوْجِهَادِهْ اَلَسْتِ بَرِيْمَنْدَانِ اِيْرِدُكَ اِتْحَادِهْ
 حَمِيَّتِ اَزْكَ اَوْلِ خُسْتَرِ نَجَاعَتِ بُوْرَسْمَهْ دُرُ لُوْدُرُ لُوَا سِيْمَالَتِ
 خَلْدِي حَضْرَتِ پَا لِهَائِهْ شَهْدَانِ جَمَالِي اَفْتَابِ وَاَلِي مَهْدَانِ
 كُوْرَبِ سَرُوْرِ دِي بُوْلُطُفِ وِجُوْدِي قَلْدِي حَقِ حَمْدِ اِيْدَبِ سِجُوْدِي

ادب جان و گوکلدن عشق کجوش یزدی بو جوای نامیه خوش

غزل مناسب

ای خداوندی مکرر شهرای پاک دین	سید شریح فخر عالم سرور روی زمین
مهر و مده رخسار افروز آفتاب دولت	برکنه بیگ ایلسن اول خالق جان آفرین
حق تعالی حق طریقه بیکی سندی بر دی بجا	حمد لله عرش ایدر مشدر بگون باشم همین
انشا الله ای علی همت همایون حمزه وار	فتح باب ایدر یوکلده رستم و دستان لین
کفر اساسین حضرتت بیکی بکن کیم بقولکم	کافره مؤمن ددی روطسده تحسین آفرین
هم قدر الک بیلدی بکدک باغزلدن آلب	ملکی طترک و سراسرک انجی دیرمزلعین
هیچ اولای پایداری اربلندن کلمش آرب	مصطفی بیکی هماسیفن صلانه کافرین
جان و دلدن طور مشر یوکلده ای شه شاه وار	همتکله پشرو دین نولدر ای خاقان چین
صدهزاران قلعه فتح ایدن اولتم در کلسا	مثل خبیرکم صدا سندن طولار روی زمین

مثنوی

بجاهد مردم میدان غار پاشا ثنالرک قلب بومدح انشا

صَلِّ سَلَامًا رَسْرَهَنْكِي دِ شَاهِ	كَلَرُ خُوشِي اَوْلُ شُخْشِي طَلَعْتِي مَانَه
نَظَرِ اِيْدِي خُدا وَ نَدِي هَمَايُون	تَسَلَلَر بُولَر دِي بَحْتِي مِيْمُون
قَلَر دِي خُوشِي نَمَازِ اِيْدِي نِيَازي	تِلَاوَتِ اِيْلِيْتِ سُلْطَانِ غَازي
اَلْ اَحْبِ دِي دِي دِي يَارَبِّ قَلَر مُظَلَد	حَبِيْبِكُ حَقِيْقِي كِمَ ذَاتِ مُطَهَّر
بُورِ سَمَعِه اِيْلِيْتِ دَا اِيْمُرُ مَنَاجَات	قَلَر دِي خُضْرَتِه خُوشِي عَرَضِ حَلَاكَات
قَبُولِ اَوْلِيْتِ دُعَايِيهِ اَوْلُ شَهْنِشَاه	كُوْر اَمِيْدِي نِيَجِه مَنصُورِ اَتِيْدِي اَللّٰه
مِيْسَرِ اِيْلِيْسِه حَقِّ تَعَالِي	سَرِ اسْتَدْرِيحِ اِدْرَايِ قَدْرِ اَعْلِي
نَقْلِيْدِي كُوْر مُجَاهِدِ پَاشِه غَازي	خُدا اَوْلِيْتِكُ مُقَرَّبِ سِنْدِ فِدَايِي
حِصَارِي پَتَرِ وَ دِيْنِ اَز رَايِ يَار	دُشُوْبِ بَرِي نِيَجِه كُنْ جَنَلِ اَتِيْدِي سَلَاذَر
طُوبِ اَوْلِيْتِ اَحْشَمَادِكُ تَا سَحْرَدَن	بِحَقْرِ حُوْقِ قَلَرِ طَوَاشْتِ جَانِ وَ سَرْدَن
وَ لِي چُونِ وَا رَتِ اِيْلَرِ شُخْشِي غَدُوْبِي	صَلَاوَتِ وَ بِيْر كِلَرِ شُخْشِي كَرُوْبِي
غُرَابِ شَبِّ يِيْتِ پَرِ سِيَا هِي	حَبَشِي شَاهِي چَكْتِ زَنَكِي سِيَا هِي
اَلرُّسُلْتَانِ خَاوَرْدَن بُوْمِلِكِي	يَتَقَدَّنْ سِيَه قَلَقَر قُرْدُو دِلِكِي

چو طغری

چو طغری ساکن اولر یوز زاغری
 کدیلمر کیم طوب اورب یقیری غزات
 قوجاغ ایبرمز اغچلر محکم از دن
 دخی بعضی انک بیگی در خسته
 قلب کدی مینال اصدر کده
 چوینم صبحدم در اورن بشلر
 افق دن فالق الاصبح رمی
 گواجب نوزن الی کن هوادن
 دکر برب سنجغ التون بشای بر قاق
 یوجه طغله بشی اورن دی زرتاج
 ادا ایب صباچی اهل اسلام
 مجاهد غازلر اول معاهد
 قشایب قلعتک فتحینه از دل
 نصار اقوم کیم پرباش بغری
 مترس بغلر لایله قات قات
 همیشه چقسون اغدا ایگلدن
 تقب سورب دمر لک شخته شخته
 صلر غار یلر از رو یورد کده
 خدادن شایعه خوشی کمدرا شلر
 بلدی کتوی دن غمازی غمزی
 براتی فالق الحیت نوادت
 حشر سلطان صندی قوی من خان
 چو طغری افتاب اول بدر و قلیج
 همایون غار یا شامرد خوش نام
 قمر طالعی کن بیگی مشاهد
 اربوی مشورت بکدره اولر

سجده ن صخوس شاهي اتوي آغاز	قلب خوشي جنك خديله سر آغاز
پرو دي د پردب سچق همایون	قلب خوشي خدوشه غایت اول کون
نصارای کله انصاف د پیو	طو تر دي پغني مهریه اومه رو
چو کوردی تندو ووشن تک کلرام	مگر سیفیه اوله کامر نا کامر
چلب کلهان که ختم مرسلینی	اورب شمشیره عشقیله الینی
هجو مرایدب حصار از سر قداز	اولجه غاز لدر سرباز و شه باز
پراغراش اتوي اولکن که علی شان	فلکده قلدي تحسین شمشیر شان
ملکوز مرسه مولا جنودی	ارشدی غیب ار نلریقی خدودی
نیلر شاه احمد ذوالفقاری	صلنوی از ید حیدر شیعاری
کتورب غاز لر خوشی الله الله	دیگدی بدجه سنجی شیخ شهنشاه
اذان او قندی کردی پاشه سلطان	شنا و حمد له میران و عبران
بلسنجه مها بتلو ار نلر	محمد دین از ره سرور نلر
کشینک اعتقادی پاک اولسه	نه قالر آنده اول چون خاار اولسه

خداوندانی

خد او نده آني طيب طاهر ايلر
 مصور جان گوزينه ظاهر ايلر
 الله عالي طغرا اوزكه عنوان
 ابد ملكنده مهمان در مسلمان
 چو تاج الدين غازي پاشه سرود
 حصاري الذي خانك اولدي كشور
 بشير ارسال ادب خوش ايلر اعلام
 قدر حمد ايشدب اوله سد اسلام
 يوردي چلد كرتبل بشارت
 بيري برنه ادر لرددي ايشارت
 شه فرخ لقامر دفر نراددي
 سلیمان بن سليم دولتلي آدي
 سدوريه سيرينده فرخناك
 تدار ايلامشيك خوش طربناك
 امير حاجبان اغاي دربان
 كرت باش اورد لرددي شي
 ايتديلكه اي سالار اعظم
 شه كشور كشا مير اعظم
 هميشه يار مجل اولدي باي
 شفيعه مصطفى دامادي
 نه خون نعمته صونسل يد راست
 اولد پز فائده ما يده دلخواست
 نه آبي نوش ادر سلك كوثر اولسن
 نيكمرال اوراسن جوهر اولسن
 ولي معلومك اولسن اي خداوند
 امير مصر شام و سركري قند

بشیرار سال لایب بای بن یحیی	قلن اول ججون کول لدر احیا
سخی العو خیر اندون قلک شاه	ایمش مژده اولسن ای شه شاه
چو پاشا پترو دین فتح انوی	خبر بزر بنده کوزه کلدی پیدی
اوشامک رستم این نامداری	چشمک فتح قلمشکر حصاری
شها غرض ایلین صلوقه پیغام	حصاری نیجه تسلیم اتری ارقام
کدر لطف ایذب اول جین ای همایون	ورب مکتوب ایمش بخت میمون
دمیدر قلعهک فتح قلک کوز	قوم اسیر کشلری قدحین قلا کوز
بو پندیل اولشده قدر پیامی	قلب غیرت کوز اذب ننگ نامی
خوش ایذب همشکل بزرده پی جوش	همانده ای خدا وری عطا پوش
غلو ایذب دزدک ویرک حصاری	چو بولدی پترو دین انکساری
طو شب عهد اتمکدر پیمان شکلتک	یمان نرک بلک افعال بنلتک
چوقلداق یوزیب بور ستم اقدام	حقانی فصلیلک کافر کامرو ناکام
ورب خوش قلعهک کوندردی مفتاح	شهادت ایتم فتح لدر ویره فتاح

اغور

غز مناسب

اغور اولسن مظفر اول هميشه ^{اول هادي} بياني ليس كمشله نه ضدي ورنه اندادي
 سلاطين جهان اي شه زمين بود اولت ^{اول هادي} هزاران كسري مانند ي فندم اوله اورادي
 پديا قليم دوت كوشه ورسن حق تعالى دن قلب شرح محمدي خوشي اجرا ايله ارشادي
 زير لركت قت الكلكه ار نلر همي خانم حقا عونيده سلطام عدا الله خجرت ادري
 هم قولك چوخكدر قولا الكدرس كدر صلاح تبيع لفان بولجه شام اشوادي

مثنوي

چوكوي بالي بگدن اشبو نامه كورب بلور دي سلطان خاص علمه
 بشارتلكه اندن رحلت اشوي حصار پترودين ارنه كتيدي
 يقين ايدري چوسالار سرفراز خبزدان اوچوق پاشاي همراز
 قمو بگدره استقباله چقوي بشارت طيلفي خوشي چاله چقوي
 شهاك مهتر كرينك خود صلاحه فتح ورت قوسر دلكده پاسي
 بلوشوب اولوي چوق تعظيم اكرام هزار اعزازله پاشاي خوشي نام

شهنشاهي الب التواو تاغہ	بلسنجہ اکثر ميران اغہ
چو سلطان اندوي خوشن بگو قول	طبولایب سراسر دوندی قول قول
اولہ یار ندسی دیوان عالی	اول ایکی قلعتک قید اولدی حالی
شہ مرد فرزند و پور عثمان	سلاطین سردوب سلطان سلیمان
حصارک دلدی میرو کتخدا سن	همیشہ دکرادن اول بدخدا سن
دخی دزد ارقاچی نیچہ او باشی	هدا او باشه طقتیولداش قولداش
مہماتن گورک دینب صمرد	اورلدی نوبتی یازلدی مہتر
ندر گورینہ اول ہتد بہادر	کلای در مکتون ک بہادر
غضنفر قدا غورک ازاروغی	بوسرک حق بلر یققد دزوغی
قلاع ازن قلا جقلد چوقلدی	بیوردی مہتران کوچ طبع چلدی
ینہ عثمان و ازار کلدی موجه	عددی قدی شجور امثالی فوجہ
بزرگ بر قاتن ایکی گولہ صلدی	سکذقات اولدی گولہ پیرا لہی قلدی
صدای اللہ اللہ صلوات	چقبیدی عرشداک ای مردی عاکات

خداوند کونول

غزل راست

خداوند دل خوشی اولی محمد توغ و سچانی یوز منتتهی از عرش کس چه پیده ایانی
 ثنا خوان اولین غزات اقدانعام با ارض سروس آسمان ارض بده طوری ایانی
 انگ پیکر مهابتله یوزدی هله اسلام صن اسرافیل صور آردی یوزدی طاشلاطانی
 شه صدق بیون غازی اولی موبد که هیرا که نولاعزم قباله تسکب بغداد انلاغی
 خدا چن یغلبون امین بیزدی صابرون حقا و فضلیله شاهنشاه یوزده نوله سچ چانی
 خلافت تختنی بزندان بحمد الله جوانلقدره صونب یقده چیراغن خوشی عدونک اچی یانی
 دعا چیلدا راسته بکون لوجی کپ ادناپ (الهی محمد جوج اولسن همیشه ییسن او چانی

مثنوی

علمد پرتوی کردی یوله چون خان چکب دین آرکین سالار دوران
 قباله بدلقاب کوردی کلمنبر سرین کوز کوی اولجانه قلندر
 ولپ برنج قونق کتم تونیدی کوچدی اشب نیچه بنگ چقا یازدی شجری
 ظرو و کاتر ایر بر نه دراهی صلاوت ویز کج وید الهی

ولي شولر سمار مقدر كه جاري
 كوزا لرا قشيب بقدره باري
 درك در يا صفت قعري بلرمز
 نكلو طشسه نيل انجه دلرمز
 لمر طولي عمق خيل عرصي
 ندر كوز اول طوتن سنقه نرضي
 كيمدازن كپري قلدي بنياد
 سگندر سدي بيكي زيه استاد
 او تير انداز پتكسمه قپوري
 قچكم قلدي اول پلدن عبوري
 كوز قلده عسكر هم چناني
 كور نلر قلدر دمبسته حيران
 يوردي كسد لرا اول حسراني
 قوشقوي كويي ادر ياي عثمان
 حذر ايد اچره قلدي نوله احوال
 ديپ هر بير بر يزدن اچره قال
 صولدر يا مثال ايك طرفده
 طشرسه بوصوله غرق ايد ^{سيلي}
 جفا چكول اولكش يغمز كه جودن
 الا يومر سراسر كافر ايلي
 بزيب يارب عدودن قلمه الو
 چقلدن خود غزاقصدينه اودن
 بنده اي جفلك پزوردگار ي
 چمردن سيلمرد اولدي يرمه الو
 اولولر خرم تينه ايله يارب

قيلجدا

یوزی شمس الی کامل بدو ما هک	قلین استن ایلد پادشاهک
قدار استن خوش ار تب عز و صوتک	مبارک باشی ایزد تلج دولتک
منور ایلک استن کامیابی	نتاکم اول ضیایخ آفتابی
تغر کبر ملا عندن چه پروای	شرف بر چند یزد ایم چو بدرای
بودرای خوش حکم اول بخت پیروز	دعای التماس من شب و روز
کله کویا اسد الله غالب	همیشه بر عدو الدین غالب
حقیق ارسلان لری در قدر علی	که یعنی حمزه و حیدر مثالی
جمالی جنتک خندان کلینه	گذرد ایزد کرمه یارب بر قلینه
که ان الدین عند الله الاسلام	طپو کا شود ککل در حاجت اعلام
بله پیل بعلما این کی عتیدر	چو شاهک سعی اول دین غیرتیدر
قلدر خضرت خوشی عرض حاجتک	بوا افکار از ره عسکر در مناجات
اول الله دن ظلمت کامرانه	کلا لمر امدی بر د و کشتی خانه
پنه گور نشدی دانای خبیر داره	چو کسوی کپری مرد جگر دار

اِلَى التَّوَدَةِ اَوْلَى اِيْلِيْجِهٖ عَقْلِيْ بُوْدُر اَفْوَاهِ اِحْتَدَهٗ قَوْلِيْ نَقْلِيْ
 قَلْبِيْ بَرِاسْتِمَالَتِ نَامَهٗ اِنْسَا كِهٖ كُوْرَبِ قَلْبِيْ وَ اِلِهٖ مِيْرُ پَاشَا
 اِدْبِ نَادِيْلَهٗ خُوْشِيْ اَنْ تَعْلِيْمِ بَلَدِ حَقَهٗ سَرُوْرِيْجِهٖ تَسْلِيْمِ
 اَوْلَى بَجَانِ و سَر اُوِيْزِدِيْنِ يُوْلُوْدَهٗ اَوْلَى اللّٰهْ كِهٖ كُوْرَلِ اَدِيْ دِلِنَدَهٗ
 قُوْلُوْدَهٗ بِيْگِ بَرِاسِيْهِيْ بَارِ بِنُوِيْ نَهٗ دِيْمِشِيْ دِيْكَهٗ نَادِيْدِيْنِ اَفْنُوِيْ
 بُوْرِسْمَهٗ قَلْدِيْ دِيْرِيْزِمُنَادِيْ دِيْ دِيْلَرِيْ بِلَايِ مَرْدِ هَادِيْ
 شَهٗ كِيْشُوْر كِشَادُوْلَتِيْ خُوْنَدَهٗ كَارِ اِيْتُوِيْ اَوْلَسُوْنَلَرِ هِيْجِ دِلِ اَفْكَارِ
 طَلَبِ اَنْدِيْشِيْهِ عَمْرِ بِيْمَسُوْنَلَرِ عَجَبِ نُوْلَا سَرِجَامِ دِيْ مَسُوْنَلَرِ
 هَمِيْشَ حَقَّ مَعِيْنِ اِسْلَامِ دِيْنِيْنِهٖ كُوْ سُلْسُنِ خُوْشِيْ اَزُوْنِيْنِهٖ اِنِيْنِهٖ
 يُوْلُوْدَهٗ بَجَانِ وَ رَنَلَرِ خُوْرَدِيْ دِيْدَارِ كِيْ دِيْ قِيْتِيْنِ هَنُوْر عَافِلِ نَهٗ بِيْدَارِ
 شَهَادَتَهٗ غَزَا هُنْكَامِ دَرَبُو سَعَادَتِ اَهْلِيْنَايِ بِيْرَامِ دَرَبُو
 مَحَايِ مَرْدِ مِيْدَانِ اَوْلَدِيْ پِيْدَا اَر اَوْلَنْ اَر لِيْ كِنِ اِيْلَرِ هُوِيْدَا
 قُوِيْ الْقَلْبِ اَوْلَدَارِ لِكَلِيْ مَرْدَانِ هُنْر سُر كِيْشُوْرَنْ رَنْ يِكُوْر اَلَانِ

بِحَمْدِ اللَّهِ بَلُّونَ أَوْلَ قَرْدٍ وَاحِدٍ
 قَلْبِ اسْلَامِ مَرْدِينِ هَرْدَمَرِ زِيَادِ
 صَحَابِيْلِهِ غَزَايِ بَدْرٍ بِنْدِي
 مَلَائِكَةِ عَسْكَرِنِ كُونُورِدِي يَزْدَانِ
 قَلْبِي آلِ اِحْبَابِ اَيْلَرْدُعَايِ
 بَدْرَدَنِ ضَلَكَمِ اَتِي غَزَا لَر
 مَلَائِكِ هَرْبِرِنْدَه يِنْدَه حَاضِر
 رَوَايَتِ بُو وَلِي جَنَكِ اَتْمَدِي لَر
 نَدْر حِكْمَتِ دِيُو قَلَسَاكِ سُوَا لِي
 بَرِي بُو كَمِ زِيَادَه اَوْلِيُو اَصْحَابِ
 بَهَادَرِ كَيْشَلَرِ اسْلَامَه كَلْبِي
 مَلَكُورِ سِيَرَا دِيُو طُوْرِدِي دُعَا
 اَنْجُو نَكْمِ غَزَا اَيْدِي صَحَابِ
 مُعِينُ وَمُسْتَعَانُ حِي مَاجِدُ
 رَسُوْلُ اَوْجِ يَزَاوْنِ اِيْجِ اَتْلُو پِيَادِ
 اَبُو جَهْلَكِ كَسَلِيُو بَاشِي صِنْدِي
 بَلِي اَيْنَبِ قَلْبِ اَوْرِدِي فِرَاوَانِ
 قَلِ اسْتَنْ دِيُو مُحَمَّدِ مَصْطَفَايِ
 صَلِيْبِ اَهْلِنِ صِيْبِ وَيْرِدِي جِرَالِدِ
 طَرَبِ خُوْشِي صَافِي صَافِي اَوْلَرِدِي نَاطِر
 اَلِ اَوْرَبِ سَيْفِهْ اَهْلَكِ اَتْمَدِي لَر
 اَكِي وَجْهْ اَزْرَهْ شَرْحِ اَيْلَر مَوَالِي
 شَرِيْعَتِ شَمْسِ رَخْشَانِ اَوْلِيُو بِيْتَابِ
 قَلْبِي حَقُّونِ عَشْقِيْلَه صَلِيْبِ
 اِحَارَتِ اَوْلَرِدِي جَنَكِ جِهَادَه
 كَيْدِه هَرْبِرِي سِي بِي حَدَثُوَابِ

<p> قَدْ شَفَقْتَ دَكْنِ عَرَشِهِ زَعَالِي مُشَانِبِ كِبْرِيَا اِيْرِسِيْنِ اَوْشَاغِيْنِ اِذَا الْمَرْكَآ اِيْرَاوْزَاوْلِ شِكَا رَه حُدَاوْنَدَه صِغِيْبِيْتِ بِيْعِ اَوْرَاوْزِ رَسُوْلِ اللّٰهِ اَلْ چَارِ يَارِي نُرُوْلِ اِيْلِرْمَلُوْكَ اَسْمَانِي بِلَنْ اِيْرُوْصَلِغِ اَوْلَمَزْ قَلْبِي صِيْرُو يَحُوْدِ قَلْبِقِ عَدُوْ اِيْحَمْدَه اَنْبُو غَزَايِ رُوْمِ اِيْلِيْ اَوْلَدَقَدَه اِحْوَاك ذُوْكَرْ لِرَايِ حَمْدَه مَنُوْ سَخْنِ وَدِ يَقْتَبِ مَجْمُوْعِ قَلْبِي اِيْلِيْ فَاَنْ يَحُوْدِيْ بَرْمُسْلِمَانِ اِيْ بَرَادَرِ يُوْرْدِيْنِ اَهْلِ اِيْلِرْمَلُوْ بَرَايِ </p>	<p> بُوْلَا قُرْبِ وِصَالِ وِقْدَرِ عَالِي بُوْلَنْ بِنْدَا اِيْ اَوْلِ غَيْرْتِ قُشَاغِيْنِ قُرْبِ خُوْشِيْ دِيْنِ حَقِّيْ اَشِكَا رَه بُوْغَيْرْتِ اَزْ دِهْ بِنْدِ چُنْ كَمْرِ طُوْرَاوْزِ مُعِيْنِ اَوْلَبِ قَلْبِي شُبُهَه يَارِي اِذْ رَلَهْمَتِ اَوْلَاكِ بَدْمَانِي رِجَالِيْ غِيْبِيْ صَنْمَاكِ بِنْدَنْ اِيْرُو يَقْلِيْ پِيْلِ دِيُوْ هَمِ چَكْمَاكِ اَنْدُوْه بِنُوْ اِحْدَا اَمْزِدَنْ دُوْر بُوْمِيْرَاثِ كَمِيْلِرْ لَه كَلِيْبُوْلِيْه چُوْنِ اَنْ بُوْلَا بِنْدَه يَتْنِ غَزَايِ سُلِيْمَانِ هَنْوُورِ رُوْمِ اِيْلِيْ كَا فِرْدِيْ سَرَا سَرِ بِحَمْدِ اللّٰهِ كِهْ شَمْدِيْ اِيْ نِيْهَايِ </p>
---	--

دُعَا لِدُرِّ ثَمَالِدُرِّ سِرِّكَ چُون
 اِيْمَه جَمْعِ اَوْلِي اِخْلَاصِ اِنْعَامِ
 دُخِي اَنَا طَوْلِ شَامِ و حَلْبَدَه
 بِلَادِ مَضْرُ و سَعْدُ و قُدْسِ و اَرِي
 دُعَا خَيْرَاتِ اَوْ رَادَه مَشْغُولِ
 قُوِي هَمْتِي اَوْلِكَ اَمِي سِرْدَه
 طُورِ مَيْدَانِ اِسْلَامِ اِچْدَه يِي بَاكِ
 دِلِ و جَانِي لَه سَرِ بَا زِي رِي لِكَ كِي
 مَجَاهِدِ لِقَحْنِ كَمِ بُو نِدَا يِي
 يَتْنِي لَرِ شَهَادَتِ حِنَه سِنِ خُوشِ
 تَمُو و قَتِي نَه حَا ضِر نَا ظِرِ اَللّٰه
 جِهَانِ كِي رِ رِ سْتَمِ اَيْنِ مَرْدِ مَيْدَانِ
 چُو اِسْلَامِ اَهْلِيَه اَوْلَا نَصْحِ پَنْدِي

اَقُو نَزْدَرِ مَسَاجِدِ هَرْدُنِ و كُوْنِ
 دِلِ لَرِ قَتِحِ بَابِ اَوْلِ حَقُوْنِ اِنْعَامِ
 حِجَا زُو اَهْلِ يَتْرِبِ بُو طَلْبَدَه
 دِيَارِ يِكْرُكِ سَرِ اَسْرِ جَمَلِه بَارِي
 اَوْلِي نَزْدَرِ عَا يَا كَرِ بَكِ و قَوْلِ
 تَكُوْنِ سَرِ سِي كَنْدَرِ و اَرِ بَرْدَه
 حِيْبِ اَللّٰهِ چُون خُوشِ چُشْتِ چَا لَاكِ
 حَقِ اَوْلِ قَدِيْمِ و كَمِ يَزَلِ سِي
 اِشْتِي و عِشْقِيَه اَوْلِ فِدَا يِي
 خُوشِيَه اَمَلِ لَرِ نِ اِيلِيْبِ جُوشِ
 نَقْلِي كُو رِي نَه غَا زِي شَهْنِشَاهِ
 مَعَاهِدِ دِيْنِ اَرِي صَادِقِ مُسْلِمَانِ
 و رِبِ قَلْبِي غَزَا يَه قِفْتِ اَفَنْدِي

شَبِّهِنَّ كَمَا رَأَى شَدِيدٍ وَقَتِّ حَيٍّ
 كُنَّ قَاوُشْدِي فِي عَيْنِ حَمِيٍّ
 چو گتدی غیب اولب قنویلا انهار
 او یار دی شمعون شمع شکار
 تراز وار عدل از ره نجوی
 شریا بزرگ سیرا تمک هجوی
 قریب شاهانه بنخوش عالی ترتیب
 طما کو ملک کیندی قلدی تذهیب
 حقیقی شه زاد سی گویا بنگلی
 سپاه دن حوالی سینده بکلی
 چو عالم اولدی از اغیار خالی
 نقلدی کور شه فد خنده عالی
 سلیمان بن سلیمان بایزید خان
 سلاطین امر سرد قتری شاه
 یتم خلق اولدی خالی چونک درگاه
 ندر کور اولچر مندر عمر ضایع
 حقا و فرمانده متقاد و طایع
 او امر دن نوله میدن خبدر دار
 شه بومسلمی ثانی تبردار
 بهادر الپ اولور سرد فریاز
 وضو محمدی اذبا یلر نهازی
 دعا ایوبت نصر علم نیازه
 طور رشوش یوزارت اولدی نیلوه

مناجات خداوندگار

مُنَاجَاتِ اَيْبِ دِيْرِ دِيْكَ سَنَسِيْنَ قَاضِي الْحَاجَاتِ
 خُداوَنَدِي عَظِيْمُ الشَّانِ شَهِيْدِي مِثْلَ هَمَّتَا ذَاتِ
 غِيْرِ سِيْ اِحْتِيَا جَدِيْ قِي سَخَاوَلَطَقْ بُوْدُكَ حَقُّ
 كِهِي يَامَالِ اِدْبِ كِي خُوْر قَلْدِي سِي كِيْمَه تَعْظِيْمَاتِ
 وَزِيْرِ يُوْ شَهِنشَاهِمُ ظِيْرِ يُوْ بِرَاللَّهِمَّ
 سَكَا طَغْرِي قَلْبِ رَاهْمِ حَقِّ سَيِّدِ سَادَاتِ
 مَظْفَرِ اَيْدِي قَلِي يَارِي هَلَاكِ قَوْمِ كَفَّارِي
 سِرَاسِرِ سِرْ نَكُوْنِ اَوْلَبِ قَلَا عَشْرُ يَزِيْدَانِ
 طَبْكَوْنِ غِيْرِ كِيْمَرِ وَا رِ تَوَكَّلْ سَكَا مَدَبَارِ
 ظَفَرِ وَيْرِ عَسْكَرِ يَارِي اَوْلَادِ رِ نَاصِبِ رَايَاتِ
 حَقِّ تَوْبَةِ اَدَمِ قَبُوْلِ اِيُوْبِ كِهِي وَيَزِيْدِي دَمِ
 سِكَنْدَرِ سِدِّ مَا نَسُوِيْ شُبُوْطِي بُوْلَسُنِ اَفَاكِ
 خَلِيْلِهِ نَارِ مَرُوْدِي كِسْتَانِ اَيْلِيْنَ هَادِي

یونج ایدان عاروشد ایدی الیزه جمله مصنوعات
 کلیمای موسی بن میشا صغدی چن سگای شای
 عیاسن ازدها قلداک بوزلوی جمله سحریات
 حییباک مصطفی کیه شانیزه دینک لولاک
 ظفر ویدتاک مشرکتره لاک اولب ایزه آفات

مثنوی

بور سمه اولیکه تاجی راک شاه	مناجات اتوی مولاسیله دلخواه
تمنا قلبی نصرت عسکرینه	مجاهدین اری سزور لرینه
گور امیدی منصور اتوی یزدان	قبول ایدب دعاسن رب محسان
نصارا قوم ازده سرفراز ی	نیجه غالب طلب گستر دی بازی
چو وقت صبح ایدب سلطان مغاور	طلوع اتدی افقون گستر سز
لریک جمعنی قلبی پریشان	فرخشاد ایزدی خورشیدی زرافشان
شده امر اتوی سحر دن کوس خلعت	چلندی دیدی عسکر جمله ملت

دِيلِي خِيَلَرِ بَغْلَنِي مَحْمَلِ
 بَلِغْرَادِ اَزَرِ قُونْدُقْدَه شَهِنشَاهِ
 قَطَارِ اَوْلَبِ دَوَوَاتِ وَاَسْتَرِ
 سُوَارِ اَوْلَبِ شَهِنشَاهِ دَوْلَتِيَلَه
 اِلَايِيچَه عَلَمَلَرِ كُوكُودَه بَاشِي
 خُدَاوَنْدَا شَبُوتَظِيْمَاتِلَه خُوشِي
 اَكْرِي عَسْكَرِكِ اَرِي كَسِيلِي
 اِلَايِيچَه شَهَادِ شَاهَانَه پَاشَا
 قُدَاوَلِ بَالِي بِنِ يَحْيَايِ عَارِي
 حَوَالِي سِنْدَه پَاشَانَاكِ سَرِاسْتَرِ
 قُونْتِ شَامِرُو سَحَرْدَنِ كُوجِ لَدَلَرِ
 كَلَالَمَرَامِي بِنِ كُفَارِ اِسْتِينَه
 نَقْلِي كُوزِ قُدَالِيَلَه اِرَادِيچِ

سَبَلِ اَرَاوَلِشِي دِي هَرَكِي بَلِ
 قَلْبِي اَكْشَرَانَدَه خِيَلِ خَرَكَاهِ
 چَكَلِي طَبَلِ سُرَايِچَالِ مِهْتَرِ
 يَرُودِي هَيْبَتِ وَايِ صَوْلَتِيَلَه
 كُوزِ هَرَكِمِ كَلَا اَعْمَاوَنَاشِي
 يَرُودِي زَنِ حِصَارِ نَدَنِ قَلْبِ خُوشِي
 خُوشِي اِيذِ اَوِي اَمَّاكُوسَلِي
 يُوذُرِ دَرِيَايِ كِي مَوْجِ اُورَه طَاشَا
 قَمُورُورِ اِيلِنَاكِ وِرِ سَرَفِرَايِي
 قُوشَنَادِ دَايِرَه وَا زَايِ بَرَادَرِ
 بُوْتَرْتِيپِ اَزَرِ حَمَرِ اِيذِ كِرْدَرِ
 قِلَالَمِ شَرِيحِ اِسْتِ بَرِ جَنْبِشِي نَه
 دِيچِي هَمِ اِبْنِ پَاشَا اِسْلَرِي هِيچِ

چدیگر عرض ادوبن پیچه بیک
چو بگدی شه سلیمان بن سلیم خان

یرودی استندایدت هجوی

او کپری کم پیپت کچمشدی نهی

یق کسدری در لدرانی در حال

دوندصمه فدای سر قلبد ر

اگر چاهلی هت ار لکه کدی

ولیکن انگر اشبور سمه ای بان

چریسیگی یر قلی مرد جنکی

قنغشی قود، بکزر شیر نر لدر

دمرطونلی زده پوشی اکثری بیل

ای گندز لدر مجموع واری

قلج لدر باشا حق بیندوه قصه

دمرطونلی او تره هر پیر چک چک

طراوانهر پیر کدی فراوات

چریسی آسمانک چن بجوی

زیاده اولغین بل ساکه قهری

یرودی غافل اوله قلمه اهما

خبرالب قومو حالک بل بند ر

چکب عسکر الوشی اقلندر الی

هجومر اتمدی بکشادیده او بیان

اوزاری شیلگی یق تائی کتلی

قغان ارسلان بلی ایلر هنر لدر

یقین ایرودی کوز کون پردی سیل

اوی کوز لدر عوز کت یق غیر لاری

بلرسل با دمرک استو که اسهی

قِرَالِي بَدَلِ قَاوُلْ دُونِ طَاغِي
 بَرْدِ دُرْتِ يَانِنَه وَحَشِي چَقَرِ وَا
 چَوَا چِدُولْ چَقَرِ اُوچِدِي بَشِنْدَن
 حَوَا اِيسِنْدِكِ مَلْعُونَلَرِ اِنِي
 پِيَا سِي اَغْلِي اَرَا دِجِ جَمَلَه بَان
 بَصِيحَتِ كَوْنَه بَرِيچِ سَوَزِدِدِيلَر
 نَغْمِ يَرِسِن بَرَا يِكِي اِنجَه وَا نَز
 نِچُونِ پَسِ اُولَه وَا نَلَرِن اَلْو
 اِيوْ كَلَرِي طُوْرْ قَرَشُو وَا لَم
 قَمِي غَيْرَتِ قَشَانِي بَرْدَه يُوْقَمِي
 بُوْسَزَلَرْدَن قِرَالِي عَقْلِي كَلَرِي
 نَقْلَرِي اَمْدِي كَوْرِ اَوْلْ كَبِرْ خَا ي
 شَرَابِنَكِ شَرْلَه شَاد اَتَدِي شَيْطَان

بُوْسَزَلَر چِن كُوْر نَدَن اَلْو بَاغِي
 چَكْنِدِي اَوْلْ چَقُوْر كُوْر لِي چَقَرِ دَار
 قَرْدِي كُوْر لَرِي پَسِي قَن يَشِنْدَن
 كُوْر لَرِ عَمَلِ عَيْنِكِ كَتْمِي حَا ي
 نَقْلَرِي لَرِ اَشْتِ اِي مَرْدِ مِيْدَان
 خَمْرِ كَيْفِي تِيْلِدِ يُوْخِ يَدِي لَر
 مِيْسِيحُ وَا مَرِيْمَا بُوْلُنْدَه يَار ز
 چَرِي مَزِي رِي قِي كِي مِخْشِي قَالُو
 قَلْبِ دِيْنِ غَيْرَتِن مَحْكَمِ طَرَالَم
 وَا نِجْسَه اَوْلِي تَرَكَا اَرِ چَوَالَمِي
 غُرُوْدِي لَه عَزَا زِي اَمَكْرَه صَلِي دِي
 اِحْتِ بَرِيچِ قَدَحِ حَا ي مَدَا ي
 پَرِي شَان لِقِ طَغْلَرِي اَوْلِي نِشَان

سَلِيمَانَ بْنِ سَلِيمٍ شَيْخَ خَانَةِ قَرْشُو	قَلْبِ رَحَلَتِ يَوْمَ رَسُلَطَانَهُ قَرْشُو
يَرْكُ تُوْرِي طُمَانُ وَأَبْرَدُ وَنُوْرِي	كَلْبُ بَدِيشْتَنُ آرَدِنْدَه قُوْرِي
حِصَارِ اِيْدِنْدِي طُوْپُ وَضَرْبُ بَزْدَن	خَلَاصُ اَوْلَادِ مَرْصَبِ بَيْتِ الْكَزْبِن
دَمْرُ طُوْنَلِي دِي طَقْسَانِ بِيكْ اِي يَار	بِكْرِي بِيكْ تَفْنَاءِ اَثْرَارِي وَار
كُفْرُ كُوِي اَهْرَمَنْ خَدِيَادُ وَهَمَهَار	سَرِاسْتَرِي زَهْدَارُ وَرِاسْتَانُوَار
اَوْسَلْ بِيْجَه لَعِيْنِ اَهْلِ شَمَالِي	نَقْلِي كُوْر قَدْرَالِي بَدِ فَعَالِي
حَقْبُ بَدِ بِيْجَه بِيْشْتَه اَز رُخُوْشِي بِيْز	اَيْتِي كَمْر اَوْلَبِ اَمْرِي طَرْكُ بِيْز
سَرِاسِي بِيْسَه پَسِ اَلْدَانِ اِدَالِم	اَوْلِي تَرْكُ اَرِن سِيْرَانِ اِدَالِم
سُوَارِ اَوْلِي سِيْدَه رُوْشْتُ مَرْكاز	چَكْرِي بَدِ سَمْدِ اَوْلِ كَاوَه خُوْر
حَقْبُ بَدِ بِيْشْتَه اَز رَه بَارِ اَز دُوْر	يَا بِيْجَه اَوْلِ سَكَانِ نَامِ مَذْكُوْر
كُوْر اَدَبِ شَهْرِي اَرِي كَامِ كَارِي	قُدْبِ جَلِسِ بُوْلَرِ قَلْبِ قَدْرَارِي
وَلِي مَلِ الْعَنْبِ دَنْ جَمَلَه سَرِخُوْشِي	مُهِيَا اَيْبِ عَسْكَرِي دَنْ خُوْشِي
بَلْدِي اَقْتَابِ اَمْتَالِي بَدِ بَرَق	كُوْر دَرِ نَالِهَانِ اَز جَانِبِ شَرْق

اَتَبَّ يَرْدَنَّ سَمَاءَ اَوْجِينَه پَرْتَو
 طَلَا قَالِب بُولَرُ كُورِلْد كُن اِنِي
 كُورِلْد رُكُورِي اِسْلَامِش بُو
 اَنگُورُن بِيَلَه تَابَان بَدْرَه دَمِش
 عِنَا يَتَلَه نَظَر قَلَمِش خُدا سِي
 كُورَمِش بُو ضِيَا سَا زُوسَلْبُون
 قِرَال اُولِي كُورْت دَمِ بَسْتَه حَيوان
 رَوَايَت اِيلِي غَزَات دِين دَار
 دُوشَب بَلَكُر قِيُو سِنْدَن بَرِينَه
 هَم اَر كَان دَوْلَت دَن خَبَر دَار
 قَنَلِم شَهَر يَارِي شَاه غَارِي
 قُحْب اُول بَدَل قَاوُر دِي قِرَالَه
 خُدا اَوْنَد كُور اِي شِي اَنُو كُور يَارِي
 شُعَاعِنْدَن قَلَر اَطْرَافِ پَر ضَو
 نَدُر بُو شُعَاعِنْدَن بَر كُن هَم اِنِي
 سَعَادَت اَتَبَّ يَارِي نَامِش بُو
 كُورِي خُشِي عَيْن دُونِي قَدَر دَمِش
 اَو شَه كَم يِقُ و زِير و كُت خُدا سِي
 دِي عِشَاق دِي دَار چَلْبَدَن
 اَلْف قَدَن قَلَر دَال اِشْبُو سِيوان
 مَكُر بَر مَلِكِي مَرْتُو كُور دَار
 كُورَمِش بُو قُور زَمَان خِزْمَت بَرِينَه
 اُول بَلَمِش اُولُو كُورِي نَكَم وَا
 يَزُودِي اَنگُور و سَه دِي دِي طَارِي
 اُول بَخَاصِي اَل اَر دِي مَكُر وَا
 وِر مَو مَكُر دِي سَد شَكَرِي

سَبَبِ قَلْبِي اَنِي اُولِي بَدَلِ شَاهِ
 تَتَنَدِيدِي قَدَالِكْ اُولِ كَنْ اُولِ دُونِ
 چَواسَلارِ عَسْكَرِي نَكْ اُولِ اَيِرْدِي
 سَچَلارِ اَتْ وَا دَرِ تَوْغُ وَا سَچاقِ
 صَدايِ چَنكِ حَزِي اَللّهُ اَللّهُ
 يُوْرزِدِي مِشَلِي طَغَلَرِ مِثَالِ اَرِ
 قَدَالِ اُولِ خَدَرِ اِسْتِغْفارِ قَلْبِي
 اَيْتِي بُوْمِي تَرْكِ وَا سِپَاهِي
 بَنگِ اَوَسْتَرِ سَلِيْمَانِ بِنِ سَلِيْمِي
 كِه بُوْر سَمِ غَدَا اَيِيْلِقْ كَدَرِ اَشَلَكْ
 قَدَالِ اَيِلِكْ دِي نَجْ اُولِ سِي كَارِ
 وُلِي اُولِ نَدَرِ شِيْرِكْ بُوْر فَدَانِ
 يُوْعْ كَلِي قَدَا اَغْرِي كَارِ دَا نِي

هَنْرِي مَتِ بُوْلُوِي تَدْرِي چَاكِ قَوْمِ مَكْرَاهِ
 اَللّهُ مِي نُوْشِ اَدْبِ طُوْر مَشْرِي مَلْعُوْنِ
 اَيَغْلَرِ دِنِ تُوْر نِ تُوْرِي يَلِ اَيِرْدِي
 سَچَلارِ اُولِ دِي اَرِ نُوْر وَا سَچاقِ
 دِي اَرِي اَنگَرِ وَا سِي قَلْبِي شَاهِ
 اَلِي كَنْدَرِ اَيِ عَسْكَرِ دَرِ سَرِ اَسْتَرِ
 صَلَوَتِ وِيْرِدِي اَلْمِ نِيْمَتِ بَلُوِي
 بِيْمَانِ اَيْتِ تَنْقِصِي دَرِ پَادِ شَاهِي
 اَلْبِ اَلْدَانِ اَيِلْمِ صِيْبِنِ بِيْلُوْمِي
 يِقْتَبِ ياقْتَبِ اَيِلْمِ غَدُوْمِي شِيْشَلَكْ
 اَيْتِي بُوْعْ كَلِي دَرِ كَلِ قَلِ اَنْكَارِ
 كَزِيْدِ مَخاصِدِ رَهْمَتِ بَارِ وَا سَرِ بَارِ
 بِيْهَادَرِ رُسْتَمِ اَيْنِ پَهْلُوَانِي

همه میر و اغا خاصان ریشی	وزیر اعظم بکر بیسی
ظیر یوقدر از کلد صواشا	خلیای خانک ابراهیم پاشا
یوزی صوی سراسر عسکرینک	اولی سدی زمان اسکندرینک
انک در اشبوا حزاب اول خبردار	قتنده سردی سرد روم ایلی کم وار
مجاهد لر قلن حق دین احیا	مخال اغول لری بالی بن یحیا
پور لر جانب صاغنده پد خوشی	یچم بک جنک اری عزرائلم خوشی
چو کدی غاز پاشا باهر اسان	بولد لر صعب خصم او صمه اسان
ار شوی شهر یاری نیل افکار	وراسیجه همان دولتلی خوندار
شه مدح لقاات از ره ساداه	اولجه اون بک ارتق قول پیاده

مدح نیاز غاز شهن شاه

گو کوزن طوب حق مناجات ایلا	توکل ذوالجلال الله ایوب مشهور قرانه
میسرایله فتح باب بلون براه ایمانه	قلوب و دنیا الهی دید حبیب مصطفای
چکب کلامر بویدا ایله الم طوت صلیه یابانه	سکامید وارا اولوب بود کلامی اهل اسلاهی

بجاء

عنايت مهر تابندون نولابنده لطفاً تنگ هميشه فيصل اي فياض اري شير جمله
اگر چه بيد خردن قبال استين و روشن صغور مسالك وارون نشا کم شمع پروا

مثنوی

يوزر بود رسم خوش ايده مناجات	تضرع عذر له عرض ايليو حجاب
اگر تولدن سلج ار و سپاهي	قشاد چن بجوم اول بدر ماه
يانجي مصطفىا شاو اياس	بله غيب رجال و خضر الياس
نچه بيك جنك مردان ار لري وار	قوارس سيرا ديب كور مش چوخ اسفا
قول اولنجه بولر يانجه خانك	شه صاحب قران اول كامرانك
سراسر جوشني بولار چيني	بشنده مغفري همچون كيمي
كدر قلدي بودار اتيل چون شاه	قبرال اني كوت ديدرد له آه
ايتدي بومدر تركك اولوسي	دديلر ك بل اول كوزلر اولوسي
سرفراز جهان كير تيغ برات	قغان ارسلان ار نلر شير غران
يدي جدره مثلي كلمه شاند	بريسي اشبو كاري قلمه شاند

اشتدك خود قلدي روطسبو
 بيايحه صوبكي نوش ائوي در حال
 النداء مصر و شام و كرسوا كن
 بولك شمدي سگاد كوي عصاي
 مكر تسليم اولب يا پوشايد اسن
 قول ايدر محنت بونه سردر
 نيجه يك بلكه مطوناي جلاسن
 كور اسن نيجه امراشني اتكلم نوش
 نه حكمتدر كه بوسرد فداي
 كچب درياكي بيد نيجه اهي
 يقاخوقا تميت اول پلكه پيروي
 زهي مردي چكرد ار افرين باد
 اور اوز ندني قلدي اشبوگاري

بلغراد كره جوي چلدي قيقو
 كلب بوشهر ياري سحدا انقال
 دكلدر بديل اول تختنره ساكن
 قومزگر عيسوي اول كرموساي
 بخود ترك ديار ايديب كراسن
 اكي اوچم چرم هر بير يوزدر
 ار و و در بهادر ك بلاسن
 ولي بترسند بدير سن ايلكل گوش
 دك ار لكه بوملكه جداي
 سرايدب روز و شب شرگ ايد خايي
 اقب در يا صفت بوملكه چيروي
 چغرده پيروي جددون زياد اد
 يخود وري مشيري كسه باري

بِلَرْسَاك دِي بَا بُو مُدَن اُولُوِي اَيْتُوِي اَيْدِي مِرْدِ كَلَه نُو لُوِي
 بَلغَرَا دَاوُلْنِه چُون كَلُوِي خُونِ كَار اَيْدُب دِيوَانِ عَالِي قَلْدِي اَفْكَار
 كُوْر كَرِيْم سَنَاءِ نَاو و نِشَانَك بَلْمَز كَسْبِه بَلْمَز نِيْتَه شَانَاك
 سُوْل اَيْدُب اَيْتُوِي بَلْمَز نِيْتَه هُنْدُوْر كَار دَا نَا اَيْ كَلْمَز نِيْتَه
 قَنِي دُشْمَن نِي چُون كَلْمَز نِي دَر خَال سَبَب نِي اِي بَلْمَز مِي سَر دِي اَحْوَال
 قَدَالِ لَاوَرَن دَعُوِي سِي يَالَان بَلْمَز نِيْتَه قَلْم اَيْلِي نِي تَالَان
 اَز لَخُوْد دِهِي دِي مَرْدِي سَه كَسَن و كَرِي نِي نَاو دَر و ن شِي كِه بَلْسَن
 نِي چُون كُو سْتَر مِيَه دَعُوِي مَعْنِي اَلْمَدَن قَد تَلْمَز صَانْتَرِي يَعْني
 قَوْمُوْرَن اِنْشَاء اللّٰه حَق بِيْزْدَان اُولُو سَه كَر مَعْنِي اُولُو دَر رَحْمَان
 كُوْد بَلْمَز چُو شَاه اُولُوِي غَضَبْنَاو دَلِكِه حَيْبِ حَلْمِي اَيْلِيَه چَاك
 يُوْرَاوَرْت مَرَبِي بِنْدَر لِيُوْلَان بُوْلُب رُخَصْتِ سُوْرَه اُولُو لَطُوِي بُوْلَان
 اَيْتُوِي لُو كَر اِي دَوْلَت هَمَا سِي خَلِيْفِي رَسُوْل حَق رَهْمَا سِي
 شَرِيْعَت سَر اِسْلَام اَطِيَانِي شَه تَابِت قَد مَر تَحْكَم اِيَا غِي

طُورُنْ صِدْقِي دِينِ يُولُوهُ كِيَا	كُنْشِي يُوْرُنْدِنِ الَّذِي مَا هِ پِيْدَا شِ
قِرَالِ بَدَلِقَابِدْ نَحْتِ مَلْعُونِ	بُوْدِرْ كِمِ كَلْمُدُوْ كِي اِي هُمَا يُوْنِ
اَوَا يَلْدَهْ طُوْتُبْ بِرِي كِهْ پِي كِهْ	يَمَشْدُرْ جِدَا اِي الَّذِي نَدِيْنِ طَبِي كِهْ
اَنَّا چُوْنِ زَهْرَسِي يِقْدُرْ كَرِي شَاهِ	تَبَاهِ اِي لِدِرْدِيُوْ وَ هَمَا مَرَا وِطْرَاهِ
اَقْدُرْ يَا مِثَالِ اَرْمَقْدِرْ رَوَا	كِهْ هَرِي يِرِي حِصَا رْمَرْ كُوْ كِهْ سَا رْ
چِيْنِ اِي لِرْ يُوْسَدْ لِرْدِنِ كُدْرَا وُلْ	يُوْ يِي جِدَا نِدَهْ بِي رِي بُوْلْدِي يُوْلْ
چُوْبُرُوْرْ مَاهِ يُوْرْ طَمْرَا وُلْرْدَهْ	دُوْنْدِرْ چِيْنِ كِي يُوْ قُدْرُوْ صُوْلْرْدَهْ
اَلرْ اِقْدَامِ اِدْبِ سُلْطَانِ سُلَيْمَانَ	كُدْرَا اِي دَبْ كَلْمَرْ سَمْرِي هِ عُوْرَانَ
بُرْمَا رْ فُرْصَتِ اُولِ حِيْنِ اِي شِي اِدَا وُرْ	قِدْبِ تُرْكِي قَمُوْدِلِ رِي شِي اِدَا وُرْ
بُوْتُدِي رِي اِدْبِ كَلْمَرْ لِدَا اِي شَاهِ	يَا وُرْ طَاهِيْفَهْ دُرَا وُلْ حَا تَمِ اَكَا هِ
قِرَالِكْ قَوْمِ غَايَتِ فِتْنَهْ اَنْكَلِيْنِ	دَعْلَدُرْ پِرْدِ فِتْنِ شَاهِ اِي كِهْ پِرْ هَمِيْنِ
صَالِ اَقْبَجَا وُ قَدْرَا اِيْتِ بِنُوْرَالْمِ	اَوْرَالْمِ خُوْشِي اِي لِيْنِ خَلْقِنِ قِرَالْمِ
اَرِنْدُرْ يَا مِثَالِ اَوْصَافِ اِدْرِلْدِ	كُوْرُنْدِرْ جِي كَلْمِي اِنْصَافِ اِدْرِلْدِ

پس اول بند قلوب بر پویایالم کردان و عمق خوش صلیالم
 شه اندن صلوه واره انشاء الله خطر لردن سزای صقلا سن الله
 ولیکن پاشه تاج الدین سردار شهنشاهاک ضمیر ندن خبیر دار
 بوگنثار اولدی صادر اول اردد بلرچین شه جهاد استر جکردن
 ایتمدی شه بله ورمقدر اولا بزه استر ندرک حق مولا
 چود و لقلی خداوندی همایون جهان گیر شتم این بخت مهمون
 صفای قلبه خوش بغلیت صاف طور اسحق عونله ایتمدی خاوا

غزل مناسب

نغمه یا مجموع اعدادن چوا سلام اهلنک سزای

سیکندر وار دولتله طوته الای سز موی

الاینده بنزای بگنرز هی عید خاد مکر

اولب از جان و دل قدبان بولا و ز قوی سز حوی

بزمه شه بله همپا اولا چون ای دل اور کرد

أُمِيدُ أَوْلِ الشَّاهِدِ اللهُ كَمِ قَرَالِكِ دَالِ أَوْلَاقِي

سَعَادَتِ أَفْتَابِيدُ رَانُوكِ مَهْرِيْلِمَه رُوْسُر

سَكْرَجَنْتَدَه سَيْرَايِلِر سُرُورِيْلِه يَدِي حَدِي

أَوْلَارِكِ آيِنِن كُوْر لَدِيْلِكِ حَقَّايِ بُوْسُر لَد

يِر شَمَز بِلْبَلَنْدَن دُوْرَار مَر بِلْغِي كُلِي حَدِي

مثنوی

چُو پاشايِ هَمَايُونُون بُو كَفْتَار

اير شدي بگرگ سمعینه درواز

دَر خَاقَانِ الْاَيِنْدَه دَر آن دَمَر

يُور اُورْت دِيْدَلر خوشي خَيْر مَقْدَم

خُدَاوَنْدِك حَقِيْقَتِ مَقْتَضَا سِن

بَلر لَد مَطْلَقَا اُولدُر رِضَا سِن

اَيْتَدِي شَه دَخِي رَا يَمْرِيْلِك بُو

نَلِم دِيْر طُوْتَايْ اَبْدَا هِيْم خُو

بُو اَشَادَه كَلْب جَان سُوِيْع اَيْرِي

نَه حَالِكِ وِرْسَه بَد بَدَا يَدِ وِرِي

سَنَكْرَه طُوْتُلْدُر بَرِيچِي جَان سُوِي

بَلر لَر جَهْلَه اَفْسَانِكِ نَه اَفْسُوِي

بُوْسُر لَدَن اُولْت دِل تَنگ اَوْ فَايِد

قَرَا بَغْرِي قَرَارَه يِنْدِي آجِد

چودار ایتله کجی غار خوندار کوردانی قریل خرد افکار
طکا قالب اصریدی آنچه بر مق کدر قلبی شه دوران چوار مق
قرال انحق چری بوصم شیکن حسد او دینه جانی ینمشیکن
ارشدی پینه بر عسکر ضیاتب یخود جمع ثریا برله مهتاب
بیاض اولد رسمه کم قردن دخیلق اقدر یا بی بر صافی ارماف
سراسر آتله یوق بر ییاسی اگا کور هر اسباب ایت تیاسی
علمه گونه گونه نینه داران هم ساز و سلب کامل فراوان
وراسیجه شه عاید نژادک مه النبی ضیای رخ خوب نهادک
یودلر هر بری چون بجم تابان قرال اول شخصه ایدرای نگهبان
نذر اول عسکری اقلو مثالی ددی اناطولیدر خوشی نصالی
هنوز بر شاخدار انحق قلب افکار قلانین سوخ سر سویند خوندار
قلبلر دیده بان کوزلر کدر انده عددی یوقدر حصار و شهر و کنده
آتار قاسنده بتمشیر لر یوار قغان ارسلان شیر نر لر یوار

كد انلاري دخي شاه المشر اولسه
 دلاور نيجه نيسيك مرداري وار
 بولن هفت اقليم اچدي بدلدور
 صلاوت دوشكينك شهسواي
 صداقتده بكون ضديقه مظهر
 حياذ صاحب ذي النورين وار
 شجاعت جوهر اصليسي بلك
 حسن خلق رضا مظهر در اخلاق

سراسر جملاسي هپ كلمش اولسه
 اولي خاندور بو سلطان اول خبندار
 يورگلي قوداغرلي شاه يلدور
 خليفني محمد چار ياري
 عدالت تحت از ره هچو عمر
 ادبي جان اولي خان اوزك سالار
 علي المذتضي سيرا تلي بي بلك
 حسيدي جردنك و جهينه مشتاق

محب انبيا و اوليا ذر
 سر جان غصين چكند بولنده
 حمايل رحمت آياتينه مفرق
 صراط المستقيم اذن طريقم
 قلع پيغامبرينك امتي يذ

ره ديننده صادق بي ريار
 دلينده اسرهم قولنده
 توكل بر خدا قلبي غمي بوق
 جناني هشته لايقودر فريقم
 هم اينداهم خليلك ملتي يذ

تَدُلُّكُمْ كِتَابِ اَبِي سَمَادَنْ
 السَّاحِوَالِنَا تَفْسِيرِ خُونِي
 رِعَايَتِ اَيْلِيَّتِ حَقِ يَوْلَا بُدْرِ دِيرِ
 شَهِ لَوْلَاكَ خَتْمِ اَنْبِيَا دُرِ
 بِيْرَمَشِ دُرِ دِيرِ اَوْلِ اَوْلِي مُهَامِّ
 طُوْسَرِ اَمْتَمِ شَرْقِي وَغَرْبِي
 سِرِّي كَمِ قَتْلِ اِيْدَمِ غَارِ يَزْ اَدِي
 يَوْلَدَنْ دُوْمَرْ اَمْتَمِ شَرْ اَلْحِي
 بُدْرِ بِنِ بِلَاغِ عَزِي اَلْحَمْدِ حَالِي
 قِرَالِي قَلْبَانِ اَوْلِ رَاهِ كَزْ رَوْ
 نَبِيْلَرْ شَاهِنَهْ مَنَكَرْ قِرَالِي
 خَبْرَدَارِ اَوْلِي چُونِ اَحْوَالِ شَهْدَنْ
 اِصْرِدِي بِرْمَغِنْ چُوْقِ فِكْرَهْ طَلِي

بَلْدِ رَوَاقِفِ دُرِ اَسْرَارِ عَمَادَنْ
 طَرِيْقِي حَهْ رِيَا سُرِي شِ سُوْنِي
 مُحَمَّدِ عَشِيْقَهْ اَوْلِي كُوْلُكْ وَيِيْدِ
 قَمُوْلَرْدَنْ كَزِيْدَهْ مُقْتَدَا دُرِ
 حَبِيْبِي حَقِ تَعَالِيْنِكَ اِمَامْتِ
 اَنْجَنْ مُخَلَّمَا اِقْدَامِ اَزَرْ حَذِيْبِ
 شَهِيْدِ اَوْلِي اَلْكُدَهْ دُشْمَهْ يَلِي
 مِثَالِي بِرْمَغِنْ شَرْ مَرْ دُ صَوْلِي حَهْ
 اَلْاَكُوْرَهْ يِرَاعِ اَيْتِ قَلِ مِثَالِي
 شَقِي مِيْشُوْمَرْ اَشِي سَلَفِ وَا رِعْوُو
 دِلِنْدَهْ هَرَزَهْ قَلْتُو غَنْدَهْ حَا بِي
 طَرِيْقِ شَرْ عِلَهْ حَقَّانِي رَقْدَنْ
 صَحْنِ سِلَكْتِ بِيْشِنْ بِرْمَغِنْ صَلِي

يورينك رندا كتردي چدي قاي
 يوردي قلبنه اولسمر عجب رامر
 كيرت تيز قلبنه ابليس منع
 ندر خالك كدر فاسد خيالي
 يقين يزيك دم طونلي ازك وار
 اولرسك صدق له ثابت قدم كدر
 كرك قدير ليله مرمري بشكده
 عذازيلك بواغوا سيله اول دون
 طلو قلدردي قلدي جنكده آغاز
 نه ينكده ايدله لمديك امري جنكي
 بيان ايلك ندر تدبير آشوب
 اولمسون ايدجك اشبو سوالي
 هزاران در لو تدبير ايلديكدر

اولبالال ايردي حلقومينه جانې
 بني كور مرمدي خوشي بو ولي نام
 ددي اغواورب اي مرد قناع
 طلوايچ بلكروكه قوخيا لي
 دني سمر خزر عيسي سكا ياز
 اولوخ همتهنده بولسن قدر
 يوناورب قويده بش طاش اشكده
 كور امري نيجه ناكام اولدي مغبون
 ايتري اوللم بو يولده سرباز
 طوتريلك زرين نان دشلمه دنكي
 پتر كلدي بو آدم رح طاشوب
 قلب مرمير يددر لوما لي
 صقر طشدر يلدو چوق سيلديكدر

قَدَّالِ نَابِكَا رَاوَلَا دِ رَا ضِي
 مَرْوَرِ بَدَلِ قَا خَا رِ رِ دِي نِ
 يِدِي جَدِي اَبُو جَهْلَه اُولَا شِقِ
 جَهَنَّمِ كَلِي خَا يِنِ خُو كِ وَعَلِي
 شَهَادَتِ عَدْوِ اِدَبِ بَدِي جَه اَيَّامِ
 اَيُّوبِ اِبْلِيَه اُولَمِ يَمِي نَه شَكَا كِ
 كِه يَعْني مَشْهَدِ نَدَنِ صُكْرَه جَا يِ
 سَيِّضَلِي نَا رَا اِي صَالِنِ طِبَا تِي نِ
 كُورَه سَوَطِ كَدَا بِنِ اَز زِي بَا نِي
 يَمِي جَا رِي ه اَو دَدَنِ عَمُودِي
 چَكِه اَغْلَالِكِه طَرْتَبِ سَلَا سِلِ
 اَسَدِ رِي حِ سَمُورِ اَسْتِي نَه دَا يَمِ
 قَدَّالَه كُورَه اَيَلَدِي يَمِي نَه تَعْلِي مِ

اَيْشِرِي يَمِي نَه اُولِ مَرْتَدِ مَاضِي
 قَدَا يَزِي لِي اِي چِي يَزِ كِبِرِه كِي نِ
 مَنَافِقِ قَلْتَبَانِ اَكْرِي طُولَا شِقِ
 خَنَا زِي دَرُ مَرَه سِي نَدِ اَز كِه خَا چِه
 مُسْلِمَانِ اُولُ شِي كِنِ كَامِ بَرِ كَامِ
 يِرِي دَرِ چَا ه غِيَا قَعْدِ اَز خَا كِ
 اُولَا دُورِ خِ بُولَا وَيَلِي لِه وَا يِ
 چُو يَوْمِ دِ شَتِ خِي زَا يِدِي لِه بَرِ خِي دِ
 قَفَا سِي نَدَنِ حَقْبِ صَرَقَه زِي بَا نِي
 بُولَا قَوْمِ فَرَا عِي نَدِه ثَمُودِي
 طَعَامِي قِي نِ قَطْرَانِ اَيْشِي قَابِلِ
 مَحَلِّ دَرِكِ اَسْفَلِ اِي چَرَه قَا يَمِ
 دِي دِي كِي بِي لِه اَو زَكِ قَلِ نَا كِه سَلِي مِ

بوسلطان بر اولي صاحب قران در
 اندک شکیس یوق بولمش ره های
 سنکندر و ارا دبد ز صید نخبیر
 سلاح و جوشنه یوق حدو پایان
 عدینک مسلسل صف و آلاک
 اورا طوپ و تفنگ ضر پزانت
 دکل آدم مقابل اولیا دیو
 قغان ارسلان در آلپک طوتاسین
 مگر شول تمغ اثنا سینده در حال
 طوئلما دن دخی آلاک صافی
 بوسر تاشید لب اول بد خصاله
 ایشدی بخشی دینک هچوشیله
 اولر سکر عنایت از خیرس طوس

عداوت ایدنک صوبک و ران در
 هزاران هفت سرتراژده های
 یای اکثر کوهر چیلک شمشیر
 یصایت چن طره جیشن فراوان
 چنکلم بغلیب اول مرد خوشدای
 اول آلاک سکوب اولر یوزانین
 مگر بد صنعتیلک کچه سن ریو
 صقین صما کز ایون اوتاسین
 بھاسر غافل ایدت مکرله آل
 حذر ایلک قتی قووک تور لانی
 قرال خرد طبع خنریز میثال
 قنق و قتنده شول کچد کده ایله
 ایده وز جمله کارن فعل و معلوس

مجال اولمايه كم ايرق طناور	كلر سه غالب اول چون بز صناور
قدالو كيجده قندن كيريشه	چا و زكن بيب اخشام راريشه
هميشه ترك اللدن بغر بركين	بو تدبير اديب اول قوم طغيان
ديلد جمليه بد بد بو خالي	كلر عسكده الب قرالپ
اقور وقتزليب بونلار فسيفس	ندكلو وار سه ره بان قسيس
صخره ميران كفار از ز انبي	النده هدير ايجيل كتابي
قلب نصرت نماز ايدلر جوشي	مخورايد صغاري بشكن خوشي
ايتديلر قلك اول بو كارپ	كيب آلات حديب جمله وارپ
قورلش يا پذر خانك يصالم	ارومرا ييله پاشاي بصالم
الندن بغر مزده ياره بولدر	كه زيرو اولي دشما نمد اولدر
چكب ارمك نمد اتمزدي ويران	مشيري اولد كلر سه بو سلطان
صغاي قلبه ديد لا تخافي	قلدي منع قلديجه بو صافي
خدا وندي غني پور دكاره	توكلا ايليت اول بيد باره

اورالم كافرده ديري سيني اسلام
 گروه مصطفادان از كه عمروار
 موافق د شري چون يار نجسته
 بلك تحقيق المنزسه بوسالار
 شهك محكم حصاري در يرقلي
 سراسر سيم ز رتاج و طلاقي
 گوگردن از قلشيش يولدش امش
 خداوند ايليت پاشايه احسان
 كيرلدينجشي داودي زيره لدر
 اوزي خود همچنان پاشه سلطان
 كوزي كورمش دك دنياطوراي
 كيسي افسردرين بشنده
 ات استنده شهن طوغانه بگذر

انوك خود مقتضاسي صبح و كشم
 قومندي در جهان بدعيدين دار
 زهي غم كبر بزه اولدق شكسته
 تم ايشري اولك خبردار
 رحمتي التون و رقلي
 كورد در بد بين خوشي التفاتي
 طبرائتك كولدراوزكه قولوش افلاقي
 ويند چوق غلام مرد ميدان
 مذهب خودلي التون كبره لدر
 نكرد جمع قلمش درك دوران
 افتري خضرتي بنياد اوراي
 شكري پيشي بخود او تزيشده
 نه طوغانه هي قغان ارسلانه بگذر

قَلْبِي قَبْضُهُ سِنْدَةٌ رَاسَتْ دَسْتِي
 كَلِمَتِكَ تَرَعِمَامَهُ چُونِ كَلِمِي آق
 بَرَاقِ خُلْدَه بَلَنْزِ بِنْدِي آت
 اوكنده بچه بيك قولور تفلجي
 اوزي همچون يرقلي كي مكل
 دروني صافي پيدوني مصفا
 بوسزلرله نصاراي اوغمار
 كه بضغون ايدلر يارين قولر كن
 قلالر يعني غافلكن براكشوب
 خبرلري يوغ آني يوقلر الله
 اولجه بينه بركبد اوزلر ندرن
 بولر شول غفلتتور دوني ساعث
 ورت خوش نركه رمزي حلال ادايم

ايزر ملك نيتي خصمه شكستي
 صومغش كي يراشق بشده براق
 آت كندرله شه رخلر قلمات
 بيله هوق خضر بوزله شيقه بليجي
 سلاح صدي محكم ذات املد
 مجاهد در معاهد كي موقفا
 سراسر قلدي پاشا اوزر همتار
 پراكنده كي پيشي كرا و نركن
 چو عثمان اقلر استينه طاشوب
 رمار مزيله خصمن اوقلر الله
 طوتد چون وارن اينجو كوزلر ندرن
 ايتدي قيلميد بديششي طاعت
 شه شاهنده استقبال ادايم

نه تدبير

نه تدبير اشد لرسته جمله بدبير
 مروت كاندرايلد بد احسان
 قنديدوي همان دم قلدي بردوش
 پرست امثالي اوچدي شاه طغوي
 سحر وقتي اينجه كلدي يتدي
 نصار اناك قمو تدبير وراين
 شهنشده خوشي گورب ايلد جمع انعام
 اقيوب ايدلر ازل ديل ياردي
 نيب بد تخشي رخشي باد پايه
 سليمان زمان انكندر اين
 يانجه كاردان اولي وزيردي
 خداوندي جهان آراي خوشي راي
 پس اول رومرايلي چندينه كلوي

قلايمر خضر تينه آبي تقدير
 روايت بولك بر معصومجه اغلان
 اناك بلده ايليت صخر دي چن
 هلال ابر و ضيارخ ماهه طغوي
 شه اعرض ايدلر مقصود يتدي
 بيان ايلدر نه رسمه قلدي اين
 بيوردي عالمان اخلاص انعام
 نه قلدي گورينه اول سرفرازدي
 توكل ايليت رب العلايه
 عدونك ياسه كلشي قروباين
 امور سلطنتده لانه ظيردي
 جمالي افتاب جهسي آي
 اولر كه بوروايت حالي بلدي

قوشی

يَرَاغُ وَيَا تِلْكَ طُورِ مُشْرِى صَفَاوُ دِهْ مُشْرِى شَهْ كَهْ يَاشَايِ وَصَلَاوُ
 اُولُوكْ حَاضِرْ كِهْ اَيَلْدَا سِتْمَالَتْ كَرْدَزْ لَا جَدْرْ كَامِلْ هَرَا لَتْ
 مَهْيَا طُورِ مُشْرِى كُنْ بُونَلْ رَاوُ اَوُ حِينْ اِرْ شِدِي كُورْدُ لَدِ سَالَا رِ حَقْ بَيْنِ
 سُلَيْمَانْ خَانِ بِنِ سُلْطَانِ سُلَيْمِ شَاهِ هَمِي شَهْ عَدْلُ وَ دَا دَا زَرَهْ وَ زَرْ رَاهِ
 رُو سَايِ سُلْطَانِ اُسْتَهْ رَا اِيَسْ جِهَانِ دَا رَا نِ اِشِي كِنْدَهْ چُو سَايِ
 قُدُومِي قَتْلِي يَاشَا خُوشِي يَنْبَجَهْ قَلْبِي بَدَمَدَهْ بِي لَقْ كَا رَا اِيَا طَنْجَهْ
 شَهْزَادَهْ شَاهِ مَنِ نَظَرِي شَاهِ بَارِي بَلَدِ كَمَرِ نَدَرْ هَرْ كِنْدَلِ رَا زِي
 فَرَا دَهْ بِنِ چَهْ پِي جَانِ زَرْ قُولِ لِبَاسْ كَرْدِ كَمَرِ هَمِي چُنْ ذَهَبِ
 شَهْنَشَهْ دَوْلَتِنْدَهْ جَمَلِ خُوشِي بَايِ كَشِي يُو زِي صَمَلَرِ اَلْفِي بَدْرَايِ
 سِرِ اَلَا يَهْ چُونِ يَقْلَشِدِي سُلْطَانِ سَرَفَرَا نِ جِهَانِ كِي دَرِ مَرْدِ مِي دَانِ
 دُو جَانِ بَدَنِ طُورِنِ مِي رُو سِي پَاهِي چُو كَلْدِي كُورْدِ لَدِ رُو لَتَايِ شَاهِي
 تَنَا وَ حَمْرَهْ مَشْغُولِ اُولُو يِ وَا رِي دِي دِي لَرِي يَارِ جَا اُولُ حَتِي بَارِي
 هَمِي شَهْ دَسْتِ كِي رُو نَا صِرْ اُولُسُنْ سَرَا سَرِ عَمْرَا عَدَا قَا صِرْ اُولُسُنْ

پدی اقلیدر الکره جمله شاهان
 دیب مدح و ثنا لر قلدی غزات
 سراسر استوار آلات حزبی
 یقرا اولسه مقابل قهرمانه
 طور زر شاه ایدر ویدی سلاهی
 کتاب الله عامل همایون
 صهب در جواهر کدر دیند
 ایتدی ای معاهد پهلوانلر
 بلك بی اختلاف اعدا یقین در
 بگون ارلر د میدر غافل اولمک
 خبر کلدی قرال کبر طایغی
 صلب رخس ایلیر جنگ اغاز
 قلاله دین اسلام غیر تیغی
 اولاد فرمان برک ای ظل بزدان
 ای قولدن ای کدر لی برات
 یوز اردن یز چور مزیر ضری
 دعالر ایلیب دولتی خانه
 اول اسلام اهلی سدی حقلای
 یدی جری کز جتده مشکون
 مجاهد غازی کلش ار یلندن
 قلیبی قبضه سندن قان طمانلر
 عظیم اغرا شرا اولر کدر براقین در
 قلاک غیرت محنت کافل اولمک
 قنق و قتی اولاجن ایله چاغی
 اولالم بزدی شییرانه شوباز
 قوت مرین الالم عور تیغی

صَلَّالْمُحَقَّقُونَ سَيِّفِ رَسُولِي
 بِنْمَدَه سِرِّ جَلِيں بَرِيشْمَوَارِ
 نَسِيْمَه بُو جِهَانَك بَدَقْنَا او
 كَدْرَا يَدِ بُو عَمْرَا يَدِ رُطَالَه
 رِعَايَتِ يُوَقَا كَرَمِيُو وَ كَر قَوْلِ
 دِمَرْ بُو بَايِ اَوْل دَر وِيشِ اِدِل رِيشِ
 بَلَرِ سَزْخُو دَنَلَرِ كَجَدِي جِهَانَدَن
 عُبُو دَا يَدِ نَلَرِ بَدْرَا جِي يُوَقِ
 اِي نِي يَا وُر نَكَم دُنِيَا يَه كَلَدِي
 نِي وُكُر وُكُر سُلْطَانِ دَا وُر
 بِنْمَلَه اَوْلِي مِيْلِي وَ فَا يَه
 صَحَابِي كَدْرِيں اَوْلَاد وَا لِي
 چُو بِي بَنِيَا دُو بَرَفَا نِي سَرَا دُر

الْكُؤْبُ اللّٰهَ اَوْلِي بَدْرَا صَوْلِي
 دِمَنْدُونِ عَمْرُو جَاهُ جُوَقِ يَشْمَوَارِ
 بِنْمَلَه يُوَقِ بَقَا سِي صَنْعَتِي وَ
 نَه زِي شْتَه وَا ر مَهْلَه خُوَبِ جِهَانَه
 قَتْنِدِي دِي چِه حَكْمَرَا سِي چِه مَعْرُو
 تَر حَمْرَا يَمُر كَر يَا دُو كَر خِي شِ
 نَدْر رَمْنَر اَشْبُو اَسْرَارِ نَهَانَدَن
 وَا لِي بُو قَهْرَا وِي نَكَا جِي يُوَقِ
 كَدْرَبِ بِي نَدْر حِي ن مَهْدِنْدَه قَلَدِي
 كَدْرَدَه بَرِي رِي اَر دِنَجَه يَا وُر
 چُو قَلْمَا دِي مُحَمَّد مَصْطَفَا يَه
 كَلْبِ كَجَدِي الْكُؤْشِ اَتِي مَوَالِي
 اِكِي قَاهُو لِي صَان كَار بَان سَرَا دُر

قُونِن كُوچمكده بِر لحظه قَراري
 كَدَر قَلِمَادِن اِسْبُو عُمَرِ فَايِ
 اَكْشُورَه قِلَالِمَر اَمْرِي كَارِي
 وِرَن شَهْ اَنْدَمَرِي نِ يِينَه جَانِي
 دَخِي يُّرْطُو تَمُونِ دِيوَارِ كَحْرَه
 سِرِشْتَه اَوْلَمِن تَن خَاوِرَه
 حَقَّاقِ عَوْنِيْلَه سِيْفِ مَقْطَعَايِ
 اَوْرَالْمَر دِي چُونِ اِيْدَبِ وَفَايِ
 قِرْبِ دِي نِ دُشْمَنِ خُوْشِيْدَا دِ اِلْمِ
 چُو دُوْرَا خِرَاوْلِدِ بَرَا دِ اِدَالْمِ
 شَهَادَتِ وَا رِسَه كَدَا لَمَزْدَه
 كُوْرَبِ دِي دَارِ اِرَاوْر اَوْلِي مَزْدَه
 نَصِيْبِ اَوْلَا چُو اَجْرُ غَيْرِ مَمُونِ
 اَبْدِ مِلْكِنْدَه خُوْشِ اَوْلَدِقِ هُمَايُونِ

غزل مناسبت دولتلی شهریار عسکرت استمالت

ویدکن بیان ایله

جِهَادِي فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اِدْنِ جَنّٰتِ عَدْنِ اَهْلِي

كَلِمَةُ شَهَادَتِكَ لِدُنِّ جَنّٰتِ عَدْنِ اَهْلِي

چَوْلَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

اهلي

كَلِمَةُ بَرْدِ لَدُنَّ اَيِّ وَاللّٰهُ زِدْنِ جَنّٰتِ عَدْنِ

اَبْرِيْ اِلْبَرْدَا رِي اَنُوْلُوْ كُوْرُو دِي دَارِي

جهانده خون قداي بددن جنات عدن اهلي

خداوند ايتري اغلاي صلب خوشي سينا اسلامي

حصار كفا ساسينده كدن جنات عدن اهلي

ولدينا مريد اولدي نهايت نزع نغم بولدي

بور سمه جانده اولان بدن جنات عدن اهلي

شولر كير قايقي حيو عقب اون يقدي

چويوق صدي دكل صارقان دن جنات عدن اهلي

صراط المستقيم ازر نقيم اولن مقاي بو

محمد مصطفا شرعين كدن جنات عدن اهلي

مثنوي

چود و لثلي خداوندې بهادر كلامي در مكنون كي بهادر

ورع جوهر كرين ايتار ايد خوشي يونددي غاز پاشا بركه پزجوش

دعا ايلدي غزات ايك قولدن ديوبن انشاء الله صانع و صولدن

ایتدی هریرد دولتلی خاتم فدا اولسن یولکده باش خاتم
 چوراهه دین چون دنیاده سغیل محمد یزدنی بیاده سغیل
 قلدرسن فی سبیل الله جهادی ادا الم یزدنی خوشی اجتهادی
 نه ملعون در قرای اقع الناس یه امثالی فلان و این پاپاس
 ره دین چن بگون وقف اتمشد جان چونان که شاه مردان حمزه ای خان
 سعادت آینه دایم سوار اول اور اسلام قیلچن خوشی استوار اول
 همیشه حق معین و ناصر ای شاه شرفده طالعک چون مهر له ماه
 بوسمه غازلد ایلد دعای گورامدی نیلدی اول حق نمای
 طولندی عسکری روم ایلدی تام و رب خوشی استمالتلد سخی نام
 محال او غول لردنن یا که وردی مجاهد پای بن یحییای کوردی
 دلیل پینایله سراسر اوسنجای سکی عدرشه بر ابد
 تسلا لرد که گوستردی تجلی جلا سنلردلن قلدی مجلی
 سرب پاشایله آندن فداوان اناطولی سپاهینه کلور خان

اولدده خوش طُتُب الایله صاف
 دُعَا لِد قَلْبِ لِر کُور دُکده شَاهِی
 ایتدی یلدکه ای سُلطان غازی
 مد ایتدی جهان تحت ید نده
 ثنا خوانک دُر ایدب شکر یزدان
 بِحَمْدِ اللَّهِ زِهِ سُلطان مَزوار
 بَطایِت و قَمَرِ خُوش سَایَه سِنده
 اولد دن مَعْدَلَت تَحْتِنده سُلطان
 سَر اَسْر کَسِب کار اَز رَه اَشِنده
 قَلْب مَر بَیِر حَمْدِی ذُو الْجَلالی
 اَلدَلِیْسِ نِماز و جُمُعَلَرده
 مَحافِل طَیْد لُوعَدَل و بَها دِی
 سَر اَسْر دِیْن قَلْبِیْن اُور و کَلْمِیْسِ
 طُور دِی اَلو نِیْزَه پِیْلده اَسِیاق
 اَمِیْر مَعْتَبِر طَلِّ اَلْهَمِی
 سَر اَسْر ضَبْط اِدَنْ رُوم و حِجَازِی
 خُوش اَسایش اُولب ایل مَر قَدِیْره
 سَر اَسْر خُص عَا مَر اِی مَر دِ مِیْدَان
 دَلِیْلِی اَز کِه خُوب بُر هَا مَزوار
 و رَا حِکْم عَدَالَتِ اَیَه سِنده
 خُصُور اِیْب مَمَد کَبْر و مُسْلِمَان
 صَنایِع اَهْلِی و اِی جَنْبِشِنده
 دُعَا اِیْدب شَه خُدْر جَمالی
 مَسْجِد کَر مَجَالِیْسِ جَمْعَه لَرده
 و لِیْلِدَنْ طُور اَصْل و نِها دِی
 عَوَالِمِ شَرِیْعَه یُول سُوْر و کَلْمِیْسِ

هَمَّ قَانُونِ اَصْلُوبِ اَزْرَه رَه وَارِ
 دُعَا اَيْلَز قَمُو تَجَارُو فَلَاحِ
 تَمُو دَوْلَتِي شَه رَاه اَزْرَه رَه رَو
 نَه تَمَلِكِن كَم بَدَان كُو سَتَرْدَه بَدَاكَر
 يَصِلَمِش يَكِي يَاتَدِي صَانَب
 عَدَدِ يُقَدَّر بُو اَبْوَابِ فُصُولَه
 رَفِيقِي خَاصِ بَتَمِش دَر عُلُومَه
 چُو رَه مَنِيْدَه كُو رُو رُو دَر كِيَا سَت
 اُولَا رَكِ بِيَكِي بِيَكِ اَخْتَدَلِي شَاه
 قَلْبِ مَحْدَمِ چَكَبَدَر خُوشِ كَنَاه
 دِمَرَاوَلِ پِيْرِيَا خُوْد بُو جُوَانِ دُر
 سُرُبَدَرِ نِيچَه كُستَاخَانِ دَر دَن
 كُتُرْدِي حَقِ شِنَاسِ اَرِ كَلِي دَاتِي
 اَلْجُوْنِ خَلْقِ اَسَاسِي اَجْرَه دَر كَاكَر
 صَلَاحِيَّتَرْدَه خُوشِ صَلَاحِ مَلَاحِ
 مَكْفَلِ هَر كَشِي دَقْتَرْدَه اَوَاو
 قَلْبِ لَدَشَر مَسَارِ اِنِي اِدَبِ دَارِ
 سَرَا سَرِ لِيَلِي كُو نِي هَر جُوَانَب
 شُرُوعِ مَدْحِ شَاهِ پَرَا اَصُولَه
 دِمَر هَم سَر مِيْمِ بِنِ بَر قُلُومَه
 سُوْر عَدَلِي قَلْبِ ظَلَمِ سِيَا سَت
 سَر فَرَا زَارِي دَر لِيَكِي شَه شَاه
 مُحَمَّدِ وَا رَصِدِي قَلْبِ چُو غَارَه
 هَمَانِ رَه نِيْنَه نَاطِرِ كَارِ دَانِ دُن
 چُو طَبِيعِي سَخْتِ اَزِي سَنَكِ مَدَر دَن
 قَلْبِي دَانِي كَسَكِينِ اُولِي قَائِي

تُحْمَرُ آتَا سِي كِي اَز لِكِي اِرْدُرُ بَهَادُرُ قُرْدِ اُغُورِي شِيَرِ نُرْدُرُ
 نِهَالِي قِرْمِي كَلْدُرُ فِدَا نِي بَدَقَلَارِنِ يِرَادِنِ جَمَلِه جَانِي
 بَعَثَلَا سُنْ عِيَالِي مُسْلِمِي نَلِ سَرَا سَرُهُ مُؤْمِنِيْنُ وَا هَلِ دِي نَلِ
 عَدُو نَا بُغْرِي اَغْنِدِنِ چِرَا نِي اَوِيَانُو كَلِي شِي اَوِيَانِسُنِ بِيَانِي
 رَعِيَّتَا رَقَلَسُنِ اَر قِسِنْدَه فَقِيْرُو بَايِ جُبَه خِرَقَه سِنْدَه
 يِرُو سُنِ طَعْرُو لَر خُو شِي بَر مِرَا كِ هَلَاكِ اَوْلَبِ بُولَا اَغْرُو لَدَا فَا كِ
 چُو شَا هِ حَقِ سَمِيْعِ اَشْبُو دُعَايِ قَحْنَكِمُ قَلْدِي كُو شِي اِي مِرْدِ دَايِ
 قَلْبِ خُو شِي اِسْتِمَالَتَكِر اَوْلَر شَا دِ يَانِي نِي كِه غَا زِ پَا شَا يِ دِلِ اَز اَدِ
 مُقَرَّبِ مَحْرِي خَلْتَدَه خَا صِي شَهِيْلَه هَمَّ عِيَانِ وِ بَر خَوَا صِي
 چُو كَارِ اِسْتِمَالَتِ بَتْرِي سُلْطَانِ دُونَبِ پَا شَا يِ اِي دَزَا يِ سَخْرُ دَانِ
 حَقَا اَضْمَر لَه رُو اَر اَمْرِي سِنْدَه اِي دِي مِ سَنَجْمُ تَحْتِي نِه بِنْدَه
 طُوْر اَلْمَرَارِي كِي حَقِ اِي دَه يَارِي اَوْلَا اِي كِي عَالَمَكِ بَر بِيْرُ بَارِي
 بُو قَوْلِ اَز رُو قَلْبِ جَانِي لِي دِي بِيْرِ كَلْمَرِي دُو بَر لَوِيْرِي نِه عَالِي تَبِيْرِي

یصابت خوشی جفا حینید قلی
 قداپ احمق اجهلکرا اولوسی
 طورب اول کون سحر دن جمله مخمور
 میشلردی چود ندان قید جنگی
 عنازیل جمع ایدتتین تام
 برینه بیجه سن ایدت حواله
 قدا ل از ز ازون قلمشید مخصوص
 ورت اغوا طولور جمع اچردی
 چوقا و طور دکر مخمور مردار
 قدا ل او تریدی دیوانی قور لوی
 بنک دینجه شیطان این مایح
 ایشری وقتدر میدان سنگلار
 طاولار ایچ ارونک ویدر قوای
 طودر لک صد ندر کفار کلبی
 سیه کار و پداختربد خلوسی
 یز و کوز سر سیرا و کاروی نور
 خمر کیفیتی و پو مشرب زنگی
 بولا ز کله بلیدی صبح و کدشام
 قلمب ر امر امردن لغش نواله
 مراد نجه مرید ایدت او منقوص
 خمر دن شیکم وارند کجرب
 ملوٹ چهره کد پد کبره کین دار
 بیوردی کلسی حد بیلکنا وری
 کدب اعداق کفار او خا رج
 اله جامل ال یوری دوران سنو ددر
 سن الوقاله سن شرکدن رواپی

أولاً رأيت أيشي بمشدر فودن	تصبي وار اولاصمه ظفردن
زبون او طشدر زات واکرار	بور سمه ویرت اغوال کراول ایتد
عزوریکه بولاری قلدی مستان	بیابشغوز ملاحوال دستان
مگر اول شوکلرای مؤمن برادر	کلبدی فصل کوزدن کن برابرد
طقدیز او تدا یکدی تارخ	مه ذی القعدة پتت و هفت راسخ
تمام اوطاغه اوج کن وردی باقی	که صوندی جابر مراد و امه ساقی
عزازیل کافریم مست اتردی تری	خداد متزلزلین کوز نیجه تری
نه یزدن اولدی طوی طومار عمری	بولر شاقم پینه جوعه اچدی خمیری
مخالق دشتدی شول تدبیر اولن	توجه قلدی مغربدن یگا شمس
اکلدی کن ارلدی ایلک چانی	طبورنده طوپ اولب کبر طانی
طور بکوز کدر که صاحب قلدی	سلیمان زمان اسکندر آبی
کوزندی اهل دین احزاب آندن	منادیلدی یویوت جمله بانندن
دیدیله تیز اولک انجمن تهری	دمیڈزار لک وقت آقین ددر

خمر

خَمْرَ كَيْفِيَّتَيْلَه قَوْلِ شَيْطَانِ
 سَمُرَايَغِدَلِي وَارَهْمُو لَمَاش
 يُفَكِ شَوْلِ خُوجِ اَهْنِ كَمِ سِيَه نَمِ
 اَكْرِبِرَانِ قُشُوبِ مَهْمُوزَه السُّكْرِ
 سَمَنْدِ غَارِ يَانِ اِيچِ كُنِ سَكِرْدُرْ
 يِرَقْلِي اَشْتُرِي حُجَابَه بَلْدُرْ
 سَكَبِ كَتْدِرْدَه شَوْلِ عَكَلَاوْ مِثَالِي
 اِرْقَدْنِ كُورِيكْ كُفَارِي چُوغْدَاتِ

بُولَارِي كُورِكَه نِيچَه قَلْبِي غَلَطَانِ
 نَه حَاصِلِ يُوُقِ يِرَاغِي اِي قَدِنْدَاش
 اِرْوَاتِكْ طُونِي بَعْنِي مَرْخَامِ
 اِي اِيچِ مِيلِ يِرَه وَرْمَايَه صَلْسَلِ
 نَه مَهْمُوزُو وَنَحُودِ قُجِي دَكِرْدُرْ
 شَهْنِ شَهْبَارِ اُوچُطْرَا حَمِيئُرْ
 نَدْرِي حَانِ اَسْرِي لَرِ خَصَالِي
 قَرَه بُولْتِ تَكِي چَقْرِي صَلْبَاتِ

قُونَالْمُرْدِ يِرِكْنِ غُوغَا بَلْدُرِي
 چُو اِبْرَاهِيمِ غَارِي خُلْ خُونْدَكَارِ
 اُولُپُورِي وَقْتِنَه حَاضِرِ سُرْفَرَازِ
 بَلِسِي عِلْمِ دِپَرْتُرِي غُذَاتِ
 يَقِينِ اِيْرِدِي چُو كُفَارِ مَلَا عِينِ

قَعَانِ اِرْ سَلَانِ بَهَادِرْ لَرْدَلْدُرِي
 مَجَاهِدْ مَرْدِ مِيدَانِ وَخُوشِ اَنْفَكَارِ
 سُرْبِ رَخْشِي اِيلْدُو قَقْرِي طَبْلَا بَازِ
 چَلْبُرِي كُورِ حَرِي قُورِي اَصْوَاتِ
 اَسْبِ غَارِ يِلْدَا سْتِنْدِنِ يِلْ اَوْلَا حِينِ

اَتَلِدِي ضَرْبِيَّ اَوْ دَلَّ صَحْلِي	اَرَبِ تُوْرِي اَرَادَن اَر سَحْلِي
رَوَايَتِي چَوَقِ مَرْدِ غَفَّارِ	وَلِي كِي هَيْبَتِي لِه اِيْرِي كِفَّارِ
دَنِي هَدَا كَفُوكِ الدَّه جِدَا سِي	سِلَاخِ جَوْشَن اَوَا زِي صَدَا سِي
كُنْ كَلْمِ صَحْرَا غَزِي دِلِنَدَن	سَكْرَدَن اَتَكْر كَبْرِي يَلِنَدَن
فَلَكْر دَا ل اَوْلِي كُو مَلِكِي رُوْلُو	كُوْرَانُ وَا يَشِدْن كَرْدَن اَلُوْرَاوَكِ
سَلُوْلَدِ الدَّه اَز يُوْلَدِ جَوْشَن	اَوْلَا يُوْرِي كِي زِيَادَه غَرَقِ آهَن
طَقْنَسَه اَخْتَرُ زَا هَن حِصَارِي	بَلْتَمِشِ دَنْبِي قَلْتَقْدَه وَا رِي
اَقْدَرِي يَابِي طَشْعُون اَر سِدُون	اَشْرَمِشِي يَلْمِنِي كُو شِي فَرْدُون
عَزَا زِي ل اَوْلِي كَرِي كِي بَالِشِ مَسُوْبِي	نَصَارَا زِ مَرْسِي وَا رِي اَوْلِي طُوْبِي
چَكْبِ تَرْكِي كَتُوْرَن غَا رِ بَطَالِ	قَنِي پَا شَا ي اِبْرَاهِيْمِ قَتَالِ
كِرَكِي بُوْلَكِن صِلَاوَزَا نِي بِنْدَه	اَوْلِي تَرْكِي قَلَاغَزَقَانِي قَنْدَه
كُوْلُشِي وِيْرِي چُوْر سَتَمِ اَوْلِي طَرَقِ	بَلْمِ نِيْمِشِ حِصَارِ اَلْبَا يِلَاوَرِقِ
اِيْپَه اَوْرَا جِي يُوْقِ بَر سُوْرِنْدَه	بُوْلَدِي لَارِي اَوْرِي كِي كُوْرِنْدَه

بولار كچن بو فعلن كورد پاشا
 قومك شهباز مرايپ مرد ميدان
 اول التون بشلو سنجق كيم شهنشاه
 الاكوز لي ار نلر خضر و الياس
 عربالره واردي ضر بنرانپ
 پس امرا شدي اولدا اول قدم قيد
 قعجملر صحت اغز ندن اولدم
 يتادي نچسني كبر طغانك
 چو عثمان بحر واراقب يرودي
 ولي كافر لرك بر كوز يراغ
 صواش ار تب قلج قيلج كلدوي
 مجاهد لركه طور مشري قولنده
 قخان ارسلان بركي هر بير قتل

ارن صاق ايليپ طور دي صواشا
 اله الربي همان در سيف بران
 وريدي سلكب اني ديدي الله
 الهي قل مدد قهر اوله خناس
 وريدي شهر ياري كامرانپ
 چو آتش كلدوي در حال ايليپ
 مثالي كالكصر يره هيبث اعظم
 معيني در خدا پاشا اغانك
 يرك تورپ كوكي يونن برودي
 پس او طايپ منع بولمتر فراني
 نظر قل امري مردان نجه صلدوي
 سراسر ترك سركندين يوننره
 يرودي اكر شوپ چن غاز بطل

بِهَادِرِ بَالِ اَعَاكُتُخَا سِي

اَيْتِي هَمْتَايتِ دَوْلَتِي پاشا

لَهِي خُدَامِ پاشا بِنْدَه دِي

اَوْ قَوْلُ كَمِ وَرِي شَهْرِي ياري

دِي حَقِي دِلَر تِي دِي سَم آيت

شَهْرِي وَرِي مَكْرِي دِي عَوْش ياري

چُو سَعِي دَايَمَ حَقِ رَاهِنِ اِيچُو

نَلَر قِي دَايَمِش كُورَامِي سَالَر

كَلْتَايِ امثالِي اَهِنِ دِنِ قَدَر تِي

اُولِ اَتَنَادَه كِه چُو شَنِ بَخَشِ اُولُنِي

سَرَا سُرُو اَرِي غَزَاتِ اِنْدَه

بِهَر هَارِي كَلْتَايِ اَنگَه كَبَرِي

كِي بَخَشِ مَغْفِرَتِنِ اَيْلَر دِي بَخَشِ

دُو شَبِ اِي وَرِي چَانِ بَرِ عَوْشِ

هَمِي شَه ناصِرِي اُولِ بَدِ خُدَا سِي

يُولُ كَرِي قَلَمُ زِي زِي چَانِ وَ بَا شَا

سَرَا سُرُو سَرِي اَوْقِ سِي دِي

قَمُوسِ بَارِي دِي اَر لِكِ شِعَارِي

اَوْرَبِ كُنْدَرِ اَوْقِ اَتَبِ چَكْرِي يارين

اَلِهِي شَرِكِ يَنْسَنِ چَرَا غِي

ضِيَا تَايِ عَالَمِ دِينِ نُوْرِ حَقِيقِ

سَرَفَرِ اَزْ هِنْدِ وَرِ مَرْدِ هُنْشِيَارِ

بَجَلِي سَوْرِي اَوْ جَلِي اَوْر كَمِ رِي

وَرِي لَشَرِي بَلَه خَا ضَرِ بُولُنِي

كَلَر كِنِ رِزْمَه صَقَلَر دِي بَلِنْدَه

يَقَر كَر دِي اَوْرَبِ ضَدِ بِي لِه جَبَرِي

كِي بَخَشِ مَغْفِرَتِنِ اَيْلَر دِي بَخَشِ

دُو شَبِ اِي وَرِي چَانِ بَرِ عَوْشِ

مِينَا

كَمِينًا طَوْشًا كَلْبًا ظَهْرِيَّةً هَمَّ حَوْشًا
 سِپَاهِ رَوْمِ اِيْلِي مِيرَانِ سَبْحَقْ
 وِلِي كَا فَرَنْهَيْتِ شُرْدِي چُون شَاه
 كَمِي قَيْتَرْدِي كَمِ شَيْلِكَمِ وَا ر
 يُوْرْدِي شَهْرِيَارِ اَز رَهْ صَلْبَاتِ
 چُو قَلْدِي قَصْدِي پَا شَاهِ حَمَلِكَمِ قَا ر
 مَحَالِ اَوْ غَلَلِكَمِ بَالِي اِيْنِ يَحْيَا
 يَمِيْنِدِي دِي يَمِيْنِ پَا شَاهِ خَضْرَيْتِي
 بَلِي كَمِي بِي جِهْ مَكْرُو حِيْلِهْ كَارِي
 بَلَكَمَزِي بَر قُوِي اَفَنْدِي كُوْرْدِي
 دَلِي يَعْغِي كَمِي بِيْدَقِ زَبَارِي
 كَلْكُ لَجَلَابَهْ بَرْدَهْ خُوْجَهْ مَانْدِي
 اَوْلَا كَمِ قَالِهْ مَا تِ اِچْمَزِي يُوْرْدَانِ

دَلِي بَعْرِنِ اَقْبِ قَانِي قَلُوْر جُوْشِي
 صَوَا شَا كَرْدِي سَايِيْسِ قَلْدِي اَبْحَقْ
 اَوْ شَرِيْدِي مُؤْمِنِهْ بَرِي چِهْ كَمِ رَاه
 هَجُوْر اِيْدِي بِنَصَارِي بَدَا فَا كَار
 صَلَاوَتِ وَيْدِي دَر كُوْر اَمْدِي غَزَا تِ
 قُو شَتَرِي دَرْتِ يِنِي اِي مَرْدِ غَفَار
 اَوْ دَا اِيْمَا شَلِكَمِ دِيْنِ قَلْمِ اَحْيَا
 بُوَا حَوَالِيْنِ كُوْرِي كَمِي كَمِي كَمِي
 اِيْتَرْدِي كُوْرِي بُوْنَا بَكَارِي
 شَهْرِ فَرَزَانِي فِيْلِ بِنْدِي كُوْرْدِي
 دِلَا رَامِ اِيْتِيْنِ اِيْتَر كَمِي بَارِي
 صَلَا تَمِ كِيْفِي رِيْحِ اَز لَعْبِ فِيْلِ بِنْدِي
 قَرَالِكِ سِرْبَرِي دِيْنِيَا كُوْرْدَانِ

چَقْبُ جَانِي رَوَانِ اَوْلَا حَيْمِهِ سَنَادُ زُمَرِهِ سَيْلُهُ اَكْهَمُهُ
 يُنُورِدِي حَقَّ تَعَالَى قُوْدَهَا لَتَا اَكْهَمُوْا اَوْلَادِي كُفَارًا اَهْلًا وَسَوَاسِ
 جَهَنَّمَ اَوْ ذِي طَاشِيْلَهُ اَدَمَ شَوْلَرِكُمْ اَوْرُ دُكْرَانِكَا رَكَه دَمَ
 اَيْتِي دِي بَالِي بِنِ يَحْيَا يَحْيَا رِي اَوْ دِي بِنِ اَرْسَلَانِ لَرِي يَكْ سَرْفَرَا رِي
 بِصَالَمِ كَا نَرِي اَرْ دِي نَدَنْ اِيْرَبِ اَوْرُكْ سَيْفِ اللّٰهِ اللّٰهُ دِي يُوْكَوْبِي
 دَمِيْدُرُ اَرْ لِي كْ يُوْلَدِ شَلِيْعِ اَيْلِي كْ نَه طُوْر مَقْ هِي مَدَدُ قَوْلِ شَلِيْعِ اَيْلِي كْ
 وَرَ التَّيْدَه بِرَ اَسْبِ سِيْمَه اَرْ سَلَانِ نَزَادِ اَشْفُوْر دِي يُوْزَا دِي صَا نِ
 اَوْ جَرُ قَشْدَرِ قَنْدَلِي شَيْكَلِمُوْا رِ هَمَانِيْرُ حَمْرُوْ وَ خِي اَوْلَادِ شِيْرِي كَا رِ
 دِيْ بِ اَوْلَادِ رَحْمَتِي بَرَكْتِ نَعُوْ اَوْرُ دِي عِلْمِ دِيْ پَرْتِيْ يَغْزَا تِيْلَهُ سُرُ دِي
 قَنْغَانِ اَرْ سَلَانِ بِيْ هَرِيْ پَرِ سَرْفَرَا رِ يَرْوَدِي حَقِيْقَتِ شِيْرَانَه سَرْبَا رِ
 مُحَمَّدِيْنَ عَلِيْ يَانِيْ جَهْدِ هُوْدِ سَتِ يَرْوَدِي اَشْتَرِيْ رِيْ بِيْ سِرْمَسْتِ
 كُوْرَبِ بُوْحَالِي دِي دِي مِيْرُ حَسْرُوْ اَمِيْرِ بُوْسَنَه شِيْرِ ثَا نِي رَهْرُوْ
 يَنْبِيْلِ بِيْ كِي اَرْ دِي نَدَنْ قِرَالِي كْ اَوْلَادِ اَيْشِي جُمْلَه مَلِكُو حِيْلَه اَلَا كْ

بر آتشی کم نیستان طتسه نیلر
 اوگندن پاشه اردندن بولر خوشی
 بر ایون ایندیلر کم قداک
 تواریخ اچده نادر دوز نظیرد
 خداوندک اینده علی وار
 قلب کفار اچنده غازی پاشا
 شهنشاهی دخی نیلر کور نیلر امرد
 چو کوردی مدعی نمرد و آری
 یقین قصد اتدی احراق اتمسینه
 همان بر کتبه یا الله دیت شاه
 علمد پرتدی و صهرتدی آتی
 صلیب قول صلح طرفدن پاشه بهرام
 پروسی دیدی سلطان سلطین
 حقا و فضیله بوندلر ایله ایندر
 شهنشاه دولتنده ایلیم بوش
 سیه نونا بکار اولد بدفعاله
 زهی سرور شوک ارسلان وزیرد
 غزای اکبر اتدی اولگون ای یار
 طور یدی عاشقان خوشی صواشا
 تنخوان اول یوزک خاکم اور امرد
 خلیلی غاز ابراهیمه ناری
 او توحید لطف ار کتمسینه
 مجاهد کسرفرازی ضیا ماه
 اوصدتی صافی آری پاک ذاتی
 سپاه آت طوی قول کدر نام
 سلیمان بن سلیم خان دستم آیین

بُولُورْدَه وَوَقْتِنَه حَاضِرْدِي دِلْخَوَاه	يُرُودِ يَلْدِرْ چَكْبَكْلَبَانِك اللّٰه
چُو وَايِ اَتْ صَلْب دَدِرْ تُوِي رَايَا	سُو سِيْفِ اللّٰه رِنْدَه دِلْدَه آيَات
اُو دَرِ يَاعَسْكَرِي كُفَارِ كِرْدِي	يِنَا اُو دَلْ كِرْ يِي يِنْدُرْدِي قِرْدِي
يَتْب كُنْدَرْلَه اُو كِ اَتْدُنْ يِقْدِرْ	كُو رَا نَحْدِي جَه حَقْنَدَنْ چَقْدَلَر
تَفَنَكْ طُتْدِي هَمْد شَاهْ كِ عِبَادِي	اللّٰه دُو رْدِرْ يِي بِيكْ كِي قُبَادِي
صَدَايِ جَنَكْ حَزِي كُو سُرْنَا	هَمْدَا وَايِ رِجَالِي پِي نُو بَرْنَا
مَلَايِكْ سَمْعِنَه اِي دِي دَرِ اَفْلَاكْ	صَلَاوَاتِ رَسُوْلِي اَلْبِ اَمَلَاكْ
مُبَارَكْ سَمْعِنَه فَرِي جِهَانِكْ	اُو لَشْدُرْدِي يَلْدِرْ اُو لَسْتِي نِهَانِكْ
چُو حَقْنَدَنْ اُو لَشْه لَوْلَا كِ سُلْطَانْ	جِهَادِنِ اُمْتِي نَا كِ بِلْدِي اَزْ جِهَانْ
دِلْدُرْ صَرْتْ خُدَا وَايِ غَنِي دَنْ	قُوِي قَلْبِي دِي نَصَارَايِ دَنِي دَنْ
كُو رَا مَدِي نِي جَه مَنْصُورِ اَتْدِي اُو لَشْ	صَلَاوَاتِ وَيْرَاوُرْ اَعْدَا بَغْرِنَه كِي
حَبِيْبِي حُرْمَتِي نَرْتِ مَحْسَنَاتْ	كُنَه كَارِ اُمْتِي نَه قَلْبِي اِحْسَانْ
بِيُوْنْدِي اُو لَدَرِ اَبَا بَرِي سَلَاوَاتْ	اِي جَلْدِي سَرْبَسْرَايِ مَرْدِي عَاهَاكْ

کوثر دی

گوئدی خوش دُعایه ال ملکر	مناجات اید بن ایلرد لکر
رجال فیله هم خضر الیاس	حَقُّکَ عَوْنِیْلَه ایددی کوردی چوق ^{نیاس}
ول اول نصارا قوی کوردی	هنرست واقع اولب یوز چوردی
اودین دشمنلرین ال بارایه	صیب تپتد لک ضریب و رایه
خیامی خاندک بد قلیچ کلدی	شهید ایدی بزار جان خلد صلیب
شهنشاه قومک ایلدی کدی تیز	هلاک اید بجمیمه طقد لک تیز
قد ال ک بخت سعری محسد و توی	چداغی د کلنوب او جان سو نوپ

مناجات خداوند همین

نیار ایبت شه غازی ایتدی ای غنی و قد	هر ایشلر سگله آسان دره میسر ایلدیغ باب
دلاور قلب انعام دلیرایت بر عدو الین	سنلدر لطفله احسان خداوندی غنی تو اب
بحق انتہ یا الله مظفر قلبی ای شاه	حسبکم مصطفی حقیقی نبی اولاد و خاص اصحاب
طغلسن جمعی کفارک نصارا ی سیه کارل	بد ایدیش و بد اختر لک شقاوت اهل خود ^{القاب}
یوقورت سنک یارب یه الله فوقه ایدیم	هلاک ایلد بو اعدای چو بدین در قومو اجناب

مثنوی

خداوند ایللیب بور ستمه نالیش	ادردی رستم این جنک چالیش
دیب دیر تدی چون سنجقون شاه	یدی جودی سکر جنتد موشی جاه
انا طوی سپاهیم هما یوت	دخی بای بن یحیا بختی میمون
ایب پاشا از اردن عدوی	ارب طاعت اول بد خلوی
شهنشاهک تغنکی چوغ اغوشلر	نصارانک جگر گاهینی شیشلر
قضاوتی تکی چون قول چردی	اچندر شربین ترحم چردی
یلان دلی سگولر هند شمشیر	کلنگو قات یایدن آتلن تیر
چقدی کوزلر دلدی قفالد	همیش منکره لایق جفالر
کورت بو حال فیل بان خداوند	یور تدی فیل لرین فدرانه فیل بند
ورالماسی قلچکرد شکر نده	عقل لر دنک واله اشکر نده
بنت هر بر فیله درت ار بهادر	صواش ایب بیجه قول بود اواز
چوشاهک فیل لری میدانه لردی	پیاده ایللیت چوغ آتلو قردی

پش هركمه بدخر طم چلردی
 کپسین دگدر سنجب دیوفه
 ارنلر نعدرسی جنکی بولاژک
 اناطولی سپاه ازره دشوی
 علمد پدیدی سرب پاشه بهرام
 الب مهموزه رخس باد پای
 چکب سنجاغنی کفار کردی
 یوزردی یاره یاره اول سرفراز
 دخی هم کیشوری آیدین امیری
 دپت رخس اوردی ال خدر کراة
 کرب طبل و علمه همو بهرام
 کورب تحسینله دید آفرین باد
 مظفر اولب اسلام اهل اخدر

چلب حقی چلک بیکی چلردی
 یدر بغین دو کرقانیده جیفه
 چوردی یوزن ارنه قرالک
 اولرده حیقرت بونلاره اشردی
 ینجی جمله سنجق بکری تار
 ورب طبل نقاراسی صداپ
 دپت خوش الله الله قیلج اوردی
 قدر یخدر بی کفار ستر باز
 بهادر لطف بک روشن ضمیری
 اودریا بیکی کبری بی کرانه
 انک بیکی صواش اشدیکه خوش نام
 مکلر گوگده پیده آدی زاد
 همیته طالع مسعود و فاخر

صَنْبُجِي قِدَالِ ارْمَلُو دُشْدِي
طَبُورُنْ كُوزَلُوي بُولمَارِي مُرُصَتْ
ضُورِي اِخْتِيَارِ اِيْدَبْ قِرَارِي
طَبُورُنْ كُوزَلُوي بَهْرَامْ پَاشَا
وَلِي جَمْعِيَّتِي عِبَادِ خُونْدَكَارْ
سَرِاسْتَرِ قَائِلِي تَوْحِيدُ وَاَحَدْ
بُولدَاوُكْ اِيْرُدِي تَارِ اِحْ طَبُورْ
كِيْرُدَرِ بَشَلَرِيْنِي تَارِ بَلْكَشَانْ
جُوَانْ مَرْدَارِ يَكْتَلَرْدَرِ سَرِاسْتَرِ
وِلَايَتِ اَهْلِنِي طَمَشَلَرِ اَرَقْ
اَوْنَعَلِيْنِيْنِي بِيْرَا هَبْ اَوْچَرَكْنْ
اِشَارَتِ اِيْلُوي قَبْ قَبَلُوي شَاةْ
دُوكَارَكْ يَقْدَلَرِ اِنْدِي رَمِيْنِي
بَلَا آرُوي لُوي پَاشِيْنِي اَمَشَرِي
چُوَا سِلَامْ اَهْلِنِي حَقْ وِيْرُدِي نَصْرْتْ
بِيَا بَانْ اُوْرُلُوي قُوِيْتِ حِصَارِي
مُجَاهِدِ دِيْنِ اَرِي مُقَدِرْ صَوَاشَا
كِيْ عِيْنِي يَكْ چَرِيْسِي سَوْمَرِ اِنْكَارْ
خُدَاوَنْدُكْ يُولُنْدُ مَطْعَمُو شَاكْرْ
هَمِيْشَهْ بَرِ تَوَكُّلْ اَوْلِ صَبُورْ
بَلْدَلَرِ نِيْجَهْ سُلْطَانْ حَاجْ بَلْكَشَانْ
هَمْمَهْ مَيْدَانِ اَرِي يَشْدَهْ بَرَا بِيْرْ
وَرَهْ حَقْ حُكْمَرَادِ اَلْغَرِبْ شَرَقْ
هَوَا يُوْرُنْدَهْ تُوْشِي بِيْلِي كِيْ كَرَكْتْ
شَهِنَلَرِ بِيْلِي اُچُوْبْ اَنِي اِي مَاهْ
مُسْلِمَانْ اَوْلُوي خَانْمْ دُونُوي دِيْنِي

يُورثُ شِدْرَ رَبِّبٍ بِرَبِّ قِيَانِي	لَهِي بِرَبِّبِجَهْدِ رَاهِبِكْرَه تَائِي
كُورُورِدْ سِيدَارِ تَنْهَابَه رَه رُو	الْجِيلِرْ مَكْرِبِزْكَتْ اَوْ سِدُورْ
يَبَا كُورُورِكْ طَيَانْتَب بَارِ اَوْلِحِين	بُولْدَه سَبَّحْ اِدْبِ يَغْمِشْدِي تَحِين
يُدْرُكَاتِ بِلْهِي حَقِّ اَزْرَه مَيَال	كُورِدْ لَعْمَكْ سَالَا رُوكِيَال
كُورُورِدْ فَارِغَانَه تَرِكْ فِتْدَاك	عَدِيذْ مَرْحَابِ بَلْتَا شِي بَوَاتْرَاك
كُورَامِدِي بِجَه جَانْ وِدَلْ يَقْدَرْد	كُولْبِ بَدْغَيْرِ يَنْدَنْ خُورِ بَقْدَرْد
بَشَه اَلَا كُورُورِي نُطْقِي شَهْدِ فَايِق	بُولَارْكَ اَنْدَه اَوْلِ فَعْلِينَه لَائِق
نَدْرُ بَوَا يَلْكَرْ اَيْدُرْ طُرُور	كَلْبِ لَطْفِيكْ اَوْلِ دَمْرُ خُوشِي اَيَلْد
بُو قَانُونِ اَزْرَه سَيِيرِي خُوشِي مُلَائِم	كِه يَعْنِي اَيَلْكَمْدِي سُوْرِدَا يَم
نَه وِرْمِشِي عَاشِقَه مَنَشُورِي	خُدا وَنْدَمْرْ كُورَامِدِي كَارِ حَقِي
بِي وَاكْرُورِي بَدْرُوجَه اَدَمْر	دَكْلَهِي اَدِي كُنْبَرَايِ عَالَم
چُوكْرَه مَنَادِي اَوْلِ عَالِمِ اَسْرَار	تَمَامْ اَوْلِي سَكَا وِپِرْدِي هَرُورَار
وَحْنِ اَقْدَبِ اَيُوبِ خُوشِي طُيُورِي	يَقِينَمْبِي سَكَا سَنْدَنْ بِيُورِي

قَلْبِ اسْمَاعِيلِ احْسَانِ اَتَدِي ^{تَعْلِيمِ} دِدِي هَمَّ كُنْتِ كُنْزِ زِيَهِ تَعْظِيمِ
 بَلَنْدَرِ مَن عَرَفْدَن كَامِلِ اِنْسَانِ كُورِ اَمِدِي نِيَلِدِي بَلْكَاشِي سُلْطَانِ
 مَجْدِ سَرُورِ يَدِي پَاكِ اِمَانِ كُورِ كَانِي مَرُوشِ اِسْتِي سَامَانِ
 سُوَالِ اِيْتِ اَزَانِ اَتْرَاكِ اَوْلُو عَدَسَلَهْ بَعْدِي اَرِي چُن مَلِكِ خُو
 طَعْنِ كُونَهْ اَيْتِ يَلِرِ جَرْدَرِ نِهْ بِلْسُونِلَرِ اَنِي كِم كَر چَاكِ اَرْدَرِ
 مُحَمَّدِ مِصْطَفَا وَحَيِّدَرِ اَلِي اَصْحَدَرِ بُوْرِ وَايْتِ سَعْدِ فَا لِي
 طَشِي اَوْلُسِنِ اَيْلِكِم دِي دِي وَدِي كُورِ زَلِ جَمَلِي سَنَاءِ اَوْلِي تَنبِي
 جَجِي اَوْلِي هَمَّ اَوْلِ قَوْمِ مَشْرُوكِ صِلَاوَتِ وِي زِنْدَرِ كُورِ كِسُوْتِي بُوْرِ
 يُوْرِ اَقْلِيغِنِ شَهِ دُوْرَانِ اَوْلُو اَلَا كُورِي سَلِيْمَانِ خَانِ اَوْلُنْدَهْ
 پِي جَهْ كُسْتَرِدِلِدَرِ اَلِكِ عَلِي وَا ر قَغَانِ اَرْ سَلَانِ اَوْلَبْ هَمَّ بِي دَرِ كَارِ
 دِمِ شَدِكِ كِم طَبُورِي نِهْ قَدِ اَلِكِ اَوْ شَكَاكِ وَا شِي پِي مَكْدُو اَلِكِ
 اَوْ اَكِ اِي دَرِ جَمَلِدَنِ يَغْمَا يَهْ وِي رِ يَسِي رُو كَجِ اَلْبِ خُدِي اِي دِي قَهْرِي
 بُو جَانِبِدْمَهْ اَوْ كَفَارِي صِدِي شَاهِ قَوْمَاكِ قُوْرِدَرِ دِي تِ اَوْلِ اَسْدِ اَلَلِهْ

همه قدر دین غزات سواره
 حقت وقتي الكش وقتي الكندي
 شب کون تا عشا وقتي يتجه
 سمندی باد پا از ره طرب شاه
 خوش اسمی اعظمی او قدری جانان
 عزیزم زانده کم ذکر اوله اولی
 اولد جمع انده ارواح مقدس
 نصاری قدر غزات دین دار
 مظفر فیر که رخسار دین انری
 ایتمدی حمد لله ای خداوند
 بویا کاغاز لر صغر قودی قردی
 پنه چن دند لر سوپ او تاغ
 کلوبن قوتلو لر خوشی جهادین

نه ماله بقدی خاتم نه طواره
 چندی جنده حدی شاه بندی
 جهاد ایشی مکالنجه بتیجه
 گوکس ویرت عدویه دیدی الله
 یغردی استن نور آسمان دن
 طولد نوری خدا اشراق ادرک
 بی وکر ولی باذن حق بس
 جهاد اکبر ایوب غار خوند کار
 خوش ار امر ایلمدی اعدا اچو صندی
 که اولدی دشمنم عون کلمه در بند
 او یول دیکنلرن حق ره قدری
 شه عادل هما یون تحت انه
 کوپ اولدین پناه هلدن خوب نهادین

سَمْدِي اِيغْنَدَه بَشَر اَوْلَا كُونُ يَتَر غَلَطَان اَوْلَب هَر پِير پُوخُون

عِبَاد وِ سِر وِ پاشا جَمَله وَا رِي دِي دِي دِي اِر جُك اَوْل حِي وِ بَارِي

عَدْل مَناسِب دَوْلَتِي شَهْر يَار قَدَالِي فَتْح اِي دِي ب بَكَلَر دِ عَالَم

هَمِيش مَسْتَر اِمْر عَمْر اَوْل اَسِن دَوْلَتِيه خَان

ايلدكن بيان اير

سَعَادَتِ اَتَنه دَا اِيْم سَوَار اَوْل خَرْم وِ خندان

يُرُو سِي خُوش اَوْلَب اِحْد اَسْر اَسْر دَر جِهَان اَمْر ك

سُلَيْمَان وِ سِكَنْدَر وَا اِلَك دِ طُوبِيه چُوكَات

نِهَالِي دَوْلَتِك شَاخِي يِي لَسِن عَالَم دِي دِن

خَلَا يَغْظَل تَحْتِ خُوشِ اَسَا يَش اَوْل شَادَان

خُدَا چِن خُشْر ك قَلْبِي جِهَان اِي چِنْدَه بُول خِي دَات

تَمَلَّتْ عَالَمه عَدْل ك طُولُه دَر اِي شَه دُورَات

يَدِي جَدِي رَوَان شَاد لَان سِن هَشْت جَنْدَه

زِهِي اِحْق بَصَر سَر سَر سَر حَق اَمْر لَه اِر كَان

سَعَادَت

سَعَادَاتِ افْتَابِيْدُرْ جَمَالِكُ اِيْ جِيْنِيْ مَاهِ
 ضِيَايِ لَطْفِ جُوْدِكُمْ مَنُوْرُدُرْ جِهَانِ يَكْسَانِ
 جِهَادِ الْبَدِكُ صِيْبِيْ شَهَابَتْ اَقْلِيْ طُتْسُونِ
 هَمِّ مَحْفَلَدِهٖ مَجْلِسَدِهٖ دُعَا لِرَايْسُوْنَلِرْ خَانَ

مثنوی

رَمَانَ اِسْكَنْدَرِيْ عَالَمِ بِنَاهِي	تَهْ قَلْبِيْ كُوْرِيْ نِيْهٖ دَوْلَتِيْ شَاهِي
طُوْلُبُدُرْ عَدْلِ وَا دَايِ شَهَادِكُرْ كَنْدِ	اَمِيْرٍ مَعْتَبِرْ غَازِيْ خَدَاوَنْدِ
مُحَمَّدِ شَرِيْحِ اَزْرِ كَامِلِ اِنْسَانِ	رَيْسِيْ جَمِيْلِ شَاهَانِ اِنْبِيْهٖ اَرْكَانِ
وَرَبِّ كَلْبُوْمُوْ يِيْرِدَانَ رُوْرُوْ بَحْتِيْ	كَنْدِ قَلْبِيْ جُوْدُنِ دُوْ شَرِيْبِيْ رَحْمَتِيْ
مَدُوْرِيْ بِيْرِكُوْرِيْ زَرْتِيْجِ اُوْرُوْنِيْ	مَنُوْرُ طَلْعَتِيْلِهٖ كُوْخِيْ كُوْرُوْنِيْ
قَدْبِ جَنْكِ اِيْدِهٖ خِيْلِيْ كِتْدَلِرْ رَاهِ	مَنْكُرْ اُوْلِيْجِيْ غُرَاتِ شَهْنَشَاهِ
اَلشُّرْحَتِ كُوْرُوْبِ پَنُوْقِ چَلْدَلِرْ رُوْرُوْرِ	خِيَارِ قَدْبِ شَهْدَانِ دُشْدَلِرْ رُوْرُوْرِ
شُوْكُمِ قَالِ اَهْلِيْ اَهْلِ حَالِ اُوْلَمَنْدِ	بُوْدُرْ عَادَاتِ بِلَا سُرْبَالِ اُوْلَمَنْدِ

مُشَاهِدَةً مُجَامِدَةً سُرَّوْمَنْدَ	شَكْرَ نُورِ تَجَلِّي قَلْبِهِ طُومَنْدَ
أُولِيَّوِي هَر كُوكُل كَر عَرَشِي حَمَانْ	وَلِي أُولُرْدِي جُمْلَه خَلْقِ يَكْسَانْ
كُنُش طُعْدِي چُورُوشْنِ أُولُوي عَالَمِ	سَحْر كَهْدَنْ طُورُبْ شَاهِ مُكْتَمَرِ
كِه يَعْنِي آلِ عَثْمَانِ شَه سُلَيْمَانِ	وَضُوَالْتَبِ قَلْبَرُ خُوشِي جَمْعِ سُلْطَانِ
كِي زُخُوبِ خَلْكَر مَانْدِي جَانِه	أُولُوكُونُورِي حَاكِمِ خَاصِ عَامِه
قُوشْنِي بِرُقُشَقِ كِم زَر زَطَاقَلْ	بِي بِرُقَلْتَه دَمَكْزَاوَل قُشَاقَلْ
صَرْنِي آق دَلْبَنْدَانِجَه هَمْدِي	بِه هَمْدِي كُويَا كُوكُلَنْ نُورَانِي
كُنْ أُولُوكُنْ هَم بَغَايْتِي كُونُورِي	مُنُورِ عَالَمِ أَمُورِي كَم يَزُولُورِي
سُرُورِي كِه سُرِي مَهْقُورِي بِنُورِ خَانِ	طُورُبْ چُورُورِ دُعَاكِر قَلْبِي غَلْمَانِ
يَصْنِي آيِنِ أَرْكَانِ كَلْبِي بَلْكَرِ	هَم اِبْرَاهِيمِ عَزَايِ پَاشَه يَكْتَرِ
قَتِ اَنْدَرُ قَاتِ دِيوَانِ طُورُورِ عَالِي	قَدَرِ اَتُورِي چُومِيرَانِ وَمَوَالِي
كَلْبِ شَاهِ تِي چُوكُورِي خُوشِ اَنْوَاعِ	زُرُوسِيمِ اَلِي چِينِي لَزَارِ فَاعِ
يَنْلُورِي خُوشِ شَنَاو حَمْدِ اَوْقُورِي	صَنْبِ جُنْدِ عَزَايِ اَوْخِ طُقُورِي

دیدر که صفدی سالار خونگر
 اچلدی چینلر که قند جللاب
 شروع ایلدی شه اندن بسی کلامه
 وشاورده هم طریقی ازره سرور
 چو ویندی حق بنزه ایشو فتوی
 کلامی بر مصنع کار ایشله
 ندکلور ورسه باشلش زاعدا
 کترب بدینه بر بیج باشلیت
 نشان اولسن سلفلر دیکن وار
 سفر حمیل بغلن سن پسا اندن
 حصاری بر بطون اتمک کوردر
 و خوش امثالی کوانعام کویا
 علی الدایس دیت پاشای خوش خو
 اولد ابریشم لباس خوب سخونلر
 مزای مسکینی ناب آب کلاب
 قلب خوشی مشورت پاشای قلمه
 ایتدی ای خود مندو سخن ور
 شرف بر چنده خندان ایتدی روی
 عدو الدین جگر گاهینی شیشله
 که یا ترلد بیلبان اچده پیدا
 ییب قلعه مثالی هم چو طاش ایت
 سلیمان و سکندر تک در آثار
 قلا لمد حلت آغازینی جانندن
 نصارا قوی لمدنه خردور
 سرالمه هر که وردو پا و چار پا
 اول احسانی زردو انعامی لولمه

شريف ايام سعد اختر همايون	معاد بين گدرد پير سر سزا خون
ندا قلدردي تيز صالب حواجب	بر امر شه گورد هدر نيه واجب
ديگر غاز کرد و رنگي تيز	پير لدر بوج ايد با قدم و خوش خيزد
بد نگر نيه همچون اولو بد غاز	يعر لدر جمع ايد با اي مرد سرباز
غنيمت لدر الب شاد اولدي غزات	پس اندن خوش چکلوي شاهچنات
چلندي کوس رخت کو پدي سلطان	شه شاه زمين ادنا قول خان
سوار اولوي چولو و لتاي خداوند	اول الفاظ لدر اذ از سگر و قند
يروي بگر انغالر بينجه	مقالاتي جلا بنون قينجه
سزا گوش ايند لدر پر کند	نصارا بشلوي قنلر يلاونه
يوزدي شه مجاهد لدر حصار ي	قشتمويلر اي يار غم ساري
ايسي کسکي خود چوقدن از دپ	دوشب تيز ثونه نهرن گدي يروي
قرا لدر کدک اول ساک نزلدي	کوافد سروي کفر اتجا دپ
چوکلوي شهر يار الندي قلعه	صلاوت بر محمد زيه طلعه

طلوي ماه

<p> هَمِيْشَهٗ مُسْتَدَامِ عَمْرٍ اَوْلَادِي ^{و خان} نَهٗ قَلْبِي كُوْرِيْنِهٖ سَالَا رُخْشِي مِيْد شَهٗ عَادِلِ سَهِي قَدْرِ خَلْبِي كَل قَرَارِ اَيْلِدِي دِي كَر اَوْنِ كُنْ اَوْلَمَاه يَسِيْرُو مَالِ اَلْبِ جُوْقِ قَلْبِي نَخْبِي اَلْوَرِ كَدْرُ خُوْشِي چَلْبِ كَفَارِ طِرْ نَاق غَنِيْمَتِ كَر عَدَدِ سَرَارِيَهٗ وَرَا د اَوْلَادِ اِنَا چَا كَرِي خَاقَانِ كِسْرِي </p>	<p> طُلُوْعِ مَاهِ بَدْرٍ وَ مَهْرٍ رُخْشَانِ بُوْشْتِي غَا زِ لَدَر تَارِ اَجَهٗ پَرِيْد بِيُوْر دِي يِيْد لَدَر نَهْر اَز رَهٗ پَرِيْل قَدْرِ اَلْكُ طَاقِ تَخْتِيْدَهٗ شَهْنِشَاه نَشُوْلَر كَرِمِ اَقِنَهٗ سُرْمَشْتِي رُخْشِي نِيچَهٗ يِيْرِي كِي غُلَامِ وَ هَمِيچُو قِرْ نَاق كَلُوْر كَر هَر بَرِي سِي خَدْمَتِ شَاد بِيُوْر دِي شَهٗ كِهٖ عَسْكَرِ كِي دِي جِسْرِي </p>
<p> هَذَا رَانَ كَوْعَيْدِي صَوْلَتِيْلَهٗ اَوْ بَتَمِشِ اَتَمَكِي بِالِيْلَهٗ يَانَهٗ يُوْرُ رَا وَجَهٗ عَلَمَلَرِ نَخْتِي مِيْمُونِ هَمَهٗ حَالِي نَخُوْشِي اِيْدِي پَاشَهٗ اِعْلَامِ بُوْدَا رَا تَبِيْلَهٗ قُدْرِي عَالِي وَرِجَاهِ </p>	<p> كَدْرِ قَلْبِي هَمْر اُوْرِي دَوْلَتِيْلَهٗ يُوْرُو دِي يِيْمَنَهٗ اَلْبِ نَهْرِ صَاغَهٗ صَلَاوَاتُ وَ سَلَامِيْلَهٗ هَمَا يُونِ قُوْشَادَتِ هَر طَرَفِدَا اَهْلِ اِسْلَامِ يِقَمَهٗ يَاقَهٗ نَهْر اَتَا كِ اِيْلِيْنِ شَاهِ </p>

حصار پشردینه کلور خوشی همه اسلام آریله شاد و پیر خوشی
 پینه بد چسری عالی بغلر آنده مهیا هر کس تی دیغه قنده
 کجب حق قضی برله کردی راه ضیاریخ بیبهه بکنند بوز ماهه
 بلغزده ایدت ساو ای کج دی چری دستور اولت هر یاکه کجی
 یزودی کندی خاصانیده تنها اوسد شرع احمد اصلی عنها
 شکار و سیوا ید خوشی شاد و خوشان طیور و کور خوشی اولدی چندان
 ایدر بگون سرور یکه سیریه عطا لدر اید درویشی و امیره
 همه اقباله چقدی خاص کر عام خلا یق کم ستنبول اچره ورتام
 سمندی پاینده دوشندیک دیلیج اول الله دن نظری تاجی و هلیج
 اولت خوشی هم عنانی پاشه سلطان کوردی ایشبود اراتیله شادان
 خلا یق بشکری حمدوشنا یه حمالیده چن ایدر یلر سنایه
 ضیاط پیشن تکی در صبح صادق نه قلدی اموی کور ای مرد عارق
 سزای قصره خلوت طاق کلوی همه خدا فر قول بر ساقه کلوی

الایب

اَلْاَيْتُّ طَوْرًا لِّصَوْفِ قِيَامِهِ دَعَا لِرَايِبِ اَوْلِ عَالِي نَحِيَامِهِ
كَلَّمَ شَهْرًا لَدُنَّ شَهْرٍ يَكُونُ صَوْرَةً كَمَا يَكُونُ لَكِنَّهُ كَمَا مَاهِ بَدُنْ
كَلْبٌ فَرَّقَتْ وَصَالَ اَيَّامٍ اِيْرَدِي صَفَا وَذَوْقٍ وَشَارِي تَاوُ وِيْرِي

هَمِيْشَهْ اَوْلِ غَنِيٍّ وَهَلَبْ مَزِيْدُ وِمْسْتَدَامِ اَتْسُنْ
بَغِيْشَلَا سِنَا اُغُوْلُ لَارِنَا اَفَنْدُرْ كَامِرْ كَامِ اَتْسُنْ

مُرَادِيْ يَآ اِيْنِيْ قُرْسِيْ عَدُوْلِيْ وِيْنِيْ اَوْرَسِيْ
حَسُوْدُكَ دَفْتَرِنَا دَرَسِيْ جِهَانْدِيْ يَحْسَبْ نَلَرِ
اَتْسُنْ

چِرَاغِيْ حَشْرَدُكَ يِنْسِنْ حَيَاتِ اِيْنِ اِيْجَبْ قَسِيْنِ
مُظَفَّرْ فِدْلَهْ اَوْلِ حِيْ هَمِيْشَهْ شَادِ كَامِرْ اَتْسُنْ

طُغْبَلْنِيْ كِيْجَهْ كَتِيْبِيْجَهْ اَكِيْلَنْ دَا اِيْهْ بَتِيْجِيْ
سُرْبِ اَحْكَامِ وِعَدَلْ وِدَا دَعْدُوِيْهِ اِنْتِقَامِ اَتْسُنْ

دِرْ دَوْلَتِ كَشَادِ اَوْلَسُنْ يَتْسِيْ سِيْ فَيْضِ رِيْآيِيْ
فُتُوْحِ اَبُو اِيْنِيْ فُتُوْحِ اِيْجَبْ خُوْشِيْ بَرْدِ وَا مِ اَتْسُنْ

چو سلطان مجاهد شاد و مسرور قرار ایلد سریرنده یوزی نور
 صلدره مشیجی پرید بلا ده بشار تلدر سزری چمن زر قلا ده
 طوندری ایل و شهر اولدی خبر شمع شریف ایام و سعد انفال اشباع
 سوینب خاص عام اولد فرخناک شکار تلدره شادان و طربناک
 هزاران طه طراق ذوق اولدی ترنملرک عیش و شوق اولدی
 بزندی مملکت ایل و مدایت بلدر کیلرکی انسکندر آیت
 سلیمان زمان اسلام سزری خرامان سرو قامت خوب قری
 که یعنی راه دین از ره هی راست بودر اولد استقامت رمزی دلخواست
 ایشدی سز سز ادب ایچامر نه قلدی انگروسه شاه خوش نلم
 نه یوزدن یوزدی اروا ملد طلسمن چغرتدی رسی نصر تلک اسمن
 قدا ای خرد لردی شهله پنجه طوشب خوش ظهیر اولد فرجه
 صتشدی بد بلا ورنجه کم واز جهاندن کتدی صندی عنصر چار
 طعلدی ششجه تینان طبای اوشندی جمده اعضا صندی ساقی

قَدْ حَاجَّ آيَاتِنِي الدُّنْ دُو شَرِّ دِي
 بُو زُلُوفِ بُو سِتَانِ بَارِغِ عَصْرِ دِي
 بِيَقِ بُو رَمَا كُو لَسِ كَر كَرَا وَ تُو دِي
 نِيچِه نِيچِه بِيك اَرَا سْتِقْبَالَ اِدْرِي
 قَمِي اَوْلَد دَوْلَتِ وَ صَوْلَتِ صَوْلِ يُو تِ
 دُتُو بَ رُو بَاهِه اَر بِي دَن كَمَا اَوْلِي
 اَلْب شَهْرُو دِي اَر كَشُو بِي نِ شَاه
 اَقْلِيمِ فَرْدِ نَكِسْتَانِه چَا وِي
 كِه سَالارِ سَرَفِ طَارُو جِهَانِ كِي دِ
 صِيَبِ اَلْمَشْرِ قَدَالِي بَدِ فَعَالِي
 بُو صِيَبَتِكِ صَوْتِ طُولِي هَفْتِ كَشُو دِ
 جِهَادِي اَلْبَدَا اَمِشِ زِيه تَحْسِينِ
 هَمِي شَه بَر مَرَادِ اَوْلَسِنِ مِّنِ اللّٰهِ
 يَدِي قُدْرَتِ سَرِينِه نَحْلِ اَوْ شَرِّ دِي
 كُو زَنُونِ چَقْدِي عَالَمِ عَيْشِ خَمِي دِي
 نَفْسِ چَن هَفْتِ سَرَا اَز دَر دُ تُو دِي
 اِلَا نِيچِه وَ رَا سِيچِه كِي دَر دِي
 قَعَانِ اَر سَلَا نَلِرِي هَم شِي رُو شِي قُدْتِ
 اَلْقَوْدِي چُو دَالِ وَ پَر نَعْمَ اَوْلِي دِي
 سَلِيْمَانِ بِنِ سَلِيْمِ خَانِ وَ شَهْنِشَاه
 يِيْلِي دِي طُولِي عَالَمِ قَوْلِ رَا وِي
 عُمَرُ كَرُو يُو تِ اَللّٰهُمَّ قَلَا پِي نِ
 سِيَه رُو نَا بَكَا اَوْلَدِ خَدْرِي عَالِي
 دِي دِي كَرَا فَرِي نِ بَادَا يِ هُنْدَرُو زِ
 اَوْلِ اِحْسَانِ مَنبِي سَالارِ حَسِينِ
 تَمَامِ اَوْلِي دِي بُو مَجْلِسِ اِنْشَاءِ اللّٰهِ

نصیب آید رسد نوجم حضرت خونی	دیم ثانی فتح ایلیت جوش
جهان اچره قلم بر خوب نشانه	اواک اندان کم نفس جستمز او شانه
طلسم تندی کن مرغ جانم	نه قلبی سبیلیم دولتلی خانم
شریف اسمیده نامرد ایستام	قلات احشرا لک ای زوستانم
چنان که کشتانی شیخ سعوی	او قنسون یاز لب قدام بر سعوی
عزیزم محترم دانا کیشیلر	شول ایمان نور یوز ندو اشیلر
نظر صالت دو تالو الده مرغوب	شرف بر چندو سعوا انغال اولان
مقابل اوله منه رولر که چون شمس	اقویب دلکهار لکوز لاین خمس
صلات اهلی صلاوت ویر چیلر	شفاعت ایستی شاه ایر چیلر
کلب پیرینه و عدل الله حقا	اچنلر کو شری از دست سقا
بلنلر جاودان اول برکالت	کوز نلر ذات حقا خوب جملان
مخده خلدو بلغن سیراد نلر	کدر اهلی کیملر خیر اذ نلر
صلنلر ذوقله خوشی کله سیم	بوی آدم چو یوق یخ دهن میمر

دِلِنْدَه نَامِ بِيْتَحَانِ كَرِ حَمْرِي زِيد	اَبْدِيْ اَلْبَدِيْقُ بِرْدِيْ قِيْسِر
لِيْسُ حَلْدُ نِعْمَتِكُمْ اَنْوَاعِ	بُرَاقُ قَصْرِ عَالِيْكَ خُوشِ اِرْفَاعِ
زَهِيْدُو لَتِيْ جَانِ اَنْلَرِكُمْ مُؤْمِنِ	مُؤَجَّهٌ لَدُّ بُولُبِ اِيْمَانِكُمْ دِيْنِ
تُوْكَ اَزْ نَدَا اِيْمَرِ اَوْلُوِيْ حَامِدِ	مُرَادِ دِلِ نِيْسَه بُولُوِيْ حَامِدِ
چُوْ اَيَسِيْ مُزْكَابِرْ كَمْ حَمُوْدِ	قُوْشْدِيْ اَحْمَدَه خُوشِ طِيْدِيْ مَعْبُوْدِ
سَعَادَتِ رَحْمَتِيْ اَنْزَرْ بَرْمُرَادِ اَوْلِ	وَرَسَقِ سَنْدَه شَاهِمِ بَرْمُرَادِ اَوْلِ

شِيْ قِيْ اَوْرَالْمِ اَبْدِيْ بِنِيَادِ
صَلَاوَتِ وَيْدِ بُوْ جَلِيْسِ اَوْلُوِيْ خُوشِيْ يَادِ

بِلُوْ اِيْ بِلْبِلِ كُوْ يَا هَزَارِيْ	بِيَانِ اِيْتِ نَفْحِ شَاهِ كَلْعِدَارِيْ
جُوَانِ بَحْتِ وَجِهَانِ كِيْمَرْدِيْ مِيْوَانِ	خَلِيْفِ اِيْنِ خَلِيْفَه زَاوَه سُلْطَانِ
دُرُوْنِيْ كُوْ هَرِيْ صَا فِيْ مُصَفَا	بِرُوْنِيْ هَمَّ جَنَانِيْ اَيْلَه اَصْفَا
دَلِيْلِ بِيْتَانِيْ اَوْلُوِيْ پَرْدَتِ	بِنْمُرُوْجِيْ رَوَانْمُرْ جَانْمُرَارِيْدَتِ

که یعنی دومی روح مصطفیان
 از بزمند سقا کرد لغند
 پنجم بزرگن افند اول خداوند
 الا کوزلی سلیمان بن سلیم خان
 قرار امیری شاهم شه نشنده
 مصاحب حضرت پاشای اعظم
 که یعنی استقامت از و در راست
 بساط زنگار از و مقابله
 سملعیل ابن ابراهیم مثالی
 میان در سخن سلطان غازی
 همیشه سیف دین او را ندوید
 دیدی پاشایکم ای خرد بین کل
 یزدن صادر اول یعنی حمزه

حبيب حضرت اول قلبی صفادان
 اضافی روح رومی یز لغند
 شه دوران عالم سز لری قند
 مرادو یازید ارخان و عثمان
 شه ثابت قدر آینه دیده
 طوز ردی زاره قرش و خوشی مکرر
 لیاقت شوی جهت دن اصیل یکتا
 شهید طاقی مثل اچره هایل
 سمعنا در جواب شه سوالی
 سلیمان بن سلیم شه مرد باری
 لعین و مشرک هر بد خلوی
 برایش اشلا یلور که انجق شهیل
 عموی احمد و حیدر ز غمزه

خدا استیزی

جِهَانِ خُودِي وَفَاوَرِ عَمْرِهِمَّ عَدِي	خُدَا شِيرِي وَارِ سَلَانِي مُحَمَّدِي
كِيورِ رِي بِدَقْبَا كَمَرِي يِقَابِي	كُورِ كِهْدَرِ جِهَانِي مَخِ بِقَاسِي
تِه دِي دِي اِي چَلِي بِلْدَاكِ خُو تَكْبَرَارِ	عُمَرِ سَرْمَا يَسِي اَلدِي كِنْدِي يَارِ
يِرَاغِ اَز رِه اَوْلَا لَدِ جَمَلِه يَكْسَرِ	صَالِ اَمِي يِ نَامَلَرِ جَمْعِ اَوْلِه عَسْكَرِ
جِهَادِه يِي جِهَادِم كَمَرِ بِلْدَانِ	طِيكِ سَرِ عَسْكَرِ مَدَرِ خُودِ اَز لَدَانِ
مَصَالِحِدِنِ خَبَرِ وِرِ قَنُقِ سَرِ تَرَاغِ	كَمِي هَم سَنَدِي دِي قُفْلِي كَلَمِ لَاجِ
وَشَاوِرِ هَم دِي قُرْآنِدِه اَوْلَا حِي	خِي رِي فِكْرِ وِرِ يَزِنِ سِي دِي بَرِي
كِرِي مَوْذُو اَلْمِنِنِ قَلْبِي مَصْفَا	بِحَمْدِ لَلِه رِي طَبْعَاكِ وِرِ اَصْفَا
صَوْتِ رِي شَايِمِ مِفْتَاخِ سَخْنِ رَا	چُو شَاهِ پَرِ كَمَرِ اَوْلِه عَالَمَا رَا
سُوْأِي شَه جَوَابِي اَز رِه مَدَحِه	اَوْرِ بَسْرِ وِرِ دِي اَل قُفْلِ فَتْحِه
دِي دِي اِي شَه رِي اَرِي وَاوَقِ اَسْرَارِ	دُرُ رِي اَز لَفْظِنِه شَانِكِ سَزَاوَارِ
خُدَا وِنْدِي مَكْرَمِ رِظْلِي مَوْ لَا	دَرِ جِهَادِ طَالِعِي نُوْقِ اَلْحَدَا اَعْلَا
هَمِي شَه دِلِ دِلِ لَعْنِ شَاهِ بُولُغِنِ	اَبْجَشَمِ اَمْرُكِ عَلِي الرَّاسِ اِيْلِه اَوْلُغِنِ

عَمَّرَ لِرِيسِنَ اللّٰهُمَّ عَادَتَكَ لِيَايِي	بِحَمْدِ اللّٰهِ طَائِفَةً بَلُوْبُ وَنَ قَدْرُ خَوْشِي نَائِي
شَرَفِي بِرَجْنَدَهٗ اَكْبَرِي مَجْهَوَهٗ بِرِسْرِدَوْلَتِ	رِيَا سَتَكَ دَرِ سِيَا ذَرَهٗ هَرَارَانِ بِنَدَهٗ دَرِ كَامِي
سَرِي شَاهِ هَمَّتْ اَقْلَامُ اَقَالِيْمِ اِيْجِدَهٗ بِمَانَدِ	هَمَّ دَايِي مِلَلِ جَمَلِ صُورَدَهٗ خَاصَّ كَرَامِي
بُحُوْلِي قَدِيْنِ قَطْنِ مَعَ الْمِفْتَاحِ اَوَّلِي	فُتُوْحِ اَبْوَابِ فَتْحِي حُورِنِ صُنُوْبِ وَرِيْدِي فُتُوْحِ نَائِي
اِيْجَالَمِ عَمَّرَ طُوْمَارِي شَهَامَكْشُوْفِي اَلَّذِي بِالذَّاتِ	اَوَّلِي كَشُوْرِكْ شَاخَاهِ قَلَا كُوْر لُطُوْفُوْ اِنْعَامِي

بُوْمُوْجِي سَيَلِيْبِ دَوْلَتِي پَا شَه	مَعَ شَاهِ اِيْرَهٗ يُوْزِيْكَ عَمَّرُوْ يَاشَه
بِيُوْرَدِي كَاتِيْبِيْنَ اَلْ اُوْرَدِي كَلْمَكْ	اَوْجُوْهَرِ سُرُوْ سَالِكِ دَرِ سِيْلَكْ
دِيَا شَهٗ مَهْرِيْ اُوْرَاقِ بِيْرَاقِ	بِيَا ضِ وَسَا دَهٗ رُوْلَتِكْ كَلِمِيْ اِقِ
مِدَادِ اَقْلَامِ اِهْوَانِدِنِ حَمِيْدِيْ مَعْنَا	چَمَلِيْ دُرُوْ خَطِ يَاقُوْتِ رَعْنَا
يَزِيْدِي نِيْجَهٗ طُغْرَا عَالِيْ عُنُوْوَانِ	اُمُوْرِيْ سِيْفِيْ قَاطِعِ رَسْمِيْ بُرَانِ
اَوَّلَقَدْرِ صِلَدِيْ هَرِيْرِيْ دِيَا رَه	سَمِيْعِ اَوَّلِيْكَ نَفْسِ اَرِيْ بِيَا رَه

شهر

شَهْرًا أَحْكَمِي أَيُّبِي قُصُورِي
 أَزَلَدَن خُودَاوَلْتِ بَدِيچِي تَنِبِي
 بَهَارِ أَيَامِ دُرْ سُلْطَانِ نُوْرُوْر
 هَمَّ سَاوُ سَلْبِ حَاضِرِي دَرْحَالِ
 يَصَانِبِ عَالِي دِيوَانِ خَانِي شَاهِ
 قُوشْتَرِي قَوْلِ كَلْبِ بَدْرِ سَمِ قَانُونِ
 دِكَلِي حَرِّ بَلَا صِلِي قَلْقَانِ
 عَمَلِ هَمُّو چَتَرِ شَاهِ اَوَّلِنْدِي
 چَلِنْدِي نُوْبِي چَلَقِنْدِي اَدَمِ
 سَرِيو چَلِي شَهْ چَقْدِي اَوْتَاغِي
 يَصَانِبِ كَلِي پَاشَايِ هُمَايُونِ
 سَلَا رَايِدِي بِيْمِينِ وَاكْرِ شِمَالِ
 اِيْرُبْدُرِ نِيْتِكْمِ دَوْلَتِي سُلْطَانِ

هَمَّ مِيْرَانِي بَلَدْرِي اَمُورِي
 بَلَدْرِ شَهْ بِنْدِرُوْر دُشْتَبِي
 عَزَا اَبَلْدِرِي نِهْ اَوْلِ بَحْتِي پِيْرُوْر
 قُرْدِي خِيْمَلَرِ سَرِيخِ وَيَاضِ اَلِ
 بَزْدِي نَحْتِ دُرْ كِهْ نِيْتِهْ هَرْ كَاهِ
 اَوْتَاغِ خَايِ حُوْلِي وَا رِي اَوْلِ كُونِ
 اَوْنِشَابِ قِضَا دَنْ سَدِ خَلْقَانِ
 جِهَانِ اَرَايِ ظَلُّ اَللَّهِ اَوَّلِنْدِي
 صَدَادَنْ كَمْرِ اَوْتَرِي جَمَلِ عَالِمِ
 هَمَّ اَرْكَانِ دَوْلَتِ صَوْلِ وَا صِلِي
 قُوشْتَرِي شَهْلِهْ مِهْرُومَهْ وُشِي اَوْلِ
 جُوَانَلُو چَلِي چَانغِنْدِي كَمَالِ
 سَلِيْمَانِ بِنِ سَلِيْمِ بِنِ بَايِرِدِ خَانِ

بشَرَّ صُورَتِ مَلِكٍ سِيرَتِ مَلِكَةٍ	نَظِيرِ يَوْقِ بُلُونِ دَوْرِ فَلَکَرِ
سُلَيْمَانُ وَسِکَنْدَرُ تَرَکِ دَرِ اَفْلَکِ	مَلِکِ خَانِ وَرِیْرِ جُمَلِ اَمَلَاکِ
بِیَدِ قَدْرِ قَلْبِ اَرَا سِنْدِ قُوچَلَدِ	اَوَّلِ اِیْکِ شَاهِ مَظْهَرِ اَوَّلِ اَوچَلَدِ
دِیْنِمُدِ قَالِ لِهْ قَالِ اِنَّمِ چُو قَلِقِ	وَلِیْکِنِ اَیْلهِ قُوچَلَدِ دَرِ قُوچَقَلِقِ
یَدِ مَهْ صُو نَدِیْ بِدِ کُو هَزِ کِهْ مَوکِ	یَنْهْ شَهْ دَوْلَتِ مَحَقِ تَعَالِیْ
صَلَاوَتِ وِیْدِ اَشِیْتِ اِیْ قَدْرِ عَالِیْ	دُو عَالَمِ قِیَمَتِیْ جُو هَرِ مِثَالِیْ
اَو یَا نِقَلَدِ بَشِیْ شَهْ یِ رِیَا دَرِ	جِهَانِ نَجْرِ یِ کِهْ شَاهِ اَنْبِیَا دَرِ
کَمَالِیْ مَدْحِیْنِ اَیْدِنِ کِمِ بَدَلَسَرِ	کَلجِ یَزَلِیْ تَبَسْمَدَهْ بَدَلِ سَرِ
دِیْ شَانِنْدَهْ لَوْلَاکِ اِیْ کُنِیْ عَیْدِ	نَظِیْرِیْ مِثَلِیْ یُقَالُ لِحِیْ جَاوِیْدِ
هَمِیْشَهْ رَاهِ دِیْنِ اَزِ نِ طَوْرِنِ شَاهِ	اَنُوکِ شَمِشِیْرِ بَرَانِ اَوْرِنِ شَاهِ

کِرَاسِیْ عَدَنَهْ مَظْهَرِ لَعَالِیْ نِزَنَابِ	طُلُوعِ اَخْتِیْرِیْ شَمْسِ وَ قَمَرِ تَابِ
بَلْمَدِ وِچِیْ رَوَانِمِ جَانِ کَنْزِیْ	عُلُوْ اَلِهَمَّتِیْ اِیْمَانِ کَنْزِیْ
یِجَهْ نَسْنِیْدِیْ بُولدُو غَمَّ شُو هَرِ اَوَّلِ	شَهْکِ دَوْلَتِیْ طَالِعِ عِنْدَهْ مَن قَوْلِ

ای عالم

اکی عالم اگا قیمت دمشدر	گورامدی نظمی بجه کشدر
او گوهر بوید یکم ویدی رتم	شوپیرایدنکه طفلیکن دیم بتم
محمد مصطفی شاه اولاک	اکی ذات شریف مرد افلاک
ویرب ارسلان لور نام ایلمدر	اوکنده ارلکی تامر ایلمدر
اولار کله بگون گوردم شه نشاه	سلیمان و سلندر قدر خوشی جاه
محمدک علی و حمزه سینه	مقابل دشیدی ظاهر غمزه سینه
جگر لریا ری مشکان ناوک	رئیری جمله شاهان کی اولوبک

غزل مناسب

زهی سالار سردنتر سعید اختر مروتلی	یولبار کانی شرع ازن مؤدب ذات همتلی
الاکوزلی کالج رخسار تبسم ایلسهر بیلر	مثالی سروری ابرار بغایت اولوغذتلی
نچی چون شمس خاور دزمه الی بدر انوردر	شجاعتلی لادور دبد جاذر قوی قوتلی
گورزون برکجه خانم مگر شول سینه دیار	گوزل بر منتها پیده او تر مشرایک دولتلی
دوشمنلردی بریستر طیانم خوشی شایان	سلیمان خان سروده نیلر شاه سیرتلی

کوزل شهزاد لور در کمال فندی
بر هر بهر یک چهار صنف میگذرد

مثنوی

انیس مونسى مردان ريسی	امير المؤمنين احمد وصیسی
بوهتمدن علی اولاد ادندی	قدرداشمرددی داماد ادندی
اولانک قدر اولاد زهی آر	اولانک بیکی سلطانیه هم سر
یروسن دولتیه محشی عاره	همیشه حق دخی قلسن زیاده
ضیانتک ایده رخشان الی اپنی	بیکی قدرت قدر مقصود پایت
هم میروغلام آزاد کردله	طویل عمر اولاشه زاده کردله
غزای جبهه مه رخ آفتابه	کل امیدی بینه کوچی فتح باب
غضنفر سینه قیلان دل عیارک	جهان خوشی بیان ایت شهریارک
که مدح شاه ای داسن شاه سرمد	الکرچه یوق لیاقت سنده ان قدر
ارنکر همتی الوز مسیک	ولیکن عون یزدان ایر مسیله
میرایده ایدر انشاء الله	ضعیف ادنالی ریه علاقلن شاه
اوتوردی کلمه فتح انکر وسی	زمین و آسمانک چون خردوسی
ضیایخ قل لرومه حور لزله	چلندی کوس رحلت بور لزله

یروید آتلب بتاسب طاری
 اوتغاک بیری قوندی بیری کوچدی
 تراپی مختلف یول لدر قزل اغ
 طرایق آشدی فوقندن جبالک
 بیان و شرح اولمذ طمطراقی
 گرب یلکن گوکس ایشی سرن باش
 در کلراژدها پتیکر مشای
 کلب عسکر دیر لوی جمله افواج
 چتلیدی نیر لرا طور دی صوصو
 یولنده تیر ناوک وش اولن راست
 قوشدی بعضی هم در قبضه دسینه
 گدوه باکدوه الای الای
 محمد مصطفی سبحانی اولک باشی

اول الله دن نظری شاه غازی
 یچه در بند کوه یازی کچدی
 دیدی الوانها طشکر قدره طاغ
 نهد لرده هم لفلک سحابک
 گزنگور مدی روم و عراقی
 تواضع از ره ای مردانه قدداش
 گدر لرصن که قوش ور پرو بابی
 صاسن بحر عمان اوردی امواج
 کپی دز لدر خلب یا قوردی صوصو
 گوزندی قلب خصب طغرد و یکتاست
 اوگدی صونن اردار مستی
 علمدر شاه اوگنده قدی بالای
 عمر لروید الله هم اوردن باش

بِلِنْدَه هَمچُو سِي فِي اَوْلَد هَمَامُو
 اَكَا كُوْرُو مَكْمَل جَمَله يَارَاق
 دِي يِيْلَانُو اَر مَقْدَر دِي اِيك چُوَق
 بُوْلد بُوْلد قَدَه هَمچُو دَقِي مَالِيْن
 اَهْتَب اَوْلَشْدَر بِحَق رُوْز لِيْلَه
 سِيْل اَوْلَب هَمچُو كَا چَر تَلَكْر اَشْدَر
 بُوْلد بِيكِي خَطَر اَو اِيْلَرَه شَاه
 هَمچُو كِي خَعْدَلَر خُوْد نِيْت اَو كَرِي
 خُصُوصَا شَهْر يَارِي عَالَم اَرَا
 كِه مَعْلُوْمِيْدِي زِيْر اَطُوِي رَاهَلَر
 دِي اَوْل كِي شُوْرَك اَبُو هُوَا سِيْن
 هَمچُو دَقْتَر اَوْل مَشْدِي قَنَاغِي
 چُوَق صَرِي خَانَك اِيْد چَقْمَقْدِيْدِي

دُو عَالَم شَاه سُلْطَان تَمَامُو
 وِلِي وَا رَا جِي اِيْل كَرْدَه اِيْرَاق
 صَوْلَد يَا تَلَاغ اَز مَقْلِي كِه حَز يُوَق
 قَرَا قِي ش كُوْلَرِي يَغْمَر جَمَالِيْن
 دُو نَر تِيْز كُنْدَر اَك شَارِي سِيْرِيْلَه
 سَفَر اَهْلِيْن صُوَق شِيْشَكْرَه شِيْشَكْرَه
 حَقَا اِيْدِيْت تُوْكَ سُرُوِي خُوْش رَاه
 سَبَب نِيْدِي كِه رِيْحَلْت بِيْلَا صَوْلَدِي
 بِلْد كِن اَشْبُو حَالِي عَالِي طَعْمَرَا
 اَو قُوِي فَرَض سُنْت يَارِي شَاهَلَر
 بِلْتَدِي كُوْه دَر بِنْدُو اَوَا سِيْن
 اَلَا يِيْجِه دَلَا اِيْل چُوْمَر اِنَا غِي
 بُوْلد بِيْلَد قَلْعِيْن يَمَقْدَر يَدِي

ولي بر معتبر ميراز عبادي
 بواشلاه ايرت امري خداوند
 گيشتاني چنان اولسن طراغي
 سخيلرله ارم سيرانن اشتن
 طويل عمرله قلتن غزالر
 لمانندن نه تيرا اولسه رفا نه
 سيناي سيني دشمني در حال
 قلوب گيستن اشتن ريشه چون باد
 جهان گيبرد ستم اين نامدار ار
 چو طغوي امت محمد آبي
 تمنا قلدي حقون نبي لدر
 همه يوزدرت صوف منزل اولن ماه
 گورندي چون هلاي بندي سلطان

وزير اوسط اول جاي استنادي
 وفات ايلدي رحمت اي خداوند
 ركب داري ملك نينس بر اغي
 صلاوت و پير لدر شه فتح گيستن
 عدو الينه ايلسن جزا لدر
 ايزه آي نشاني قصه خا نه
 دل ب تير شرح شرحه يار و حال
 نه قلوب امري گوشايت شاه شهزاد
 خداوندي حكيم كار كار ار
 بركات قدرله نادر او تاي
 سلام الله اولان جدو ايلدر
 صلاوت و پيرنه قلدر شه شه شاه
 سليمان بن سليم بن بايزيد خان

يَرُودِي دُن كُن اِيَدِبَ اللّٰهُ اللّٰهُ
 بَلِغْرَاد اِيَل لَرِيَه كَلِدِي كَجِي
 قَوْلِي كَبْر لَد اِر مَقْلَر اَز رَه
 كَوْن لَكُو نَلَر اَوْلَد رُو شِي مَنُور
 مَنُور شَعَشَعِي لَه پَر شَعَاي
 بُو مَهْرَه نِي چِه كُن چَر خ آفَتَاي
 اِر شَيْب شَه دَخِي يَلَا اِيَل كَلِدِي
 مَطِيَع اَوْلِي اَل اَيُوب بِلَان اَر دَل
 مَخُود پَر مَكْنِس مَوْرِي چِه مَعْنِي
 كَوْرَب خُو شِي شَه دَخِي خِلْعَت بَغِي شَكْر
 كَجَب اَنْدَن بَطُون اَسْتِيَه اَنْدِي
 صَجَب اَنْدَه مَن دَقَطُو بَلِكِي اَوْد
 يَرِي دِ تَر تَرِي صَر صَب اْتَرِي كَتَم

تِلَاوَتْلَه عِبَادَت اِيَدَه مَهْرَا ه
 بَطُون اَز رَه سِر مَكْن يُول لَد اِي چَوِي
 كَجَب تَلَا شَمْنَه وَر مَقْلَر اَز رَه
 نِي چِه كَوْن شَمِي شَمِس مَدُور
 اَوْلَد نِي چِه شَر فَدَن اِطْلَا عِي
 چَوْر دِي چَنْبَرِي ن اِي چَوِي نِقَابِي
 كَلَب چَو قَلَر خَر اَج وَ خَر ج وَ يَر دِي
 دَرِي يُو قَوْن قَلَر دَا نَه خَر دَل
 دَخِي اَدَا نَا ضَعِيْف اَفْتَا دَه يَعْنِي
 مَجُوهْر خَا ص اِيَلِي اَت بَغِي شَكْر
 شَه مَن شَه بَا ز وَ شِي صَدْر رَكُو قُنْدِي
 قَوْلِي چَوْر دَن صِي تِي صِدِي اَوْد
 صِنَا سِن كَوْن كَوْر لَد اَتَرِي مَهْرَه

سینه دود و غلوی قات چتند
 دینچه هاندرا نی ای در جست
 که دین ایمان باغی تازه اندن
 همه عمر که گزید قیله بگذ
 برو کل خلد و فردوس نعیمه
 پیشدی بلکه حقان امر و امتاز
 کتب پیرینه و عهد الله حقا
 تکلف لدا اولندی مرسلا نه
 قلق گر چک سزه گر چکار ایلد
 شولر کمر راست کویا بی دروغی
 اولددر بوددو کما فده ساکن
 ولی انلر ککل لدر شولردن
 که زیر اکمل اولان اجتنابی

کوزا چنب یمن چوق منبر اتند
 صلاوت و پیر رتوله اولغلر سست
 کلمه دل لوحه کوچی یاز اندن
 صلاوت و ورد کیه ای دلر تندر
 فدیق فی السعیر ایدر دیکر
 بکن ای مجرمون ایدلری ممتاز
 محمد کوشدر اچدی علی سقا
 ار اولن مستمیع اولمدر یلانه
 که یعنی دکلر و هم طغر و سیکر
 کوزین اعراق و خوب اخلاق و روغی
 همیشه جاودانی زنده ماکن
 که رشت اشکر له قحمر بد خولردن
 قدر صنعت پیراز و همچو آبی

دَکَلْدَر مَبْتَلَا سِي نَفْسِ دُونُکَ	ز بُونِي اَوْلَمِ شُدَر اَوْلَ ز بُونُکَ
اَيَوْمَ لَدَا اَوْلَدِ چُنْ خَلْقِ اَيُوْرَدَ	بِيحَه خَلْقُو قَمُو و خَش طَيُوْر لَدَ
چُو سَا صِنِ اَوْلَدِ لَر قَلْبِي تَهِي لَوْنِ	شَوْلَدِ صَعْر طَالَعِي بَدْرِي خِيَا لَوْنِ
مَنْجَاکُ نِيَا زُو شُعْلَه بَشَلَدَ	کَسَر شَانِي يَمَانِي مَخْشِي اَشَلَدَ
کَلِمَتِي شُوْرُو نَه عَالَمِ لَدَر قَلْبِي سِي	کَوکُ کُوْرِي لَه اِي سُلْطَانِ بُو اَلْخِيَرِ
وَرُوحِ قَدْرِ هَمِي چَه مَرَاتِبِ	عُلُو اَلْهَمِي يَا زَر کَوَاتِبِ
چُو چَلْتَاکِ پِيْر سُلْطَانُو دُو شَرِيکِ	و حُوْشِي مَخْتِي بَدْر سَر اُو شَرِيکِ
کَشِي خُوْدِي چَمَز اِلَا اَلْکِ دِي کِي نِي	کُوْتَر مَز حَبَه لَکِن دِکُو کِي نِي
بَقَا سَر عَمْرَه اَتَمَه اِعْتِمَادِي	بَنَمَر و حَم دَکُل مَحْکَم عِمَادِي
اَسَانِي اَب بَاد اَز رَه چُو اَقْوَالِ	هَمَان اَر لَک بُوْدَر يَا کِي اَوْلَه اَفْعَالِ
اَوْلَر سَه کَد بُو اَحْوَالِ اَز رَه عَابِرِ	مَقَامِ خَلُوْتِ اِچَرَه مَخْفِي حَامِدِ
دَر خَضِرَتَه خُوْشِ اَوْلَبِ مَلَا نِمِ	طُوْتَبِ لَهْرِي وَ نَهِيْمِ دِيْدَه لَازِمِ
چُو سَنَدِنِ حَقِ يُوْرَدِي صَاقِمِ بِنِ	صَقِنِم حِيْدَرِي تِيغِ طَاقِمِ بِنِ

کمزیرا

که زیره اویمدی هیچ نفسه اول مرد
 بواعمال از ره اولنگار اولدی
 ان طوتنگری ایدر دی حقه
 اقد نور تجلی یوز لر ندت
 صفا الایته هر کیم طوش اولدی
 او نغری کنترین اندن کدی اول
 درش سعی جمل ایت ایدر اندن
 حیات ارماع انهار بند سستک
 هیچ اخوالی کور دن وری افکار
 محالک یقینی قدرک یخس طوقی
 الهمین سننیدن یا انشکت
 سکره وری در تحتی کمر طاش
 قیاس ایت پسترو بالینن اندن

ارنلر سروری سر دقتری فرد
 بهادر مرد میدان رهبر اولدی
 سزی درو جواهر اغزی حقه
 دیر عی کور ماکوز اول لر ندن
 تن اچیب عشق چامن سرخوش
 دلکسلد عشق اری اندن کدی اول
 کوی از کلشنی حق اهر قویر اندن
 پتکن عمر ایدر پز ایلد سستک
 ویخسه شوبله قلده یی دل افکار
 مراد از ره تنعمر از عی چوقی
 قیامکده بلونتری بو سست
 ال ارقاسی دیالتم پیده قدر اش
 تشبه از ره صاف اولدکسه جانون

اول

گوگل گوزی او یائت کتدی پرده

حجاب ماسو الله اولمزارده

صلیدر اول بیابانه غیور ی

رفیق همدم ای نمرایور ی

بیعت قلدر امر الله کوز لدر

ره حق از ر مطهر منزل اولدر

صراط المستقیم راه بر دز

ولایت اهل میردان اچده اردز

بواوصافک کمالا یتیم یوق حد

نقلدب امیدی کوز سالار و سوز

سرفراز جهان شاه بهادر

مبارز غار سوز ک بهادر

جاهد دین اری سلطان سلیمان

سلیم بن بایزید خان ال عثمان

سخنی الصق بوالحیرات سوز

بوی سوز سوز شمشاد و سوز

مدح شاه غزل مناسب

ره صانع ک صنعندن پیرمش پرمک

چوسدر المنتهر قدی نظیری کلمشی بال

رئیس حق ریاسته بل سوز ک ریاسته

سکندر تک سیاسته عدو الینه اید انا

صناعه کله اول صانع صمرا پند و قوامع

الند بای کد قانع قلبد زنجی جهان آرا

همه آبا و اجدادی رفائی امهاتید

همیشه شاد اولاشام غریق رحمتی مولا

پدی جدی سکر چنتا چند شادا اولدیقه مزید عمر که قدر فیعی خوشی لولا اعلا

منوی

مُورِی مَمَلَّتْ رَایِ النِّرَهِ	هزاران در لومعدن وار ایلنده
کُنُوزِ کِی حَقِّهِ ذَاتِ مَحْزَنِ	همه طاق سکر در باب رورت
الْجَعْفُ وَ کَرِ سَقْفِ وَسَطِحِ دُرِّ	درودیوار پرنقش و مدخ در
بِحَلَاوِ مَصْفَا دُرِّ مَجُوهِ مَرِّ	اوجاع و کربجای اچو طش انور
کُلِّ مَنَزِلِ اطَّرَاقِ چَمَنِ دُرِّ	اوتر بلبل لرا از هار و سمندر
مُفَرِّشِ عَرِشِ طَاقِ قَدْنِ نِشَانِ	منقش کسک مسک اسافشانه
مَدَّهَبِ لَاحِوَدِی قُبَلِ دُرِّ	هوادن حفظین در جیلردر
کُوزِ فِسْقِی کَرِ شَادِ التَّوَانِی	روان ایلر روانه اولدوانی
اَقْدَابِ رِوَانِی لَوْلِ لَرْدَانِ	که هر پر لولسی بیگ در لومعدن
الْبُخُوشِ حَوْلِهَا اطَّرَاقِ فِی الشَّجَارِ	قوسسی میوه دار و هر میس وار
عَلِی التَّرْتِیبِ بَلِغِ وَ بُو سِتَانِی	دوشنوش همیشگ هر کستان

کداسو لعل دلبردن دمر او دد
 یگال اطالری گویا یگال غیب
 انارینک اچی لعل و طشیه دد
 تپچی خویلد کولکسی صدر ده
 سهی سو یلری طغری چبق دال
 چکر حق ورمش گفتار و رفتار
 مسلسل آبله پابند اولبدن
 اقلب و قتیق حاضر نجوانی
 کوزن عبهر لری سزمش چوستان
 اقور حقلک یکل اسمین بووردن
 گلاهی گوشه سنی بلمش بنفشه
 دل نعمان کونش قچو محمد
 انده نولکسی درین قدهج دار

کلینک غنچه سی اغزن بیورر
 حنان امثالدر ایدر دله چلغی
 که هر پیوی عدد ده بیاید تمام دد
 لپی شفتالو مهردومه بدیده
 آباغ آزره آلب باش ایلمراقبال
 دکل در میوه دار اما خوش اطوار
 حوضلر گوشه گوشه صوطولیدن
 صوارز تا بولا فرار غوانی
 کلینن بلبل اولمش اولدستان
 لا اولمش زاله بوله پر عدقدن
 زهی ماتم زده چلمش بنفشه
 شقایق بغرقاره بکنری احمد
 سرا سیرال حکیم شریک ناز

شروی نکر

شُروحِ قَصْرِ كَلْزَارِي شَهْنشَاه
 يَزَلْسَه كَرَهْزَارَانِ مَاهِ سَالِي
 دَكَلْدَرِ قَابِلِ تَعْبِيرِ اَوْلَادِ شَرْحِ
 بَدُونِكَ فَحْيِ شَهْ نِيْجِهْ قَلْبِي
 كَرَاهِ عَرَابِ وَ كَلْبِ عَجَامِ اَرْوَامِ
 دِمَشْدِ شَهْرِ يَارِ شِيْرِ شَهْبَازِ
 مَكَانِ اَبْرُو سِنِّكَ قَدْبَانِ عَالَمِ
 حِصَارِ اَيْدِي بَدُونِي طُوبِ اَوْرِ دِي
 كَيْدِي دُنْ جِحْدِ مَرْدِ مَرَا دِ عُنْجِي
 كَشِي طَغْمَزْدَنْ اَوْلِ جَنْكِ بِنِيَادِ
 وَ اَرْبِ تَاغْرِيهْ اِيْدِي بِنَجْهْ غُرُوْبِي
 سَرِيْبِي رُوْمِ اِيْدِي قَارِ وَاوَلِ
 اَلْبَارِ وَاوَمِ اَلِنَدْنِ تَحْتِ رُوْمِي

خُدَاوَنْدِي مُكْرَمِ عَالِي دَرْ گَاهِ
 سَطُوْرِي خُوْشِي دِرِ لَسَهْ چُونِ لَآيِ
 كَلِ اَمِيْدِي دِي غِذَا سِنِ شَرْحِي قَلْبِي
 كِهْ خَلْقِي شَرْقِ غَرْبِ اِي بِلُوْبِي
 اَشِيْدِي سَرِ بَسْرِي بِلُو اَقْوَامِ
 سُلَيْمَانِ بِنِ سَلِيْمِ اَوْلِ مَرْدِ سَرِيَاذِ
 خُدَايِ غَمَزِي سِي بِيْلِ رَسْمِ خَاتَمِ
 تَوَكُّلِ بِيْدِ خُدَا اِيْدِي طُوْرِ دِي
 اَغَارِي طَلْكِ پِيْرِي كُوْرِ كُوْرِ دِ لَنْجِهْ
 اَرْوَبِ اَغْرَاشِي شَاهِ مَلِكِ زَادِ
 حَبَشِي خَانِي سُرِي زَنْكِي غُرُوْبِي
 سِيَهْ رُو اَبْنِ حَامِ اَوَا وَاوَلِ
 تَمَامَتْ خُبْرَا دِي بِنَجْهْ اَوْلِ بُو بُوْمِي

طرح

وَمَا السَّمَاءُ إِلَّا رِجْجٌ	كَوَاصِبٍ اسْتَقَلَّتْ كَسْتَرِيحٌ
طُلُوتٌ لَنْ يَتَّبِعَهُ ثَابِي بَرُّخَاكُ	مَصَابِيحِي عَيَانٍ أَوْلَجَهُ حَرُّخَاكُ
أَوَّلِ إِقْدَارِ أَرْزِ دَايِمِ سَوْمَرَانِكَا	تَصَارِاقُوتِي بِيْرَلَه غَازِي خُونْدَكَا
طَرَبِ بَرِيچِي كُنْ بُوْر سَمَه جَنْدَه	طُوْتَر مَنكَلَرِي طُوْبُ وَتُنْكَ
كِه شَرْحِنْدَه صَوْشَبِ دِلِ يَوَاشَر	عَظِيْمِ آشُوبِ اَوْلَبِ مَحْكَمِ صَوَاشَر
أَوْلَاشَبِ مُؤْمِنِ وَصُرَانِ مَحْكَمِ	طَوْلَاشَبِ دِلِ بِيْحَه لَالِ اَوْلَاشَبِ كَم
أَرْوَشَر كَلِكِ يِقِ تَقْرِيبِ رَاهِمِ	كَلُوشَرِكِ قِيْبِ بَرِيْرَه شَاهِمِ
مَعَ الْقَصْرِ بُوْكَارِكِ جَنَانِ بَشْدَنْ	كِمِ الدَّنِ كِمِ اَيْقَدَنْ جَقْرِيْبِ بَشْدَنْ
دِلِ اَچَبِ بِيْلِ عِيَانَه بُوْهْمَانِ دُر	دَكَلْ قَابِلِ بِيَانَه نِي كِرَانِ دُر
بُجُوْهَرِ تَلِجِ اَرْوَنْدَرِ جُوْهَرِ رَوَا	كِرَانِ مَائِهْ بِيْهَالُوْشُوْهَرِ رَوَا
دَكَلْ مَعْلُوْمِكِه بِيْرَخِيْلَجَه بَاهِر	اَلْكِرِچَه قَدْرُ وَمِقْدَارُ مَرِ بَطَاهِر
بُوْطُوْرُ رَاوَلِ اَخِيْرِ بَرْمَاكِه	وَلِيْ بَاطِنِدَه حَمْدِ اَوْلَادِ الْبَلَا
عَلِيْدِيْدِلَه مَقْضُوْدِ مَرَارِ اَدْر	خُدَاوَنْدَاوَرِ بِيْدُرِ حَقِّ مَرَادِر

الشم

پیارِ صَنَمِ عُمَرُو وَرَدِ رَاتِمِ	اِرِشْدِ قَدْرِ مَشْوِي الدَّرْبِ رَاتِمِ
پیشِ عِلْمِ صَقِينِ طُولِي اَمَلِ دِنِ	عِلْمِ دَنْدَرِ بَنَّا بُو اَوْلِ عَمَلِ دِنِ
قَوْمَايِ كُوْرِي بَنِي قُرَّانِي دِلِ دِنِ	تِلَاوَتِ عِبَادَتِ فِكْرِ دِنِ الدِّنِ
مَقَامِ خُلْدِ فِرْدَوْسِ اِچْدِه مَغْفُوْرِ	كِه يَارِنِ اَوْلِسِنِ مِّنِ اَهْلِ مَسْرُوْرِ
تَحْلَايِ جَمَالِ اللّٰهِ بُو لِسَه	صَلَا حَيْتِ شَبَابِ يَتَدِنِ اَوْلِسَه
شُغْلِدِنِ بُو لِسَه بَلَدِي بُو يَنْقَلِقِ	وِرِ لِسَه جَانِ كُوْرِي نِه اُو يَنْقَلِقِ
اَوْزِنِ كِي صَقْلِسَه مَرْدِ اَوْلِي كَامِلِ	صَبَابِ يَتَدِه اَوْلِسَه بِي لِكِه عَامِلِ
اَوْلِ اللّٰهِ حَبِيْبِي مَعْطَفَا يِه	يَتَفِيْدِي شَهْوَارِي قُلْ صَفَا يِه
نِيَاَزِ اَزِ رَطُوْرِي شَاهِنِ كُوْرِي سِنِ	تَمَامِ اَوْلِي مَهَانَ رَاهِنِ كُوْرِي سِنِ
كِه اِلَامَا سَعِي دِنِ قُدْرَتِي وَارِ	نَدَا كُو سَعِي اِدْرِسَه رُتَبِي وَارِ
نِه كُوْمَرِ وَرِدِي كُوْرِي شَهْ مَنِ غَلَامِه	نَصِيْبِ اَلْبِ اَلِ اِيْدَمِ چُنِ كَلَامِه
مِثَالِي سُرْحَه جَاكِ كُنْدُوْمَه اُو شَدْمِ	تُوْدَمِ غَيْرِي دُنُو كُنِ عِلْمِ دُشْدَمِ
دُو شَدْمِ بَقِيْمَسْمِ بَرْدَمِ شِتَابِه	اِيْتَدَمِ يَوْلِدِ شَمِ يَقْدَمِ كِتَابِه

اویا تعلق قدر ستمایه اوطد
 حسد له بخل ادن خود قلدنا پاک
 بخود داماننده لایقی دست
 شولر کم خیره مایع شره مجال
 ایملک کن کوزل کار اوطد اعلا
 ار اولن غیبت اتمز یا مساوی
 غضب غیبت نذر نیلر کدانی
 کدر کینر یکه کینی اویکدن کج
 سلیمان تک دیوه الدر مه خاتم

ایدی اهل غفلت بخت بولمز
 هیچ ال ویدری آگاشاه لولاک
 قبول اتمز پیل اول شه خود پیرتی
 بقادر نده محروم اولدی خجال
 سخیلر چن چنان خلق اتدی مولا
 زهی حیف اولسن ملک مساوی
 صفات ابلسم اویدر مه عالی
 نه نسنه غلر غش بر فوم ادر بیج
 مری کس دکلدن ادر اتمز

ار اعلی سنی خلیفه زاده سن راست
 بنمدهوی روانم جان الین ای
 حبیب حضرت رب العالامه
 وطن معنای ارواحی مقای

مبصر کار دان اول امدی پیکناست
 ددی حب الوطن اول بکلدن بال
 محمد مصطفی محبوب الله
 بو ددی لرحقیقت شرمهای

وَلِي شَرِّ عَيْبِي ظَاهِرٌ جَائِدٌ مَوْلُودٌ
 چو دین تفتیشن آید مالک دین
 خدای توئی معین الله رحمان
 یزاورب دینت ایاک نعبد
 صراط المستقیم این نیاری
 بوذر دیندگر سؤالی اولینک
 نیه خج ایلدک انی خبر ویر
 جواب الغل عراما کاتبین دن
 نه تحریر ایلمش بر سیمه تزل
 بلین سربسر هر نیسه مسطور
 زمین اسمانک نور پرتاب
 قنی بر عاشق امیدی آنده اول حسین
 یوزی آق میمنشد بر آق
 بوفانی آوده مهمان اولر غای بود
 افندی حضرتی ای مرد حق بین
 رحیم مستعان و حیات غفران
 عنایت امد غای اول شعیب بود
 خوشی انعتت علیهم له نمازی
 دی نولری عمرک اوراقی کلینک
 بیان ایت اوله خاموش ایلمه تقریر
 بیل اعمالک نزل و راتبین کد
 صون افشای کلامک قفلنه ال
 کتاب آن که مرقوم آیده اول نود
 مبر اسال و مه دن هجود رخاب
 جواب آیده سؤالی حقه تحسین
 کلب دستینه خوشی شاد اوله قانی

اَللّٰهُمَّ اِيْكَ مُؤْمِنٌ قَوْلٌ لِّكَ دَلٌّ
 هَمٌّ اِحْسَانٌ قَلْبٌ شَفَاعَةٌ مُصَلِّحَةٌ
 اَيُّهَا جَارِي يَارِي هَمَّتْ دَعْوَتِي
 كَلِمَةٌ اَتَّخَذْتُهَا اِنْ اَنَّ اللّٰهَ مَعَنَا
 اَلنَّبِيَّ يَارِي فَارْوِقْ نَامِرَ عُمَرَ
 صَاحِبِ الْكَلْبِ يَعْنِي يَسِيْدِي قِرْقَه
 هَمَّ اَوْلَادِي يَارِ ثَالِثِ ابْنِ عَقْبَانَ
 عَزِيْزٍ مَّرْصَلِحِ ذِي النُّوَابِيْنِ
 عَلِيٍّ اَلْمُرْتَضَى ذِي النُّبُوِيَّ يَارِي
 اَسَدُ اللّٰهِ غَالِبٌ بُوَ الْحَسَنِ دُرِّ
 بُوَ لَارِكُ خُدَمَتِيْنِهٖ يَا اَللّٰهُمَّ
 صِرَاطِ الْمُسْتَقِيْمِيْنَ اَزُوْ وَاوِيْحِيْنَ
 شَهَادَتُهُ زُبَانُ اِيْمَانِيْكَ جَارِي

اَيُّهَا سَاكِبُ وَاوَرَانِ يُوْلُ كَلِمَتِي
 حَبِيْبُ اَلْحَمْدِ اَوَّلِ كَاوِي وَفَادِي
 اَبُو بَكْرٍ اَوَّلِ اَوْلَادِي بِمُتَمَدِّنِ
 اَنُوْكَ شَانِيْدَهٗ مُنْزَلِ اَوْلَادِي رَغْنَا
 مُتَمَمِّدٍ رِيعِيْنِ قِدْقِي سُرُوْرِي
 قُوْدِي اَطْلَاسِي كِيُوْدِي پَارِ مَخْرَقَهٗ
 كَلِمَةُ يَعْزِي جَامِعِ الْقُرْآنِ عُثْمَانَ
 حَيَاؤِ حَلِيْمَهٗ قِيَمَتِي دُرِّ دُرِّ
 كَلِمَةُ اَوْلَادِي كَلِمَةُ كَلِمَةِ شِعَارِي
 صِيْبِ اَصْنَآيِ مُشْرِعِ عِلْمِي كَسْنِ دُرِّ
 مِيْسَرِّ قَلْبِي قَوْمَايِمِ طَغْرِي رَاهِي
 رَفِيْقُ اَوْلَادِي خُوْشِي اِيْمَانِي وَقُرْآنِي
 هَمُّهُ مُؤْمِنِيْكَ هَمُّهُمُ جَوَارِي

دَیْ دُورَانِ شَهِینِ خُوبِ نِهَادِنِ	قَلِّ آسَانِ سَیْلِمِ قَتَحِ وَجِهَادِنِ
سَلِیْمَانِ بِنِ سَلِیْمِ بَلَدِ بَکِ شَاهِ	سَلَاطِنِ رَاِیْسِی رُخَلْرِ ضِیَا مَاهِ
کَلَامِدِی بَدَفْتُو حَاتِنِه دُوتِ کُوشِ	قَلَقَدَنِ وَا رِدَاوَلَرِ قَلْبِه چُنِ جُوشِ
دِمَشْدِکِ کِمِ دُودِ وَتُکِ قَلْعِسِنِ خَانِ	قُوشَادِی بَحَنَکِ اِدَرِی مَدِی مِیوانِ
یَا نِجْمِه قُرْدَا غُورِی شِیرِ نَرَلَرِ	پَلَنَکِ وَ پِیْرِه پَنجِه اُورِ زَا رَلَرِ
طُوتَبِ طُوتُ وَ تَفَنَکِ کِبَرِه صَدْرِی	وَرَبِ جَانِ بُولِی چُوقَلَرِ عَیْدِ وَ قَدْرِی

سوح شهدا غزل راست

کَلِمَه شَهَادَتِه شَهِیدِ اُولُبِ وَ رَنِ جَانِی	کَرِیْبِ جَنَنَکِ عَدَنِ اِچْه کُورِ اُولُ وَ جِه سَیْکَانِی
طُوقَا اَیْلُو غَلَبِ غِلْمَانِ بِلَه جُورِ اَیْلَرِ ضُوانِ	تَنَعَمِ اَز رَه خُوشِ خَنْدَانِ سُرُرِ بُوْر سَمَه
دِی چُنِ خَالِدِ وَ نَاوَلِی جِنَانِ اَصْحَابِی شَانِدَه	یُطَافِ هَمِ عَلَیْهِمْ کِمِ دَرِ لَشِ اِنجَلَرِ ثَانِی
تِیَابِ سُنْدِ سِنِ خُصْرُ حَیْبِ خُوشِ خَلَلَرِ قَتِ	طَهُورِ اَرْمَاغِ عَیْنِ نَدَنِ صُورِ دِی اُولُ کِمِ کَانِی
وَرَبِ هَمِ مِلَکِ دِی پَایَانِ دِی مِلَکِ کَرِ مَکَانِ	اَلْهَی اَیْلُکِ اِحْسَانِ قَوْمُو مِیْلَتِه اَنِی
کَنَشِ بُو قَرِ مَهْرِی اُولُ مَرَا بَدِی مَسْهَبِ اَلْمَدِ	وَر نَلَرِ پِیْنِ کِرِی کَلَمَرِ بُو عَدَرِ قُوقِی مُسْلِمَانِی

محمد کبریا اولاد روح هم آدو صای بولاشباخ
زه می مشکا خودی مضایح ضیاخ بدری نورانی

مثنوی

شولر کبر اولدر اهل بيمين دن	بها لوقيمی ذر شمین دن
مقاماتی معلای جا کما همی	مقدیر بلوب اول پار شاهي
شهید لر حال بو کور نیدی غزاک	نجه اربک هنر لدر ایدی غزاک
شهنشاه بویر غیله گوشه گوشه	طرب هنرین خوشی کلمه شوی چوشه
چخردی نادر لدر امر ایدی سلطان	سلیمان زمان اسکندر ارکان
امان ویرمک قلوبک تاراج یغما	سیرک اولسن سراسر جمله نعمما
صدا ویردی سحر دن جنک حزی	سراغاز ایلدی اصوات ضری
شهبک قدر بندن اول غاز پاشا	علمد پرتدی بیگ بیگ ایره پاشا
دیب رخشن اود بیدار و مجاهد	هما طلعت هما یون ار معا هد
اولنجه کتخدای آغای بالی	بهادر غاز لدره قدر عالی
سراسر جمله مستغرق یرانه	چود پدی پاشه تلج الدین آغا

مقادیر

تغادر اولدي قاسم پاشه آيتو	حقك عونيله يولدوش خضر والياس
مخال اعلي محمد بك دپرهم	بله بالي ابني يحيى صديقي محكم
ارشدي لطف بك اولد بونيه ميري	مجاهدكده يزدان دستكيري
يوزرهم بر طرفدن پاشه بهرلم	چو كوردې قلعدن بو حالي اروام
علمد پرتدي قول خوند كار اولكندن	سليمان بن سليم سالار اولكندن
صناسن بحر عمان اوردې مويي	حصار قوم كوردكده بو فويي
كه توز اغدي سما اوچينه يردن	يرودي جيديم غازيلرا يردن
دشوب تشويشكفان اولدي غمناك	قرددي يزلدي چشم اولدي غمناك
كه بر دري اي پايان در اقدې	نيسنه ي خود اودد دشدي يقدي
پرك برقاني قلعب كو كه اغدي	ينه اينب اروا ات از ره يغوي
همه پلرك اولد شرح و پيشيل اغ	شكو و حربه داران اقدې چن طلع
جبال سيرت ساعت مثالي	عشار عطلت يا خود خصالي
صداي كوش جنك حربي اولكون	الوردې آدمك عقيله اوكون

يرودي ميشي طغرتك اجناد
 نظير و وزير يق شهنشاه
 بلو منر بگدش همتاسه همچون
 چقر لدر نيت ايد بپن جهاده
 ورن قدا نده خوش براه شرعه
 بله واز رحمتك اذ نيله مردان
 گور ندي سيد غاري افندي
 روايت ايلدي لوي قلوگه
 كه نظرد استانك پيشواي شاه
 نصيب اتدي غني پدور دكارم
 مكر من قول شهادت رازقيه
 كچندم خرد جنب بويچ ككون انداه
 غزال رحمة قلبد ز حضرت خان

نكدر اشكر كور اولدي مثل و انداد
 خدا و ندي عظيم الشان الله
 چن كيم آل عثمان بختي ميمون
 اولد اولد ازره دايم اجتهاده
 بولن ظاهر ريوشده ملك مرعه
 كلور خسر بلك الياس اجه سلطان
 ديا لم طغرسن راوي افندي
 اول از جان و كوكل قربان يولوگه
 سعيد اختر همايون حمد لله
 منزه ذات پاك اول پيرو بارم
 اولدكم از عمر شولكم بقيه
 جهان ايشي بوجان اولدقم تنده
 قلب اكلندم ايراي سخن دان
 نظم

<p> اولب خوشی گوشه و حدتده هدم روان ایت عمری عرفان صحبتله حذر ایلله یمانی سمعه تویمه دیالمدن جهان شاع اوله چاوی دیاوز ویرصلاوت ای کوزل شاه چو کرمنا دی اسی حسنی گداز غار فانه قصد معنا ددی بی پیرا تمور حکم غالب کوزل در آشنای شهر و کویله سلوک یخشی در گوشه ایلله قل کوزل تقریر شرح و صف ایلد نبات قند مصریدن شکر پی که تحسین اید چین استاد مانی </p>	<p> مصاحب دشدک اولد راویل بدم بوزوجی اکلک جان صحبتله اراغ اول جاهل و نادانه ایمه ندرامدی ایشیت اول قول راوی غزاوت پینه حاضر انشاء الله سلیمان زمان آیات کبرک چو سینه چغنیله قصه رعنا سخن مابین ایزه اول مصاحب یتر بدیجه ایام اولدی شیله ولی درویش انول بر حاله و خوشی ایود شکر کرده پینه سئلد ددر یار ایدی بد خوب زیتن دیک مناسب کلمه گدازج ایدم انی </p>
--	---

اگر بیدار بماند	کند و ن کند ز مرد پیرای همایون
علم شاه و سرای قوشوینده	ایلیخ از ره طرب یول گوشه سنده
نظر صائب قلر کن هر یکاسیر	ای کورد مکه دیرای شاه بو الخیر
چقالگری بیان بدیچجه ابوال	برین خوشی چاغرب ایدر در اول حال
قنی کلد دینلر حقم سزده	هوصا قلرد ندر بصد قمرده
بولارا ندر و قریبان و پرمک اولد	ورنلرده ثواب اجد بولمندر
صنق براقجه یتمش دانی ویرنی	گناه پ عفو اولت تا قدره ایدسن
ویتحسد دیننه نکصانی وردر	اولر سامع شوکمر ایمانی وردر
یقین کدی بوسری ایدر کچون	ایلمو وردر اول در حق بیچون
نقددویش دیمه پراشکور نوی	علی و حمزه سیر سرور کورد نوی
یکیل دستار و جبهه بن خروار	کلر اول افتاب ابدالی اعمار
رجال الغیبار نلدرد حای	چو کسندی بکلیق اول همای
بیان ابدالگریات از ره شاهی	گش د خسار و آی الی بدر ماه

دیدی اول درویش که کدر بوسلطان آیتوی یک بد ای مردی مسلمان

مدوح سلطان سید غازی رحمة الله علیه

حسین ابن علی زاده محمد نسلی جعفر نام لقب بطالی غازی در سخاوت کانی پیر انعام

قلبی قتل و سوز در چو جودی احمد و حمید مقلد روضی شافعی از مرغانی مثالی تمام

غدا قصید بنمشد روز از اسلامه بی نام که زیبا بوسفر دیور مشقتی گوشه دار و نام

بوسری ایشدب در حال یوانی ایلد و دم در هر همت قلبی سوز مرده کانی بی خوی نام

آیتدی انشاء الله اول بهادر غازی که شاه شهید حق شهادتله کدر قلبش صیان اصنام

دولتلی خداوند کار مثنوی کولدن خلعت کلدن میان ایدر

اویاندر بویله دیکدن غایب اولدی صلوات و در سوله دله نولدی

پنه بر مرد عالم باگه آیدت که نامی صا ز یعقوب بخشی ریوز

مکانی شهر از قبه سورت صلاحت طریقی از رو رهبر

مه ذی القعدة طوقد یوز اتقذیش یزدی تاریخی کذبای درویش

دیدی بر خوشی عجب دشمن کوزدم ابدال مگر بر پیچ شهنش بعد انقال

که تشخیص اولیٰ اشخاص مملکت	کتاب دیدار اندک راوی فلک دن
مذهب بی قصور اعضا و بند	طو تر لر بر کوزل خلعت حق الود
مرتب سر بسره پ راستین اندر	الکد امان حیب استین اند
دیدم رای سروران و بخت عالی	عظیم امان اولو خرم من مثالی
سراسر جمله پیش ای که ملت	نه خلعت در دینک شب وضع قدرت
دیدم حق تعالیٰ نیک وزیرین	دک کور پیش اولو شاهم نظیرین
بوییدن اهل حق در اورم مدیگر	نظیرین یا شریکین کور مدیگر
خداوند و معین و بر ما لک	اوست سلطان کریم و لایزالک
بجاهد دین آری اول دل حلیم	عظا سیدز سلیمان بن سلیم
روایت آید قلدی طمغل ریب	انچن کلد دیب اولدر غیب
بیان و وصف کلزای سخن دان	بونک بیکی عدد سر صد هزاران

مدح شهریار جهان آرا

سعید اختر خداوند نازد نازد قلد اعلا
 دکلدر قابل تعییر نکرده مش او مولا سی

اولاد سے
 اولک انکارو احسان دکل ممکن بیان اتمک
 لو جینادن اکبر سک همان شکر اتمک
 همیشه فیض ربانی پیش من بر منیرید اولسن
 صلین سدره طاووس مثالی قدر بالایی
 جهان طبع ثنائی کرا دناؤ کرا علی
 خلقت تختی و خانی عدالت از راکانی
 ضیاء پر کیم در دنیا شوی و از اید مولا سے
 لکله شمس و خشمده که از نور بدو بخشده

مشکوئی

بیا بشنوا یا مردی معانی
 نه قلوب کور ریبی جمله خانی
 سلیمان زمان اسمکدر استکار
 فریدون و جماین قول لریب تام
 چمن کمد و لکبده اول شه شاه
 سوار اول اغزا قصیدینه هرگاه
 بود قانون از لدن ای دل اوید
 شه شیدین از بان خسرو چه پرویز
 کی اد شاعبدی هر مرتج داری
 زیاده فلس اول پرویز دگاری
 همان دمر خوشی حکمرا ایلزار سال
 خداوندی مکرر نیک اعمال
 نه دکلو ایلکه و از تحت بدنده
 دفا تر اچده مسطور سردارنده
 همه قضات و عالما اهل قدران
 موالی جمع اولب انعام اثور خوان

جوان پیرود رویش غنی بای
 دعا و حمد به شکر لرا چبال
 مظهر اوله خوشی همیشه بران
 ای و این امه قذ کلن تایی
 ادر لور نذرو قد بان صم شکیل
 علی و حمزه و شی بطال طران
 ر عالیچن بور سمه القش ایلد
 کور امیری اوز سرای خلقی نیلد
 عجب بر خطه هج غم دفع اولری
 کلری کور لریینه ای خوب بر دمر
 یخود تشویش غصه دفع اولری
 مکراندیشدن کیر یکره نمر
 غزل مناسب مدح و الیه شهریار و مناجات شهزادگان او
 و صوبه جدید ادب مردم اقلند و الیه انعام

همیشه والیه سلطان ایدار احساند انعام
 تصد قلره قریانی صوندر کرده در بانی
 اوزی خلوتده سبحانی قلرد کور و سوز انکلام
 انوری مملکت قیدن کورب خلایق عدل داد ایلد
 کوزل که زالدن هجمن نیاز ازر صبلح و شام
 تلاوت ایلیت دیر لور لوی غار اتاموز
 بده صحت سلامت اریسه تختینه خوش نامر

سَكَاوَالِكُ شَاهِمٌ أَقْنَدَمَ مَهْرِيَّةَ مَا مَمَّ عُمَرَ لِرَبِّهِ مِنَ اللَّهِ هَزَارَانِ مِائَةَ سَالِ أَيَّامٍ

مثنوی

شبه دورانه اولد استند مفتاح	گور اصری بجه ویدر فتح فتح
که وجه باقی آنای غیور و مملک	خدا و قوی تعالی مالک الملک
سعید اختر همایون ظل بزدان	قبول اولد دعالر خان سلیمان
گور ندر قلبی بوسه روايات	چوسردی رخشیدی پدرد ايات
نه قلنس تنای تار اولدی زمانی	نصاری بدون استرامانی
صحرای قلعه سی استینه اولدر	اوتدی بجه باش قول بودر
صحرای البارتن ارمسینه	بولد سردی کلای قرمسینه
که ای لولود شیخه دربی عدندان	املن چاغدر لدر پیر بدندان
مطیعز امز که گرزیر باله	محوهر شهر یاری عالم آرا
کی اذنا بود کل قدام اولالهر	که فرمان برو خدا مر اولالهر
هدایتلره اول بولش خلافت	شیر عادل محیب ایلر اجابت

کہ یعنی سید شریع دین شمس
 امان ویرب دوندین ار لریه
 قرار ایلر کلب خوش بارگاه
 منور سینه روشن رای سالار
 کلب خاصانده هم پات سلطان
 یمینی شاه یل صدری مکانی
 یلادن مستعان الله صونری
 قلندی عصرونو بتلر چلندی
 دکلدی نینر لر چن میشیستان
 اوتاغ وچتر و لیوان کونه کونه
 اولادیوانه بانقاش چین
 کلب سالار خون زرین پیشکدر
 سلیمان بن سلیم خان خدر تینک
 مع الاوقات اولوز لر وقت خمیسه
 جلاسن پهلو ان سرور لر یله
 توکل از اولدایم االه
 شرق بر جنده سعدانغال هر بار
 وزیر اعظم اول سرد قتر خان
 ورن کیم یومکانی کن فکانی
 شها صرام ایده قدر بنده قونری
 علملر شقیسی یلدن صلندی
 نه میشه پیشه کویا کلبستان
 کوریدی مانی نقشین دونه دونه
 کم اولاشرخ ایده مطاش و اچینی
 خوش از کان از رصلوی پیشه کلب
 سرن حق عرشه الله رای تینک

یصنّدي بَعْدَ زَانِ نِعْمَتِكَ الْوَانِ
 دَعَاكَ اَوْلَادِي بِنَدِي كَلْبِي جَلَابِ
 غَلَامِ مَاهِ رَوْلِدِ مِهْرِي رَعْنَا
 حَرِيْرَ اَطْلَاسِ زَرْتَاخِ نِطَاطِي
 بُولَدِ تَعْظِيْمِهِ الَّذِي صَمَاطِي
 بَتَّبِ كُنْ قَلْبِكَ اَخْشَمُ نِمَازِي
 چَرَاغِ وِشْمَعِكَ يَرِيْرَاوِي نَدِي
 هَمَّ كَا فُورِ كُو يَا تَا زِهْ اَقْ كَلْ
 هَنُو زَجْدِ عَمْدِي اَمَّا خِصْرِ النَّدَنِ
 قَدَاحِ پَرْمِشَسْتِه نِيْلِ وِ شَادِ اَوْلَادِمِ
 چُو دَرِ گَاهِ اَوْلَادِي خَالِي شَاهِ پَاشَا
 تَرْتَمَلَكِه سَا زِ اَغَا زِ اَدْرَهَمِ
 مِثَالِي مَائِدَه دِي اَمِنْ سَلَوَانِ
 نَبَاتِ مِصْرِدَنْ يَا مِسْكَ كَلَابِ
 طُرُوْرَالِ قُو شَرِبِ سَرَجْمَه پَرَا
 اَبَاغِ اَزْرَه بَرَا بَرَسَا قَه سَا قِي
 مِخَرِ قَلْبِي لِي وَا نِي قَمَاطِي
 حَقِي چَانْدَنْ سَوْنِ كَسْمَرِ نِيَا زِي
 كِه عَطْرِي چَانِ دِمَا غِي نِه پُو يَلِي
 قَلْبِ لَوْ حِيْبِي بِلْبَلِ بَرِ قَدَحِ مَلِ
 اَنْجَنْ نِيْمِ مَسْتَمِرَا وِلْدَنْ
 نَه شَادِ اَرْمَاغِي عَمَانِ اَدِ اَوْلَادِمِ
 تُو اَرِكْ اَزْرَه قُو رَكْدِ بَاشِ پَاشَا
 مَوْثَرِ سُو زَنَاكِ اَوَا زِهْ خُو شِي دَمِ
 چَكَلْدِي پَرْدَكْدِي يَرِي كِرِه بَنْدِ
 قَلْبِ سِيْرِ سَرَا غَا زِ اِي خِرْدِ مَنَدِ

مِیچ وای چن سَیَلج دَوَران	سِیاحت اَز ره اَوَلب اَتَدِی جَمولان
یُرودِی سوزله ساز نواکوی	صفاهان و عِراق اَز ره هَواکوی
کَهِی سیرِ جاز ایلرِ جَمردن	کَهِی شَهناز و اَز زِیر و بَمردن
قِلرکَه بوسلک کاهِی حَسینی	زِ هِی خُود راحَه اَلار و اَح مَعنی
چَلیندِی چَنک رُوح اَنز اَو قانُون	دَف و طَنبُور و صَنتُور اِی هَمایُون
بُورلِدی کُوش شَشک اَکَلِی رَقص	چَلرِدی پیرَه چَنگن زُمرَه بَقص
وِیولِدی قوپُرَه بَر کُوش مَالِکَم	هَم سَاز اَز ره اَوَلدی مَرِد مَحکَم
غَزَل لَر سَیَلنَب ایدِلی رِ تَصنیف	کُوز لَلر نَقشِی پِیش رُوقلِدی تَعریف
دُوقُوی نالَه کِرکَه قِلدی جُوشِی	کُشُرِدی و جِدَه هَر کِم طُوبِی کُوشِی
چُوبُر دَم سَوز لِر بُور سَمه دُوقِی	و رِب طُودِی صَد اَلر جَانَه شُوقِی
اَر مَر بَانِی کَلِی بِلِبَل کِرِی وَاَر	جَمالی و زِد عَدن اُجَمالِغ خُونِیکار
صَفَا و نَوق اِدَب شاد اَوَلدی خَندَن	تَبَسَم بِنَدَه شَاه خُردَه دَان دَان
کَلر نَطقَه هَمه سَاز اَوَلدی خَلْمُوشِی	چَلنَب بَشِی خِرَقِیَه قِلدی فَر اَفْر اَمُوشِی

ددې پاشايه صد الطافله شاه
 نه در قل اموي تدبيره صفا
 نصار انك امانې نيجه يعني
 بنه بر لعيله آل اتمسند
 بولر خود در حقيقت دشمني دين
 اولري اعتماد اتمك نه ديرين
 چونسالار جهان دن غاز پاشا
 چلي اطلاق اولمدر حميرات
 اشك بوجوي انجي قدر اولري
 ايرزي منزلي عرفاه بمقال
 دلاورلك ادرزي زهوه سركد
 بد انديش اوليا منقاد و طابع
 بولر شمري زبون و ناثوان در

كه اي سوز خردك غواچه در خواه
 نه يزدن و وجه كوز بوانك سارگ
 بلي دير كروي چوق بوند معني
 نهاني حالك قال اتمسند
 هم طاش ابي پر كبره عين
 ويخسه غاز كدر امر ملك قرسن
 بوسري كوش ادر ايتري حاشا
 سيه رنك آغه هچن بوسركت
 بخود مس زرتكي قيمت بولري
 بصركدن عصري غير كمال
 كدري صورت هچ چه ز سركد
 نه ديتر كمدك اول شاه شايغ
 سراسر پيرو يا خود نو جوان در

جِهَانُكَ بِشَكَرِيْنِهِ بِنُوِي كُوْهِ	اَز قَسَدِ قَلْبِي پِد بُوْلُو وِغِي كُوْهِ
اَوْلَا لِرُخُوْشِ اَز لَيْكِ طَلْعَه سِنْدَه	اِنَّا بَكْرُ قُوْيا وِز قَلْعَه سِنْدَه
طُتُب رَا حِل اَوْلَا چُن اِي شَهْنشَاه	طِيْكَ بَرِغِيْر كِي شُوْر دِن يَكَا رَاه
نَدَن دِيْر سَك اِيَا صَابِ دِيَانْتَه	بُوْلَد اَيْلِدِيْنِه اَخِر حِيَا نَت
اَوْلَدِيْ پِيْمَان سِيْكَن كَفَد اَهْلِي شَاه	بُوْدُو قَانُوْن اَز لَدَن حِكْمَتُه اللهُ
مُحَمَّد كِي حَقُّكَ مَحْبُوْبِي پَر نُوْد	سِيْر دَه جِلْدِ خَامِس اِچْرَه مَسْطُوْر
هَمَه مَعْلُوْمُكَ اِي دَوْلَتِي خُوْنُوْكَار	اَنُوْكَرِي نِيْچَه فِتْنَتِي لِقَلْبِي وَاَز
يِدُ مَوْمِنِي كِي كَافِرِي پَر چَمِيْنْدَه	اَنُوْكَرِي تَاك سِدُوْ اَبَا شَكْر دَمِيْنْدَه
يَنْدَه بُوْلَد شِي هَمَر شَاه بَارِي	چُوْ بَر مَلِكَا مَلِيْكَ اَوْلَدِي غَارِي
نَه پِيْرَه وُر سَلَر قُدْصَت بُوْلُوْكَر	اَوْلَد لَانْدُ مَطْفَر فِد اَوْلَد لَر
بُوْطَالِ عَدُوْن يُوْجَه قَدْر اَوْطَر اَعْلِي	نَصِيْرِي هَمَر لَيْكِي حُرُوْقِ تَعَالِي
سِيْپَا قَت بَر لَه مَر قُوْمَر مَد كَرِيْنَه	تُوَاوِيخ اِچْرَه كُوْر دَر دَر خَزِيْنَه
هَنُوْر بَا قِي خُدَا وَنْوِي عَطَا پُوْش	كُوَاتِبِي اَز بِن قِيْد اَيْلِيْشِ خُوْشِي

نَدْرُ بَا قِيسِي دِي يُو كَرُ صُور لِسَه
 مَكْرَايِ سَيُوفِ دِي بِي بِلَنْدَه خَا لَم
 سَنَدُ مَرَسْمُ رَا سِنَادُ مَرَسْمُ
 كِه دَوْرِ بَا يَدِ يُو خَا نِ دَوْرِ جَدَا كِ
 مَدَدُ دَلِكْدَه دَا يَمِ بَر مَهْدِي دَاوَل
 قُرُونِي لَه النَّوِي اَيْنَه بَحْتِي
 مَثُونُ كِ قُرْبِدُرُ قُرُونِ حِصَارِي
 كُورَلِ مَثَاوَا لَرُ بَحْتِي خَا نِ وَ كَلَرَا رَا
 هَمَه اَطْرَافِي بَلَاغَا تِ وَا يَاوُ كُن
 يِنَه بَر جَانِبِنْدَه هَم مَثُونُ كِ
 اَوَارِي نِ اِسْمِي وَر بَر قَلْعَه دَا يِي
 پُورُ قَح اِي دُ بَ لُو نَدْرَه بَا يَدِ يُو خَا نِ
 دَا كُنْدِ يُو زُ قُنْدَن اَعْدَا رَا سَمُورَ بَحْتِي

دِي دُرُ اَلْطَبَّ بَا قِي يُو لُ كُور لِسَه
 سَعِيدِ اَخْتَرِ شَهِنَشَا هَمُو وَ حَا لَم
 مَشَدَدِ بَر نَقَطَه مَن شُورِ سَر مَو
 مَرِي دَاوَل سُن شَهَا شُورِ رَقِ مَرَا كِ
 هَمِي شَه صَا فِي كُورَلِ كِه بِي اِي دُ يُو خَا نِ
 هَمَا لَرُ فَعَلِي شَاه مَ عَدُو شِ بَحْتِي
 مِلَا نَدَه اَرَا دَه هَم جَوَارِي
 مَدَا يِي اِي دُ يُو مِي دُرُ قَدِي خَ رَا رَا
 بَلَكُ دَا كُنْدُرَاوَلَا سُن شَاه هَم دُرُ
 اَقْرُ كُنْ خُوبَه بَسْتِي خَا نِ دَا كُرُ صُورُ كِ
 مَثُونِ اَوَلُو شَجَرِ كُورِيَا يُو شَا حِي
 شَجَرِ بَرِي چِه كُن دَوْر اِي دَه دَوْرَا نِ
 كَلَرُ دُرُ فُلِكَلَه اِي بَحْتِي اَنُورُ

نبي آدم اچنده طبع گايوي
 مكنونوح نبي اول عصر اچنده
 قودي حق امر بركه اولوي ايشان
 اولب غافل حصار يالدر زك
 خبر خان سمنه ايديب يتجه
 حصار ي ضبط اولوب باقور اولوب
 دگزدن صلي سلطان قلكلر
 مكر اي شهر يار ي عالم اولجين
 سخي سرور دي شادا اولسن رواني
 انتماغ اولتر اموي قوم كبره
 بولر شيله دغل ظالم ريگي
 حبيب اللهاك اليه حجابن
 علي عمرو له بديچه عازي

بولوندر افسان اولمزد دلد چاوي
 قون گون خرن بر قصر اچنده
 قدشوق بزاود مدن بيله پلسان
 بولباشهاوي بومق قلدر زك
 ورب اسلام راي تاي شي بتجه
 قرار ايلر اولدر موش قلا عين
 ملكيدي رئيس افلاكه سرور
 اولدر ي موره پاشا علي الدين
 بجان ايديب حصار ي الوب آني
 دوشه ناكه نيچه دين اهلي حبره
 اولدر كدر اي خان كورمه ريگي
 آلب وار ب دولدر خون آبن
 صلب قردر دي اول شاه عازي

دَرَّاه

بِهَادِرِكَمِ وَرَنِ خَوْفِ اَزَرِه
 شَوْلَرِكَمِ مَصْلِحَتِ قَيْدِنِ يَمِشَلَرِ
 شَه سَكَرِمَقَالِ الْفَاظِ يَنْ قَدَرِ
 عَهْتِ رَا يِيْلَه يَكَلِشِ رِيْبِ اِتْرِي
 اَلْبِ يَقْدُكْ اَوْجَاعِنْدَه اُدُونِي
 عَزَادِنِ خَالِي اَوْلَمْدَا اَوْلَه مَاهِ
 اَوْشِيْرَاهِ چَشْمِ شَه بَانِ فِرْزَالِي
 بُو فِصْلَاكْ بَا يَنْدِ شَرْحِ اِجْمَعِ اَوْلَمْدَا
 چِقَارْتِ قَلْعَدِنِ اَرْمَقِ عَزَادَرِ
 نَه يِرْدَه شَه كِه اَوْقْتِدِي اَذَانِي
 يَا رُوغُوْشِ مَنَاجَاتِ اِتْوَلَرِ نَامِ
 كِه دَرِ تَارِيْحِ اِدْنَلَرِ قَلْوِي بَرِيْجِ
 يُوْرُنْدَه نُورِ اِيْمَانِ بَرَقِ لَامِيْجِ

سَرَاد

بُوْلَرْدَه هَمِيْچُنَا يِ اِيْدَه نَا كَاهِ
 كِه عَا فِلِ پَاشِ تَدَكِيْدَه دِيْمِشَلَرِ
 بِنْدَه بِنْدَه اَوْلِي اَوْلِي قَدِنِ اِچْرِي بِنْدَه
 دِيْجِي بُوْنَلَرِ بِيْرَا اَوْلَعِيْبِ اِتْرِي
 كَلْبِ سِرْ كَوَلْتِيْلَه خُوْدِ بُوْدُونِي
 بُو فِكْرِي اِتْمَدِيْلَرِكَمِ يِنَه شَاهِ
 كَلْبِ بَرَكْتِ قَوْمْدَا اَوْلَقِي عَزَالِي
 مَصْلِيْسِي يِرِيْنَه كَمَاكْ اَوْلَمْدَا
 چَوَلْتِيْلَه اَوْلَمْدَا قَدِمَقِ بَعْرَادَرِ
 اَوْلَا عِيْبَرْتِ نَمَاهَا بَعْدِ زَانِي
 نَمَانِ طَوْرِ دِيْ صُفُوْ صَوَا هِرَا اِسْلَامِ
 كَلْبِ دَخَلِ اِتْمِيْه بَرِطَا يِيْه هِيْجِ
 شَه خُدْرِ لِقَا فَرِخُنْدِ مَطَالِيْعِ

دیدی تحسین را بنام غیر مسلم
 همه را لیک مصلحت از تو رایج
 رسوخ علم و الراسخ و نون
 که هر قولک بنم قلبم کف دست
 پینه بشه قلبی خلوت پاست سلطان
 کجبت نوی مستند به قلبی آرام
 مطیع و سربسرمقانو محکوم
 زبسی کتخدا بالباب اغاموش
 دوتب دولتلی پاشا ایدر اغا
 طشوق بیلمه امراتوی خداوند
 معانی در دلباسی شناور
 ورامدی کافه حق قلعدن دی
 بطور از و مصالح کو در آغه

بنم هجرت بودر گو کلمه محکم
 نعیم اجماع تک اشجار رایج
 مدسحسین روا سخله سخوتون
 خوی امیدی ایله قل اول کار یکتات
 قلب طاپوش کور چترینه خندان
 طورر غلمان ایلیغ از ره دلارام
 ال ال از ره قومشکر شیله مخدوم
 غدا سبی سنگری حلوا ی مقوم
 کدر پیزد که باقه صول و صاغه
 شه هفت اقلع الفاعل شفا قدر
 تعارای الی ریحله شمس خاور
 و پنجه بودر کدر بیج بدان دی
 سکر در کد حواجب صول و صاغه

يَلْتَمِسُ بَابِ اِجْلَادِي بَابِ نَيْمِه
 نَعْدُ كَهْدَنَ ضِيَا سِي اِفْتَابِكْ
 قَلْبِ جِي بِي جِه يَتْرِي كْ مُسْلِمَان
 كَلِي اِنْعَامُ وَاكْمِ اِخْلَاصَه مَشْغُول
 اِيْلُ وَاكْن مَمْلَكْتِ سَرَجْمَه اِسْلَام
 بُولَاكْ وِرْدِي اِخْلَاصِي خَوَاصِي
 مَنُورِ اسْتَلْرِنْدَن اَوْرْدِي پَرْتُو
 دِي بَر غَازِي كُور دَر مَرْتَضَايِ
 كُورِ اَقْلَدِ كَيْبِ خُوشِي غَازِلْدَكْ
 حَوَاسِلَا تَر كَلْبَزِنْدَن جَزْبِي نَقْد
 نَصَا اَلْوَرْتِ اَوْلَايِي زَهْرَسِي حَاكْ
 قَدَا طَهْر قَلْبَه غَرَقِ اَوْلَسْرَلْد
 سَهْلُ وَاكْتِ اِيْجْرَه يِكْسَان اَوْلَا اِيْجْر

كُنْشَدَن كُوْكَ اَتْرِي تَابِ خِيْمَه
 شَرْقِ وِيْرْدِي پُوْ بَدْرِي مَا هِتَابِكْ
 دُعَا وَاخُوشِي تَضَرُّعِ اَز رَه يِكْسَان
 بُو اَشْدَن طَشْرَه يُوْقِ اَبْرُكْسَر مَعْرُوط
 بُو بَا زَار اَز رَه مَعْلُومَايِ چِه اِعْلَام
 صَلَا وَا تِيْنَكْ اَنُورِ اِخْتِصَاصِي
 يُوْرْدِي شَاَه اَز نَلْرِنْدَكْ رَه رُو
 رِضَا اَللّٰه اَز رَه پَر رِضَايِ
 مَجَاهِدِ دِيْنِ اَرِي قَمَرِ اَز لَرَكْ
 بَدُونِ اسْتِيْمَه دُشْمِي كِتْرِي اِيْجُوْد
 قِيُولِي بَشْكُرِيْنَه بِلْدَكْ خَاكْ
 تَرَابِ اِيْجُوْدِ بِيْر فَرْقِ اَوْلَسْرَلْد
 قِي شَوْلِ بُو بِيْجَه عِيْرُو نَا زُو فَاخِد

صَحْنِ سِلْعَتِ خِرَامَانَ صَلَدِي قَوْلُ
 قَلْبِكَ مَنَدَرُ لَرُو بِالِينِ يَا لَا
 تَرَادِمَلَرُ حَرِيرِ اَطْلَاسِ اِحْنَدَه
 بَلَدِ سَرِ اَوْلَدِي شَوْل طَغْرَايِ عَاوِصِ
 جَوَابِ اَلْاَعْلُ شَيْبِ مَالِكِ دَنْ
 جِهَانِه چُون مَلَنْ كَمَلِكِ مَقْدَرِ
 اَوِيَانِ اَفْتَادِه لَوِي كَجِي اَيَامِ
 بَهُوِيَشِ كَنْ طَتَرِي عَمَرِي اَهْلِ عِرْفَانِ
 اِرِشْدِي سَالِ شَهْتِه سَالِ وَمَاهُكِ
 جَوَابِكِ وَقْتِنِه نَوْشِ خَاخِرِ اَوْلَاغِ
 وَرَاسِنِ تَاظَرِي نِي نَظِيرِه
 كَلِمِ اَوْلَدِ مَسْتَعَانِ وَحِي بِجَاوِيَدِ
 نِيچُونِ دِيرِ سَكِ بِيورِ دِي كِي يَقِينِ

يَمَلِكِ اِحْمَلِكِ نَفَايِسِ نَعْمَتِي بَوْلُ
 كَوَزَلِكِ سِيمِ دَرِ اِنْجِيْلِي وَالَا
 تَرَايَه دُونِ دِي كَتَدِي قَلْدِي سِنْدِه
 طَغْلَدِي غَضْرِي كَر كَلَجِ وَفَارِضِ
 كَلَامِ هَرْدُو عَالَمِ مَالِكِ دَنْ
 بَرَاثَتِكِ يَارِ لَوْ عَمَرِ مَكْدَرِ
 نَدْرُ خَالِكِ نِي اَوْلَا سَرِ نَجَامِ
 بِيَشِكِ دَرِ دِي كَذَرِ قَلْدِي يَقِينِ فَاَنْ
 سَنِي اَنْدَرِ بِلَرِ سَكِ يَادِ شَاهُكِ
 كَوَرْتِ مَرْدَانِ اَزِنِ كِي نَاظِرِ اَوْلَاغِ
 اَوْ سُلْطَانِ اِشِنِ طَمَخَرِ وَنِيرِ
 تَجَلَا دَنْ دَكُلِ دُورِ اَهْلِ تَوْحِيدِ
 سِنُو سِرْدَنْ مَعِينِ بِيَلِ يَقِينِ

كَمَلِ اللّٰهِ

بِحَمْدِ اللَّهِ كِه اِحْسَانُ وَعَطَاسِي
 قَدِيمُ وَبِرطال و فر د و یکتا
 کور ام دی عون بر که نطقه ای دل
 سوار اولوشکن ستر خشنه
 غزاسندن دی خاندا بر نشان ایت
 چون صراپی سنی سدی بدونک
 چقب اغلی قزیکم کتدی واری
 یونلر یلر چو کفار ایل لرینه
 شهاده ارسلانلری کور شهید اولده
 قدر قدرتمی کنجن طوترلر
 طقزید او تزلتی هجرته سال
 کوز ایامی کوزل کدر طاع و کرباغ
 کالنده فواکه بر در ختات

قومز کشف اول بجر مکر خطای
 توانای بدلی بی مثل و همتا
 هنوز الدیکن ایام سخون بل
 دی سیکه ام دی بر در اوله خاموش
 جواهر لر چقب در لر نشان ایت
 ادب کانی حدود ی یوق ادونک
 صلاوت ویرنندر کور امر یاری
 قوشندیلر یولامچ بیل لرینه
 بجا هدلر ک طور مشی صاع و صولده
 عجایب لعیده اوین او تر لر
 مبارک شهر عاشورای سعد فال
 ذنپله کن بر ایز اولدغی چاغ
 طور زین اولب انواعیکه الوان

کمال اطالده د شردی محبوب	لب د لبندی شفتا لولر خوب
یزولشی استتم طغرا لری خراج	النجیسی قلبدی خردمن بیخ
که اکلندن صفالرد بولدا رواج	ملون میولدا مردو و تلاح
فراوان اب اقد خوشی چغلیب صاف	گوزل باغات و باغیچه هر اطراف
کرب هر گوشدن غزات اصحاب	چبقده اصلو سلقدر سلقدر عبد
پنه گوز نیدی شاه خوب جمالی	پدایلد شمال و پیشمالی
عمرلر و پیره اول حنان و منان	سلیمان خضری ابن سلیم خان
قطار اولدی دوه بده قترات	بیردی رحلت آغاز اتری غزات
خیامی هر دی مهتر لک فراوان	گلر سائیس و خرد بنده شتران
کوج اولدی توز ایقندن بوردی چوق	کرم قلدر دی حملن طتدی کیم دنک
یغدر توز ز مهریده چن د پیدی	همه یلکرنک ادر سرخ و سپیدی
شوعشقه کیم سور حق ای استر	یزودی خوشی دوه وات و استر
محمد خضری سیرا ییدن افلاک	حییب ایذب ددی شائنده لولاک

رَحِيمَ اللّٰهِ قَوْسِيْنَ اَوْلَىٰ خَانَ	حَقِّ نَعْلِيْكَ بِرَعْدِي رَحْمَانَ
هَمَّ عَشِيْقِيْنَ اَوْلَىٰ عَشِي الْكَرْفَشِي	نَعَالِكَ يُوْرِي دِيْنِي دَرَانْ عَدِي
جِهَادِ اَيْلِرْ طَغْدَرْدُوِيْرِي اللّٰه	اَوْ سُلْطَانِ دُوْعَالَمِ حِيْنَ بِيْگُنْ شَاه
اِيْرِيْشِي سِي نَصْرَتِ وَفَتْحِ وَفَرَجِ لَر	هَمِيْشَه بِرْمُرَادِ اَعْلَادِ رَجَلَر
دِكْرِ اَنْجَارُو هَمْدِ حَمُو كَلَرْدَانْ	سَمْدِي سَمِيْتَه سَنُو مَدَرْدَانْ
سِرِي سَرَكَشِيْكَ يَا مَالِي قُرْدَاش	كُدُوْرَتِ دَكْمَسِيْنَ طُوْقَمَسِيْنَ طَاش

سَلِيْمِيْنَ بَايِرِيْ خَانِ اَغْلِي غَايِي	سَلِيْمِيْنَ بَايِرِيْ خَانِ اَغْلِي غَايِي
اَوْ سِيْفِيْدَانْ عَدُوْ الدِّيْنِ اَكِيْلَر	طُوْرُبِ اِيْرِدَانْ خُوْشِي اَبُوْسَتِيْ بِيْگِيْلَر
نِيَايِي اَكِيْلَر هَمْدَرْدُوْرَايِي	كِيْمِيْدِي قَلْبِي هَم حَايِيْتِ نَمَايِي
اَنْلَدَنْ كَلْمَدِيْنِ بِرِشِيْ جِيْهَانِه	بَلَدُوْ اَقُوْدَرِ اسْرَارِيْ نِهَانِه
دَعَالِدِ اِيْدَه بِيْگَر بِيْدِي سَالَار	بِيْگَر رَخِيْشِي اَرْضِي طِيْدِي رِيْگَبْدَار
قِرْبِ خَلْقِيْنَ چُوْچَاكِ اَشِيْكَ اَدُوِي	صَمْرَكِدَارِ دَلَه كُوْرَلْتِ بُوْوِي
كَلِيْچَاكِيْ اِنْشَاء اللّٰه اَوْلَىٰ قَشِيْرَه	سَنُو اَوْلَسِيْنَ صَمْرُ صَبُوْ دُوْشِيْرَه

وَلَيْكِن سَنَدِي هَر حَال قَالِي

تَلَقَّ اَوْر قَل نَظَر اَطْرَافِه چَوْرَه

بِنُزْمِه نِيَتُو مُز اِنشَاء اللّٰه

عَدُو الدِّينِ اِسْلَامِ شُو كَتِي نِي

كُو دِي غُزَاتُك اَر لِحَالِه جِه اَدِي

طَوَلَا قَلْبِي هَمَه اَز خَوْفِه بِي مَه

قَر لِسْنِ تُو لَدِي صِنْسِنِ جَنَابِي

كُو رِ لِسْنِ كُو ز لِرِي نِه عَالَمِ اَسْعَدِ

سَفَرِ وَ قَتِي دَكِّي قَشْدَر بُو يَدَلَد

دُعَا يَدِه خُوشِي اَر دَل اَنده قَلْدِي

حِصَارِ بِي چِه طَغْرِي طُتْدِي رَاهِي

وَلِي شِي وَ قَتْدِي قُرْبِ شِتَا كُو ز

دُوشْتِ زَا لِه يَغْدَر قَرْتَاك قَدَاغِي

بِنُه جَهْدِ اَيْلِه بِلْدَر بَر تَكَا لِي

هَزَارَانِ حُنْبِ شِي پَر كَارِ دَوْرَه

بُو اَسْفَارِ مَبَارَكْدَانِ بُو دِلْ خَوَاه

خُوشِي اِظْهَارِ اَيْلِمَا قَدَر هِي بِي تِي نِي

كُو يَك بِي زَارِ قَه دَر مَحْكَمِ هَوْلَانِ

قَلَادِ مَبَسْتَه وَ اَرِي قَدِي خَمِ جِي مَه

اِي لِي اُو رِ لِسْنِ اُو لِسْنِ شَبِّ صَبَاحِي

وَ يَحْسَدِ شَمْدِي بِي وَ قَتِ اُولُو يَمِي نِه

دِي بِي سُدِي سَمُونِ غَا زِ سَرُو ز

سَرِ رَحْمَتِي شَه اَعْدَا اَز رِ صَلِي

هَمِي شَه مَرَادِ اِتْسِنِ اِلْهِي

دَلِ رِ صُونُك يُو زْنِ اَر تَه سَكْر بُو ز

يُو زْرِ شَه اَلْدِي عَسْكَرِ بَاغِ وَ رَاغِي

دَرَه وَكُوَه صَحْرَا دَمْر اَوْلَدِي يَتُورَن يَوْلَد شِيْنِ چُوَق دَمْرَه بُولَدِي
 يَدِي يَزِيدْ زِيَاد اَرْدَر تَمَاجِي سَحَابْ هِيَرْتِكِي كَرْدِك غَمَاجِي

غزل مناسبه صلح مجاهدین

بِنَه قَانُونِ شَاهِ اَز رَه یُورَد خُشْ اَوَجِه اَقَبِي مَخَال اَوْلَادِ سِرْ جَمَلَه بِلْمِ جِيَا لِي اَقَبِي
 شَجَاعَتِ جَوْهَرِي دُرِي سِرَاسِرْدَر مَكُونَد اَوْلَب وَتَنِينَه خَاصِرْدَر هَم اَطْرَا نَه بَا قَبِي
 یُورَد رُخُوشِي يَمِه يَا قَه طَغَلَدِي قَجَدِي كَفَارِي طُورَا مَن هَفْتِ سَرَا زَدَر اَوْلَدِ سِرَا يَمِه قَا قَبِي
 رَه دِينِ اَجْرَه سُرُورْدَر فِدَا چِيَان وَ سَرْمَلِش بُولَد اَز پَاشَه بِر مَنزِلَه یُورَد لَر اَوَجِه صَاقَبِي
 اَلَايِ اَلَايِ اَوْلَبِ مَخْشِي مَدَلَر هَر يَا رُخِشِي نَرَاو سَلَدَن جَمَلَه چَان مَخْشِي هَم يَار اَغِي طَا قَبِي

مثنوی

بُولَدِن صُكْرَه پَاشَايِ مَجَاهِدِ یُورَد دِينِ اَر لَر يَمِه اَوْلَدِ مَعَاهِدِ
 بَهَادَرِ رُسْتَمِ اَمِنِ قَد لَو يَا يَتِ طُوتَر اَلَدَه يَصَايَبِ خُوشِي اَلِي
 قَلْبِي بِلَدَه كُويَا تَبِيخِ ضَعَاكِ دَلِب تَن جَان دَلَر چِن دَر حَكَاكِ
 جَوْهَرِ جِسْمِي يَا قُوتِ خُصْرِ عِيُونِ خُصْمَه دَر وُقْتِ اَلِي صُغْرِ

کسر پنجره ترا اعدا اند و رؤس

الایجه شه عالی جنابک

سلیمان بن سلیم بن بایزید

اولا عمری دخی همچن زیاده

نیجه یندیگ سوارانیک بر رخس

شه اغورینه شاهم رخس اش

بشن کسین تین درکن بشون

تکول منشدوز بوز خود تلر

که یعنی احمدوهم امتی او

خداوند بر پور سمه خان اولجه

کلردی شهسوار دین اسلام

معین کن بی سلطان دوران

ورای برقتق پاشای غازی

صلاوت مزدنه شاهن قروسن

خیامی جمله ابریشم طنا بلک

دوام و دولتیه بر مزیدک

الایجه هزاران بیگ پیاده

رئیسو غازی پاشا مرد جان بخش

یرب اعدا بکلز هینی دشمن

کدوب جانی خوش استیدن شیشین

اوشالدر بر سردشمان خوش نام

شه پاشه همه مؤمن ایونو

یوزردی غازی پاشا خوشی صولکجه

بجاهون نامه معلوم اعلام

قرن مشرک ذکا دق اهل جوران

مقرب خاص ایاسیلم رازی

مجاہد پہلوان صیادِ مخچیر	بلہ قاسم وزیر معتبر میر
شریٰ جمع کو یا مہر و مہرہ	انگالہ یوزر لہر قُرب شہدہ
جو ان مردار پیکلر تازہ چلانی	اولکھی خانک اقل کھڑ صولانی
رکاب شہدن ایر ملن اولب طوب	یراغ و یاتہ مستغرق ہمہ خوب
نطاق و تاجی سرتاسر زر لاق	اتکر پیلدہ یانا یان صوصان
ہمہ تلخ و مگر التون قبادی	بولدن ایلدو بیگ بیلی عبادی
تغناک اللہ یوزر الای الای صلق	سراسر خرد داران و ہم سیاق

مدح غازی خداوندگار

شہ غازی سوار اولب سمنہ رستم این وار
 یونند ارات دولتلم ضیارخ مدح جبین انوار
 ہم ساز و سلک رعنا اورر پرتو گنہ طعنا
 الہی صد کزل معنا میسر قل قلا آثار
 اتردن یادگار آردن سزا ولسہ سوز نالی آغاز
 غلیظ اولمرا اوخو ہر ڈر طوتد لہر اللہ چن دینار

خُصُوصاً بِرَمَّةِ النَّبِيِّ صِيَانِيَّةً غَزَاوَاتِي فَتُحْيِي فَتُحْيِي دِينِي بَلِيَّ أَرِنْدَرِ اَوْ يَنْبِيَّ اَطْوَارِ
 هَمِيْشَهٗ سَيِّغِي تِي دَانِ هَمِ صَاحِبِ يُو فَا نَدَنُ قَلْبِ نُو زِ الْعَظِيْمِ اَتَا رَمُظْفَرِ اَيْلِيْمِ مَرَا زِ

مشوق

خُداوَنَدَا شَبُو تَعْظِيْمِي دِ يُو لَدَهٗ	كَمَر دِيْنِ اَر لَرِي خُوشِي صَلَاحِ وَ صَوْلَا
قُو مَشْغُو لَوْلَبِ قُرْآنِ وَ ذِكْرِ	بِرِ هَسِي وَ يَر مِي تَبَدِلِ غَيْرِ فِكْرِ
كُذُرِ اِي دِي حَكْمِ سُلْطَانِ سَرِ اَفْرَا زِ	سَلَا طِيْنِ رَا اَيْ سِي سَا لَارِ وَ شَهْبَا زِ
عَقِيْبِي هَمِيْنِ اِنِي قَفَا دَا رِ	يَمِيْنِي قُدْبِ شَهَادَةِ خُوشِي وَ قَا دَا رِ
يُو زَر دِيْنِ اَر لَرِي لِيْمَهٗ پَا شَهْ هَمَا رِ	اِنَا طُو لِي سِ پَا هِي جَنَاءِ اَقْوَا مِ
دَلَاوَرِ لِكَلِهٗ كَلِمَتِ سَرِ اَسْرِ	نَرَا رِ سَلَا نِ قُرْدَا غُر لِي لَرِ نِي اَبَرِ
اَرَا غَلَنَلَا رِ مَرْدَمِ زَا دَهٗ لَدَرِ	كُو كَلِ بَدَا رِ قَهْدِ زَا دَهٗ لَدَرِ
هَمِهٗ سَا زُو سَلَبِ پِي رَا هَسِي نِلَسْتِ	قُصُو رِي يُو قِ مَرْتَبِ شِيْلَهٗ يَلْتَا سْتِ
بِسْتَانِ وَ سِيْفِ وَ قَلْقَا نِ اَوْ قِي اِي	رُسُو يِ نَدَمِهٗ نَا دِرِ دَنَلِ كِي تَا يِ

بوترتیب ازوه خوئی الی ذلک
 وز الی بیگ وی یز بیلدن افضل
 مکرملر مکارم و در اخلاق
 بیاض اولدسم کم چن کل سفید اول
 شولر کم دل سینه برزخده بولمز
 طینلر دار غدنی مؤمنی خاص
 اناطولی جنودندن خیر آل
 چو کلوی امنوا صلوا علیه
 مقرا اولنلرک کور دلمه خالین

یور لر دم شتاق بریده کورکن
 همه صادق مسلمان در مفضل
 سراسر غرق نور ایچی طشی اق
 دورش سغی جمیل ایبت سفید اول
 قلر دوزخده بلك خلد بولمز
 کور امیدی نیته در حالی خاص الخاص
 صلاوت ویدر سوله هچو بر آل
 حذر قل منکره و رذر علیه
 سعید اخترهما طلعتی فالین

غزل راست مدح مؤمنان

نظرد اولو کل شکر خوشن چب قحیدین باین
 اویانق کیشلر و رذر اناطولیده خاتم کم
 قتی بیطالع پیروز همار فعته ای عید روز

خاین
 مکر یقلا شلری و رسه صلبدر دیدین
 کورن برکته رخسارن اول ایچی بیلیخت
 وصالی قدرنگ اگا افندی کوشتره تاین

خوش دین

حَقُّكَ مَحْبُوبِ سُلْطَانِ خُصُورِ نَدَاهِ مَحْبُوبِ
چو قَلْبِ یَقُوزِ نِینِ یَرِدَانِ اِحْتِیاجِ عَرَضِ اِبْرَاهِمْ ^{شاه} اَوْلَادِ
صَحَابِ آلِ وَاوْلَادِ کُورِ سَیْرِ جَمَالِ اَتَوِي
اَيَا تَقَرُّدِنِ اَوْلَادِ لَوْ يَنْدِرْ كُورِ وَا رَا اِنْدِ نَهِي

جَمَالِ اَفْتَابِنْدِ نَدِ طَيِّبِ اَوْلَادِ اَللّٰهِ مَهْتَابِ
تَمَاشَا قَلْبِی وَاللّٰهِ كُورِ مَسْجِدِ مَحْرَابِ
قَدَحِ دِنِ حُدُودِ دَلِیْسِه نَعِيْمِ نَدِ طَيِّبِ اَبَانِ
اَلْاَعْرَابِ نَظَرِ دَارِی بَدُو اَز دِیْدِ رَا خَابِ

مثنوی مدح اولاد رسول علیه السلام

گُورِ اَمِیْدِ سَنِّ نِیْنِه حَقُّكَ رِضَا سِنِ
مُحَمَّدِ مَظْطَفِ بِنْتِنْدِنِ اَللّٰهِ
جِهَادِی اَصْبَرِ اَمِشَلَرِ دُرِّ تَامِ
فِدَانِ اَتَوِي چُو شَاخِ فِخْرِ عَالَمِ
شُورِ اَعْنَابِی چِبَقَلَرِ كُورِ اَوْلَادِ خُوبِ
دُوشَنُوِي پَرِیْنِه نَسْلِ مَخْتَارِ
دِيَارِی رُومِ اَنْدُونِ قَوْلِ كُرِ اَتَوِي
كِه عَالِی دُوضَلَرِ نُورَانِی رُخْسَارِ

نَمَلَرِ اَشَلَرِ سَوْنِ شَهْ مَرْتَضَا سِنِ
سَرَفَرِ اَزَانِ مِیْسَرِ قَلْبِ كِلِمِ شَاهِ
بِهَادِرِ كُرِ سَخِيْلَرِ هَبِّ وِلِی نَامِ
سَرِ اَسْرَجَانِ مَائِی جَانْتَرِ اَدَمِ
یَصْدِ خُوشِ بَاغْبَانِ كُرِ اَنِي مَدْعُوبِ
هَمِ پَرِ مِیْوِ خُوبِ كَفْتَارِ وُورِ فِتَارِ
نَهْ سَرُورِ كُرِ شَعْلَبِ كُورِ اَمِوِي یَتُوِي
نَظَرِ قَلْبِ پَرِ سِیَه سُلْطَانِ اَمِیْرِ وَا رِ

مَنُورٌ طَلَعَتْ وَفَرَّخَ لِقَاشَاهُ	جَمَالِي أَفْتَابَ إِلَيَّ بِدِرْمَا
دَلِيلِي بِدِرْبَهَشْتِ آرَامَقَامِي	أَرَمَ بِنَاغِي عَدِنِ اِجْمَاعِي تَامِي
كَلِسْتَانِ چَوْرَسِي سَرُويِ سِهِيلِرْ	أَلْفِ قَامَثَلُوشِ نِيشِنِ شَهِيلِرْ
أَقْرَبُ خُوشِي خَلِيْبَتِ أَقْ چَغَلَكِ أَبِي	دُنْ وَلَكُنْ دَرِ حَدَرِ يُوُقِ كُوْرَدَهْ خَائِي
مَدْرَشَادِ الرِّوَانِ اِجِدَهْ فِرَاوَانِ	رَوَانِ اَوْلِيَا كَلِمَتِي ذِكْرِي كَبِيحَانِ
صَاحِبِ اَوْلَادُوْا لَمْ مَضْطَفَادِرْ	بُصْفَاوْ مَرْكَا بِرِصْفَادِرْ
كَنْزِيْدَهْ شَاخْسَارِي اَوْزِ كِبَالِي	حَقِيْدَهْ حَقِّ مَرْيَدِ اَوْلَسِنِ وِصَالِي
مُشْرِفُوْرَا نُوْطَلَهْ اَوْلِ دِيَارَاتِ	مَيْسَرَقَلْ خُذَا يَاظَلِّ رَايَاتِ
كُوْرَلْ نَامِي مُحَمَّدِ دَرِ بُوْحَارِي	طُرَابِي عَدْرِشِ اَعْلَادِ رُوْحَارِي

غزل مناسب مروج امير سيد سلطان افندي در بر سر رحمة الله عليه

عزيز و محترم سردار گلزار خيسار

كوزل شه زاده دولتلي امير معتبر خوندار

كُوْرِيْدَهْ مَرْدِ هَادِيْدِرْ كِهْ اَدِي جَدَّ اَدِيْدِرْ حِجَارِي بَطْحَهْ وَا دِيْدِرْ جَمَالِي نُورِ پُورِ اَنْوَارِ
 شَهْ لَوْلَاكِ سِيْرَتِ شَهْ بِشْرُ صُوْرَتِ ضِيَايَحِ مَهْ
 مَهْ اَلِي شَمْسِي رُخْشَانِ مَهْ زَهِي بَدْرِي دُجَارِ خِسَارِ

جوارنده چوغ ارلر وار و ليدر شير ندر وار

سلاطين معتبر لر وار همه كنجيني اسرد

جهان آرا بكم خانم حبيبه جان جانانم

سندم سدر اسنادم مسند سید ابرار

افندم كعبه يولنده محافه از حور غيب اولب

كور ندي كوش او ايجده جده مؤمن و كفار

ملك اولوزل سلطان مراد بن محمد خان

قدال انلر شيرله كه ناي يانلو بد گفتار

پلوشبك عظيم اغراش ادرلر انده كور ندي

مجاهد غازي شوند كارلک الا بيجه كور ر خوندار

عزل مشوي مدح سيد غازي رحمة الله عليه

ينه هچن بور سمه بر اولوشاخ محمد مصطفادان پير پرو باخ

بولكن در ملك زور اچده هما بال

افندم سيد غازي صحیح آل

بولر هر كم طلب كار اوله جويا

مقاي هشت جنت لاشم گويا

بر اولو خاندان روضه کم وار
 کوزل درگاه رعنا آستانه
 مجاهد دین آری چوقداستانی
 عمارت در تمام اعلی در جده
 نوشندی چن بلینه سیف اجداد
 اکش قلدی غزالدی چوقدا
 جهاد فتح باب دین ادب تامر
 حقا فضلیله شول بولکد ملرند
 اریشب جده و اباسی خضر وار
 بولر هچن ینه شاهم خداوند
 غنا قلدی فکر نجه در ره دین
 حجاب آچلسه لایکد کشف اولر راز
 کوزل باغی خلستاندن آثار
 اکوش زوار و عذیق دوستانه
 گزیده خانقاه است آستانی
 سلاطین جهان آرافر جده
 اول الاشورلی سلطان از که شهزاد
 بیلکد دینار لری غوی بغلیت بیل
 الب رومی اکش قتل ایدی ارام
 جهاد ایشی شرای غمگزده
 حرج رفع اولت اولدی مدح دار
 حقا اذ نیلم اسلام اهلی هر چند
 کوزلر جان کوزیده آنچه حق بین
 ایتدی بی مع الله اولهما باز

غزل راست مدح مردان خدا جل و علی

بُو بُو تِلْجِ سَعَادَتِ دَاوُرِ نَمَزَالِ نَابِجِلِدْ مُحَمَّدُ نُورِي كُورِ مَرْتَا كَمَدِ مَهْ حَاجِجِلِدْ
عَطَايِ نَيْضِ مَوْلَا دَرْدُ دَرْدِ رَا دِي خَالِي تَهِي سَتِ اَوْلَكِ يُوَقِ صِدْقِي چُو شَعْرِ الْخِظَلِ
اَو اَوْلَدِ رَاهِ مَرْدَانِي قَوْمِيهِ وَسِعَ طَائِقَتِيهِ

كُنْزِلِ بُو طَيْبِ تَاكِمِ اَوْلَامِنِ اَهْلِ نَابِجِلِدْ

طَرِيقِ مُسْتَقِيمِ اَزْرَهْ اَوْلَانِدْ بُولِي يُوَقِ شُبُهْ
كِي بَرْمَانِي كُنْ نُورِنِ يَكْرِ خَادِمِ شُو بَا جِجِلِدْ

هَمْدِ مُنْقَادِ وَا يَعْزِ خِيَا مِي اِنْبِي شَا يَعْزِ
كُورِ مَقْصُورِ كَرْدِ خُوشِي قُوجِنِ كِمِ حَقِّ دَعَا جِجِلِدْ

مثنوی

چُو دُورِنِ سُرِي سِي دَغَارِ سُلْطَانِ كِي چَر بَرِي چِه دُورَانِ وَ خُوشِي اَحْيَانِ

اَوْ سِي فَا جِدْ كِمِ وَرْدِ رَمِيَا نِي اَلْبِ يُونَانِي چِي دِي كَر مِيَا نِي

مَقَامِي مَرْقُودِي سُلْطَانِ اَوَّلِي شَاهِ نِدْر كُورِ اَمِي سِي فِ جِدْنِ اَللّٰهِ

شَهِيْدِ اِي دِي چُو صِلْدِي عَدْنِ رُوحِنِ اَقْتِلَايِ يَنْدُرِبِ فَتَحِ قُتُوحِنِ

اَوْ جِدْ وَا بِي سِي فِنِ كُورِ كِ نِي كَرِ اَللّٰهُ هَر نِي كِمِ اِي لَر سَهْ اِي لَر

چو هجرت تاريخي شش صا بولدي صلاوت ويدر سوله كوزله نولدي
علي الدين اولدي شاههم ومه سلطان ديار ملك يونانيدى اوطان
زماننده اودولتلي عزيزك ملكه مرد پالك اصلي تميرك

غزل مناسب مدح منلا خداوندگار رحمة الله عليه
علم دريايه مولانا جللا الدين سلطانم

رفيع القدر پر معني معارف منبعي گانم
يزردي مشنويكي خوب او تفسير خوان هر اصلوب
حقاى محبوب و مرغوب دليلي ازكم پرهانم
كان ابروسنه قربان اوليدم كدر قبول اتمه

سماعنده و زب جاني بو طغرا از روعنوانم
مقام روضسي كويار يا ض عدن يا فردوسى
مزمب قبه منضرا يتر تحتنده اولخانم
اولي عباد الروان و آب زوايا چورسي پرتاب

الشيخ وقتا احباب طواف ايلزكم گانم

خداوندی بکنده ار عزیز و محترم روز

گذیده مهتر و بهتر معارف کانی سلطانم

ولیکر هم جوار یچوق مکر لظیری یوق

طواق ایت شمس تبریزی کوزل قونیه کستانم

رحمة الله علیه متنوی مدیح سلطان حاجی بکتاشی ولی

ینه اول مرد که شاهم معاصر دیالمرکم دزد باعون ناصر

دمش کدر منقبت اول سلسله صبیح جلال الدین بلخی قولی تحقیق

بزمه کلدی سلطان حاجی بکتاش خداسان ایلمر زدن یار و یولداش

چو ایداهیم ادهم ترک ادب تحت سریدجدو آباهر نگرمدخت

کلبدر رومه اول از نسل مختار حسین ابن علی زاده پیر انوار

بولر شول رسم سال اول اولرند که آدیله دو عالم طول اولد دُر

اگر منلا و کرسید غازی امیر سلطان بکتاشی بخاری

ولیکر در معین دار و لایث ولا هم بخزنون شاینده آیت

اودورک پادشاهیکم علی الدین
 موحّد جانیدی لایق جنان
 چنی خوانده من این قول از عنبران
 اریشب و عدی امری خداوند
 کل امدی حکمته الله نظرصال
 روایت بوسری قلدی خالی
 همه سنجقده هربک حکم اولدی
 حبیبی سیفی کور تیدی یزدان
 صونر عثمان بن اارطغرل همام
 حقا فصلیکه اول سیفی بوغاری
 اوسلطان لکره حاضریدی در لادم
 شهادیدی شور سمه مردکم اول
 افندی حضرتی قریبده کامل
 عدالت ایسی سکروردی مؤمن
 ار اولدر غیر حق صلبر جنانه
 جهان فانی چون ای شاهم علی خان
 بقادر پنه وردی ای خردمند
 چو کتدی رحمته الله اولدما بال
 مگرکم یوغدی شهزاده آلی
 نیشانه تیراوما جینی بولدی
 چن الدی از میانی اول ملک خان
 مجاهدین آری مرد تمامه
 قوشندی بیلد چن شه تجاری
 نظر قلدیلر امر الله له هم
 دو حرف کفتان صافی و مقبول
 مملکدین املد مرد کامل

عزل صنایع شرح

سلطان حاج بکتاش رحمة الله عليه

صدق اي سلا روسرور اوليا الله دن

ملك زومه حق سني رحمت و زب درگاهون

صديق كلدك از خراسان اي اولر شاه شاه

عاجي بكتاشي ولي روشن جمالي ماهون

صابره شاكلر مجرد عالم و عامل وجود

در لک آريده طهر ذات سني الله دن

مصطفى محمد اولاد اي نسل شاه

جاهون

ترك رخت رخت بخت ايديب كچن شه

صانع عالم بر محمد سني شاهم عنيد

اعتبارك وار اولر اچره كدر بز جاهون

طاشكر شاهديغ ايت سلكري سني سروره

تور من الدك ديو ترکان چيچيق راهدون

رَحْمَتِ رَبِّكَ الْكَافِرِ بِرُؤُسِهِمْ جَدِّ

شَاهِدَن

سَيِّدِي مُحَمَّدٍ أَقِ شَهْرَدَن شِيرَه بَنَدَن

كَلِمَ اَوْلَ اَرْسَلَانِ كُوْرَدِي دَر سَنَ اَرْشَادِ اَوْلَ اَرْشَادِ

اِي وِلَا يَتِّ مَبِيْعِ عَالِي جَنَابِ اَوْلَ شَاهِدَن

بِر نَفْسِه اَرْبِه بَغْدِي مَرَجَمِه اَوْلَ اَرْشَادِ

رُؤُسَا يَلِكُوْرَتِ بَغْرِن دَلْبَدْرَاهَدَن

مثنوی مدح آل عثمان رحمۃ اللہ علیہم اجمعین

چُو بُو قَدْرَه اَرْشَادِي غَا رِ عُمَا نِ صُو نُو لُو يِ اَوْ غَلَدِ خُو شِي نَا مِ اَرْ خَا نِ

حِ صَا رِي بُو رَسَه فَتْحِي نِ قَلْبِي سَالِدِ تَرَا يِ اَنْدَن اِيْمَشِ اَنْدَه اَثَا رِ

كِه قَلْعَه اِيْمَرَه عَالِي رُو ضَه دَا رِي اَمِيْرِ سُلْطَا نِ اَرْ نَلَرَه مَر جُو اَرِي

قَلْبِ اَنْدَن دَكْرِ اَعْلِي مَرَا دَه عِمَا رَتِ يِيْ دِي كِتُو يِ يَحْشِي عِلْمَه

رُو اِي شَا دُو شَمْعِي يَا نَه دَا يِمَرِ اَوْ جَا غِنِ اَوْ چَرَه اَوْلَا دِي قَا يِم

يَا يِ حَشْرَكْ تَا نَشْرُ اَوْلَا نَحَه زَمَانِ وَ قَتِ اَوْلِ اَحْيَا نِي بُو لُو نَه

وَلِي خَانِم مُرَادَاوُل غَازِي خُونَدَاكِر وَ اِلَايْتَا هَلِي سَرُوْر دِي خُونَدَاكِر

طَلَبْ كَارِي دِي خَيْرَاتِ جِهَادَه دِلْمَر قَاصِدِي يَانِي نَوُوبِ رِهَادَه

حَقْلِي عَوْنِي اِيْرزِسَه ذَرَه مِقْدَار كَشِي يِيْكي عِيَان اِيْدَمَر مِن اَسْرَل

غَزَل مَنَاسِب مَدَح غَازِ خَدَاوُنْدَاكِر مَرَا دِخَان بِنَا رِخَان I. Mursel

مَكْرَاوُل دِيْن اَرِي شَاهَم عِمَارَتِ يِيْ دِي فِي الْبَيْتِه رَحْمَه اللّٰه عَلِيْهِمَا

لَوْزَل قَاپُوْلُجَه حَمَامَر اِيْجَه تَكْرِيْمَن اَوْرَسَه

كِسِي يِيْ كُوْر سَه بَر دَاخِي هَوَسِي اِيْلَر وَ صَالِيْنَه

عِمَارَتِ سِيْرِن اِيْلَر كِن مَكْر بَر كِن اَوْشَه

طُوغَا نِي اُوْجَه وَا رُوْبِن مِن اَشْجَارِ كِيْ شَدَن شَاه

قُوْنَدَر بِيْرِيْنَا اِسْتِيْنَه طُوْر رِيْ اِيْلَر قَدَر

صَلَر قَوْل اَنْدِيْت اِيْجَه كَزْ صِرَامِن دِيْدِي قَالِي اَنْدَه

هَنُوْر يَاقِي طُوْر رِخَانِم كَمَا نَم يُوْق نُوْلَا طُوْر

نَمَاز طُوْر سَه هَر كَاهِي قُدْرِي سَرُوْر اُوْجَه تَكْبِيْر

كِسِيْت اللّٰه تَا اَنْدَن كُوْر رِيْدِي دِكْمَر صَوْد

جہادِ اکبر ایدب نام شہادت بولدی اول خوش نام
 قلب ال الی ارام مزارِ شہرِ درید
 منور مدد و مسکن جنان امثالِ خوب مامن
 امیر معتبر کردن ولیکد شاہ چن ورہ

مشہوپ

دعائے در شالرد خوش الان	اقونر جزلدی خوب فراوان
مراد وہم محمد بر مزیدہ	قلج اندن کور خان بایزیدہ
یورڈ لرفق باب از رسغی نام	جہاد وعدل و داد و خیر اداہ تلم
مردان و شہو و چون صواع	عمار تکر پیلدی جوق جوامع
معید و مستعیدان الی داد	موسس لرچن اعلا در شی خانہ
ہمہ قرش بنالرا اقلش بول	لما نیچہ یصدید در ستنبول
ایدب ہر بیرسی ای مرد علمت	جہاد اکبر و بوسہ خیرات
غزالہ ایلدی ہمچو آثار	قلب سیور سولپ خوشی علی وار

سُلَيْمَانُ بْنُ سَلِيمٍ شَهْ خَانَهُ دَلْوِي كَسَبَ بِشَيْخِ جَوْعِ الْوَقْفِ قَامَتْ لِرَبِّهِ	اِسْتَدِي خَاصُ عَاثِرِ اَرَّ لِكَلِمَتِي تَمَّ صَلَاوَتِ مُرْدَنَه كَوْرَتِي خَوْشِي نَامِ
چو عذر منج ادب سردی شهنشاہ	پدی پدیک ار اولی طوئیب راه
کدر یاد ایلکره دشمنان اچینه	ار اولن قورقی صلمد جان اچینه
یوزر کدر چه عدو الدین اراسی	ولیکن عسکرک پیشی وراسی
کور عذر طول و عذر ضعیف چو شانی	شعاعی الی حد تک نشانی
اتب پرتو کدر پدینچه فرسخ	چو عسکر خیلی منزل پیچه فرسخ
یوزر کور کور کدر پدینچه حصارات	بولر دست غواز پدن غسارات
قوب خوشی تونه یالپینی سردرک	کین اصیب کین یاصب سردرک
کدر خانک هم افلاک نهر دن	صونک اول جانین انلر قهر دن
هلاک ایوب قلدت اراج یغما	صدای طبل سرناییده نغما
کلور کور کور ندر اول یالک تر سنا	سراسر اهل کفر اوچدن نه ورسنا
شه دوران توجیه اتدی چین	خبردار اوچق کفر بی دین

نصایب

خنار یزد مرسی یغنی نصاره
 یزودی پر کتر مژ عسگریه
 عداد سزار خلن موز و ملخ وار
 مقابل اولغه طاقتلری یوق
 تفتاء چکر نای خود اضمه شغل
 اولجه طوپ شیقه ضد بزانی
 علوی برق اور چن رعده شمشک
 نه شکال ای شعلات اشکالی شکلن
 بوزب جست ایلدانی پاپمال اول
 بورد سمه یاتله یاز اغله شاه
 خدا ونیدی تواناچی باقی
 اوسلطانک کوزل نامی دلنره
 کوزل قیطاس از ره کله ندره

چوبلد یلد شهک عذمی حصاره
 بهادر الپ ار نه بی حد آریله
 حساب اولمذ نجوم امثالی بیسپار
 طور ندر کم نیجه یز بیل اتلراوق
 ارک جانن الر بیل قوری اغلن
 هواییلرله شول اولد بوزانی

امان ویدر منطو ندر هر لمسم شکر
 قلب حد مشکلن فی الحالی شکلن
 کوز اچدر مر صلوغ الدر مراد خول
 گلور شول ندر کز ایم اول هو الله
 سقا هم ری هم در وقت ساقی
 قومشی مولا سپ خوش آب و کلنده
 قولنده یاز لوباغ اینجدر که

گلور اول کز کز ایم او هو الله
 قولنده یاز لوباغ اینجدر که

سراسر در مکنون شب چراغی
 پیرایه خلد و عون اجداد رخساری
 مضمح قولی در روشن دلا پیک
 شو سدر المنتها لطف طالی
 مظفر شهر یاری عالم آرای
 در ای صوی انکر کوه نامی
 صلح صاعقل چون رعید بدی
 نصار ان خود اشد مشدی از لدن
 توجه اتا کن بلد کده واری
 الب هیبت همه چاک اتدی زهده
 چکر قانی حقیقت عینی کوزندن
 و یعلکر از ندی صد استخانه
 قولنج اغری طوئب واری املر

سزایز بیکر زیاد اعلا طراغی
 شهید و غار نیک حقدن بو بخشاری
 همه عالم یلور عالمده قایل
 مزید اولسن همه اولاد و آلی
 یای از من عبده کسری و داری
 قدوم و کوسنک از هوپ های
 طوئب در اشت هاری غریب و اثری
 جوعدن چو غنک چقدن کوزالان
 الا کوزلی افتد رحق باری
 این و ناله لردن صولدی چهره
 صرار بکزی زهرا قدی یوزندن
 چو علی اولد لردن دولتو خانه
 قلق چکر سگان تکی نسلی سکر

چَتَبْ بَشْ بِرِيزِ طَانِشِدِ لِرِ حُوقِ
 بَلُو بَانِ اَوْلَنْ اَنْخِدِ اَنْشِبُورِ اِي
 چَرِيَسَنْ جَمَعِ اِدَبِ قَلْبِي اِي مَخَشِ
 اِي تَرِي اَرِي بِكِي مَحْكَمِ طِيَا نَكِ
 بَمُدَه هَمْتَمِ لَيْلِ وَنَهَارِي
 سِزْ كَلَنْ رُوزِ وَشَبِ يِقْدَرِ جُدَالِقِ
 وَ لِي شِمْدِي بِكَا خِدْمَتِ بُو دُ شُدِي
 يَدِ اَقَلِي بِرِ شَاهِ قَصْدِ چُونِ مَكَانِي
 چَقَارِبِ اَيْلِيَه اَعْمَالِ رَا اِي شِي
 تَقِيْمِ قُوْدِ اَعْرَابِ شِيْرِ نَرْتَمِ
 كِه وَارَبِ مُوْبِي كِبْرَا يَه كِيْدَمِ
 نَه دِيْدِ بِرِ كُوْر لِرِ اَوْلِ دِيْنِ اَوْلِي
 لِه زِيْرِ اَخْتَلُو مَرِ اَوْلِ تَمَامِي

اِي يَاوَزِ اَلَشْ صَانِشِدِ لِرِ حُوقِ
 كُوْرَبِ خَصَا نِدَه مَحْقُوْلِ اَرَا يِ
 حِصَا رِ كُوشِي كُوْرَبِ قِيْدَنْ اَوْ سَرِ كَشِ
 هَنْرُوْدِ شَرْحِه يُوْقِ حَدِ بِيَا نَكِ
 هَمَه هَمَه عَمْرَمُ كِي قِي شِي بَهَارِي
 سَرِ اَسْرِ حَالِ وَقَالَ كَخْدَالِقِ
 چُو بَا شُوْمَه نُحُوْلِ مِحْنَتِ اَوْ شُرِي
 قُوْبِ تِيْدِي كُوْر مَرِ كُوْر لِرِ كِمِ اِي
 هَمَه كَرَبِ زَارِ نَلِرِ جُمْلَه جِي شِي
 بَكَا دَرِ مَانِ بُو دُ شُوْبِ اَمُوْبِي نَا كَلَمِ
 دِي چَا رَمَرَه كَلَا دَرِ مَانِ نِيْجَه اِيْمَرِ
 مِيْسِيْعِ وَ مَرِيْمَه قُوْلِ اَخْتَلُو سِي
 هَمَامِ وَ هَمَرِ بُوْبِ رَمَامِ مَوْمِ اِمَامِي

چو فتوا سی اموری از زین نام

تو از خلد قدر گاهی بجه اولدی

ایندی عیسی گوگدن قلدی از

همه اجبار مذک سرور یدر

بودر که تکریمه مهتر لک امدی

مشوش حاله قال ایچر قلدق

گردان و عمقنه یق حد و پایان

قلب حد مشکلی یقسن کتابه

ششاب ایلر عدو منر قصه جانه

یول ارکان از ره محکم سز لری سخت

یونده شاهمزد دولتلی خانک

خداوندی حد مین اوله نام

مگر بسته این سلطان کونین

ندر برسیلسن انجیلون احکام

طوب اورب یقده ی تریکلیج اولدی

که اولدر معاون کلسه کرباز

سراسر جمله رهبان بهتر یدر

چو مشکلی واقع اولدی بینه شهیدی

دو شب تشویشه غم تحرینه طلق

یمر عمان تک امدی میر رهبان

له در بودر د سرد شدک عتابه

قومندی قوشجه جانه بولسه دانه

همه زخمیه سخت و تلج اگر تحت

سلیمان بن سلیم سلطان چانک

سریر فخر عالم از ره خوشی نام

میان بسته یول ارکان از ره عینین

چدیسی اشبو دعوا از ره بخینک	نظیر می و اولی از تائی دنگی
گوزل منهج حقانی بزردید	کم انکار اهل دوزخده پدقید
قنی اول بزیدن اول کچش سلفند	سرو افسر سریر اولش تکلفند
اکدی قیصر و نوشی الروانی	بچه اولدی صحبت چنای ترانی
کلیسای قیصر و شمسوی نسلی	معین اولب هر ایشده حی سماجد
محمد یلر الدی هیچ بلدی	بوزخنده مره مرادوی بولدی
گوزل شربتی مغلبت حال	ملکدی بد اول قریب مجال
تلمدی رای دفعین چار و کلرن	مائل ایلمدی بز بیچاره کلرن
و یخسه خلوت تنده فارغ البال	خوشی آسایشی اولایی ذر لواقبال
یناوز بزید نوکن قهر او دنده	اوزی شمیدی اولو ترک ک برونده
دیسنا دوران عالم تاریخندن	بمزلحمای سمیزو آرخندن
محمد عمر پیر هیز از ره هر بار	ضیا بولر پیسه مهوشی تایش آثار
بیان اتسن بزده بد قول روشن	شور سمکم اولاجین وقت کلشن

وَنَحْسَه صَمْسِن ايرمزيرال	بُنْمَرْتَاي دُوشَه وَايَب دِيمُون كَل
تَمَلَق كَر بُوَر سَمَه جَابَلُوسِي	لَدَب چوق دِل كَلَنَدِي قَرِيكُوسِي
دُونَب طُوشَمَق آر دِجَه لُولِي	چوقان كَر بَدَن كُورَامَرِي بُولِي
كِينَب تِير قُوشَنُوي رَه رَوَانَه	دَم حِشَم اَقَرِي كُورَدَن دَانَه دَانَه
جُدَاد شَمَائ وَطَنُون مُشَل اَشَدَر	تَا سَمَق پِرَا كَر يَاد و بِلِشَدَر
اَصَب كَر دَانَه التُون چَلِيپَا	بِنَر پِر نَحْسِي خَشَه چُن صَبَاپَا
دُوبَخَش اِيَب چَرِي سِن نَحْفِن اَلِي	سَوِي شَب دِيَب فِر نَكِسْتَانَه طَلِي
يَقِيلَب كِتَدِي چُن اُول قَار صُويَه	نَه قَلَسِن نِيلَسِن نَتَسِن قِصُويَه
صَتَشَدِي لاجَر مَر مُشَل بَلَايَه	الَايَه طُورِي وَر مَر طَلَايَه
قُدُوي مَلَب اِيلَن چَقَرِي چَقَرِي	هَمَه نَامُوس عَارِي دُكُورِي چَقَرِي
كَلَام بِنُورِيَا كَا غَار شَاهَه	جِهَان آ رَا ضِيَا رُخ اَلِي مَاهَه
دِمَشَدَل عَزَم رَج اِيَدَب هَمَايُون	پِرُودِي اُون آر تَق سَخْت مِيْمُون
اِيرِشَدِي قَلَعِيَه آق بَجَسِي اُول	دَنِي هَم غَار پَا شَا بَعْدَه صُوكَل

خدا

توکل از ره واری حقه جانان	خداوندیله آنا طوی اندن
ارشدی فوج فوج اسلام الای	کلمه لر دی بکل صحرا الای
اول اول اصحابی خریاد و خریستان	کوز ب قیدن حصارل پت پرستان
شه صاحب قران و دین پناه	بدن لر دن طور ب کوز لر دی راه
یرقلر شوق بکلر رعد بر خه	کوز لر بر سحر تورا غدی چرخه
قید اولوی کوز ب کفار بذر نامر	الای الای ایرشدی اهل اسلام
طوتل دی لال اول ب دل کوز سوزلوی	همه اعضا سنک بنوی اولوی
ارشی دولتیم قونوی محمل	شه کشور کشا کشا مشکل
سریره چقوی سلطان اولوی دیوان	قورلوی سایبان و چتر دیوان
دکل قابل بیان و صفی ضبطه	دکلر دی بیجغ و حریمک شبطه
قورلوی طوپ شیکه پیریا اولدوز	نیور دی شهریار نخت پیروز
ایاغ از ره سراسر پیرو برنا	اوتور دی کده نای طبل و سرنا
اور لر قدمی بنیاد لغمه	بور سمه جنک حدی ایدر نغمه

يُنَجِّهِ بِرَبِّي تَلْمِيذًا مَعْلُومًا	كُورَكَلَرِ الْوَهْدِ تَدْرُدْ شَرَابِي
يُولُو صَافِيَةً الْقَوْلِ ارْدَلِيَرِي	شَهْ صَاحِبِ قَدَانَا اِيْشِ بَلِيَرِي
مُجَاهِدًا لَدَى سُرُورِ سَرَفِرَايِي	بِهَادِرِ پَاشَهْ تَلِجِ الدِّينِ غَايِي
هَنْدُورِ كَارِدَانِ ارْمَرْدِ سَرَبَايِي	غَضَبًا قَرْدِ اَعْرَابِ شَمِيَرِ شَهَبَايِي
يَخُودُ سَامُ وَسُورِ ارْزَلِكِ شِعَارِي	چُوزَالِ وِرُسْتَمُ وَا سِنْفِ دِيَارِي
يَصَائِبُ صَوُّ الْاَيْنِ قَلْبِ جُوشِي	لَذَرِهْ پُوشِ اَوْلِيْنَ عَزَاتِهْ خُوشِي
سَيَكُنُّ دَرِ سَدِّ بِيْشِي بَكِّي طُورُ دِي	قُوشَادِي اَوْلِ حِصَارِ يَطُوبُ اَوْرُ دِي
صَدَايِ هَوِي هَايِ اِيْرِ شُورِي شَرِي	كُوكُوسِ دُشْمَانِهْ اِيْدُبِ دُوشْتِهْ اَرَمِي
يَقْدَرُ كَا فِرْدُ بَغْرِنِ يَقْرَعُ غَمْرِي	چَپَبِ اطْرَافِي اَقْحَسِي هَمْرِي
شِدَادِ مَحْنَتِ اَبْنِ اِچِدِي قَنَدِي	نَهْ بَغْرِي جَمَلِهْ اِيْلِي كُويِ يَنْدِي
نَهْ بَاعُ وِبَاغِي بُوَسْتَانِ خِيَارِي	يَقْلُدِي يَنْقَلِبُ كُويِلَرِ دِيَارِي
اَزْمِ سَلْقَمِ چِقِ قَلْمَادِي قَرْدِي	مُجَاهِدَلَرِ قَمُوعِمَايِهْ وِرْدِي
تِيْزِ اَوْلِ دِيْدَا اِيْشِي اَوْرُ نَدَانِ اِيْرَمِي	عَجَلِهْ پِيْشَهْ دُرْ لَابِدِ قَهْرَمِي

كويرط

اشي ورد در اور دو چشمي در راه	كويين طاهره اولاده لاجدر شاه
سكرد در هر يك ياريت ز كوي	ايل اورب قصديغما قلمه فكري
تبرداران قواسين سر مست	نياز ايلرك د نيميه تهري دست
يوزنده نور ايمان وارا شيلر	همه سيات كوز اور ز كشيلا
مراشني اولو قلدي جواري	بوزلدي حوللر ييريد واري
طيندي و يرموي ال كافر پنج	ولي حكو حصار اول قلعه ايچ
بولمز مثلي بو قلعه النمش	درك خندك كسلش صوصلش
كه عالم شاه الب دكوي سنجق	مكور سده حصار ز وطن ايچق
مدر شهر يارك خصمنا قوج	ميسر ايه حق هچن قلا فتح
ريم اولب عظامي الذي دنسن	همه اعدا اينل اعدا ق صنسن
صواش ايلد طورب حكو اورب چنك	بور سعه اشده شهبج از ره در
خوش اغواش ايلد اول ذاك الوهن	قوتب صوزنده چن شهباز شاهن
علي همثلي عالم مرد باري	ديب اسحاق خنكن حمزه واري

قوشادب هر طرفدن طوبه اولدور
 سکندر سندن سلیمان طوبردی
 لغمز نکر قذب طرددی طبراق
 جهانند بو طویز کم کیمی پیراق
 بو پاشا قلو درویشی خوبه
 جوان و مرغوزن قاری و قوجه
 کیمی و دمنی بوجه اور سنده
 همه پر شمسای اشخاصی بقره
 فدوی مختلف حکمت بو بر اصل کیمسی
 در فراق و کیم در وصل
 غزل مناسب مدح انبیا و اولیا
 اصغیا و اتقیاء
 کیم عقل معاشی پر کیمی خوش بولش
 تغذلا
 ولایت تحت کیمش عادت تا جمله
 غزل
 اتور مشدر امیرانه جهانانی عارفی شاهم
 مجرد مرد چون عیسی اولدور
 جملدن آزاد
 حقا دیوانه به اولی خلیفه زاده شلوی
 کیم عیبادی صافی بلنون کلوشی
 ارمنقاد
 ارغلیدر بولن کوز لر ازین
 از لر توذن از لر

قوشلر دوردیه یزدر خوشی الا هود پو افراد
 زیارت گاه اولب واری کوزل حراب صید لر
 قورلدی منبر و کرسی او قرو اعظاری نون صار

مشنوی

بولرای آدی هپ آدر اغلیب	اشتدک اشته بلداک نیتد شغلی
حقیقت تاندک ای مرد میدان	که اولش هریری بهلول یزدان
ارنگر همتی اولسن بده شاه	میر ایلسن عونیله الله
ینه اول خالق کور حکمتینی	نذر اظهار ادر پد قدر تینی
بلندن ادر ملک کور کوردی	که صلدی انبیامت بشردی
اول امتدان کور ندی بو اولیلد	نییلد تک ضیایح مه جلیلد
عوالم انبیاء علمینه وارث	یور دی اول شفیع یوم باعث
همار هفت نه سلطاندر قپیدر	که دستن بیچه یزدر ک قول اپیدر
خلیفه جهان آرا لدر اعلا	مجاهد لر صحنی چوقالات بعلا

حَقْدًا عَوْنِي لِي ظِلُّ اللَّهِ أَوْلَانِدْ
 وَرَنْدِ شَرْعِهِ قَانُونِ لِيه يُولُ
 جِنَانِ أَهْلِي جِهَادِ دِينِ اِدْنِدْ
 هَمَّ مُؤْمِنِ مَوْجِدِ أَهْلِ اِسْلَامِ
 خُصُوصًا غَازِيَانِي آلِ عُمَانَ
 جِهَانَ بِنِيَادِ اَوْلَادِي بُوَيْلِي تَرْبِي
 مَزِيدِ اَوْلَسِي قِيَامِ حَشْرِكَا
 اَوِيْرِسِي شَمْعِي اَوْلَادُوَالِي
 كُوْرَامْدِي نِيْلِي اَوْلِ قَاطِعِ حَيْفِ
 سُلَيْمَانَ بِنِ سَلِيْمِ شَاهِ دِلَاوَرِ
 طُوْرِنِ خُوْشِي دِيْنِ اِسْلَامِ اَزْرُو تَابِتِ
 رِيَا سُرْهَرِ اَشِي حَقَانِدِرِ رَاسْتِ
 كَسْرَهَرِ قَنْدُوْرِ اَغْرِي حَرَامِي

سِرِي سُلْطَنْتِه شَاهِ اَوْلَانِدْ
 سَخَاوَلْطُقِ اِحْسَانِ اِسْلَامِي قَوْلِ
 خُوْشِي اِيْمَانِي لِه دُنْيَا دِنِ كِدْنِدْ
 جَمَالِنِ كُسْتَرِه حَقِ اِيْتِ اِنْعَامِ
 كَرْمَدِرِ يَالِي بِيْنِ بَحْرِ عُمَانَ
 يَصَامِشِي قَانِ كَمِ اَزِ بَابِ جَدِيْبِ
 اِرْطَاسِنِ طُوْرِبِ اَوْلِ خُوْنِ اِنْعَامِ
 هَمَّ خُوْشِي سُلْطَنْتِه قَدْرِ عَالِي
 اَوْلَا زَلِ شَمْعِنِ اَوِيَارِ بَصَلِنِ
 مَهِ اَلْنِي جَمَالِي شَمْسِ خَاوَرِ
 تَبُوْتِي اَوْلِه دَايِمِ مِّنِ ثَوَابِتِ
 اَلْوِ بِيْلِي بُوْلَنْدِه طَغْرُو بِي كِتَابِتِ
 دَلِي سَمْعِنِه وَرَمَرِ اَرَامِي

میرا م لکھا

دَمِنْدَه چَكْمِيه جَوْرُو جِدَاحَت	مَرَامِ كُوْطِي بُو خَلْقِ اَوْلَه رَاحَت
چُو قَوْلِ خَالِقِ مَوْلَا اِرَادِي	مَيْسَرِ اَوْلَه مَقْصُودِي مَرَادِي
عَدُو الْاِيْنِه بَقِي نَيْلَر فَرِيْقِي	صِرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ اَز رَه طَرِيْقِي
خُوشِي اَوْضَاعِ اَوْزَكِه اِسْرَاعِ اَز لَيْلِي	دَلَبِ قَعْرِي نِي اَوْزَكِه رَهْبَرِ كَلْبِي
دَلْدَر دُشْمَنِي دِيْنَه هَلَاكِي	تَهَابِ نَخْمِ اِيْحَنِ خُوبِ اِسْلَاكِي

غزل منساب

گور ز لردی مومتازن هجوم ایوب بر امر شاه

قومای ما اربابی دیدی ای باهولدر که گاه

سور ز بیطوس اولیم جواب معتمداران

روایت بوسکنز یردن قذر لر لغم اورب چن

حصارک تحتهم طغرو پیرالتن دن یول ایلمر

طشرد طشرو طپراغن تور اولب یوز و کوز افواه

ولپ قذیب شاکوز ز ریغره کارو که یغور

هو اسی سرد یرکدر لیا یی طول و کن کوتاه

صَبَاحِ اَوْلِيَّهِ اَخْتَمَدَنْ اَبْحَقِّ صَحْرَاةٍ بِخَانِهٖ

اَسَهٗ لَنْ طَوْغِيْطٍ پَرِيَازِ قَدَايِلِ قَبْلَهٗ لَوْطَسِ
 گاه

زِيَادَهٗ صَعَبَتْ زَحْمَتُ دَرْ جَوِّ اَلْبَدِيِّ عَدُوِّ الدِّينِ

دَلِيْلٌ وَّ بَيِّنَاتِيْلَهٗ سُدُّ مَرْحَقًا نَدْرٌ وَّ اَللّٰهُ

اَشَدُّ مَحَنَتًا اَبَا دِيِّ صَوْقَدَنْ كَنْسَرَاوُدَنْ سُرُ

يَشِيْ اَصْلَاقِ يُوْنُخِ اَوْجَقِ بَا شَيْعَدُوْدَرْ قَلْعَهٗ خَوْشِيْ رُوْشِيْ خَوَاهِ

مثنوی

تَبَعْمَا زَرْ وَا رِي اَوْلَا كَرْنَدَهٗ // قُصُوْرِيْ يُوْقَطْعَا مَرْ وِجُوْ كَرْنَدَهٗ

كُوْرَلِ اَوْرِ تُوْلُوْ يُوْرِيْ كَرْنَدَهٗ جَمِيْعِ شَاْمِ يَمْدَلِيْ نِيْتِ اِيْچِيْبِ رَا حَتَّ اَرْ وَا مَرْ

وَلِيْ جَانِ قَرْ قَسِيْلَهٗ پَرِ بَطُوْنِيْ كُوْرَا وُزْدِيْ يُوْ اَحْوَالِيْ بُدُوْنِيْ

قَرَالَرِيْجَهٗ اَوْلَهٗ حَالِيْ سَرِنَجَامِ يِنَهٗ اِيْدَرْ لَرِيْدِيْ اِيْچِرَا كِ جَا مَرْ

بِرِيْ بُوْنَهٗ نَصِيْحِ كُوْنَهٗ كُفَا رِ بَلَاكِ بُوْ شَهْرِيَا رِيْ مَرْدِ غَفَا رِ

اَلْمِجَهٗ كَرْنَدَرْ اَرْ كِيْ بَهَا دَرْ طَيْمَا سِيْ هَمَانِ بِرِ اَللّٰهُ دَرْ

تَلِّحْ بِبَغَامِ بَرِيٍّ يَفِيضُ صَدْرُ شَاهِ كَسْرٍ شَمِشِيرٍ اَرَطَشْدَه پَچَرِ شَاهِ

وَلِيٍّ قَشْدَرٍ قَلْبِكَ غَيْرِ تَطْيَانِكَ اَكْرَجِ حَدِيٍّ بُوغِ اَتْلُو يِيَانِكَ

اُمِيْدَ اَوْلِ اِنْحَرِ صُوقِ بُوْلَارِي نِجْمِ بَرِيٍّ يَغْمُورِ صَوْلَارِي

دُوْنَالِدِ بُوْلُوْرٍ شَائِدِ رَهَائِي وَنُحْسَه كَلِمِ بَكْرِيُو اَزْدِ هَائِي

مُقَابِلِ حَمْسَرِ اَوْلَشِ دَكَلُوْرٍ قَلْبِكَ دُرَارِ قَسِيٍّ اَوْلِيٍّ صُوْكِ كُوْرٍ

بِهَلَا سِنِ پَهْلُوَانِي بِي عَدَدِ وَاْر اُوِيَاْرُزْدِ يَمِيَه يَغْمَا بُو سَاْلَارِ

اَنْجِيْنِ كِيْمِ بِنْدَاْرِ زِيُوْ قَدَرِ اَنْدَرِ شَهْلَه خُوْدِ عَقْلِ كَامِلِ عَبْدِ خَانَ لَمَرِ

دِمْدِي اَمْرِي تَارِيْحِ اَيْلِيْجِكِ قَوْمَكِ دِيُوْ غَزَا تَه سِيْلِيْجِكِ

بِرُوْمَرِ بَا شَهْرِيَّ اَشْتَه اَرْتُوْرٍ دِيْسَه طَاشِيْنِ حِصَارِكِ دِشَه طَرْتُوْرٍ

فَضْلَفَرِ قَدْرَه دَنْشِي هَرِيْرِي تَامِ اِدِرْ لَا بَدَه خَدْرِ اَوْلِ شَاهِ خُوْشِي نَامِ

اَمِيْرِ مَعْتَبَرِ اَرْ يُوْرِي شَهْدَه حِصَارِ اَزْرَه رَزْمَلَرِ دُوْرِي شَهْدَه

چُوْ كَلَه نِيْجَه يَزِيْرِكِ مَرْدِ اَيَاْنِه خُوْشِي اَمْرِ اَوْلَا سُوْوَاْرَانِ يِيَاْنِي

اَلْ اُوْرَه اَلَّتِي حَدِيَه تَمَامِي بِيْرُوِيَه خَاصِ عَامْرَادِ نَاهَمَامِي

اَشْكُرُ بِلَدِهِ قَوَائِمٌ وَتَبَدُّدًا	جِدَالَ آغَا زَنَهُ وَا رِي خَبَر دَار
يَدِي يُدِيرُكَ سَكْرِي يُرِيكَ قَلْبِ رَا سَت	عِلَا فَنَدَانِ حَقِّهِ بِنِ جَمَلِ يَكْتَا سَت
كَلِمَةً اَزْ اَوْلَا غَايَتِ حَقِّهِ	دُو جَانِبِدَن تَفَنَّا وَطَوْبِ قَفْلِهِ
دِرَاكِ خَفَنَدَاكِ هَكَلِفِشِ كَبِيْرِي دَرَا ب	دَكْلِي قَابِلِي كَجَه غُذْرَاتِ اصْحَاب
قَلْبِ دِيْنِ غَيْرِي تِي پَر تَابِ اَوْلَا كَد	كِر رَحْمَتِ نُوْرِي لَه پَر تَابِ اَوْلَا كَد
بَصَادِ شَمْسِ ضَعِيْفَانِي قُوْيَلِي	شُو بَاشُو وَجَانَه قَلْمَرِ رَهْمَرُوْيَلِي
بُو مَعْنِي اَز رَهْمَرِ قِيْشِرِ اِبْرَاهِيْمِ شَاه	قَلْبِ وَقْتِي اِكِي بَاعُوْنِ اَللّٰه
سَرِيْرِيْنِ كُوْرِي لَه صَوْدُوْ قِ بِلَا ي	كُوْر اَوْزِ نِيْمَه صُكْرَه اِيْشِي قُلَا ي
بُو قَوْلِ اَز رَه طَيَانْتِ بَطُوْر دَلْدِرِي ك	صَوَا شُرْلَرِ دِيْ خِي كَارِي قَلْبِ تَرْك
يِيْرِي كَرِي كَجَه كُنْدُرِي يِقْلَا ي	سَلْبِ كُنُوْ وَبِحَقْدَه طِيْقِلَا ي
يَلْدَلِي صَبْحَدَاكِ وَا رِي كِرِي كَدَه	مَتْرِيْسِ قِيْدِيْنِي كُوْرِي بِيْدِي كَدَه
سَحْرَدَن شَه يِقْدَرِ اَخْشَامِ اَوْلِيْم	كُنْشِي عِيْنِ حَمِيْبِي تَا بُوْلُنِي
مَجَا پَاشَه دُوْر اِيْدِيْبِ حَمَارِي	هَمَه غُذْرَاتِلَه اَوْلِ مَرْدِ بَارِي

خواری

غُوشِ أَشُوبِ جِهَادِ اَيِلَرِ لِحَقِّ نَصَارَانْكَ جِجْدَرِ كَاهِنِ قَلْبِ شَقِّ
 چَيِّبِ اطْرَافِنِي اَقْبِي بِقُدِي اُولْدَهْ اَلْدِي تَنَهَا بُولْدُ غُنْدَهْ
 سُرِيدَنْ اَيِرْ لَانِي قُرْدَا اِيَارَرْ مُنَادِرِ يَلْمُدَا اَرَا سُوِي سُلْطَانْ
 يَلِ دَرِ يَادُرْ اُولْمُزْ مَوْجِي سَاكِنِ اَجَلْ سَاعَتِ سُرْ اُولْمُزْ ايشِ غُدَانْ
 طَنَمَزْ كِسِي يُوغْ اَحْتِيَا جِي حِصَارْ كِ بَانِكِمِ كَتْمَشْرِي قَاجِبْ
 وَرْتِ رِيْمُ يُو پَهْ عَرْضِ حَالِ قَلْبِي صَلَوَكْرْ فَلَ كَلَهْ يَاتْ وَيَرْ قَدَنْ
 طُو شَبْ صَيَادِ شَهْ صَيِدَاتِي دَرِ حَالِ اَلْبِ مَنقَارِنَهْ عَرْضِ اِثْرِي سَهَامَهْ
 نَصَارَانْكَ جِجْدَرِ كَاهِنِ قَلْبِ شَقِّ اُولِي تَا دِي بِنْدَرِ كِسْتَانَهْ چَقْدِي
 قِيُونْ قُرْبَانِ سُرْ اُولْمُزْ غُنْدَهْ يَهْ يَرْ عُلِي يَهْ بَرِيَانِي قِيَارَرْ
 طَغْلَمَكْ هَا صَقِينْ اَيِلَرِ اِي جَانْ هُوَا اَزْرَهْ هَمَهْ وَا رِي چُو مَالِكِ
 اَمْدَحَقْ اَلِي يُو قَلْتَحْدَانْكَ صَلَاوَتْ وَيَرْ سُوْلَهْ دِ كَلْمَهْ حَاجِي
 هَمَهْ اَسْبَاكْ رِزْقُو مَالِي صَلِيْبْ اُولْدَهْ نِيْمَهْ دُرْ اَحْوَالِ بَلْدِي
 كَلْرَكْنِ اَزْ نَهْرِ سُوِي اَرْ قَوْتْ شَهْنِ كَلْمَكْ قِيْتَمَانْ نُو پَامَالْ
 هُمَا طَلَعَتْ ضِيَارْخِ اَلْبِي مَاهَهْ

خداوندی جهان آرا سلیمان سخا و لطف خود اچره علی شان

اولب بشار چوق سز دی صفار کدر کانی کریمار پرو فالر

شاه شده راه دین اچره چو طوبت خوش چالش شرکوشی ایت بو

حصاری قوشدب اول غمز شیخ شه فرخ لقاسطان محبوب

مجاهد سرور الا کوزی شام جمالی افتاب والی ماهر

دروشب دین اسلام سعین ایلر بویا کاکلی رعایا کورکه نیلر

دخی شهراده گان و پاشه بکلر اکابند جمیع خاصان و یکلر

شوکتکم بوئده دیده بان کیشور دوام دولتنده چن غضنفر

مظفر قدر که ضبط اتدی ملکی یولنده صادق القول اوز که سلیکی

عرب و کعبه روم اچره کوار همه تحت یدنده اولن ای یار

کویز کلوی صیف اکلندی خوندار زمستان قزنی یوق حق سوز انکار

کوز اچب کوز لدر لدر جمعه راهن الهی قل میسر پار شاهن

بولد نومید اولب قلمایه ناگاه افندی دلده تعویذ اسمی الله

چکب غم

چکب جملہ واری پر دی غصہ

بلند نیلوی شہ نیتہ قصہ

شب دیجودہ دہ نیک کوز لکون

صوب قلماری اکثر چہرہ لون

بوز لوی بد بگزار رعب من خوف

خوسرهر کسی املن قلم طوف

مناجات ایلیت دیر لک لہی

صلب کنند ز بندہ اول غار شلی

کلب ویدری ضیا چن شمس

تار آری الہی در علی بد خشان

قراختو مزار غر سوزی

ویحسہ عالمک خلد و ریاضی

بند کو یامہ دوزخ چہ برنخ

کنش ز طکشتر مانندہ بخ

قہو افتاد یزد در مانندہ شمش

بلا اقلوب با شینہ او شمش

عنایت قل رفیع القدر اللام

مثالی عید اضوی دمر اولام

مشرف ایلم دیدار یلم یارب

خدای فالق الاصبح از شب

ہپ امر کازر و رلق بی قصود

بکم عمری زیاد اولاحصوری

الکس داہم ایشہ فتح و عزالہ

مزید اولسن دخی افضل سزالہ

ولی بند و میز فرقتینہ

خدا دو شب کو یملک حرقتینہ

طرات آرا

بواجراقا تشنیدن بپزی ^{بپزی} که او پیشترهما یکن چوقد تال
دخی ادناپوعصفور مکس وار قریح پزایقلزده در افکار

غزل مناسب مناجات رعایا تمناي شهر بار جهان
تنزل از ره پامالز سوسو حضرت گزانی

بدرای ذات بی همتا قونای خان و سلطان

فرومانده همه دل ریش شه شه ز لیلی ^{دلیلی} ^{دلیلی}

در نای بوسفدی بزی محواید سرجانی

قفس صفاسنی کوز لر نیم روحم شو مرغ جان

عناصرا غلنی در روان اولر روان انی

اگر مرده مرید پیری چنات عدن اولدی

شهید و صادقین اگاهمه داخل اول او طانی

لباس خلرقت قت مطیب نعمته حدیوق

دکل قابلکه شرح اولان خداوندان بول احسانی

مردت باين آچيد ز ازلدن خون صاچيدز
 بخلدن بلك قليبند سنجي جو مردنك ارگاني
 غني و باي و منعم دز و مقرر شو مشرور
 اماني بي نهايت در كورد هدايشي حقاني
 يزمنند فترا و مقرر هدايش معلوم سرتاسر
 تقيرا با تقيرا اي بلدا اول دوسترا خاني
 هو لي الذي اعلم مسلم خلقا دن كوز فر
 شو فكم ديديا بجان همان دم اولدي نوراني

مشوب

بور سمة اشده حاجتكم دلايلا توكل انه محكم بقليب پيل
 سريده كلسه ديرو و لثلي شلهي يوري شمس الذي تابان بدر ماه
 اولب چوق نذرو قربان اود اودني اكش شرا هلي ظالمدر بو طندي
 كسلدي كردني صلب اولدي بيسيار كوزل كوزلدر قضاكم وار

حَقًّا فَضِيلَةَ خَائِدٍ هَمِيئَةً مُرَادِي اِزْرَهُ دَر دِل نِيْتَنَدَه
بِحَيْسِنْدَه اِيْلَه صَبْحَا اَوْلِي شَامَتَه هَنَارَانِ پِيْكَ شُكْرِ خُوبِ اسْتِقْلَمَتَه

حَدَثْدَن كِي پَرِي اَكْتَر خَيْرِي بِي شُكْرِي تَنِيْتَنَدَه
عَمْرُو كَرُو پِيْرَه حَقِّ شَيْءِ اِيْلَه پِيْشَلَك

جَوَامِعِ اِيْمَانِ جَمْعِ اَوْلِي عَوَالِمِ
دُعَاكَ اِيْلِيْبِ اَوْ قَدْرِكَ اِنْعَامِ
عَوَامُرُ وَخَاصُّ اَوْلِي كِي زَن مَرْدِ
وَرِي پِي تَحْتِنَه كَلَسَن بَكُوْمَرِ

بَيَانِ وَاَقْعِيْدَرِ دِكْمَه بِاللّٰهِ
قِيُوْنِ قُدْرَانِ اِدْمِ حَقِّ خَضِرِ تَجْوِنِ
خُوجْمِ شَايِدِ فَقِيْرَانِي اَوْ تَدْمِ
دُوْنُكَ اَوْلِي طَائِقِ بُوْطَقْمِ

پِي دُوْنُكَ وَاَقْعِ اَوْلَسَه اَنِي اَسْتِغْنِي
چِنْدَاغِ اَقْبَابِ دَكْرِي چُوْقِ فَقِيْرِي
سَرَايِ سَيَّاهِ اَوْلَسَه اِيْلَه خُسْلُوْبَايِ
بِرِي قُدْرَانِ عَهْدِ كِي قِي دَكْرِ
ذَلِيْلِ وَا تَوَاْنِ اَوْلَسَه حَقِيْرِي
تَصَدَّقْ مَالِي بِرَلَه خُدْمَرَايِ

مناجات شانداں خداوندانا

همه روشن دل و خندان کدر کردی دعا کرده

گوزل قلبه پلاوات دخی بار و شکر کرده

جمالین گورلم گوشتدیزه دیرلر ایشی

قمو خوف از ره رعب اچره قلبه دیرلر کرده

سراخلقی بگو یا نونما از اذن چکب زانو

ایشی احسان و خوشی صانوسنلردر صنلر کرده

یخولری اویدر دیر عجب برکظم بار است

دنوکن ایشلری طاعت تداوت سر نفلر کرده

گوزل شهزاد کوشاهی گوزاد کردی از راهی

مثنوی سنی ایشیت اول یکانیلر شه ارسلان شیر نلر کرده

خداوندی سلیمان بن سلیم خان بهادر غازی حقانی مسلمان

صلب خوشی دیده کردن خاب سالدر تلاوتک عبادت ایشی هر بار

بر امر الله اولب کایت قدم کلم . طور ندی چنگه قایم ایدب اقدام

وینجین طبعی و بی نظیر است
بیراکی بخاک و ملان یسک تو لند

لَقَمَلْکُمْ یُعُوذُ شِدِّی قَدْرِی
 حِصَارْکُ بَدِیْنِ وِیْدِی خَدْرَه
 کِه یَعْنِی یُولِی وِیْدِی صَوِیْه دَکْرِی
 یِکْرِی کُنْ تَمَامِ اَلْمَلِکِ اَدْرِ شَاه
 یُرُوْشِ قَلْمِی صَاقِدِ عَسْکَر
 دُنْ اَوْزِنْ شِدِّیْنِ اَرْقُرِی عَالَم
 چُوْطِیْنِ لَازِیْ شِکْلِیْنِ طَهْرِی
 قَلْیِ پِیْرِ اَوَلِیْ کِیْدِی سَاکِرْ اَق
 یِجْه رَفْعَتِی بِالْاَقْدَاسِ فِدَا ز
 کُوْر اَمْرِی نِیْلِی شَاهِ جُوْانِ بَخْت
 ذِلَاوَرِ کُوْرِی دُوْرِ زَمَانَه
 خَلِیْفَه مَلْکَرِ غَازِ سُلْطَان
 چُوْیِ چَلَا فَتْحِ اَدْبِ اَلدِی مَرَا شِن

کَمِیْنُ اَکْا رِ چُوْنْ سِگْه پِیْرِ لِی
 کَمِیْ کَا رَا تَمْرِی طَلْیِ شَرَا سِیْه
 چُوْ قُوْیِ اَوَلِ تِیْرِ اَلْجِنِّ رَاهِی
 اَوَلِ اَرْتِجْ کَعْبَتِی بِنْتِ اَدْرِ شَاه
 یَغْرَکْ قَا رُوْکْ یَغْمُوْرِ چَلْرِ شَر
 چَلْرِ قَشِ ز حَمْتِیْنِ حِیْوَانِ اَدْرِ
 عِبُوْ سَاقَه طَرِیْدِ اَدْرِ جِهَانِ بِل
 اَوَلِ اَوْتَا دَرِ مِیْنِ اَعْلَا لِرِ اَلْحَق
 جِبَالِ چِرْخِ کَرْدُوْنِ کَنْبِتِ اَغَا ز
 سَعَادَتِ تَلِجِ بَرَسْرِ سُرُوْرِ تَحْت
 مَجَاهِدِ اَوْرُشِ اَلْ تِیْرِ فَمَا نَه
 سَلَا طِیْنِ رَا یِیْ خُوْشِ کَامِلِ اَرْکَان
 قِجْرِی کَا فِرِنِ قَلْمِی شَرَا شِن

فِدَائِشِن دُرْدِي فَرِشِن فَا شَه وَرِيدِ كُوزُنْدَن بَغْرَقَانِن يَاشَه وَرِيدِ
 صَلْبَوِ رَوَارِي اِيچ قَلْعَسِينَه قَوْمَارِي اَوْزَا زَلِكِي طَلْعَسِينَه
 چَقَرَمَرْطَشَرَه كَن كُوزَمَرْطَشَرَه اَصْلَا طُوبِ اُولِي دُوشْتَمَنْدَن بَابِ فَصْلَا
 سِيَه دُودَا چَرَه قَلْمَشَرَه قَرَا كَن عَبُوسِي اَشْكَالِ مَشْكَالِ حَالِ پَرْدَن
 بُو صَبْ هَرِي بِرَطْمَشِي دَر كِينَه مِچِي بِيْلَه شُغْنِي اَلَه هَرَكَه
 خُوشِي اُولُبْ وَ قَتْنَه حَاضِر قَوْمُوسِي اَيَاغِ اَز رَه كَلْبَتَا خَالِ عَمُوسِي
 اَنَا بَابَا كُونِي تَشُوشِي اَوْلَا دَ فِغَانِ وَ نَالَه لَدِي خُوشِي زَاد
 كُورَامِدِي نِيچَسِي جَان قُنْدَرَكَدِ اَوْشَكِي زِمَه رَتَكِ بَرْتَرَكَدِ
 شَه اَمَشِي كِي نِيْتِ اِيْدَه تَارَاچِ رِوَايْتِ بُونِدَا اَوْلُنْدِي اِيچَاچِ
 وَلِي پَاشَايِ شَه بَا زِمَجَاهِدِ خِرْدِ مَنْدُوسَخُنِ اَرَا مَعَاهِدِ
 تَحْمَلِ اِيْدَلَمْ دِيرِي خُدا وَنَدِ اُودَا اِيْمِ عَهْدِ شَه يَاشِينَه سُولُنْدِ
 وَيُخْسَه يُوْرِي شَه بَدِيرِن نَاسِ اَيَقْلَرَا اَوْ مَدَن سِيَاقِ قَوَاسِ

چو هر شخص اوله استعجال از ره	اوله ايرت رتبت علا حال از ره
كوزي قزمش قذر مش بگر خوي	مكس پري بدينه كبرك اونب
دوشتر ارماع و نار اولسه اولنده	هزار اعيار ويار اولسه اولنده
مالي مرك الك قيتز دكل در	بلر چن دونلدر اركل در
بر ادم اقدم اقدم ادم ادم	شرفده قدر اعلا در بجه قد
قيقتسه ياك قدم از سافلين اول	يزلوي دفتد من غافلين اول
چو تفسير احاد ثلث طوي رلر	مفسر لرله قرانه او پلر لر
بولد شه بر دني انديشه اتمد	قويب فرقان امورن غير كتمد
همه مؤمن مسلمان در فداي	سوب شاه احمد ي بر لدر خدای
اولي الامر اطلعت فكرن ايلد	كلام الله سيلد نه سيلر
همان نه ي ايلمك در چاره خوندار	ويحسه هپ جهاد از ره در افكار
توابع در قمو اول ذات پاكه	پرادب جان ورن بر كفه خاكه
سراسر كوزلدر بدره موشه	تقرب لوق مرادي اوزك طويشه

طشپ

طُشْبِ اِرْمَاغِه دُو مَشِ وَا رِحْمَه	كُو يَدِ بَرَامَرِه دَر حَالِ اِيْدِه حَمَلَه
شَهِيْلَه پَا شَه بُو كَفْتِي اِدْر كَن	بَنَبَكْ كَه فِكْر اَيْنِ كَاهِي يَدِ رَكَن
خُدَا وَنْدَكْ غُلَامَانِي كِه بِي عَدَد	اَكْ اَدْنَا چَا كَرِي سَا لَارُو سَرْمَد
سَرَفَرَا زَانِ عَالَمِ دَوْلَتِنْدَه	هَمِه بَر كَسْتُوَانِ صَوْلَتِنْدَه
قُصُوْرِي يَعْني يُوْق سَا زُو سَلْبُوْدَه	مَقَامِنْدَه طُوْرِي دِكْر چَلْبُوْدَه
مُنَاجَا تِ اَز رَه وَا رِي شَا هُو كُوْرَلَد	خَبَر نِيْتَه كَلَه دِيْدِ رَا هُو كُوْرَلَد
دَل اِطْلَا بِي كُوْر دُرْدُر دَا وَا لَغِي	چِيْبِ مَضْرُو كِه كُوْرَلَد بُو لَغِي
قِيْقَلَد اَشِي بِنُوِي دَر حَالِ	شَهْرَا لَا لَاسِي مَضْرُو مِيْر غُوِي قَالَ
اَنْدَا اَدْمَلِي مَخَانْدَن كُوْرَلَد	حَيَاتِي عَالَمَكْ جَانْدَن كُوْرَلَد
وَجُوْدِي پَا كَنِي كُوْرَلَد عِيُونَا ت	اَلْهِي مَسْتَدَا مَرَا وِلَسْنِ شُو خُوْبَا ت
بُو لَارِي لَا لَه صَلْمِي بِلْمَكْ حَالِ	مِصْرِدَن نِيْلِي بِيْتُوِي شَكْر قَالَ
خَبَر اَلْدُقْ كِه شَه شَهْدِي بُوْدَه	كَلْبَدُر دِيْدَلَد طُوْلِي بُوْدَه
يِيْلِي عَالَمَه شَا عِ اَوْلِي اَنْدَن	خَلَا يِقِ اِيْشِدُبْ شَا اَوْلِي جَانْدَن

چو در کوی سمعتم کل کوز صفای
 نه سبیل امدی کوز مداح لوحی
 همیشه پیشه سبی مدح خداوند
 انکس شهر و دیار اچره معین
 قوه جلدی در سال عمر شسته ایرو
 یقین اولدی خلاص اچین کیشدن
 همه عمر سیاحت از ره کیدی
 حکم و لله جوهان ملکیده خاتم
 نه سلطان کدر یارت ایلد شاه
 طواف ایلندی بیت الله بزرگ
 اگر صد قیلد ره رسول اولد
 و رب سنی مجلسی شاه دو کونه
 خواصی ناسه قاتلدهک ایزین

صلاوت و پیر سوز سنا مصطفای
 کله قدر شو بود بلبل اوز که شرحی
 دکل در خالی توحید از ره خوشی فنا
 لشه نشه دولتنده در مبین
 نشانه تیر یلچن نصیته کیدی
 چقش لازم کدر لایز کدر شدن
 بو کاری یخسردن طوبی سجدی
 دوامر دولتکده خوشی زمانه
 محمد روضه سینه التب الله
 کلا رسلا لوحی اول الله بزرگ
 یورپ شاهانه شاهن ور قولده
 کدر اول خانی دوندهک از که کونه
 خدا ویزین کور الله ویزین

بولشورین چین

بُولُشْدُكُ پُورُنْ مُحَمَّدِ مَصْطَفَايَهٗ صُوْنُدِرِي تَدَكِرِكُ اِيْرِدُكُ صَفَايَهٗ
اُمِيْدِكُ كَسْمَهٗ يَرْدَانِ كِي غَنِي دَرُّ اَوْ خَلَقِ رَوَانِ جَوْهَرْتِي دَرُّ

غزل مناسب

اَنُوْكَ بِيْگِي خُدا وَنَدِي كُوْرُنْ قَالِدِي يَا مُحَمَّدِم

صَلَوَاتُ سَلَامِيْ كِي جَرِ عَمْرِي كُوْنُ مَخْدُوْمِ

تَحِيَّاتُ رُوْعِنْدَهٗ قِيَامِنْدَهٗ سُبُوْدِنْدَهٗ

طُوْرًا چُوْنِ صَا فِي صِدْقِيْدَهٗ خُجْسْتَهٗ طَالِعِ اَوَّلِ ^{مَعْنَم}

يَمَانِ اِشْكِرْدَنْ اَلطَّرْتَبِ صِيْنَلَرِ جُنْدِ شَيْطَانِي

حَبِيْبُ اللّٰهِ قَاوُشْدِي اِحْتِسَابِيْلَهٗ فِي الْمَرْسُوْمِ

نَعْمَ اَنْدَنْ كِرُوْا كَا حَقِّكَ عَوْنِيْلَهٗ اَز اَدِي

بِرَاتِي اَز يَمِيْنِ اَمْدَمَعِ الْاَيْدِي اَرْچِيْنِ مَعْصُوْمِ

طَرِيْقِي سَاكِيْنِ اِچْرُوْ سُلُوْكَ سِيْرًا چَقُوْدِ

جَنَانِ اَهْلِي كِرِيْتِ جَهْلِي اَرْمَرِي اِنِّي اَلْمَقْسُوْمِ

متنوع

نوقلای د کلاک امیری شاه پاشا	اودین اجلیک قومش باشا پاشا
حصار اشند ایلدن تدارک	هزاران درو صالح فکر بارک
ار شری اردک بیچ اولای	ردا لردن کولس بنوی طولای
مشدد سر بسر خوش صد رویه	ار بسکد قلتهی آبی ار کینه
حسد پیرینه طولور دین علمین	غضب جاپینه داخی تگری حلیم
طمع کار اولمچ کپرو ریادن	که تاعون ایریشب اولای ریادن
سبک بار اوله سن مهن اولوق وار	بولاسن منزل الب استکاد بار
جمالین کوشتر شاه ایله اولسک	مردک حاصل اولایم آبی بولسک
امانت کاغذک چون طوشوران	یلونب طاپنب قول قوشراسن
شهیدک آشنا اولوک ور امیری	ال اپدل اولدک آدمراوز که شمیدی
دکلسن مشول ازل تک سب پلنچاق	یوری دوران شهی ارکان صلن چاق
کهب خلعت الب منصبه خشش	نمازل سر بس اول حکماء که تشویش
هوطپوق قاضی کوردی براتک	یوری قوشب سکره هر یا که اتک

نظردار کی بیخو اولد اولسک

يَدَاغُكَ كَامِرًا أَوْلِيَّيْهِ يَخْشَى رَحْمَتَكَ
 صَوْلِيَّيْهِ دَسْتِكُمْ مِّن رَّبِّ يَخْشَى
 سَرَاوَارًا أَوْلَادِكَ أَمْدَنَ كَيْرِ شَاهِ
 جِهَادِ اِيْتِ شَاهِدَةً قَاوُشِ اِلَهِهِ
 دُرُوسْتِ مِيْدَانِ اَرِيْ اَوْلَادِكَ مُسْعَدًا
 وَرَزَلَرِ خُورِ غِلْمَانِ زُلُوفِ مَجْدِ
 شَرَفِ بُولَدِكَ مُشْرِفِ كَيْشِ لِيَارِ
 بَرَاوَدِهِ كَلَنْ سِرْكَ يُوغِ اَغْيَارِ
 عَدُوْ اَوْلَادِكَ وَجُودِيْ يُوْقِ يِمَانِكَ
 اَوْجِرُ قُوْشِ لَرْتِكِيْ چِيْدَلِ بَرَاغِي
 دَخِيْ هِيْجَانِ اِسْتِ حَالِيْ اَوْلَادِي
 نَهْ رَسْمِهِ كَلْدَلِ اَيْدَرِ قَلَاغِ اَوْلِ
 اَوْلَرِ سِيْ اِيْلِيْ سِنْدَهْ اَوْلَاغِ اَوْلِ
 نَعْلَدَنْ كَلَرِيْ يُوْلَلَرِ دِيْ كَلِيْ
 سَمَنْدِيْ اَدِيْ اَلَرِ لَهْ يِدِ كَلِيْ
 يَخُودِ كَشْتِيْلَرِيْ لَهْ مَحْرِ مَلَاخِ
 اَكِيْنِ پِيْرِيْنِ صَبَانِ بَرِ لَهْ چُوْ فَلَاحِ
 اَوْ دَا اِيْمِ حَقِّ شَهَادَتِكَ كُوَا مَهْ
 چِيْ اَرْقِ اَيْرِ دَلَرِ عَرْضِ اَوْلِيْ شَاهِ
 مَوْحِيْدَانِيْ كُوْرَلَدِ اَوْ يَا نِيْفِ
 خُدَاوُنْدِكَ يُوْلَنَدَهْ طَغْرُوْ طَارِقِ
 دُعَا لَرِهْ خُوشِيْ اَيْدَهْ عَزُوْ اَقْبَالِ
 صُوْنَرَلَرِيْ بَرِ مَهْرَلُوْ نَامَهْ دَرِ حَالِ
 اَوْلَا صَوْفَتِكَ بِلِيْنِ چُوْقِ دُرُ لُوْرَا زِيْ
 بُوِيْدِيْ شَاهِ اَقْدَرِ يَا شَايِ غَا زِيْ

بو

مَلِكًا نَامَهُ اِي مَرْدِ دَلِ بَسَدِ	خُوشِ اُولُوبِ مُسْتَمِعِ دِكَلَرِ خُدا اُولُ
رِوَايَتِ قَلْبِ دَلِ اُولُ دَرِكِه كَلِشِ	عَلَايِ شَهْدَانِ اَر دَلِ بَانِي صَلَاشِ
دِشِ اِي شَهْرِي اِي خَانِ اقْوَامِ	قَلْبِ صَدَا عَزْرِكِه بِيكِ عَزُو اَلِكْرَامِ
خَلِيفَتِي زَمِينِ اِنْعَايِ شَامِلِ	ضِيَا رُخْسَارِ وَجِبَهَه بَدَرِ كَامِلِ
پُومُورِ يَكِ سَلِيمَانَه شُو كَلْتَارِ	بُوعَبْدِ مُسْتَمَدَكِ بَدَرِ سُوِي وَارِ
مَالِ اُولُورِ سُلْطَانِ اَنِي قَلْمَرِ	نَه دِييَمَرِكِه وَايِ شَاهِ اَنِي بَلَمَرِ
حَقَاكِ عَوْنِي لَه دَايِمِ شَادِ كَامِ اُولُ	خُجَسْتَه فَالِ اَقَنْدَمِ مُسْتَدَامِ اُولُ
يُوزِ اُولُوبِ دَرِكِه عَلِي قَلْبِ كَدَنْ	خُدا اُولُودَا اَتَمَّنَا مُرْطَبِكِدَنْ
نُولا اَلِ وِرْمَسَه بَرِيغِ خِرِ سَتَانِ	بُودَرِ مَقْصُودِ مُرْكَدِي زِمِسْتَانِ
چُو اَمَدِ وَقْتِ هِي كَسِ مَهَلِ بُولَمَدِ	بَلَدِ سَرِ خُودِ اَجَلِ سَاعَتِ سَرِ اُولَمَدِ
اَرِ اَلْمَدَكِرِيَه صَدَا صَرِبِ حَدَرِيَه	طُولَمَدِ كُنْ وَرِ نَجْمِ سُوِي غَدَرِيَه
خُوشِ اَسْتَادَانَه يُو شَرِ مَشَرِي مَعْمَارِ	بَشِيئَه يِيَا كَسِكِ دِي دَرِ قَبِي وَارِ
يَه تَحْتِنَدَه مَكْرِ اُولُ قُبَهَه مَطْهَرِ	صَنَابِنِ قُبَهَه جَامِعِ كَلْدَلَرِ

پيشنم

پيشميش قينمش بتمش يورر صله اتي يوق كلميش قلم شيله چيلانغ
 بولرد لطف ايدك بويچ كون اي شاه
 يورر شاه جهان لطف ايت قل آرام
 بقره حق انشا الله دادا سز
 امان و پير مرقش انلر اتي اكلر
 چو بوجهي لعين انكار ادرلد
 خداوند اقيمر صبر ادرلد سز
 بو در شاه جهان لطف ايت قل آرام
 بقا سز دد وفا سز پد جفا كار
 كوز اچيب جمله عالم سيز كوزلد
 ضيا سز قللد چون در ليالي
 كل احييايت چو جان سز تن خلاق
 افندم كامرانم كاميا بيم
 چو پد قدر بلكد بو در د اچره غمناك
 يورر سز در جهان خصال اچره مكره
 چو اسلاف مكملا آدا سز
 دمر كه باطل اول چالوغي چاكلد
 عبت افعال و بد افكار ادرلد
 ارن يولي كدر فهم اقمند پد
 دكل بلكد چو فاني اولدك رام
 علي همتملي خانم غاري خوندار
 يورر اورت خضره رخسار اولد
 مه انلي همايون قدر عالي
 بيدي جدي سكر جنتده بايق
 گلدن خضره توك يوق كوزد مخايم
 انين ناله لرله ديده نمنالك

طُتُوبِ افَاقِي اِطْلُتْ دِي عِدْا قِي	اِرَاغِ اَوْلُنْدِرْكَ خُودِ افْتِدْا قِي
يَصِلْ دِي يَا اَصِلْ دِي كَمْ بَصِلْ دِي	نَهْ غُوغَالِدْ اَوْلُبْ سَرَلْ كَسِلْ دِي
چُومِيْتِ اسْتَلْدِرْ دِهْ كَدِرْ چِمِ يُوُقْ خَاكْ	پَرِشَانْلِقْ غَمِدَنْ زَهْرَهْ لَدِرْ چَاكْ
كِرْ غُصِيْدَهْ شَاهْمِ رُوزِ كَارِي	دُوشِبْ تَشْوِيْتِ اَنْدُوهْ اِبْجَرَهْ وَا رِي
حِكَايَاتِ اَبِيْنَهْ قَنْدَرِ بِيْزِ يَكْسَرِ	دَمِيْدُرْ كَلِيْتِي اِيْ خُضْرَهْ مَظْهَرِ
خِدْ دَجْمَعِ اَيْدَهْ اَمْ حَيْرَانْ غُشْ كَنْ	اَوْلَا كَمْ زِنْدَهْ بِيْنَهْ مَرْدَهْ وُشْ كَنْ
خِدا وَنْدِي مَكْدَرِ مَحْتَبَرِ جَاهِ	بُوحَسْرَتِ نَامِهْ كُوشِ اِتْ دِي چُونِ
اَيْتِي اِيْ هَنْدُورْ مَرْدِ پَرْ هُوشِ	دُوشِبْ پاشايِ صِدْا الطَافِلَهْ خُوشِ
كُوكْ كُوزِي اِچُقْ يُوُقْ مِثْلِ مَحْسَانِ	سَحْنِ اَرَا سِيْ خَيْرِ اَوِيْتِقْ جَانِ
اَلْ اَوْدِ مِفْتَا حِ كَنْ جَوَهْرِنِ صِلْبِ	سُؤَالِ نَامِيَهْ قُفْلِ جُوابِ اِچْ
حِصَارِي اَلِي وِيْدَانْدَنْ دُوشِبْ كِيْتِ	دُرْ رِ بَارِي مَجَانِي كَرِي يَانِ اَيْتِ
نَهْ مَلْعُونْلَرْ جُودِي قَانْ دَكْلِي	دِلِنِ بِلْدَكْ اِحْمَقَانِ دَكْلِي
قَمْرَهْ سَرُورِنِ سُرُودْ كَلِيْنَهْ	قُومْ دِي مَكْدَرِ اِسْلَامِ اَرَا لِيْنَهْ

کلن

کون کونکه صهدر لدر آني
 صلاد مرسته ورسنلر حوام
 جهاد کسار زو لجهادتر
 بيان ايد زهادت نيت قصدم
 شکوه سينلر وري طياتر
 دگر چنم مر جان طر تر از سن
 بلر بيلده تيم سيف الله
 حقا پيغامبري ارسلانلر هم
 مشاهد لدر مجاهد لدر معاهد
 اولردن صلکه کم صلدي بومسلم
 طقندي زر سپر عمر عزيزک
 او قندي مهنه باشط عثمان
 بولارک ادرله سنجق لدر تامر

بلر لره يبيتي صاحب قراني
 سوالم بلدر اکت خود صوابتر
 دي اکت نيم دز جهاد جهادتر
 بلر لريچم کافر طالک اصدم
 پوهردم تيردرا غزي قان بيانر
 شور سمه شهر يار مردد جهادمن
 محمد و علي حذر صلن شاه
 تمار ار لدر دستار کان مسلم
 سلاطين امم سدر جمه حامد
 مسلمانلر اناپ کامل اصلم
 لواي بويکرم مددي فديرتک
 اول احمد کويکويپه ابن عفان
 دو تدي الابه بومسلم لقب نام

قوشنري من بعد سيد غاري
 اوينلر او بيمشدر كه ازي اقلام
 خهلاي خيلر كه اجدادي مثالي
 نه شهزاد ملول سلطان كودير
 اوتانردك يقين بويانم والله
 دهر خور تگرينه دكواندن
 پرودي صلاي خوش بدين اجدادي
 سرب دورانين اندان اغلي همچون
 اولشديلد حقه شاد اولسن
 ملك خان ايلري حمد اول الله
 طمدم سيني سمي نيينك
 بوذكر اولن اولولرلم ددم تام
 سخا و لطفه معروف مشهور

اول الاكوزلي سلطان شهنشاهي
 علي القرطاسي تاروخ ايلمن
 بيان و شرح اولونشوي خليل
 اكمل كليك يقادن يوز او ديدن
 يشيل دلبندله چون چدر بركاه
 اوسيني مصطفى بركه جانن
 قراقانن قرب كلدر چو حبيب
 ذكر لمشركين دد بركه خون
 بنو تسليم اولنوي ملك مفتاح
 بولمزم مثل همتا پادشاه
 ابو الارواح شاهم حق ابينياك
 سراسر نامدار ارار كوزل نام
 دكلم هدير معناده پرنور

خليل

خَلِيلُ اللَّهِ أَصْلِي نَسَبِي مَخْتَارُ
 هَمَّ رَفَقَاتِ قَانُونِ أَبُو جَدِّ
 نَبَوِي سُرُورَانِ خُوبِ قَوْلِ كَفْتَارُ
 بِنْدَه وَاجِبِ اَوْلَانِ هَمَّ فَرَضِ سُنَّتِ
 مَكْمَلِ شَرَعِ شَاهِمِ مَحْمَدِ
 بُو دَرَايِ شُكْرِ اَدَبِ اَوْلِ حَقِّ مَبْنِتِ
 دُرُسْتِ اَحْوَالِ اَقْوَالِ يَمْنَدَه
 رَه حَقِّ دِينِ اَعْدَا سِنِّ چَلَاوَزِ
 سُرِيذِرِ چُونِ مُحَمَّدِ چَارِ يَارِي
 دُو عَالَمِ اَفْتَابِي مَهَلِرِي لَه
 يُو رِي اَرِ بِيكِي اَوْلِ اِي بَنَحْتِ بَالَا
 كَسِ اَعْدَا نَكِ بِي سِنِّ بَاتِيغِ مَحْرُفِ
 چُو جَاهِلِ دَرَنَه دَا نِي صَدْرِ قَلْبِ نَحْوِ
 هَمَّ قَوْلِي بِنْدَه اَوْ يَمْنَدِ طَوْتِرِ كِي نِ
 خِلَافِ اَهْلِي تَخْلُفَدَنْ زَبَانِ
 چُو اَصْلَاحِ دَكَلْدَرِ قَابِلِ اَصْلِي
 اَوْلَاوَزِ نَا اَوْلَرِ نَايِ نَامْدَارِي
 قَدَارِ اَتِدُو نَكِ تَحْتِ اَوْلِ شَهْرِي لَه
 مِهْمَدِرِ كَارِ مَرَاهِمَالِ اَتَمَه لَا لَه
 بِلَنْدِ اَعْلَا دَرِ جَلْدَه مَشْرُفِ
 حَرُو فِي طَاغَلِبِ حَرْفِي اَوْلَا مَحْوِ
 مَدَاهِبِدَنْ اِلِي يُو قَتَانِ مَنَدِ پِي نِه
 لِسَانِي مَخْتَلِفِ اَوْ يَمْنَدِ زَبَانِه
 عَجَبِي اَوْ غَرَسَه اَوْلِ سَيِّصَلِي

اور الدرد پ پره پزگندیم بکن	بصن اشفاقه بوغزله انی قد کاش
لال املاکن و پیراسلام ارکینه	عوالم اهل دین سرور لرینه
طیور اولسن و پیراسلام همه مؤمن مسلمان	فقیر افتاد مسکین اهل ایمان
خیمت مالک خیمت پرمدر	ازین از لاکم ایلی کوز مدر
دل و جانم عالی خلقن عظیم اول	انوک یولن کوز تمکدر بده یول
شک لولار ای عالم ضیایی	محمد مصطفی حق مرتضایی
اوقسام غنایم کورنه قلمش	وحی منزل اولب هر کار بلش
کی آتلویه صوندی بدییاغه	نیجه اتلندی کور ایشی طیباغه
چدیسن ار قلندر دی چن اول	مظفر اولدی اندن ضلعه هرگاه
ز بونی اولدی عالم خلقی اندن	انوک محرابی ورا او خاندن
قلوب بد معنی یوزیک آری مات	مهابت چون درالتا که بالذات
ورامدی سنخی ای غاز سردور	معین اولحق همیشه یارور هبدر
علی الراس ایلیت پاشای خایه	قلیب قان اولن از خون عایه

جلال سن سر

قَعَانِ ارسلان قرد او غرلي غاري	جلاسن مرد ار نگر شاه بازي
چوشاه عالم ار انامي بلمپ	نظرلي جان جو مرد آهغ الي
صلب الي روان دللشدي انهم	اغالردن پراولو پرتج آدم
نرارسلان رسوي اليه پذر لر	اولده عزت واسكرام ادر لر
تدارك از ره جمع اولوي كه ورسا	صياقتده بولر گور نديوي تديها
پيت اچميش امش هوع اوچالدر	اولويشلوشول ايش گورمش
قداشبقالدر قورق دللكر	مكلر چينمش صورمش الكدر
دروديوار هچن مچلولر هپ	طرازو مچلولر هچ بشلولر هپ
بري بدله مصلحت خيلو خويو	گوزل گورم يكتلدر بيلو بيلو
بغايت قيمتيدر اوزر كه ر نكي	لباسي انجه بو خالدر فد نكي
يقاويك اتك چب تر ميزيدر	لمبي كعلن قبادر قديمزيدر
دوشكرقت قت اعلاطاق چر طاق	يشيلو ازرقو مور و قده آف
بگويان او غرلي رعنا لرا اصل صوي	مليستلر سهي سزوه بداد بوي

هزار اعزازہ تسلیمش آفت	چیر من اترک یوز بیک مسافت
کسافت سز خسوفی یوق ضیامہ	نہ زیبا ایلش حق بارک اللہ
بولدا غاز مجلیسا قلبہ ہد بار	طونائب پیب ایچب چلمغہ تار
دپہ اوینایہ آل اللہ خدو سیب	طونائب سرب شہر عدو سیب
نشاہین کوزل مشاطلر خوب	الندہ شانہ لدمقداض مرغوب
چنکمہ چکرن سلب طرایہ	بولارہ زین ایچون کیرب آرایہ
اولا لڈ دایو چن خلقہ واری	مدریستہ افندو حق بارب
نصو صا کوزلر ندہ بی قوای	اڈ اڈنا چلغی اعلا فی قوای
کریب صدرہ مشت اور مق فلا لڈ	یغائب اوکتب دمک یلا نلڈ
سکجی کلمزاد مر کوزلرینہ	یلد ار مذدیلی یولرک سوزلرینہ
طیانڈ چقلغہ پون بی عدددر	قندہ دین اسلام قوی ردددر
نہ ممکن ایڈہ اقزاز ایلم عاصی	دمزالدور سئ احمد تکر عاصی
همان عیسی دیر اولد موسی بدن	سکدر کفرائین پلمز قلمد

بقا سرد ورت بون دو شرکب صنرکم اولد هميشه کت ديه دت
 صنريه يار لر چتلا او شاندر پزالانر شو شد کدر کم قوشاندر
 پيلدن کيدب اولر خمد و شمشاي نتاکم قوشدن ائتار عياشاي
 صفا سن سرد ي چوق دملا ادب نوقا نه کت قلدي نه دت عمر مر نه خود شوق
 چقب الون رطاق ايامي دوريب مثالي ور لغا بو يوقلم جوريب
 جفايشه فلا دراي ملک رو نصالي خاصه ميل ايت کوزله حوق
 طنيسب ييلدي کوز قوم کفار حصاري اسپجک مرد غفار

غزل مناسب معراج شاه جهان خليفه زيبان

زبان غاز پاشادن زمان ايشکندري سلطان
 سليمان بن سليم شه شاه حقا عونيله کوزده خان

قلک ارخاي قوتلي مدايتلرله همتلي
 کسرت اولميسکم يتلي علي هيتيتلي شيرارسلان
 قلم قنلو غاز يدر النده تدرک تازيدر
 اکلار و حجاز يدر يمندن اوته تاصنعان

نصارا اطايشب چون چتله باش
کشيشان و پلادس پوشان معان

يوزر تحت يردنوش بولن هر طایفه راحت

سرید پیکر عالی تحت فوجیم سزمن یوجا ارکان

همیشه مستدام اولسن بغشلاسن حق اولادین

یوسن شیخ دین صلن صلندرله مجاهد خان

مشنوی

نصارا اطايشب چون چتله باش ^{باش} کشيشان و پلادس پوشان معان

اولو موبدلی رای ایسه سامان وزیر فیدعون مانتدی هامان

ایندی اوزگ تانک ایلک اولدرک بودر ورسه بوايشم چان دراک

صلک و بدنامه یازیب عذر خولدی ولي مدح و ثنا اولاکما هي

اییدک ای خدا اوندی ملک خان شهنشاہ مکدم غار سلطان

مظلم قدر و عالی سرفداری النوه حق تعالی نیک حجازی

دیار طور و کعبه قدس مدسه دین جدم شهید اول شریک عدنه

بورسم عالی در خانان امیری که هر ییری مقاماتک کبیری

خداوندی عظیم الشان اوی نام کوزا عقیقه بکم شریک پد آیامر

مدح شاه معظم امیر مکر

همیشه بر مزید اولسن طپو که حق مقامانی

افندوز یار چل الله اولاً هر دمده بالذاتی

اول اولو خاندا اللده دعالمز ایدیه مؤمنلر

قبول ایلد خداز پیرا مقدس لرت تمامانی

همه توحید قران پر دزار امارت مکنون در

سراسر جوهر اولشدر منور طلعت آیاتی

حسبیدر حق احمد محمد اید کوا حق

جمالی نور عشقینه بزیر عفوایت بود فعالی

وصالی شرف و رسنه اولخالقی مؤلا

یوزن کوزا شکر مکه دایم حبیبی و خدیو مرآت

مثنوی

قَوْلِكَ الدَّنَّ جَنَلٌ غَوَّغَاهُ وَيُهَاي	بُورِ سَمَهُ صَدَّ هَزَارٌ لِحَبِّ دُعَاي
دُونَهُ شَيْدٌ جَكَرَاتُ لِمَشِي أَوْ قَدَر	حِصَارُكَ بَانَ أَيْدِلُ بُونَدَه يُوَقْدَر
أُمِيدٌ أَوْلُ أُمَّيَهْ أَيْرُقُ دَرِ نَكِي	وَرِكِ پِيشِ كَشُرُ قُمَاشِ زَرِفِدِكِي
أَيْسِنْدَنَ دِلِكَ لَطْفُ أَيْلِكِ أَوْلُكُ	أَمَانَتِ كَارُ زَرَايِ صَاحِبِ قِرَانِ
أِدَاوَزْدُ شَمْرُ أَوْلُ يُوَقْدَرُ دِرْدِيَانَتِ	دَكَلُ يُوَدُ أَتَمَلِكُنْ يِرِكُنْ خِيَانَتِ
يُوَدُ أَرْكَانِ كُوزِ لِرُزَايِ مِزْوَارِ	بِزْمَدَه زَرَعَمَرُ جِهَ دِي مِزْوَارِ
بَلُومُزُ بَاغَمُزَايِ مَرْدِ مَوْلِي	صِمْرُ لَادِي قَلْبِ صَدْدُ رُلُوقِي
بِزِي لَطْفُ كَرَمِ أَيْدِي بِي قَلِّ أَرْزَادِ	دَكَلُ حَاضِرُ مِوَنِ أَيْ سَالَارُ شَهْرَادِ
مِجُوهَرُ نَسَنَه لَرُزِي بَاوُزُ رِيَابِ	بُورِ سَمَهُ عَزْرُ لَه جُوقُ مَالِ وَأَسْبَابِ
كَلِجَه سَكْرِي بَادِ مَكْرِي لَه	وَرِي بَرِ لَرُورُنْ أَدِ مَكْرِي لَه
أَوْ تَوْحِيدِ لُورُ لُورُ شَرِ ضَمِيرِ	كَلِرُ لَرِ يَاشَ عَرْضِ أَيْ كَرَامِيرِ

غزل مناسب

شبه لول عذري قبول ايدب ايتدي حقول ابراهيم

ايسن يوقلمق دز يول طريق اول مقبول ابراهيم

يُورِي قَلْبِي رَحْمَتَ أَخَارِنِ دُرَّتِ اسْتَبَابِ مَهْر سَارِنِ
بُورِ مَرْكَ صَقْلَه خُوشِي رَا زِنِ رُمُوزِي مَقْفُولِ اِبْرَاهِيمِ

نَصِيبِ اِيْلِدَرِ سَمِ اللّٰهُمَّ خِدَاوَنْدَه غَنِي شَاهَمِ
كَلِشْدَه بِيْدِ خِي رَاهِمِ طَشْبِ بُولَنده اَوْلِ اِبْرَاهِيمِ

مُحَمَّدِ خَانِ دَدِ مَرْ سُلْطَانِ مَجَاهِدِ غَا زِ خُوشِي اَرْكَانِ
بَلِغْدِي قِيُوبِ كِتْمَشِي كِه وَرَقِي بُولِ اِبْرَاهِيمِ

بِحَمْدِ اللّٰهِ بِيْرَمِ شِمْدِي اِيْچِ اِيْلِدَرِ اَوْجِ بَدُودِ اَوْلِي
بُوكْرَه وَيْذِ اللّٰهُمَّ رِيْوِيْ بُولِ اِبْرَاهِيمِ

مشوب

چو پاشا حضرتي دولتلي خانك	اول اعلا قدر افندي كامرانك
كدم بين ار كدم كان مكرم	خلقده خوشي مكارم مستدرهم
بو الفاظ كوهر بارن قلد گوش	بلد شه قمع دين اتمكده پد جوش
كل امدي كورنه يردن اچد قاپو	اوسا جدر لره ايون حقه طاپو

هميشه علمه را غيب بخشيد دين دار	صداقت از زه صادقان و زك پندار
كوكبه نيتي اعمال خيرات	دگر غيري همان اول شيدك بالذات
ايتدي اي شهنشاه دلاور	تما را اي الذي وجه شمشين خاورد
سرفراز جهان آرا مبارز	يوكده ذره كن تك غبار ز
مه النبي بكم عالم ضياييه	كش طلعت قد بهجت هياييه
چو شاهه مقتضاي احقره دين	كوزل كوچك لطيف اي مرد حق بين
و رب نصرت مي سرايد الله	مظفر فتا ولا سزا اي شهنشاه
يدوسن در جهان احكام امرك	مدني قند مصر امثال تصرك
كم انوك دكري تخلن فخر عالم	اولونين اچده سلطان شه ادم
رطبلكل سن اندن امر الك ورك	كوزلدر عجوسي شاهم شكر بار
طباك دين فحيمه اچده فجه درك	اي چال شمع دن اسلا مراره درك
سفر كدر اختيار اي دن امكلي	خلاز اتمكلي حقاني امكلي
طولذ الهامله كوكلم سراي	شوسود و كاك حقي خيمر الورا ي

دعای کر مستجاب

دِير كَر مَسْتَمِيعِ اَوْلِي سَلْطَانِ
 اِيْتِي سَيْلِهْ اِبْرَاهِيمِ خَدَاوند
 صَفْوِ الْاَيَّةِ تَرِيْنَتِ لَر وَرْدِ مَرْدِ
 اِيْتِي شَاهِ اَوْلِ الْهَامِ اَوْلَنْ بُو
 نَصَارَانِ سُوْرِي مَعْقُوْلِ يُوْنِي وَار
 سَلْجُوْر اِيْلِي سَرْدِي كِي پايِن
 اَنُوْلِ دَر مَانِ مَعْلُوْمِكِ بُوْدَرِ شَاهِ
 وَرَالْتِمِ دَوْلَتِيْهْ سَحْتِهْ اَعْلَى
 اِسْتِيْدَبْ كُوْرَبْ اَوْلَسْنِ جَمَلِهْ شَادَانِ
 دَخِي شَهْرَانِ لَر سَلْطَانِ مَادَرِ
 بِيْرِي بِيْرِي مَوْافِقِ مُشْفِقِ اَوْلَسْنِ
 دِيْسَلْمَانِ اَعْمَانِ اَزْ كِهْ قَانُوْنِ
 يِنِهْ اَوْلَكِهْ اَجْدَادِي رُسُوْمِي
 سَعَادَتِ اَفْتَابِي بَدْر تَابَاتِ
 زَكِي طَبَعِ اَر جَمْدَانِ اَنْجَمَنْ بَدْرِ
 بَلُو الْهَامِ اَنْ كِهْ كَشْفِ مَنْ فَرْدِ
 هَمِيْشَهْ دَوْلَتِكِدَهْ شَاهِ خُوْشِ خُوْ
 چُوْچَرِي قَلْعَتِكِ بَابِي اَوْلَبْ زَارِ
 طِيْلِي خُوْدِ جَمَلِهْ بِيْلَر اِيْشِ قَلَايِنِ
 اَلَا يَنْدَلِكُوْرُوْبْ بَعْلَقِ رَاهِ
 چُوْر حَسْتِ يَغْرِي خَلْقِ اَزْ رُوْ يَانِ
 هَمِ اَلْسِنِ اَر حَسَدِ اَعْدَايِ نَادَانِ
 بَغِيْشَلِكِ سِنِ خُدَاوندِ اَزْ كِهْ دَادَرِ
 بِيْرِي اَقْلِيْمِ دُرْتِ كُوْشِهْ بُوْطُوْلَسْنِ
 يُوْرْتِيْپِ وَارِ اَوْلَا لَر خُوْشِي هَمَايُوْنِ
 ظُهُوْرَهْ كَلْدِي پَر نُوْرِ اِيْتِي رُوْمِي

مَقَامِنِ آيِنِ اَرْكَانِ اَزْرِهِ بُولُسُنْ	قَلْبِ اَغْزَارِ سُنْتِ دَوْلَتِ اَوْلُسُنْ
چَلْنِسِنِ كَرْتِه نايِ آوازِ اَدْبِ زِيحْ	چَرِيه دِ كَلْنِ سِنِ اَوْلُسُنْ اَتِ اَرْدِيحْ
جِهَانِ خَلْقِي عَدُو سِيچُونِ اَوْزِنِ سِنِ	بِرَوْلِدِ خُرطِيه قَلْدِ وَا رَا اَوْزِنِ سِنِ
قَلَالَمِ بَرْدِ كَلْنِ كِمِ آتِه بِيْلِدَتِ	صَنَائِيغِ اَهْلِي جَمْعِ اَوْلُسُنْ هَر اَيِلِدِنِ
قَرْدِ نِيَانِه دِ كَلُو پِيرِسِنِه چِقْ	وَلَدِ اَظْهَارِ اَدْلِكِنِ كُورْمِي اَرِيغْ
هَمِه زَرِ سَرَّ اَرِي بَتِي شِي حَرِيه	لِوَالِدِ كِه صِلِ اَوْلَادِ كِ سَرِيه
سِكْنِدِرِ صَفِينِه دَوْلَتِ سِنِ الْاَيِ	وَطْنِ طُوشِنِ مَكَانِ اَزْرِهِ طُولَايِ
حَضُورِ اَزْرِهِ اَنَاسِ اَتَمَلِ دَقُورِ سِنِ	كُورْتِ سِنْدِ اَيِلِي كِشُورِ بَسْرِنِ سِنِ
صَلَابَتِ دَوْلَتِ اَوْتَا دِ زَمِينِ بَارِ	مَهَابَتِ صَوْلَتِ اَوْلُسُنْ حَكْمِ اَثَارِ
خُدَا وِنْدَمِ بَعْدِ زَايِي شِي اَزْ كِه جَانِدِنِ	كَلَالَمِ بَرْدِ جِهَادِ ايشِينِه اَنْدِنِ
مُرَاسِمِدِه اَوْلَادِ اَوْزِ كِه نَسْمَاحِ	قَلَالَمِ عَسْكَرِ اِسْلَامِ رَا وِيچِ شَاخِ
قَرَادِ كِرْدِنِ اَيِرِه تَا پِدُو سَهَرِ	صِلِنِ سِنِ بَرْدِ نَفَرِ اَزْ نَهَرِ تُونِه
نُزُولِ الْاَيِ بِيكِي هَر نِكَمِ بَابِ	كَمِيْلِدِه يِرَاغِ وُطُوبِ وَا سَبَابِ

دخلكشيد

دخی کشتیلر آق دیر یوز ندن
 اقد جنتده چن نهر پیکهاری
 صلام جمع ایتمه عسکر عدد سز
 گو کس دن سزد و جانیدن لمیلر
 قوشادیت اریگی خوش تیغ اورلم
 قوالم رومی اقد بخنی تامر
 پیرینه اورنه سین دینار لر شاه
 کلیساکر سراسر مسجد اولسن
 خراج و باج و تاراج حصولی
 اولسن سن آله شری خدیجه خان
 بوز سنده عالی همت سوز کد ایدوی
 شه استیجسان ایدب پیک کز همی
 بودر قانون شاهانی اوایل

آیا شهیدو شکر یال سوز ندن
 شود اولدکم لیالی سز نهاری
 امیز اولکم قلا دشمن مکر سز
 مجاهد پریق مرد آد میلر
 اولب ثابت قدر محکم طور الم
 جهان اچره قلا تا حشر دگر نامر
 طفل سن عاق و عاصی نور کمره
 اذان او قسن اسلامرا اهل طولسن
 کتوز شه که وردر پیر اصولی
 چوپاشا صدق اول بختلو جان
 جواهر کان در دزدانه صید
 کل امیری خسر واپیک بدن ز روید
 اگر کسری و کز قیصر موایل

اولر خود ایدر خلیج طبر ناری دنگوی دین اسلام ازره واری
 کفله سمدله ایام عمری اگر چه عدل داد ازره هر امیری
 بحکم الله بزا اسلام اچره قید اولو سلطانکده ایدر ک ال ایدر
 شهنشا همزاعلا قدر اولو خان انزه طوپ و هم میدان چوکان
 جمالی نور ایمان بدله پرددز در دندانی مکنونی در ردر

مدح شهیار از زبان پاشای مکر

کوز او جیلد طو شب بدکذا اگر کور سگدو عالمدر
 ملک سیمایر پیکر بشر اما خوشی آدمدر

دلی قران او قدر ایم اوری حق تو لغه قایم

غدا خوری دلی صایم محمد عیسی مریم در

نهالی سرو قدر ایق تکر طغر و سمری

ارمر بلی کل خدی شر و حنده دل اچم در

اولارک بدلی دور نده تمام اولدی بیخ آثاری

بولارک جودی کاجش صایجه مسکندر

مکر و در معظم در محمد هر معلم دژ
مکر و در معظم در محمد هر معلم دژ

مثنوی

اول ایلی کامران از که معاهد	پوشاه غازی پاشای مجاهد
الهی بیای پیش سندر اولت پیر	عدو الدینه سیاف جهان گیر
خدا دن دل مراد هی بیستون	پیری پیگر که مالک لدا اولسن
سؤلا ای دت همه کفر و صوابن	چو بیچم وارن الی پینک جوابن
گو چت کپیر قونر لدر بر مانت	بلر لدر قلد لدا غازی رحلت
گوزل کون صندر غزات ای دی قدره	مکر ماه صفر یا قهری بداره
یغن شلج و مطر بیلدر بوزدر	قراقش کنلری شول وقت کوزدر
جمالی شمس تابان لانی ماه	چو گلدی توغ و سنجق سوی شاهه
بلر عارف طویر هر کم نه سید	همان دم رحلت آغازی اون ایلد
سریر دولت طغری فراوان	بجوود ای دت حقه اتلندی سلطان
یماقت یمها لود لکه نولری	گو چت عسکر یرو دیگی قش اولری

خَرَابِ اَوْلِي كُنُوْدِ اَكْثَرِ قَلْبِي	كَلْبَشْدَه اَوْلِي يَنْدِي يِقْلِدِي
صَلَاوَتِ وَيَدْرِ سُوْلَه دِكَلَه جَمًّا	حَقْر كَرِ جَوْعِ اَلْمَطْرِ تَلِدِ اَمَّا
بُدُوْنَه اَيْرِ دِي عَالَمِ سَرَفِرَايِ	يَدِي كُوْنِ يُوْلِ سَرِي سُلْطَانِ غَايِ
نِطَاقِ اَنْ اِي حَقِ دُو سِي قُشَايِ	قُو شَمِشِ صِطْرِ فَرْدِنِ بَلَمِ نِطَاقِي
شُوْر سَمَرِكَمِ عَدَدِ سُرْمِثِلِ خِرْدَلِ	نِعْمَلَرِه اَنْوَالِ قِبَالِ اِتُوِي اَرْدَلِ
شَبِي قَدْرُو كُنِي عَيْدِ اَوْلِه هَر رُوْزِ	خُدَا وَنْدِه هَمَايُوْنِ بَحْتِ پِيْرُوْزِ
بِلَمِ جُوْقِ غَايِلِ دِي اَز لِي دَقْتَرِ	صُنْدَرِ اَوْلِ بَانَه بَرِ سَبْحِ كِه زَرَسَرِ
دِي غَا فِلِ مَبَاشِ اَحْوَالِ اِمَارَا	صِمْرَكِ شَهْرِ يَارِي عَالَمِ اَرَا
سِنْدَا اَوْلَسِنِ بَدُوْنِ كِ اِي طَاشِ	يَزَارِ سَالِ اَيْلَه تَادَا نَمِرِه بَاشِي
هَوِي بِيْرَتَرِ جَمَانِ اَكْثَرِ اِحْكَامِ	كِه يَعْزِي قَلْعَسِي نَاجِي سِي تَامِ
طِيْنِ كِه اَجَلِي اَوْزِ كِه قَاپُو	عَلِي الدَّارِيْنِ دِي بِيْ جُوْقِ قَلْبِي طَاپُو
اَفَنْدِي حَضْرَتِي اَرْتَرِي شَوْقِنِ	بَلَسَمَه عَالَمِيْنِدَا سَرْدِي زَوْقِنِ
وَلِي نِصْفِي طُوْرُزِ بَاقِي بُوْدَرِ كَارِ	صُوْنَلِي لَدِيْكَ نِصْفِي بُوْعِ اِنْكَارِ

انجمن

كُزَيْدٌ نَسَخَ رَأْسَانَ دِكْطَرٍ كَاتِبِنَدَنْ دُور
 اَوْلَلَكْرَطَدْرَاوَلْدَايِرُوِيَكْرِي يُوِي بَابِنَدَنْ
 طَوْلَا شُرْحُوِي طَاشِنَدَنْ اِي اِيْمَرْكَلِسْتَاة
 وَرَايِ پَرْدَه قَالِبَا اِيْمَرْكَلِسْتَاة
 شَوْلَكْرَمُ حَقِّ نَصِيْبِ اِثْدِي دَلَايِلِ بَدَلَه قَاوُشُوِي
 كُورَبِ بَدْرَه نَشِيْنِ بَدْرَه اَوْ قَدْرِي كِتَابِنَدَنْ
 بَحْلَايِ جَمَالِنَدَنْ اَلْ اِيُوْبِ بِيْنَه دُوْنَجَه
 بَدْرَمَه وَشَمْنِيْرَاوَلْدَرْمُنُوْرَا فِتَا بِنَدَنْ
 دَخِي بَقْمَزَاوُ بُوْعَالَمِ اِشِيْنَلْ طَهْرَا قِيْنَه
 سُوْاَلْ اِشْكَلْ مُرَادِكْ نَه اِشْتَسْمَدْرِي جَوَابِنَدَنْ
 شَهْرَا اِسْلَامِ شَرْعِيْجَه اَلْ دَارْدَلْ وَرِيْدِي رَاة
 كَلِيْمَه شَهَادَتَه حَقْبْ كَفْرِكْ حَا بِنَدَنْ
 اُوْبَايِ نَصِيْبِ لَدْنَه اَنْوَلْ اَوْلَدِي بِي شَبَه

بُولدِي هَر نَكَم مَقْصُودِ اِدْنَسَه حَقِّ پَلَا بِنْدَن

قَمُومُونِلَه يَانِي مِي سَرَا يِلَه دِي دَارِي
قَلْبِ اَز لَه خُشْتُوْد اَوْلَز كَانُ و سِيغُو
شايندن

مثنوي

چُو قَلْدِي دِينِ اِبْرَه اَنْدَه اَوْلِيَان	وَلِي غَايْتِ اطَاعَتِ اَز رَه اَرْكَان
كُوجِبِ خُوشِي يِيَه سُلْطَانِ يُولُ كُورِي	صِغْنَدَه مَرْفُضِلِكِه يَارِ پَتِ دِي دِي
يُرُودِي دَوْلَتِيَه سَرِي رَخِيشِي	اَوْلِ اَفْعَالِي كُورِلِ اَحْوَالِي نَخِيشِي
صَوْلَدِ كُورِي اَكْتُنِ كَلْجِي اَز مَق	دَكُلْ قَابِلِ بِيَانِه شَرِي يَز مَق
صُوقِ چَكُورِي عَوْضَلَرِ وَيَه مَوْلَا	اَوْ قَادِرِ لَا يَزَالِ اَعْلَادِنِ اَعْلَا
هُوَ الْمَطْلُوبِ اَوْلَنِ قَوْلِدِنِ اَوْلَتِنِ	خُدَادِنِ دِلِ مِرَادِي نِيَسِمِ بُولَتِنِ
بَلْفَرَادِي كُوجِبِ عَسْكَرِ طَغَلِي	صَوْلَرِ طَشْعِنِ بُولَانِقِ چُوقِ چَغَلِي
اِرِ شَرِي نِيَسَه عَالَمِ خَلْقِي بِلِي	اَوْلَقَلَدِ وُرْدِي اِيْلَلَرِ حَمْدِ قَلِي
دَعَالِدِ اِيْدِي اَوْلَدِ لَدَرِ فَدَحْنَاك	طُوْنَدِي هَر شَهَرِ قَوْمِي طَرَبْنَاك

دَوْلَدَلَه وَيَلْدِي چوق نذرات	يَمَلِكُ اِجْمَلِكُ قُرْبَانِ خَيْرَات
چو يَقْلَشُدِي سَرِيَرِ شَه عِيَانَه	نِهَائِيَت سُرْبَدَلِ كَلِمَزِي يَانَه
اُو نُورِ عَيْنِه صَانِنِ نَحْشِي صَانُو	نَعْمَلِرِ صَلْبِي چوق سُلْطَانِ بَانُو
هَمَه خُدْرَتَقَا فَرْخُنْدَه كَانِي	كَلِرِ كَلِرِ بِي شَهزَادِ كَانِي
هَمَه عَوْنِيَه دِلِ كَامِنِ بُولَا كَد	عُمُدَلِرِ وَيَرِ مِيَرْدَانِ پِيَرَاوَلَا كَد
حَقَا حَمْدَا اَيْلِيْبِ نَحْتِي هَمَا يُون	اَكْشِنِ اِنْعَامِ وَ اِحْسَانِ اِنْدِي خَاتُون
يُوْرِي شَمْسِ اَلْيِي مَه آزَادَلَه	خُوشِ اِسْتِقْبَالِ اِدْرِ شَهزَادَلَه
شُورِ سَمَرِ كَمِ كِشِي سُو كُوْلِي يَارِن	بُولَشْدِي لِرِ بَصْدَرِ شَه صَدْرَه وَ اَرِن
اَلِ اَيْدِي لِرِ جِكْرَلِرِدُنْ قَلْبِ جُوشِي	مَحَبَّتِه قُو قِرْكَ يَلِرِنِ خُوشِي
قَلَامِ خُدْمَتِي اِقْبَالَ لَه لَ اَيْتِي	سُو مَلِكِ اَعْلَمَا سِنْدِنِ خَلَايِقِ
هَمِيْشَه عَدْلِه قَطْلِعِ جُورَات	رِوَايَتِ قَلْدِكْرَمِ شَاهِ دُورَات
بِي بِي جِي دِي سَكَنْدَرِ جَنْتَه خُوبِ خُوز	جُوَانِ مَرْدُو جِهَانِ كِي دِ جَبْهَه چُنْدُو
قَوْمُوْمِنِ مُسْلِمَانِ دُرْتَمَامِي	بُصْبِ بَغْرِيْنِه غِلْمَانِ دُرْغَلَا حِي

بِنَامِي كَايِنَا تَكْ جَمَدِ غَدَات	هَمِي شَا ذَاوَلَا اَرَوَاحِ بِالذَات
اَرَمْنِي كَلِيْنَتِي دِي بِلَرِنْدَه	لَبِ كُو فَر قَوْمَا وَا سِرِنْدَه
دَوَامِ دَوْلَتِيْ عِيْشِ اِدَا لَر	اَو لُو كَر دَن اَو لُو كَر اِيْضِ اِدَا لَر
جَنَمِ دِي لَر اَمْتِ رَا دَكَلِمِي	بُو لَر تَكْ قَدْرِكِي اَعْلِي دَكَلِمِي
كُوْرَه طُوْر كَر اِنْكَارِ خُوِيْدِي يُوْق	بِنُوْمِ رُوْحِ رُوَانِمِ جَانِ وِدِلِ طُوْق

غزل راست

مُحَمَّد خَانِ سَرُوْر دَن اِسْتِ بَدِ خُوْشِ حَكَايَاتِي	عَلِي كَا صِيْمَه لَا يَقْدَر مَن اَدَا قُوْدِ رُوَايَاتِي
چَقْرِ چِي بَايِي دِي لَر دِي اَمِيْر بَايِي دِي خَانِ	اَدِي مُحَمَّد مِيْدَلِي بِي كِي غَا رِي غَدَاوَاتِي
يُرِي شَدْر اَوْ قَلْعَه فَر نَدِ اَو لَر اَو لَر كَر	اَكْشِ عُوْغَا وُجُوْهْ اَو لَرِي جَوَا دَرِ يُوْقِ نَهَايَاتِي
اِسْتَدْر اَو لَر غَزِيْنَا يَنْدَر صَا حَبِ دِي	دِي كُوْشِ اِيْلَه بَدِ شَفِيْعَمِ اَدْر جَانِه تُوَايَاتِي
اِمَا سِيَه دِي اَرِنْدَه اَو لَر دَمِ بَايِي دِي خَلْدَه	سَرِيْرَه دَعُوْتِ اَو لَر دِي چَلْنَدِي رَمْنَا شَارَايِي
سُوْر اَو لَرِي قُوْبِ جَانِ كِي شِي خُوَانِ	سَعَادَتَه هَلَكَه تَحْتَه كَلْنَدِي كُوْر حَكَايَاتِي
دُوْ سَمْدَه بِيْجَمِ كُوْر دَمِ مُحَمَّد خَانِ بِنَبِ بَدِ	اَسْتَبْ بَا دِ صَبَارِ سَمِي كَلْر دِي لَوْ قِي بِي قَاتِي

ایت بد هیبتیله تیزیه کلک دی دید ^{شوند} که ایشک وار بیان ایله خبر و پیر تو کها لاتی
 دلمه آتی بوکوی ایتله شاه دولتی ^{خلافت} اچم کلک دکه وزنده یاتی
 ددی لاله دی لک کزدید و چدی ^{نه حکمتورنه} قدر تدریم اکلم بو بشارتی
 مهالده عقل اید منو شاد بایله ^{مزاران} درلو تو جهلر موجهلر که غای

مثنوی

روایت دید کم خوش ایله امید ^{ازان} مدد انسک خوش ایله امیدی
 کلر کن شه جهاد اید غزاد ^{اومس} کامدان ار جان فزاد
 یتدی ادرنه شهرینه چون شاه ^{اول} الا کوزلی سلطان نه فلک جاه
 خلاق قدر شو چقدی طور دی صوصا ^{ولیک} محترق حالیدی از خاق
 تحیره قلبیدی چون از لوت ^{تصنوع} باب برده کم یز لوت
 کوریک شهر یارک خوب جمالین ^{خصالی} خاص افندی بد مالین
 یتدی کندرین یهود کشری ^{سومک} اعلمای مع جماعه او شری
 کوزل زین قماش اللده حاضر ^{سمندی} پایته صلواته ناظر

او تهردي هر بيري خيبران اولب مست
 و جوه از ره دعالد له قوم دست
 سلام آلب ادر لبر القشبي بول
 اباغ از ره هم از جانب يول
 سراي شاهراك طومشري صافي
 طولانر كمينه گور ملك طوافي
 گلرخوش دولتيد تختنه شاد
 مه النبي ضيارخ شاه شهزاد
 صوق كتر يرمستان دونوي ياز
 بهار ايامي تاء كل بتر ي تاز
 چوبلبلد سلا در افتاده فتح
 قني لايق زبان كم ياز مدحن
 گلب تشويش غم خلق اولدي راحت
 جگر لردن ارا الشبي جراحه
 او كلوي يار سيمد حمت صولدي
 بشارتچن او تن سرناط اولدي
 تقار الدله همچن كتره ناي
 اوتب از كورد لدر چرخه صداي
 پنه گور نيلازي شاه مجاهد
 اودين دارا ارد دست پيمان معاهد
 عمر ضايح كچر منر كامل انسان
 چوكلدي دولتيد تختنه خان
 سفينه قيدنه ال او ردي در حال
 خداوندي خسته طالع انغال
 يوردي وز بيلدر حاضر اولسن
 ر دوسا استكرينه ناظر اولسن

قلا فاتن کورتک تدرش خانه کرده
 صلک دریا یه لپماننده طور سن
 گرتک کندر دمن یلکن سرن تامر
 سحر دن کوس اور لوی بود اوتدی
 دیر لوی معتمد استاد افلاک
 یوندا دستوره بیلنده تیشه
 کتور ریونا سوری اندامه در حال
 زمانی اندک اچره چوغ ایله اولدی
 دکون کارینه آل اوردی پس اندون
 جهان اراضیا رخ انی مه تامر
 اولاقده صلحی مپران کپیره
 که دولتلی غداوند اولکن ایلر
 اقدار مقین دریا یه قد شو

طولاشک چوره چن قل شانه لرده
 دمرا یپ قیدی ملاحی کور سن
 مکمل خاضرایلک دیدی خوشی نام
 اشته اغاز چین کور که نتوی
 آل اوردی کارنه امرا زره پالاک
 یولدی بلتدر کسکن هدر ایشه
 یونر هر جانینون ایوه یا مال
 مرادی از ره خان افلاک بولدی
 امیر معتبر سوکولی جاندان
 طویل عمر اولا یوز بیلک پل ایام
 خبر شاع اولدی کبر او صغیره
 کلامدی کوراشیدون خلقی نیلر
 صقن کی قلمه افشان ایه قد شو

خدا ایمنه

حَدِّ اِيْتِ قَبْلِيْلَه هَمَّو مِنْ شَمْسِ
 شَرِيْعَتِ بَابِي اِسْلَامِ اَزْكَ دَرْدُوْسْتِ
 رِعَايَتِ اَيْلَرِ اَوْلَاكُم كُوْر لَدَرِ خَمْسِ
 يَدِنْدَه بَعْلَمِ اَوْلَانِ اَكْمَرِكِه عَمْرَاوْسْتِ
 اَيْرِدُكْ پَنبَدَنْ شَاهَمِ چِكِيْدَنْ
 اَلَنْ هَمَّوْنِ بِيَاضِ لَبِّ جَنَّتِي مَلِّ
 اِچَلِي بِيَاضِ كُوْرِي اَوْلَاكْ چُوْپُوْرْتَابِ
 جَمَالِي نُورَه بَتْدُكْ نِيْهَانِه
 اَوْلِ اَوْلُوْخَانَه اُمَّتْ سَرَفُوْرِي
 اَعُوْر اَرَنْلِي اَصْلِي عَجْمِ خَانِ
 اَلْوَقَامْتَلُوْ شَاهَمِ قَشْلِي نُورِ
 دُوْشَنْ سِنِ نُورِي تَدْرَه چُوْپُوْر اَلَنْ
 اَوْلُوْ زَادَه اَوْلُوْ لَدَنْ اَوْلُوْ صُوِي
 اَوْ سُلْطَانِ قَدِيْمِ اللّٰه تَبَارَكَ
 شَهْنَشَه دَلِ مُرَادِي نِيْه بُوْلَسَنْ
 اَيْرِدُكْ كُوْرِي اِسْلَامِ اَزْكَ دَرْدُوْسْتِ
 كُوْر لَدَرِ خَمْسِ اَوْلَانِ اَكْمَرِكِه
 اَيْرِدُكْ پَنبَدَنْ شَاهَمِ چِكِيْدَنْ
 اَلَنْ هَمَّوْنِ بِيَاضِ لَبِّ جَنَّتِي مَلِّ
 اِچَلِي بِيَاضِ كُوْرِي اَوْلَاكْ چُوْپُوْرْتَابِ
 جَمَالِي نُورَه بَتْدُكْ نِيْهَانِه
 اَوْلِ اَوْلُوْخَانَه اُمَّتْ سَرَفُوْرِي
 اَعُوْر اَرَنْلِي اَصْلِي عَجْمِ خَانِ
 اَلْوَقَامْتَلُوْ شَاهَمِ قَشْلِي نُورِ
 دُوْشَنْ سِنِ نُورِي تَدْرَه چُوْپُوْر اَلَنْ
 اَوْلُوْ زَادَه اَوْلُوْ لَدَنْ اَوْلُوْ صُوِي
 اَوْ سُلْطَانِ قَدِيْمِ اللّٰه تَبَارَكَ
 شَهْنَشَه دَلِ مُرَادِي نِيْه بُوْلَسَنْ

